Segnorie e offitij del comuno di Roma.

Primeramente fuorono li Regi, che durarono [illegible] al tempo
de [illegible]. Senato se chiamava la compagnia de senatori, che
fuorono [illegible] stabiliti primeramente per Romolo, posti a presso
[illegible] li regi [illegible] senatori di Roma, fuorono [illegible]
[illegible]. El [illegible] senato crescuto de [illegible] altri, li quali
fuorono chiamati padri conscripti, per cio che elli gover
navano el comune [illegible] de Roma, et aveano [illegible]
de [illegible] sì come il padre de suoi filioli. E loro dig
nitate era appellata [illegible] loro filioli erano chiamati
patritij.

La dignitade di consoli durava uno anno, et era capo del [illegible]
se chiamava, insieme col popolo nel comuno, e dispo
neva [illegible] del consolato. E [illegible] lo comuno a voce del popolo se
nominavano [illegible] di altri offitij de consoli, si era a mettere
a exequtione quello che 'l senato ordinava e comandava.
E aveano podere [illegible]
consolo [illegible] xii [illegible], li quali se chiamavano littori.

Dittatori era una dignita che sopra tutti l'altri offitij
avevano più de honore e de podere, per cio che dal dit
tatore non se podea appellare, ne [illegible]
[illegible] se [illegible]
[illegible] dittatore [illegible] offi
[illegible] se chiamava maestro [illegible]
[illegible] la dittatura [illegible] mesi [illegible]
[illegible] sempre chiamata [illegible]

Emperadori se chiamava quello che era capitano gen[era]le de
la guerra, facto per lo comune e comandato dal senato [illegible]
[illegible] capitano [illegible]
[illegible] chiamati [illegible]
[illegible] erano più [illegible] o magg[iori]
[illegible]

Popolo se chiamava tutta la gente de la cipta, grandi
[illegible] e piccoli, ma più [illegible] parlando
[illegible] popolo [illegible] li senatori [illegible]
[illegible]

Tribuni erano offitiali et defensori del minuto
popolo, et erano [illegible] di Roma [illegible]
[illegible] chiamati tribuni [illegible]
[illegible]

Plebe se chiamava [illegible] tanto solamente el menuto populo delquale i tribuni erano defensori

Pretore era uno offitiale elquale rendeua ragione e iustitia al popolo. Fo trouato questo offitio perche i consoli per troppo embrigo de [illegible] non potevano e tendere spessa a rendare ragione [illegible]

Perfetto fo offitiale a fornire e provedere al bisogno de la cita, e principalmente de [illegible], e a restorare ogni defetto che sapparesse.

Comitio se chiamava la electione dei cavalieri lustrali e anchora el luogho, ove se elegievano, i quali luogho non se mutava. E anchora se chiamava el tempo el quale se refacevano lustrali.

Magistratto generalmente se chiamava ciascheduno offitio e ciascheduna dignitade de roma.

Chavalieri generalmente se chiamavano generalmente tutti quelli i quali andavano e stavan darme a cavallo o vero a piedi. Turma overo ala, contiene .XXX. cavalieri.

Legione era numero de gente darme, non determinato piu e meno, secondo che era oltra oppta per lo loro imperadore. Bene dice Vegetio che la legione conteneva VI^m VI^c LXVI. de quali erano li LXVI offitiali.

La cohorte conteneva .V^c. huomini darme, alcuno dice che contiene pure .C.

Chorni sono le stremitadi de le schiere de bataglieri e de loste.

Triumpho se chiamava el sommo honore che receveano i predecessori romani, che nobilmente combatevano, e vencevano.

Ovatio. Q. Ovatione se chiamava quella allegreza la quale se faceva a quelli che combatevano e vencevano e grandi victorie reportavano.

Edili erano offitiali che aveano cura de tempii e delle mesure, e de i pesi, e de tenire la cita netta e libera. Et aveano cura de molte cose, como spetialmente de luoghi, e de le cose publiche.

Censori fuorono offitiali sopra le stime, e, le libre, e, le rese
e le uie, e, chorrinienti de la citta, e del tenitorio, e, sopra
restrengnere le male spese del comuno, e, de citadini
e erano huomini de grande autorita, e prendea, duro
da prima el loro offitio v. anni. ma poi fu torno, a, xviij
mesi.

Pontifici erano quelli che erano principi de sacerdoti, e,
de sacrifitij, e, de l'agurij, tra quali avea uno che
s'appellava re de sacrifitij. E durava loro dignita
a certo tempo determinato.

Questori erano investigatori de le ragioni del comune
e erano sopra l'erarii de roma, e defenditori de le questioni
de' cittadini.

Patritij erano cittadini discesi de la schiatta de' padri
cioe de senatori, e, erano detti patritij quasi padri
del popolo

Privati erano cittadini senza offitio e senza dignita
del comuno.

Chiliarche erano principi de mille cavalieri.

Centurioni erano principi de c. cavalieri.

Decurioni erano principi de x. cavalieri.

Colonia era certa compangnia de cittadini non molti man
dati dal senato, a, habitare terre nuove, per guardarle
o nero, a le terre guadagnate de' inemici per possederle.
e questi cotali cittadini erano chiamati coloni.

Erano nominati cittadini de roma per tre nomi alcuna
volta si come fu publio cornelio scipione. Onde dicono
alquanti che el primo, e, antinome, e, el secondo, e, el terzo
sopranome.

Leggi se chiamaro le constitutioni del popolo de roma

Senato consulto era statuto fatto da' senatori

Plebiscita erano ordinamenti fatti da' tribuni de la
plebe

Decreto era, el comandamento de lo imperadore.

Ciaschuna di queste cose avea forza di leggie, e similmente
come leggie si observavano i comandamenti del pretore
e del prefetto, dei censori, dei questori, e delle edili

Entrareggie era uno offitiale il quale avea libera
signoria essi in a tanto che nei comizi durava la
discordia di eleggiere li offitiali, e potea eleggiere li
offitiali predetti, a sua volontade, e allora non durava
piu la sua signoria. E pero el detto offitiale
si chiamava entrareggie, quasi el mezzo di re.
era chiamato, a bene placito del popolo. cosi senza
dimore podeva essere casso a beneplacito del popolo.

Rubrice primi libri Statutorum

De electione et offitio potestatis — capitulum primum.
De offitio iudicis domini potestatis — ij.
De offitio militis domini potestatis — iij.
De offitio notarii domini potestatis — iiij.
De offitio notarii maleficiorum — v.
Quod potestas et iudices faciant sindicatum — vj.
De collegio iudicum et notariorum et eorum auctoritate — vij.
De offitio iudicis bancharum annone — viij.
Quod omnes concessiones facte magistratibus de aliqua re sint casse — viiij.
De beneficio concesso hospitalibus — x.
Quod notarii substituti ad banchas debeant approbari per collegium notariorum — xj.
De offitio balitorum — xij.
De electione et offitio capitaneorum capitaniarum — xiij.
De electione sindicorum generalium comunis et eorum offitio — xiiij.
De electione diffinitorum et eorum offitio — xv.
De electione sindici annone advocati comunis et de eorum offitio et salario — xvj.
De electione exactorum datiorum et fumantium et eorum offitio — xvij.
De censibus et dictis rebus debitis recuperandis — xviij.
De bailia et arbitrio offitialium pro exactione datiorum — xviiij.
Quod nulla persona de civitate vel comitatu possit imponere vel colligere datium vel collectam — xviiij.
Quod nullus ius emat pro aliquo contra comune — xx.

3v

De manutenendo prato comunis — xxi

De foro annuali faciendo — xxii

Quod potestas et omnes officiales comunis defendant loca, domos et possessiones fratrum de [illegible] — xxiii

Quod concessiones facte de terris Cavinghi sint casse et ad comune libere revertant — xxiiii

De confirmatione immunitatum et privilegiorum concessorum fraternitati pauperum [illegible] — xxv

Quod nullus possit dare nec accipere in pignus aliqua ornamenta ecclesie alicuius — xxvi

De rebus que venduntur pro comuni non emendis per offitiales — xxvii

De pena euntium ad monasteria dominarum — xxviii

De confirmatione brevium seu statutorum artium — xxviiii

Cum quibus mensuris emant et vendant — xxx

De immunitate iudicum et medicorum — xxxi

De immunitatibus religiosorum observandis — xxxii

Quod vintesima comunis relaxare debeat — xxxiii

De pontibus construendis [illegible] et manutenendis — xxxiiii

De ponte prati et Novole manutenendo — xxxv

Quod fiat pons super flumine Carpine — xxxvi

De fonte fiendo expensis hominum de Pluole, Benedicto, Angelo et Ser Toppiano — xxxvii

De alveo fluminis non claudendo — xxxviii

Quod [illegible] cum [illegible] possessoribus existentibus iuxta flumen Tibris — xxxviiii

De molendinis novis hedificandis et hedificatis — xl

Quod flumina que non habent rectum alveum debeant dirigari — xli

De puteis et fontibus rearcadis et manutenendis — xlii

De bedalibus et aquarus — xliii

Quod nullus possit habere hostium vel fenestram — xliiii

De cloacis et bolcarus actandis — xlv

De non ponendo aliquid in tiberone — xlvi

Quod opus conductum a communi infra tempus conductionis perficiat — xlvii

De custodibus carcerum et carceratorum et quid accipere debeant pro custodia — xlviii

Quod nulla persona faciat aliquem contractum cum aliqua persona que stat in carceribus — xlviiii

Quod singulus habeat duos appensatores vel duas libras tollat — l

Qualiter corrigatur appensatus — li

Quod habentes possessiones non positas in appensatu faciant eas poni — lii

De possessionibus positis in appensatu eo modo non sunt — liii

De possessionibus positis in duobus appensatibus — liiii

De possessionibus suprapositis in appensatu que non reperiuntur in veritate — lv

Quantum poni debeat pro libra — lvi

Qualiter res aliorum gabellatarum debeant poni in appensatu — lvii

Quod notarius appensatus possit ponere et levare — lviii

Quod nullus de comitatu et alibi natus tamquam comitatinus in civitatem dicere venit possit sua libra reduci in civitate — lviiii

De arte Notariorum approbanda — lx.
Quod quicumque non habet libros firmum faciat describi — lxi.
De reductione librorum approbatorum — lxii.
Quod reformatores statuta vetera faciant sine rasura — lxiii.
Quod familiares domini Episcopi tractentur ut cives — lxiiii.
Quod immunitates concesse causa castellani et de beneficiis pro gravaminibus notorie sint firme — lxv.
Quod artifices certarum artium non eligantur ibalitor — lxvi.
Quod officiales gabelle de gestis suis ante publicationem statutorum — lxvii.

yhs

Santi spiritus adsit nobis gratia.

Rubrice primi libri statutorum de electione et officio domini potestatis capitulum primum

Statuimus et ordinamus quod domini priores populi Civitatis
castelli qui pro tempore erunt, possint teneantur et debeant, primo
regiminis domini potestatis qui pro tempore erit in officio potestarie proponere
et allegare, et tractare et effectualiter deliberare de electione
futuri potestatis in consilio scilicet sexaginta et centumquin
quaginta simul congregatis, et simul inter omnes misso partito
et obtento per duas partes, electionem facere de futuro potestate per eum modum
et formam quibus placuerit consiliariis dictorum consiliorum. Et si dicti domini
priores dictam electionem non fecerint modo et forma predictis incidant in
penam quinquaginta librarum denariorum, quam penam potestas et sindicus maior
possit eis auferre de facto, et si erunt absoluti a sindicatu occasione
eorum officii. Qui potestas advenam debeat esse etatis triginta annorum
et debeat eligi pro sex mensibus. Et tempore sui officii debeat continue habere
et secum tenere duos judices bonos et expertos in iure quorum unus sit
ad maleficia et conservandum, et alius ad civilia. Et duos socios milites
et quatuor bonos et expertos notarios, triginta famulos bene armatos et
indutos eodem panno, sex domicellos, et sex equos armigeros de
quibus omnibus semper mostram et assignam facere teneatur (ad primum) officii conducte
dicti comunis pro centum libris denariorum. Vice qualibet qua contrafecerit pro camerario dicti comunis
de suo salario retinendis. Et debeat venire ante introitum sui officii
per tres dies quod si non venerit ipsa electio ipso iure evanescat et quod et
dicto potestati jus aliquod non queratur. Et quod dictus dominus potestas aut eius
offitiales et familia non sint nec esse debeant de civitate vel de comitatu
castelli vel dyocesis dicte civitatis. Nec de aliqua terra confinante comitatui
dicte civitatis, nec prope dictam civitatem per quadraginta miliaria, nec de
aliqua terra unde erit sindicus maior dicte civitatis. Et debeat
venire stare et morari et redire cum omnibus eius offitialibus
familiaribus equis et arnesibus dicti suis sumptibus et expensis
et eorum periculo rischo et fortuna. Et tempore eius introitus
debeat iurare coram offitio dominorum priorum pro tempore existentium in
manibus supraprioris secundum formam statuti positi sub rubrica de
iuramento potestatis. Et talis cui fuerit presentata talis electio debeat
ipsam acceptare vel renumptiare infra tres dies a die presentationis.
Et si acceptaverit debeat iurare in manibus sindici qui ipsam electionem
presentavit et promictere de veniendo et servando formam talis electionis
sibi presentate. Et debeat facere reformari in terra sua quod occasione

alicuius condempnationis que fieret de tali potestate, vel alicuius eius offitialis
vel familiaris tempore sui sindicatus nō gerentur per cōe dicte sue terre Re-
presalie contra cōe dicte Ciuitatis Castelli, aut eius singulares personas
et dictam Reformationem in presentem formam apertam et consignare supradicto
cancellario tempore veri dicti potestatis. Et quod quilibet de suis offitialibus
et sua familia sextum diem sui regiminis in palatio dominorum
priorum in consilio centumquinquaginta debeat iurare ad sancta dei evangelia
de eorum offitio bene et diligenter exercendo secundum formam statutorum
et ordinamentorum ciuitatis Castelli, vel pro specialis ipsius occasione sindicatus
eorum vel alterius cuiuscumque personis ipsorum, nec ipsius cōe vel specialis
personas dicti cōis de causa grauare vel aliter molestare, Et teneatur
prefatus dominus potestas stare ad regimen dicte Ciuitatis continue cum iudicibus
militibus notariis domicellis familia equis predictis toto tempore sui
regiminis in Ciuitate predicta super negotiis dicti cōis gerendis et exercendis.
Ita quod hospitetur omni tempore in Ciuitate predicta. De qua Ciuitate et districtu
dictus dominus potestas nec aliquis eius offitialis de dicta Ciuitate et comitatu per
nō valeat absentare vel pernoctare extra comitatum predictum absque
licentia expressa dominorum priorum et consiliorum auctoritatem habentium quod si
contra factum fuerit ipso iure desinat esse potestas et pro potestate vel offitialis
ab inde in antea nullatenus habeatur. Et nichilominus
pro tali absentia condempnetur per dictum sindicum in quinquaginta libris
denariorum. Et cogere nō possit aliquem ciuem comitati-
nensem vel destructualem dicti cōis adportandum sibi ligna
paleas vel alia sibi necessaria pena viginti quinque librarum denariorum
pro qualibet vice. Et nō possit prefatus dominus potestas vel aliquis
alius offitialis vel familiaris eius per se vel alium in comodatum
recipere aliquem equum siue mulum durante tempore sui regiminis
ab aliquo ciue siue comitatinensi nisi solummodo equos vel mulos
deputatos per eorum dominos ad vecturam et hoc primo debita
vectura soluta pena decem librarum denariorum tam accipienti quam
comodanti vice qualibet auferenda. Et nō possit dictus
dominus potestas vel aliquis eius offitialis bibere vel comedere
cum aliquo ciue vel destructuali dicti cōis in palatio dicti
domini potestatis vel alibi. Saluo quod cum dominis prioribus
populi dicte Ciuitatis. Nec mutuo recipere ab aliquo ciue vel
comitatinensi vel alio habitatore in dicta Ciuitate vel

No- salariu dni potestatis

contratu aliqd peruenie ptetate pena centum libr dn p qlibz vice
q 9 factum fuit z i dicta pena i adat qui mutuauerat / Et
heat supdus dns potas p se suis ac offi familiarib equis
arnesis mora et reditu p suo salario et merce p dco suo offo
semestri dci sui regiminis Mille flor aur / mutuis a qbus
detrahatur p dirictura duodecim den p qualibz libr p cam
dci cois p ipo coi / Et dco salario pst dns ac Judicib
militib notariis domicellis familiarib equis potas se
gerelus et vltra aliqd adco Coi vel singlarib psonis p
se vel alium recipe pete vel hre no possit directe vel p obliquu
et qcuesta vel qcuesta pena quingentar libr dn. Nec
heat vel hri possit dus dns potas vel aliqs eius offi.
vel familiaris candelas / paleas / oleum / cartam / ceram
vel atramentum adco coi s3 et supdco salario eum faciat pur
qpdictur p corp offo qcernendo. / Et cam cois no debeat eos
vel aliquos corp dare eos potas vel aliq ipoz / et si daret p
dat qd dedat et qputare Coi no possit. / Et nichilominus
tendeat solud noie pene. / Et si qtingeret qp fieret qcertus
gnalis vel obsessio aliq p dco Coi. / Et dus dns potas
de man dnor pior i dco qcertu vel obsessione accederet
possit recipe adco Coi vltra supdcum salariu qputatu id qd fuit
deliberatu z puisum p dnos pores z qsilium scrogarita de
cetui / Et soluat sibi dcum salariu de mese i mesem prater
Saluo qp vltime paghe vltimor duor mensium Camr cois
p tpe qcinuum i sequestra retineat quousqz dus dns potas
ca ac Judices / milites notarii z familiares eos fuerint
sindicati / et a sindicatu fuerit absoluti. Ad h3 vt satis
faciat psonis debentib aliqd ab ipis recipe vel habere /
vel detineat p ipoz qdepnatic si fuit ipoz aliquis
qdepnatus. Et si dus dns potas toto dco semestri
tpe no sruiret i regimine antedco i firmitate (morte vel
aliter i pedit) preter qr sruierit salariu qsequat / et vltra
sibi vel suis heredib jus aliqd nullaten i dco salario aquirat
Et teneatur dus dns potas omes et singulas
qdepnatioes criminales p eum latas recolletas qcequi

et pecunia ipsarum condempnationum cum effectu devenire facere in Com(uni)
penes Cam(erarium) dicti comunis infra tempus sui regiminis / vel de suo salario
resarcire debeat et tempore sui sindicatus Cam(erarius) dicti comunis retineat
de suo salario usque ad integram satisfactionem dictarum condempnationum.
Et si non sufficeret condempnetur et compellatur per dictum sindicum ad satis
faciendum dictas condempnationes. Et finito dicto suo offitio teneatur
dictus dominus potestas cum suis iudicibus militibus notariis et familiaribus
stare ad sindicatum in dicta Civitate castelli continue sex diebus et
coram maiori sindico dicte civitatis qui ad ipsos sindicandum fuerit
deputatus. Et respondere de omnibus factis et gestis per eos vel
aliquem eorum in offitio antedicto. Et precepta sindici dicti sindici plene
parere et contra eos nichil opponere / nec appellare vel aliquid contra dicere
ullo modo. Et Cam(erarius) dicti comunis pro dicto comuni recipiens faciat finem
refutationem et quietationem generalem de omni eo et toto quod ad usum
dictum comune et personas ipsius comunis dicere vel petere possent
occasione dicti regiminis vel alia quacumque de causa. Et ubi
nulla petitio contra dictum dominum potestatem seu aliquem eius offi(tialem)
vel familiarem porrecta fuerit / dictus sindicus teneatur et
debeat suos offitiales et familiares libere licentiare et
absolvere. Dum tamen dictum dominum potestatem vel aliquem
eius offitialem vel familiarem visis examinationibus
actis et sententiis curie et aliis necessariis non reperiet
in aliquo deliquisse. Dummodo dictus dominus potestas infra
tempus sui regiminis sindicari non possit nec in aliquo
consilio proponi debeat nec possit per aliquem quod potestas infra dictum
tempus nullatenus sindicetur pena proponenti quinquaginta
librarum denariorum. Et teneatur et debeat dictus dominus potestas
facere assignari in publicum formam infrascriptam per unum
ex suis notariis dominis prioribus pro tempore existentibus omnes
quantitates pecunie quas tempore sui offitii fecerit devenire in
Comuni quod si non fecerit non possit a suo sindicatu absolvi donec
dictam scripturam assignare fecerit. Et debeat et teneatur
dictus dominus potestas ad memoriam sui dimictere pro dicto
Comuni duas balistas valoris duorum florenorum et duos pavesios (?)

pictos ad ſua arma valor trium flor aur. Item qd potas
teneat et debeat tpe ſui ſindicatus reſpondere p omib et
ſinglis ſuis iudicib ſotyos militib notariys domicellis et
familiarib. Et ſi ɔtingeret aliqd tpe ſindicat ɔdepnari
i aliqua qntitate pecunie qd dcs dns potas ſit obligatus
ad ſoluēdum et ſoluere debeat omem ɔdepnationē que fieret
de tali ɔdepnato. Et teneatur ⁊ debeat dcs dns potas
de ɔdepnationib quas faceret facere fieri duas copias vnā
i cartis pecudinis et alia i cartis bambaginis ſiue ɔpenſ
tpe ſcād ſnīe p eū tradere debeat copiam i cartis pecudinis
notario cam q ſtatim fuit ad aſcultandum ipas ſnīas. Et
ſi ſi fecerit i centum libr den p dnm maiore ſindicū dc cois
debeat ɔpreſſ ɔdepnari. Item qd dcs dns potas nō poſſit
ferre uel dare aliquā ſnīam criminale infra dcs dies ultimos
ſui offitij. i Vec et volo meſt ſuj offitij poſſit ipē dns potas
aliquā ſnīam abſolutoriā criminalem ferre pena duceñz libr
den. vice qlib qua ſi fecerit. In quib p maiore ſindicū tpre
ſui ſindicat ɔdepnetur. Primo ipa oia acta ſnīas ſcripturas
i carta bombicina p dcs dies ante finē ſui offitij reſtituere
teneat i ɔſilio gnāli i preſentia offitij dnoꝝ poꝝ ſſi ſubtrad
ɔdendum et ſigillata penes cam̄ cois ɔſeruetur. Et non
poſſit dcs dns potas ducere nec tenere durante tpe ſui offitij
i dca ciuitate filiū frem nepote uel vxe pena centum libr den.
p quolib ⁊ qualib vice ocpientes in pntem dnm potatem
adca phibitione. ⁊

De offitio Judicum dni potatis —— ij.

Item ſtatuim et ordinam qd dns potas q p tpe erit aputare
debeat vnū ex ſuis iudicib ſup malleys et ſup cauſis ciuilib
ɔordinarys q debeat cognoſcere et fine debito terminare
de oib et ſinglis malleys q ɔmicterētur i dca Ciuitate et
a comitatu ſcdm forma ſtatuti et ord dc ciuitatis. Et ubi
ſtatuta nō loquerentur ſcdm iura coīa. Et de cauſis
Ciuilib debeat cognoſcere et fine debito terminare de rebus
mobilibus et ſe mouētibus vnde nō appareret uiſtium.

de questionibus vero ubi est instrumentum rerum immobilium vel mobilium
nullo modo valeat se intromittere. Et sedere debeat ad bancum
pro ordinatione ubi sedere solet dominus potestas. Alium vero iudicem
debeat deputare ad cognoscendum de causis civilibus qui iudex possit
teneatur et debeat sedere ad bancum maleficiorum civiles causas
cognoscere et fine debito terminare de omnibus et singulis questionibus
rerum mobilium et immobilium et se moventium, et nominibus debitorum
cum instrumento vel sine secundum formam statutorum et ordinamentorum civitatis.
Et ubi statuta non loquerentur secundum iura communia. Dummodo dictus
iudex non possit cognoscere nec se intromittere de quibus decem
libri et ab inde infra. Et quod predicti iudices et quilibet ipsorum
teneantur et debeant sedere ad dictos bancos quolibet die iuridico
bis in die videlicet de mane ante tercias, et de sero in vesperis, pena
decem librarum denariorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Exceptis
diebus in quibus sedere debeant tantum semel secundum formam statuti.

De Offitio Militis domini potestatis — iii.

Item statuimus et ordinamus quod milites domini potestatis teneantur
et debeant ipsi vel alter ipsorum quolibet die sui offitii ad minus
perscrutari per civitatem pro portantibus arma offendibilia vel
defendibilia, ac contra ludentes ad ludum azardi vel ad aliud
ludum vetitum. Et contra euntes de nocte contra formam statuti.
Et condempnationes tam dictas de causis contra quibuscumque aliis recol-
lectas teneantur exigere tempore eorum offitii, et in communi facere devenire
cum effectu. Quarum condempnationum recollectarum tempore sui offitii factarum non
exactarum dicto tempore completo, camerarius dicti communis teneatur et debeat retinere de
salario dicti domini potestatis, et de salario predicto communi conservare in defensionem.
Insuper et statuentes quod predicti milites nec ipsorum aliquis possit vel debeat
quocumque colore quesito, de et in causis civilibus cognoscere intromittere
vel aliqualiter ipsas diffinire pena dicto militi contrafacienti centum
librarum denariorum vice qualibet. Et nichilominus annullantes et
annullamus quicquid in ipsis causis agerent, facerent, diffinirent vel
ordinarent. Salvo quod de mercedibus et salariis operariorum
de quibus possit cognoscere usque in quantitatem xl. soldorum denariorum summarie
et de facto.

De Offitio Notarii domini potestatis — iiii.

Item statuimus et ordinamus quod unus ex notariis domini potestatis sit super custodia civitatis et alius super extraordinariis. Alii vero duo super malleficiis et causis malleficiorum. hoc addito quod si domino potestati videbitur quod unus notarius habeat plus altero facere, et sit plus gravatus quod possit eum exgravare addendo plus officii non gravato et detrahendo gravato prout domino potestati videbitur. Dum modo non possint ipsi notarii aliquam scripturam obmictere. Et teneantur dicti notarii de omnibus et singulis condempnationibus quas scripserint, scribere, facere duas copias, unam in cartis peculinis, et aliam in cartis bombicinis. et tempore quo sententie dabuntur tradere debeant copiam in cartis peculinis scriptam in publicam formam nostro camerario dicti communis pro ipso communi recipiendam, quod scriptum esse debeat ad ascultandum dictas sententias. ita quod dicte sententie sint penes dictum dominum potestatem, et in camerario dicti communis. Et in fine eorum officii assignare et tradere teneantur per decem dies ante camerarium dicti camerario, omnia acta, sententias, et libros in publicam formam. in presentia dominorum priorum pro tempore existentium in consilio generali. et sigillata penes dictum camerarium conserventur. Et primo die sindicatus eorum et dicti domini potestatis, maiori sindico consignentur, ad penam dictis notariis centum librarum denariorum. quotiens predictis vel aliquo predictorum fuerint negligentes.

De Officio Notariorum malleficiorum domini potestatis — V.

Item statuimus et ordinamus quod notarii malleficiorum qui pro tempore erunt cum domino potestate teneantur sollicite et diligenter scribere omnes accusationes denumptiationes inquisitiones et testium depositiones et confessiones. Et generaliter omnes alias quascumque scripturas pertinentes ad officium malleficiorum, tam per eos quam per actores, notarii malleficiorum denumptiationes accusationes et inquisitiones et omnes alios processus scribere in cartis bombicinis sive de bombice. Condempnationes vero omnes condempnationes et absolutiones teneantur et debeant scribere in cartis montoninis sive peculinis. Et omnes condempnationes et absolutiones teneantur exemplare ~~videlicet in carta bombicina~~ ita quod sint in tempore penes potestatem unum exemplar videlicet in carta bombicina et aliud penes camerarium communis. Et quod notarii malleficiorum teneantur singulariter et distincte scribere dicta cuiuslibet testis sicut proferuntur ab ipso teste, et quare de eo sciat. Item quod postquam scripserunt dictum unius testis, debeant et dicta aliorum sigillatim describere, et non sufficiat si scripserunt ut supra dixit talis testis. Et si sic factum fuerit, non valeat dictum talis testis, et tales accusationes, et notarii condempnentur in decem libris denariorum pro quolibet.

8v

Qui notarij teneantur dare et facere copias omnium librorum accusationum sine aliqua solutione vel mercede sub dicta pena, illis contra quos inquiritur ut possint habere copiam omnium actorum et processuum factorum contra eos, et ut possint defendere se, si aliquam vel aliquas defensiones legiptimas habent, propter quas non debeant condempnari vel in minori quantitate condempnari, et teneantur dicti notarij scribere confessiones reorum secundum quod fit, licet talis expositus de tormento depositus sit, et sic aut non torquetur et confitetur scribere talis confitetur sponte sic, et sic ponendo confessiones eorum per ordinem prout fuerunt facte. Et si qua verba dixerunt dicti rei que spectarent ad eorum defensionem similiter non scribere teneantur ut semper veritas eorum que aguntur appareat in aperto. Et teneantur predicti notarij venire, sedere, et stare ad bancum malleficiorum cum potestate vel judice mane usque ad tercias, et a sono campanelle que pulsatur post nonas usque stabunt judices. Et alij officiales similiter, et illis horis diebus feriatis teneantur et debeant venire et stare de die et de nocte ad omnem petitionem potestatis, et requisitionem judicis malleficiorum, pro scribendo dictis actis in certe nemina facere pro dicto malleficiorum officio concernendo. Et teneantur ire cum berrovarijs potestatis sive judicis vel militis, in civitate vel comitatu, ad locum delicti quod commicteretur ad scribendum et ad faciendum sequestrationem bonorum offendentium, et alia que expedierunt ad predicta. Et etiam teneantur ire ad locum ubi posset condempnari ad mortem vel mebri decapitationem vel abscisionem, vel ad alia per sanguinis de voluntate domini potestatis. Qui notarij si commiserint aliquam falsitatem, dolum vel fallaciam condempnetur pro standiam pro falsitate dolo in centum libris denariorum, pro negligentia vero si quam commiserint condempnetur eorum quilibet in vigintiquinque libris denariorum. Et plus et minus prout sibi videbitur inspecta qualitate et modo culpe. Et teneantur et debeant dicti notarij defensiones quas voluerit pro accusato sive de inquisitione, sive contra quos inqueretur scribere scilicet pro que suppositi sunt jurisdictioni domini potestatis. Et non possint eius contrarium deliberare. Et potestas teneatur respondere in omnibus pro dictis offitialibus et notarijs sicut pro alia sua familia.

Quod potestas et judices faciant copiam sui ———— 67.

Item statuimus et ordinamus quod potestas judices et notarij ipsius

faciant et facere debeant et teneantur copiam sui a mane usque ad tertiam
et ab hora none usque ad sero omni die Juridico apto, et quilibet
possit iuxta istud tempus ire et proponere coram eis et quolibet
ipsorum sine aliqua pena et banno ubicumque et specialiter
Judices et notarii supradicti debeant facere copiam sui ad Banchas
ubi pro eos vel alterum ipsorum Jus redditur pro communi. Et si potestas
non fecerit observari a suis Judicibus et notariis banchi perdant
ipsi et quilibet eorum de suo feudo centum libras den.

De Collegio Judicum et notariorum et eorum auctoritate et bailia — vii.

Item statuimus et ordinamus quod in dicta Civitate sit et esse debeat
unum Collegium Judicum advocatorum et notariorum dicte civitatis
et sit et habeatur pro uno et eodem corpore, quod collegium
debeat habere quatuor consules, unum videlicet pro qualibet porta,
quorum offitium duret per trimestri tempus. Et debeant eligi et scrutari
prout placuerit dicto collegio, et cum cohadunabitur debeant interesse
saltim tres de consulibus, et viginti alii de dicto collegio. Et
quod proponetur in dicto collegio, debeat obtineri per duas partes assistentium. Et quod dictum collegium possit eligere et ordinare Judices
banchi minoris, notarios Camere communis, notarios banchi Judicum,
potestatis et banchi minoris, notarios deputandos ad gabellam grossam, et
notarios diffinitorum. Et de eis facere insaculationes prout dicto
Collegio videbitur convenire.

De Offitio Judicis Banchi Minoris — viii.

Item statuimus et ordinamus quod debeat extrahi de sachetta Collegii Judicum
et notariorum dicte Civitatis unus advocatus, seu unus notarius
qui sit de dicto collegio, qui sit Judex banchi minoris communis. Et duret
eius offitium per sex menses, a die quo fuit ordinatus. Qui Judex
debeat iurare in manibus dominorum priorum pro tempore existentium de suo
offitio bene et diligenter et legaliter exercendo, qui teneatur et debeat
stare ad Banchum minorem deputatum in sala magna palatii
potestatis ubi Jus redditur, in diebus et horis iuridicis. Et
possit, teneatur et debeat cognoscere et fine debito terminare omnes
causas civiles decem librarum den. Et ab inde infra [illegible]
summarie et de plano sine strepitu et figura Juditii sola facti
veritate inspecta.

Q omnes cessiones facte Magnatibus d'aliq re sint cass ——— viiii.

Item statuimus et ordinamus quod omnes et singule cessiones dationes sive donationes vel alienationes quocumque titulo facte alicui vel aliquibus sive Magnatibus Civibus vel forensibus de aliqua vel aliquibus rebus possessionibus iuribus seu iurisdictionibus vel potentibus dicti communis retro sint casse irrite et inanes et nullius efficacie vel valoris / Immo tales res / et iura cessa ad dictum commune libere revertantur ac si nulla de eis alienatio facta esset ./

De Beneficio cesso hospitali communis ——— x.

Item statuimus et ordinamus quod quandocumque contigerit aliquam questionem seu litem oriri inter aliquam personam singularem collegium vel universitatem ex una parte, et aliquod hospitale dicti communis vel rectorem ipsius hospitalis de aliqua re, que fuit relicta tali hospitali iure legati vel institutionis / vel alio iusto titulo inter vivos quod potestas certi quam offitiales qui habebunt cognitionem de predictis, teneantur et debeant cognoscere et fine debito terminare dictam questionem summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii, diebus feriatis et non feriatis non obstante aliquo statuto facto vel fiendo. Et debeat cognovisse et terminasse talem questionem infra duos menses computandos a die litis contestate / Statuentes quod si aliqua cessio in ultima voluntate, vel inter vivos ex iusto titulo de aliqua re / alicui hospitali facta fuit, et fiat fides dicto potestati vel alii offitiali / qui habent cognitionem de predictis, quod tales cedentes fuit in possessione talis rei cesse tempore cessionis facte de tali hospitali (teneatur) et debeat dictus dominus potestas / seu alius offitialis, qui habet cognitionem de predictis mictere in possessionem talis rei cesse / Rectorem sive priorem talis hospitalis / Reservato iure illi cum quo erat questio de tali re in ordinario iudicio

Quod notarii substituti ad Bancas debeant approbari per collegium notariorum ——— xi.

Item statuimus et ordinamus quod nullus notarius de cetero possit sedere ad aliquas bancas ad actum iuridicum seu licentiam nisi sit contractus de sacchetto collegii notariorum dicte Civitatis ./ Et quod nullus notarius substitutus ad offitium Bancarum dicte Civitatis nisi sit

VIII

approbatus per collegium notariorum, et nisi sit substitutus
ab eo qui fuerat electus de dictis sachettis, possint
dicere bancharum officium vel aliquid exercere. Et si secus
fecerint possit per quemlibet accusari, et teneantur dictus et
nostri quoque offitiales possint et debeant ad penam condempnare
... fuit ... et punire. pena notario contrafacienti
quinquaginta librarum denariorum. Et nichilominus actis et scripturis
conficiendis per eos factis et fiendis nulla fides adhi-
beatur.

De offitio baiulorum — xvj

Item statuimus et ordinamus quod omnes baiuli communis teneantur
et debeant obedire dominis potestati et capitaneo qui pro tempore erunt,
ubi quod est precipitur, non obstante quod fuerint deputati
aliis rectoribus et offitialibus dicti communis quibus ad
serviendum fuerint deputati, et illud quod pertinet ad
eorum offitia exercendum pena xx solidorum denariorum pro qualibet contrafacienti.
Item quod quilibet baiulus teneatur facere ambasiatas
eis commissas diligenter sine fraude et bona fide, et
omnes relationes citationum eis commissarum facere
si fuerint in civitate eadem die vel sequenti. Si vero
in comitatu infra tria dies sub dicta pena. Item
quod quando dicti baiuli faciet aliquam citationem debeat
portare cedulas continentes nomen iudicis seu offi-
tialis qui citat. et nomen illius qui citatur et terminum infra
quem debet comparere et nomen baiuli, subscriptas a
tergo manu notarii bancharum, quas cedu-
las debeant debeat dimictere tali citato vel
ad domum sue habitationis. Item quod dicti baiuli
teneantur et debeant facere omnes citationes et
executiones, ad quas faciendas fuerint req-
uisiti recepta competenti mercede. ad penam x solidorum denariorum
pro qualibet contrafacienti et qualibet vice eis auferenda
de facto per quemlibet offitialem dicti communis. Et nichilominus
tales citationes et executiones ad quas
faciendas fuerint requisiti facere compellantur. Et quod
etiam teneantur reddere pignora que ceperint.

De relationibus citationum.

Forma citationum observanda

& obedientia ...

Citi pignora reddere ...

9v 10r

pro factis comunis reasignare camerario deputato super
custodia pignorum pro comuni. Et pignora que acceperit
ad petitionem alicuius singularis persone debeat dare et
adsignare illi ad cuius petitionem fuerint accepta
videlicet si fuerint accepta in Civitate eo die vel
sequenti. si vero in comitatu infra quintam diem, et
ea faciat scribere per dictum Camerarium in libro
distincte sub dicta pena pro qualibet et qualibet vice.
Item quod dicti bauuli non possint accipere in tenuta
boves vel vaccas aratorias a kalendis septembris
usque ad kalendas Januarij. Et si acceperint potestas
et quilibet alius officialis debeat facere restitui
illi vel illis, cui vel quibus fuerint accepta, con
tinenti, et nichilominus conpellat talem bauulum accipien
tem, ad solvendum comuni .XX. solidos denariorum. Nec possint
accipere aliquem pannum alicuius lecti vel ferramenta
alicuius molendini absque ipso molendino, nec
aliquod hostium vel fenestram alicuius domus existentis
in Civitate et castellis. nec extrahere vel portare ut
in tenuta seu pignus aliquod pro aliquo cre
dito seu pro aliquo debito comunis dare, ad penam
.XX. solidorum denariorum cuilibet bauulo contrafacienti per quoscumque
officialem dicti comunis de facto auferendam pro qualibet
et qualibet vice. Et quod nullus bauulus
debeat denegare vel vetare accepisse aliquod
pignus. Et si negaverit credatur sacramento
illius qui dixerit sibi pignus esse acceptum. Et
talis bauulus teneatur emendare pignus quod
dicetur esse acceptum, si non reinveniretur iuxta comunis
extimationem, de cuius extimatione usque in quantitate
.XL. solidorum denariorum credatur sacramento domini talis pignoris
amissi. Et habeant et accipere possint pro eorum sa
lario pro qualibet pignoratione sive tenuta accepta
in Civitate quattuor denarios. Et pro qualibet bestia
accepta in Civitate .XII. denarios. Et de pignoribus
et tenutis acceptis in comitatu pro qualibet pigno
ratione et tenuta infra unum miliare denarios [illegible]

bolonini. et infra duo miliaria quatuor ß. denariorum
et a duobus miliaribus sex denarios pro quolibet miliari
et tantidem pro bestiis. Et intelligatur una tenuta
esse etiam si plures res et bestie acciperent ab eadem
persona et non ultra pena XX ß. denariorum pro quolibet et
qualibet vice, quos dari debeat a camerario
pignerum. Et quod camerarius seu depositarius
pignerum seu exactor dicte gabelle et substitutus
ab eo non possit nec debeat accipere vel accipi
facere ultra sex denarios pro quolibet pignore et tenuta
et pro qualibet bestia sedecim denarios. Et si plures
fuerint bestie accepte pro tenuta ab eadem persona
non solvatur nisi pro una tenuta. Et hoc de
acceptis in civitate. De tenutis vero acceptis
in comitatu possit et debeat accipere pro suo labore
et mercede duos denarios pro quolibet soldo extimationis
quam solverit baiulus. Et quod dictus camerarius
non possit dare nec solvere alicui baiulo pro
pignoribus et tenutis ultra dictas quantitates sub
pena XX ß. denariorum pro quolibet et qualibet vice et auferendi
per dominum potestatem officialem tota quod facta fuerit quantitas
de facto, et quod plus dederit amittat. Et quod
dictus camerarius seu exactor dicte gabelle et substi-
tutus ab eo possit accipere pro stallatico et gu-
bernatione cuiuslibet bestie grosse accepte in
tenuta, videlicet equi, bovis aratorii, aselli,
eque, vacce aratorie vel mule quatuor soldos
pro quolibet die et nocte usque ad octo dies et ab
octo diebus supra decem octo denarios pro quolibet die et nocte
usque. Et pro qualibet bestia minuta sex denarios pro
qualibet die et nocte usque ad octo dies. Et ab octo
diebus supra quatuor denarios pro qualibet die et nocte. Salvo
quod de animalibus lactantibus nichil debeat recipere
et non ultra. et si aliquid ultra receperit cadat in
pena XX ß. denariorum. Item quod nullus baiulus possit
accipere aliquas ~~tenutas~~ civitate perusii auctoritate
sui offitii nisi a camerario seu exactore gabelle

e

pignerum. Salvo quod quando venit in civitati possint
deponere pignora apud aliquam fidam personam
dummodo predictus recipiat ab eo, apud quem deponet
dictam tenutam, dummodo dicta pignera resignet
eum seu emptori precio infra quintam diem. Et quod
nullus nisi camerarius seu receptor gabelle pignorum
possit mutuare aliquibus emptoribus pena alicui
baiulo, super aliquo pignore pro eius acepto pena
baiulo qui mutuaverit .xx. solidorum denariorum pro qualibet et qualibet
vice et amissionis emptionis mutuate. Item
quod quilibet baiulus possit accipere pro qualibet citatione
facta in civitate .sex. denarios et facta in comitatu pro qualibet
miliari duodecim denarios, et pro qualibet tenuta et
pignoratione accepta, et sequestratione in civitate
de re mobili .xii. denarios. De re vero inmobili et de
moleti duos solidos denariorum in civitate. In comitatu
vero pro qualibet pignoratione, sequestratione et tenuta
de qualibet rebus accipiat ultra illud quod accipit
in civitate .xii. denarios pro qualibet miliari. Si vero fecissent
aliquas executiones personales in civitate vel
in comitatu infra medium miliare pro aliquo debito
.xxv. librarum habeant infra .x. solidos denariorum. Et a .xxv. libris
usque in .l. libras .xv. solidos. Et a .l. libris usque in
.C. libras .xx. solidos. Et a .C. libris usque in .D. libras .xxv.
solidos denariorum. Et a .D. libris usque ad .M. libras denariorum .xxx. solidos
denariorum. Abinde vero supra quantacumque sit summa possint
accipere .xl. solidos denariorum et non ultra. In comitatu vero
a medio miliari ultra possint accipere duplum eius
quod accipere possint ~~civitatem~~ in civitate. Et teneantur
~~et debeant~~ dicti baiuli et quilibet ipsorum ad requisitionem
cuiuslibet facere omnia et singula predicta precepta et
sacramenta ad eorum offitium pertinentia pro dictis salariis con-
stitutis et non ultra. Et si receperint vel ultra
acceperint puniatur pro qualibet et qualibet vice in .C. solidos denariorum
et quod plus vel ultra acceperint restituere teneatur
et cuilibet sit licitum conquerendo et potestati vel alicui
predictorum denuntiare et accusare, et eidem credatur
cum iuramento et uno teste. Et habeat medietatem

Quantum salarium possit recipi baiuli de citatoribus

pene. Et quicumque bannitus in pactis seu aliquo pactorum contentorum
in presenti capitulo dolum vel fraudem commiserit puniatur
arbitrio offitialis in cuius curia tale dolum vel fraudem
commiserit. Et quilibet offitialis dicte civitatis possit
de contentis in dicto capitulo quibuslibet in personis inquirere et repertos
culpabiles punire in penis supradictis.

De electione et offitio Capitaneorum Capitaniarum — xvii.

Item statuimus et ordinamus quod domini priores populi possint
teneantur et debeant eligere de sex mensibus in sex menses
capitaneos capitaniarum dicte civitatis videlicet duos
pro qualibet duarum capitaniarum, qui Capitanei teneantur
parere et obedire maioris offitialibus dicti comunis, et referre
et denumptiare omnia et singula malefitia de
quibus inquiri potest per formam statuti dicte civitatis
infra tertiam diem a die commissi malefitii, ad penam
xxv librarum pro qualibet et qualibet vice. Et sint dicti Ca
pitanei habitantes in dicta civitate, et habeant pro
eorum salario in dictis sex mensibus unum florenum pro quolibet.
Et nullus qui fuerit electus possit dicto offitio renump
tiare, sed cogatur ad acceptandum per dominos potestatem
et eius offitiales pignoribus captis et multa imposita ad
electionem eorum prout extiterit oportunum. Et teneantur
dicti domini priores nomina dictorum Capitaneorum scripta post
electionem de eis factam mictere domino potestati in scriptis
manu eorum notarii. Et postquam fuerint, in sex mensibus dicto[?]
possit eligi nec compelli invitus ad dictum offitium nisi
ad alios sex menses. Et debeant semper eligi de capi
tania in qua morantur.

De electione Sindicorum generalium civitatis et eorum offitio — xviii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod domini priores populi pro tempore
existentes una cum consilio Cl. possint teneantur et
debeant de sex mensibus in sex menses eligere sufficientes
ad brevia prout erat solitum in consilio generali Sindicos

f

generales aliorum sindicorum comitatus dicte Civitatis qui sint
dicta Civitate videlicet in porta S. Marie. quattuor. quorum primus
vocatur et sit sindicus generalis plebatus S. Gavini. Et habeat
sub suo sindicatu infrascriptas villas. videlicet villa S. Gavini
villa de Sopoe. villa Cupane. villa Montis Roselli. villarum
Ri. villa Horis superioris et inferioris. villa S. Bernabe
de castro veteri. villa S. Maurici. villa S. Martini ad
Crucem. villa S. Andree de Soripole. villa Cilliole et
Certopiani. villa S. Michaelis plani stabbie. villa
Turricchi. villa Galobbi. villa S. Marie de Faventino.
villa Sporgiani. villa S. Lucie et villa Bisarchi
et homines earum villarum.

Secundus vero sindicus vocatur et sit sindichus de Pimaino
et sint sub suo sindicatu infrascripte ville et homines earum villarum
videlicet Chutriani. Collis veteris. Landerigi et ...
Polezani. Colliesolis. Montispetrosi. Salti. Inferrani
Perobbi. Viesi. Sergiani. Rubbialle. Montis Maurelli
Pimaini, Aschiani, Feleti, Marchelliani. Certalti et
Hostie.

Tertius sindichus vocatur et sit vocatur et sit sindichus
generalis de Faddi. Et habeat sub suo sindicatu infrascriptas
villas et homines infrascriptarum villarum. videlicet Collis putei, Colini
S. Constantii. Fabbrie de Valiana. Montis Falthonis
Calvelle et Sancti Galli. Montis Fanicini. Mosti. Pianati
Coloti. Montis Vuliccini. Bagnoli. Montis Sardanii.
Certalti et Siloi.

Quartus autem sindichus vocatur et sit sindichus generalis
de Pratalongha. Et habeat sub suo sindicatu infrascriptas villas
et homines infrascriptarum villarum videlicet universitatem hominum de
Pratalongha. Sporti et aliarum villarum curie dicti castri
Fontis Vorchelli et Pistinalle.

Primus autem sindichus partis S. Floridi vocatur appellatur
et sit sindicus generalis de Sipiano. Et habeat sub suo
sindicatu infrascriptas villas et homines et universitates earum
villarum videlicet Sipiani. S. Angeli de Corzano. S. Lei de Belvedere
Tonelliani. Cagnani. Certenerchi. Cugnani. Campi
Novolis. Centoie. S. Patrignani. Petriani. Pistiani.
Fontis maioris. Tormini. S. Portii. S. Viti. Richiani
Monterchi. Terre Castillionis. Montis Lodenosi. Falerni
et castri Podii abbatis.

XI

Secundus aut(em) Sindicus vocet(ur) et sit sindicus Abbatie petrorij. Et h(ab)eat sub suo sindicatu infrascriptas villas et homi(n)es et universitate(m) infrascriptor(um) locor(um), videl(icet) Abbatie petrorij. S(an)c(t)a nuss(?), Trestine, plebis Rontie, plebis Morre et S(an)c(t)e Crucis. Collonate et Ravenne. Murgiani et peretj.

Tertius v(er)o vocet(ur) et sit sindicus g(e)n(er)alis castri Chiung(i). Et h(ab)eat sub suo sindicatu infrascriptas villas et universitates et homi(n)es infrascriptar(um) villar(um) et locor(um), videl(icet) Castri Chiurong(i) et eius curie. Castigniani et eius curie. Cassignani et eius curie. Quaratte. Pini. S(ancti) Lonor(?) de padu. Canthi longhi. S(ancti) Victorini. Ligniani et eius curie. Sengini. Boisiani. Feani et Cost[illegible].

Quartus v(er)o sindicus vocet(ur) et sit sindicus g(e)n(er)alis Castri Montis migiani. Et h(ab)eat sub suo sindicat(u) infrascripta loca et universitates et homi(n)es infrascriptor(um) locor(um), videl(icet) Castri Montis Migiani et eius curie. Verne. S(ancti) Cassiani. Montis castelli. Lunerolle. Carmalli. Monts alberi. S(ancti) Laurentij. S(ancte) Lucie de Castagneto. Tubiani. S(ancti) Romani. S(ancti) Ci[illegible] de Rosselle. S(ancti) Blaxi. Sadroller et Seari.

Porte S(ancti) Jacopi primus vocet(ur) et sit Sindicus g(e)n(er)alis Cerelle. Et h(ab)eat sub suo sindicatu universitates et homi(n)es infrascriptor(um) locor(um), videl(icet) Castri Cerelle, turres, patrignus, S(ancti) petri, Vernine, Scaroole, Anales, Vinzoms, Alfiani, Lentini sub strata, Saltus et eius curie. Jomis. prosule. Rogini. S(ancti) Stephani et Cintiani. Silvelle. Aquemortis et Casane.

Secundus v(er)o sindicus vocetur et sit sindicus g(e)n(er)alis S(ancti) Cassiani. Et h(ab)eat sub suo sindicatu universitates et homi(n)es infrascriptor(um) locor(um), videl(icet) plebis S(ancti) Cassiani. S(ancti) Anastaxij. Lavaperti. Calabri. Montis. Spellis. pitrasi. Abbatie de Borre. Castillonis. S(ancti) Justini. Lossane. Montonis et Montis pini.

Tertius aut(em) vocet(ur) et sit Sindicus g(e)n(er)alis Castri Vallisbone. Et h(ab)eat sub suo sindicatu universitates et homi(n)es dicti castri. Obsoli. Castilecchij. Parmatiani. pasini. Borre. Rongini. Avri. Vellerbiani. S(ancte) Felicitatis. Flurimi et Mattare.

Sp

9v

13v

Quartus vero sindichus vocatur et sit sindichus generalis
pasinolarie. Et habeat sub suo sindicatu homines et commu
nitates et comitatorum videlicet pasinolarie et eius curie. Lame
boronnalis. S. Cilia. Fiam. Viani. Castilloni ossine.
Novalis. Cuiani. ossine. Petrorii. Verbarie
pancalis. fossatagne. S. Iohannis de popegiano.

Quintus vero sindichus vocatur et sit sindichus generalis
castri generalis ossider. Et habeat sub suo sindicatu
homines dicti castri et eius curie.

Porte S. Cassiani primus sindichus vocatur et sit sindichus
generalis plebis Rosulari. Et habeat sub suo sindicatu
universitates et homines comitatorum locorum videlicet dicte plebis Rosu
lari. Frachani. Marsi. Carlani. Gomolsi. Vaspiti.
Franchellae. Marignolle. Varestine. Pastine. Rossologni.
Sancti Benedicti. Capranici. prope S. Vincenti
et S. Clementis.

Secundus vero sindichus vocetur et sit sindichus generalis
plebium de Macerato. Et habeat sub suo sindicatu
universitates et homines comitatorum locorum videlicet castri
Maceratii. Montis Viani. Neroni. Valle castagneti
plani S. Martini. Bastinoceti. Orfegi. S. Vitalis
pappi. pirapolei. Carmus ... familli. S. Stephani
de Albaneto. S. Andree de potregrali. Sorgalli.
collis romani. Castellinuzzi et Curie de Barcha
rotria.

Tertius sindicus vocatur et sit sindichus generalis
de Aquilona. Et habeat sub suo sindicatu universitatem
et homines comitatorum locorum videlicet Scilione. Verigotenti
S. Brancheti. Martelli. Castelli Thesi. collis
prati. S. Marie de Septa. Nepalli. Varni. Colli. Sera
catgundi. Menatine. Castello ... Soxe. S. Floridi
Francorchi. Vallioboni. Montiscolli. et Vallis
plani Sputi.

Quartus autem sindichus appelletur et sit sindichus
generalis Montismaioris. Et habeat sub suo sindi
catu comitatos universitates et homines comitatorum locorum
videlicet Montismaioris predicti. S. ... de Valrotha..

Sancti Xpofori vallis Souare. S. Lucie. Quarnotoli a Montis Silvani. Montis Ghisoli. Gragnani. S. Lamberti vallis Souare. Campolli Sesse. S. Petri. S. Benedicti de Martina. Varigni et Fossa Cispioni.

Quintus vero sindicatus vocetur sindicatus generalis castri S. Gualterii et eius curie.

Qui sindici generales teneantur et debeant defendere homines dicte curie a pressuris que fient contra homines dicti sui sindicatus occasione incendij et vastamenti fiendi in contratu dicte civitatis vel quibuslibet corporis sui sindicatu. et pro sindicatis [illegible] et pro suo sindicatu respondere et plene agere salvo quod non possint nec valeant dicti sindici generales respondere petitioni vel positionibus confitendo vel negando nec compromittere vel concordia facere sine presentia vel consensu quattuor sindicorum dicti sui sindicatus. Et si contra fuerit factum aliquod predictorum non valeat id quod agetur apponere. Et duret eorum offitium sex mensibus. et qui fuerit in sex mensibus non possit esse inde ad sex menses. Et debeat se de cadere pro tota de quolibet sindicatu. Et habeat quilibet ipsorum sindicorum generalium pro suo salario et mercede sex denarios a quolibet focolari sui sindicatus. Qui sindici teneantur et debeant idoneos prestare fideiussores de parendo mandatis dominorum potestatis et aliorum offitialium dicte civitatis. et de eorum offitio bene et legaliter exercendo teneatur etiam et debeat facere emendare [illegible] sindicatus incendia et vastamenta fienda in contratu dicte civitatis in eorum sindicatu tantum in quo facti fuerit incendium seu vastum quod probari debeat per duos testes fide dignos et bone fame premissa taxatione iudicatus arbitrio. Et de his cognoscere debeat iudex malefitiorum domini potestatis et diffinire et sententiare infra terminum mensis

postquam ei denumptiatum fuit de ipso incendio seu basti
et sententia exequutor mandare [illegible] honore et omnia
stat pro illo sindicatus et quod apparebit de ipso incendio
seu bastimento datum vel factum. Et si potestas vel iudex
existent negligentes in predictis, solvant de eorum salario
quamquantitas libre dictum dampnum per sindicum debeat
adiudicari hoc beneficio sindicis hominibus et personis
eorum sindicatus reservato, quod quotiescumque ad eorum no-
titiam pervenerit, a quo incendium vel bastamentum
datum vel factum fuit, possint habere et habeant re-
gressum contra illum vel illos malefactores et contra eos
agere et experiri pleno iure, et petere ac recipere
in effectum omnem quantitatem pecunie, quam pro incendio
et bastamento dato solvisset et pro expensis curie
litis factis. Salvo etiam quod dicti sindici et homines
non teneantur aliquod incendium vel bastamentum
emendare alicui, qui non haberet libram civitatis
vel contadum et qui datia non solveret civitati. Item
etiam non teneantur emendare aliquod incendium vel
bastamentum quod fecisset ipsemet dominus vel aliquis
de sua familia, vel factum esset negligentia ipsorum
vel casu fortuito esset exortum, vel commisisset.
Item quod omnes ville qui in presenti statuto scripte non
sunt addantur dictis sindicatibus, illis videlicet quibus magis
propinque esset. Et extendi debeant dicti sindicatus
usque ad muros civitatis.

De electione diffinitorum curie et eorum offitio. — XIII

Item statuimus et ordinamus quod per quattuor portas populi
et consilium cl. eligant et eligi debeant quattuor
boni viri cives de civitate unus videlicet pro
qualibet porta, quorum unus sit magister lapidum et
alius magister lignaminis, et alii duo homines experti
honores de civitate, maiores etatis .xxv. annis qui
sint et esse debeant diffinitores curie et iurare debeant
habere unum notarium qui ex hiis debeat [illegible]

collegii notariorum et iudicum dicte civitatis, quorum officium
duret et durare debeat per unum annum. Qui
possint teneantur et debeant diffinire et terminare
omnes questiones finium terrarum et terminorum fossatorum
sepium et murorum casalinorum et domorum civitatis
et extra sine libelli oblatione, et iuris sollempnitate
et ordine servato vel non servato infra quindecim dies
Et quicumque fuerit electus in uno anno non possit
esse in sequenti, et quicumque habens terram iuxta viam publicam
clausuram et greppum et fossatum fecerit vel foderit
iuxta viam et terram vicini quorum occasione fiat
impedimentum vie vel alicui vicino, vel [illegible]
non possint ire et reducere pedestres vel equestres
prout eis videbitur et placebit, vel in [illegible]
[illegible] seu bassis [illegible] greppos
et sepes tollere faciant [illegible] et reducere ad pristinum statum
et vias ampliare et fossas et sepes tollere, et arbores
et sepes que [illegible] super vias [illegible] sunt super
terram vicini tollere et incidere tantum quod non pendeat
aliquo modo super terram alicuius vel viam, sicut [illegible]
et ita quod via remaneat ampla sex pedibus. Et [illegible]
[illegible] civitatem [illegible]. Et [illegible]
[illegible] debeat [illegible] diffinita et terminata
erunt. Et si de aliquo dubitaret teneatur habere consilium
iudicis appellationum, vel collateralis potestatis vel
alicuius advocati civitatis predicte, qui iudex appellationum
collateralis aut advocatus [illegible] consilium
teneatur ire ad locum ubi oriretur dubitatio et
viderit casum dubitationis, non teneantur dicti diffini
tores preter consilium talis consultoris, et omnia que
diffinita et terminata erunt per dictos officiales vel
per duos ex eis [illegible] formam predictam
valeat et teneat et plenam roboris obtineat firmitatem
Et ab eorum diffinitione et terminatione nullus possit
appellare, nec audiatur appellans. Et [illegible]
[illegible] ubi [illegible] vias vel greppos
alicuius [illegible]. Et quod dictis officialibus potestas et [illegible]
[illegible] officiales dicte civitatis [illegible]

dare auxilium consilium et favorem pro expeditione eorum officii.
Et quod ipsi officiales possint habere et recipere pro eorum
labore illa capitula pertinentia a partibus que debentur
pro collateralibus domini potestatis et ipsius judicis appellationis
et pro omnibus aliis habere vel recipere non possint in pena
[illegible] pro qualibet contrafactione.

De electione sindici minoris et advocati comunis et eorum
officio et salario ——— xcvj

Item statuimus et ordinamus quod per potestatem et consilium
xl.ta quolibet sex mensibus debeat eligi unus notarius qui
vocetur sindicus minor ad defendendum iura comunis
et unus judex de collegio judicum et notariorum dicte civitatis
qui dicatur advocatus comunis et teneantur et debeant
defendere expensiones pro comuni faciendas coram judice
appellationum et omnes causas civiles et jura
comunis coram quibuscumque officialibus pertinentibus dicte civitati
recuperando defendendo [illegible] et alia faciendo
que utilia viderint pro comuni tempore officii durante et
durare debeat per sex menses. Et fiat huiusmodi
electio de sex mensibus in sex menses et qui fuit electus
uno anno non possit eligi ad dictum officium inde ad
unum annum. Et habeant pro eorum salario videlicet advocatus
Et sindicus x libras. | xiiij libras [illegible] pro dicto tempore sex mensium. Et similiter
modo obligatus sit unus notarius ad scribendum scripturas
omnes opportunas et habere debeat pro suo salario quatuor
libras [illegible] Et advocatus predictus nichil a [illegible] advo
care possit a singulari persona coram aliquo appellationis
de causa salario [illegible].

exactorum
De electione datiorum et finium et eorum officio ——— xcvij

exactorum
Item statuimus et ordinamus quod electio datiorum et finium
fiat et fieri debeat per duas personas per potestatem electas una
[illegible] consilio [illegible] et salario competenti et dicti exactores
teneantur recipere a debitoribus solutionem consignata et

XIV

fumos florenorum auri libras [illegible] et ea quantitate que expedit
in mercatus. Et teneatur et debeat reddere et restituere
grane florenorum et moneta argenti prout receperunt
a solventibus data. Et teneatur et debeat restituere
quantitates florenorum auri et monete quas exegerint infra
decem dies a die finiti temporis exigendi datum predictum
ad penam dupli eius quod infra dictum tempus non restituerit
~~Et infra dictum tempus non restituerit~~. Et infra
dictum tempus non partes dictorum datiorum fumorum predictorum
sindico mariti [illegible] pro tempore existenti et eidem camerario
titulatos cum annis diebus et mense impositi datii et
fumi nomine exactoris et quantitates datii pro libra libre
et fumi assignare distincte per portas, villas
sive castra. Sub pena quinquaginta librarum denariorum pro quolibet
contrafaciente. Et quod dicti exactores datiorum et fumorum
teneantur et debeant reddere rationem de exactione
infra mensem a die finiti temporis exactionis predicte
ad penam L librarum denariorum pro quolibet contrafaciente. Et quod possit
et sibi liceat accipere pro qualibet apodixa datii et
fumi ~~[illegible]~~ denarios. Videlicet tres denarios pro datio et tres
fumo pro libra vero cuiuslibet duos denarios.

De censibus et datiis tempore debitis recuperandis. — XVIII.

Item dicimus et ordinamus quod potestas teneatur exigere et re-
cuperare omnia data et census que annuatim debentur co-
muni a capitaneis castrorum, abbatibus et ab aliis castris et ab
hominibus et personis universitatum que debent huiusmodi census et data
et ea facere solvi de mense augusti vel de mense septembris sicut
tenentur bona fide sine fraude. Et specialiter datum quod
solvere tenentur homines de [illegible] hominibus Abbatie vallis [illegible]
[illegible] de monte rupto. Et si non solverint predicto debito potestas
teneatur cogere eos solvere duplum. Et remitti non possit. Pre-
dictum observandum sit in omnibus et contra omnes personas locales et univer-
sitates debentes com(uni) datum solvere annuale pro aliquo instru-
mento vel pacto. Item quod omnes de Castilione et eius curia teneantur
solvere datia collectas et ajuttas et facere omnes factiones
sicut alii homines de comitatu non obstante longa vel
longissima consuetudine.

R

Item statuimus et ordinamus quod dominus potestas et sindicus maior
qui pro tempore erunt teneantur et debeant [illegible] cum opera efficaci
vel datia que imposita erunt vel imponentur exigant et exacta
deveniant [illegible]. et teneantur et debeant fieri facere talem
exactionem contra debentes solvere et aliberatos reales et personales
et etiam contra detemptores bonorum et contra nomina debitorum. Et etiam
quod possit dominus potestas vel sindicus vel alius cui commissum fuit
per dictos priores qui pro tempore erunt possint vendere et pignorare
et alienare bona mobilia et immobilia vel se moventia
et etiam nomina debitorum. Et possit etiam cogere debitores
talium debentium solvere datia ad solvendum dicta datia solvere
debent illi quorum sunt debitores. Et possit predictus dominus
potestas vel sindicus vel alius cui fuerint exactiones
commisse finire et quietare nomine et vice illorum qui debent
solvere datia debitores eorum debentium solvere datia usque
ad quantitatem quantitate. Et valeat et teneat talis
finitio et quietatio ac si facta esset per principales cre-
ditores. Et etiam possint cogere notarios qui fuerint rogati
de aliquo instrumento ad cancellandum talia instrumenta. Et valeat
et teneat ac si cancellatum esset de voluntate creditoris
dum modo quantitates deveniret in corpore datiorum vel
aliarum collectarum. Salvo quod pro exactione datiorum et
collectarum vel alia quacumque de causa domus aliqua non
destruatur vel destrui possit. Et nullus occasione exac-
tionis datiorum vel collectarum vel aliquorum honerum
[illegible] possit appellare. Et si appellaverit non audiatur
appellans vel de nullitate dicens. Insuper statuentes
quod nullus audeat vel presumat laborare vel laborari
facere aliquas terras vel possessiones positas in [illegible] de qua
debet solvi datium si de ipsa possessione non fuit datium
solutum. Et si laboraverit seu laborari fecerit compellatur
ad solutionem datiorum et collectarum. Et simili modo
compellatur ad exactionem datiorum emptores possessores
bonorum de quibus non erunt soluta datia vel collecte [illegible]
talium bonorum que possident. Salvo quod si aliquis
reperiretur [illegible] in [illegible] bonis quod [illegible] vel persona
non cogatur ad solutionem talium [illegible] persona libera tanti [illegible]

Quod nulla persona de civitate vel comitatu possit porrigere vel
colligere datum vel collectam — XVIIII.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona de civitate vel
comitatu nec ad petitionem alicuius singularis persone possit vel debeat
imponere vel colligere aliquod datum vel collectam in civitate vel
comitatu sine licentia dominorum priorum populi pena et banno L
librarum. Et de hoc potestas teneatur facere inquisitionem
et possit procedere per publicam famam ad petitionem cuiuscumque per
...

Quod nullus emat pro aliquo de civitate — XX.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona possit emere
aliquo de civitate ... aliquas aliquo modo sub
pena XXV librarum ... qualibet vice ... quam
... et ... amicitiam ...

De manutenendo prato communis — XXI.

Item statuimus et ordinamus quod pratum communis debeat in mense
terminari et mensurari fieri per duos priores populi qui pro tempore
erunt, que terminatio debeat scribi per notarium priorum in libro
communis, et postquam terminatum fuerit quod potestas teneatur ipsum pratum
manutenere secundum terminationem predictam fiendam. Et quod
potestas teneatur precise manutenere pratum communis sicut supra
dictum est, et sicut tempore potestarie domini Aldobrandini Capredonis
olim potestatis civitatis castelli, et teneatur ... et
specialiter ... statutum bene ... ita quod occasione ...
hospitalis ipsius prati non desistat nec occasione ...
... statutum.

De foro annuali faciendo — XXII.

Item dicimus et firmamus quod potestas teneatur precise facere fieri
forum in prato communis in ... annuatim ...
... quod forum incipiat de mense augusti, scilicet
... dies ... ante festum ... et octo
die post ... festum ... debeat ...

L.

forum i(n)fra q(uo)d t(em)p(u)s nullus debitor p(ro)curator p(ro) capi possit
p(er)sonalit(er) uel realit(er) molestari. Et q(uo)d p(ro) quali(bet) q(ua)cu(m)q(ue)
uenditio(n)e emptio(n)e (et) comutatio(n)e nulla debeat solui gabella
si uenderetur emeretur uel comutaretur i(n) d(ic)to foro i(n) die
d(i)c(t)i festi, et duob(us) dieb(us) ante, et duob(us) dieb(us) post d(ic)tu(m)
festu(m), uel aliquo d(ic)tor(um) dier(um), nec etia(m) aliq(u)a gabella
soluat(ur) p(ro) i(n)troitu uel exitione aliquor(um) a(n)i(m)aliu(m) que
uenirent seu reducere(n)t(ur) ad d(ic)tu(m) foru(m), uel ex(tra)here(n)t(ur)
de d(ic)to foro, d(ic)tis qui(n)q(ue) dieb(us) uel alio t(em)p(o)r(e) de i(n)troitu uel
ex(itu). Et teneatur (et) debeat d(omi)n(u)s potes p(ro) t(em)p(o)re exi(s)te(n)s
ad pena(m) ce(n)tu(m) lib(rarum) d(en)(ariorum) notificare t(er)ris circu(m)stantib(us)
et p(ro)uincie n(ost)re tortatu(m) p(ro)clama(ri) p(er) otto dies a(n)te d(ic)tu(m)
festu(m).

Q(uod) potes et o(mn)es offitiales co(mun)is defendant loca domos
et possessio(n)es fr(atru)m s(ancti) dominici et eis p(ro)uideat de eis (pro) (com)unitatis
ex(pensis). xxiii.

Item statuim(us) et ordinam(us) q(uo)d co(n)cessiones f(act)e p(er) d(omi)n(u)m
comune fr(atri)bus p(re)dicatoribus de ordine s(ancti) dominici
d(ic)te ciuitatis p(ro) loco i(n)corp(ora)tion(e) co(n)struendo de bonis (et)
loco (et) titulo seu possessio(n)ib(us) sint rate (et) firme, et plena(m)
h(ab)eant robor(is) firmitat(em) p(ro)ut et sicut app(ar)et manu s(er) Jac(obi)
Brodarii notarii. Et q(ui)lib(et) rector d(ic)te ciuitatis et
teneatur i(n) p(re)d(ic)tis eis fauere i(n)cul(m)o m(od)o.

Q(uod) co(n)cessiones facte de terris carsughe sint casse
et ad co(mun)e d(ic)te ciuitatis lib(er)e reuertantur. xxiiii.

It(em) statuim(us) et ordinam(us) q(uo)d o(mn)es (et) singl(u)e co(n)cessiones
q(ua)ecu(m)q(ue) facte de terris carsughe sint et s(i)nt casse et
irrite et nulliu(s) ualoris uel mome(n)ti, et ad co(mun)e ciuitatis
castell(i) lib(er)e reu(er)tant(ur), et fructus ip(s)ar(um) t(er)rar(um) (et) passionu(m)
p(ro) co(mun)i uendatur et plus offere(n)ti d(e)ntur s(e)c(un)d(u)m q(uo)d offitiali(bus)
co(mun)is plac(ueri)t. Et teneatur potes reinue(n)ire
terras de carsuga, et mi(tt)ere q(ua)nt(ita)t(e)s ad comune
c(iuita)tis.

De confirmatione immunitatum et concessionum privilegiorum
concessorum et concessarum fraternitati pauperum beate Marie — xxv.

Item statuimus et ordinamus quod potestas, maior, sindicus et
quilibet alius officialis dicte civitatis pro tempore existens teneatur
et debeat manutenere et defendere iura possessiones fraterni-
tatis pauperum beate Marie de dicta civitate et ipsius collegium
et eius bona mobilia et immobilia, iura et actiones ipsius
fraternitatis. Et quod omnia privilegia et immunitates hinc
retro concesse dicte fraternitati per comune dicte civitatis
sint firma et rata et plenam obtineant roboris fir-
mitatem. Et quod potestas, sindicus, maior et quilibet
alius officialis dicte civitatis teneantur et debeant
rectorem, distributorem et sindicum dicte fraternitatis
in quibuscumque causis seu questionibus favorabiliter tractare
audire et iudicare summarie et de facto sine strepitu
et figura iudicii, et servare privilegia, immuni-
tates, concessiones dicte fraternitatis, que privilegia et
immunitates existunt approbamus confirmamus et renovamus prout
in ipsis privilegiis continetur. Item ordinamus quod bona
relicta data seu relicta dicte fraternitati in tempore mortis
relinquentis seu dantis detinebatur, seu alio nomine
ipsius, ipso iure sint et intelligantur esse dicte fraternitatis, quo
ad possessionem, et ex nunc esse intelligatur ad possessionem corporalem
possessione predictam fraternitatem. In quibus nullus dicte
actionem acquisitam pretenderet pro dicte fraternitati quamvis
de facto in possessione talium bonorum ponatur per potestatem
et alios officiales dicti comunis. Et fructus et redditus
indebite percepti restituantur dicte fraternitati. Et nullus
pretendens causam talium bonorum audiatur de proprietate
dictorum bonorum nisi post relaxationem possessionis et resti-
tutionem fructuum perceptorum.

De nullus possit dare nec accipere in pignus ornamenta
aliqua ecclesie ——— xxvi.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel pre-
sumat in pignus accipere cruces, calices, turribula,
libros seu indumenta aut thesauros ecclesiarum ad
ministerium ecclesiasticum divinum officium et cultum depu-
tata, pena xxv librarum pro qualibet contrafaciente, in

pignus acceptum a quacumque persona, que res licite possit per
a quolibet recuperare et a quolibet alia persona contra ipsam sine
mora, a quocumque detentore, absque nullo pretio eis dando
vel restituendo, et nichilominus talis accipiens pena predicta
puniatur.

De rebus que venduntur pro cibo, non emendis per offitiales. — xxvi.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus de prioribus qui
pro tempore fuerint, nec eorum filius vel frater vel aliqua alia persona pro eis,
nec aliquis offitialis forensis dicte civitatis emat
vel emi faciat, nec aliqua alia persona pro eis, nec
camerarius eorum, nec eorum notarius nec filius vel frater
alicuius eorum, nec aliquis pro eis, durante eorum offitio
possit vel debeat emere vel emi facere aliquos equos
fenum vel bladum seu aliquid aliud quod pro cibo
venderetur, pena xxv libr. den. pro quolibet et qualibet vice.
Et nullus possit vendere alicui predictorum aliquid de
bonis dicti communis sub dicta pena.

De pena euntium ad monasteria dominarum. — xxvii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus vir cuiuscumque
conditionis existat audeat vel presumat intrare aliquem
locum sive monasterium sive religiosarum tertiarum vel
inclusarum ad loquendum cum ipsis, aut aliqua ipsarum, pena
x libr. den. Exceptis eorum fratribus et filiis generalibus
in domibus dictarum dominarum existentibus et laboratoribus possessionum
earum. Et quilibet possit denumptiare et accusare, et
stetur relationi accusatoris vel denumptiantis cum proba-
tione unius testis. Et habeat quartam partem banni
et eius nomen teneatur in secreto. Et potestas possit
et debeat inquirere. Et predicta non intelligantur in illis
personis qui habuerint licentiam a domino potestate, quam dominus potestas
medicis, patribus, advocatis, confessoribus, consanguineis
sive generis vel affinibus et aliis personis quibus sibi
videbitur dare licentiam, quam licentiam possit pro eo tempore
quo videbit et placebit.

De confirmatione Brevium seu statutorum Artium — XXVIIII —

Item statuimus et ordinamus quod omnia Brevia et statuta Artium dicte Civitatis facta et fienda sint firma et auctoritate presentis statuti inviolabiliter observentur. Dum modo non sint contra statuta, nec contra honorem et iurisdictionem dicte Civitatis. Insuper addicimus quod consules cuiuslibet Artis possint cognoscere de questionibus vertentibus inter homines dicte artis occasione dicte artis tantum usque in quantitatem .XXV. librarum denariorum. Et inde non super nullitatem valeat [illegible] ... contra formam statutorum aliter disponatur, pena contrafacienti .C. solidorum denariorum pro qualibet et qualibet vice. Et possint dicti consules imponere penas hominibus eorum artis usque in quantitatem .XX. solidorum denariorum. Et teneatur potestas dicte civitatis facere totum quod fuerit [illegible] consulibus artium et hac eorum officium exercendum.

Cum quibus mensuris ematur et vendatur — XXX —

Item statuimus et ordinamus quod vinum, oleum, bladum, sal, calcina et omnia alia que venduntur ad mensuram vendantur cum barilibus, stariis et aliis mensuris reductis ad mensuram petre que est in logia dicti comunis. Salvo quod quilibet vendens in grosso possit vendere vinum cum quibuscumque barilibus signatis et non signatis. Et quod vendentes omnium bladorum [illegible] debeant vendere et mensurare ad rasum et non ad culmum. Exceptis castaneis, nucibus, [illegible] furfure et calcina que vendi possint et debeant ad culmum. Et quod calcina vendi debeat ad starium quo venditur sal. Et qui contrafecerit in predictis seu aliquo predictorum puniatur in .XL. solidos denariorum pro qualibet et qualibet vice.

De immunitate Iudicum et medicorum — XXXI

Item statuimus et ordinamus quod omnes et singuli iudices de collegio notariorum [illegible] dicte Civitatis et omnes medici dicte Civitatis habitantes in ea sint immunes, liberi et excepti ab omnibus et singulis factionibus et oneribus personalibus, Et datiis impositis et imponendis pro libra [illegible]

n.

Et ab omnibus et singulis impositionibus fumorum impositorum et impo-
nendorum. Et quod nullus rector vel officialis dicti [illegible] possit
eos cogere ad solvendum vel [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible]
pro libra [illegible] aut fumos.

De immunitatibus religiosorum observandis — XXXI

Item statuerunt et ordinaverunt quod omnes immunitates et privilegia
concessa et indulta ab apostolica sede religiosis et [illegible] vel mo-
nasteriis de civitate [illegible] serventur illesa per rectores [illegible]
et officiales. Et quod nullus officialis vel rector dicti communis
audeat vel presumat [illegible] ea attemptare vel aliquid facere
statuere [illegible] quod presbiteri et clerici [illegible] ordines non
cogantur ad aliqua onera personalia. Et non intelligantur
[illegible] per eorum [illegible] vel [illegible].

Quod [illegible] relapxare debeat — XXXII

Item statuerunt et ordinaverunt quod quicumque [illegible] seu [illegible]
habebit de bonis mobilibus seu immobilibus dicti communis castelli
vel pontis [illegible] castelli vel aliorum pontium vel ad [illegible]
[illegible] vel pontes non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
adhuc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuerit
[illegible] teneat ipsa bona relapxare dicto communi
et ipsa tradere et assignare camerario dicti communis libera et
expedita. Ad penam [illegible] [illegible] de quibus [illegible]
potestas [illegible] maior sindicus teneatur et debeat inquirere
ex eorum officio et ad petitionem cuiuscumque accusantis vel de-
nuntiantis [illegible] [illegible] et repertos culpabiles de
facto [illegible] punire in dicta pena et relapxatione
bonorum [illegible] de omni eo quod effectualiter deberent fuerit in [illegible]
[illegible] duos solidos pro [illegible] libra denariorum
fecerint effectualiter [illegible]. Item quod dicti [illegible]
teneantur et debeant facere fieri unum librum cartarum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] omnes possessiones [illegible]
et pontium [illegible] sunt [illegible] civitatis [illegible]
[illegible] notarius teneatur et debeat scribere possessiones [illegible]
et nomina tabularum et confines [illegible]. Et si con-
tigerit quod bona aliqua [illegible] [illegible] vel aliquo modo
acquirentur [illegible] notarius [illegible] teneatur et
debeat ponere et scribere in dicto libro [illegible] [illegible] pena
[illegible] [illegible]. quod liber stare debeat in domo domini
[illegible].

Item ordinamus et statuimus quod cum pontes sint valde utiles
et oportet quod potestas civitatis [illegible] teneatur facere
fieri [illegible] istos pontes si facti non sunt, et factos
et faciendos manutenere. et si indigerent aliqua reparatione
potestas teneatur et debeat fieri facere, ut melius et comodius
per ipsos transiri possit. Et specialiter qui sunt in flumine tiberis.
Imprimis unum pontem in flumine Nestoris iuxta vadum
[illegible] [illegible] del Nestore expensis hominum castri de Ca
nusio, ville de trestina, castri de [illegible], Civitelle
[illegible], Civitelle, et aliorum dictorum castrorum. Item
in dicto flumine in valle [illegible], in strata qua itur
Cortonam, expensis hominum de [illegible] [illegible] et ville
de monte [illegible], ville de [illegible]. de [illegible]
de plano [illegible] de castro [illegible] et [illegible]
[illegible] et aliorum hominum et [illegible] quibus [illegible]. Item
unum pontem in porta [illegible] in strata [illegible] iuxta [illegible]
[illegible] expensis personarum [illegible], ville de [illegible]
et ville de monte [illegible] hominum castri [illegible].
Item unum pontem in strata qua itur ad Montonem super fosso
[illegible] ubi fuit solitus esse expensis hominum [illegible]
et [illegible]. Item unum pontem in flumine [illegible]
in loco ubi dicitur [illegible] iuxta [illegible] Bonapars
[illegible] expensis hominum [illegible] plebe[illegible] plebis de [illegible].
Item unum pontem super flumine [illegible] prope castrum
[illegible] in strata publica expensis hominum et personarum
castri [illegible] castri [illegible] et aliorum dictorum
castrorum. Item unum pontem super fossato [illegible]
prope [illegible] expensis hominum de fonte
[illegible] [illegible] de [illegible] de Poliziano de
[illegible] de [illegible] de [illegible], [illegible] Montone
et aliorum. Item unum pontem in porta [illegible]
super flumine Regnani iuxta stratam qua itur
ad [illegible] et [illegible] expensis hominum de [illegible]
[illegible] de Regnano et hominum civitatis [illegible] [illegible]
[illegible] et aliis quibus [illegible]. Item unum pontem
super [illegible] super castrum [illegible] in strata nova
qua itur ad [illegible] expensis hominum de
[illegible] de Montone de [illegible] castellionis [illegible]
[illegible] et [illegible] quibus [illegible]. Item unum

O

ponte de oro superiori. Item unum pontem in portu ... diffondi
super fluminem ... expensis hominum de ... Ceppeti de colle et
... cappelle de ... Curano de ... terre
ville ... de Borsciano de ... de petroio de
Cortona de ... et de ... patrignano quibus est utile.
Item unum pontem in flumine ... iuxta castrum Monte
lendinosi in strata que iter ... expensis hominum
Montis lendinosi ... Lugnani et ... ville
de ... de ... potestatis ... Item unum
pontem hominum de ... Sammoli in plebatu plebis de
Valiana expensis hominum et aliarum personarum quibus est
utile. Item unum pontem in ... ubi ... Monte
lendinum ... et stant ... pontis
tres pile de bonis lapidibus et calcina ex quibus ...
de pontis expensis ... ad ... duorum ... lapidum.
Item quod potestas teneatur compellere homines plebis Fontis
de Colonata de Pengno Granata ... opertum
pontem ... acquipensis ... plebis Fontis
fecit ... in flumine nestoris in loco ... planum
pontis expensis ... locorum. Item quod potestas teneatur
manutenere et reactari facere pontes constructos et
... de ... iter ad ... Et quicumque
voluerit facere pontes in aliquo flumine possit ... totis
... in parte ... vel in strata sine ... contradictione
alicuius ... liceat ... ...
ex quibus ... in ... strata ... pri
non offendatur. Et hoc capitulum semper de ... in
... ponatur et ... pontem ... possit.
Item teneatur potestas ... facere fieri expensis hominum
et ... omnium terrarum ... in ... expensis hominum
et personarum ville de Nondale et de Cugno unum pon
ticellum aut ... de palis stanghis seu ...
et lignis bonis in strata ... in plebatu plebis
de ... in ... clausure domini ... Vim
... Iohannis ... Et in
clausura ... ita quod ... ibi
... ... vel ... ... et quod
in ... homines equites et pedites et homines et
bestie possint transire ... totaliter de
... in ... loco ita quod homines et bestie transire

non possint. Et predicta potestas teneatur ad penam sindicatus[?] per
temporibus fieri faciat et teneatur in caselo[?] in frontem. xv. dierum
postquam fuerit ab aliquo vicinorum petitum, et dare talem
sive executorem qui predicta fieri faciat et compleri cum effectum
[illegible] est. Et [illegible] sit [illegible] et [illegible]
et mutari non possit. Et potestas vel iudex teneatur
et debeat compellere [illegible] de novole[?] de [illegible]
[illegible] clausas[?] iuxta [illegible] ad predicta
fieri facienda et hoc absolute non possit. Et teneatur
potestas fieri facere unum pontem in stangola[?] expensis illorum
quibus est utilis. Item unum pontem [illegible] in strata
qua itur ad abbatiam [illegible]. Item unum pontem super
fossato qui venit [illegible] a ponte de beriolo[?]
prope terram [illegible] Martini et filiorum [illegible] dominum [illegible]
Baldinum. Et pontem de [illegible]. Item pontem de palavini[?]
et pontem [illegible] iuxta [illegible] domini de [illegible].
Item unum pontem super foss[atum]. Item unum pontem super molendino
[illegible]. Item teneatur potestas [illegible] cogere cum
effectu sindicum burgi de [illegible] quod eligat duos
bonos [illegible] qui teneantur [illegible] facere refici pontem
positum iuxta burgum expensis hominum [illegible]
de [illegible] et qui non obediunt solvat [illegible] solidos
[illegible]. Item unum pontem in flumine [illegible] prope [illegible]
[illegible] ut [illegible] sunt pos
et sunt fixe columpne. Et ad faciendum fieri dictum pontem
eligant duos bonos homines de [illegible] et fiat dictus pons
[illegible] expensis hominum de [illegible]
quibus est utilis. Et [illegible] opus
in [illegible] parte [illegible] pons, potestas teneatur
facere fieri expensis hominum quibus est utilis. Et [illegible]
ad predictam pontem ad [illegible] vicinorum [illegible]
[illegible] predicta [illegible]. Et teneatur
potestas fieri facere et reactari vias et [illegible] pontes
amplificandos et reactandos ita quod [illegible] pateat [illegible]
expensis illorum quibus est utilis [illegible]
[illegible] expensis [illegible]. Et si potestas predicta non
fecerit [illegible] de suo [illegible] xxv. [illegible] [illegible]
pontes [illegible] predicta [illegible] fiant. Item quod potestas
teneatur facere [illegible] pontem qui [illegible] pontem hospitalis
[illegible] expensis [illegible] lapidibus et calcina [illegible]

p

21v

mell' videbit faciendum etc. q pons fiat strictus p.. Item
de uno ponte sup fossato q venit a petroralli a la strada
Romana q itur [illegible] exp homi pettori [illegible] [illegible]
et fiat de lignamine ad penam [illegible] petentis potas fieri
facere teneat. Et dicim q omnes pontes lapidum stratar
veterum q sunt clusi [illegible] seu vendecti erunt et
relinquunt q reducantur expensis cois ad stratas novas
sicut erit utilius [illegible] [illegible]. Et q pons sit i porta
[illegible] in par. S. Stephani debeat reactari et [illegible] stratis
reduci bono muro [illegible] seu faciendo de bonis lapidibus et
calcina put melius et utilius potit p ipso ponte [illegible] cons
[illegible] [illegible] p homs [illegible] e magistro [illegible]. Et [illegible]
ipu [illegible] homs [illegible] ecclesie sunt isti homs ville
S. Stephani de [illegible], de Carlano, S. Andree de
Tammisceto, de Cappi, de Frapolino, de Cexallia, de Colle
romano, de Orferro, de Castro [illegible] [illegible] homs
homs de [illegible] de [illegible] [illegible] plani S. Martini, Colle
[illegible] homs de monte rupto, de monte [illegible]
de castro [illegible], de [illegible] vitali, de [illegible], de [illegible] a ponte
et [illegible] par. homs ville de [illegible], de val [illegible]
de [illegible] et homs de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] teneat potas [illegible] fieri [illegible] x dies a die
[illegible] sui regiminis ad penam [illegible] petentis [illegible]
[illegible] q [illegible] faciat de [illegible] [illegible] villar. locorum
[illegible] se [illegible] duos bonos legales homs [illegible] teneat
pena [illegible] ad [illegible] et eligendis duos
bonos homs legales q sunt [illegible] debeant [illegible]
seu [illegible] [illegible] de civitate q sunt offic
[illegible] ponte faciendo reactari [illegible] [illegible]
villar [illegible] officialibus [illegible] [illegible] p predis potas
teneat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bene legaliter
[illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible] faciat ad penam xxv. l.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potates [illegible] [illegible]
non fecerint [illegible] [illegible]. Et possit [illegible]
officiales [illegible] [illegible] locorum ut [illegible] [illegible]
ad penam [illegible] [illegible]. Si aut potas
negligens [illegible] [illegible] de suo feudo. [illegible] libr
[illegible] et applicetur [illegible] [illegible] teneat
[illegible] ad penam [illegible]. Et [illegible] absolvere
[illegible] non possit. Et [illegible] omni remanent [illegible]
[illegible] [illegible]. Et q pons de [illegible]
q est sup flumine [illegible] [illegible]

castri citine et montem [illegible] ampliet [illegible] et
repleat in quolibet capite ipsius pontis et applanet
ita quod aliquis [illegible] [illegible] comode [illegible]
per ipsum possint transire. Et hoc fiat per [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Item [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] fiat per [illegible] [illegible] qualis
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

De ponte prati et Novolis manutenendo — XXXV.

Item statuimus et ordinamus quod pro manutenendo et meliorando
ponte prati qui est super flumen [illegible] et [illegible] utilitate terre
et [illegible] pontis dominus potestas teneatur et debeat ipsum pontem
in [illegible] terrenum pertinentia et spectantia ad ipsum super [illegible] subtus
dictum pontem pro ipso manutenere et defendere, [illegible] alicuius
non obstante, et curare quod nullus fiat [illegible] in preiudicium
dicti pontis. Et teneatur potestas semel quolibet mense suo
regiminis [illegible] et [illegible] facere et [illegible] [illegible] et
[illegible] lapidum dicti pontis [illegible]. Et si opus fuerit
aliquid in dicto ponte pro melioratione et reparatione dicti
pontis teneatur potestas sibi facere expensis, ita quod dictus
pons in bono statu manuteneatur, [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] sub aqua [illegible] si possibile [illegible] aliqui [illegible]
[illegible] aliqua lesione [illegible] reperiretur. Et [illegible]
in [illegible] potestas teneatur [illegible] [illegible] et sub
pena [illegible] [illegible] et [illegible] ad effectum facere expensis
terre. Et ad predicta omnia exequenda eligatur in consilio
generali ad [illegible] unus bonus homo de [illegible] [illegible]
ac [illegible] [illegible] fieri faciat. Et si potestas predicta
omnia [illegible] [illegible] suo [illegible]
[illegible] libr. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
possit in consilio generali [illegible]. Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ipsum potestatem [illegible] in
[illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et singulis casibus de ponte [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] ipsius pontis. Et ad predictam penam
potestas teneatur in omnibus [illegible] predictis [illegible] et
melioramento dicti pontis [illegible]. Et eligatur
unus bonus homo [illegible] [illegible] potere

de ultratibus et ult(ra) [illegible] p(ro) q(ua)l(ibe)t .lx. q(ui) teneatur
[illegible] ordinata de pote(state) [illegible] fieri faciendi offerri
[illegible]. Et si potestas [illegible] no(n) fecerit [illegible]
[illegible] ad pena(m) [illegible] C. libr(arum). Et de predictis
appellatione vel [illegible] no(n) possit [illegible]
aliquando.

Quod fiant pons sup(er) flumine Carpine ——— xxxvi.

Item statutum et ordinatum est q(uod) potestas teneat(ur) fieri facere
expensis hominum universitatis castri Pratalborghi et plebei
de [illegible] et plebeorum de [illegible] unum pontem in flumine
Carpine in loco ubi alias fuit pons [illegible] pons sit
devastatus. Et q(uod) dictus potestas [illegible] fiat bonus
[illegible] expensis hominum [illegible].

De fonte faciendo expensis hominum villarum Certopiani
Silvalle et [illegible] ——— xxxvii.

Item dictum et ordinatum est q(uod) potestas teneat(ur) [illegible]
expensis hominum villarum Certopiani, Silvalle et [illegible]
facere unum fontem in loco q(ui) d(icitu)r [illegible]
ipsum fontem [illegible] et sit murata [illegible] fons in
lapidibus et calcina. In ipso fonte sit utilitas ville et
specialiter tempore [illegible]
et multis aliis causis sit utilis et amenus.

De alveo fluminis no(n) claudendo ——— xxxviii.

Item statutum et ordinatum est q(uod) si aliquis alveum sive lectum
alicuius fluminis sive rivi currentis [illegible]
[illegible] aqua [illegible] et clauserit
ita q(uod) [illegible] vel aliquis fecerit vel [illegible] plagam
[illegible] antiquum [illegible] no(n) posset
[illegible] liberum et expeditum no(n) habeat cursum et publica
via et [illegible] viatorum [illegible] devastaret [illegible]
[illegible] potestas teneatur facere [illegible]
[illegible] devastata expensis illius q(ui) fecerit [illegible]
atque cursum [illegible] alveum occupatum
[illegible] clauserit. Et ille qui occupaverit et clauserit
[illegible] teneatur [illegible] in statu pristinum reducere.

ad petitionem illius cuius interesset, et quibuslibet petentibus facere teneatur sine
libelli oblatione et solepnitate iuris obmissa. Et si predicta
non obedierit potestas et auferat de suo salario pro alio quo
contrafactum fuerit, et nichilominus predicta facere teneatur et compellatur.
Et si potestas predicta non fecerit perdat de suo feudo .xxv.
libras que applicentur communi. Et hoc capitulum sit precisum ita quod
non possit mutari nec suspendi aliquo pacto. Et teneatur
potestas hoc capitulum sine diminutione contra quo aliquo facere
poni de constituto in constitutum, et hoc locum habeat ad presentia
preterita et futura. Et dicimus quod quicquid sit predicta quantum murum
turris aque rigalberti a via que vadit inter turrichum
in ferro teneatur ita aptari quod aliqua dapnum non prestet
vel inferat. Et quod plectrus sive aliquis dictum murum a via
quod inter turrichum usque ad tiberim sit amplitudinis
.x. pedum ad minus ad cavinam cuius expensis debeat
per homines habentes possessiones iuxta dictum murum in dicto latere
infra duos menses post publicationem statutorum pena
.xxv. librarum denariorum pro quolibet. Et nichilominus predicta facere teneatur. Et
quod nullus in plectro sive quo .... dictum murum possit cavare
vel alamare vel possessionem facere et si quis alamare et
in pristinum statum reducere pena predicta. Et si potestas teneatur
facere facere ad petitionem illius cuius ... substituat. Et hoc
fieret sine datione libelli et iuris solepnitate. Et
qui contrafecerit solvat communi pro dapno .xx. solidos denariorum. Item dicimus
quod potestas teneatur viam publicam ... ... a terra
Chinalterotti et domus de cavalione in ferro usque ad
flumen tiberis manutenere amplam et alargatam in
cavina sine petitione ad petitionem tabule ad minus in quolibet
parte sui. Et si minus amplius esset eam faciat alargari.
Et nullus possit occupare dictam viam ullo modo ultra
dictam forma et mensuram pena et dapno .xxv. librarum
denariorum pro quolibet et qualibet vice. Et quilibet possit accusare et
habeat medietatem banni. Item dicimus quod potestas nulla
... possit facere parare ... in flumine
et qui contrafecerit solvat communi pro banno .x. libras. Et iudex
potestatis teneatur ire ad videndum paratas si ...
fuerint ad petitionem cuiuslibet petentis. Et si viderit ...
fiunt amoveat et tollatur sub dicta pena. Et
plectrus sive aliquis flumis ... in partibus civitatis
expediatur ... de terra et calcinario ... omni
inconborando quod esset replet... ... dicti fluminis

R

vel imposterum repleverit pro quolibet persona ante domum suam
sive [illegible] ampliando [illegible] calcinatium
et [illegible] lecti dicti fluminis ita quod
liber sit cursus aque nec per aliquos possit vicinis
habitantibus iuxta flumen ad modum sic [illegible] consueverunt.
Et nulla persona possit nec debeat ullo modo ponere
trabes vel calcinaccia [illegible] sive lecti [illegible] sive lecti
dicti fluminis infra muros civitatis pena xx. solidorum denariorum
pro quolibet et qualibet vice. Et quilibet possit accusare et
[illegible] et habeat medietatem banni et nomen
eius teneatur in secreto. Et quod si aliquis posuerit vel poni
fecerit aliquid [illegible] vel calcinaccia [illegible] quod impediretur
cursus fluminis ad petitionem [illegible] teneatur
illud elevare sine aliqua expensa et lectum ampliare et
in pristinum statum reducere pena x. librarum denariorum. Item in flumine
[illegible] a ponte [illegible] dicti fluminis infra
usque civitatem nulla persona [illegible] lectum ad macerandum
in aqua que curret [illegible] de nigro et de [illegible]
pena xx. solidorum denariorum pro quolibet contrafaciente et banniatur de mense
Julii. Item pro fortitudine civitatis et custodia, et
ut aliquis dicti fluminis non [illegible] expediti re-
maneat [illegible] ordinatum est quod potestas [illegible] gra-
vatores [illegible] sub pena [illegible]
et [illegible] hoc statuto teneatur [illegible]
omnes [illegible] domos vel [illegible] facientes
Et si [illegible] religiosis [illegible] et
[illegible] vel [illegible] et eos cogat et [illegible]
teneantur [illegible] fieri facere muros
bene fundatos ampliando [illegible] pedibus altos tribus
super [illegible]
[illegible] ubi [illegible] ab
[illegible] ad [illegible] superiore [illegible]
Et ut predicta fiant possit eis multas [illegible]
10 [illegible] ita effectualiter
predicta omnia effectui demandent. Et si potestas et
officiales predicta non fecerint aut facere distulerint perdant
potestas [illegible] libras denariorum de suo salario et alii officiales xx so-
lidos denariorum [illegible] sine remissione ad [illegible]
[illegible] Et quod stet murus altus a terra
per tres pedes et altitudine [illegible] muri per tres pedes
a cantone domus fratrum [illegible] ad [illegible]

inferiore et sit grossitudinis per duos pedes expensis Communis
porte Sancti Iacopi Civitatis Tortone. Item in quibus ipsi
dederunt a porta Sancti Iacopi [illegible] et descendit ad flumen
statuimus fiat hostia porte [illegible] terminationes sicut
videbitur officialibus deputatis [illegible] super hiis
[illegible] expensis de [illegible]. Item statuimus pro custo-
dia et fortificatione dicte Civitatis quod a ponte sta-
turbii lapideo quo itur ad balneum de fon-
tanis usque [illegible] leccus staturbii sit latitudinis
.xiiii. pedum ad minus. Et quod [illegible] alveo
nec [illegible] alvei possit [illegible] alamarii
vel cavare nec [illegible] [illegible] ledere
[illegible] aque cursum divertere [illegible] tolli
ita [illegible] alvei remaneat pena .xxv. librarum [illegible].

Quod arcetant [illegible] possessoribus [illegible] iuxta
flumen [illegible] ——— xxxviii.

Statuimus et ordinamus quod ad petitionem [illegible]
[illegible] possessionum iuxta flumen [illegible] aut aliud quodcumque
flumen [illegible] [illegible] alius officialis habens
iurisdictionem super predictis [illegible] [illegible] de [illegible]
terre [illegible] unde posset oriri [illegible]
[illegible] terminos figendi et imponendi. Qui dicti
[illegible] teneantur [illegible] ponere [illegible] terminos
ex utraque parte fluminis [illegible] aque fluminis
Et si flumen post [illegible] [illegible] accipiet
ab altera parte ille de [illegible] parte fluminis [illegible]
possit et liceat [illegible] alta parte fluminis
[illegible] ab aqua [illegible] ad terminum [illegible] ex latere
[illegible]. Et illud [illegible] factum et determinatum
per dictos diffinitores [illegible] debeat
[illegible] observari. Et quilibet audeat
vel presumat terminos sive signa posita per diffini-
tores vel de voluntate partium tollere vel removere
[illegible] pena .l. solidorum [illegible]. Et [illegible] sine
[illegible] reponi debeat [illegible]. Item dicimus quod
nulla [illegible] possit vel audeat [illegible] vel [illegible]
cursum [illegible] vel alterius fluminis [illegible]
[illegible] pena [illegible]
[illegible]

De molendinis hedificatis et noviter hedificandis. — xl

Item statuimus et ordinamus quod nullum molendinum hedifi-
catum vel hedificandum in flumine tiberis possit habere nisi
unam rotam et unum palmentum. Et si dictus molendinarius contrafecerit
incidat in penam C librarum denariorum. Et nihilominus debeat reducere suum
molendinum ad unam rotam et unum palmentum. Et si
non reduxerit infra unum mensem a die quo fuerit mandatum
puniatur in duplo. Item quod nullum molendinum habeat
aliquam clusam in flumine tiberis altam ultra iiii^or pedes
ad pedem comunis. Et si quis haberet aliquam clusam in dicto flumine
altam ultra quatuor pedes debeat ipsam reducere ad
dictam mensuram infra duos menses postquam fuerit requisitus
per potestatem, ad penam C librarum. Et potestas teneatur et
debeat semper mandare nullis dictorum molendinorum existentibus
in flumine tiberis, ad petitionem cuiuslibet petentis. Et predicti debeant
abbassare et reducere ad dictam altitudinem infra duos menses
postquam fuerit petitum, ad penam C librarum pro quolibet et qualibet vice.
Et nihilominus dictus potestas inquirere et investigare de predictis
saltem semel tempore sui offitii, sub dicta pena. Et quilibet de
dictis potestas teneatur et debeat facere fieri duas costipinas
quercinas in qualibet clusa videlicet a qualibet parte cluse
ad hoc ut dicte cluse non possint altius elevari, in quibus co-
stipitibus debeant fieri [illegible] signa, ut dicta clusa
semper manuteneatur in dicta altitudine tamen sub dicta
pena. Statuentes insuper quod nulla persona audeat vel
presumat facere aliquam palatam in dicto flumine tiberis
vel aliquid plantare vel aliquam arborem ponere propter
quam cursus aque verteretur vel impediretur vel in dicto flumine
aliquod impedimentum prestaret. Et si quis contrafecerit
in x libris pro quolibet et qualibet vice. Et nihilominus teneatur
ad tollendum et destruendum tales palatas vel arbores
plantatas. Et quilibet possit accusare et denumptiare
et habeat medietatem banni. Item statuimus quod si
aliquis habet aliquod molendinum cum alio sotio et indigeret
refectione vel aliqua expensa utili et necessaria. Et unus
sotiorum vellet facere tales expensas et alter recusaret
requisitus a sotio vel ex [illegible] per iiii^or dies ante
possit tales expensas facere. Et si sotius non restituerit
tales expensas quas fecit sotius, [illegible] molendinarius
cessaverit [illegible] satisfacere teneatur [illegible] statuto

ton, usque ad integram satisfactionem expensarum, stare penam
banni X lib. d. et dabitur molendinario agenti. Et si ille qui
fecit expensas non haberet plures molendinorum potestas faciat
dari et designari molendinum illi qui fecit expensas
qui teneat usque ad integram satisfactionem. Et quod omnes
molendinarii debeant conpelli et sine debito tempori
summarie et de facto sine strepitu et figura iudicii.
Insuper statuerunt quod quilibet possit novum hedificari
et hedificium facere novum molendinum ita quod non possit
impedimentum molendino alteri prius hedificato. Et
adhuc ut tollatur omnis dubietas statuimus quod volens
hedificare novum molendinum in flumine Tiberis
non possit illud hedificare quod non sit distans a molen-
dino antiquo tantum quod habeat cadutam quamque impedi-
mentum. Item quod nullus possit audeat vel presumat
hedificare vel facere seu hedificari facere aliquod molen-
dinum seu clausam in flumine Tiberonis ab [illegible]
fluminis confinibus sitibus supra ad penam X lib. d.

De flumina que non haberent rectum alveum debeat
dirigi — xli

Item statuimus et ordinamus quod si contingerit quod alveus
Tiberis vel alterius fluminis currentis per territorium dicte
civitatis non haberet rectum cursum sed faceret aliquas
tortas seu revolutiones quod ad petitionem [illegible]
comunancium potestas et quilibet alius officialis dicte civitatis
teneatur et debeat compellere et decenter [illegible] per terras
vel terras comunancium ita quod habeant dicta flumina recti
cursus expensis illorum quibus remanerit alveus
Tiberis vel alveus Tiberis quod dirigatur. Et quod terri-
sen possessores per quas debet dirigi debeant
extimari per duos bonos viros eligendos per homines
ad quos posset pertinere aliquo modo vel ingenio
si per illos [illegible] alveum dirigam, et per illas ad
quos posset alveus novus modo aliquo [illegible]. Et
expense debent fieri occasione predicta debeant distri-
bui per duos extimatores deputatos ad extiman-
das terras

c

De puteis et fontibus reactandis et manutenendis — xlii.

Item statuimus et ordinamus quod dominus potestas ad petitionem
vicinorum putei teneatur et debeat facere reactari et ma-
nutenere omnes puteos civitatis qui sunt in viis pu-
blicis vel plateis expensis illorum qui usi fuerint aqua dicti pu-
tei. Et ad dictos puteos teneri fieri unam stampam
magnam de lapide cavata prope quos puteos quam fuerit
necesse sic quod aqua possit colligi. Et teneatur
et debeat facere fieri cloacas subterraneas per
quas labatur aqua que spargitur de dictis puteis
usque ad cloacas publicas expensis illorum qui usi
fuerint. Si puteus sit vicinorum aut sit privatus
debeat fieri cloaca expensis illorum cuius est puteus. Et
nullus possit ad dictas stampas vel prope ipsum puteum
per decem brachia lavare pannos exceptis pannis
lineis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel erbas
nec [illegible] [illegible] [illegible] equum [illegible]
vel animal pena x solidorum pro quolibet et qualibet vice.
Nec aliquis possit vel audeat in dictis puteis proi-
cere lapides vel aliquid corpus nec [illegible]
[illegible] et [illegible] xx solidorum
[illegible]. Et pena [illegible]
in fonte [illegible] porta [illegible]. Et quod plateam que est
[illegible] debeat mattonari et manuteneri
expensis dictorum. Et quilibet
de predictis qualibet [illegible] possit accusare et
denumptiare et habeat medietatem banni.

De sedilibus et aquariis — xliii.

Item statuimus et ordinamus quod potestas teneatur
in [illegible] sui regiminis [illegible] facere
[illegible] sedilia et aquarios [illegible]
[illegible] vel [illegible] terram
aliud quod debeat [illegible] illas [illegible]
[illegible]. Et quod [illegible]
[illegible] possint [illegible] et quod [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]

fenestre et aquarie expense illorum quorum sunt domus
ex quarum muris prouenit uel aliter uel omnes. Et si
aliquis per ciuitatem habet aliquod sedile habent
clousum ita arta sorte ... non possit potestas
teneatur ad petitionem cuiuslibet facere remurari tale
sedile ita quod aliquo modo uti non possit et teneatur
hoc fieri facere infra tres dies iuxta post ... fuerit
in contemptum uel petitorem ad petitionem cuiuslibet
petentis. Et si potestas non fecerit perdat de suo feudo
xxv libras denariorum et nichilominus conferant et domini potestates non
obediunt ... potestatem ... soldos
... et quilibet arriserit et
... possit ... et teneatur
... et habeat ... .

Quod nullus possit habere hostium uel fenestram
uersus uel supra ... terram uel viridarium alienum — xliiii.

Item statutum et ordinatum quod nulla persona audeat uel presumat
in domo sua quam habet iuxta domum viridarium uel
terram alterius habere nec tenere aliquod hostium uel fenestram
uel luminariola nisi ampla uno semisse et alta
uno pede. que fenestra de latitudine et altitudine
sit ferrata et non possit de aliqua domo ultra duas
tantum alte late et ferrate ut dictum est. Et potestas
ad petitionem domini domus viridarii uel terre teneatur et
debeat compellere habentes uel tenentes hostium fenestram
uel luminariola contra formam facere remurari
de bonis lapidibus et calcina infra decem dies a die
notificationis eis facte. Et qui contra fecerit in aliquo predictorum
de facto puniatur in decem libris.

De cloacis et solariis actandis — xlv.

Item statutum et ordinatum quod potestas teneatur iurare cum
effectu et facere quod omnes cloace seu solaria per totam
ciuitatem disturentur et quod habeant cursum liberum
sub terra expensis vicinorum quos tangunt uel tangent
... ex utraque facere ... ita quod aqua

b

alium puteus non ledatur. et teneatur potestas facere poni
per statutarios futuros hoc statutum in constituto et ferm[um]
aliquis non possit. Et si aliquis solarium vel cloacam domu[m]
staret ex utraque latere vel [illegible]gorgaret evacuetur
expensis dominorum illorum inter quos est solarium infra octo
dies postquam ei denuntiatum fuerit. Et cuilibet sit
licitum facere cloacham ante domum suam suis expensis
per viam sub terram bene muratam et copertam usque ad
cloacham per quam putredo et aqua habeat cursum
suum pendentem et quod bene currat. Item de eo
quod aliqua solaria propter suam destructionem aut
per fracturam commode mundari et evacuari non possunt
de mundando et evacuando et sanando potestas teneat
ad petitionem cuiuslibet alterius qui interesset compellere in effectu
omnes et singulos fores habentes domum vel domos
iuxta illa solaria sive camera que ipsam solariam
iunxerint et evacuari faciat expensis illorum qui
prope sunt circa ipsum solarium. Et etiam teneatur
potestas compellere vicinos [illegible] eorum frangere
muros ipsarum domorum existentium iuxta tale solarium
et facere in ipsis muris fenestras per quas possit
exire ea que sunt in dicta solaria sive camera et
remaneat expedita et possit et expediri aqua
et putredo possit desferri atque levari. Et hec
omnia potestas teneatur facere ad petitionem cuiuslibet petentis
et cuius interesset. Et hoc capitulum sit precisum et trenchum
Et potestas non possit absolvere [illegible] de predictis quin
predicta omnia facere teneatur. Item quod [illegible] cloacare
[illegible] [illegible] et strata aliqua vel platea debeat
sub terram mitti expensis illorum quos tangit dicta
cloacha, et ducatur ipsa cloacha sub terra
donec pervenerit et exeat in cloacham strate que exit in
[illegible] vel alia que exit extra portam civitatis.
Et cloacare platearum fiant per [illegible] vel alias
[illegible] ad quas domos pertinent. Et [illegible]
parte civitatis [illegible]gorgarent vel [illegible] est
fiat per illos quos ipsa aqua tangit et sub terra
mittatur. et perveniat in cloacham que exit ex civitate
vel [illegible]. Et teneatur potestas [illegible] claudendo
cloachas et camines sive solaria usque ad terram

·4

domorum. Et nullus dominorum cloacha ab aliquo inveniatur
turpiata capere compellatur per potestatem et suos officiales
et [illegible] dominorum per celerem cursum reducatur prout erat
in illis cloacis ut dictum est. Item quod omnes cloace sint
solidate [illegible] curru sub terram [illegible] et [illegible]
[illegible] cursum sub terram et cloacha bene murata
et reparata [illegible] ex utroque latere
cloace [illegible] expensis [illegible]
ad [illegible] et comoditatem [illegible] et [illegible].
Et quod cloacha que exit sub porta [illegible] que repleta
tota fossa civitatis [illegible] quod non exit [illegible] fossa
et repleat eam [illegible] alius exitus extra fossam
expensis hominum porte [illegible] Et quod cloacha
parte [illegible] in [illegible] ita quod habeat
liberum cursum [illegible] reformata et repleta sit [illegible] flumen
[illegible] et fiat expensis hominum [illegible] et esse pot
et videtur utilis [illegible] cloace. Et idem de
omnibus cloacis que [illegible] vogerit fiat et
[illegible]. Et quod [illegible] ex notariis [illegible] potestatis
teneatur una vice in quolibet mense [illegible] per
civitatem. Et si [illegible] invenerit aliquam cloacham
[illegible] quod forma [illegible] statuti reducatur
et [illegible] sub terram, et si aliquis non obedierit
in predictis condempnetur per potestatem pro quolibet in [illegible] xx solidis.
Et si potestas predicta fieri non fecerit [illegible] de suo feudo
[illegible] x libras. Et [illegible] officiales per
[illegible] porta et [illegible] par[illegible]
[illegible] que faciat fieri [illegible] cloachas ad
[illegible] que faciat fieri [illegible] modo.

De non ponendo aliquid in tiberone ———————— xlvi.

Item statuerunt et ordinaverunt quod [illegible] pro inundationibus
aquarum [illegible] multa dampna et pericula [illegible]
[illegible] civitatis [illegible] castelli. Et [illegible]
factus sunt [illegible] sive aliquis [illegible]
[illegible] pericula et dampna [illegible] in magna
parte et [illegible] magna utilitas [illegible]
et [illegible]. [illegible] ordinaverunt et statuerunt
quod nullus [illegible] de aliquo sive [illegible]

X.

facere vel postimina ponere in eo vel [illegible] vel
aliquod aliud impedimentum facere sub pena x libr. d. pro
quolibet et qualibet vice. Et quod liceat omnibus et singulis de
civitate predicta [illegible] predictum [illegible] manutenere
et non occupare, ut aqua per illud libere possit
decurrere prout hactenus extitit ordinatum.

Quod opus conductum a comuni perficiatur in tempore declarato — xlvi

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis aliquod laborerium
sive opus conduxerit a comuni Florentie [illegible] teneatur
et debeat dictum opus seu tale laborerium in tempore quod
continetur in instrumento locationis inde fiendo terminari
et perfecisse. Et qui fuerit negligens in predictis pena dupli
eius quod a dicto comuni pro tali laborerio sive opere recepisset seu
recepisset [illegible] sindici [illegible] qui pro tempore fuerint
[illegible]. Et si talis qui conduxisset [illegible] perfecit tale opus
sive laborerium, nichil pro tali laborerio sive opere
recepisset a comuni predicto, pena contenta in tali instrumento inde
facto sive tempore non compleverit per sindicum [illegible]
debeant auferri. Et similiter [illegible] tales qui conduxerint
[illegible] a comuni predicto [illegible] tempore [illegible] in instrumento inde
fiendo [illegible] et declarando non perfecerint sive non perfe-
cerint tale opus sive laborerium pena in tali instrumento
apponenda [illegible] dicto comuni sit applicata, et exigi
[illegible] facto [illegible]. Et ipse pene exigantur [illegible]
maiore sindico. Et [illegible] habere debeat idem
sindicus [illegible] pro qualibet libra tale pene
[illegible] exigendi et [illegible] exigi teneatur et debeat
infra tempus sui regiminis pena centum libr. d. pro qualibet
vice qua contrafecerit. Insuper statuimus quod si predicte
persone vel tales qui conduxerit vel conduxerint [illegible]
vel [illegible] iusta de causa impediti vel impediretur quod
[illegible] tali vel talibus
qui conduxisset [illegible] prorogare possint et valeant
[illegible] tempus assignatum. Et similiter
prorogare possint [illegible] sive conduct[illegible]
infra tempus in instrumento locationis declaratum dum sit
et fuerit iusta de causa [illegible] predictis laboreriis impediti.

De custodibus carceris et carceratorum et quid accipere debeant pro custodia. — xlviii

Item statuimus et ordinamus quod in dicta civitate sit unus carcer comunis videlicet subtus palatium habitationis domini potestatis vel in alio loco deputando per officiales comunis dicte civitatis seu maiorem partem eorum qui pro tempore erunt. Et quod nulla alia persona audeat vel presumat ordinare deputare vel tenere carcerem in dicta civitate vel eius comitatu seu in aliquo alio loco pena .C. librarum denariorum pro quolibet et qualibet vice. Et si retinuerit aliquem in aliquo alio loco seu domo turri vel palatio, talis domus turris vel palatium funditus destruatur. Et quod nulla persona audeat vel presumat custodire nec tenere aliquem captum in aliquo alio loco quam in carcere comunis. Et si quis contrafecerit condempnetur in centum libris denariorum. Insuper statuimus quod si aliquis fuerit captus et in carceribus comunis detentus pro aliquo debito, non possit in dictis carceribus pro debito alterius persone recomendari. Et non obstante recomendatione aliqua debeat custodes relaxare. Salvo quod pro maleficio et debito comunis possit recomendari. Et ad hoc ne carcerati fame pereant volumus quod quilibet creditor teneatur et debeat per se vel alium pro eo dare vel offerre cuilibet debitori carcerato vel eum relaxare si debitor carceratus voluerit elapsis octo diebus a die carcerationis computandis duodecim denarios pro quolibet die, qua ultra steterit detentus in dictis carceribus ad eius petitionem. Et si dictus carceratus dictam quantitatem receperit ex tunc intelligatur esse debitor et obligatus realiter et plus ultra debitum principale et alias expensas in dicta quantitate quam receperit et debeat detineri pro dicta quantitate sicut pro debito principali et aliis expensis. Et si dictus creditor dictam quantitatem non dederit vel non persolverit per se vel alium ut dictum est extunc custodes carceris teneantur et debeant talem detentum elapsis dictis octo diebus liberare relaxare et dimittere pena .C. librarum denariorum pro quolibet. Et quod dicti custodes non possint nec debeant aliquem carceratorum nimie in [illegible] nec prohibere victualia dari nec aliquo modo iniuriari pena .xxv. librarum denariorum pro quolibet et qualibet vice ultra aliam penam statuti. Salvo quod si pro aliquo maleficio vel condempnatione aliquis esset detentus, quod tunc possit ei mitti in pedes ferreas seu stangarceras. Et dicti custodes habeant et accipere possint a quolibet carcerato qui mittetur in dictis carceribus [illegible] .s. denariorum pro introitu et [illegible] pro unoquoque die. [illegible] et accipere possint a quolibet carcerato pro debito civili tantum duos denarios [illegible]

28v

pro qualibet die usque ad unum mensem. Ab uno uero mense
possit tenerimo recipere sex denarios pro qualibet die a quolibet
carceratorum et non ultra. Exceptis a predictis familiares
officialium curie et bannitos, quos ad solutionem aliquam
pro stratu et residentia teneri non volumus, nisi carcerati
fuerint pro debito ciuili, quo tunc ut alii soluere teneantur.
Liceat tamen custodibus dictorum carcerum, si contingat per eos
quod si retineant aliquem cum quo partes fecerint ipsum scarceratum
dictorum carcerum recipere usque duos solidos pro qualibet die qua
eos retinuerit in dictis scarceratis et non ultra. Quique
custodes omnes et singulos carceratos et carcerandos
qui aliquo tempore dictis carceribus tenerentur debeant tute
custodire et saluare bona corporum rerum et personarum ipsorum periculo
et fortuna, et ad petitionem uel uoluntatem officialis qui eos
fecerit carcerari consignare et relaxare. Et si quis
ipsorum custodum dimiserit ab aliquibus carceratis uel aliquid
[illegible] deceptas puniatur pro qualibet et aliqua uice in xx s.
D. Et si bene non custodierit et non reassignauerit
carceratos, si quidem fuerit carceratus pro aliquo debito
ciuili uel criminali pecuniario teneatur dicti debiti dictus
custodiens de suo proprio integraliter soluere. Et nichilominus soluat
nomine pene xxv libras denariorum pro qualibet uice. Si uero esset
carceratus pro maleficio uel pena corporali uel capitali
dictus custos in pena simili puniatur. Si uero fuerit
carceratus alia de causa custos predictus puniatur pro
maleficio arbitrio potestatis.

Quod nulla persona faciat aliquem contractum cum aliqua persona que esset in carceribus — xlviii.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona que detineatur in carcere
seu uolta curie uel aliquis uel familiaris uel alia persona pro
ea, postquam carceratus fuerit a dicto carcere relaxata
et absoluta possit uel debeat, nisi in presentia potestatis
uel iudicis ex sunt eius, facere aliquem contractum, alienationem
uel obligationem cum aliqua persona, et si fieret aliquis contractus
in dicta forma talis contractus sit nullus et nullius
ualoris. Et auctor contractus notarius qui talem contractum fecerit
condempnetur in xxv libris pro qualibet uice. Et predicta
potestas ... possit [illegible] ... [illegible]

et culpabiles punire et condempnare in dicta pena. Et teneatur
facere dicti custodes scribi diem introitus et exitus cuiuslibet
carcerati per camerarium comunis sub dicta pena. Et quilibet
possit accusare et denumptiare contrafacientes in predictis vel aliquo
predictorum, et habeat medietatem banni, et teneatur ad nomen
in secreto. Et hoc capitulum non vendicet locum in hiis
vel istis paris et reperatorum scilicet ad literas, et puta ad
accusandum et defendendum, in quo dictus et instructus paris et prior
possint tales detenti libere, et idcirco prosecutione ipsorum
tamen quod sua bona effectualiter obligaverit. Et in dicto
capitulo sufficiat probatio unius testis si fiet contra predicta.

Quod si quis habuerit duos appassatus vel duas libras tollatur — l.

Item providerunt et ordinaverunt quod si quis habuerit duos appassatus
seu duas libras pro predictis tollatur unus appassatus et re-
ducatur et remaneat in minori. Et si habuerit duos appassatus
vel libras pro una re sub eisdem possessionibus tollatur unus
vel una libra, et remaneat pro remanente debeat in veteri
et maiori.

Qualiter corrigatur appassatus —————————— lj.

Item statuerunt et ordinaverunt quod si aliquis error reperiretur in
appassatu alicuius vel occasione dicti appassatus, ad petitionem dicti
petentis de mandato dominorum sindicorum maiorum debeat corrigi
et reduci ad veritatem per notarium deputatum super
tali appassatu.

Quod habentes possessiones non scriptas in appassatu faciant eas — lij.
poni.

Item providerunt et ordinaverunt quod quicumque habet aliquas possessiones
in contractu communitatis castelli que non sint scripta in appassatu
comunis, teneatur eas denumptiare officiali appassatorum
et eas facere poni in appassatu comunis pena x librarum denariorum, solvendas
contrafacienti, quod recadasset. Et tamen teneatur facere appassari
et in appassatu comunis scribi et allibrari per formam

£

ordinamentorum appasatus. Et quilibet possit tales contra
possessores denumptiare et accusare, et teneatur credi suo
sacramento et habeat medietatem dicte pene, et nichilominus dictus
sindicus possit et teneatur de talibus possessionibus inquisitione
facere prout sibi videbitur et placebit

De possessionibus positis in appasatu eius cui non conveniunt —— liij.

Item promisimus et ordinamus quod si aliquis terre vel possessiones
alicuius scripte conveniunt in appasatu alterius, et ille talis
cui conveniunt possessiones requisierit ad petitionem illius in cuius appasatu
scripte decent infra unum mensem sindicus debeat facere elevari
infra terminum statuendum per dictum sindicum. Et si infra
dictum terminum ille cui conveniunt possessiones non fecerit
elevari de appasatu illius in quo scripte reperiuntur et ponet
in .x. libras denariorum in qua pena dictus sindicus debeat expensis
depignorare. Et quilibet possit accusare et denumptiare
et habeat medietatem banni. Et nichilominus dictus sindicus debeat
dictas penas extrahere de appasatu alterius facere elevari. Et
similiter vero dictus dominus sindicus ad petitionem cuiuslibet qui
haberet aliquo titulo possessionem alicuius petie terre
teneatur et debeat facere elevari de appasatu illius penes
appasatum reperiretur scripte. Et officiales super appasatu
deputatis ad petitionem cuiuslibet petentis viso documento titulo
et habita fide de possessionibus teneantur et debeant ponere
in appasatu possessoris et elevare de appasatu in quo esset.

De possessionibus scriptis in duobus appasatibus —— liiij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod si aliquis terre et possessiones
scripte reperiuntur in appasatu illius cuius sunt, et in appasatu
alterius cuius non conveniunt ita quod reperiuntur in duobus appasa-
tibus debeant elevari de appasatu illius cuius non sunt
Et ad eodem petie terre in duobus appasatibus sunt rema-
neat in provisione domini sindici maioris et notariorum depu-
tatorum super appasatu. Et notarii qui fecerit tales appasatus
maius dicti sindici debeant in pace elevare.

De possessionibus scriptis in apprecio, que non reperiuntur in rei veritate — lv.

Item statuerunt et ordinaverunt quod si alique possessiones erunt scripte in apprecio alicuius que non reperirentur in rei natura deleantur de apprecio illius in cuius apprecio scripte erunt facta prius inquisitione sollempni per homines [illegible] quod dicte possessiones non reperiantur ad partem illius in cuius apprecio scripte erunt.

Quantum poni debeat pro libra — lvj.

Item providerunt et ordinaverunt quod centonarii librarum valoris seu extimi possessionum civium civitatis allibrentur pro eorum possessionibus ad rationem vj librarum pro centenario librarum extimi allibrentur in sex libris librarum. Et comitatini allibratorum pro eorum possessionibus ad rationem octo librarum pro centenario librarum extimi allibrentur ad rationem octo librarum pro centenario librarum extimi. Et centenarius valoris seu extimi possessionum [illegible] allibratorum civitatis [illegible] comitatus et forensium allibrentur in xij libris librarum. Et quando aliquis comitatinus vel forensis emerit vel alio titulo acquisiverit ab aliquo cive aliquas possessiones allibratas in apprecio alicuius civis teneatur et debeat infra duos menses computandos a die acquisitionis facte ponere et describi in suo apprecio ad rationem xij librarum librarum pro centenario. Et si non fecerit [illegible] tales res non possit [illegible] et omnia [illegible] in pena [illegible] et alia [illegible] sit [illegible]. Et eodem modo intelligatur et sit de civibus qui allibrati sunt ad rationem octo librarum [illegible] acquisiverint aliquas possessiones ab hiis qui allibrati sunt ad rationem sex librarum [illegible] in [illegible] librarum pro libra librarum non minuatur [illegible] ponatur.

Qualiter nova illorum qui allibrari debeant poni in apprecio — lvij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod quotiens contigerit aliquem de novo allibrari quod in apprecio debeat poni nomen proprium cognomen et etiam [illegible] fieri [illegible]. Et officialis qui ordinatus est super predictis teneatur et debeat [illegible] sub pena [illegible].

et.

Quod notarii appretiatus possint ponere et elevare. — lviii

Item statuerunt et ordinaverunt quod omnes et singule petie terrarum et possessiones que descripte erunt in apprezio, si permutarentur vel quovis titulo alienarentur vel acquirerentur, possint et debeant poni per officiales deputatos et deputandos super apprezio in apprezio et libra acquirentis per ea libra et extimatione de [illegible]. Et elevari de apprezio et libra illius in quo scripte erant. Dummodo in ponendo libra libre non minuatur [illegible] ponatur. Hoc addito quod si contingeret quod elevaretur aliqua petia terre [illegible] extimatio seu valor dicte petie terre non ascenderet ad medietatem unius libre librarum, quod non debeat elevari nec poni libre libre. Si vero ascenderet ultra medietatem debeat libra poni et elevare. Hoc salvo quod si comitatinus acquireret aliquam possessionem ab aliquo cive que veniret ponenda [illegible] libram, et non ascenderet ad medietatem [illegible] que veniret elevanda [illegible] debeat libra dicto comitatino poni et civi non elevare.

Quod nullus de comitatu et allibratus tamquam comitatinus in comitatu de civitate possit sua libra reducere in civitatem. — lviiii

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona de comitatu vel civitatis et allibrata in comitatu possit reducere sua libra in civitatem pena centum solidorum pro quolibet. Et nullus de officialibus deputatis seu deputandis super apprezio audeat vel presumat reducere libram alicuius comitatini in civitate pena [illegible] x librarum pro quolibet et qualibet vice. Salvo quod si aliquis comitatinus habitasset in civitate familiariter continue per x annos et non redierit in comitatum ad habitandum possit eius libra reduci in civitate, hoc tamen [illegible] quod [illegible] libra [illegible] firmasset ad rationem xv librarum pro centenario.

De auctoritate notariorum apprezii. — lx

Item statuimus et ordinamus quod quilibet notarius seu officialis apprezii auctoritate maiorum dicti [illegible] possint investigare et recepta veritate possit corrigere libras [illegible] civium, comitatinorum et forensium ubi apparet error et [illegible] nova libra [illegible] ubi alia libra [illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible] reperitur [illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible].

Quod quicumque non habet libram et firmum faciat confiteri — lxi.

Item statuerunt et ordinaverunt quod quicumque de civitate vel comitatu
non habet libram et firmum teneatur et debeat infra duos menses
a die bapnimenti fiendi computandos huius capituli quilibet faciendi
firmum in se seu in regimine facere teneatur et facere confiteri libram
pro predicta scilicet x libris libre et firmum quod persona talis [illegible] possessionis
aut ut dictum est. Et quilibet habitator de comitatu
vel comitatu habeat pro predicta denariis [illegible] libris et firmum
salvo si fuerit allibratus pater vel avus vel maritus
seu frater cum quo habitaret simul ad unum [illegible] sufficiat
una allibratio tantum et unum firmum. Et [illegible]
[illegible] vel alii [illegible] civitatem vel comitatum debeat
quilibet [illegible] facere libram et firmum pro predicta ut dictum est
computatis [illegible] libre et firmo [illegible]
[illegible]. Et qui contrafecerit [illegible]
[illegible] condempnari [illegible]. Et [illegible]
teneantur. Et potestas sindicus [illegible] possit teneatur
et debeat inquirere et investigare et habeat quartam partem
eius quod devenerit [illegible] occasione predicta. Et quilibet
capitaneus capitaneatus civitatis. Et quilibet
sindicus castrorum et villarum comitatus de [illegible]
teneatur et debeat referre in scriptis dicto sindico
maiori quod [illegible] occasione [illegible]
non allibratorum et non habentium firmum et qui debent
allibrari et firmum habere secundum formam presentis statuti pena
arbitrio dicti domini sindici auferenda. Et quilibet possit
accusare et denuntiare et habeat quartam partem
eius quod ex condempnatione predicta devenerit. Et hoc
capitulum bapniatur statim post publicationem presentis statuti.
Et predicta non [illegible] quod plus [illegible] debet
[illegible] libra [illegible] et firmo.

De reductione libre appreciate — lxii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod [illegible]
[illegible] teneantur [illegible] et ordinare
[illegible] quod [illegible] possessionis
[illegible]. Et [illegible] libram
ad [illegible] xii libras [illegible] possint reduci ad [illegible]
quam haberet libram [illegible] possessionis. Et de [illegible].

p(er) Ieronimo de Campione libre et apparatus coris. Et q(uod) fuit
deliberatum per dictos dominos potestatem et consilium antianorum presentis
statuti plena optineat roboris firmitate.

Quod Reformationes retro facte (statuta) sint casse ——— lxij.

Quod omnia statuta et reformationes (ordinamenta) sive retro facta sint
casse et vane et nullius valoris efficacie vel momenti
et eas extunc annullamus cassamus et irritamus que non sint
posite et posita in volumine presentium statutorum. Et nullus
rector vel officialis dicte Civitatis possit nec debeat
ipsa observare vel secundum ea cognoscere vel iudicare, sed
teneatur et debeat observare presentia statuta et
secundum ea cognoscere et iudicare, annullantes etiam omnes actus
et processus qui fierent per aliquam formam statutorum in presenti
volumine contentorum. Salvo quod reformationes facte
in favorem vel eorum aliquod pro gratias que non reperirentur
inserte in volumine presentium statutorum valeat teneat
et plena optineat roboris firmitatem. Volentes etiam
et statuentes quod presentia statuta et potissime in ma
lefitiis trahantur et se extendant ad preterita non decisa pe
dentia in iudicium deducta vel non. Et ipsis possit
et debeat procedi puniri iudicari absolvi vel
condemnari secundum formam presentium statutorum de novo conditorum
Et non secundum alia statuta tunc vigentia non obstante
aliquo iure civili in contrarium disponente cui ad hoc
specialiter derogamus.

Quod familiares domini Episcopi tractentur ut cives. ——— lxiij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod familiares commensales
domini Episcopi dicte Civitatis usque in numerum .xv. ad plus quorum
nomina tradantur notario domini potestatis quo tempore extiterit et reg
istrandi in libro existenti in palatio domini potestatis per dictum
notarium tractentur ut cives et tamquam talibus tractentur quoque
originarii dicte Civitatis non obstante quod sint
forenses undecumque sint oriundi.

Quod immunitates omnes et singule gratie castellanie et beneficiis ipsius castellanie per acc. de Civitate Saxari per genuenses nobis sint firme et rate — lxv

Item statuerunt et ordinaverunt quod omnes et singule immunitates et privilegia gratie castellanie et ad beneficia et cetera castellanie capellanis [illegible] et officialibus dicte castellanie et ad beneficiorum [illegible] scripta reperiuntur per [illegible] Albertum [illegible] et fratrem [illegible] fratris Andree [illegible] dicti communis sint rate et firme et inviolabiliter observentur [illegible] iuris communis. Et alio statuto posito in isto libro sub rubrica de pena offendentium non supportans iurisdictionem communis.

Quod artifices in scriptis artium non eligantur in baliatores — lxvi.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus artifex in scriptis artium qui sit scriptus in matricula seu brevi suarum artium et ipsam artem exerceat possit eligi in aliquo in baliatorem, capitaneum capitanarie seu custodem stantialem. Et si eligeretur ipsa electio sit ipso iure nulla. Et per nullum rectorem vel officialem dicti communis possit cogi ad aliquod dictorum officiorum acceptandum seu exercendum.

Lanaioli

Banbararii

Speciarii

Calzolarii

Becharii

Fabri.

Magistri lapidum et lignaminum

Falsetarii, galderii, pargaterii

Sartores, conciatores et pelliparii

Barbitonsores.

Clibanarii

Orrobinaiores Artis de Civitate.

Quod offitiales gabelle de gestis et neglectis ante pu-
blicationem presentis statuti non debeant sindicari. — lxxvj.

Item statuimus et ordinamus quod presentes offitiales gabelle et eorum notarii et familiares non possint nec debeant de gestis factis neglectis aut obmissis per eos seu aliquem eorum ante publicationem statutorum dicte gabelle non debeant modo aliquo sindicari, nec sub sindico qui eos sindicabit modo aliquo respondere. Excepto furto et barattaria de quibus sindicari possint et debeant ac etiam teneantur sub dicto eorum sindico respondere.

De modo conquerendi et citandi — capitulum primum

Statuerunt et ordinaverunt quod quicumque voluerit conqueri de
aliquo debeat coram uno ex iudicibus in hoc per eos iuris
dictione utentibus, vel uno ex notariis bancharum comparere
et petere licentiam dari uni ex balitoribus communis qui voluerit
citandi personam quam voluerit citari facere vel requiri, quam
licentiam dictus baiulus in cedula contineri nomen
iudicis coram quo debet citandus comparere, et nomen illius
ad cuius petitionem citatur, et nomen citandi, et nomen citatis
et terminum infra quem debeat comparere cum subscriptione
a tergo cedule manu notarii bancharum, quam
cedulam dictus baiulus debeat portare et relapsare
citato seu citando, si personaliter inventus fuerit. Alias ponat
ad domum consuete habitationis seu ad ipsum casalinum
si personaliter non fuerit inventus et apte. Que licentia requ
isitio et cedule tenor relatio dicti baiuli, et dicte
citationis et relationis scribantur in quaterno per notarium
bancharum. Et stetur et credatur in predictis sicut scriptum
per eundem notarium apparebit. Dum tamen citandus si fuerit
de civitate debeat per sequenti die citari. Et si fuerit
de comitatu vel forensis potest tertia die citetur. Forensis
non inventus casibus tamen citetur per eandem formam dum
tamen ad domum in qua venit consueverit in civitate citetur.
Et ibidem cedula applicetur, et si venire non consueverit
vel domum non habuerit citetur ad pedem pontis plate
communis et ibidem dicta cedula applicetur. Et predicta vendicent
sibi locum in primis citationibus tantum. Alie autem fieri
possint sine cedula et in tuo arbitrio iudicis statuendo. Et possint notarii bancharum et quilibet
ipsorum dare licentiam citandi et requirendi creditores contra
debitores, et tenutam dandi de bonis debitorum, et que
per iudicem extiterit promptum. Que licentia debeat
scribi in actis, et valeat et teneat sicut per iudicem data
fuerit.

De modo citandi minores vel heredes

Item statuerunt et ordinaverunt quod minores vel heredes citari
debeant et requiri ea forma qua supra continetur in sequenti
precedenti capitulo continetur. Minores debeant citari in prima
citatione ad minus et trium dierum. Et si in dicta citatione

a

fuerint contumaces, item citetur et requiratur, in termino
trium dierum. et fiat dicta citatione ~~habitatione~~ cum tuba in palatio
dicti communis, et domum habitationis consuete, vel ad personalem
si domum habitationis non haberent si fuerint de civitate
si vero de comitatu vel forenses tunc in palatio et platea
communis. Et predicta in presenti capitulo et in precedenti proximo contenta
non vendicent sibi locum quando procedatur ex forma statuti
guarentigie. sed in casu quod in supradicto capitulo continetur.

Qualiter procedatur contra reos contumaces ——————— lij

Item statuerunt et ordinaverunt quod si reus vel rei non
venirent requisitioni procedat iudex ad petitionem actoris contra
reum vel reos tamquam contumaces, ad preceptum et
et tenute dationem, de bonis talis rei citati contra reum
pro mensura debiti declarati per instrumentum vel scripturam vel
sacramentum, sed de novo postulandum tenuta iud. primo
de mobili vel se moveti teneat creditor per decem
dies. si sint fiere immobilia per viginti dies, eundem
a die dampnificationis per bannum facte, que ea fieri debeo
vel dicere in persona vel domum, vel personaliter vel hodie
in qua consueverit habitare, et reparacionem tenuta data et dedit ma(n)to
talis iudicis, infra quod tempus .x. dierum vel .xx. seu
post quemcumque ante adiudicationem, vel venditionem
faciendam dicta tenuta liceat reo tenuta sua
recuperare si resere voluerit expensas actori et bonam
cautionem et ydoneam fideiussoriam sistere de iudicio
sisti et iudicato solvendo. Et hoc acto iudex faciat
reo tenuta sua restitui, et hoc loco computationi debiti
declaratis per instrumentum vel scripturam vel sacramentum. Et
si reus contra quem data fuit tenuta non venerit referre
expensas cum satisdatione predicta ab eodem, et de tenuta
fuit in prima tenuta per .x. dies vel .xx. teneatur iudex
ad petitionem actoris fieri per bannum per tibiatorem vel ad sonum
tube communis sub bannis in palatio et in platea tantum vel
non mobilibus bannimentis sed tunc dierum et dicat ipse
tubator quod si quis vult contra reparatam tenutam vel aliquid
opponere et dicere contra, quod non vendat vel adiudicet
vel in solutum dictum creditori veniat inde ad terciam
diem opponendum vel contradicendum aliquin plus offerenti dabitur
vel in solutum dabit vel adiudicabitur pro suo credito

et expensis. Et si nullus venit oppositurus aliquid
contra ea teneatur iudex ea extimari facere per duos proximiores con-
vicinos dicte rei immobilis si commode haberi poterunt, et si commode
haberi non poterunt per suprascriptos convicinos dicte proximioribus
convicinis facta protestatione per iudicem quod proximiores haberi non
potuerunt. Et si tenuta data creditori si tenuta fuerit a x
libris infra. a x libris supra per quatuor extimatores proximiores
vicinos dicte rei debeat extimari. Si vero fuerit tenuta de
re mobili vel se movendi extimetur per duos convicinos eius
contra quem data fuerit tenuta. Et hoc facto teneatur iudex
si non fuerit ibi aliquid promissum ea adiudicare et solutum
dare creditori pro suo debito et expensis detracta tertia parte
extimi sive ex quo fuerit extimata. Si vero fuerit ibi aliquid
promissum procedatur nichilominus ad extimationem detracta tertia
parte extimi, et vendatur eidem promissori per executorem
seu baiulum curie cum auctoritate decreto iudicis interponenda. Et
si nichil fuerit ibi promissum vel promissor noluerit eam
recipere, compellatur creditor recipere et iudicetur ad recipiendum
dictam tenutam pro suo debito et expensis secundum modum superius
dictum. Item sit licitum debitori cuius domus noluisset infra
duos annos computandos a die adiudicationis seu
venditionis facte recipere predictam tenutam de re immobili
de mobili vero vel se movente infra duos menses computandos
ut est soluto primo debito et expensis refectis creditori
fructibus perceptis ex ea post adiudicationem non compu-
tandis. Post duos annos vero vel duos menses in casu
predicto nullatenus audiatur. Et habeat locum ad presentia
preterita pendentia et futura.

Qualiter procedatur si reus venerit. ——— iij

Item statuimus et ordinamus quod si citatus venerit termino requisitionis
observet et libellus si ab eo fuerit petitus. Super quo libello
si fuerit porrectus a termino statuti termino assignato trium
dierum ad respondendum. Et eo elapso lis contestetur per
pacta vel per iudicem compellatur litem haberi pro contestata, et
si petitum fuerit de calumpnia iuretur et ita procedatur
ad sententiam ferendam. Salvis reservatis omnibus exceptionibus
dilatoriis declinatoriis et peremptoriis et aliis
quibuscumque que etiam post litem contestatam opponi possint
de quibus iudex simul cum causa principali usque ad finem
cognoscere teneatur. Et si iudex pronuntiaverit diffini-
tive super questione principali intelligatur lata sententia

b.

sup exceptionibus dilatoriis declinatoriis et quibuscumque oppo
sitis. Si non contingat iudice sup dilatoriis competentibus
seu declinatoriis et preemptoriis non eo prevenientibus obstan
tibus exceptionibus, vel aliquam ex predictis, quod saltem sit in
negotio principalis modo et statuti forma habeat. Et id
intelligatur postquam libellus porrectus fuerit vel preparatum.
Quin iudex sup tota ea vel sup dilatoriis et decli
natoriis diffinire debeat infra unum annum computandum
a die contestationis litis. Infra quem tenetur sententia
terminare, aut causa litis questionis dicto tempore duret
instantia quo elapso ipso iure sit nulla. In questionibus
vero decem librarum et abinde infra procedat sine libelli
oblatione, litis contestatione, et omni figura et strepitu
iudiciorum, diffinimodo ea viderit suo arbitrio. Considerata
dando unicuique parti cui videbitur considerata co
dictione personarum usque ad summam .xx. abinde non supra
usque ad .x. libras, et dando ei in semiplena proba
tione, vel alio iusto indicio. Nisi per testes vel
infra aliqua partium dare vellet de iure suo.
Semper tamen omnia servantur in actis, et a processibus et
pronuntiationibus factis per predictos usque de .x. libris et abinde
infra non possit appellari, nec de nullitate opponi.

Qualiter proceditur si non reperiatur tenuta — v.

Item statuimus et ordinamus quod si tenuta non fuerit debitori
inventa, quoque vel quia facta fuit aliqua pronuntiatio
requiratur talis debitor ex parte iudicis per clamatio
nem quod infra ad tertiam diem coram dicto iudice compareat
sive mobile obstitura [illegible] vel immobile. Et si venerit
et assignaverit debitum in tenuta creditoris pro mensa
debiti in pronuntiatione contenti, exceptis hereditatis
capitulis constitutis. Et si non venerit et non assignaverit
sive mobile vel immobile pro mensa debiti exbanniatur
de civitate et comitatu pro quacumque sorte vel debito et expensis
creditori et in .xx. solidis. Et si non satisfecerit creditori
inde ad tertiam diem ex quo termino interea teneatur
potestas vel iudex ad petitionem ipsius exbannitis
capi facere et detineri ad petitionem creditoris quousque fuerit
creditori de sorte et expensis plenarie satisfactum
dato fideiussore de iudicio sisti et iudicato solvendo
refectis expensis. Et solvatur tunc dicto .xx. solidis.

De Advocatis dandis petentibus. — vj.

Item statuimus et ordinamus quod potestas et quilibet iudex teneatur
teneatur dare advocatos sive advocatum illi vel illis
qui petierint sibi dari cum expensis ita tamen quod iusta sit
petitio et moderata salarii fatienda ab advocato; et
si non videbitur iusta fiet secundum preceptum et arbitrio potestatis
et iud. Et quilibet in statuto fuerit advocatus per
potestatem iudicem vel alium offitialem teneatur illi
advocato satisdare de salario quod ei promiserit et super
eo arbitrio se locare de suo salario sive pro rata
vel alio modo, ita quod sit advocatus servitus. Salvo
quod petenti sibi dari advocatum non detur qui alteram
partem conduxerit, nec aliquis alius qui pro parte in
ipsa questione consulerit seu consilium fecerit, nec aliquis
alius cui pars salarium dederit vel promiserit.
Si vero adversarius ille contra quem petitur dari
advocatum conduxerit potestas et quilibet alius iudex iuris
indicandi cui petetur advocatum dari, teneatur
petenti unum de non conductis, salva parte iusti et
honesti et que magis viderit expedire, considerata
persona que petierit. Quando aliquis pauper coram
potestate vel iudice dixerit suo iuramento se non habere
advocatum nec posse habere suis expensis, potestas
vel iudex possit et debeat tali pauperi dare
advocatum expensis comunis. Et si hoc potestas vel iud.
non fecerit, solvat de suo sindico x. libras den. pro
banno.

Quod non reddatur ius in nullis vel contra aliquem — vij.
patrimonium non solventibus datia vel non habentibus libram.

Item statuimus et ordinamus quod nulli de civitate vel
comitatu castellis qui non dicet positus in libra vel appa
tione vel postea in libra vel appa tione non solverit datia
et collectas ius in nullis causis reddatur
aliquo offitiale comunis, et nullus pro eis vel aliquo
ipsorum possit aliquid allegare vel de suo iure aliquid
aliqualiter enarrare pena offitiali advocato
vel procuratori xxv. librarum den. qui contrafecerit in predictis. Et

hoc capitulum non preiudicet illis qui haberent patrem matrem
fratrem vel sororem vel unum ... libera vel appareat
et sunt ... ; nec etiam forensibus litigantibus, nec
illis quibus per statuta vel reformationes concederetur
immunitas non solvendi. Et hoc capitulum pro meo
regimine potestas firmat.

De responsione facienda super positionibus —— lvij.

Item statuimus et ordinamus quod cum contingeret aliquem
respondere super aliquibus positionibus respondens teneatur
respondere simpliciter sine aliqua obstinatione, vel
credatur pro non responso; et eo quod si pars que faceret
positiones vellet quod advocatus vel procurator respon-
dentis removeatur, quod iudex teneatur mandare talibus
advocato vel procuratori, et eos cogere quod debeant
inde recedere sub pena eius arbitrio auferenda. Et
quod cum aliquis interrogaretur de facto suo debeat statim
respondere. Si vero de facto alterius debeat ei dari
statim terminus ad deliberandum si petierit.

De testibus cogendis —— lviij.

Statuimus et ordinamus quod potestas et iudex et omnes
singulos homines et personas sue iurisdictionis
quos aliquis petierit in suos testes qui recusant
vel conqueruntur eorum causam sciunt, quia non perhibentur
testimonium veritati, compellere. Et predicti fratrem
non removeant, consanguineos et consobrinos,
nepotes et patruelem vel avunculum. Et possit compelli
et si testes dari, mediatores et laudatores
possint eodem modo testes dari, si alicui parti
eos inducere voluerit. Et etiam contra illis qui ami-
cabiliter causa aliena sciunt de similem si petitum
fuit et debeat iurare testes recipi. Et si aliquis
fuit registris ut testimonium veniat perhibere

a iudice vel aliquo officiali, et non tulerit testimonium
ad terminum sibi datum, nisi iusta fuerit excusatione, potestas
vel iudex ei auferat [illegible] pro qualibet vice et nichilominus cogat
eum testimonium perhibere.

De sequestrationibus faciendis. — X.

Item statutum et ordinatum est quod potestas et ceteri alii officiales
civitatis [illegible] iudicandi teneantur sequestrare et sequestrari
facere quoscumque debitores suspecti res, que dicantur suspectis
ad petitionem creditoris vel creditorum. et res sequestratas vel
sequestrata tenere vel teneri facere quousque fuerit creditori
de iudicato satisfactum et iudicatum solutum, donec caveri.
Salvo quod si debitor suspectus possideat bona immobilia
sufficientia pro quantitate debiti declarati, aut pecuniam que
poterit in civitate [illegible] vel districtu, que capi possit
[illegible], quod sequestrationes [illegible] et [illegible] non
fiat sequestratio [illegible]. Et quod si facta fuerit revocetur
nulla [illegible] ab eodem.

De novo opere faciendo — XI.

Statutum et ordinatum est quod si aliquis faciendi aliquid novum
opus sit vel fuerit aliqua inmutatio novi operis
[illegible] quod liceat ipsi [illegible], non obstante denunciatione aliqua
facta de opere [illegible] procedere et complere, dum modo det
denuncianti ydoneam fideiussionem [illegible] pro reddere
non remaneat de opere denunciato si apparuerit iniuste
hedificatum. Et [illegible] habeant etiam temporibus
[illegible] forma [illegible] retro [illegible] et ad [illegible]
pendentia et futura.

Quod non producatur ultra X testes — XII.

Item statutum et ordinatum est quod potestas seu iudices non [illegible]
mittant aliquem producere ultra X testes in aliquo articulo
cause que coram eo fuerit vel altero ipsorum vel aliis
officialibus, nec in aliqua alia [illegible] quicumque volunt

d

aliquos testes inducere in aliqua questione ultra coram potestate
vel iudice vel alio officiali dicte terre Civitatis Castelli
teneatur prestare ydoneam cautionem vel recollectam de expensis
testibus exibendis vel representandis coram potestate vel suis iud(icibus)
ad voluntatem ipsius vel ipsorum iudicum in causis criminalibus et causis
civilibus de centum libris pro quolibet teste qui producetur.
Et etiam ipsi teneantur [?] debeat ydonee satisdare de
se representando coram potestate et suis iudicibus et officialibus
terre, et etiam coram arbitro vel arbitratoribus si produ-
centur si ab aliqua partium petitum fuerit. Et predicta
omnia [illegible] habeant et remaneant in discretione domini
potestatis et suorum iudicum et arbitrorum coram quibus
erit questio utrum una satisdatio fieri et prestari
debeat sive non inspecta tam conditione [illegible] et
qualitate questionis quam [illegible] ipsorum testium et ipsorum testium.

De etate filiorum probanda. — xiii.

Item statuimus et ordinamus quod etas filiorum probetur [?]
[illegible] patris vel matris vel alterius eorum, tantum
si aliter probari non posset, vel avi vel avie vel
alterius ipsorum [illegible]. Statuimus etiam quod alii pater
[illegible] etas probari [?] per patrem matrem avum et aviam
seu alterum ipsorum [illegible] vel consanguineum per testes
probare maiorem vel minorem etatem per duos testes
ydoneos ad minus. Et si probari [illegible] pater
pater vel mater avus vel avia seu alter ipsorum
debeat puniri [illegible] per dominum potestatem talis
quod tale [illegible] sint [illegible] l. [illegible] pene.

Quod potestas et iudices eius possint dare tutores. — xiiii.

Item statuimus et ordinamus quod potestas et iudices [illegible]
domini potestatis possint dare tutores curatores et
actores, et in emancipationibus et [illegible] faciendis
interponere partes [illegible] auctoritatem et decretum
et aliis [illegible] per potestatem iudices [illegible]
[illegible] iurisdictionem [illegible] [illegible] et talis

fca non valeat ullo modo. Et quod iudices bancorum minorum
possit dare curatores ad causas adultis et actores
tutores et etiam emancipationibus fiendis et cartis auctoritatis
interponere et decretum. Et valeat ac si facta fuisset coram
iudicibus domini potestatis. Et possit dictis iudicibus minorum
banchorum imponere bapna et multas a libris iii libris
usque in .xx. soldis.

Quod omnes homines comitatus et fortie veniant ad rationes — xlo.

Item statuimus et ordinamus quod omnes singuli homines civitatis
vel comitatus castelli domenique super vilectes quod preci
de aliquo vivere vel comitatus sive subditum in dicta civitate
vel comitatu teneantur et debeant comparere in eorum causis primo
coram potestate vel eius iudicibus vel alio rectore vel
officiali dicte civitatis habere iura de civitatis in
respondere orationibus. Et quod nullum castrum vel villa comitatus
dicte civitatis audeat vel presumat eligere vel nominare
aliquem potestatem capitaneum consulem vel arbitros
generales. Et si aliquod castrum vel villa fecerit privatur
in .C. libris denariorum. Et nichilominus quod factum fuerit per tales potestates
rectores consules vel arbitros generales non valeat
nec teneat ipso iure. Et similiter quod nulla universitas
castri vel ville comitatus dicte civitatis audeat
vel presumat facere aliquod statutum vel ordinamentum. Et
si factum fuerit non debeat observari, nisi primo fuerit
approbatum per duos priores populi et consilium .xlii. consiliariorum
deputatis pro tempore existentibus pena dictis contrafacientes .C. librarum
denariorum. Salvis pactis inter comune castelli et castrum
citerne. Et salvo quod aliquis capitaneus aliquorum
terrarum de dicto comitatu possit cognoscere et terminare de
questionibus civilibus tantum usque in quantitatem .C. soldorum
et non ultra simpliciter et de plano sine strepitu et
figura iudicii. Et si aliquis dominus capitaneorum
de maioribus comitatus cognoverit in .xxv. libris denariorum pu-
niatur. Et quod factum fuerit non valeat ipso
iure.

Quod nullus iudex forensis possit consulere in aliqua causa. Et non possit peti consilium sapientis nisi bis tantum — xxvi.

Item statuimus et ordinamus quod nullus iudex forensis qui habeat
officium in dicta civitate Castelli suo durante officio secrete vel
palam possit consulere in aliqua causa vertente inter aliquos de
civitate vel comitatu Castelli vel inter cives vel comitatenses
et forenses castellanos vel forenses castellanos, nec possit
eis committi vel delegari aliqua causa cognoscenda per aliquem
officialem dicti communis pena xxv librarum. Et quod si consentient in predictis
nec possit vel debeat in aliqua lite vel causa vertenti coram
aliquo ex iudicibus antedictis peti nec concedi consilium sapientis
per aliquam partem nisi bis tantum pro qualibet parte et non
ultra expensis petentis, post litem contestatam nec vel sic
ante litem contestatam nec ultra sic consilium nullatenus
concedatur vel peti possit. Et si contra dictum consilium petitur
iudex circa quod dicta questio ventilatur non possit in
dicta causa procedere donec dictum consilium habeatur. Et si peteret
non teneatur expectare cum consilium forma dicti statuti
sed teneatur et debeat. Salvo quod non possit peti
nec concedi consilium super aliqua causa vel questione in qua secundum
formam statuti non liceat appellare. Et predicta locum
habeant in questionibus civilibus tantum, et iudex qui
contrafecerit in predictis seu aliquo predictorum condempnetur in xxv libris denariorum.

De sententiis et pronuntiationibus exequendis — xxvii.

Item statuimus et ordinamus quod omnes sententias et pronuntiationes
latas per potestates et presentes officiales communis pro quibuslibet
cum creditoribus post lapsum termini x dierum
computandorum a tempore pronuntiationis earum potestas et eius
iudex et ceteri officiales communis exequantur de facto realiter
tantum ad certam libram, infra quam x solidorum vel librarum realiter et
personaliter, dando omni tempore executorem vel executores
in x dies postquam petitum fuerit quod predicta
fiat. Cum autem non pendeat per appellationem vel
per petitionem restitutionis in integrum vel nullitatis
seu quibuscumque remediis tentatis fuerint. Et quotiens potestas
vel eius iudex predicta fieri renuerint totiens de

ipos feudo paiant .xxv. lib. d. singulis ad petitionem cuilibet
sindici communis eos de pignare teneatur et eorum pignationes
exiusse prout. Et exequatur etiam diebus feriatis pro feri
atis ut dicitur etc. Et predicta locum habeant in masculis
feminis, et ad presentia predicta et futura.

De tenutis reddendis. ——— xlviij.

Item statuimus et ordinamus quod cuilibet de comunitate vel
contatu castelli detur tenuta libera et expedita. Forensi
bus nulla detur tenuta rei mobilis expedita quam
aliquis civis vel comitatensis ... ad venditionem necessaria fa
cienda de dicta tenuta vel adiudicatione ... sed apud
personam ... dicte comunitatis vel comitatus ad petitionem talis
creditoris forensis, maiorum predictis deponatur. Et ille apud
quem tenuta deposita fuerit teneatur et debeat ipsam rem
depositam ad petitionem creditoris facta adiudicatione vel
venditione restituere et integraliter readsignare tali
creditori. Et de facta depositione credatur baiulo deponenti
in uno teste plene probante. Et quod si tenuta data
alicui rei mobilis vel inmobilis alicui creditori, relationi
baiuli quod scripta reperiatur in actis, et presumatur dicta tenuta
rite gesta.

De exbapnitis pro debito rebapniendis. ——— xlviiij.

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua persona fuerit exbapnita
pro debito, et si solverit debitum pro quo fuerit exbapnita, ipsa
persona debeat rebapniri et rebapnita habeatur
creditori suo debito satisfacto, de cuius debiti solutione
stetur ... parte sacramento creditoris quod talis persona
fecerit exbapniri.

Qualiter procedatur contra detinentes debitores. ——— xx.

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua persona comunitatis vel
comitatus castelli debet aliquam quantitatem alicui persone, et si fuerit
citata et non potuerit ad terminum sibi assignatum ulterius
satisfacere creditori quod debet requiratur maiorum potestatis
p

per baiulum comunis, ut satisfaciat creditori ad terminum sibi
adsignatum. Et si non satisfecerit creditori, requiratur castrum
vel villa in qua vel quo moratur debitor, et se receptat
propter quod non det ei favorem facere detineri et cogendo satisfaci.
Et precipiatur universitati ipsius quod talem debitorem non
permittat stare vel habitare in tali loco, et si contrafecerit
potestas teneatur eos facere exbanniri quousque creditori
fuerit satisfactum de sorte dampnis et expensis et interesse.
Et teneatur potestas et eius curia creditori dare auxilium
et favorem ad petitionem si creditor voluerit. Et hoc
locum habeat in omni contractu facto inter cives ab aliquo
de civitate vel comitatu cum aliquo de comitatu castri vel ville.
Et si universitas contrafecerit teneatur potestas talem univer-
sitatem compellere ad satisfactionem debiti creditori
et expensis vel debitorem ad petitionem creditoris consignare.

De arbitris et laudis — XXI.

Item statuimus et ordinamus quod laudia et arbitria
lata et facta per aliquam personam in qua partes compromiserint
potestas et eius iudices firma et rata teneant et tempore
faciant sive diffinitum vel laudatum fuerit super hiis de
quibus in eum vel eos compromissum fuerit. Salvis semper pactis
conditionibus et stipulationibus inter contrahentes factis vel missis et
obstensis. Et si arbiter vel arbitri postquam in eum
vel eos fuerit compromissum diffinire et pronuntiare noluerit
inter partes, potestas vel eius iudices visis compromissis vel
habita fide a partibus compellat ipsum vel ipsos arbitros
ut concordet et diffiniat questionem ei factam ab aliqua
parte requisiti infra .xxx.ta dies postquam factum ei vel eis
receptum iam potestati vel iudicibus. Et si predicti arbitri
non concordaverint vel infra .xxx. dies non receperint de hiis
de quibus fuerit in eos compromissum sive receptum omnes factum, nisi
iusta causa fuerint impediti vel excusati cogantur stare in uno
loco sine potu et cibo donec receperint et laudaverint
inter partes predictas. Et quod ad petitionem arbitrorum vel
partes sint constricti per potestatem vel eius iudices simili

modo et forma quadmodum constricti sunt arbitri ad peti
partium et debeant stare constricte dicte partes dictis sent(entiis)
dictorum arbitrorum. Item compromissum duret per annum a die
quo compromissum fuerit initum et non ultra, etiam si in
ipso compromisso de ulteriori tempore caveatur. Post annum
completum expiret et expirasse intelligatur ipso iure
Et omnia lauda que sequentur ex eis seu ex occasione
eorum post lapsum anni predicti non teneant ullo modo
Et si in aliquo compromisso in facto vel sentencia reperiatur
comprehensum quod arbitri possint semel et plures
laudare ubicumque et quotiens [illegible] fuerit vel similia non
possit [illegible] nisi semel laudum ferre infra dictum annum
Et compromissum exeundi rigore in se sit vel dicti in posterum
una vice laudatum. Ex tunc intelligatur. Intelligi
debeat quod adeo sit ut amplius laudari non possit ipso
iure, nullo iure obstante quod arbitri sibi vel alteri laudandi
potestatem [illegible] vel in posterum reservabit. Item quod
si aliqua lis vel controversia oriretur inter consanguineos vel
coniunctos aut affines. Dominus potestas et iudices consanguineos
vel coniunctos vel affines predictis teneatur et debeat ex
potestate quod iudex de facto compellere litigantes predictos sub
certa pena arbitrio potestatis vel iudicis de facto auferenda
compromittere in unum vel duos vel quotiens si aliquis vel aliquos
de parte de iure et facto. Et si sunt agnati vel co
gnati litigantes fiat compromissum in aliquem vel aliquos
consanguineos agnatos cognatos vel affines communes
utriusque parti [illegible]. Si vero erunt affines
litigantes tunc quilibet possit eligere consanguineum suum
licet non sit consanguineus alterius. Et quod laudatum fuerit
per talem vel per tales arbitros per dictum officialem de facto
executioni mandetur sicut si laudo steterint nulla
exceptione obstante. Et ille talis seu illi tales
in quem vel quos fuerit compromissum, nisi causa absentie
vel infirmitatis impediti fuerint, nullo modo se
valeat excusare. Sed per potestatem [illegible] sunt
[illegible] compromissum [illegible] vel eos de facto cogantur
[illegible] laudare. Et que dicta sunt circa compromittere non
vendicent sibi locum in quo debitores [illegible] petere
executioni quar pro aliquo debito pecuniario, nam in

Nō pōt fieri compromissum ubi sunt instrumenta guarantigie vel [illegible] has de forma.

q

fideiussoribus consortiis et consortiis de causis. Et predicta
locum habeant ad futura commissa tantum. Et quod in
casu in quo appellaretur ab aliquo laudo seu peteretur
reduci ad arbitrium boni viri infra decem dies
a die scientie lati laudi vel arbitrii aliter non audiatur.
Et dictis casibus appellationis vel reductionis ad
arbitrium boni viri infra quattuor menses proxime
subsequentes a die interpositionis talis appellationis
vel petitionis facte terminare. In quibus casibus
possit cognosci et terminari servato processu mensium
et [illegible] etc. Quod si non fuerit decisum et terminatum
infra dictum tempus laudum seu arbitrium firmum
remaneat et plenam optineat roboris firmitatem.
Et quod dictum laudum seu arbitrium nullo modo possit
obviari vel opponi.

De salariis arbitrorum — XXI

Item statuimus et ordinamus quod arbitri vel arbitratores si voluerint
possint debeant recipere pro eorum salario sex denarios scilicet
a qualibet parte tres denarios de qualibet libra et non
plus de omni eo quod dixerint vel preceperint inter partes
non obstante aliquo pacto vel conventione facta de maiori
salario inter partes et arbitros. Et curie nuntius teneatur
ad petitionem eorum requirendum citare partes quod [illegible] compareant
coram eis, et talis citatio valeat et teneat
et plenum habeat effectum. Et dicti arbitri possint dare
licentiam requirendi tales partes et testes. Et hec locum
habeant ad sententias [illegible] et [illegible].

De executione sententiarum et laudorum — XXII

Item statuimus et ordinamus quod iudices [illegible] et
alii officiales [illegible] teneantur et debeant mandare executioni
precepta et arbitramenta realiter et personaliter [illegible]
[illegible] salario. Et nullus iudex vel officialis possit
[illegible] arbitrium vel arbitratorum arbitramentum nec eis
aliquam gravamen inferre contra formam premissam. Et si contra
factum non valeat. Et solvat iudex vel officialis qui contrafecerit
pro qualibet vice ipso causa [illegible] XII denarios. Et [illegible]
[illegible].

De precepto guarentigie — xxiiij

Item statuimus et ordinamus quod notarii civitatis ca
stelli et comitatus et etiam forenses qui rogaverint alia
instrumenta in dicta civitate vel comitatu teneantur et debeant
ponere in predictis preceptum guarentigie debitoribus vel
alligatis promittentibus sive uno et omnes in eis contentis ob
servent ea que in predictis continentur sub exceptione ex
ceptione omnium [illegible] et per preceptum habeat vim
sententie et confessionis. Et potestas et quilibet alius iudex
offitialis qui pro tempore fuerit in sua iurisdictione predicta teneat
et debeat facere observari omnia et singula contenta in predictis
guarentigie ad petitionem creditoris vel suorum heredum
vel unius sive plurium contra principales debitores vel eorum
heredes et fideiussores et etiam eorum fideiussores per captionem personalem
et realem prout creditori et heredibus suis ab eo vel suis
heredibus placuerit in decem dies continuos postquam petitum
fuerit executioni mandare. Et debeant fieri citatio
hoc modo. Ad petitionem creditoris citetur debitor
vel eius heredes ex parte iudicis quod infra decem dies con
tinuos compareat ad opponendum et probandum exceptionem
solutionis vel satisfactionis nullitatis vel falsitatis
quas exceptiones tantum debeat et possit opponi contra tale
preceptum guarentigie et debeat et possit probari per con
fessionem partis vel procuratoris et ecclesiastici vel instrumentum
solutionis vel quietationis vel per partem dominum notarii
in presentia vel absentia vel saltem per duos testes ydoneos.
Contra quorum preceptum guarentigie non possit opponi vel
probari aliqua alia exceptio. Quibus x diebus elapsis
si non fuerint opposite et probate dicte exceptiones vel
aliqua earum ad petitionem creditoris vel eius heredis vel heredum
eius et ab eis potestas iudex et quilibet alius ut eos non
audiendum per dictum eum sine aliqua alia citatione de novo
facienda de reo teneantur et debeant de facto tale con
ceptum guarentigie executioni mandare in sorte et expensis
et in omnibus contentis promissis realiter et personaliter contra
debitores vel eorum heredes vel successores. Et facta execu
tione personaliter possit reducere ad realem et contra usque
ad integram satisfactionem. Et detineatur debitor in
carceribus communis quousque fuerint satisfacti de sorte et
expensis ad voluntatem creditoris. Et pro executione
facienda potestas et iudex teneantur et debeant ad petitionem

creditoris vel ad instantiam sui substitutum iura ab eo dare
baiulatores et bernarios executores pena .C. librarum
denariorum parvulorum contrafacientes pro qualibet vice. Et debeat
habere dictus bernarius pro suo salario videlicet octo
denarios parvulorum pro qualibet capto in civitate. Et duodecim denarios pro
qualibet extra civitatem in comitatu et pro qualibet capto. Et si non caperit
et in carcere eum non duxerint nichil debeat habere.

A precepto guar. non potest appellare.

Item dicimus quod nullus possit appellare a pronuntiatione vel ab executione instrumenti guarentigiati nec ab aliquo
precepto guarentigiato. Et si aliquis appellaverit non
audiatur appellans et incurrat penam x librarum denariorum
parvulorum pro qualibet et qualibet vice. Item quod potestas iudex vel
aliquis alius offitialis non possit nec debeat habere
aliquod consilium sapientis vel colloquium super aliquo
precepto guarentigiato vel aliquo precepto guarentigiato
pena xxv librarum denariorum parvulorum et qualibet vice. Et debitor
qui fuerit captus et detentus non possit facere aliquam
conventionem cum creditore vel alia persona quamvis fuerit
detentus sine presentia potestatis vel iudicis et presentia et consensu duorum vel trium consanguineorum dicti
debitoris detempti. Et si factus fuerit presumatur metu
dolo vel fraude factum et non valeat ipso iure. Item
quod nullus iudex possit cassare vel irritare aliquod
preceptum guarentigiatum quamvis fuerint opposite et probate
exceptiones vel allegationes. Et si cassaverit seu vel
irritaverit ipsa cassatio vel irritatio non valeat. Et
nichilominus tale preceptum guarentigiatum debeat executioni
mandare non obstante cassatione vel irritatione
aliqua. Item quod potestas vel iudex vel alius offitialis
qui habeat iurisdictionem [illegible] debeat [illegible]
recipere iuramentum ab eo qui petierit executionem
instrumenti guarentigiati quod non creditor [illegible] petita. Et quod
non est satisfactum in toto vel in parte. Item statuimus
quod hoc capitulum guarentigiati in omnibus singulis suis partibus
habeat locum in omnibus instrumentis et preceptis guarentigiatis factis et
celebratis in civitate vel comitatu castris terris
[illegible] vel [illegible] ad [illegible] et omnibus aliis
[illegible] statutis et decretis existant supra [illegible]

Siamq3 nostri civis comitatum vel forensem. In istis
no 7 preceptis quarentigiatis ex civitate 7 comitatu scriptis p
quoscumq3 notarios obseruetur hoc modo, quod executio fiat
per forensem si in terra 7 loco unde est forensis quarentigia
vel equipollentia verba illius loci obseruentur 7 ipso forte
secundum mandamus vel et non alio modo. Si autem in
forensis vel cives nostros vel comitatus obseruetur
hoc capitulum 7 omni parte sui in quocumq3 loco fuerit celebratus contractus quarentigie et preceptum notarum.
In istis non quarentigie fiet inter forenses extra
civitatem 7 comitatum non vendat locum hoc capitulum sed
sibi fuerint cives tunc. Et contra in eodem capitulo
[illegible] in istis quarentigiis, que de se legitima apparet
in aliis non describitur non liquidis apparentibus
procedatur modo et forma dicti huius capituli et contentis, dum tamen
executio non fiat nisi primo legitimis 7 probentur.
Salvo quod si aliquis tamen [illegible] patris matris avi
vel avie, fratris sororis, filii vel filie peteret aliquid
istorum quarentigiatum executioni mandari, et reus fuerit
contumax, iudex absque aliqua alia legitimatione mortis
vel successionis debeat procedere ad executionem
faciendam. Et si dictus petens repertus fuerit in mendacio
condempnetur in [illegible] libris den. Et talis [illegible] non
valeat ipso iure. Item dicimus quod scripture
privatis manu cuiuscumq3 persone scripte 7 subscripte, in quibus
vel quibus contineatur aliquem confessum fuisse aliquid promisisse
alicui dare vel facere [illegible] causa 7 in [illegible]
duorum testium debitum, in ea scriptura, si qua reperiatur
ante diem [illegible] dicte scripture apposite dictum dari
debeat plena fides sicut si talis scriptura dicta esset publica
istorum quarentigiatum manu publici 7 fidedigni
notarii. Et quod de scripture private mandentur
executioni realiter 7 personaliter ac si essent publica
istrumenta quarentigiata. Et hoc locum habeat ubi [illegible] quod
possint de iure [illegible] forma statuti [illegible]
obligare 7 non aliter.

Pari passu procedatur
in scripturis privatis

Quantum accipiant Notarii Banchariorum ——— xxv.

Item statuimus et ordinamus quod notarii banchariorum pro eorum
salario accipiant de scripturis scriptis et scribendis et non
ultra ad penam quinque solidorum denariorum pro qualibet et qualibet vice quod
offensum per iudicem comunis quod si ultra fuerit quod premium debeat
de facto auferri. In primis de qualibet citatione fienda
extra per pulsarum penes decretum .xii. denarios. Et si plures
fuerint citati a primo citra sex denarios pro qualibet. De qualibet
citatione fienda ad respondendum de iure sex denarios et
si plures fuerint citati a primo ultra duos denarios. De
qualibet presentatione vel actus sex denarios. De
citatione fienda ad tubam duos solidos. Et si plures
fuerint citati a primo citra pro qualibet sex denarios. De presen-
tatione dicte citationis sex denarios. De qualibet citatione factum
testium et partis duodecim denarios. Et si plures fuerint
a primo citra pro qualibet denarios. Et de iuramento testium
duodecim denarios. Et ab inde ultra pro parte. Et ab inde
citra duos denarios pro qualibet. De prestatione partis et iuramenta
testium sex denarios. De littera [illegible] testis vel partis
ad respondendum positionibus et similibus pro qualibet quatuor denarios.
De aliis non citationibus sex denarios pro qualibet. De qualibet
petitione et formatione processus et commissionis duos
duos solidos. De preemptatione exequtionis [illegible]
et subscriptione cedule tenute et detentionis [illegible]
quantumcumque sit ab libra infra duos solidos denariorum. Ab inde ultra
usque in .x. libras quatuor solidos denariorum. Ab inde ultra pro qualibet
extendatur unus solidus denariorum. Et si plures fuerint obligati
quos preemptati fuerint a primo citra pro qualibet
denarios. Et pro qualibet preemptatione et interlocutoria
sine petitione unum solidum. Si vero cum petitione solvat
ad rationem preemptationis facte. De petitione facienda
decreto pro qualibet carta duos solidos. De relatione tenute
rei mobilis ex primo decreto octo denarios. Et si
plures fuerint res mobiles a prima citra quatuor denarios. De
rebus non immobilibus unum solidum. Et si plures fuerint res
immobiles a prima citra sex denarios. De qualibet capitulatione
tenute fienda in quaterno unum solidum denariorum. Et pro
presentatione dicte capitulationis sex denarios. De qualibet termino
et dilatione .iiii. denarios. De qualibet capitulis sex denarios.

De productione cuiuslibet testis sex den. Et si plures scripture producte fuerint per diuersos notarios, a primo sex et pro qualibet quattuor den.
De libellis, peticionibus, exceptionibus, responsionibus, replicationibus, dupli
cationibus et aliis actis similibus occurrentibus, pro qualibet latere
duos solidos. De productione positionum positionum et articulorum
pro qualibet latere duos solidos. De responsione positionum si fuerint
vna vel due, pro qualibet quattuor. Abinde citra pro qualibet
duos den. Pro confessatis et deliberatis super confessis et negatis
positionibus. Pro citatione extimatoris tenute ad petendum
pro qualibet quattuor den. De sua extimatione tenute duos
den. De qualibet adiudicatione c. l. et abinde
x sol. den. abinde citra pro qualibet extendendo quamque sol. Dummodo
non ascendat summa quantitatis xl sol. den. pro prima scriptura.
De qualibet sententia diffinitiua a c l. et citra x sol. abinde
citra usque ad c l. libr. xx sol. abinde citra quantacumque
ascendat quantitas xl sol. den. pro prima scriptura. De tenuta
vero vendenda ex suo decreto duos sol. Et si plures fuerint
vero a prima sex den. De contestatione litis et iuramento
calumpnie a qualibet parte duos sol. De examinatione
testium pro qualibet notario et qualibet carta dummodo fuerit
forma breuis collegii notariorum quattuor sol. De
vendendis scriptis quorumcumque actorum et testium recipiat
quattuor sol. pro qualibet carta.

De Execucione testorum et ultimarum voluntatum relictorum
et legatorum. — xxvj.

Item statuimus et ordinamus quod si ecclesie vel locis reli
giosis vel aliis quibuscumque personis fuerit aliquod relictum
vel legatum in testis codicillis vel aliis ultimis volunta
tibus, quod potestas iudex teneatur et debeat facere dari
soluj et tradi ei vel eis cui vel quibus aliquid aliquod
legatum vel relictum fuerit, sine libelli oblatione, sine
strepitu et figura iudicii, summarie et de plano, ab heredibus
illorum qui legauerint vel ab illis de quibus dispositum est
in dicto testo codicillo seu ultima voluntate, vel a possessoribus
hereditatis. Et teneatur et debeat tam potestas quam
iudex coram quo petitum fuerit infra tria dierum dictis

testa codicillos et ultimas voluntates et dictos heredes
possessores hereditatis et alios de quibus dispositum est in eis ultra
necessitatem realiter et plus exequi et executioni mandare.
Adiciendo quod in relictis et legatis ad pias causas possit
procedi et cognosci quolibet die feriato et non feriato. Item
dicimus quod si aliquis esset heres sub beneficio inventarii
quod non teneretur nec cogatur ultra vires hereditatis. Item
quod si alique res inmobiles relicte fuerint pie cause nulla
persona possit de ipsis rebus teneatur vel possit alienare sine
auctoritate iudicis et si aliter factum fuerit sit ipso iure
nulla. Et predicta locum habeant ad presentia preterita et futura.

De donatione inter vivos et donatione venditorum — xxvi.

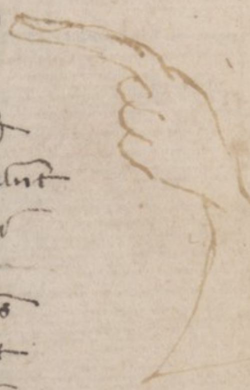
Item ordinamus quod quicumque aliqua donatione ab aliquo quod
recepit teneatur solvere creditoribus illius qui donavit de-
bita facta ante donationem usque ad quantitatem rerum donatarum
vel in parte rerum in valentia vel [illegible] creditorum
in predictis rebus donatis set in debitis factis post donationem
non teneatur. Hoc dictum observandum si ille qui donavit non
esset ydoneus ad solvendum debitorum creditoribus suis.
Et hec locum habeant ad preterita presentia et futura. Item
quod quandocumque aliqua donatio fit inter vivos et [illegible]
infra .x. dies post factam donationem [illegible]
diebus publice [illegible] in locis consuetis ad petitionem alicuius
de partibus ut certum notum sit quod ipsa donatio sit facta
Et si ante [illegible] fuerit factus in defraudem
valeat et teneat et res donate obligentur ac si non
fuissent donate. Et illud idem intelligatur in omnibus
et singulis venditionibus factis et faciendis et alienationibus
quibuscumque alicui persone [illegible] aliquid pro de omnibus rebus et
bonis suis inmobilibus [illegible] quod venditiones et
alienationes sic facte vel fiende presumantur quo ad
creditores simulate et in fraudem [illegible] creditorum pre-
teritorum et futurorum facte. Nec in preiudicium [illegible] creditorum
possessio talium rerum transferatur vel translata habeatur
et ideo valeat nec teneat quod ad creditores ullo modo
si tempore [illegible] venditionum donationum vel alienationum per
unius anni computandum a die venditionis alienationis
vel donationis facte si venditor vel alienator rerum
fuerit possessor. Et predicta locum habeant a xl annis citra
et ad presentia preterita pendentia et futura.

in rei [illegible] ultra dimidiam

Quod alienator alicuius rei teneatur ad defensionem rei alienate — xxviij

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis alienaverit aliquam rem mobilem vel immobilem vel se moventem, vel ius sibi competens alicui aliquo modo. Et ille cui facta fuerit alienatio vel concessio molestaretur vel eius heredes aut successores universaliter vel particulariter molestaretur in re alienata vel concessa, quod talis alienans vel concedens et eius heredes et successores sine aliqua denuntiatione statim teneatur et debeat iudicium defensionis ipsius suscipere cum ydoneos fideiussare. Et ipsam rem vel ius alienatam vel ius concessum tunc defendere omnibus suis sumptibus salariis et expensis. Et ipsi in pace ponere cum [illegible] molestatur. Et si ille in quem facta fuerit aliqua alienatio vel concessio vel eius heredes vel successores molestaretur, non possit cogi ad respondendum libello, contestandum litem, nec ad iurandum de calumpnia infra decem dies computandos a die quo nominavit suum auctorem in iudicio, et petierit [illegible] [illegible] eius auctorem et compelli ad iudicium defensionis ipsius. Et elapsis dictis x diebus [illegible] procedatur. Et potestas vel iudex coram quo fuerit petitum teneatur et debeat compellere tales alienantes vel concedentes ad suscipiendum ipsum iudicium defensionis per captionem personarum et immissionem bonorum. Et si post dictam compulsionem factam per potestatem vel iudicem talis auctor non susceperit iudicium defensionis ipsius possit talis in quem facta fuerit alienatio vel concessio accusare eius auctorem et accusatus condempnetur in xxv libris etc. Possit tamen accusatus talis suum auctorem [illegible] tali accusationi [illegible] usque ad sententiam. Et si contingerit quod aliquis vendiderit vel alio quocumque titulo non lucrativo alienaverit aliquam rem iure proprio que reperiretur libellaria vel emphyteotica, quod venditor seu alienator et eius heredes et successores teneatur eidem emptori vel cessionario [illegible] facere et prestare ita et taliter cum effectu quod contractus eidem reformetur in [illegible] expensis [illegible] venditoris seu heredis et ultra det et restituat quartam partem pretii ipsius rei que vendita seu concessa fuerit. Et in predictis [illegible] exequendis statim fieri debeat executio realis et personalis. Et si potestas vel iudex fuerit negligens in predictis condempnetur in xxv libris etc. Et nullo possit appellari ab aliquo preceptore vel sententia [illegible] querimonie que fieret super occasione contentorum in hoc capitulo. Et si appellaverit non audiatur appellatio. Et predicta locum habeant ad presentia preterita et futura et in [illegible] [illegible].

Nota

Si quis vendiderit rem iuris proprio et sit libellaria ad quid teneatur

De eo qui vendiderit rem duobus ——— xxviiij

Item si quis de civitate vel eius districtu alienavit seu vendi-
derit pro aliquo alicui vel aliquibus [illegible] quibus
alienationem fecerit in dominio et possessione vel tenuta
rei alienate vel emptor sua propria auctoritate tenutam et
possessionem rei vendite apprehenderit. Et ipse alienator
vel venditor ipsam rem in possessione tunc alienavit alicui
alteri, teneatur ipse alienator vel venditor [illegible]
et heredes eius ad satisfaciendum acquisitori de omnibus que promisit
et omnibus que veniret in eius vel eius heredibus fecit et
ad omnia dampna et expensas que vel quas occasione predicta fecerit
et substinuerit. Et si non haberet unde satisfaciat exbam-
niat de civitate et districtu, et a potestate teneatur
exbapniri donec satisfecerit et solvit de predictis et insuper
in libris xxv. Salvo eo quod si duo sive emptor vel acquisitor
aut eius heredes possederint rem venditam vel quocumque modo
acquisitam per quinquennium pacifice et quiete sciente primo
emptore vel ipso existente in civitate castri vel eius districtu
vel eius heredes et non obstante secundo emptore extitit secundus emptor
vel acquisitor omnino sit tutus et eius heredes. Nec res ipsa
ab eo vel eius heredibus evinci vel vendicari possit per primum
emptorem vel acquisitorem et eius heredes et permaneat. Et hoc locum
habeant ad preterita presentia et futura.

Que instrumenta venditionum perfectis habeantur ——— XXX

Statuimus et ordinamus quod si aliquod instrumentum inveniretur et fieret
per aliquem notarium in quo contineatur quod aliquis de civitate
castri vel eius districtu de suis rebus immobilibus possessionibus
et domibus vel aliqua earum vendidisset. Et predictus ven-
ditor post dictum contractum venditionis fuerit et remanserit
possedisse predictas res venditas per x annos sine reddi-
tu fictu dicto emptori ab eodem venditore quod talis
venditionis contractus presumatur et fraude esse factus et factum
et sit et esse debeat nullius valoris et dictum instrumentum nullam
fidem habeat. Et predicta locum habeant ad preterita
presentia et futura. Et quod de predicto contractu venditionis intel-
ligatur et locum habeat in contractu permutationis donationis
et cuiuslibet alterius contractus seu concessionis.

Quod uxor non admictatur ad defensionem bonorum mariti — XXXI

Item statuimus et ordinamus quod uxor non admictatur ad defensionem
bonorum mariti, nisi usque ad valentiam sue dotis vel dotium
suarum vivente marito. Set eo mortuo possit pro dotibus et
relictis et legatis ad presentia [illegible] valeat. Et
liceat creditoribus seu successoribus defuncti si voluerit
dotes suas solvere obligata recipere dicta bona, non obstante
venditione et adiudicatione facta de bonis defuncti infra
duos annos a die adiudicationis seu venditionis facte.

Quod uxor non possit se obligare sine consensu viri et duorum consanguineorum — XXXII

Item statuimus et ordinamus quod nulla uxor aliquo constante matri-
monio possit se obligare vel aliquid [illegible] suarum dotium
[illegible] nec contractum aliquem obligatorium facere sine presentia
et consensu patris si patrem haberet et mariti. Et si patrem
non haberet sine presentia et consensu mariti et duorum proximiorum
consanguineorum dicte uxoris presentium in civitate vel comitatu.
Qui non fuerint absentes et consensu alterius iudicis loco proxi-
miorum absentium. Et si dictus maritus non fuerit in civitate
vel comitatu tunc citetur per edictum dicte [illegible] veniat ad videndum
quod dicta uxor predicta facere non debeat. Et si non venerit
in terminum tunc liceat tali uxori predicta facere cum con-
sensu proximiorum duorum consanguineorum. Et si aliter fieret id quod
fieret non valeat et per consequens. Salvo quod qualibet uxor libere
sine alia presentia vel consensu possit procuratorem consti-
tuere et facere ad agendum et defendendum.

De sensalibus et tramezzatoribus — XXXIII

Statuimus et ordinamus quod potestas teneatur facere bapniri per civi-
tatem primo mense sui regiminis quod quicumque vult esse sensalis
vel tramezzator vadat coram potestate et notario seu faciat
scribi. Et illi qui volunt esse sensales sint scripti, et illi
habeantur pro sensalibus et tramezzatoribus. Et habeant pro
eorum salario de omni mercato foro quod fecerint denarios duos de
qualibet libra a qualibet parte [illegible] ita tamen quod non
ascendat ultra [illegible] soldos [illegible] pro qualibet parte contrahentium.

coi Inginiu[illegible]
Et de hr ab[illegible]

partes sit res de qua forum fecit. Quod etiam sensales et tramezza-
tores iurare debeant et ydoneos fideiussores dare de eorum
offitio bene et legaliter exercendo. Et si quis ipsorum in offitio aliquam
in dicto offitio fraudem commiserit solvat communi pro banno .L. libr-
as. Item quod omne forum factum per aliquem sensalem de quo
datus fuit denarius dei sive in scripto per unum testem bone
fame probetur tale forum factum esse sit firmum. Et quod
nemo ipsorum [illegible] recusando dictum forum tam venditor quam emptor
qui contrafecerit solvat communi pro banno .xxv. libras. Et nichilominus
forum sit firmum.

De alienationibus factis per vim et metum — xxxiiij

Item presumitur quod si quis per vim et metum aliquam alienationem
fecerit de bonis suis alicui quod talis alienatio facta et heredi-
bus eius detentum vel [illegible] in [illegible]. Et
[illegible] probaverit per plures firmantes testes quod talis alienatio
sit cassa vana et nullius valoris. Et quod dominus potestas
et officiales eius removeant talis alienatio in possessione
non alienatam et cogant qui alienationem recepit iura
restituere omne [illegible] parte dicta. Et [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible].

De alimentis prestandis per filios parentibus — xxxv

Item ordinatum est quod si quis [illegible] disposuerit coram
potestate vel iudice de filio vel filia nepote sive filio
sui filii [illegible] filii filie vel nepotes [illegible]
alimenta potestas vel iudex cogat ipsos filios vel filias ut prestent
alimenta parentibus arbitrio potestatis vel iudicis [illegible]
[illegible] posuit [illegible] non [illegible] unde [illegible]
vel [illegible] a qua [illegible] potestatis vel iudicis non possit
appellari. Et eodem modo cogantur parentes [illegible]
pateres prestare alimenta filiis et nepotibus.

De alimentis prestandis mulieribus — xxxvi

Ordinatum est quod dictus potestas et eius officiales et quilibet eorum ad quem
de hoc recursum fuerit teneantur prestare facere alimenta
congrua mulieribus mulieri [illegible] alicui debet

solui vel solua

solum vel soluta restitui in toto vel in parte pro toto vel
pro parte sic soluta vel restituta licet mulier que debet
restitui ad alia tenerentur obligata, quousque soluta vel resti
tuta non fuerit ad rationem octo librarum pro centenario dotis
quibus anno quolibet pendendo debentur vel deberentur solvere et
reddere et consignare realiter et personaliter et omni via et modo — octo pro centinario cum [illegible]
quo videbitur iudici summarie sine strepitu et figura
iudicii, appellatione cessante, dare et prestare et omnia possit facere
et non secuto, non obstante aliquo capitulo brevi statuti
vel aliquo alio ordinamento communis Ianue vel aliquo loquente.

Quod principales et fideiussores compellentur idemptice — xxxvij.

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis fideiussisset pro aliquo
mandante vel presente et non confitetur se principaliter se obliga
vit pro aliquo possit petere si velit a tali fideiussione vel
principalitate vel obligatione exonerari [illegible] littera aper
ta quod aliquid de suo solverit vel aliquod dampnum substinuit et
teneatur [illegible] ei pro quo obligavit se quod [illegible] die
debeat comparere coram potestate vel iudice ad exponendum et
[illegible] ipsum [illegible] a tali fideiussione principalitate
vel obligatione. Et si talis negaverit fideiussionem
principalitatem vel obligationem [illegible] possit
probari per duos testes bone fame [illegible] per publicum
[illegible] apud quem fideiussionem principalitatem vel obliga
tionem fecerit et [illegible] de novo [illegible] per [illegible]
[illegible] Et si ille pro quo fuit [illegible] dicta
fideiussio principalitas vel obligatio non comparuit infra
dictum terminum et fuerit contumax vel si comparuerit et [illegible]
[illegible] fuerit probatum [illegible] de [illegible] vel per confessionem [illegible]
tunc potestas vel iudex vel alius officialis [illegible] habens
iurisdictionem pro tempore teneatur et debeat statuere terminum
tali reo x dierum ad exponendum et [illegible] illum
qui pro alio principaliter vel fideiussorio nomine obligavit. Et
elapsis dictis x diebus potestas vel iudex vel alius officialis
habens iurisdictionem de predictis possit teneatur et debeat
executionem facere de predictis realiter et personaliter ad voluntatem
illius qui fideiussit vel principaliter se obligavit pena
xxv librarum. Et si ille qui pro alio fideiussit vel principa
liter obligavit substinuit aliquod dampnum ex [illegible]

ille talis pro quo fuit obligatus teneatur resarcire omnia dampna
expensas et interesse de propriis rebus creditori satisfaciendo illis qui fideiussores
vel principales fuerint assignatis primo iudici talis legitimis
[illegible] et iuret quod tanta dampna substinuit occa
sione predicta, et vere fuerint cause quas assignavit. Et potestas
et iudex vel alius offitialis coram quo huiusmodi causa ventillatur
teneatur et debeat compellere illum pro quo aliquis fideiussisset
vel principaliter se obligaverit ad ista [illegible] de rebus propriis dampnis
et interesse pena .xxv. librarum denariorum. Et de predictis potestas
seu iudex et quilibet alius offitialis habens iurisdictionem ubi
res sui posset teneatur et debeat cognoscere et fine debito
terminare simpliciter et de plano sine strepitu et figura iu
dicii, diebus feriatis vel non. Et non possit aliquis appel
lare ab huiusmodi processu vel [illegible]. Et si appellaverit
non audiatur appellatio. Et [illegible] G. [illegible].
Et si de rebus talis pro quo fuerit fideiussor vel principaliter
non [illegible] [illegible] illum qui pro eo fideiussit vel princi
paliter fuerit possit accusari qualibet vice semel et
[illegible] .xxv. librarum [illegible] possit talis accu
sator tali accusationi renuntiare quandocumque voluerit ante
sententiam. Insuper statuentes quod omnia bona illius pro quo
aliquis fideiussisset vel se principaliter obligaverit sint ypothecata
intelligantur illi qui pro eo fideiussit vel principaliter
se obligaverit ac si expresse obligasset omnia sua bona
pro tali fideiussione vel principalitate. Et quod dicti sunt
de principalibus et postmodum intelligantur ex statuta et ordinata
in personis eorum heredum et successorum et habentium iura ab
eis. Et [illegible] predicta presentia pendentia
et futura.

Quod principales et fideiussores tenentur [illegible] —— xxxviii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod si aliquis principaliter se
obligaverit vel fideiussor fuerit pro aliquo [illegible] de [illegible]
vel non aliquo se obligaverit debeat [illegible]
[illegible]. Et [illegible] in consilio xvi.
[illegible] debeat [illegible] talis fuerit [illegible]
[illegible] officii [illegible] ad partitum
ad alia [illegible].

Quod principales et fideiussores sindicorum compellantur ad expensas — xxxviii

Item statuerunt et ordinaverunt quod si aliquis fideiussisset pro aliquo sindicho alicuius castri vel ville et occasione dicte fideiussionis quam fecerit solverit aliquod datum vel muttam pro dicta universitate illius castri vel ville seu aliquod debitum, tunc potestas et iudex et ceteri officiales comunis teneantur dare auxilium et favorem tali fideiussori qui solvit ad recuperandum dictum datum seu muttam vel aliquod debitum, tunc pro dicta universitate illius castri vel ville vel proprium aliud quod solvisset et realiter et personaliter cogere dictos sindicos et successores eorum in officio pro sindicatus et etiam universitatem castri vel ville et singulares pro ea dicte universitatis ut satisfaciant dicto fideiussori quod solverit tam de eo quod solvit quam etiam de dampnis et interesse factis habitis occasione dicte fideiussionis et solutionis. De quibus dampnis et interesse credatur sacramento dicti fideiussoris. Ita tamen quod potestas vel iudex coram quo petitum fuerit ~~teneatur iurare quod dampna tanti substinuit~~ antequam deferat iuramentum petenti facta taxatione dictorum dampnorum expensarum et interesse singulariter assignare quibus assignatis deferat iuramentum petenti et [illegible] fuit teneatur iurare quod dampna tanti substinuit et ille petit et ille fuit taxate quas ab assignavit quod ad assignato et deinde vendicet [illegible] si dampnorum expensarum et interesse expectatis non extraxit sortem quam solvit occasione dicte fideiussionis. Et dicto fideiussori [illegible] possit compellere et personaliter detinere [illegible] non obstante quod eis personis non solverit set pro aliis dicte universitatis hominibus. Et potestas et ceteri officiales nullo modo audeant et audire debeant dictos sindicos vel singulares pro ab eis [illegible] de tali captione vel detemptione vel robbaria seu condictione. Set potius ei fideiussori si voluerit etiam teneantur de aliis bonis eorum quousque fuerit satisfactum dicto fideiussori tam de dampnis. Et si sindici dicte universitatis vel alii singulares pro ea pro dicta universitate vel sindicatu vel fideiussione datum seu muttam vel aliquod debitum tunc solverit [illegible] vel coacti ut dictum est regressum habeant et habere possit et habeat adversus dictam universitatem vel singulares pro ea [illegible]. Et si dictus fideiussor [illegible] teneatur habere [illegible] pro potestatem [illegible]. Et dictis sindicis et universitati predicti compellantur [illegible]. Et si potestas non fecerit observari predicta [illegible] habeant [illegible] facta.

Quod creditores restituant debitoribus instrumenta debiti cancellata. — xl.

Item statuimus et ordinamus quod creditores teneantur restituere instrumenta debiti cancellata et cancellari facere rogata rogita et facere instrumentum finitionis et quietationis, de quo eisdem constet debitum extitit satisfactum. postquam creditori fuerit requisitus si creditor instrumentum habuerit vel habere possit. Si autem iuraverit instrumentum non habere nec fraude commisisse quominus instrumentum habere non possit, tunc faciat creditor debitori instrumentum finitionis et quietationis de [illegible] expensis debitoris. Et teneatur dare eidem notarium cancellandi rogiti debiti recepta a debitore sua mercede. Et valeat cancellatio facta manu notarii creditoris quemadmodum esset facta instrumentum finitionis. Item quotiens creditor non observaverit praedicta in termino sibi dato a potestate vel iudice solvat pro pena pro [illegible] dupli [illegible] debiti debitori. Et nihilominus facere debeat praedicta. Et a dicto precepto et condemnatione non sit licitum appellare nec audiatur appellans.

De petere debiti ante terminum. — xli.

Siquis creditor aliquid petierit ex solutione debiti ante terminum promissi seu promissionis instrumenti de solutione debiti solvat pro pena [illegible] x. librarum denariorum. Et nihilominus omnes expensas reficiat debitori. duplicato dicto debiti termino ad solvendum.

De petentibus debita soluta. — xlii.

Item statuimus et ordinamus quod si quis fecerit querimoniam in aliqua curia communis castelli coram aliquo officiali communis de aliquo debitore pro debito seu occasione debiti alicuius de quo iam sibi extiterit satisfactum in toto vel in parte. si tale debitum fuerit computatum x. librarum et ab inde supra vel rei equivalentis condemnetur communi in xxv. Et etiam ad duplum eius quantitatis vel extimationis rei vel partis rei de qua querimoniam fecerit de qua querimonia facta fuerit. Si vero fuerit debitum computatum vel rei minoris extimationis x. librarum denariorum et non transcendat valorem vel quantitatem xxv librarum denariorum condemnetur in .l. [illegible] denariorum

et ei de q̄ gravamina f(ac)ta fuit i(n) dupl(u)m ut sup(ra) dict(um) est.
Si aut(em) tale debitu(m) transiret extimatione(m) ut p(re)dict(um)
xxv lib(rarum) solu(er)et i(n) C lib(ris) den(ariorum) et eod(em) modo in
duplu(m) ut sup(ra) dictu(m) e(st). Et si no(n) vendicet(ur) C libr(as)
i(n)t(e)r(e)d(icti) aut succ(essores) seu bon(orum) p(ri)ncipalis debitoris quoq(ue)
modo tenentib(us) qui satisfactione(m) no(n) receperint seu q(ui)
q(ui)primet satisfactione(m) no(n) receperint si no(n) p(ro)testent(ur) sup(er)
eo(rum) gravamina; postq(uam) constit(er)it de satisfactione p(ro)bata. Et
ide(m) intelligat(ur) etia(m) i(n) tutorib(us) cur(atoribus) (et) p(ro)curat(oribus) et i(n) ob(ligatis)
aliis et i(n) administratorib(us) alio(rum) negotio(rum) si post
tale(m) satisfactione(m) p(ro)bata(m) p(ro)testeri(n)t i(n) eo(rum) gravamina
q(uod) pene (con)demnatione(m) de s(uo) p(ro)p(ri)o solv(er)e (con)pellant(ur).
Salvo q(uod) si aliq(ui)s constitut(us) est ab aliq(u)o spaliter ad
petendu(m) seu gravamina facie(n)d(um) de aliq(u)o debito et
de eo ip(s)e eide(m) q(uod) tal(is) p(ro)c(urato)r constitut(us) s(atis)f(ac)t(um) no(n) f(ac)t(u)m
e(ss)et. Non teneat(ur) ad d(i)c(t)a(m) (con)demnatione(m) solvend(um)
p(er) modu(m) sup(ra) declaratu(m) et no(n) gravam(en) nisi post h(ab)u-
erit de d(i)c(t)a satisfactione p(ro)bat(a) p(ro)testat(i)o(n)e i(n) (pre)d(i)ct(a) gravamina
p(ro)cedendo. Ite(m) q(uod) si aliq(ui)s debitor plur(ium) debito(rum)
et solvit creditori aliq(uo)d debitu(m) nec appareat
p(ro) quo debito illa(m) solvit intelligat(ur) solvisse pro
debito antiquiori.

De eo qui tenuerit apostur(am) alteri — xliii.

Item statuim(us) q(uod) nulla p(er)sona teneat apostura(m) vel apostu-
ratam alicui p(er)sone i(n)fra t(em)p(u)s locationis f(a)c(t)e de me(n)s(e)
a d(omi)no (et) d(omi)na (con)ductande seu retinendo eis vel ea(rum) gen-
tilitate d(omi)ni vel d(omi)ne i(n) xxv lib(ris) d(enariorum) co(m)it(i) solvet. Et
semp(er) talis aposturatus illi cui q(u)o p(er)venerit ad domu(m)
ip(s)i reddere (con)pellat(ur). Declaram(us) q(uod) d(omi)n(u)s vel d(omi)na (con)si-
mili possit h(ab)ere aposturat(um) vel aposturata(m) si aufugerit
(et) ip(s)os capere (et) reducere. Et de apostura s(er)vitor(is) s(er)viendo
d(omi)ni vel d(omi)ne. Et si fraudaverit aliq(ui)d i(n) duplu(m) d(omi)no
vel d(omi)ne emendare teneat(ur) (et) redd(er)e. Et de subtractore
s(er)vitor(is) s(er)viendo d(omi)ni vel d(omi)ne usq(ue) ad x lib(ras) d(enariorum) (et) id
q(uo)d p(er)sone deb(er)et p(er) m(er)ced(em) f(ac)ta d(e)l(i)q(ui)re an(te) n(on)
et solvet C lib(ras) x s(olidos) C(omiti). Et si d(omi)n(u)s vel d(omi)na

mercede quam promisit solvere nollet apostrurato et apostrurat-
sum patri et conventione statim potestas vel iudex et officiales
teneatur cogere dominum vel dominam ad solvendum premissa.
Et hec locum habeant in masculis et feminis et si de
fructibus teneantur ad compellendum debitores et apostru-
rati ex forma huius statuti. Et fuerit de proxime contra
fideiussores eorum qui fuerint apostrurati. Et quilibet
apostruratus vel apostrurata aliquid possit nec debeat
in se grano, lino vel blado sub pena xl s. pro
quolibet et qualibet vice. Et bannum hoc et in suis
semper pro quolibet anno. Et quod capitanei capitaniarum
teneantur observare et ministrare.

Quod maritus lucretur dimidiam dotis uxore premo-
riente in matrimonio sine liberis. — xliiii

Item statuimus et ordinamus quod si uxor alicuius de civitate
vel comitatu castelli vel alterius qui habitaverit in civitate
vel comitatu decesserit sine liberis superviventere marito
maritus lucretur et lucrari debeat medietatem
dotis. Et si fuerit soluta ad restitutionem de me-
dietatis nullatenus teneatur. Si vero non fuerit
soluta possit dictam medietatem petere et consequi de-
bet si matrimonium dissolutum non est. Et predicta
vendicent locum in quo ista uxor traducta fuerit
ad domum mariti vel ubi sit matrimonium carnali
copula consumatum.

De minore qui recepit dotem. — xlv.

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis minor xxv
annis fuit vel fuerit confessus de se recepisse dotem vel partem
dotis parvam vel magnam recepisse ab aliqua mu-
liere vel patre eius vel alio pro ea, et matrimonio
soluto morte uxoris, dotes sit tenetur restituere
non obstante quod possit opponi ipsum fuisse minorem ex
dicta confessione occasione minoris etatis illegitime

uel partem dotis fuit confessus accepisse cogatur eam ei esse
restitutis dampnis dotis quibus per formam statuti debet restituere
et non plus uel partem eius hereditatis talis uxoris nec
possit postea in integrum restitutionem petere. cum beneficiis
statutorum et lege aliqua iuuare non alterum penitus liceat.
Et hec locum habeant ad presentia preterita et futura.

De successionibus ab intestato — xlvj

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis ab intestato decesserit
siue decesserit pater mater auus auia proauus proauia
uel alii ascendentes succedant tali decedenti masculi
descendentes ex eo per lineam masculinam. femine uero de-
scendentes si sunt dotate superstitibus masculis descendentibus
ex tali decedenti ab intestato per lineam masculinam uel aliquo
ipsorum et aliqui non succedant. Si uero dotate non existant
dotentur de bonis decedentis de eius hereditate congrue arbitrio duorum
magis ydoneorum consanguineorum / aut succedat in portione
hereditatis secundum dominum iure competenti. Et hoc sit in electione
dictorum duorum masculorum superstitum. Si uero superessent tantum
femine descendentes uel masculi descendentes ex feminis
uel una sunt succedat omnes dotate et non dotate et
filii uel nepotes earum secundum formam iuris. Dum tamen
dotes conferantur earum uel illarum in quarum locum succedent.
Si uero fuerit filius uel filia nepos uel neptis pronepos
uel proneptis uel alia huiusmodi descendens qui uel que decesserit
ab intestato. Et qui uel que non habeat descendentes succedant
ascendentes per lineam masculinam una cum fratribus defuncti
uel filius fratrum masculis si superessent secundum formam iuris
sororibus exclusis. Si uero non essent frater uel soror qui uel
que decesserit ab intestato / non superuiuentibus descendentibus uel
ascendentibus naturalibus succedere debent. Et succedat fratres
masculi et filii filiorum masculi utriusque coniuncti si sunt
et si non sunt succedunt fratres masculi consanguinei et filii
masculi decedentis fratrum consanguineorum tantum. et si non superessent
succedat patruus et filii masculi patruorum sororibus exclusis
et matrem auus maternus et amita patrua et omnibus
aliis attinentibus tali decedenti ex latere materno. Et si

pro dicta non supersint descendentes vel ascendentes vel
collaterales predicti vel eorum successores alii ascendentes secundum
formam iuris communis. Declarantes quod quantum ad ipsas feminas
intelligatur dotate sive dos predicta fuit soluta vel promissa
vel eidem testamento vel alia ultima voluntate assignata
ab aliquo predictorum.

De prescriptionibus ——— xlvj.

Provisum et ordinatum est quod nulla persona masculus vel femina civitatis
vel comitatus seu aliunde possit vel debeat petere coram potestate vel
eius iudice seu officialibus comunis aliquam quantitatem pecunie vini olei
seu frumenti vel alterius bladi sibi debiti ab aliqua persona civitatis
vel comitatus si debitum steterit vel stetisset per xxv annos
vel plures et si infra dictum tempus persona vel eius heredes habito respectu
a principio temporis a quo peti potuit dictum debitum petitum non
fuit. Et si dictus creditor decessit et per eum non fuit petitum
dictum debitum et solutum infra dictum tempus xxv annorum quod eius heredes
ad dictum debitum nullatenus audiatur sed ipsum instrumentum dicti debiti
vel eius heredes cancellari restituere ~~teneatur~~ compellatur. Salvo quod
predicta prescriptio non currat minoribus xiiii annis sed ab inde
in antea incipiat et debeat prescriptio currere. Et hec locum
habeant in debitoribus et creditoribus et eorum heredibus qui fuerint presentes
per dictum tempus xxv annorum in civitate vel comitatu. Et
hec locum habeant ad presentia preterita et futura exceptis dotibus
et legatis in quibus currat prescriptio legalis tantum. Insuper
statuentes quod aliqua prescriptio contra aliquos cives vel comi
tatinos dicte civitatis qui haberent vel habuissent aliquos
obligatos de castro Cetine vel eius curia vel castro Cetine
vel eius curia non currat nec currisset intelligatur a millesimo
trecentesimo sexagesimo octavo de mense iulii citra usque quo
dictum castrum et eius curie redierint ad subiectionem comunis
civitatis Castelli.

Quod consuetudo non preiudicet ——— xlvij.

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua persona mitteret vel vellet pecuniam
aliquam de civitate Castelli vel eius districtu et inde consuevit
talis consuetudo non preiudicet domino vel domine rei sive tene
ret possessor eius per longum vel longissimum tempus prescriptionis
nec etiam ipsi domino aliqua preiudicium faciat aliquo iure capituli
non obstante. Et habeat locum ad preterita et futura.

De iurisdictione non recipienda a forense. — xlviij.

Statutum quod si aliquis de civitate castelli aliqua iurisdictione fra
fuerit ab aliquo forense electo vel petitam cum non possit iure
iurisdictionis contra aliquam personam de civitate castelli vel
eius districtu et talis cognitor actionibus a forense
ut dictum est nullatenus audiat nec admictat, et qui
contrafecerit solvat com. xxv libr. den. pro quolibet et potestas eum condempnare
teneatur. Salvo quod si aliquis civis vel comitatinus se dominum fecit
fideiussit vel se obligavit pro aliquo apud forensem possit
a forense in eandem pro actione sibi competente conveniri contra talem
pro quo fuit obligatus et ea causa pro qua tenetur. Item
quod nullus forensis possit ab aliquo forense in aliquo
contra aliquem civem vel comitatinum castelli in dominium seu tenutam
recipere vel habere sive acquirere. Et si contrafecerit non valeat
nec teneat ipso iure et in non tali cognitor nullatenus
ius reddatur. Item quod nullus civis castellanus
dare possit vel cedere aliqua iura alicui forensi contra aliquem
de comitatu civitatis castelli. Et si contrafecerit non valeat et ex
tali cessione per aliquem officialem communis castelli ius
aliquo modo reddatur.

De discordiis decidendis inter socios — l.

Statutum et ordinamus quod si discordia aliqua fuerit vel appa
ruerit inter aliquas personas civitatis vel comitatus qui fuerint
socii in aliqua mercantia vel societate alicuius rei. Et
unus illorum diceret vel peteret alterum debuisse vel
extraxisse vel habuisse aliquid de dicta societate. Et ille
petendit vel dixit contra alium et non possit probare per se
vel testes vel instrumentum vel confessionem adversarii sui illi vel
illos fuisse socios aut debere vel debuisse alter eorum in
dicta societate posse vel mercede vel aliquid habuisse, tunc
de dictis questionibus consultis ipsis actio vel intentio debeat
super questione diffinire et terminare bona fide sine
fraude. Et si societas alicuius dictorum sociorum appareret
in aliqua aliquid dictorum sociorum aliquid debeat restituere
de dicta societate vel mercantia vel habuisset vel extraxisset

de dicta societate aliquid illi tali scripture credatur et stetur
ac si inde instrumentum esset et eius qui illa scriptura fecerit. Et potestas
teneat illud quod per consules fuerit terminatum super predictis et inter
dictas partes observare, et quod diffinitum fuerit observetur.
Item quod potestas possit compellere consules eorumdem artis
ut diffiniat et terminet predicta infra unum mensem. Idem
dicimus observandum scilicet de recedentibus a societate et sociis
vel potius qui fecerint societatem cum illo cum sunt heredes eorum
agitur. Et hec locum habeant ad preterita et futura.

De divisionibus faciendis. — G.

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis habuerit aliquod
hedifitium commune cum aliquo vel aliquibus, et alter eorum
illud hedifitium non tenuerit vel non fuerit usus et non
obstet ei vel eius heredibus, nec noceat prescriptio longi vel
longissimi temporis et nulla prescriptio ei vel eius heredibus
preiudicet vel nocumentum seu impedimentum faciat
ei qui habet partem in tali hedifitio ex longissimo tempore
habito et celebrato inter eos. Et si quis tenuerit murum
vel stillicidia sua et cadent super murum domus vel
turris alicuius sibi sit murus communis, et ei qui partem
habet in muro non noceat quod eius domus vel turris vel
aliquod hedifitium cadentem stillicidia. Sed teneat potestas
remurari facere et murum communem facere distruere
si ille qui habet partem in muro voluerit hedifitium altius
elevare, nisi ille qui habet murum comunem muravit
plus partionario vel consorte. In quo casu teneatur
non distruere nisi prius solvat vel consorti eius expensas
contingentes in tempore refectionis. Dicimus etiam quod si quis
habet cum aliquo aliud hedifitium et in ipso voluerit hedificare
volens alias imittere lapides vel ligna vel alia que
expedient ad opus ipsius, sic ut a socio habente ex parte
vel de ipso hedifitio sociis destrui et frangi possit si
voluerit, dum tamen non frangat hedifitium nec ledat
et illud quod fregerit suis reficiat expensis. Teneatur
etiam potestas manutenere omnes compositiones et
pacta que facta et facta sunt vel erunt inter socios

consortes, partionarios et heredes eorum. Et nullum getto
fiat in domibus parietis vel turribus vel aliis hedificiis
clusuris et rebus eorum et in expensas eos faciat communitas.
Et si quis muravit in muro communi tamquam partionarius
vel consorte murasset, Et inde facta fuerit aliqua
querimonia potestas vel iudex compellat partionarium
vel consorte ferre instrumentum socio qui muravit laudo
duorum magistrorum et resolvendo eum quicquid volunt
eo uti. Et nullus sociorum vel consorti possit aliud
hedificare in hedificio communi nisi primo eidem fecerit
instrumentum ut dictum est et ut supra continetur. Item quod
si ille qui voluit in communi hedificio hedificare teneatur
requirere consorte una requisitione per instrumentum vel testes
Et a dicta requisitione habeat terminum vel spatium x dierum
et factis dictis requisitionibus possit postea hedificare
et murare sine aliqua requisitione vel contradictione
alterius socii vel sociorum vel consortis super hedificio
communi, et ille consors vel socius qui non muravit non possit
ipso hedificio uti, nisi primo reficiat expensas
contingentes sibi illi qui muravit vel hedificavit
in hedificio communi. Volumus quod si aliqua persona ponte
vel trabeculo seu balchione vel aliquo hedificium
super vel supra domum, vel terram alicuius quod potestas
ad petitionem illius cuius est terra sive domus in unum mensem
postquam petitum fuerit faciat elevari. et si non fecerit
perdat de suo fondo et solvat lb. l. s. d. qui applicetur
communi, et non possit absolutionem petere de predictis.
Quod si aliquis habet domum vel terram, vel molendinum
clausuram vel aquas communes cum aliquo quod non divisa
seu partita fuerit et aliquis eorum procedere voluerit
ad divisionem, et petierit a primo divisionem fieri
potestas vel iudex coram quo fuerit contentio deposita
teneatur et possit et debeat compellere ipsum vel ipsos
cum effectu tale divisionem facere hoc modo videlicet
quod potestas vel iudex ad petitionem unius vel plurium petentium divisionem
fieri faciat sortes super omnes partes seu consortes

int quos seu quas res sunt comunes et eis pape, qui certum
dominum modicum ab eo statuendum debeat esse in concordia et si
concordare de dicta divisione facienda de predictis rebus comunibus Et si
in presentia tunc predicte partes se non concordaret seu non potuerint
esse in concordia de dicta divisione facienda, tunc ad petitionem cuiuslibet
consortis iterato faciat dictas partes coram se venire et
compellere eas omnino quod si noluerint compelligantur ponat ami
cos eorum communes super dicta divisione facienda et fieri facienda, Et
si predicti amici non concordabunt tunc compellat eos stare in
laudo domini fecerunt predicti non obstante prescriptione alicuius temporis
qui sunt de dictis rebus possesse. Et si ille contra quem res de quibus
quaeritur negaverit communes esse tunc potestas vel judex coram quo
dicuntur res esse comunes et de ea divisione fieri posse et
debeat summarie cognoscere de predictis et assignare terminum utique
parti, ad probandum de jure suo sine oblatione libelli
Et si probaverit res esse comunes tunc procedat secundum formam
huius capituli. Quod si potestas non fecerit solvat de suo feudo .C. libras
denariorum. Et hoc capitulum sit precisum et locum habeat in omnibus rebus
de quibus divisio peteretur. Et si cessaverit partes seu
consortes coram judice comparere postquam fuerint ex parte dicti judicis
requisiti procedat judex ad petitionem petentis, et ponat unum pro
parte absentis requisiti non comparentis unum consanguineum
vel agnatum vel affinem, dicto modo requisito dicta ter fiat
quamque ... terminum decem dierum. Et quod per talem sic
positum electum per judicem fiat et procedat divisio, ac si
per illum eundem fuisset positum et electum qui ad ponendum
fuerat requisitus. Item quod si aliquis qui voluerit aliquid facere
vel hedificare in muro sive domui, terre, seu aliquod
hedificium ... seu quicumque quod potestas et judex coram quo
petitum fuerit teneatur ad petitionem volentis cogere quemcumque
nolentem hedificare ad hedificandum simul cum eo qui hedificare
voluerit si erit per quod hoc fieri possit. Alioquin cogat
eos facere contra de restituendo vel reddendo medietatem
suarum expensarum quas fecerit in dicto hedificio infra unum
annum. Et persona volente hedificare faciat expensas
de suo proprio, et dictus similiter cum eo restituat et medietatem
dictarum expensarum dicto hedificio facto, infra unum annum. Et si potestas
vel judex non fecerit solvat ... de suo salario .xxv. libras
denariorum. Additum est quod si aliquis de certo in civitate castello
vel ad civitatem habet quidem inter tres partes vel ultra
aliquod domum vel casalinum, palatium vel turrim possit.

possit costringere et compellere partionarium ad vendendum partem
qualibet residuum iusto pretio taxando et declarando per duos
cives amicabiles per partes eligendos, quibus discordantibus de pretio
per dominum iudicem seu potestatis tertius adiungatur, quorum maiori
parti de pretio taxato stetur. Similiter et non possit
unus possidens ultra duas partes cogere partionarium ad
emendum eadem conditione. Et si que res deveniret plurium
sotiorum et indigent expensis utilibus necessariis, quod si unus
voluit facere tale expensum et alter recusaret quod ille
qui tale expensam voluit necessariam facere possit retinere
de fructibus rei comunis si fructus ascendunt tanta expensa.
Et si voluit de tali expensa conqueri coram potestate vel iudice
quod potestas vel iudex circa factum de expensis facto teneatur et debeat
sotium recusantem facere dictam expensam de facto compellere ad
restituendum pretio quod ipsam fecerit usque ad integram satisfactionem.

De arboribus comunibus dividendis ———— lij.

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis haberet arbores comunes
cum aliquo, et voluerit aliquis illorum de predictis arboribus non
possit hoc facere sine licentia consortis, et si voluerit cadere
attendat ad curiam et petat divisionem de predictis
arboribus fieri, que divisio fieri debeat in x diebus
postquam fuerit petita. Et si consors in x diebus non
accesserit ad curiam ad divisionem faciendam postquam re-
quisitus fuerit puniatur in solidis c. s. de plano. Et
iudex predictus facere teneatur divisionem predictam et iniungere
potestas duos priores quorum qui ipsam divisionem fa-
ciant ut dictum est petenti. Et predicta locum habeant ad preterita
preterita et futura.

De arboribus pendentibus super terreno alterius ———— liij.

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis haberet aliquam arborem
que penderet super clausuram vel semen vicini sui vel
terram petentis ad petitionem illius super quod vel quem penderet arbor
dominus teneatur scindi facere totum id quod pendet super
vicinum suum, et si ipsam arborem non scinderet fulsiendi,

ferit inde ad tria dierum postquam ei nunciatum fuerit per potestatem
liceat ei super eadem re procedere abinde in antea prout alium
quod voluerit videlicet in dicendi facere sine pena et banno. non obstante
aliquo capitulo constituti. Et hoc capitulum sit precisum et mutari non
possit. Et habeat locum in laicis officiis.

De eo qui habet arbores super terreno alterius ———— liiij

Item statuimus et ordinamus quod quicumque habent super terreno
alterius arbores, vel habuerit quandocumque casu, et eas elevare
noluerit teneatur ipsas illi vel illis quorum est terra super qua
sunt pro pretio competenti dato duorum bonorum hominum proximiorum dicte
terre vendere, aut compellat eum potestas elevare
ipsas, ad illam penam quam placuerit potestati. Et potestas
cogat eos eligere bonos viros qui extiment arbores. Et predicta
omnia fieri faciat. Quod si non fecerit perdat de suo feudo
denariorum libras C.

Quod tutores et curatores reddant rationem administrationis ———— lv

Item statuimus et ordinamus quod si quis est vel fuerit tutor alicuius
vel aliquorum pupilli vel pupillorum civitatis castri et aliquis
consanguineus vel affinis pupillorum petet rationem admini-
strationis bonorum et rerum predictorum, teneatur tunc dictus tutor
vel tutores vel alius eorum qui petierit facere rationem administra-
tionis semel in anno, et proferatur mater cum omnibus aliis
in administrationis ratione. Et duo proximiores consanguinei
ex parte patris ut sint si voluerint. Et si tutor non fecerit
in predictis committitur per potestatem et ratione predicta
facere teneatur, et per potestatem compellatur. non obstante aliqua
prescriptione longi temporis vel longissimi. Si inventus fuerit
in rebus pupillorum fraudem commisisse a tutela removeatur
et detur proximo in testamento si extat qui sit de iure et etate legi-
tima et etiam si recipere voluerit, et si recipere noluerit tunc
detur proximiori consanguineo vel parenti qui sit magis bonus
et utilis ad tutelam, et quilibet qui fuerit tutor vel tutores
teneatur reddere rationem administrationis consanguineis patris
vel matris. Et inde diligat in consanguineis qui eligunt tutores
et potestas teneatur facere dictum et fieri facere quandocumque petitur a parte.

Et dictum tutorem vel tutores cogere ad faciendum dictum inventarium exem
plati petenti vel alteri eorum qui petent in unum mensem postquam fuit
petitum expensis pupilli. Et si non tutor vel tutrix predicta non
observaverit potestas vel iudex ei auferat decem bapnum et nichilominus
faciat predicta. Teneatur etiam tutor vel tutrix inventarium
reddere pupillis vel adultis et reddere rationem ut supra
dictum est. et reliqua debet restituere infra octo dies post redditam
rationem. et si non fecerit potestas ei vel eis auferat decem bapnum
et nichilominus predicta facere teneatur. Teneatur etiam pupilli vel
adulti post dictam rationem a tutore sive a tutoribus redditam
tutori sive tutoribus plenissimam cautionem finitionem quieta
tionem et pactum de ulterius non petendo facere ad petitionem tutoris
vel tutoris vel heredum eorum expensis ipsorum eorum infra tertiam diem
post dictam redditam rationem. Et si contra fecerint vel cessaverint
ipsi pupilli vel adulti potestas vel iudex tunc teneatur cogere
cum effectu tales pupillos vel adultos predicta omnia observare
vel observari facere. Et si potestas vel iudex predicta omnia non
fecerit fieri et adimpleri perdat de suo feudo xxv libras denariorum
Et predicta pecunia applicetur et applicatur dictis tutoribus. Et si
casu fortuito propter discordiam habitantium in civitate exire
non posset seu non potuit tutor tutelam, non teneatur
tutor vel ut ad eius spectat pericula administrationis non facte
et non geste. Item quod tutores teneantur facere inventarium
licet fuerit a iure constituta cum omnibus bonis et rebus pupillorum
nisi remissum fuerit specialiter a testatore pena xxv libras
denariorum. Et idem intelligatur de omnibus curatoribus ad negotia.
Et quod nullus tutor vel curator ad negotia, durante tempore
eorum administrationis vel etiam post, audeat vel presumat
desponsare vel maritare aliquam pupillam vel adultam
vel aliquem adulto vel pupillo dare aliquam uxorem vel spo
sam sine presentia et consensu duorum ex propinquioribus consan
guineorum, antequam reddat rationem sue administrationis et
liberatus fuerit et absolutus a sua administratione. Et si
tutor vel curator maritaverit vel desponsaverit aut
uxorem vel sponsam dederit aut consenserit, et aut contrarius
fuerit quod pupilla vel adulta, ante redditam rationem
administrationis et absolutionem et liberationem de admi
nistrationis et absolutionem et liberationem de admini
strationis maritaretur aut pupillus vel adultus
uxorare acciperet condempnetur in C libras denariorum.

Quod minor viginti annis non possit se obligare sine presentia
duorum consanguineorum —————————— Rubrica.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus minor viginti annis
sine presentia et consensu duorum suorum consanguineorum et puta
potestatis vel sui iudicis possit se obligare in aliquo contractu
vel obligatione, et si fecerit contractus non valeat nec
obligatio ipso iure. Et pena [illegible] primo mense
regiminis domini potestatis. Et predicta non habeant locum in contractibus
matrimonialibus dotalibus sponsalitiis vel pacis in quibus obligari
possit pro libito voluntatis dummodo existat maior
xiiii annis.

De iure homagii —————————— Rubrica.

Item statuimus et ordinamus quod nullus civis sive civitatis
vel alius acquirat homines qui erunt cives vel comitatini
dicte civitatis nec aliquis eos ipsos ab aliqua persona.
Et si quis acquisiverit potestas teneatur ipsi acquisitori nullum
ius et iustitiam observare sed semper teneatur manutenere
et iuvare illum vel illos contra quemlibet talem acquisitorem
[illegible] pena mille librarum denariorum acquisitori et se submittenti
et predicta vendicat ad presentia et futura.

De confessione homagii —————————— Rubrica.

Item statuimus et ordinamus quod si quis confitetur aliquem suum
hominem esse vel aliquem servitium quod debet fieri vel prestari ab aliquo
et homo negaverit, tunc teneatur potestas vel suus iudex cognoscere
inter partes summarie forma iuris. Ita tamen quod dictus homo
non possit aliquam alienationem facere de rebus in quibus dicitur se
dominum esse, nec de rebus quas possidet lite pendente
et idem etiam observandum ex parte illius qui dicitur
esse homo. Et hec locum habeant ad presentia preterita et futura.

De liberatione hominis attentati —————————— Rubrica.

Item statuimus et ordinamus quod potestas faciat observari inter
dominos et homines in quibus dominus vel homines convenit quod
ab eis fieri debet. Et si ille qui debet aliquid facere domino
suo noluerit concedere liberos et se apparabit domino

teneat afrācare eū, et divisionē face ab eo. Et p̄pa
divisionē p̄ q̄lib3 capite mascło ab eo recipe debeat
viginti lib̄ d. Et si dn̄s noluit recipe dn̄os. xx. lib̄ d.
salt medietatē bonoȝ et rerū dc̄i hoīs ex masiis siue
manetiām recipe teneatr̄. Et potās teneatr̄ ip̄i hoi
face fieri instrum̄ ul̄ cartā afrācatiōis ul̄ libatiōis a dn̄o
suo q̄ptendo ip̄ius ad omīa faciēda, Et ip̄e homo
modo p̄mictat maretia ip̄i dn̄o, et q̄cq̄d stabile ab eo
tenebat, et q̄cq̄d aliud īuenit tenēe ul̄ possidē, de q̄
homo nō haberet ul̄ ostenderet instrūm siue cartas medictos
ul̄ optiōis alodij ul̄ libertī ip̄e dn̄s est divisit me
dietatē et alia medietatē teneatr̄ ip̄e homo. Et si homo
nō p̄curat ad divisionē dn̄i, si dn̄s p̄curabit ad
divisionē hoīem ip̄ dn̄s facē possit. Et teneatr̄ ip̄e
ho dare dn̄o p̄ q̄ ip̄a familia. xxv. lib̄ d. Et si dn̄s
noluit dn̄os. xxv. lib̄ d debeat recipe ab eo hoīe medie
tatē oīum suoȝ bonoȝ et reȝ et maretia, et q̄cq̄d a dn̄o
tenebat sicut ī sup̄iori casu dc̄m ē. Et q̄d si ho alter
p̄curit ad divisionē ab alio nō et ad signavet bona
sua legalit̄ et sine fraude comiserit ī adsignatione, Et
dn̄o p̄babit fraude comisisse hoīem ul̄ p̄ta bona
sua ul̄ aliq̄ et adsignavit diuisisse ul̄ habere obscondent
q̄ tunc totū id q̄ habere p̄bavit ī bonis ul̄ fraudem
comisisse hoīem sit dn̄i et arguat eū ī totū, et nichilo
x lib̄ d noīe pene an p̄ar solūe teneatr̄ et q̄tiens
q̄uenit. Et oīa capła homīs sy loci hēant ī in
rites et utitatīos et inmitatīs q̄stant et respōdent ad
bandas curie. Et p̄nat hoc capłm de q̄stituto in
q̄stitutionibꝰ loci hēant ad p̄p̄ q̄plet ī futō.

De hoīe altero comittete fraude ī divisione boȝ — lx.

Item statuimꝰ et ordinamꝰ q̄ si ho alterꝰ p̄curit ad divi
sione cū dn̄o suo adsignando res suas fraude comisit
ul̄ alienavit aliq̄d ī fraude habeat dn̄s ius p̄bandi
fraude p̄ testes ī anno post divisionē factā, et p̄bavit
hoīem aliq̄d subtraxisse et male adsignasse seu alie
nasse teneatr̄ ip̄e illud totū q̄ subtraxisse ul̄ alienavit
dn̄o restitue. Et hoc capłm teneatr̄ potās facē pon
de q̄stitutis p̄scriptum

De homine altero qui maritaverit filiam neptem — lxi.

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis homo altero maritaverit
filiam suam vel neptem seu sororem ex domo ipsius hominis, ita quod
maritus non steterit nec moraretur in domo sua, dictus homo
teneatur domino suo tantum quantum dederit filie sorori vel nepti
pro dotibus. Et teneatur potestas ad petitionem domini facere ostendere
instrumentum dotis et exhiberi ut possit esse certus de dote. Item quod homo
altero possit dare de mobili quod habuerit tantum filie sorori
vel nepti pro dotibus suis .xxv. libras, de quibus nichil teneatur
dare domino, sed sit sicut superius dictum est teneatur. Et hec locum
habeant inter illos qui ad consuetudinem dicta et libertatis comunis
castelli et ad presens positam fecerint. Et quod si plures erunt heredes
seu filie alterius habeat eorum succedere omnibus dicti et quamvis
remaneant hereditas reversio in parte ipsius effectus.

Quod nullus faciat fossatum in preiudicium murorum. — lxii.

Item statutum est quod si quis habens aliquam terram in comuni castelli
iuxta murum aliquem murorum, quod non debeat nec possit facere
nec fieri facere in suo terreno aliquod fossatum vel cavamentum, iuxta
ipsum murum quod propter aliquam aquam pro dicto fossato vel cavamento
possit ledi vel destrui, sed habeat et non possit prestare muro
dictorum comunis aliquod preiudicium. Et si reperiatur aliquod fossatum
vel cavamentum factum quod ille cuius est terrenum debeat et teneatur illud
illud fossatum seu cavamentum replere ad petitionem illius seu quarum
ad quos pertinuerit, ita et taliter quod terrenum remaneat equale
et planum in .x. dies post ipsam petitionem sub omni pena
xx s. Et si constat contrafecisse per potestatem in .x. libras. Et nichilominus
predicta facere teneatur. Et si potestas fuerit negligens in predictis
perdat de suo feudo .xxv. libras. Et hec capitula sint precisa
et mutari non possit et valeat ad presens positam consuetudinem.
Item quod si per illud fossatum curreret aqua ita quod prestaret dampnum,
quod teneatur dimittere fossatum longe a dicto muro per brachia pedes
ita quod per ipsum fossatum aqua libere discurrat sine dampno
muri sive murorum. Et hoc locum habeat in
comunitate.

De interdictione bonorum — lxxij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod potestas teneatur ex suo officio quod ad
petitionem duorum consanguineorum seu affinium certa scientia
fide quod quis male tractat substantias suas possit et debeat
sibi interdicere administrationem bonorum faciendo bapniri quod
nemo cum tali specialiter notificanda [illegible] nullatenus contrahat sub pena
arbitrio potestatis imponenda. Et si post dictum bapnum
aliquis reperiatur cum eo contraxisse [illegible] super
aliquibus rebus vel negotiis contraxisse seu [illegible] obligationes
contra formam dicti bapni, quod potestas possit dictum bapnum
imponere et [illegible]. Et contractus [illegible]
vel obligationes cum tali [illegible] post dictum bapnum
~~facte~~ non valeant ipso iure sed sint penitus
irriti et inanes. Et ad petitionem illorum quorum [illegible]
interdictio dictus potestas faciat [illegible] tali contractui
vel obligationi. [illegible] quibus [illegible] facta dicta
interdictio [illegible]
[illegible] tabellarius [illegible]
laborem [illegible]. Et aliter facta
non valeat. Et [illegible] ad [illegible] facta.

De pena negantis que est notarii vel filii alterius — lxxiij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod quicumque notarius civitatis vel
comitatus fuerit a arte notarie separatus [illegible]
cum ille notarius non neget se notarium [illegible]
[illegible] iudicio, et qui negaverit talem notarium esse solvat
[illegible] pro bapno [illegible] x libras denariorum. Et ideo tali [illegible]
fuerit negatus [illegible] tali negato pro nulla [illegible]
admittatur a iudice. Et omnes notarii [illegible]
debeant [illegible] aliquem [illegible] negantem, nisi [illegible] solverit
dictum bapnum et [illegible] questionem [illegible]
coram iudice [illegible] fuerit talis negatio sine
[illegible] de nato [illegible] responderit et si
negaverit teneatur solvere dictum bapnum. [illegible]
de illis qui negaverint iudicio et [illegible] iudice
appellationis [illegible] pena solvere teneatur. ~~Et~~

54v.

si fuerit in aliquo pavore. Et idem intelligatur si quis negaverit filiationem paternitatem vel fraternitatem. Dummodo si quis petat eum ad defendendum de parte potestatis ut iudex ei mandare teneat.

De instrumentis resiciendis et qualiter instrumenta possunt sumi ex rogitis notariorum mortuorum. Et quod quilibet possit habere copiam scripturarum. lxvj.

Item statuimus et ordinamus quod quando aliquis petet resici aliquod instrumentum ex aliquo rogito quod iam fuit completum debeat citari pars contra quam petitur vel eius heres et parte citata si fuerit qui veniat ad dicendum quare non debeat dictum rogitum resici et compleri. Et si pars non comparuerit citata vel comparuerit et non assignaverit legitimam causam quare non debeat resici, potestas seu iudex teneatur precipere et mandare notario quod illud debeat resicere et complere. Item dicimus quod nulla persona audeat vel presumat ostendere alicui instrumentum vel rogitum alterius sine licentia illius ad quem pertinet nisi mandatum fuerit a potestate vel iudice vel ab alio officiali habente iurisdictionem a parte potestatis ad penam x librarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Statuimus etiam quod quando contingerit aliquem notarium mori quod consul notariorum de collegio notariorum per iudicium possit illa sumi et compleri et cancellare sine aliqua alia commissione de novo facienda. Et si non fuerint filii notarii seu notarii mortui fiet commissio dictorum rogitorum et protocollorum per duos [illegible] consulis et consulum [illegible] et consules notariorum [illegible] debeat et possit committere alicui notario de dicto collegio notariorum iudicium quod possit talia rogita et protocolla cancellare et ex eis instrumenta sumere et complere et quod talia instrumenta completa per dictum notarium valeant et teneant ac si essent completa per notarium qui de eis fuit rogatus. Addentes insuper quod quilibet notarius propter absentiam diuturnam vel gravem infirmitatem possit sua rogita committere alicui notario de collegio [illegible] quod possit ea complere, autenticare et rogita cancellare et eis fides adhibeatur ac si completa essent per notarium qui ea rogavit. Dicimus etiam quod si aliquod instrumentum reperiatur cancellatum apud debitorem cum presumptione [illegible] presentia duorum testium presumatur debitum esse solutum

Et in textu super non commisit aliquis sua rogita seu protocolla quod sedat quod filii dicti notarii mortui

+

nisi ille cui instrumentum dictum fuisset vellet probare per testes
quod amisit dictum instrumentum vel fuit ei furto subtractum
quod tunc talis cancellatio non noceat et si pro ea planum
et si creditori fuit satisfactum de suo credito teneatur
ad petitionem debitoris facere ipsum cancellari et si fuit
instrumentum completum et teneatur illud reddere debitori [illegible]
[illegible] ad penam [illegible] pro qualibet et qualibet
vice quod contrafactum fuit. Item quod si aliquod instrumentum vel scriptura
reperiretur [illegible] quod pertinet vel pertinere posset aliqui
persone sive pertineat ad ipsum sive non principaliter
et dictus notarius [illegible] qui pro tempore erunt teneantur et
debeant facere fieri copiam talis instrumenti vel scripture illi qui
petierit [illegible] non noceat [illegible]. Item quod potestas
vel iudex et quilibet alius officialis [illegible] indicare
possint teneantur et debeant facere fieri copiam talis instrumenti
instrumenti et scripture [illegible] sicut superius [illegible]. [illegible]
alicui ad petitionem [illegible] petentis [illegible] quod
modo aliquo pertineat vel pertinere possit [illegible] ad
eum principaliter [illegible]. [illegible]
[illegible] nullus notarius possit sumere vel
complere aliquod instrumentum ex registro cancellatis sine mandato
potestatis vel [illegible]. Et quod [illegible] non valeat
nec teneat et notarius talis [illegible] puniatur pena
x librarum [illegible]. Et si quis [illegible] notarius [illegible]
faciendum puniatur arbitrio potestatis.

Quod consules collegii notariorum iudicum possint
facere [illegible] litterarum — lxxi

Quia [illegible] notarii civitatis [illegible]
et districtus [illegible] mortui [illegible]
vel aliqua alia [illegible] rogita et protocolla [illegible]
eorum rogitorum protocollorum extrahere non [illegible]
non [illegible] [illegible] cedulis cartis vel aliis
aliis [illegible] notariorum mortuorum quod [illegible]
ad dampnum [illegible] non [illegible] statutum et
ordinamentum quod [illegible] rogita protocolla et scripturas

in quaternis (?) eorum notariorum mortuorum non posita seu in co
ducta seu quaternis non autenticatis facta comparatione eorum pro
tocollis quaternis notariorum predictorum mortuorum scripta vel
ad alia instrumenta (?) per consules notariorum civitatis castelli
commissi (?) vel saltim tres et declaratione consilii (?) quod
sunt eiusdem manus notarii mortui scripta debeant
publicari et in publicam formam redigi et autenticari
per notarium deputatum seu deputandum ad publicandum
seu autenticandum rogita et scripturas dictorum notariorum
mortuorum quibus sic publicatis ... statuti
adhibeatur fides.

De eo qui comederit et biberit optime solvat — lxvii.

Item statuimus et ordinamus quod si quis comederit vel biberit
aut hospitatus fuerit in aliqua taberna vel hospitio
in civitate castelli et noluerit solvere tabernario vel
hospitatori de eo quod comederit vel biberit vel pro
albergaria liceat tabernario vel tabernarie vel hospiti
auferre aut accipere pignus sufficiens pro quantitate
pecunie quam recipere tenetur ex causis predictis. Si vero
predictum (?) pignus non habuerit possit illum talem expoliare
et expellere de domo vel taberna sive hospitio. Et
predicta facere possit sine pena et banno. Et potestas
non possit accusatis de predictis vel aliquo predictorum ullo modo
condempnare.

De offitio sindici maioris et iudicis appellationum — lxviii.

Item statuimus et ordinamus quod sindicus maior et iudex
appellationum possit teneatur et debeat cognoscere et
fine debito terminare de omnibus et singulis appella
tionibus et causis appellationum que interponentur et
vertentur contra eos ab omnibus et singulis sententiis
processibus et gravaminibus factis et illatis per potestatem
vel iudices vel alios officiales comunis dicte civitatis
secundum formam sue electionis et secundum formam statuti.

et ordinamentorum dicte civitatis. Et ubi statuta non loquuntur
secundum iura communia. Et quod nullus sindicus et iudex appellationum
possit compellere aliquem aliquid nec aliquam personam propterea vel ferret
sub pena arbitrii [illegible] libr. den. Salvo quod si per eum peteretur
dari aliquod consilium teneatur et debeat illud dare et
exibere bona fide et sine fraude et sine aliquo salario
inde recipiendo. Item quod omnes sententias tam absolutorias
quam condempnatorias super maleficiis teneatur dare et
conservare ipso [illegible] temporali sub dicta pena. Et quod omnes
notarii teneantur et debeant scribere omnia et singula
acta et scripturas facta ad eorum officium pertinentes sine
aliquo salario vel mercede, et exibere et facere copiam librorum
et scripturarum sine aliquo salario vel mercede. Item
quod dicti sindici et iudex appellationum non possit nec debeat
cum potestate vel eius familia vel alio officiali ad faciendum
aliquam condempnationem vel absolutionem nec consentire nisi
ubi utilitas eis requireret ex forma alicuius statuti et
si contrafecerit cadat in pena xxv libr. den. pro qualibet vice.

Quod potestas observet statuta appellationum —— lxxiiij.

Item statuimus et ordinamus quod statuta que loquuntur
de appellationibus a potestate et eius iudicibus et officialibus
omnibus [illegible] observentur, quod si non fecerit sindicus
teneatur ~~dictum~~ potestatem sufficienter condempnare in C libr.
den. [illegible] vel nec et alios officiales in xxv li-
br. den. et dictas condempnationes exigi in effectu. Et
si sindicus non fecerit condempnetur per futurum sindicum in
[illegible] libr. den.

Quod iudex appellationum possit imponere multas et bapna —— lxxv.

Item statuimus et ordinamus quod iudex appellationum possit imponere
multas et bapna ac penas omnibus quibus videbitur
expedire occasione sui officii usque ad centum s.
den. si sibi videbitur expedire et predictas multas sive
penas exigere in effectu.

sub pena Quod nullus appellet nisi ad iudicem appellationis — lxxi

Item statuimus et ordinamus quod nulli sit liciti appellare
nisi ad iudicem appellationis comunis civitatis castelli
vel ad sindicum tempore et casibus in quibus liceat appellare
in qualibus causis civilibus et criminalibus pena quinquaginta librarum
denariorum et in conpulsatione sibi dictorum suorum et non valeat
talis appellatio et nichilominus solvat dominis baptiste in
infra x dies ventus priuantur appellatione predicte. Et
si contingerit quod in dicta civitate non esset maior iudicius
et iudex appellationum a quibus voleris appellare
posset et sibi liceat appellare coram dominis prioribus populi
pro tempore existentibus vel coram potestate vel iudicem vel alio officiali
a quo fuerit appellatum ad dictos dominos priores. Et quod
dicti domini priores teneantur et debeant infra tercio dicto
a die interpositionis appellationis pena x librarum denariorum pro quolibet priore
et quolibet vice dare causam appellationis commictere alicui
iudici vel advocato dicte civitatis neutri parti
suspecto. Et ille cui fuerit talis causa commissa
vel delegata teneatur et debeat de ipsa causa cognoscere
et fine debito terminare infra tempus infra quod
debet cognoscere et terminare dictus iudex
appellationum secundum formam statuti computando dictum tempus
a die facte commissionis.

Ubi et a quo et in quibus et quo tempore liceat appellare — lxxii

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullibus de civitate et
comitatu castelli et etiam aliunde pro se et pro aliis liceat
appellare ab omnibus et singulis sententiis diffinitivis
secundum ordinem in causis civilibus per aliquem potestatem vel
rectorem iudicem vel alium officialem comunis vel forensem
infra x dies a die late sententie. Et etiam liceat
appellare a quibuslibet sententia interlocutoria precepto vel
gravamine infra dictos decem dies ad iudicem maiorem et
iudicem appellationum dicte civitatis vel alium deputandum
per dictum comune. Et si non esset specialiter deputatus

prosequi appellationem

possit appellari ad dominos priores populi dicte civitatis qui
pro tempore erunt, et appellans possit suam appellationem in prose-
qui in palatio comunis dicte civitatis presente vel absente potestate
vel iudice a quo tale gravamen preceptum vel gravamen illatum fuerit
Et coram quolibet alio offitiali qui aliquod gravamen vel gravamen
intulerit, et etiam obstante aliquo statuto offitialium in palatio
vel domo talis offitialis, et coram maiori sindico et iudice
appellationum in domo sue habitationis vel coram dominis prioribus
et in palatio priorum dominorum priorum populi licet eos appellare
Et valeat et teneat et post de talis appellatione omne
esset coram potestate vel iudice suo vel alio offitiali qui tale gravamen
preceptum vel gravamen inferret. Et potestas et eius iudex et quilibet
alius offitialis a quo quis vellet appellare. Et notarii
tamen qui forenses tenentur et debeant dare et eorum
sue copia diffinitive sive interlocutorie alterius parti
vel interloquitorie vel gravaminis, ad petitionem cuiuslibet
petentis in publica forma. Et quod potestas et iudex vel aliquis
alius offitialis non faciat nec fieri faciat aliquod
gravamen vel novitatem alicui appellanti vel appellare vo-
lenti, aut noto presenti appellationem. Ad penam C.
librarum pro quolibet et vice qua contrafecerit.

In quibus casibus appellare non liceat ——— lxxiii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod a sententiis latis per sindicum
et iudicem appellationum super gravaminibus et preceptis et interloqu-
toriis et sententiis diffinitivis super nullitatibus causis
nulli sit licitum appellare. Et si appellaverit non audiatur.
appellatio. Sed quod per dictum sindicum et iudicem appellationum
super predictis fuerit declaratum robur obtineat firmitatis.
Et quod a processibus faciendis per potestatem vel eius iudicem et alia
cognitiones causarum maleficiorum ante diffinitivam sententiam
appellari non possit. A sententiis non diffinitivis vel
interlocutoriis vel sententiis diffinitivis in nullitatibus causis
latis per sindicum et iudicem appellationum in prima appellatione
sententia fuerit appellata, non liceat appellare. ff. C.
Et si non fuerit recepta sive pronuntiatum male fuisse iudicatum
et bene appellatum tunc liceat appellare quemadmodum
et in eadem ea appellare licet ad iudicem prime cause.
Et iudex appellationis a quo fuerit appellatum teneatur

et debeat pena .xxv. librarum et infra tres dies computandos
a die interposite appellationis committere et delegare alicui
iudici de civitate non suspecto parti suspecto. Et talis
iudex cui fuerit talis causa appellationis commissa et
delegata possit teneatur et debeat de ipsa cognoscere
et finire infra tempus infra quod potest iudex prime appellationis
cognoscere et finire. Et quod a sententia talis iudicis
nulli liceat appellare et si appellaverit non audiatur
appellans. Insuper non liceat alicui appellare a
precepto facto per potestatem vel iudicem vel alium officialem
quod preciperet alicui quod pro maleficio dare debet fideiussorem
vel quod aliquis debet comparere contra eo. vel ut
se excuset vel debet libellum vel positionibus respondere
vel ut faciat iurare testes vel publicare
vel allegare de iure suo vel dare suspectos vel
confidatos vel removere vel audire sententiam vel
respondere utrum velit ex litteris alicuius vel expensas
inspicere vel tacere vel si possidet aliquam rem.
Item si postquam iudex preceperit alicui de aliquod
solvendo vel faciendo possit et debeat elapso termino
compulsare eum.

Quod iudex appellationum debeat finire in certo tempore
in causa criminali. ———— lxxiiii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod iudex qui cognoverit de appellatione
aliqua facta vel facienda in criminali teneatur cognoscere
terminare et diffinire omnes appellationes unam vel
plures ad eum devolutas et factas seu faciendas a sen-
tentiis diffinitivis et criminalibus maleficiorum infra
viginti dies continuos postquam fuerit porrecta
libellus appellationis quam quilibet appellans teneatur porrigere
iudici appellationis infra .x. dies continuos a tempore late
sententie infra quod tempus si non appellaverit et non porrexerit
coram iudici appellationum non audiatur nec recipiatur
postea. Et si non terminata et diffinita dicta appellatio
infra .xx. dies rata maneat sententia

Quod processus non vitietur — lxxv.

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua condempnatio facta erit
per formam capitulorum seu ordinamentorum communis per dominum po-
testatem vel eius iudicem vel alium habentem iurisdictionem
iudicandi in causis criminalibus occasione alicuius maleficii
vel excessus, et in ipsa sententia condempnationis sive processu
esset obmissa aliqua iuris sollempnitas vel ordo iuris
vel processus factus esset seu sententia lata aliqua die
feriata quod propterea non possit annullari dicta condempnatio
vel processus sollempnitate iuris non servata, dummodo tamen
de ipso maleficio vel excessu constet legitime probatum
esse per testes vel confessionem seu contumaciam condempnati
et iudex qui cognoscere possit super appellatione teneatur
non infringere aliquam condempnationem seu sententiam criminalem
occasione talis defectus, nec etiam audire in dicto
aliquem allegantem talia, ex quo ut dictum est constat de ma-
leficio vel excessu.

Quod iudex appellationum debeat iudicare secundum acta
prioris cause — lxxvi.

Item statuimus et ordinamus quod iudex appellationum teneatur
et debeat cognoscere et diffinire super appellationibus criminalibus
tantum et iuridice secundum acta prioris cause iudicii tamen
salvo quod si aliqua partium voluerit et protestata fuerit in dicto
testes vel alias probationes legitimas in principio
coram potestate vel iudice maleficiorum, et testes non
fuerint recepti vel alie probationes legitime, quas
producere voluisset, tunc iudex appellationis possit et
debeat predictas probationes recipere ut dictum est.

Quod cause appellationis super criminalibus terminentur — lxxvij.

Item statuimus et ordinamus quod iudex appellationum cognoscere et terminare
debeat et summarie omnes appellationes unam vel plures
ad eum devolutas et sententias seu diffinitivas aut faciendas
diffinitivas super criminalibus causis infra xl. dies continuos
postquam appellatio interposita fuerit cum gravaminibus appellantis

teneatur porrigere ipsi judici infra decem dies numerandos a die
late sententie. infra quod tempus si non appellaverit et appellatorium
non porrexerit, non audiatur appellans. Et si terminata non erit
appellatio data infra dictum tempus .xl. dierum irrita maneat
sententia. Item ipse judex ad petitionem victoris vel illius contra
quem appellatum est teneatur facere poni in acta causa appellationis
et appellat appellatorem [illegible] infra terminum eidem a judice
assignandum. Et quod si dictus judex infra dictum tempus non sen
tentiaverit negligenter fuerit, committitur in sindicatu suo in successore
in .x. libris quotiens offenderit.

Quod infra decem dies appellationes super interloquutoriis terminentur. lxxvij.

Item statuimus et ordinamus quod judex appellationis teneatur
cognoscere terminare ac diffinire omnes appellationes una
vel plures super gravaminibus et preceptis et interloquutoriis infra
.x. dies continuos tantum postquam dicta appellatio fuerit
porrecta, excepta interloquutoria que habet vim diffinitive
que determinetur ut diffinitiva. quam quilibet appellans facere
seu judici delegato commissa eo casu quo in civitate non
esset maior sindicus aut judex appellationum vel examinator
et porrigere teneatur infra duos dies numerandos a die ~~atque~~
gravaminis precepti, vel tempore interloquutorie facte et citetur si fieri
poterit quod dictus judex facere possit omni sollempnitate obmissa
et ordine iuris non servato. Dum tamen hoc fiat partibus presentibus
et si non fuerit terminata in dicto tempore irrita maneat sententia.
Item dicimus quod in appellatione ab interloquutoria in principio
cause contra gravamina de novitate non exprimatur.

Quod quicumque dixerit se gravatum a fideiussore non teneatur compromittere. lxxviij.

Item statuimus et ordinamus quod quicumque dixerit se gravatum a
fideiussore suo seu ab illo qui se pro eo vel pro eis obligaverit
esset quicumque ex eorum anno millesimo trecentesimo septuagesimo tertio
de mense octobris et abinde citra usque [illegible] annum quod ille qui
fecit istam fideiussionem vel obligationem ad petitionem illorum
qui dixerit se gravatum fuisse ab eo suo fideiussore judicandum
potestatis teneatur cogi facere compromissum in amicos communes
de facto non obstante aliquo processu facto contra talem principalem.

Quod creditor possit accipere tenutam de bonis sui debitoris — lxxx.

Item statuimus et ordinamus quod postquam aliquis creditor egerit contra debitorem de debito et ad eius petitionem facta fuerit comminatio contra ipsum debitorem et datus executor qui det tenutam, si dictus baiulus seu executor retulerit se nichil invenisse de bonis debitoris pro debito, extunc dictus creditor tali relatione facta per baiulum possit et valeat iure agere et procedere contra possessores et detemptores bonorum dicti sui debitoris pro dicto debito [illegible] parte [illegible] ex quo non reperiret tenutam absque alia excussione sive perquisitione excussionis fiende. Baiulus vero qui talem relationem fecerit, si apparuerit debitorem bona aliqua mobilia habere unde potuisset dari tenuta, committat penam .x. librarum denariorum.

Quod non possit opponi contra procuratores qui non sint legitime velonati — lxxxi.

Item statutum et ordinatum est quod procuratores etatis legitime tam actorum quam reorum, dummodo constitutores procuratorum de rato [habitationem] ~~citationem~~ et iudicatum solvi admittantur pro legitimis procuratoribus. Et quod non possit opponi contra eos quod non sunt legitime velonati.

Quod notarii reformationum teneantur scribere reformationes — lxxxij.

Item statuimus et ordinamus quod notarii reformationum et cancellarii teneantur et debeant ad petitionem sindicorum et [illegible] dicte civitatis volenti aliquid prestari aliam exceptionibus vel aliis quibuscumque offitiis, [illegible] exceptis duabus partibus [illegible] prestationem scribere et in publicam formam reducere et tali prestationi exhibere recepto ab eo salario competenti. Dummodo non excedat summam .x. solidorum et sub pena .xxv. librarum denariorum quotiens contrafecerit. Et quod notarius Rector et officiales [illegible] sine [illegible] quo [illegible] prestationis [illegible] faceret vel offerret tali prestanti [illegible] vel [illegible] aliquo nomine [illegible] seu [illegible] ipso facto penam .L. librarum [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] netur.

Quod certa debita peti non possint nisi ut infra ——— lxxxij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod cives qui obligati sunt pro com(muni)
pro dicto apud aliquos cives et ex vigore istorum conservatorum
et deputatis a sindicis dicti comunis nullo modo cogi possint
ad solutionem dictorum debitorum, nisi ad tertiam partem debiti
que tertia pars sint vera capitalia, qua tertia parte soluta
liberi sint et absoluti. Et ipsi teneantur cancellare ad
petitionem dictorum debitorum eius obligatorum solvendo dictam tertiam
in vim statuti et ordinamenti et ad alia ordinamenta in statutis comunis
prefati et non ante. Et hoc intelligatur de obligationibus factis
et [illegible] a kalendis octubris retro anni mccccxxxv.

Quod obligati civis tempore illorum de Petramala non cogantur —— lxxxiij.

Cum multi cives dicte civitatis olim tempore [illegible] coharti [illegible]
domini Rodulfum de Petramala tunc tirampnum in dicta
civitate appareat quod sint obligati pro dicto comuni apud
certos forenses in pluribus quantitatibus pecunie et maxime apud
Andream Dorti et Lucham Andree Buti de Burgo Sancti
Sepulcri in quantitate florenorum [illegible] ut constat per ser
Petrum ser Francisci notarium. Et capitale vero dictarum summarum
fuit florenorum [illegible]. Cum dicti floreni non fuerunt
dictorum Andree et Luce, sed fuerunt domini Ubaldi
de Petramala et Lamberti Bacchini, nec dicti obligati
habeant istorum et carta confirmationis [illegible] et deputatorum
manu ser Jeronimi ser Jacopi a sindicatu dicti comunis
[illegible] et facti ut de sententia per manum ser [illegible]
ser Benedicti notarii, nec esset debitum quod huiusmodi obli-
gati nec aliqui alii vigore istorum conservatorum et deputatis
a sindicis dicti comunis aliquibus forensibus sunt obligati, qui se
[illegible] tirampno et suis officialibus [illegible] non potuerunt ex
obligatione huiusmodi recipiant lesionem. Statuerunt
et presenti lege firmaverunt quod prefati sic obligati nec
aliqui ipsorum, nec heredes ipsorum vel aliquod eorum apud
apud dictos creditores forenses, nec aliqui [illegible] apud
forenses obligati pro dicto comuni vigore istorum conservatorum
et deputatis a sindicis dicti comunis, exigi [illegible] de obligationibus

nec ex vigore stat. vel reformationis dicti comunis vel populi facte vel faciende ex vigore alicuius arbitrii concedendi per dominum potestatem vel pro ... vel aliquem eorum seu per alios offitiales dicti comunis possint vel debeant ullo tempore molestari vel gravari realiter vel personaliter ... aliqua ... Et si per aliquem offitialem vel rectorem fuerit in aliquo contrafactum talis contrafaciens penam ... libr. ... incurrat ipso facto, de qua absolui non possit per consilium vel arenghiam ... Et huiusmodi forenses ... creditores ... apud quos apparet dicta oblig. ... forenses ... et pro forensibus habeantur. nisi vere sint oriundi de civitate ... cum eorum familiis civitatis predicte. capitulo loquente de quarentena non obstante vel aliquo alio statuto quod in contrarium loqueretur.

De sindici castrorum et villarum satisdent — lxxxv.

Item statuimus et ordinamus quod sindici castrorum et villarum nostri comitatus et gualdarii satisdent ... principio regiminis domini potestatis dicti comunis de ... omnes ... faciendis ... dicti comunis tenentur iurare promictere et satisdare, hoc modo videlicet quod utrum ... domini potestatis satisdent ... Et aliter nec ... satisdare iurare vel promictere non cogantur. Et de satisdatione ... sufficiat ... rectorum et offitialium dicti comunis. Et satisdatio facta per dictos sindicos et gualdarios coram domino potestate valeat et teneat ... aliis ... dicti comunis rectoribus. Nec teneantur sindici et gualdarii ... maiores sindici satisdare. Et quod dicti sindici et gualdarii ... nec aliqua ... de civitate predicta vel comitatu ... possit per aliquem rectorem vel offitialem dicti comunis ... imposita ... solvenda nisi ... post ... quarti ... solucionem ... dicti ... statuti, ad penam C. librarum contrafacienti rectori vel offitiali, nisi ... precedat deliberatione ... predicti.

Quod spoliati debeant reponi in tenuta bonorum spoliatorum. — lxxxvj.

Item statuimus et ordinamus, premissa deliberatione pensata, quod omnes et singuli cives sive comitatini civitatis et comitatus Castelli qui expoliati fuerint eorum bonis vel parte aliqua ipsorum tempore novitatis dicte civitatis in anno domini MCCCLXXV, de se tria iure decreto debeant per dominum potestatem de facto restitui et reduci et per eum poni in possessione et tenuta bonorum et rerum de quibus fuerint expoliati, et allegare quoque modo expoliati et in cognitione petitionis et ipsarum causarum expeditione ad terminationem domini potestatis qui pro tempore erit teneatur et possit sine libello summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii. Quarum causarum cognitiones et processus debeat expedire infra mensem a die incepte questionis si partis vel alterius partis ad penam domino potestati. Et hec locum habeant quibuslibet in quantum iuraverit si pars vel altera pars non observet, non obstante aliquo cursu temporis vel prescriptione qualicumque que posset in contrarium allegari.

Quod omnes offitiales sine fraude exerceant eorum offitium. — lxxxvij.

Item statuimus et ordinamus quod omnes et singuli offitiales communis civitatis Castelli qui sunt positi et electi seu ad aliquod offitium exercendum tenentur illud offitium eis commissum exercere bona fide sine fraude. Et quilibet teneatur fideliter gerere et legaliter exercere in suo offitio ad quod fuerit deputatus, et observare et observari facere constitutum ubi statuta loquntur, et ubi statuta locum non haberent secundum ius et iustitiam. Et si quis dictorum offitialium contrafecerit solvat pro pena xxv libras denariorum quotiens contrafecerit. Et hec locum habeant in offitialibus civitatis et comitatus.

et in futurum eligent vel apponent

Quod terre et possessiones forensium ex quibus non solvuntur datie non laborentur. — lxxxviij.

Item statutum et ordinatum est quod terre forensium et possessiones existentes posite in comitatu civitatis Castelli non possint nec debeant per aliquem coli nec laborari vel fructus

ex eis recolligi, nisi primo fuit per dictos patrones terrarum et
possessionum seu per laboratores qui eas vellet laborare, vel donec
tantum sindico dicti communis deputato vel deputando qui deputari
debeat fieri et constitui per dictam curiam, desoluendo omnia data
factiones et collectas, quas et quas dicti patroni terrarum et
possessionum tenent et debent solvere pro dicto tempore dicto comuni
pro dictis terris et possessionibus secundum forma ordinamentorum apparentibus
dicti communis, et etiam de reducendo et aportando ad civitatem
totam predictam partem bladi et fructuum patronis terrarum et
possessionum contingente dictis patronis terrarum et possessionum ad
pena .xxv. librarum denariorum pro quolibet contrafaciente, et equalibus pena
terre quam laboraverit. Et bladum patronis terrarum et possessionum
et alii fructus deveniant in eis. Et cuilibet sit licitum
accusare et denumptiare contrafacientes et habeat medietatem
banni et teneatur eius nomen in secreto. Et etiam possit
inquiri per dictum potestatem et eius curiam de predictis. Et teneantur
sindici castrorum et villarum comitatus in quorum territoriis
fuerit possessiones et terre quas laboraverit, sub dicta pena
.x. librarum denariorum pro quolibet. Et teneantur et debeant accusare
et denumptiare contrafacientes, et capere et capi facere labo-
ratores a patronis terrarum et possessionum et boves cum quibus eas
laboraverit et mittere in fortiam communis. Et quelibet persona
possit accusare et denumptiare dictos sindicos contrafacientes
et habeat medietatem banni et teneatur nomen eius in
secreto. Et etiam de dictis dictus potestas possit procedere per inqui-
sitionem contra dictos sindicos contrafacientes. Et predicta omnia
notificentur in vulgaritate et bapnizentur per civitatem et comi-
tatem Florentie consuetis duabus vicibus quolibet mense in diebus
sabati, ad hoc ut omnibus sint notitia. Et predicte cautore
contemplatione constituant per dictum ex notariis dicti potestatis.

Quod non possit renumptiari accusationi seu petitioni
in aliqua parte appellationum —— lxxxviii.

Item statuimus et ordinamus quod dictus potestas vel aliquis ex suis
iudicibus seu offitialibus eius dictum, nec aliquis alius qui regere
vel offitialis castelli possit et sit et non possit nec
debeat recipere sibi vel admittere aliquam renumptia-
tionem beneficii appellandi seu appellationis nec

vel alicuius iuris seu defensionis que fient sponte vel alio quocumque
modo etiam in iure [to] pro quocumque persona super aliqua re contra
vel processu seu sententia vel condempnatione criminali nec etiam contra
vel pro pena aliqua persona ad renuntiandum beneficio appellationis
vel alicuius iuris seu defensionis super aliqua re sententia vel
condempnatione criminali. Et si que renuntiationes in futurum
fient contra predictam formam seu facte apparent non valeant
nec teneant ullo modo. Et contra renuntiationibus non obstantibus
quibus possit et ei liceat appellare a quacumque tali sententia
seu condempnatione criminali super qua apparet renuntiatio
facta vel etiam appellatione quacumque. Et de talibus appellationibus
predictis cognosci possit per iudicem appellationum et maiorem
sindicum dicti comunis. Salva semper ista renuntiatione facta coram rectore
suo vel offitialis qui renuntiationem aliquam contra predicta recepit
sive precepit aut fieri fecit in ... capitulis contentis
qualibus seu sententiis ... proveniet.

Quod petitio seu libellus porrectus contra aliquem offitialem — lxxxx.
tempore sindacatus non possit retrahi

Item statutum et ordinatum est quod nullus possit vel debeat
aliquam petitionem sive libellum contra seu querelam exhibitam ad-
versus aliquem rectorem seu offitialem factam seu datam per se vel comune
vel factam ... tempore sindacatus retrahere. Et quod nullus civis
vel comitatinus castellanus possit vel debeat se dictorum rectorum vel
procurator vel fideiussor alicuius rectoris iudicis vel offitialis forensis
... in suo sindacatu sub pena centum librarum denariorum cuilibet
contrafacienti pro qualibet vice. Quam penam de facto possit sindicus maior
contrafacienti auferre. Et insuper quod predicta nullus ad sin-
dacatum ... privatione vel admonitione pro offitiali aliquo
admictatur. Item quod populus teneatur et debeat quod advo-
catus et procurator cuilibet civis et comitatini castellani qui
conquesti sunt rectores vel offitiales forenses dicti comunis ad sindi-
catum stantes pro competenti salario sub pena centum librarum cui-
libet contrafacienti de facto per sindicum maiorem auferenda.
Et in eadem pena incurrat dictus sindicus si negligens fuerit
in predictis. Et insuper teneatur dictus sindicus advocatos et procuratores
per se ... tres dies ... quam pervenerit sindacati alicuius
rectoris vel offitialis predicti nominare faciat quod dictis rectoribus
vel offitialibus non assistant contra predicta in eorum sindacatu palam
vel secrete.

Quod Iudex appellationum non possit committere aliquam causam criminalem cognoscendam. — lxxxxi.

Providimus et ordinamus quod dominus Sindicus maior et Iudex appellationum
Civitatis Cesene et qui pro tempore fuerit non possit vel debeat aliquo
modo committere vel causam aliquam vel aliquas causas criminales
que coram eo pro futuro tempore se proponent committere cognoscendas
decidendas diffiniendas alicui vel aliquibus Iudicibus vel
collegijs Civitatis Cesene seu alibi. Et si contrafecerit
penam .v. librarum denariorum pro qualibet vice ipso facto incurrat. Et
insuper talis commissio et quod vigore talis commissionis
sequeretur cognoscendo vel fieret sit nullius et nullo valoris.
Sed teneatur et debeat dictus Sindicus maior et Iudex appellationum
iuste dictas appellationes et causas criminales et quaslibet earum
suo proprio iudicio et sua propria sententia diffinire et terminare
secundum formam statutorum et ordinamentorum dicti Communis. Et ut Sindicus
maior et Iudex appellationum iuste et recte studeat diffinire
premissa et quod Sindicus ~~maior~~ minor Civitatis qui pro tempore fuerit sub
pena .xxv. librarum denariorum pro qualibet et qualibet vice teneatur et debeat
dare et exhibere libellum contra Sindicum maiorem pro tempore seu Sindicatorem
coram officiali qui eum sindicabit de suo officio de omnibus
sententijs criminalibus absolutorijs in toto vel in parte tempore sui
officij latis et datis. Et similiter [illegible] debeat libellus
per minorem Sindicum contra dominum potestatem dicte Civitatis
tempore sui sindicatus de omnibus criminalibus sententijs absolu
torijs quas ipse tempore sui officij promulgabit. De quibus
sententijs absolutorijs dictus dominus potestas et Sindicus maior
et Iudex appellationum et quilibet ipsorum per illos qui eos de
eorum officio sindicabunt debeant expresse condempnari [illegible]
et condempnati secundum formam iuris et statutorum dicti Communis [illegible]
ad utilitatem [illegible] dampnum ferunt pro sententijs absolu
torijs per eos vel eorum alterum indebite latis. Et ut Sindicus
minor se reddat debeat promptiorem habere debeat pro sui
remuneratione laboris [illegible] pro qualibet libra [illegible]
eius quo rector vel officialis pro tempore existens condempnati
fuerit pro premissis vel aliqua earum [illegible] ad rationem
[illegible] solvendos per camerarium dicti Communis
et sine appodixa alia persolvantur.

62v

Quod maior sindicus possit exigere condempnationes — lxxxxv.

Item statuimus et ordinamus quod maior sindicus dicti comunis possit teneatur et debeat exigere omnes et singulas condempnationes factas et fiendas per potestates et aliorum rectores et offitiales dicti comunis et omnia et singula legata et relicta seu alio quocumque modo debita dicto comuni et ipsorum omnium habeat et habere debeat .xii. denarios pro qualibet libra eorum que devenerint in potestatem dicti comunis. Salvo quod non possit se intromittere de condempnationibus alicuius rectoris vel offitialis factis durante tempore dicti rectoris vel offitialis qui tale condempnationem fecerit. Et quod pro predictis omnibus et singulis predictus dictus sindicus habeat arbitrium tale et qualis est in executione datiorum ex forma statuti dicti comunis.

Quod sindicus non absolvat potestatem nisi primo dederit condempnationes suas camerario in cartis pecudinis — lxxxxvi.

Item statuimus et ordinamus quod dictus sindicus maior dicti comunis presens et qui pro tempore fuerit non possit absolvere nec absolutionem facere de domino potestate aut offitialibus suis nisi primo consignaverit camerario seu massario dicti comunis pro conservatione exemplum condempnationum omnium per eum factarum tempore regiminis sui in publica forma in cartis pecudinis sub pena .C. librarum et dicto sindico in qua ipso facto incurrat.

Quod sindicus maior notificari faciat hominibus comitatus sindicatus potestatis et aliorum offitialium — lxxxxvii.

Item provisum et ordinatum est quod dictus sindicus maior dicti comunis qui nunc est et qui pro tempore fuerit ad minus quindecim diebus ante initium sindicatus domini potestatis sindici maioris notarii et aliorum offitialium gabelle et cuiuslibet alterius offitialis forensis dicte civitatis castelli et cuiuslibet ipsorum qui pro tempore fuerit teneatur et debeat per preconem bapnimenta et etiam per suas speciales litteras per baiulum comunis mittendas significari facere omnibus sindicis et baiulis omnium et singulorum castrorum et villarum comitatus castelli quod prima die sindicatus rectoris vel offitialis coram eo compareat

ad opponendum quicquid opponere voluerit contra dictos rectores
vel offitiales vel familiares eorum quacumque occasione, et maxime
occasione gravaminis cuiuscumque aliquid per eos mali illato vel
facto. Et dictus sindicus teneatur dictos sindicos comparentes
et conquerentes examinare super inquisitione per eum facta
contra rectores vel offitiales, et si quos invenerit illicitas extor-
siones et exactiones a comitatinis. Et intelligatur
etiam ipsos fecisse illicitas extorsiones et exactiones si
bannum qui fuerint cum familiis dictorum offitialium aliquid
acceperint ab aliquo comitatino ultra statuta et formam
bayliae. Et insuper quod illicite extorta seu
exacta fuerint a dictis comitatinis eis duplicata per
offitiales predictos faciat reddi. Baylitor vero qui
predictam exactionem sic vetitam cum dictis familiaribus fecerit
in libris L. denariorum vice qualibet per dictum sindicum condempnetur.
Qui vero bannum quando licteras portabunt habeant et habere
debeant pro qualibet eorum pro qualibet porta a camera dicti comunis
xx s. denariorum de pecunia dicti comunis, et nil aliud recipere
possint vel habere pena x librarum denariorum pro qualibet et qualibet
vice, si contrafecerit per sindicum condempnetur. Et
sindicus maior predictis non fecerit in C. libris denariorum per
successorem debeat cum predictis condempnari. Et predicta
non vendicent sibi locum durante presenti guerra set
ad preterita et futura extendatur.

Quod creditor possit accipere in tenuta domum sui debitoris. lxxxvi.

Item statuimus et ordinamus quod quilibet creditor possit et
ei liceat pro suo credito accipere in tenutam et tenuta
domum habitationis sui debitoris, et dictum suum debi-
torem accusare et denumptiare de usu dicte tenute
qualibet mense, et si debitum fuerit a xxv libris denariorum infra
condempnetur debitor de usu dicte tenute in C s. denariorum. Si
vero fuerit debitum a xxv libris denariorum supra condempnetur debitor
in x libris denariorum pro qualibet vice solvendis camere dicti comunis. Et
intelligatur quod ipse fuisse tenuta predicta si ipse vel
familia sua invenitur domum in tenuta acceptam,
et habeatur pro plena probatione, et quod quilibet creditor
acusatione et denumptiatione fienda possit tenuisse infra
mensem, et dicte probare accusationem contradicendi

63v

si solvit pro modo camerario x solidi si debitum fuerit a xxv
libris infra et si fuerit a xxv libris supra xx solidi.

Quod nullus trahat ad iudicem aliquem extra civitatis officiales — lxxxxvi.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus de civitate et comitatu
castelli vel aliunde audeat vel presumat vocare seu citare
seu vocari aut trahi facere aliquem civem aut comitatinum oriundum
de dicta civitate vel comitatu suppositum iurisdictioni
et cohertioni domini potestatis et rectoris dicte civitatis extra manus
[illegible] de dicta civitate domini potestatis sindici maioris
et officialis gabelle notarius [illegible] aut iudicis
bannitorum [illegible] de dicte civitatis aut alterius officialis
[illegible] iurisdictionem pro [illegible] actione seu [illegible]
aliam [illegible] cause [illegible] seu [illegible] alterius
curie [illegible] iuris [illegible] favore alterius [illegible]
vel portaverit aliquas litteras [illegible] accusando reprendo vel
[illegible] pro dominum potestatem vel alium officialem
iurisdictionem [illegible] [illegible] dicti
primo et ante omnia talis [illegible] vel [illegible] solvat
camerario dicti [illegible] duos solidos denariorum pro qualibet libra
valoris seu extimationis eius quod deducetur [illegible]
statuerunt et ordinaverunt quod [illegible] aliquis opposuerit
seu allegaverit [illegible] aliquam exceptionem [illegible]
[illegible] instrumentum [illegible] aliquam personam [illegible] vel
comitatinum [illegible] dicte civitatis vel comitatus [illegible]
[illegible] suppositum iurisdictioni et cohertioni domini potestatis
et rectoris dicte civitatis [illegible] aliquo [illegible] ac [illegible]
[illegible] vel officialibus [illegible] dicte civitatis primo et ante
omnia solvat et solvere debeat camerario [illegible] dicte civitatis
[illegible] nomine [illegible] duos solidos denariorum
pro qualibet libra extimationis vel valoris rei que deducetur
[illegible] et [illegible] contra partes. Et quis
autem aliquo [illegible] [illegible] i. d. libri [illegible]
[illegible] non talem exceptionem [illegible] opposuerit vel
allegaverit [illegible] alicui creditori [illegible] vel
allegaverit ipsum creditorem fuisse usurarium et dictam
exceptionem non probaverit [illegible] [illegible]
[illegible] talis exceptionem [illegible] debeat [illegible]
tres dies [illegible] sub [illegible] xx solidi pro qualibet libra [illegible]

eo confirmet deductum in causa quod si non fecerit pena librarum centum et super hoc fuerit
incurrat. Statuentes insuper quod nullus audeat vel presumat
opponere dicere allegare procurare vel patrocinari quod presens
statutum non valeat aut non valere possit aut fieri non
potuisse pena librarum C. pro quolibet contrafacienti. Et quod nullus
audeat vel presumat facere vel aliquam ambasiatam facere
advocare consulere vel procurare in aliquo vel pro aliquo clerico
vel layco contra aliquem suppositum iurisdictioni et
districtui domini potestatis seu dicte civitatis ex directo
pena librarum C. pro quolibet contrafacienti in qualibet vice
exceptis causis matrimonialibus et causis in quibus ventilaretur
de aliqua re vel prebenda vel beneficio ecclesiastico de quibus causis
possit quilibet litigare coram domino episcopo et eius vicario civi
tatis castelli. Et quod quilibet rector seu officialis habens
in hoc iurisdictionem pro tempore cum hoc fuerit notificatum
vel denuntiatum teneatur et debeat compellere contrafacientes
in dictis penis infra mensem postquam ad eius notitiam pervenerit
aliquo non obstante. Et si negligens fuerit
compellere in dicta libras centum...

Quod nulla persona possit impetrare aliquod rescriptum ——— lxxxxvj

Item statuerunt et ordinaverunt quod nulla persona dicte civitatis
et eius comitatus territorii et districtus sacerdos vel nulla comunitas
castri vel ville dicte civitatis vel comitatus et nulla
alia persona habitans vel habitaturus in ipsa civitate vel comitatu
et districtu ipsius per se vel alium seu per aliquem vel per
interpositam personam seu directe vel per obliquum verbo vel
scripto aliquo quesito colore audeat vel presumat
aliquid exponere narrare supplicare vel querere impe
trare contra aliquem seu ab aliquo pontifice imperatore
rege vel principe vel eorum seu alicuius eorum vicario seu
officialibus sine expressa licentia duorum partium ... in consilio
... pro quolibet ... pena ... pena ... et si
Et si aliquis contra ... impetraverit aliquid vel obtinuerit
vel supplicaverit vel exposuerit aliqua ...
sine licentia dicta ... nulla ... compellatur ...

[illegible]

optenta vel supplicata sub dicta pena. Et intelligatur incurrisse ... [illegible] penam incurrisse eo ipso quod ... vel
aliquis [illegible] seu pro aliquo eorum specialiter vel [illegible]
[illegible] ipsi [illegible] fuerit vel mandari, etiam si
[illegible] se hoc proprio motu facere asseruerit.
Et predictam penam incurrat quilibet forensis dicere[t]
peteret exponeret seu narraret seu [illegible]
[illegible] in Romana curia, vel ab aliquo [illegible] vel ab aliqua
persona [illegible], vel [illegible] seu super aliqua re, honore vel
[illegible] civitatis vel comitatus castelli, et eo ipso
ipsa persona forensis [illegible] intelligatur [illegible]
[illegible] rebellis et inimicus [illegible] et eius bona
[illegible] confiscata esse intelligatur et sint [illegible] comuni castelli.
Et de predictis et quibuslibet predictorum teneatur et debeat potestas
dicte civitatis qui pro tempore fuerit inquirere et investigare et
procedere summarie et de facto sine strepitu et figura iudicii.
Et repertos culpabiles punire et condempnare in dictis penis
[illegible] domino potestati [illegible]. Et ad probationem predictorum
sufficiat probatio sex testium de publica voce et fama. Et
[illegible] intelligatur [illegible] aliqua persona de [illegible]
impetrantibus [illegible] de Romana curia aliquod beneficium ecclesiasticum
[illegible] civitatem vel comitatum castelli, vel [illegible] vel [illegible]
aliqua officia, honores, dignitates vel utilitates ex civitate
vel comitatu castelli, vel etiam [illegible] aliqua persona [illegible]
allegantibus vel [illegible] aliquid in favorem [illegible]
castelli in predictis et aliquo predictorum aliquo non obstante.

Quod clericus professione facta non succedat ab intestato. LX[illegible]

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus clericus religiosus
vel alia persona religiosa ante professionem vel post possit
[illegible] ab intestato alicui [illegible] vel [illegible]
[illegible] collaterali [illegible] masculino vel femenino,
nec etiam possit [illegible] aliquo [illegible]
[illegible] vel collateralibus, nec [illegible]
[illegible] vel [illegible] de [illegible]
[illegible] talis clericus vel alia religiosa [illegible] ante
tempus professionis non [illegible] in religionem [illegible].

successione vel hereditate vel alio relicto [illegible] possit petere
successionem vel hereditatem vel relicti predicti ac si non
intrasset religionem vel clericatum religiosum. Et predicta locum
habeant in masculis et feminis.

De rebus libellariis ——— lxxxviii.

Item statuimus et ordinamus quod omnes persone que habent vel
in futurum habebunt domum vel alias possessiones in civitate
castri vel eius districtu libellarias sive emphyteoticas
ab ecclesia vel alia singulari persona possint et valeant easdem
domos et possessiones vendere donare legare permutare
et alienare et alio quocumque titulo in alium transferre iure
libelli. Et quod quilibet spectaret cuiuscumque rei emphyteotice
seu libellarie seu ad quem spectaret ipsius rei refirma-
tio cuiuscumque conditionis vel status existat teneatur et
debeat personam refirmare in emphyteosim seu iure libelli
in tertia persona seu per meliores conditiones alias vel illis cui
vel quibus tales res fuerint concesse aliquo ex titulis supradictis
cum censu solito. Et quod dictus spectarius non possit vel
debeat habere pro refirmatione talis rei nisi sex denarios
pro qualibet libra pretii conventi inter partes. Et si non
inveniret pretium sex denarios valoris vel extimationis rei que
deveniret in concessione. Et quilibet vel cui dicte res fuerint
concesse aliqua res libellaria sive emphyteotica possit
se defendere si possidet. et si alius possidet possit
a quolibet possidente vendicare prout ac si res
esset libera et iure proprio. Item dicimus quod si aliqua
persona possidet aliquam rem iure libelli vel emphyteotico
contractus pro qua solvit canonem vel censum aut
ancessoriter sive quod nulla persona ad quam spectaret ius
refirmandi dictam rem que spectet ad proprietatem spectat
vel possessionem audeat vel presumat molestare aliquem
possidentem si inveniunt quod aut ancessoribus suis
fuisset concessa in tertia generatione et durante generatione

Item quod si aliqua persona cuiuscumque conditionis vel dignitatis existat
voluerit turbare aliquem sua propria auctoritate in possessione alicuius
rei ephyteotice vel libellarie, liceat tali detemptori vel
possessori per se et alios quos voluerit impune se defendere
et in possessione se tueri. Et nichilominus ille qui voluerit turbare
talem possidentem possessione sua propria auctoritate incidat in pena
C librarum pro quolibet et qualibet vice. Insuper statuentes
quod nulla possessio ephyteotica seu libellaria non possit
vel debeat reverti, vel a possessore auferri occasione
canonis vel census non soluti, dummodo ille possidens
paratus sit persolvere vel alium solvere censum vel canonem.
Et quod nulla persona audeat vel presumat consulere
advocare procurare sive patrocinari alicui clerico
vel layco contra ea que dicta sunt, vel aliquid ipsius capituli preter
aut facere attemptaret vel contra aliquid predictorum facere
pena C librarum denariorum pro qualibet contrafacienti. Et quilibet possit accu
sare et denuntiare et habeat medietatem banni et
eius nomen teneatur in secreto. Et potestas predicta omnia et
singula fieri et observari facere teneatur summarie et de
plano sine strepitu et figura iudicii sub pena C librarum
de suo salario per dominum camerarium retinendo.
Et quod potestas vel iudex vel alius officialis dicti
comunis non habeat iurisdictionem contra procedendi contra hoc capitulum
Et omnino debeat hoc statutum contra omnes et per omnia observare
Et si contra hoc capitulum fieret vel processum fieret non valeat
nec teneat ullo modo.

Quod concessiones facte de rebus libellariis non possint revocari. — C.

Item statuimus et ordinamus quod concessiones facte de bonis et
rebus libellariis sive ephyteoticis non possint nec de
beant revocari alicui tali possidenti per aliam concessi-
onem alteri persone post primam concessionem factam vel ulla cuiuscumque
... nec tenuta propria auctoritate vel per alias que dicerentur
spectare, vel alia persona auctoritate propria debeat nec
possit auferri nec occupari. Et siquis propria tenuta
possessori abstulerit potestas vel iudex et quilibet alius

offitialis h[illegible] e in hoc iurisdictionem pro tempore expoliato resti-
tutionem facere teneatur infra tres dies postquam fuerit petitum
sine decimo vel salario. Et si quis propria auctoritate seu alia
persona tenuta vel possessione alicuius domus vel casalium
vel alterius rei emphyteotice vel libellarie abstulerit
aut auferre voluerit possidentes vel possidentes possit
per se vel per alium quem voluerit se defendere et eis re-
sistere sine pena et banno curie. Et hoc locum habeat
in clericis et laicis et privilegiatis quibuscumque. Et potestas curie
predicta observari facere teneatur et si negligens fuerit
condempnetur in x libris quas solvat tempore sindicatus.

Quod nullus audeat acquirere in re quam alius possidet. — xl

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona de civitate vel territorio
vel aliunde audeat vel presumat acquirere aliquod ius
emphyteoticum vel libellarium alicuius possessionis vel rei
immobilis quam per alium de dicta civitate vel territorio sub-
iecti iurisdictioni curie dicte civitatis possideatur
ab aliqua alia persona singulari curia collegio vel universi-
tate. Et si quis contrafecerit perdat omne ius quod acquisierit
in re predicta. Et potestas et ceteri offitiales dicte curie teneantur
et debeant manutenere et defendere primum possidentem.
Et predicta intelligantur et locum habeant in possessionibus et
rebus libellariis sive emphyteoticis [illegible] curia
collegiis universitatibus vel alia singulari persona. Et predicta
locum habeant ad preterita presentia et futura.

Quod processus pendentes in curiis [illegible] curie castri
[illegible] coram maiori sindicho. — xl

Item statuimus et ordinamus quod de omnibus et singulis causis
questionibus et appellationibus quibuscumque nondum [illegible]
terminatis pendentibus vel [illegible] partes in curia [illegible]
[illegible] vel suorum iudicum legatorum et delegatorum vel
[illegible] aliorum curie [illegible] in civitate Avinionensi

sue preturis vel alio quovis loco dicte Civitatis Castelli possit
et debeat prosequi cognosci decidi et terminari in Civitate
Castelli in curia maioris sindici et iudicis appellationum de
Civitate infra tres menses proxime subsequentes a die
introitus officii dicti sindici. Et prosecutio cognitio
decisio et terminatio in curia dicti sindicatus fienda per ipsum
sindicum in predictis causis litibus questionibus et appellationibus
sint firme rate et valide et observentur prout
si fuissent prosecute cognite et decise in curia
illorum quibus ille sic cepta debebat prosequi cognosci et
decidi, adeo quod ab eis nec aliqua ipsarum appellari
nec eas excipi vel de nullitate opponi.

De prorogatione instantie quarundam causarum — C xj

Item Statuerunt et ordinaverunt quod in omnibus et singulis
causis et questionibus civilibus quarum instantia non erat
perhempta vel finita a die · anno M cccc lxxvij die primo mensis
novembris dicti anni sit et esse intelligatur earum instantia
prorogata et de novo concessa usque ad kalendas mensis Julii
proxime sequentis. Ita quod tempore dicto litibus questionibus
et causis huiusmodi possit procedi cognosci et terminari non
obstante quod instantia dicto medio tempore vigore statutorum
veterum sit perhempta, quibus statutis et aliis contrariis
si et in quantum presenti statuto derogatur.

De feriis ——— C iiij

Item statuerunt et ordinaverunt quod feriae estatis sive messium incipiant sint et observentur a kalendis julii usque ad festum sancti Bartolomei de mense augusti. Feriae vero vendemiarum incipiant et sint a die xx mensis septembris usque ad diem xx mensis octobris.

De mense Januarii prima dies circumcisionis. Dies epiphaniae quae est dies sexta. Festivitas sancti Antonii quae est die xvij. Conversio sancti Pauli quae est die xxv.

De mense februarii. Festum purificationis sanctae Mariae quae est die ij. Festum cathedrae sancti Petri quae est die xxij. Festum sancti Mathie quod est die xxiiij.

De mense Martii festivitas sancti Thome de Aquino die vij. Festivitas sancti Gregorii pape die xij. Festivitas sancti Benedicti die xxj. Vigilia sanctae Mariae virginis die xxiiij. Festivitas eiusdem die xxv.

De mense Aprilis festivitas sancti Marci evangeliste die xxv.

De mense Maii festivitas sanctorum Philippi et Jacobi die prima. Festivitas sanctae crucis die iij. Festivitas sancti Johannis ante portam latinam die vj. Festivitas sancti Michaelis archangeli die viij.

De mense Junii festivitas sancti [Juliani] Barnabei die xj. [die xj festivitas sancti Juliani] Festivitas sancti Johannis Baptiste die xxiiij. Festivitas sanctorum Petri et Pauli die xxviiij.

·/ xiii

De mense iulii festivitas s. Luminate die viii. festivitas s. Margarite virginis die ~~xx~~ xiii. festivitas s. Marie Madalene die xxii. festivitas s. Iacobi apostoli die xxv.

De mense augusti festivitas s. Petri ad vincula die prima festivitas s. Dominici die v°. festivitas s. Laurentii die x. vigilia s. Marie virginis die xiiii. festivitas assumptionis eiusdem die xv. vigilia s. Floridi die xxi. festivitas s. Floridi die xxii. festivitas s. Bartholomei die xxiiii. festivitas s. Augustini die xxviii. festivitas decollationis s. Iohannis baptiste die xxviiii.

De mense septembris festivitas s. Marie virginis die viii. festivitas s. Crucis die xiiii. festivitas s. Mathei apostoli et evangeliste die xxi. festivitas s. Ieronimi abbatis die ultimo.

De mense octobris festivitas beati Remigii die prima ad honorem et reverentiam ac commemorationem recuperationis nostri status per expulsionem tirapnice pravitatis Petramalensium. festivitas s. Francisci die iiii. festivitas s. Luce evangeliste die xviii. festivitas sanctorum Simonis et Iude die xxviii.

De mense novembris festivitas omnium sanctorum die prima et die sequenti post offitium mortuorum. festivitas s. Martini die xi. vigilia s. Floridi die xii. festivitas s. Floridi die xiii. festivitas s. Caterine die xxv. festivitas s. Andree apostoli die ultimo.

De mense decembris. festivitas sancti Nicholai die vi. festivitas
sancti Ambrosii die vii. festivitas conceptionis beate Marie
virginis die viii. festivitas gloriose virginis et martiris
beate sancte Lucie die xiii. in qua die divina gratia illustrati
[illegible] et meritis dicte Sancte liberati fuimus de manibus
ultramontanorum et quibus expulsis libertatem recepimus
popularem. festivitas sancti Thome apostoli die xxi.
vigilia nativitatis domini nostri yhesu christi die xxiiii. fest-
ivitas nativitatis domini die xxv. festivitas sancti
Stephani die xxvi. festivitas sancti Johannis apostoli et evange-
liste die xxvii. cum aliis diebus sequentibus usque ad kalendas
Januarii.

Item volumus quod in honore dei sint feriati omnes dies
venerabiles solis qui dominicales vocantur. Et etiam
omnes dies veneris. Salvo quod in diebus veneris possint
causarum allegationes fieri, et in causis appellationum
procedi. dies pasce resurrectionis domini nostri yhesu christi cum
septem diebus precedentibus et septem sequentibus. Item tres
dies rogationum. dies ascensionis domini. Item pascha
pentecostes cum duobus diebus sequentibus. Item festum corporis
christi. Et volumus quod diebus quadragesimalibus et
quatuor temporum et aliis diebus quibus homines ieiunare
tenentur [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] in die tantum vel de mane. Et si [illegible]
[illegible] possent de mane [illegible] debeant de sero
Et si quis contrafecerit [illegible] in x. libris [illegible].

nſou
deſco
pitus
tam
vx
credit
hoſpi
mu
ſa.
noie
domu
ſum
ſit
innit
pitla
ptu
ſucceſſo
proſe
crefu
re-go
legitu
one
petas
pitulo
iolo
nouit
ad dict
heredi
exped
tiae
durer
m. am
certifi
pſent
dus
tali
vel deſ
ptibe
tus
at uni
poſita
talis
petrus
du
vetroi
ta dom
cauſa.
noie
mus
dicta
ret a
tale

Rubrice Secundi libri.

De modo requirendi et citandi — capitulo primo.
De modo citandi minores vel heredes — ij.
Qualiter procedatur contra reos contumaces — iij.
Qualiter procedatur si reus venerit — iiij.
Qualiter procedatur si non reperiatur tenuta — v.
De advocatis dandis pauperibus — vj.
Quod non vetetur nec [illegible] ut possit aliquis patrocinium non solventibus datium vel non [illegible] librarum — vij.
De responsione facienda super positionibus — viij.
De testibus cogendis — viiij.
De sequestrationibus faciendis — x.
De novo opere faciendo — xj.
Quod non producatur ultra x testes — xij.
De statu filiorum probando — xiij.
Quod potestas et iudices possint dare tutores — xiiij.
Quod omnes homines civitatis et comitatus veniant ad curtes — xv.
Quod nullus iudex forensis possit consulere in aliqua causa et non possit peti consilium sapientis nisi bis tantum — xvj.
De sententiis et pronuntiationibus exequendis — xvij.
De tenutis concedendis — xviij.
De extimationibus pro debito rerum mobilium — xviiij.
Qualiter procedatur contra fugitivos debitores — xx.
De arbitris et laudis — xxj.
De salariis arbitrorum — xxij.
De executione sententiarum et laudorum — xxiij.
De precepto guarentigie — xxiiij.
Quantum recipiant notarii bancharum — xxv.
De executione testamentorum et ultimarum voluntatum relictorum et legatorum — xxvj.
De donatione inter vivos et venditione — xxvij.
Quod alienator alicuius rei teneatur ad defensionem rei alienate — xxviij.

De eo qui vendiderit rem duobus — xxviiii.
Que instra venditionis per casse habeant — xxx.
Quod uxor non admittatur ad defensionem bonorum mariti — xxxi.
Quod uxor non possit se obligare sine consensu viri et duorum ex suis consanguineorum — xxxii.
De gensalibus et tramezzatoribus — xxxiii.
De alienationibus factis per vim et metum — xxxiiii.
Quod alimenta prestentur per filios parentibus — xxxv.
De alimentis prestandis mulieribus — xxxvi.
Quod principales et fideiussores conveniantur insolidum — xxxvii.
Quod principales et fideiussores conveniantur insolidum — xxxviii.
Quod principales et fideiussores quando eorum conveniatur de expensis — xxxviiii.
Quod creditores restituant debitoribus instrumenta debiti cancellata — xl.
De petente debitum ante terminum — xli.
De petentibus debitum solutum — xlii.
De eo qui retinuerit apposituram alterius — xliii.
Quod maritus lucretur dimidiam dotis uxore premoriente in matrimonio sine liberis — xliiii.
De marito qui receperit dotem — xlv.
De successionibus ab intestato — xlvi.
De prescriptionibus — xlvii.
Quod consuetudo non preiudicet — xlviii.
De iurisdictione non recipienda a forense — xlviiii.
De distinctionibus differendis inter sotios — l.
De divisionibus faciendis — li.
De arboribus communibus dividendis — lii.
De arboribus pendentibus super terreno alterius — liii.
De eo qui habet arbores super terreno alterius — liiii.
Quod tutores et curatores reddant rationem administrationis — lv.
Quod minor .xx. annis non possit se obligare sine consentia duorum consanguineorum — lvi.
De iudice homasij — lvii.

De cassatione homagij — lviij.
De liberatione hominis alterius — lviiij.
De homine alterius committente fraudem in dimissione bonorum — lx.
De homine alterius qui maritavit filiam vel neptem — lxj.
Quod nullus faciat foss. in preiudicium vicinum — lxij.
De prodictione bonorum — lxiij.
De pena negantis se esse notarium vel filium alicuius — lxiiij.
De instrumentis reficiendis et qualiter instrumenta possint sumi ex rogitis notariorum mortuorum. Et [illegible] possit habere copiam scripturarum — lxv.
Quod consules collegij notariorum iudici possint facere comparitione litterarum — lxvj.
Quod qui comederit et biberit optime solvat — lxvij.
De officio iudicis maioris sive iudicis appellationum — lxviij.
Quod potestas consuet statuta appellationum — lxviiij.
Quod iudex appellationum possit imponere ultra bannum — lxx.
Quod nullus appellet nisi ad iudicem appellationum — lxxj.
Ubi et ad quem et infra quod tempus liceat appellare — lxxij.
In quibus casibus appellare non liceat — lxxiij.
Quod iudex appellationum debeat sententiare in causis [illegible] criminalibus — lxxiiij.
Quod [illegible] non [illegible] — lxxv.
Quod iudex appellationum debeat iudicare super dota [illegible] cause — lxxvj.
Quod cause appellationis super [illegible] — lxxvij.
Quod [illegible] x. dies appellationes super interlocutoriis [illegible] — lxxviij.
Quod quicumque dixerit se gravatum a sindicatoribus non teneatur [illegible] — lxxviiij.
Quod creditor possit accipere tenutam de bonis debitoris — lxxx.
Quod non possit opponi [illegible] quam non possit [illegible] — lxxxj.
Quod notarij reformationum teneantur scribere reformationes — lxxxij

Quod certa debita peti non possint nisi ut i — lxxxiii.

Quod obligati certis temporibus illorum de petitam ala non cogantur — lxxxiiii.

Quod sindici castrorum et villarum [illegible] — lxxxv.

Quod spoliati debeant reponi in tenuta bonorum spoliatorum — lxxxvi.

Quod omnes offitiales sine fraude exerceant eorum offitia — lxxxvii.

Quod tres persone forenses ex quibus
non sciunt [illegible] non laborentur — lxxxviii.

Quod non possit renumptiari [illegible] seu
petitionem [illegible] appellationum — lxxxviiii.

Quod petitio seu libellus porrectus contra aliquem
offitialem tempore sui sindicatus non possit [illegible] — lxxxx.

Quod iudex appellationum non possit committere alicui
causam criminalem [illegible] — lxxxxi.

Quod maior sindicus possit exigere [illegible] — lxxxxii.

Quod sindicus non absolvat potestatem nisi primo
dederit [illegible] in cartis [illegible] — lxxxxiii.

Quod sindicus maior non [illegible] faciat [illegible]
comitatus sindicatus potestatis et aliorum offitialium — lxxxxiiii.

Quod creditor possit accipere tenutam domus sui debitoris — lxxxxv.

Quod nullus trahat aliquem ad iudicem ex
[illegible] offitialium [illegible] — lxxxxvi.

Quod nulla persona possit impetrare aliquid rescriptum — lxxxxvii.

Quod clericus [illegible] faciens non
[illegible] ab [illegible] — lxxxxviii.

De rebus libellariis — lxxxxviiii.

Quod concessiones facte de rebus libellariis
non possint revocari — C.

Quod nullum ius acquiratur [illegible] possidet — Ci.

Quod [illegible] et pendentes [illegible]
[illegible] contra maiorem sindicum — Cii.

De prorogatione instantie [illegible] — Ciii.

De feriis — Ciiii.

In quibus causis possit procedi per inquisitionem — primum

Statuimus et ordinamus quod potestas et eius iudex malleficiorum et quilibet eorum habeant arbitrium in modo inquirendi et procedendi de omnibus et singulis robariis, proditoribus, furtis, homicidiis, incendiis, [incendiis], exterminatoribus terre et terminorum, et falsitatibus, et de omnibus maleficiis cum sanguine de nocte commissis et fractionibus domorum et super omnibus et singulis maleficiis in modo inquirendi et procedendi habeant liberum arbitrium summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii et omnibus et singulis aliis et prout quibus dicto domino potestati et eius iudici malleficiorum videbitur placebit, supprimendo, non obstante, solemnitate sequatur forma statutorum dicte civitatis et intelligatur non in dictis casibus accusatione facta secundum capitulum quod loquitur de sexto usque ad accusationem capitulum dicti exceptis minoribus duodecim annis.

Item statuimus et ordinamus quod potestas, iudex malleficiorum et quilibet alius rector et officialis dicte civitatis qui habebit cognitionem super malleficiis possit et debeat per inquisitionem procedere ex suo officio vel per denunciationem et per capitaneos capitaniarum dicte civitatis vel syndicos castrorum et villarum comitatus dicte civitatis de omnibus et singulis malleficiis culpis et delictis commissis in dicta civitate vel comitatu castello bona fide sine fraude remotis odio amore pretio precibus vel timore et omni alia humana gratia. Et reptos culpabiles debeant condempnare et punire secundum formam statutorum et ordinamentorum dicte civitatis et ubi statuta non loquerentur secundum determinationem suam seu deliberationem consilii quod pro tempore erit et syndicorum ... dicte civitatis secundum deliberationem duorum partium qui pro tempore erunt non attendendo preterea moderationem nostrorum statutorum. Et teneantur et debeant diligenter investigare de committentibus malleficia et procedere per inquisitionem et denuntiationem ut dictum est salvo quod de adulterio et stupro inquiri non possit. Et de malleficiis quorum pena non ascenderet

~~de pena quam imponere possunt potestas et alii officiales in obedientibus C. iij.~~

quantitate viginti quinque librarum in quibus possint procedere per accusationem tantum

De pena quam imponere possit potestas et alii officiales — iij.

Item statuimus et ordinamus quod dominus potestas possit valeat de facto imponere et exigere penam inobedientibus scilicet pro quolibet et qualibet vice usque in decem libras denariorum. Et syndicus maior de Civitate usque in centum solidos denariorum. Judices vero dicti domini potestatis vel alterius officialis usque in quadraginta solidos denariorum. Milites vero usque in viginti solidos denariorum. Notarii vero usque in decem solidos denariorum pro quolibet et qualibet vice. Dum tamen nullus predictorum officialium non possit nec valeat pro aliqua inobedientia eius vel aliorum ipsarum scilicet a banna per unum tantum semel pro qualibet die et qualibet vice accipere duas penas etsi plures inobediens fuit in una die

Quod Capitanei Capitaniarum et Sindici castrorum et villarum teneantur denumptiare maleficia — iiij.

p capitaneus capitaniarum et de castrorum et villarum teneantur de denumptiare malleficia C. iiij.

Item statuimus et ordinamus pro bono et utilitate communis ne mallia occultentur sed denumptientur curie domini potestatis, et ut non remaneant impunita quod omnes et singuli Capitanei capitaniarum Civitatis Castelli et Syndici castrorum et villarum comitatus eiusdem teneantur et debeant bona fide et sine fraude aliqua denumptiare curie domini potestatis omnia et singula mallia de quibus per inquirunt quae committerentur in eorum capitaniis et vel syndicatibus. Videlicet Capitanei per totam tertiam diem. Et Syndici Comitatus usque ad quintam diem postquam mallum fuit commissum. Et omnes robarias percussiones hominum, vastamenta et incendia, sive vastatores et incendiarios scire poterunt. Et siquis contrafecerit condempnetur per dominum potestatem in viginti quinque libras denariorum, si fuit Syndicus castri vel ville. Et in decem libras denariorum si fuit Capitaneus capitanie communi solvendo pro quolibet mallio perpetrato et non denumptiato per eos ut dictum est. Et plus et minus ad arbitrium domini potestatis inspecta qualitate facti loci et temporis et conditionibus personarum. Et quilibet de communi et comitatinus castelli possit accusare et denumptiare et habeat medietatem pene. Et nichilominus dominus potestas possit teneatur et debeat inquirere contra dictos syndicos et capitaneos qui predicta omnia non servaverint. Statuentes quod

aliqua villa sint a quatuor focularibus infra et volunt se unire cum
aliqua villa sibi vicina eiusdem partis possit se adunire et unire
et quod ipsa villa sibi vicina debeat ipsam acceptare et in unionem
recipere et una simul syndicum facere et sub eodem syndico respondere
pena decem librarum denariorum. Et hec presentis cum in locis publicis et consuetis publice
bampnatur | Infra quod tempus et a quo tempore citra possit de
maleficiis cognosci | .v.

De quo tempore et quo tempore de maleficiis cognosci

Item statuimus et ordinamus quod de omnibus et singulis maleficiis vel delictis
de quibus predictus dominus potestas et eius iudex maleficiorum possint inquirere
cognoscere procedere condempnare et punire, si fuerint commissa et perpetrata tempore
eorum offitii, sed etiam toto tempore suorum predecessorum, de quibus non esset cognitum
vel decisum. De homicidiis aut proditionibus, robariis, furtis et falsitatibus
cognosci et terminari infra tres annos a die commissi maleficii computandos
Statuentes insuper quod de maleficiis vel delictis quibuscumque commissis ante
annum millesimum trecentesimum septuagesimum quintum diem
tertiam mensis decembris usque ad diem criminaliter cognosci non possit de
commissis aut a dicta die tertia mensis decembris usque ad diem tertiam decimam
mensis predicti decembris inter cives vel comitatenses, et forenses non
habitantes in dicta civitate vel comitatu, vel offitiales vel stipendiarios
eorum cognosci non possit civiliter nec criminaliter. De commissis aut inter
cives et comitatenses qui non fuerint offitiales citra possit cognosci ci-
viliter et criminaliter. De commissis vero a dicta die xiii dicti mensis decembris usque
ad xviii diem dicti mensis inclusive inter cives comitatenses et forenses
possit cognosci et puniri tamen pecuniale arbitrio potestatis. De commissis
vero inter cives et comitatenses possit cognosci et puniri pecuniale
et capitale secundum formam statutorum. De commissis vero a dicta die xviii
dicti mensis citra inter quoscumque et quocumque possit cognosci civiliter
et criminaliter secundum formam presentium statutorum

De copia registrorum maiori syndico .vii.

Quod mictatur copia registrorum et citationum maiori sindico — vii

Item statuimus et ordinamus quod quilibet rector iudex et offitiales
populi et communis civitatis Castelli, notarii maleficiorum presentes et futuri et
quilibet eorum teneantur et debeant expedito suo offitio et eorum ...

b.

iuramentis omnium et singularum accusationum que coram eis vel eorum aliquo porrigerentur ac etiam omnium et singularum inquisitionum que per eos rectores iudices seu offitiales seu eorum aliquem formarentur dare et exhibere copiam domino maiori syndico dicti comunis proprie exiti et ubi syndicus non esset ad camerarium camere dicti comunis infra secundam vel tertiam diem computandam a die porrecte accusationis seu formate inquisitionis ad penam centum librarum denariorum qua rector iudex offitialis seu notarius contrafaciens seu predicta omnia non observans ipso facto incurrant. In quibus predictum dominum maiorem syndicum qui eum de suo sindicabit offitio punire qualibet sententia ad penam dictam et non pena de salario rectoris iudicis offitialis vel notarii contrafacientis per camerarium comunis pro predictis debeat retineri que copie inquisitionum per notarium domini maioris syndici debeat registrari. Salvo quod predicta non vendicent sibi locum in accusationibus dampnum datorum ea extendendis nec debeant intelligantur in predictis ordinamentis aut statuto aliquo non obstante

q. p. possit accusare in malefitiis. C. vii

Que persone possint accusare in malefitiis ———— vii.

Item statuimus et ordinamus quod quilibet passus iniuria vel offensam possit accusationem et denumptiationem facere coram domino potestate et iudice malefitiorum de iniuriis et offensis sibi in suam personam et rebus et illatis et rebus. Et etiam mater pater filii fratres nepotes patrui et avunculi et quilibet alia coniuncta persona offenso tamen non alii et dictas accusationes et denumptiationes possint facere infra duos menses a die perpetrati malefitii computandos solummodo. post duos menses vero non recipiantur accusationes et denumptiationes predicte si facte non fuerint ut dictum est. Et que dicta sunt de accusationibus faciendis infra duos menses tamen intelligantur et locum habeant in malefitiis perpetrandis in personis hominum et personarum offensis tamen excepto homicidio de quo et de aliis malefitiis perpetratis in personas offensis possint accusationes fieri et denumptiationes per predictos supra

annos continuos. Liceat etiam cuilibet quod de homicidiis tradimentis,
furtis, robariis et falsitatibus cuilibet sit licitum accusare et de-
nuntiare. Quas quidem accusationes iam dictas et omnes et singulas
factas et faciendas ut dictum est, teneatur potestas et iudex maleficiorum
qui cum eo erit recipere omnia et singula ipsis facto necessaria et opportuna facere
ita tamen quod iudex et notarius maleficiorum recipiant testes et de accu-
sationibus et testibus copiam faciant si a partibus fuit petitum
ab ipsis vel ab altero ipsorum. Forenses autem non possint accusare
vel denuntiare aliquem civem vel cortonensem nisi de sua vel
suorum iniuria tantum

Prosequi accusationem suam

Quod quilibet teneatur prosequi accusationem suam — xvij.

Item statuimus et ordinamus quod quilibet teneatur et debeat
prosequi et probare accusationem seu denuntiationem quam de aliquo fe-
cerit infra terminum ei assignandum per iudicem vel officialem qui sit cognitor
de predictis pena et banno pro viginti solidis pro quolibet accusato. Et quod si aliquis
calumpniose seu falsam accusationem vel denuntiationem fecerit de
aliquo condempnetur in ea pena in qua condempnari deberet talis
accusatus vel denuntiatus si dicta accusa sive denuntia vera et proba-
ta esset. Et non intelligatur accusa seu denuntia falsa vel ca-
lumpniosa ex hoc solum quod non sit probatum maleficium vel accusa sive de-
nuntia prosecuta

Petitio abolitionis alicuius criminis vel concedi

Quod nulla abolitio alicuius criminis peti possit vel concedi — xviij.

Item statuimus et ordinamus quod nulla abolitio alicuius accusa-
tionis vel criminis ab aliquo peti possit coram aliquo rectore
iudice vel officiale communis vel populi dicte civitatis et qui contra fecerit pena centum
librarum denariorum puniatur qualibet vice communi incurrat rector vero officialis vel iudex
qui petitionem huiusmodi receperit seu admiserit communi predicto puniatur quilibet
in libris quingentis de cortonensibus condempnetur. Et petitio et
abolitio predicta per eam forte facta sint ipso iure nulle et nullius valoris
et ipsis non obstantibus super accusatione maleficio sive crimine de quo
petita seu facta foret abolitio ad condempnationem illico procedatur

73v

procedi debeat ac si crimen et maleficium esset legitime probatum et plene
Et predicta in accusationibus dampnorum datorum non vendicent sibi
locum | Qualiter procedatur in maleficiis contra contumaces — x.

Qualiter procedatur in maleficiis contra contumaces c. x.

6 Constituimus et ordinamus quod quicumque potestas vel alius habens
cognitionem super maleficiis pro tempore procederet contra aliquem
accusatum, denumptiatum vel inquisitum debeat procedere hoc ordi-
ne quod primo citari faciat accusatum denumptiatum vel inquisitum
per baiulum comunis cum cedula continente effectum maleficii de quo accusatur vel
inquiritur, seu denumptiatur, et personarum et nomen iudicis coram quo
citatur cum termino trium dierum infra quem debeat comparere ad
se excusandum et defendendum ab accusatione denumptiatione vel
inquisitione et contentis in ea contra eum producta vel formata
Et debeat citari personaliter vel ad domum sue solite habitationis
vel ad locum in quo moram facere consueverit Et si fuerit forensis et non
haberet habitationem in civitate vel comitatu, citetur cum dicta cedula ad
preconem comunis et semper cedula dimictatur, Et si talis persona
citata non venerit infra terminum citationis tunc citetur per
preconem comunis in scalis palatii residentie potestatis vel alterius
officialis vel rectoris qui de tali maleficio cognosceret ad sonum tube et
ad domum habitationis talis accusati vel inquisiti si erit de civitate
vel habitaverit in civitate. Si vero fuerit de comitatu vel forensis
vel non habitaverit in civitate tunc fiat dicta citatio per preconem
in dictis scalis et in platea comunis et in platea comunis in qua citatione
assignet etiam talis pro terminum trium dierum ad comparendum
et si infra dictum terminum non venerit ipse vel alius ponatur in
bampno ad sonum tube per preconem comunis de civitate et comitatu
Castelli in pecunia si fuerit maleficium pro quo deberet pecuniariter
condempnari Et si fuerit maleficium pro quo veniret personaliter
condempnandus ponatur in bampno in persona et sibi trium dierum
terminus assignetur ad comparendum et ad se excusandum,

et defendendum quo termino elapso potestas et quilibet alius officialis
qui haberet huiusmodi iurisdictionem possit dictum talem inquisitum
denumptiatum vel accusatum condempnare secundum formam statutorum tam
quam contumacem. Et talis contumax processor convicto habeatur post
tamen talis contra quem proceditur primam accusationis inquisitionis
vel denumptiationis quantumcumque ante sententiam non obstante termino tempore
elapso comparere et se defendere sive fuit citatus personaliter sive
domui Et si sententia lata fuit contra talem reum talis sententia habeatur
pro cassa et irrita sententia ac sindicatum de quo quociens est plene probatum
et potestas et ille qui talem sententiam tulerit debeat ipsam executioni
mandare. Statuentes insuper quod in malleficiis in quibus imponitur
pena centum librarum et ab inde supra vel personalis a statuto quod ipsa
inquisitio fieri debeat per duos baiulos vel per unum in presentia duorum testium

[ac]cusatos ac denumptiatos [com]parentes. c. xi

Qualiter procedatur contra accusatos denumptiatos vel inquisitos comparentes. xi.

Item statuimus et ordinamus quod accusatus sive denumptiatus
vel inquisitus de aliquo crimine quo pecuniaria pena deberet
imponi comparens datis ydoneis fideiussoribus approbatis per approba-
tores comunis de parendo mandatis curie et de condempnatione dicte pene
solvenda relaxetur. Salvo quod ubi in defectu pecunie non solute
succederet pena aliqua corporalis ex forma alicuius capituli statutorum
quod eo casu facto deposito penes camerarium comunis de dicta condempnatione
solvenda debeat omnino relaxari. Hoc addito quod non possit aliquis
condempnari occasione fideiussionis non date nisi alias contra eum malleficium
legitime probaretur. Et quod potestas vel iudex malleficiorum coram quo reus ad se
excusandum comparuit facta excusatione incontinenti tali reo terminum trium
dierum et plurium arbitrio potestatis vel iudicis usque in decem dies ad
omnem ipsius rei defensionem faciendam statuere teneatur.

[...] debeat expediri process[us]

Infra certum tempus debeat expediri processus. xii.

Item statuimus et ordinamus quod potestas et eius iudex malleficiorum tene-
antur et debeant omnes et singulos processus criminales contra
contumaces diffinire et terminare infra triginta dies a die initii

d

processus computandos, contra comparentes non .i. triginta dies a die facte excusationis proxime subsequentes. processus non pendentes .i. triginta dies a die assignationis librorum vel actore computandos et teneantur et debeant dicti dominus potestas et iudex iudicare et finire super ipsis processibus in consilio generali dicti comunis non obstante quod aliqua pars citata non fuerit ad dictam sententiam audiendam quod sententia sic lata valeat et teneat partibus presentibus vel absentibus, citatis vel non citatis, dum tamen in ipsa sententia adsint alia que in ipsa sententia requiruntur. Et si potestas vel iudex in predictis fuerint negligentes pena centum librarum denariorum parvorum condempnentur. Ac etiam teneantur et debeant ipsas sententias exequi reinvenire et procurare et omnino ad effectum ducant et vadant per personam ipsorum condempnatorum et fideiussores eorum. Et si negligentes fuerint in predictis et predicta non fecerint de eorum proprio salario ipsas condempnationes solvere teneantur.

De exbanditis accusatis. xiij

De exbanditis accusatis c xiij

Item statuimus et ordinamus quod si aliquo tempore fieret aliquis processus per dominum potestatem vel aliquem officialem dicti comunis contra aliquem exbampnitum dicti comunis per accusationem denumptiationem vel inquisitionem vel aliquo alio modo, quod talis exbampnitus possit se excusare a dicto processu et comparere per procuratorem Et id quod actum est per pretorem ~~antedictum~~ circa dictum processum valeat et teneat, dum modo non cogatur dare pretor dare fideiussores super dicto processu et [illegible] non possit facere [illegible] comparitionis libere et impune. dum modo condempnatio et absolutio que ex dicto processu sequeretur, fiat et fieri debeat dicto exbandito et non de pena ita quod pretor in aliquo minime teneatur Et si dictus exbampnitus personaliter venire vellet ad se excusandum a dicto processu possit cum licentia domini potestatis et quod nullus possit dictum exbampnitum offendere in persona vel rebus in veniendo vel stando vel redeundo, et qui contrafecerit puniatur ac si offenderet alium qui non esset exbampnitus. Et quod dominus potestas teneatur dare dictam licentiam dicto exbampnito veniendi ad se excusandum. hoc modo videlicet quod die qua data fuerit dicta licentia

deinde exbanditus veniat ad mandata, et respondeat passim qui fieret
contra eum, et facta dicta responsione potestas incontinenti sine [illegible] in tallo
teneatur et debeat dictum exbannitum mitti facere et detineri in car-
ceribus sive volta dicti comunis, et non in sportello dictorum carcerum sive vulte
donec processus contra dictum exbannitum fuit expeditus, et si condem-
nato ex dicto processu sequeretur, talis exbanditus post condempnatio-
nem debeat detineri ad penam domino potestati centum librarum denariorum pro qualibet
vice

Fideiussores presentent principales

Quod fideiussores presentent principales in maleficiis —— xiiij.

Item statuimus et ordinamus et quod quicumque fecerit aliqua promissionem
pro aliquo in tur maleficio dicti comunis et data fuit licentia per dominum [illegible]
dicti comunis faciendi torqueri ad tormenta poni illum pro quo dicta promissio
vel fideiussio facta esset, teneatur et debeat ille qui dictam promissionem
vel fideiussionem fecerit infra tertium terminum diem post preceptum sibi
factum personaliter vel ad domum sue habitationis per dictum dominum po-
testatem vel eius curiam representare coram domino potestate et eius curia
[illegible] Et si dictum
illum pro quo dictam promissionem vel fideiussionem fecerit
talem non representaverit infra dictum terminum, ille pro quo dicta
promissio vel fideiussio facta esset, habeatur pro confesso et habeatur
et intelligatur plene probatum maleficium contra eum. Et proinde possit
et debeat condempnari in penis in statutis et ordinamentis
contentis. Et ad illam condempnationem solvendam ille qui dictam pro-
missionem fecisset, teneatur et etiam possit et debeat per domino
potestati [illegible]

[...]bus que sufficiat in maleficiis

Quod de probationibus que sufficiant in maleficiis —— xv.

Item statuimus et ordinamus quod maleficia probari debeant per duos testes
fide dignos vel per confessionem accusati vel inquisiti, et quem
inquiritur, que probatio admittatur et valeat. Et quod potestas et
eius iudex et officiales non possint nec debeant per se vel alios
aliquo modo ponere seu poni facere ad tormenta aliquam personam de
civitate vel comitatu nec torquere nisi in maleficiis et delictis infrascriptis,
videlicet in homicidio, tradimento, adulterio, crimine lese maiestatis,
furto et robaria, per ruptura carcere, falsitate cuiuscumque generis, pro
crimine contra naturam et incendiis. Et generaliter in omnibus
aliis maleficiis cum armis et sanguinis effusione tam de die

per de nocte commissis et tunc in dictis casibus enumeratis non possit
aliquam personam torquere nec ad tormenta procedere nisi pre-
cedentibus contra eam inditiis et presumptionibus legitimis et sufficientibus
ad ponendum aliquem ad tormenta. Et si per potestatem vel iudicem
contrafiet condempnetur potestas pro qualibet vice in centum libris
denariorum et iudex in viginti quinque libris denariorum. Et nichilominus quod
fecit non valeat ipso iure. Item quod in illo casu potestas vel aliquis
offitialis eius non possit vel debeat ponere vel poni facere aliquem
civem vel comitatensem dicte civitatis ad aliqua tormenta seu
genus tormentorum sine expressa licentia dominorum syndicorum eius maioris
qui pro tempore fuerit pena centum librarum denariorum. Et quod ubi casu in
quo aliquis torqueri deberet et torqueretur notarius malleficiorum
teneatur et debeat scribere talis depositiones de tormento confitetur
sic. Item dicimus quod potestas nec aliquis suus offitialis possit
nec debeat in iniuriam alicuius persone de civitate vel comitatu mictere
eos seu micti faciendo in voltam seu carcerem eius vel cippos
seu quocumque alio modo, nisi esset occasione alicuius malleficii perpetrati
per eum in quo casu possit eum vel eam facere custodire in voltam
et cippis et alio modo sicut ei videbitur fore utile et ubi si talis
persona satisdare noluerit, quando satisdationis locus esset, et quam
super ipsa satisdatione esset satis cautum ubi, pena domino potestati
et eius iudici contrafacientibus quinquaginta librarum denariorum, socio xxv librarum
denariorum et tantundem notario. Et si mulier aliqua detineretur in palatio
occasione testificationis faciende quod non possit detineri in palatio tempore
de nocte et noctis tempore, nec etiam possit dominus potestas nec aliquis
offitialis in malleficiis cogere aliquam mulierem civitatis vel comitatus
quod veniat ad palatium ad faciendum aliquam testificationem pro
aliquo, sed potius faciat eam vel eos iurari et testificari et etiam
examinari in ecclesia sancti Pauli sive sancti Apolinaris et ipso
iuramento facto et facta ipsa examinatione super dicta testificatione
debeat relaxari et licentiari et possit sine pena et banno prodi-
scedere. Et etiam dictus dominus potestas et quilibet offitialis eius
teneatur et debeat licentiare [illegible] testes inductos
ad petitionem alicuius in malleficiis vel civilibus et etiam in inquisitionibus

faciendis per dominum potestatem et eius offitiales, facto iuramento
et examinatus incontinenti sine mora debeat cum licentia
et possit sine aliquo verbo domini potestatis et iter discederit sub
pena tribus diebus elapsis. Et potestas et alius offitialis aliquem
detinere non possit nec detineri facere occasione alicuius testificationis
ultra tres dies. Et si potestas vel alius de sua familia contrafecerit
vel contra predicta vel aliquod predictorum venerit seu venire presumpserit
ipse vel alius puniatur et condempnetur per syndicum dicti comunis
dicte civitatis pro qualibet vice qua ipse vel aliquis offitialis contra
venerit in ducentis libris denariorum. Et si syndicus predicta predicta
non fecerit condempnetur per syndicum comunis futurum in centum
libris denariorum. Et hoc capitulum sit precisum, mutari non possit
nec etiam interpretari. Insuper statuimus quod in omnibus et singulis
malleficiis et delictis de nocte commissis sufficiat probatio unius
testis bone fame, cum testificatione trium testium fide dignorum
deponentium de publica voce et fama in loco ubi dicitur malleficium
vel delictum commissum.

Qualiter testes detineantur in palatio et non alibi. C. XVI

Qualiter testes detineantur in palatio et non alibi. — XVI

Item provisum et ordinatum est, quod quandocumque in causis criminalibus producerentur testes ab aliquo, quod aliquis accusatorum seu potestas vel iudex mallefficiorum eos venire faciet qui procederet per inquisitionem vel alio modo, teneatur facere iurare testes eos facientes dicere veritatem super accusatione vel inquisitione in qua dicerentur, et iuramento prestito teneatur per iuramentum querere ab eis testibus de negotii veritate et testificare et facere eos deponere in dicta et attestationes eorum, et scribere eorum dicta, quibus attestationibus factis redditis testes per ipsos testes dimictat eos, et si videretur domino potestati et iudici mallefficiorum quod bene non dixissent veritatem eorum de quibus iudicandum est positum in arbitrio et maneriis fas, ipsos testes in palatio magno in quo fit consilium generale personaliter possit detineri usque quo dixerint veritatem negotii, et eos examinando et tenendo ad investigandum veritatem ut videbitur expedire dum modo non detineat eos ultra duos vel tres dies, et dum modo non torqueat eos vel alio modo gravet personaliter, nec in aliquo loco fetido

sedilium uel ostium recludent, dummodo ponat baiulum uel alios
ad custodiendum eos, de quibus detur salarium aliquid
per ipsos testes, et si contra fecerit uel sui capitulo fieri contingat potestas
et eius iudex et quilibet alius officialis qui contra fecerit condempnetur
in uiginti quinque libris denariorum de suo salario auferendis. Possit tamen potestas
et eius iudex ipsis testibus precipere quod non discedant de palatio deponentes
(?) ... sub pena quolibet et plus usque ad decem libras denariorum in discretione, consideratione qualitate
negotii et personarum. Et si discederent contra mandatum potestatis uel iudicis
condempnetur in quantitate precepto eis facto, et tenentur nichilominus
ad testationem reddere compellantur. | Quod nulla mulier occasione testi-
monii uel alia de causa cogatur ire in palatium uel de nocte morari. — xvij

Item prouisum et ordinatum est, ut suspectiones tollantur et
cogitationes male non nascantur, quod nulla mulier cogatur
per aliquem factum uel causam in palatio communis de die nec de nocte ire, stare
uel morari occasione atestationis faciende, uel alia causa, nisi forte
occasione malefitii perpetrati per eam, in quo casu possit de die et de nocte detineri
quousque satisfecerit uel donec tempus, si personaliter ob malefitium puniri
non deberet; et intelligatur nox in hoc casu ab hora uespertina
usque ad mediam terciam diei sequentis. Item non cogatur ire seu
ascendere palatium communis aliqua femina ciuitatis uel comitatus,
et maxime egregie mulieres, ex aliqua alia causa, sed possint mittere
procuratorem, et per procuratorem negotia exercere in quolibet casu et articulo. Et quando
aliqua negotia possunt per ipsarum dominarum siue feminarum mittantur ad eas
offitiales communis uel ad domum si fuerit honesta et egregia domina, uel saltem
ueniat usque ad palatium in aliqua ecclesia uel loco honesto ibi propinquo,
illuc uadat offitialis communis ad expediendum que ibi et in eius presentia
expedienda sunt seu erunt, et ualeant que per procuratorem earum erunt
gesta ac si personaliter ipsa gessisset. Item quod nulla mulier possit
uel debeat in secreto uel palam examinari seu interrogari de aliquo
(?) ... per potestatem uel iudicem aut offitiales eius seu per aliquos offitiales
communis nisi uno ex eiusdem propinquioribus consanguineis ~~de sua~~
extante presente uel marito ipsius mulieris et notarius semper adesse
debeat et scribere teneatur nomen personarum talis consanguinei

Quod mulier causa testimonij uel alia de causa cogatur ire in palatium uel de nocte morari. xvij

vel mariti, et quod ipso presente et intelligente dicta examinatio facta fuit dummodo dictus talis consanguineus teneatur iurare credentiam eius quod audiverit, et si non fecerit penam incidat viginti quinque librarum parvulorum et nichilominus talis attestatio sit ipso iure nulla.

De eo qui malum negaverit quod non possit probari ad defensionem suam fecisse. Capitulum xviii

De eo qui malum negaverit quod non possit probari ad defensionem suam fecisse. Capitulum xviii

Statuimus et ordinamus quod si aliqua persona aliquod malum commisisse interrogata fuerit a potestate aut suis maleficiorum iudicibus vel notariis negaverit ipsum malum fecisse vel omisisse de quo accusatur vel inquiretur. Et postea voluerit dicere quod fecerit ad suam defensionem id non valeat nec audiatur in hoc casu quin malum puniatur sicut in statuto continetur. Et predicta intelligantur et locum habeant in masculis et feminis

De maleficiis de quibus non est ordinata pena. Capitulum xviiii

De maleficiis de quibus pena non est determinata. Capitulum xviiii

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua persona fecerit aliquod malum vel dixerit alteri aliquam iniuriam de quo vel qua non sit ordinata pena in statutis condempnetur et puniatur per dominum potestatem secundum provisionem domini potestatis et sindicorum maioris dicti communis Riom recedendo a communi consuetudine et modificatione pene secundum statutorum de similibus et similia procedendo que provisio nunc pretium statutorum ... fieri possit infra terminum dicti florini et etiam in dicto modo dicti pene imponende, fieri possit infra ... dicti florini et etiam in domo dicti sindici et in absentia domini potestatis una cum sindico predicto et... adminus ex iudicibus domini potestatis. Et predicta intelligantur si sindicus esset... debeat intervenire ... cum non esset vel esset absens debeat ... quo non vendicent sibi locum in casu in quo statuta ratio dictorum forensium. Et predicta non vendicent sibi locum in casu in quo statuta dantur arbitrium solummodo potestati

De duplicatione penarum. Capitulum xx.

De duplicatione penarum. Capitulum xx.

Item statuimus et ordinamus quod in omnibus et singulis maleficiis et delictis pene duplicentur si dicta malia vel delicta fuerint commissa in aliqua ecclesia dicte civitatis vel palatio dictorum forensium vel in palatio dicti communis residentie domini potestatis, et intelligatur palatium cum scalis suis vel in curia aliud officium dicti communis vel in platea communis la porta et claustri ecclesie Sancti Floriani usque ad loggiam communis inclusive

Et

et circum circa prout volvitur platea, vel exercitu vel cavalcatis
faciendis, per dictum com(mune), vel cum esset rumor in dicta civitate vel in portis
dicte civitatis que aperiuntur per viginti quinque pedes, vel quando
quis iret ad consilium vel a dicto consilio rediret, vel in foro quod fit
in Kama in ponte prati et ex portam sancti floridi, et ex portam sancte
Marie in die fori vel in domo vel ad domum habitationis offensi
vel in loco nuptiarum vel funeris, vel in alio loco ubi ius redde
retur per eos, vel in macello maiori iuxta palatium dicti com(munis) et in eccl(esi)a
et in curia dicti domini Episcopi, vel si offenderentur ambasiadores in eundo
et redeundo, vel rectores fraternitatis sancte Marie dum sunt in exercitio
eorum officii in die veneris sancti, vel si forensis offenderit civem
vel comitatinum dicte civitatis. Et non intelligatur forensis
quo ad predicta qui habitant in civitate predicta vel comitatu familiariter con
tinue per unum annum, vel si committeretur de nocte post pulsationem
campane que pulsatur ad pena duplam de sero que pulsari debeat
circa occasum solis usque ad sonum campane que pulsatur de
mane pro die, vel si committeretur coram aliquo rectore dicti com(munis),
si aliquis causa vindicandi percuteret aliquam coniunctam sibi usque in
quartum gradum secundum ius civile, de genere cognationis alicuius qui
primo offendisset, donec talis primo offensus vixerit. In quibus
omnibus et singulis casibus dictis pene duplicentur de aliis semper
statutis per que minores imponerentur pene. — De gli malefitii
pax fieri possit vel non possit. Et quod oportet bannum confessi in parte — xxxi

Degli an(?) pax fieri possit vel non possit et quod oportet bannum confessi in parte cxxx

Ordinamus et dicimus quod in homicidio et percussionibus in
quibus manus vel pes vel aliud membrum abscisum
vel devastatum fuerit, et in vasionibus stratarum quocumque tempore
commissis fuerint sive de die sive de nocte, tradimento et crimine
falsitatis, ad hoc ut bannum non diminuatur pax fieri
non possit nec valeat. De aliis vero malleficiis omnibus pax fieri
possit per quantumcumque pena et ille qui commisit malleficium pace habita
de predicta condempnetur in medietate eius quo condempnari deberet.

ex forma statutorum de mallo tamen quod in ipso instrumento pacis continetur
que vendicet sibi locum etiam in contumacia. Item quod instrumentum
finum de pace cuiuscumque malli faciat plenam probationem et per instrumentum
pacis probetur mallum fore commissum. Et quicumque accusatus aut
inquisitus tempore sue comparitionis et excusationis confessus fuerit
mallum de quo accusatus esset vel contra eum inquireretur habeat
beneficium pro dicta sua confessione quarte partis eius quo condempnari
deberet ex forma statuti originalis de tali mallo. Item quod si quis
utrumque beneficium pacis et confessionis habet non veniat condempnandus
nisi in quarta parte bannorum tamen. Si vero pacem non habet in tribus
partibus condempnetur eius quo condempnari deberet ex forma
capitulorum. Si vero non habet pacem et contumax steterit condempnetur in
in medietate tantum eius quo condempnari deberet ex forma statutorum
pro tali mallo. Et non possit nec admictatur beneficium pacis nisi
appareat de solutione gabelle manu notarii gabelle. Et idem in
inventionibus habeat etiam locum beneficium confessionis.

Quod potestas possit compellere partes inimicantes ad faciendum pacem vel dandum securitatem. xxii

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua rixa molestia
vel brigha esset inter homines civitatis et comitatus Castelli que
obvenire posset ad aliquam inimicitiam que esset vel fieret inter homines
civitatis et comitatus Castelli quod potestas dicte civitatis possit et debeat
compellere partes inimicantes ad faciendum pacem vel ad dandum
idoneam satisdationem isto modo videlicet quod recipiat a qualibet parte inimicantium
satisdationem de non offendendo se ad invicem nec offendi faciendo toto
tempore sui regiminis in ipsius in quantitate quingentarum librarum denariorum et
non plus. Salvo quod si aliqua persona de predictis inimicantibus
non esset sufficiens ad prestandum vel dandum dictam satisdationem rema-
neat arbitrio potestatis de minori satisdatione recipienda considerata
conditione personis negotii prout dicto domino potestati placuerit. Et si predicta
dictus dominus potestas non observaverit vel delinquens fuerit vel fieri

de suo salvo centum libr. den. pro qualibet vice qua contra fecerit vel venerit
vel non observaverit et syndicus dicte civitatis dictam penam auferre
et exigere teneatur | De pena blassfemantis deum vel sanctos
vel alios iniuriantis et — C xxiij

de pena blassfemantis deum vel sanctos vel alios iniuriantis C xxiij

Statuimus et ordinamus quod si quis blassfemaverit deum vel gloriosam
virginem mariam, vel aliter iniuriata fuit, nominando proprio
nomine condempnetur in viginti quinque libris den. quam penam si non solvit
infra .xv. dies a die condempnationis computandos fustigentur
per civitatem castelli a porta sancte marie usque ad portam sancti iuliani
cum tenallis in lingua, et tamquam fur ducatur in facie et eidem lingua
abscidatur. Si vero blassfemaverit beatum floridum seu santum
amantium, vel alium santum santamque dei, vel aliter eos iniuriata
fuit, nominando eos vel aliquem eorum proprio nomine condempnetur in quinqua
ginta libr. den. Et si dictam penam non solvit infra xv. dies a die
condempnationis computandos fustigetur per civitatem per dictam a porta sancte
marie maioris usque ad portam sancti iuliani. Si vero blassfemavit
aliquem ex predictis dicendo maledictus sit ille vel illa, que vel qua
dixit, vel simili non nominando aliquem proprio nomine, aut manum elevaverit
in altum faciendo sicut vel ficatum pena xxv. libr. puniatur
qua pena si infra dictum terminum non solverit nudus per dictam civitatem
vel .x. fustibus fustigetur. Et si aliqua persona iuraverit per corpus
dei, vel sanguinem dei seu virginis marie, vel similia sacramenta
fecerit puniatur de facto pro quolibet et qualibet vice in viginti s. den.
Si vero iuraverit per budellos, vel ventriculos vel alia vituperosa
membra puniatur de facto in decem libr. den. Et in dictis casibus
et quolibet eorum sufficiat probatio unius testis de veritate vel duos
de fama publica. Et quilibet possit accusare et denuntiare de
linquentes in predictis vel aliquo predictorum, et habeat medietatem banni
et teneatur in secreto. Et ad hoc ut de blassfemiis cessent
statuimus quod dominus potestas et eius iudex et officiales possint et te
neantur et debeant vinculo iuramenti et sub pena in statutis

dicti communis teneatur inquirere et investigare contra blasfemantes in aliquo predictorum omnibus viis et modis quibus eis videbitur et placebit, et culpabiles repertos punire in penis supra notatis, et a processibus que fierent dicta occasione nullus valeat appellare. Et potestas hoc capitulum primo mense sui regiminis per civitatem civiter in locis publicis bampniri faciat prudenter. Insuper quod priores populi eligantur decem custodes celati penes quamlibet portam civitatis qui teneantur et debeant incontinenti denuntiare dicto domino potestati et eius curie delinquentes in aliquo casu predictorum, cuius custodis celatia credatur cum uno teste bone fame.

De pena proditoris et ei dantis auxilium consilium vel favorem — XXIIII.

[left margin: De pena proditoris et ei dantis auxilium consilium favorem. c. xxiiij]

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat facere aliqua proditionem vel tradimentum civitatis vel aliquorum castrorum comitatus dicte civitatis, nec audeat vel presumat predicto proditori dare vel prestare auxilium consilium vel favorem aliquo modo vel ingenio. Et si quis contra predicta vel aliquod predictorum fecerit aut facere attentaverit vel presumpserit ultimo supplicio puniatur et bona eius publicentur et deveniant in comune.

De pena facientium guerram civitati — XXV.

[left margin: pena facientium guerram civitati xxv]

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona cuiuscumque sit audeat vel presumat equester vel pedester facere guerram civitati vel comitatui, nec etiam sine consensu dicte civitatis aut specialibus personis de civitate vel comitatu, nec etiam audeat vel presumat venire in comitatum vel districtum dicte civitatis ad faciendum inter aliqua guerram vel robariam, vel presuram aliquarum personarum de civitate vel comitatu aut faciendo incendia, seu tamen faciendo predicta, nec talia perpetrantes et favorantes. Et si quis contra fecerit aut facere attentaverit et capi poterit et in fortiam communis pervenerit, potestas teneatur et debeat talem malefactorem propter grave et enorme delictum si fuerit miles vel eques condempnare ad ultimum supplicium et confiscationem bonorum, et si fuerit

pedes teneatur potestas seu facere suspendi ad furcas, ita quod moriatur
et in fustigatione bonorum, et condempnatione dicto executioni mandet
infra tres dies postquam venerit in fortiam dicti communis et populi domini potestatis
et si capi non poterit condempnetur et exbampniatur ut dictum est et
potestas in dictis penis teneatur exbampnire et condempnare de curte et com
ipso facto sine aliqua remissione, et hoc capitulum per consilium publice bampniat
ut bene sciatur. | Quod nulla persona sed ut fortilitia rebellet

xxvi.

quod nulla persona ut fortalitia se rebellet et xxvi

Dicimus et ordinamus quod nulla singularis persona vel universitas vel colle
gium audeat vel presumat rebellare se communi civitatis castelli ut
aliquod castrum seu munitionem, turrim, palatium, vel fortilitia cuiuscumque
iurisdictionis sit, dare, assignare et ponere in fortiam communis dicte civitatis ad
terminum et datum. Et quicumque contrafecerit, condempnetur per dominum
potestatem, tamquam rebellus, falsarius, et turbator pacis civitatis et
districtus castelli, ad ultimum supplicium, ita quod moriatur, et bona delin
quentis confiscentur communi dicte civitatis, et destruantur. Et teneatur potestas
funditus facere dictum castrum, turrim, palatium, fortalitia et munitionem
destrui et devastari facere, si erit illius vel illorum qui ea vel eam re
bellaverint, Et si erit vel erunt eorum proparte, ita quod penitus de
struatur. Et quicumque talibus facientibus et committentibus in predictis,
puniatur et condempnetur sine remissione aliqua pro quolibet vice reali
et personali arbitrio potestatis, Et de condempnatione exire non possit
nisi solverit dictum bampnum, Et hoc capitulum ab omnibus observetur.

quod nulla persona submictat aliqua iurisdictioni capitulum xxvii

| Quod nulla persona submictat alicui iurisdictioni — xxvii.

Item statutum et ordinatum est quod nullus de civitate vel comitatu castelli
audeat vel presumat, ordinare vel tractare, submictere aliquam com
vel specialem personam iurisdictioni aliqua alicui castri vel ville de comitatu vel
aliquid castrum vel villam dicte civitatis vel pertinentie dicte civitatis
pena capitis et quod eius bona publicentur communi, Et predicta omnia intelli
gantur etiam de civitate, et de consulentibus scribentibus et reformantibus
Et bampniatur hoc ordinamentum per civitatem et quod potestas possit et debeat

Quicumque civis comitatinus vel forensis tenet aliquam terram castrum seu palatium vel fortilitiam vel alias res comunis teneatur et debeat relapssare et de pena non relapssantis. C. xxviii

inquirere depredatores et receptores culpabiles punire

De quocumque cive comitatino vel forense tenente aliquam terram castrum vel alias res comunis debeat relapsare. Et de pena non relapsantis ——— xxviii.

Item statuimus et ordinamus quod quicumque civis comitatinus
vel forensis cuiuscumque status preheminentie et conditionis existat
tenuit vel teneri fecerit aliquam terram castrum turrim palatium
fortelitiam seu aliquam aliam possessionem rem seu bona mobilia vel im-
mobilia dicti comunis dictae civitatis vel comitatus dictae civitatis vel de quibus dictum
comune a quinquaginta annis citra fuerit in possessione seu quasi in corpore
dictae civitatis seu de tamquam de comitatu dictae civitatis teneatur
et debeat ad requisitionem et terminum statuendum per dominos priores
populi pro tempore existentes vel per dominum potestatem dictae civitatis ipsam
terram castrum turrim palatium fortelitiam possessionem res et
bona ipsi comuni relapssare libere et restituere ad penam tenentis terram
vel castrum vel palatium seu fortelitiam et non restituentis et li-
bere relapssantis dicto comuni infra dictum terminum heretici et perfide. Et
elapso dicto termino tam potestas quam quilibet alius officialis dicti comunis
suae iurisdictionis teneatur et debeat ad penam amissionis sui officii
inquirere et procedere depredatores et receptores culpabiles in persona
et rebus condempnare et punire et quemcumque in fortia comunis venerit
faciat caput a spatulis amputari ita quod moriatur. Et
debeat omnia bona talis delinquentis facere publicari et
effectualiter devenire in comuni non obstante aliquo privilegio
indulto seu rescripto alicuius principis seu domini ecclesiastici vel
secularis quod quo ad predicta ipso iure sit nullum. Et quod nullus
predictis sic tenentibus audeat vel presumat prestare auxilium
consilium vel favorem. Et qui contrafecerit ad arbitrium domini potestatis
realiter et personaliter puniatur. Si autem fuerint possessiones seu res
mobiles puniatur et condempnetur ad restitutionem ipsius rei
seu possessionis et fructuum perceptorum et in quantitate pretii

arbitrio dni potatis. Et p(re)d(ic)ta ne vendicent sibi locum
in concessionibus f(ac)tis alicui (contra) [?] opportuna dicte civitatis. Et ne
ad hoc p(re)d(ic)ta habilius p(er) dnum potatem executioni mandentur
p(ro)viderunt et ordinaverunt q(uod) p(re)d(ic)tus dnus potas elapso t(er)mino
p(re)d(ic)to s(upra)d(ic)tos [?] vel dnum potatis assignato possit et va
leat contra facientes contra p(re)missa et non restituerint, turrim
castrum, turrim, palatium vel aliquam aliam fortelitiam infra
civitatem p(re)dictam procedere et inquirere. Et habeat plenam et generalem liberam potatis
arbitrium et baliam, cum mero et misto imperio, et omnimoda iurisdic
tione cognoscendi et condempnandi alte et basse [illegible] sollep
nitate obmissis sine strepitu et figura iudicii. Et quod omnes
tam cives quam comitatini, etiam forenses habitantes in dicta civit(ate)
vel comitatu, tam equestres quam pedestres, etiam si fuerint sti
pendiarii, teneantur et debeant obedire et optemperare
mandatis dicti dni potatis quotiens quotienscumque dicto dno
potati placuerit, et inobedientes possit multare et condemp
nare de facto usque in centum libras. Et possit et ei liceat
pro executione p(re)missorum congregare et coadunare de dicta civit(ate)
vel territorio et destrictu, omnem gentem armigeram tam equestrem
quam pedestrem de dicta civitate tota vel territorio, quam etiam forenses,
et secum ducere ad locum ad quem executio p(re)missorum fieri con
tingeret prout sibi videbitur opportunum, Statuentes etiam
quod dictus dnus potas possit et ei liceat pro bono statu pacifico
et tranquillo dicte civitatis, possit et valeat cum illis qui
rebellassent aut tenerent aliquam turrim castrum palatium tur
rim vel fortelitiam facere pactum et concordiam et cum eis pa
cisci pacificare et ad concordiam pervenire, prout sibi melius
videbitur expedire, cum voluntate et licentia tam dnorum priorum
dicte civitatis quam ipsi fuerint. Et tales pax concordia et pacta
valeant et teneant et firma sint et esse debeant et inviola
biliter observentur

Quod nullus rehedificet castrum [illegible]

...ficet castrum vel fortilitia

[S]tatuimus et ordinamus quod nulla universitas vel comunantia alicuius
castri vel loci, nec aliquis singularis persona audeat vel presumat reficere
aliquod castrum destructum per comune castelli, nec fortilitia seu monitionem
nec aliquam novitatem facere malitiosam vel suspectam per se vel alium in
comitatu vel districtu comitatus civitatis castelli sine licentia domini
potestatis et consiliorum ducentorum [illegible]. Et si qua universitas vel comunantia
seu singularis persona contrafecerit, condempnetur homines ipsius comuna-
tie et universitatis et singularis persona per dictum potestatem in mille libris denariorum. Et te-
neatur dominus potestas omne quod hedificatum et positum est, et omnem
novitatem factam in dicto loco vel aliquo predictorum facere raditus destru-
et demoliri ad petitionem cuiuslibet petentis vel denuntiantis. Et si
potestas predicta facere neglexerit infra octo dies postquam ei denuntiatum fuerit
perdat de suo salario trecentas libras denariorum, immo teneatur et debeat sing-
sition facere [illegible] et eas effectui videre predicta quolibet mense, si quod hoc capitulo
factum esset in aliqua parte comitatus, et condempnatio ut supra continetur
sub dicta pena, a quibus syndicus [illegible] statim debeat cum con-
dempnare, Et nulli sit licitum appellare a predictis condempnationibus
nec intelligatur appellans. Et quod si aliqua monitio vel fortalitia
in aliquo castro vel fortalitia comitatus quod fuit destructum per comune civitatis
castelli facta esset, teneatur potestas ipsam monitionem vel fortilitiam
que facta esset postea vel remansit tempore destructionis facte per ipsum esset
destrui et demoliri facere sine dictis expensis indebitum expediri. Item quod
nullus forensis possit hedificare, vel hedificium erigere turrim vel
palatium vel aliquam aliam fortilitiam in aliquo castro dicte civitatis, vel alibi
in alia parte dicti comitatus, seu castrum aliquod hedificare in dicto comitatu,
Et predictum locum non habeant in populis dicte civitatis hedificandi
seu rehedificandi in eorum terreno seu possessione domum vel palatium.

...t turrim vel palatium in ... rubrica xxx.

Quod nemo faciat turrim vel palatium in aliquo castro — xxx.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona civitatis vel comitatus
vel aliunde cuiuscumque conditionis sit, audeat vel presumat hedificare
vel hedificari facere in aliquo castro comitatus aliquam turrim palatium

seu fortelitia altum vel altam ultra viginti pedes sine lic(entia) et expresso
consensu dominorum priorum populi et consiliorum dicte civitatis tantum anctenus et
si quis contrafecerit aliquo modo puniatur et condempnetur in quingentis
libris denariorum sine aliqua remissione et nichilominus quod hedificaretur
aut hedificatum esset contra formam presentis statuti destruatur et
potestas possit procedere in predictis ad petitionem cuiuslibet denumptiantis per accusationem
et inquisitionem et omni modo quo sibi videbitur et placebit ut predicta me
lius observentur   Quod magnates non faciant fortelitias

Quod magnates non faciant fortelitias in comitatu et de pena astantium eos c. XXXI

in comitatu. Et de pena adstantium eos   XXXI

Statuimus et ordinamus quod nullus ex magnatibus civitatis vel
comitatus possit vel audeat facere in comitatu castelli vel alio
loco vel castro aliqua fortelitiam sub pena arbitrii potestatis et quolibet
contrafaciente et quilibet mictat. Item quod nullus ex magnatibus possit vel
debeat in aliquo pastatu vel festo convitare cives ultra numerum duode
cim. Et quod addo modo et nullus civis debeat mictere. Item quod nullus
ex dictis magnatibus possit secum ducere per civitatem vel civitate de civi
tibus nisi quatuor et addo modo et nullus civis debeat eos asso
tiare per civitatem pena quinquaginta librarum denariorum de quo in gratis denumptiatione
potestas et habeat medietatem pene quod denumptiare fecerit in comitatu dicta
dicta et quilibet possit accusare et denumptiare et habeat medietatem banni
et eius nomen teneatur in secreto

De pena magnatum offendentium populares c. XXXII

De pena magnatum offendentium populares   XXXII

Item provisum et ordinatum est quod si aliquis de domibus vel con
gnationibus infrascriptis legis vel legitimus suppositus
vel non suppositus iurisdictioni comunis castelli, interfecerit vel interfici
fecerit aliquem de populo civitatis vel destructus castelli
in comitatu civitatis vel districtu dicte civitatis vel alibi pena capitis
puniatur, ita quod omnino moriatur, eius bona omnia dicto comuni pervenire
ad ~~iungerentur~~ (adiudicentur) confiscentur et publicentur de bonis popular
occisi adiudicentur et adiudicata esse intelligantur pleno iure,
Et insuper illi de domo talis magnatis interficientis talem
popularem vel interfici facientis in libris duobus milibus de
nariorum comuni condempnetur, quam condempnationem dominus potestas

dicto teneatur exigere et debeat sub pena quingentarum librarum parvorum
cuius pene quarta pars sit exigentis et residuum sit communis. Quod si aliter
offenderet vel offendi faceret vel aliquod delictum vel in iniuriam fe
cerit vel fieri fecerit alicui ex popularibus dictis puniatur
quadruplicata pena qua puniretur si aliquis popularis offendens
vel iniuriam faciens alicui populari. Et in hiis pacis benefi
cium non vendicet sibi locum. Contra quos magnates possit
inquiri et ad tormenta procedi in casibus in quibus permictitur inquisitio
et tortura secundum formam statutorum. Et intelligantur tantummodo de ipso
castellano quo ad predicta et infrascripta quicumque est vel esse fuerint
vel esse poterit de consilio populi. Et omnes alie persone civitatis comitatus
castelli et districtus eiusdem que subiecte in propria iurisdictione
potestatis dicte civitatis. Et si quis de ipso castelli vel etiam aliunde
scienter associaverit aliquem magnatem de domibus vel congregationibus
infrascriptis ad aliquod malum committendum capite puniatur ita quod
penitus moriatur. Et eius bona que existentur et adiudicentur
pro dimidia dicto communi et pro alia dimidia heredibus interfecti. Quod si aliquis
vel predicitur associaverit aliquem magnatem de domibus vel congrega
tionibus infrascriptis ad aliquod aliud malum committendum solvat quam
duplicem penam sicut magnus qui malum perpetraret vel fieri
perpetravit. Et talis popularis associans tale magnate non habeat
abinde in antea pro populari sed ab infrascriptis privilegiis et honoribus
popularibus concessis ipso iure sit exclusus. Et si talis popularis non pervenerit
in fortiam communis castelli cogatur magnas associatus pro eo solvere dictam
penam. Et si revocantur in dubium utrum magnas offendens
vel offendi faciens ut supra in presenti capitulo continetur sint de
magnatibus vel quod popularis sint de popularibus et aliter probari non
possit sufficiat probatio publice fame quod sint de magnatibus vel
popularibus dictis. Ita quod probatio publice fame quo ad predicta pro plena
probatione habeatur. Et ad probandum quod aliquis de magnatibus

82v

ripedis commiserit vel committi fecerit ipse vel aliquis suis familiaris
vel aliquid aliud maleficium contra aliquem de populo castellano suffi-
ciat et sufficere debeat publica fama et habeatur pro plena probatione et legiptima
Et testes contra dictos magnates vel alios offensos super predictis
vel aliquo predictorum non possint vel debeant reprobari
Et de predictis et quolibet predictorum dominus potestas possit et ei liceat ac
teneatur et debeat in genere procedere et per processum et inquisitionem
formare et facere cum accusatore vel denumptiatore et ex eius proprio offitio
publice et secrete

Quod magnates non possint intrare palatium — XXXIII.

Item provisum et ordinatum est quod nullus magnas de domibus
vel congnationibus infrascriptis audeat vel presumat intrare pa-
latium dominorum priorum populi nec palatium domini potestatis vel syndici maioris
vel notarii plani nec intrare in curiam alicuius offitialis forensis dicti
comunis sub pena centum librarum denariorum parvorum et qualibet vice contrafa-
cientis Et de predictis dominus potestas possit et ei liceat ac teneatur
et debeat ad petitionem et instantiam cuiuslibet accusantis vel denumpti-
antis procedere et ex eius offitio singulis mensibus in genere et quilibet
possit denumptiare et accusare et teneatur nomen eius secreto nec
teneatur accusator vel denumptiator se subscribere vel fideiussorem
dare. Salvo quod si accusarentur vel contra eos inquireretur vel
procederetur per dominum potestatem vel per aliquem alium offitialem dicti comunis
de aliquo maleficio vel delicto tunc possint intrare dicta palatia et
curiam et se presentare coram illo offitiali qui contra eos procederet
quando citatus vel requisitus fuerit ad respondendum inquisitioni
vel accusationi facte contra eos vel quando esset locus torture et non alia
facta responsione possint et eis liceat per procuratorem defensiones facere
etiam si maleficium esset tale quod imponeretur pena sanguinis
vel corporalis. Quando deberet prosequendo suam et suorum
iniuriam possint etiam intrare dicta palatia et accusationes
porrigere et facta abinde in antea prosequantur et prosequi
tamen possint per procuratorem tantum etiam si esset tale maleficium
ad quod procurator de iure admicti non deberet et amplius per dictam
causam dicta palatia intrare non possint nec debeant ullo modo

sub dicta pena et si magnatus vel aliquis eorum fictitie quesito colore causa intrandi dicta palatia vel curie officialium predictorum vel alicuius eorum quod probari possit per publicam famam, tales actator vel actatus condempnetur per potestatem in centum libr. den. pro qualibet vice. Et domini priores populi non possint vel eis liceat dare licentiam dictis magnatibus intrandi dicta palatia vel curie ipsorum officialium vel alicuius eorum, et si darent non valeat et condempnentur in libris ducentis pro quolibet ipsorum qualibet vice. Et salvo quod dicta licentia non liceant qui dicti magnatos irent ad consilium maius generale vel ad consilium dominorum priorum populi requisiti cum aliis sapientibus civitatis predicte vel qui vocarentur ex parte dominorum priorum populi ad aliquod offitium vel aliquam ambaxitam, ad quam vel quod eos eligerent vel qui vocarentur ad testemonium faciendum in dicta curia, vel quando cent detinendi in dictis palatiis vel curie, pro satisfactionibus vel solutionibus eorum que deberent communi seu alii universitati vel specialibus personis. In quibus casibus possint intrare palatia et curie supradictas et non aliter sub dicta pena.

| De magnatibus post [illegible] c. xxxiiij

Quod potestas non loquatur cum magnatibus post tertium sonum campane — xxxiiij.

Item provisum et ordinatum est quod si potestas post sonum campane que pulsatur pena duplicanda loquaretur cum aliquo de predictis magnatibus vel aliquis iudex vel offitialis dicta curie condempnetur pro qualibet vice in centum libr. den. Et de predictis offitialibus faciendo in suo offitio debeat ex offitio sindicari et in tali quantitate condempnari.

| De non suppositis iurisdictioni offendentibus populares xxxv

De pena non suppositi iurisdictioni domini potestatis offendentis populares — xxxv

Statuimus et ordinamus quod si aliquis de domibus vel consortibus [illegible] non subiectus iurisdictioni domini potestatis civitatis castelli, vel qui declinaret iurisdictionem predictam, offenderit vel offendi faceret aliquem popularem, quod propior est eius consanguineus teneatur solvere illam penam pecuniariam, quam solvere teneretur talis non subiectus vel iurisdictionem declinans proprio facto ex forma statuti dicte civitatis. Et non interfecerit vel interfici fecerit aliquem popularem, ubi de damno cui in [illegible] duobus milibus de facto condempnetur, et dominus potestas sub pena libr. quingentarum den. dictam penam de facto statim predicto communi exigere teneatur a dicto propiori, et ab aliis omnibus dicte domus in stantium statim fide tradita quod talis non subiectus vel iurisdictionem declinans, malum vel homicidium

commiserit vel committi fecerit sive condempnationem aliquam vel processum. Et quilibet delinquens impune offendi possit / Et quod dominus potestas eius quod iudex et officiales de hiis que propterea fecerint / nullam penam patiantur / nec de predictis possint modo aliquo sindicari et in dictis et quolibet predictorum fama publica pro plena probatione habeatur

pro eo quod omnes magnates trahant ad palatium dominorum priorum c xxxvi

Quod omnes magnates properare trahant ad palatium dominorum priorum — xxxvi

Item provisum et ordinatum est / quod si aliquis rumor quacumque de causa vel quocumque tempore oriretur in civitate castelli, tum omnes populares cum armis et sine trahere debeant ad portas prioris et eis auxilium et favorem prestare et dare / Et qui tempore rumoris traxerit ad aliam partem in libris quingentis de facto comuni puniatur et si illic condempnetur. Preterea volumus quod nullus de predictis domibus et cognationibus trahat cum armis vel sine, pedes vel eques ad plateam vel ad aliquam stratam regalem. Et si tempore inceptionis rumoris fuit in platea vel in stratis redire debeat ad domum suam et ibi stare quousque sedatus fuit rumor. Et qui contrafecerit penam quingentarum librarum incurrat. Et ex civitate et comitatu castelli per spatium decem annorum confinetur, que si non paruerit impune a quacumque persona offendi possit / quarum penarum dictorum magnatum quarta pars sit officialis exigentis et residuum sit comunis

Qualiter puniatur magnates de malleficiis per eos commissis — xxxvii

Item dicimus et ordinamus / quod de omnibus singulis homicidiis proditoribus / robariis / furtis et falsitatibus, que committerent per aliquem magnatem de ipsis tribus domibus possit et debeat dominus potestas et eius curia, et alios officiales ad quos expectat cognoscere procedere condempnare et punire infra quinque annos a die commissi malefitii / de aliis vero maleficiis, que per eos committerentur, possit cognosci procedi condempnari et puniri et per infra duos annos a die commissi maleficii computandos

Domus autem seu cognationes de quibus supra dicitur et contra quos suprascripta ordinamenta sunt condita sunt hec videlicet

Inprimis omnes et singuli Marchiones de Monte Sancte Marie de Petriolo de Civitella. et omnes alii marchiones de ...

dicte civitatis et eorum descendentes in perpetuum per lineam masculinam legiptime et non legiptime

Item singuli de Ubaldinis et de domo Ubaldinorum et eorum descendentes in perpetuum per lineam masculinam legiptime et non legiptime

Item singuli de Ghuelfutiis et de domo Ghuelfutiorum in perpetuum per lineam masculinam legiptime et non legiptime.

Quod dominus potestas capitaneus possessionem ecclesie vacantis etc. —— xxxviii

Statuimus et ordinamus quod si aliqua ecclesia in civitate vel comitatu vel districtu castelli vacari contingerit in futurum, per mortem alicuius electi cleri vel prelati seu per novationem vel renumptiationem vel alio quocumque modo de qua esset questio quod dominus potestas et priores populi dicte civitatis propre existentes sibi illi exeuntes qui requisiti fuerint, teneantur et debeant ex debito eorum offitii et ex vinculo iuramenti ad instantiam partis que fuerit de civitate comitatu vel districtu castelli, et non aliunde accipere possessionem talis ecclesie vacantis de qua esset questio, et dictam ecclesiam per eorum familiares quos et quot per se voluerit cum salario .s. trium denariorum pro quolibet et quolibet die, et expensis cibi et potus eis dandis per partem ad cuius instantiam possessio accepta fuit, facere custodiri donec questio fuit determinata et sopita, et dicta questione determinata, possessionem talis ecclesie parti cui data fuit possessio relaxare et dare. ~~dicto vel ... in favorem vel fauditam alicuius ecclesie civitatis castelli vel comitatus vacantis vel novata, cum rectore prelato vel sine~~, Et si quis aut bona vel possessio eius que ut predicitur vacaret detineret, seu ad voluntatem domini potestatis vel priorum populi eorum famulis non exiberet, aut non daret aut possessionem per dictum eorum famulis acciperet, vel eos in eis turbaret vel iniuriaretur, si sit mangnas in libris mille denariorum et popularis vel libri quingentis denariorum comuni castelli similiter condempnetur, si vero fuerit forensis, caput ei a spatulis amputetur, et si non fuerit non subpositus iurisdictioni comunis castelli, seu dicti comunis iurisdictioni detinens cuius propriores consanguinei ex linea patria, si sint mangnates in libris mille denariorum et si sint populares in libris quingentis denariorum comuni predicto similiter condempnetur, absque aliquo processu de eis faciendo

Quam penam dnus potas exigere teneatur et debeat sub pena
librarum quingentarum den. a prioribus sanguineis predictorum. Et ille
qui predictam exactionem fecerit habeat eius quod exiget quartam partem
et residuum sit cois. Et predicta debeant fieri requesito tamen con
silio dni Epi si tunc esset in civitate contingerit

q statuta noientur stat. iustitie c xxxviij

Quod statuta noientur Statuta Iustitie. — xxxviij.

Ordinamus et dicimus quod ex predicta omnia et singula ordinamenta
sive statuta. hic in octo prioribus statutis precedentibus
et ea omnia que in ipsis octo statutis sive ordinamentis continentur,
noientur, nuncupentur, et appellentur, et noiari et appellari possit
et debeant pro ordinamenta et statuta Iustitie populi castellani, et
sint firma et pro rata et vallida, Et quod imperpetuum ipsa ordina
menta iustitie, vel aliquod ipsorum, nullam mutationem, detractionem
correctionem, vel interpretationem recipiant. Immo de ipsorum mutatione
cassatione, suspensione, derogatione, detractione, correctione vel
interpretatione, aut dilatione executionis eorum que predictorum ordinamentorum
iustitie rigore, in futurum occurrerent quomodolibet exequenda, proponi
provideri, arengari, scribi vel reformari non possit nec debeat in aliquo
consilio dicti populi vel cois, magno vel parvo, nec etiam in societate
sive massa populi dicte civitatis aut generali adunantia, vel etiam
parlamento, et si secus proponeretur, arengaretur, scriberetur, pro
videretur, vel reformaretur, non valeat nec teneat set ipso iure sit irritum
Et insuper dnus potas et priores populi, et quilibet alius, qui contra predicta
proposuit, arengaverit vel scripserit, penam mille librarum den. pro quolibet
ipsorum ipso facto incurrant, absque aliquo processu vel condempnatione
desuper propterea fienda, que per eos ab ipsis exigatur, et de salario dicti
dni potatis per camerarium cois debeat detineri, et ab officiis
in quibus populi vel cois essent sint privati et amoniti in totum et
in perpetuum ad aliquod officium cois per eos non possit vocari, eligi vel ad
sumi, Et quod in futurum in [illegible] statuto ordinamento vel reformatione
derogatione sive suspensione que fieret in quocumque consilio cois vel

p(ro)p(ter)e q(ui)d(em) magno vel parvo semp(er) poni et dici debeat ordinam(en)ta
iustitie p(o)p(u)li castellani firma et rata maneant, ac talis derogatio
sive suspensio a nullo p(ro)poni possit vel scribi, aut sup(er) ip(s)a arengari
sub pena libr(arum) quingentar(um) libr(arum) den(ariorum) cort(onensium). Et statutar(ii) dicti co(mun)is
qui in futurum eligerentur, sub d(i)c(t)a pena p(re)d(ic)ta ordinam(en)ta iustitie
d(e)bu(n)t ad i(n)bu(n)um in statutor(um) volumi(n)e po(ne)re teneantur. Que
statutor(um) et ordinamentor(um) iustitie obs(er)vationem, d(omi)nus pot(esta)s, s(yndicus)
maior et ipsor(um) offitiales p(ro)p(ter)eo p(o)p(u)li in eor(um) offitii iuramento iurare
expressius teneantur sub pena quingentar(um) libr(arum) den(ariorum) p(ro) quolib(et) ip(s)or(um)
et sub eadem pena cancellarii d(i)c(t)i co(mun)is d(e) p(re)d(i)c(t)is iuramentu(m) rectorib(us)
et offitialib(us) d(i)c(t)is co(m)putare expressius teneatur in p(re)d(ic)tio(n)e vel eor(um) alia,
non obstantib(us) aliquibus capitulis, statutis et ordinamentis d(i)c(t)i co(mun)is

Q(uod) nulla iura conventicula seu conspiratio fiat i(n) civit(ate) vel comi(tatu) — xl

[margin: conventicula vel conspiratio vel contra castellum c. xl]

Item statuimus et ordinamus p(ro) bono pacifico et populari statu
civitatis p(re)d(i)c(t)e et comitatus eius manutenendo et s(er)vando, q(uod) nulla iura
conspiratio, conventicula, congregatio, compagnia seu societas, seu quocumq(ue)
nomine censeantur, in civitate castelli seu eius comitatu nec alibi fiat aut
fieri debeat p(er) aliquem vel aliquos de civitate castelli vel eius comitatus vel
aliunde, contra comune vel aliqua(m) aliam singularem p(er)sonam civitatis castelli
vel eius comitatus. Et si quis contrafecerit puniatur et condempnetur, vid(elicet)
ille qui talem iuram, vel alia(m) congregationem sollicitaverit, ad inveni(endum)
fecerit, aut inceperit in quingentis libr(is) den(ariorum), ille vero qui ad ip(s)a(m)
iuraverit, aut secutus fuerit, in ducentis libris den(ariorum). Et quicumq(ue)
non dederit consiliu(m), auctoritatem vel favorem, ut p(re)d(ic)ta fiant, puniat(ur)
i(n) centu(m) libr(is) den(ariorum), notarius aut vel alia quecumq(ue) p(er)sona q(ue) scripserit
aliq(ui)d circa p(re)d(ic)tam iuram, societatis seu congregationem vetita ut d(i)c(tu)m
est, puniatur in abscissione manus, que ei abscindatur. Item
q(uod) nulla p(er)sona debeat aliquo modo, nec audeat de aliq(ua) p(ar)te vel septa
contendere pena vigintiquinq(ue) libr(arum) den(ariorum). Item q(uod) si aliquis puniret(ur)
reducere statum civitatis in aliqua partem vel septam, p(ro)pter qua(m) reducere(tur)
popularis bonus et pacificus status dicte civitatis turbaretur, ultimo
supplicio puniatur et in confiscatione suor(um) bonor(um). Statuentes et
insup(er) ordinantes q(uod) nullus civis comitatinus vel districtualis

Civitatis castelli vel habitans in dicta civitate comitatus vel destrictu audeat vel presumat directe vel per obliquum pala vel occulte, adunantiam gentis armigeram facere vel garzare seu aliquem ducere vel destinare in iuriam vel offensam seu initium vel destrictum alicuius civitatis, castri vel loci, domini vel alicuius alterius hominis vel persone sine expressa licentia dominorum priorum populi et consilii sedecim dicte civitatis qui pro tempore fuerint, pena quingentarum librarum denariorum, cuicumque adunanti aut conducenti vel destinanti absque licentia dicta, qua pena si non solverit infra mensem a die qua venerit in fortiam communis, amputetur ei pes ita quod a corpore penitus separetur. Et quod nullus civis comitatinus vel districtualis vel habitans in dicta civitate comitatu vel destrictu audeat vel presumat cum stipendio vel sine ire, manere aut esse in modum armigerum in initium vel destrictum alicuius civitatis vel castri, universitatis vel loci, domini vel alterius singularis persone sine expressa licentia dicta, et qui contrafecerit condempnetur in ducentis libris denariorum, qua pena si non solverit infra unum mensem a die qua venerit in fortia communis, amputetur ei pes, ita quod a corpore separetur. Et predicta non vendicent sibi locum in euntibus vel conducentibus ad aliquod offitium, vel in illis qui fuerint conducti a quinque annis infra ad stipendium, eundo longe ad aliquem locum distantem a dicta civitate per quatreginta miliaria. Et predicta vendicent sibi locum ad futura tantum, et de preterita non possit et debeat procedi et condempnari ad arbitrium domini potestatis usque in centum libras denariorum pro quolibet et qualibet vice. Et si potestas negligens fuerit in predictis non executionibus perdat de suo salario an(?) libras denariorum.

De pena committentis malefitii propter quod rumor esset in civitate — cxli

De pena committentis malefitii propter quod rumor est in civitate — xcli

Statuimus et ordinamus quod pro evidenti utilitate communis castelli et populi dicte civitatis et pro manutenendo et servando pacifico et tranquillo quieto statu ipsius civitatis et comitatus, quod si aliqua persona cuiuscumque conditionis existat, commiserit per se vel alium aliquod malefitium in civitate vel comitatu castelli propter quod rumor esset in ipsa civitate, ita quod campana communis vel populi pulsaretur ad martellum vel populus ipsius civitatis veniret ad arma, puniatur et condempnetur in duplo eius quo condempnari deberet, vel posset ex forma statutorum et ordinamentorum

toris loquentium de tali malleo qualitate p[er]s[one] et f[a]c[t]i et condicion[e] t[em]p[or]is
Statuentes insup[er] q[uod] nullus offensus vel alius cuiuscu[m]q[ue] con-
dictionis existat t[em]p[or]e alicuius rumoris malleij vel alio aliquo t[em]p[or]e
audeat vel p[re]sumat exclamare ad arma ad pena[m] centum libr[arum]
den[ariorum] et plus ad arbitrium d[omi]ni potestatis et syndici maioris in-
specta qualitate et condicion[e] p[er]s[one] f[a]c[t]i et t[em]p[or]is

De pena frangentis loca religiosa c xlij

De pena frangentis loca religiosa — xlij

Item statuimus et ordinamus q[uod] si aliquis fregerit aliq[uod]
locum religiosum d[omi]narum seu monialium vel fratrum religiosorum cuiuscu[m]q[ue]
ordinis vel habitus sint civitatis vel comitatus et intraverit contra
bonos mores violenter si quidem fuit de nocte condempnetur in mille
libr[is] den[ariorum] quas penas si non soluerit infra quindecim dies a die late sententie
computandos manus dextera sive pes dexter amputetur taliter q[uod] a
corpore separetur

De pena euntis ad domum alterius violenter vel [illegible] contentis c xliij

De pena euntis ad domum alterius ad p[ro]eliandu[m] — xliij

Item statuimus et ord[inamus] q[uod] nulla p[er]sona audeat vadere vel p[re]sumat in
dicta civitate vel comitatu vel de die vel de nocte cum t[ur]ba sua ad domum alterius
ad p[ro]eliandum ipsam domum vel existentes in ea vel ignem immittere
in dicta domo pro vindicta facienda vel iniuria inferenda. Et q[ui] contra
fecerit condempnetur in quingentis libr[is] den[ariorum] et plus re[spec]t[u] p[er]sone
ad arbitrium d[omi]ni potestatis et syndici maioris et ad emendation[em] dupli
dampni passi. Si vero quis hostia alicuius domus fregerit vel domum
alicuius violenter intraverit puniatur in centum libr[is] den[ariorum] et in me-
dietate dampni. Pari pena puniatur assistentes vel auxilium p[re]bentes in
p[re]dictis vel aliquo p[re]dictorum. Et in casu p[re]dicto ubi incendium factum fuit et
condempnatus dictam quantitatem non soluerit infra quindecim dies a die
late sententie computandos igne totaliter aburatur ita q[uod] moriatur.
Providentes insup[er] q[uod] si aliquis invenerit aliquam p[er]sonam in domo sua
p[ro]pria vel conducta suspectam t[em]p[or]e noctis subripientem res suas malo
modo accipientem vel uxorem vel aliquam de sua familia violantem
vel violare volentem t[un]c vel p[re]sentem capere posset et percusserit eum
vel ea cum sanguine vel sine etiam si mortuus fuit ex tali percussione
dictus capiens vel p[er]cutiens in aliquo puniri vel condempnari non possit

et de predictis stetur iuramento patientis, si noluerit iurare quod eum invenerit in domo sua propria vel conducta facientem vel detinentem predicta, cum duobus testibus vel cum publica fama concordante et dicto unius testis de familia sua sciente in domo tali sufficiat publica fama et iuramentum ipsius.

De libero homine non capiendo in civitate vel comitatu C. xliiij

De libero homine non capiendo in civitate vel comitatu — xliiij.

Item statuimus et dicimus quod si aliquis ceperit aut capi fecerit in muros civitatis castelli vel in comitatu aliquem hominem cuiuscumque condictionis sine licentia et mandato domini potestatis suorum iudicum vel alterius offitialis iurisdictionem habentis pro suo offitio exercendo dicti comunis, sua auctoritate ducendo ipsum personaliter contra eius voluntatem ad domum ipsius vel alterius vel ad aliud locum, solvat comuni pro bampno quingentos libras denariorum et nichilominus captum relapsare teneatur et restituere res ablatas. Et si ipsum non relaxaverit postquam potestas eidem preceperit vel precipi fecerit infra terminum sibi assignatum per potestatem vel eius iudicem sive personam comunis condempnetur comuni in mille libras denariorum pro bampno si capi poterit, et si capi non poterit sit et esse debeat de civitate castelli eo ipso de facto ipso iure exbampnitus, publicatis comuni omnibus suis bonis. Et si non poterit solvere dictum bampnum, et caput amputetur. Et si potestas predicta non fecerit, condempnetur per sindicum comunis in quingentis libris denariorum et dictam condempnationem cum effectu exigere teneatur et in utilitate dicti comunis adducere. Et predicta non vendicent sibi locum in patrem qui caperet filium nec in domino qui caperet servum suum, nec etiam in eum qui caperet aliquem inimicum dicti comunis nec etiam in domino qui caperet famulam fugientem cum rebus sibi subtractis, dummodo ducat in fortia potestatis vel alterius rectoris dicte civitatis nec in capientibus exbampnitos, quo casu servetur forma statuti loquentis de tali materia.

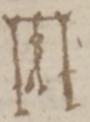
De vitio sodomitico C. xlv

De vitio sodomitico — xlv.

Statuimus et ordinamus quod potestas teneatur primo mense sui regiminis facere per civitatem publice bampniri voce preconia quod omnes masculi maiores xiiij annis se debeant a maledicto et nefandissimo vitio sodomitico sive bugiarie optime precavere. Et quicumque fuerit inventus post modum in predictis contra predicta facere teneatur potestas condempnare ad mortem tale sodomitam et quod igne comburatur.

nulla domus destruatur de aliquo tamen predicto

De facientibus robarias, furta et de penis ipsorum ——— xlvii.

Statuimus et ordinamus quod si aliquis in strata vel via publica civitatis vel
comitatus Castelli commiserit seu fecerit aliquam robariam seu depredationem
rei vel rerum valoris et extimationis centum solidorum et abinde infra condempnetur
in centum libris denariorum quam penam si non solverit infra xv dies a die late sententie
numerandos, fustigetur per totam civitatem et ferro callido in ganascia coquatur;
Si vero fuerit valoris et extimationis a centum solidis usque in decem libras denariorum
puniatur in ducentis libris denariorum; Si vero fuerit valor et extimatio a de-
cem libris denariorum usque in vigintiquinque libris denariorum puniatur in quatringentis
libris denariorum; Si vero fuerit valoris et extimationis a vigintiquinque libris denariorum supra
cuiuscumque valoris et extimationis condempnetur in quingentis libris denariorum; quas
penas si non solverit infra xv dies a die late sententie computandos ei manus
dextera debeat amputari; Si vero quis derobaverit seu depredatus fuerit duabus
vicibus predicta facta vice condempnetur in dupla eius in qua condempnaretur
pro prima robaria; si vero depredatus fuerit seu derobaverit tribus vicibus
tunc dictus robator sive depredator furcis laqueo suspendatur; Si vero
derobarie seu depredationes predicte fuerint facte alibi quam in stratis viis et
publicis tunc in medietate dictarum penarum condempnetur; preterquam ubi inveniet
pena sanguinis imponenda quo casu puniatur ut supra; Et intelligatur
depredatio et robaria esse commissa, si quis armatus violenter aliquam
rem acceperit alicui; Si vero sine armis aliquis alicui rem vel res violenter
abstulerit cuiuscumque valoris fuerint puniatur ad arbitrium potestatis
usque in centum libras denariorum, consideratis qualitate facti loci et temporis et conditionibus
personarum; Si vero quis in civitate vel comitatu Castelli furtum fecerit alicui de re
vel rebus valoris et extimationis viginti solidorum et abinde infra puniatur arbi-
trio potestatis, dummodo non excedat quantitatem xxv librarum denariorum; Si vero quis-
quis furatus fuerit rem vel res valoris et extimationis a viginti solidis
usque in centum solidos condempnetur in quinquaginta libris denariorum; Si vero fuerit va-
loris et extimationis a centum solidis usque in decem libras denariorum condempnetur in centum
libris denariorum; Si vero fuerit valoris et extimationis a decem libris usque in viginti
quinque condempnetur in centum quinquaginta libris denariorum. Si vero fuerit valoris

a viginti quinque libr. usque in quinquaginta libr. den. condempnetur in ducentis libris libr. den. Et si fuerit valoris et extimationis a l. libr. usque in centum libr. den. puniatur in trecentis libris den. a centum vero libris supra cuiuscumque valoris et extimationis sit res furata condempnetur in quatringentis libr. den. quas penas si non solverit infra xv. dies a die late sententie, nudandus fustigetur per plateam civitatis castelli et ducatur ad petronem dicti comunis et ibi cum ferro calido in guancia coquatur et ligetur et moretur ibi saltim duabus horis. Si vero quis duabus vicibus furatus fuerit puniatur in duplum eius quo primo furto puniretur, qua pena si non solverit ut dictum est, fustigetur ut supra et eius manus dextera amputetur. Si vero tribus vicibus furatus quis fuerit condempnetur in triplo eius quod primo furto extitit declaratum, qua pena si non solverit infra xv dies a die late sententie, furcis laqueo suspendatur. Si vero quis quatuor vicibus vel pluribus furatus fuerit absque aliqua redemptione furcis laqueo suspendatur. Et in quolibet casuum predictorum teneatur et debeat dominus potestas et quilibet alius rector officialis dicti comunis qui cognoscet de predictis facere emendari vel restitui res derobatas vel furto subtractas in duplum illi cui fuerint derobate vel furto subtracte. Et a predictis et quolibet predictorum exceptuamus et excipimus minores xiiij annis, quos dictis penis vel aliqua alia occasione predictorum puniri non volumus teneri. Et eisdem penis quibus supra volumus teneri et puniri derobantes vel furantes extra comitatum castelli, si apportaverint et retractaverint res derobatas vel furatas in civitatem vel comitatu castelli.

De non restituendo res robbatas vel furatas apud alios inventas c. xlviij

De non restituendo res robbatas seu furatas apud alios inventas. — xlviij

Item statuimus et ordinamus quod siquis rigaterius vel alia persona in platea comunis in foro die fori vel strata publica, publice et palam rem aliquam mobilem seu se moventem bona fide emerit vel alio iusto titulo acquisiverit, presentibus duobus testibus, non possit ab emptore vel alio iusto titulo acquirente talis res empta vel alio iusto titulo acquisita revocari vel opponi quod ipsa res fuerit furtiva vel derobata, set ipse ad quem spectaret, si voluerit illam rem pretium emptori vel habenti alio iusto titulo restituat, pro quo talem rem acquisiverit, reservato iure illi cui fuit res subtracta furto vel derobbata contra furem vel derobbatorem vel alium qui mala fide habuit rem predictam.

¶ De pena illius qui intulerit vim alicui mulieri — xlviij.

pena illius qui vim intulerit alicui mulieri c.xlviij

Item statuimus et ordinamus quod si quis vim intulerit alicui mulieri
maritate vel virgini cognoscendo eam carnaliter contra eius
voluntatem capite puniatur. Si autem primum carnaliter eam cognoscere
attentaverit set non cognovit in effectu, si in domo habitationis sue
condempnetur in quingentis libris denariorum, si vero extra domum sue habitationis
in trecentis libris. Si vero aliquis cognosceret carnaliter aliquam virginem vel
maritatam de voluntate ipsius mulieris, siquidem in domo habitationis
dicte mulieris, condempnetur in quingentis libris denariorum, si vero extra domum in du-
centis libris denariorum condempnetur. Si autem aliquis carnaliter cognoverit
primum aliquam mulierem viduam vel aliam honeste viventem siquidem in
domo habitationis talis mulieris, condempnetur in mille libris denariorum. Si
vero extra domum in quingentis libris denariorum. Si vero primum carnaliter cognoscere at-
tentaverit, et non cognovit, siquidem in domo habitationis talis mu-
lieris in trecentis libris denariorum condempnetur, si vero extra domum in ducentis
libris denariorum condempnetur. Si autem aliquis cognosceret carnaliter aliquam
viduam vel aliam honeste viventem de voluntate ipsius mulieris
siquidem in domo habitationis talis mulieris condempnetur in centum
libris denariorum, si vero extra domum in viginti quinque libris. Salvo quod si aliquis
cognovit vel cognoscere attentavit aliquam virginem, viduam vel aliam
honeste viventem, et ille talis posset eandem accipere in uxorem,
siquidem dicta mulier corrupta, vel corrumpi attentata, de voluntate
duorum suorum propinquiorum consanguineorum, vellet accipere in maritum dictum
corrumpentem vel corrumpere attentantem, quod tunc ad dictas penas vel aliquam
earum nullatenus teneatur. Et predicta vel aliquid predictorum non vendicent
sibi locum in famulis vel servientibus alicuius, et etiam in mulieribus
male fame, vel meretricibus, si voluntarie passe fuerint car-
naliter se cognosci. Si autem carnaliter fuerint violenter, vel attentate
puniantur cognoscens vel attentans, arbitrio potestatis a sexaginta
usque in quantitatem centum librarum denariorum et descendere usque ad in quantitatem
decem librarum denariorum inspecta qualitate facti, loci, temporis et dictarum personarum.
Et si fuerit mulier maritata, que permiserit voluntarie carnaliter se cognosci
contra voluntatem viri, suas dotes amictat in viro ipso, quod viro debeat
effectualiter applicari, et ad repetitionem ipsarum dotium dicte mulieri vel alii

nullum Jus spectat / Si uero quis carnaliter cognouerit aliquam mo-
nialem uel religiosam dominam in monesterio / uel loco religioso capite
puniatur / Si uero extra monesterium uel locum religiosum quis carnaliter
cognouerit contra uoluntatem dicte monialis uel domine religiose etiam
capite puniatur / Si uero de uoluntate dicte domine monialis uel re-
ligiose in quingentis libris denariorum condempnetur / Si uero quis carnaliter
non cognouit / sed cognoscere attentauit / dictas moniales uel religio-
sas siquidem in monesterio uel loco religioso et uiolenter in quingentis
libris denariorum condempnetur / Si uero extra monesterium uel locum religiosum condep-
netur in ducentis libris denariorum

de pena illius qui homicidium commisit

De pena illius qui homicidium commisit ——— xlviij

Statuimus et ordinamus quod si aliqua persona occiderit uel occidi fecerit
seu mandauerit aliquam personam in ciuitate uel comitatu Castelli ciuitatis
uel comitatensem nostre ciuitatis, pena capitis puniatur, et eius omnia bona de-
struantur et deueniant in communi pro dimidia et alia dimidia applicetur
heredibus occisi / Si uero homicida haberi non poterit exbampniatur et condemp-
netur in supradicta pena, de quo bampno non possit exire. Et si quo tempore
peruenerit in fortiam communis puniatur in dicta pena / Si uero aliquis prestiterit
consilium uel fauorem ad dictum homicidium perpetrandum dederit / condempnetur
in mille libris denariorum, et si dictum bampnum non soluerit infra decem dies a die
late condempnationis computandos puniatur pena capitis. Item dicimus
quod si aliquis ex ciuitate et comitatum Castelli occiderit uel occidi fecerit aliquem
de ciuitate uel comitatu Castelli uel consilium uel auxilium ad predicta dederit pu-
niatur in penis supradictis omni tempore, Et de contentis in presenti statuto potestas
possit inquisitionem facere, et repertos culpabiles punire et condempnare secundum
formam statuti. Et si quis in ciuitate uel comitatu Castelli homicidium aliquod
commiserit, uel incidit alicui membrum pro aliquo facto, trahatur per
ciuitatem ad caudam equi, muli, uel asini et suspendatur per gula, ita quod pe-
nitus moriatur, Et omnia bona sua deuastentur et deuastata de-
ueniant in communi / Si uero ferita fecerit cum sanguine uel membrum de-
uastauerit pro aliquo facto abscidatur ei manus et pes / Si uero percusserit
sine sanguine pro facto abscidatur ei manus. Et ne in libris deformetur
nulla domus destruatur in aliquo casu predicto.

~~Aut vos [illegible] contra furem vel derobantem vel aliquem malo [illegible]~~
~~[illegible] rem [illegible]~~

De pena falsi c. l.

De pena falsi

Item statuimus et ordinamus quod siquis in civitate vel comitatu castelli fabricaverit vel fabricari fecerit falsam monetam igne totaliter comburatur. Si vero quis scienter expendiderit falsam monetam vel bonam monetam tonsam dederit condempnetur in trecentis libris denariorum. Si vero quis fabricaverit vel fabricari fecerit falsum instrumentum puniatur in quingentis libris denariorum et plus et minus arbitrio domini potestatis cum deliberatione syndici maioris considerata qualitate facti et conditione personarum. Et si aliquis predictorum condempnationem de eo factam non solverit infra xv. dies a die late condempnationis computandos a qua tali condempnatione non fuit appellatum et si fuit appellatum a die confirmationis sive mandamenti, ei manus dextra abscidatur. Si vero aliquis tulerit aliquod falsum testimonium in aliqua causa civili vel criminali puniatur in centum libris denariorum, qua pena si non solverit infra dictum terminum quindecim dierum predictorum abscidatur ei lingua et siquis induxerit aliquem falsum testem scienter condempnetur in dicta pena centum librarum denariorum. Et si non solverit infra dictum terminum xv. dierum abscidatur sibi lingua ut dictum est, et non intelligatur quis scienter falsum testem produxisse seu induxisse eo ipso quod testis falsum tulit testimonium. Et testis qui falsum testimonium intulerit et producens seu inducens falsum testem plus et minus condempnetur inspecta qualitate facti et conditione personarum arbitrio potestatis et syndici maioris si syndicus erit in civitate et si syndicus non erit arbitrio potestatis. Si vero quis alia specie falsitatis commiserit condempnetur in quinquaginta libris denariorum et plus et minus ad arbitrium domini potestatis et syndici maioris si erit dictus syndicus in civitate presens, alias ad arbitrium dicti domini potestatis inspecta qualitate facti et conditione personarum. Siquis autem simpliciter periuraverit seu degeraverit puniatur in decem libris denariorum pro quolibet et qualibet vice.

Nulla persona mictat ignem in aliqua domo

Quod nulla persona mictat ignem in aliqua domo

Item provisum et ordinatum est quod nulla persona mictat ignem in aliqua domo sua vel aliena vel in aliqua capanna, palcario vel aliis rebus similibus in civitate castelli vel comitatu vel in aliquo castro ipsius civitatis ad penam arbitrio domini potestatis et domini syndici maioris inspecta qualitate facti et conditione perso-

89v

De incendijs et vastamentis c. lij

De incendiis et vastamentis c. — lij

Item statuimus et ordinamus quod si quis incendium vel vastamentum fecerit in civitate vel comitatu castelli in vineis bladis arboribus seu rebus quibuscumque similibus, et dampnum datum fuerit a decem libris denariorum infra, condempnetur et puniatur secundum formam statutorum dampnorum datorum de quibus dampnis [illegible] officiales super dampnis datis deputatus. Et si non dampnum datum fuerit ex dicto incendio vel vastamento a decem libris usque in quinquaginta, condempnetur in quinquaginta libris denariorum. Et si non dampnum datum fuerit ad quinquaginta libris denariorum usque in centum condempnetur in centum libris denariorum, abinde vero supra cuiuscumque quantitatis sit dampnum, condempnetur in ducentis libris denariorum, et plus arbitrio potestatis in quolibet casuum predictorum inspecta qualitate facti, conditione persone. Et nichilominus in quolibet casuum predictorum condempnetur talis delinquens dampnum passo in duplo eius quod dampnum datum fuit, Et in predictis et quolibet predictorum sufficiat probatio unius testis bone fame cum publica fama loci, ubi dictum incendium vel vastamentum factum fuit, vel iuramentum illius qui dampnum passus fuit, cum dicta publica fama probata per quatuor testes bone conditionis et fame.

De illo qui debilitaverit vel inciserit alicui aliquod membrum c. liij

De pena illius qui debilitaverit vel inciserit alicui membrum — liij

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis aliquem percusserit vel aliter offenderit ex qua percussione vel offensione percussus vel offensus pedem manum nasum vel oculum perderet vel debilitaretur, condempnetur in quingentis libris denariorum, quam penam si non solverit infra xv dies a die late sententie, similem membrum amputetur eidem offendenti vel percutienti. Et si non aliquis debilitaret vel amputaret alicui aliquem digitum manuum condempnetur in ducentis libris denariorum, si non pedum in centum libris denariorum. Et si non aliquis alicui inciserit aurem vel dentem cadere fecerit, pro quolibet dente et auricula condempnetur in centum quinquaginta libris denariorum.

De percussionibus et adminationibus factis cum armis c. liiij

De percussionibus et adminationibus factis cum armis — liiij

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis aliquem percusserit in dicta civitate vel comitatu castelli cum manaria lancea clavarina berra tennere vel quadrello seu guarerta balisteando cum balistra vel arcu vel speto quadrefecto spata cultello bastone ferreo mazo ferrea —

palotta plumbea vel ferrea vel aliis quibus armorum hiis similibus
sive facie et sanguis exivit condempnetur in ducentis libris den. Si vero cicatrix
ex dicta percussione remanserit in facie condempnetur in trecentis libris
den. Si vero in capite, gula vel collo, et sanguis exivit, condempnetur
in centum quinquaginta libris den. pro qualibet percussione. Et si ex dicta percussione
ossium fractum fuit, vel aliquod membrum incisum fuit, condempnetur
in ducentis libris den. pro qualibet percussione. Si vero in aliis partibus corporis
cum sanguine condempnetur in centum libris den. pro qualibet percussione,
et si vulnus fuit cassale, condempnetur in ducentis libris den. et
in quolibet dictorum casuum, si pena in manibus fuit quis condempnatus infra
mensem post quam in fortiam comunis venerit, aut in dicto tempore pacem non habuit
de tali malo abscidatur ei manus ita quod a corpore separetur. Si vero
quis percusserit cum dictis armis, vel aliquo predictorum vel hiis similibus,
sine sanguine, siquidem in facie, capite, gula, collo condempnetur
in centum libris den. Si vero in aliis partibus corporis sine sanguine,
condempnetur in quinquaginta libris den. Si vero aliquis quis percusserit
cum lapide, pugno, naso, ferro, osse vel aliis similibus, cum sanguinis
effusione, siquidem in facie condempnetur pro qualibet vice in centum
libris den. Si vero ex dicta percussione cicatrix seu signum remanserit, condempnetur
in ducentis libris den. Si vero percusserit cum sanguine in capite, gula
vel collo condempnetur in centum libris den. Et si ex dicta percussione ossum
fractum fuit condempnetur in centum quinquaginta libris den. Si vero
percusserit in alia parte corporis condempnetur in quinquaginta libris
den. Si vero quis percusserit cum dictis armis vel hiis similibus sine sanguine
si in facie, capite, gula, vel collo condempnetur in quinquaginta libris
Si vero in alia parte corporis condempnetur in xxv libris den.
den. Si vero aliquis aliquem percusserit cum virga, gleba, terra, fune
vel hiis similibus, cum sanguine, siquidem in facie, capite, gula
collo condempnetur in quinquaginta libris den. Si vero in aliis partibus
corporis puniatur in viginti quinque libris den. Si vero cum aliis armis
et hiis similibus percusserit sine sanguine puniatur in medietate eius quod
puniretur si percussisset cum sanguine. Si vero quis contra aliquem
balistraverit vel sagittaverit quadrellum vel aliquod telum et ipsum non

90v

de pena admenantis cum armis contra aliquem

puniatur in quinquaginta libr. den. Si vero aliquis contra aliquem admenaverit cum manaria, lancea, clavarina, spata, falcone, cultello vel aliis armis et hiis similibus, et non percusserit condempnetur pro qualibet et qualibet vice in vigintiquinque libr. den. Si vero admenaverit vel traxerit contra aliquem cum lapide, ligno vel hiis similibus, non percusserit condempnetur in decem libr. den. Si vero cum virga, glebatia, fune vel hiis similibus et non percusserit condempnetur in centum sol. den. Mulieres vero si commiserint aliquod predictorum condempnentur

Iuxta formam dicti capituli famulus est in medietate penarum tenentur

in medietate penarum in quibus condempnarentur masculi delinquentes. Et a predictis et quolibet predictorum excipimus minores duodecim annis et magistros eorum discipulos percutientes ad docendum vel corrigendum, et etiam corrigentes vel percutientes uxores, filios, famulares vel alios in eadem familia ad communem victum et vestimentum morantes et fratres et alios in eadem domo existentes inter se predicta committentes quos ad aliquam penam teneri non volumus. Dummodo tamen predicta committ[...] cum moderatione inculpate tutele. Et cum armis non ferreis, si vero predicta vel aliquod predictorum absque moderatione inculpate tutele vel cum armis ferreis arbitrio domini potestatis et syndici maioris puniantur. Si vero predicta vel aliquod predictorum commissa fuerint casu fortuito, similiter arbitrio domini potestatis cum consensu domini syndici puniatur. Si quis autem offenderit aliquem dicto vel facto aliqua meretricem pena medietatis puniatur, preterquam ubi inveniretur ultimum supplicium imponendum.

de percussione condempnatur facta manu vacua. c. lv.

De percussione facta manu vacua. ——— lv.

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis in civitate vel eius districtu percusserit aliquem manu vacua in facie et sanguis non exiverit condempnetur vice qualibet et qualibet percussione in quinquaginta libr. den. Si vero percusserit aliquem in capite, gula vel collo manu vacua et sanguis non exiverit condempnetur in vigintiquinque libr. den. vice qualibet et pro qualibet et qualibet percussione. Si vero aliquem percusserit manu vacua in alia parte corporis sine sanguinis effusione condempnetur vice qualibet pro qualibet percussione in quindecim libr. den. Si vero percusserit aliquem manu vacua in facie et sanguis exiverit condempnetur vice qualibet et pro qualibet percussione in centum libr. den. Si vero

percusserit aliquem

percusserit aliquem in capite, collo vel gula, et sanguis exiverit
condempnetur vice qualibet et qualibet percussione in quinquaginta
libris denariorum. Si vero percusserit aliquem in alia parte corporis manu vacua
et sanguis exiverit, condempnetur vice qualibet et qualibet percussione in
viginti quinque libris denariorum, dummodo non excedant quantitatem ducentarum
librarum quotcumque fuerint percussiones, nec condempnari possit aliquis
ultra quantitatem ducentarum librarum pro aliquibus percussionibus manu vacua
factis, ut supra. Item eodem modo condempnetur in omnibus omnibus casibus
supradictis si percussio facta fuit cum calce, quemadmodum dictum est de percussione facta
cum manu. Si vero quis contra aliquem manu vacua vel calce adminaverit
et non percusserit, puniatur pro qualibet vice in centum solidis denariorum. Mulieres
autem delinquentes in dictis casibus vel aliquo predictorum puniantur in
medietate dictarum penarum, quibus puniuntur masculi delinquentes.
Excipimus a predictis minores duodecim annis, et magistros scolarum
discipulos percuterent, causa docendi vel corrigendi, et corrigentes et
percutientes uxores, filios, famulares vel alios in eadem familia ad
suum victum et vestitum morantes, et fratres et alios in eadem domo existentes
inter se predicta committentes, quos ad penam aliquam teneri non volumus,
dummodo predicta commiserint cum moderatione in culpate tutele, que in arbitrio
domini potestatis vel sui judicis maleficiorum existat. Et etiam excipimus causam
fortuito predicta vel aliquid predictorum committentes, qui puniantur arbitrio potestatis
et sindici maioris. Si quis autem in aliquo casuum predictorum offenderit aliquam
meretricem, pena media puniatur.

| De expingentibus vel capientibus aliquem per capillos, nasum vel barbam — Rubrica

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis ceperit per nasum vel barbam
et sanguis exiverit, condempnetur in centum libris denariorum; si vero sanguis
non exiverit, condempnetur in quinquaginta libris denariorum. Si vero aliquis
aliquem ceperit per capillos vel spatasaverit vel calce seu manu percusserit
et in terram ceciderit, si cum sanguine condempnetur in quinquaginta libris
denariorum, si sine sanguine condempnetur in viginti quinque libris denariorum. Si vero
aliquis aliquem spinserit seu spatasaverit vel ceperit per capillos et non
ceciderit in terram condempnetur in quindecim libris denariorum. Si vero aliquis
aliquem per terram traginaverit, condempnetur in centum libris denariorum. Si vero per ...

[margin:] ... vel capientibus aliquem per ... vel barbam, c. lvj

dos palicium de lamanerit condempnetur in vigintiquinque libr. den.
et ad emendationem dapni, dampnum passum in duplum. Et si aliquis
alteri extraxerit caputeum, capellina vel capellum iniuriose, condempnetur
in decem libr. den., Omnino aliquis aliquem in morderit, si cum sanguine
in facie condempnetur in centum libr. den., si sine sanguine in quinque-
ginta libr. den., si vero in aliis partibus corporis cum sanguine condem-
netur in quinquaginta libr. den., si sine sanguine in vigintiquinque
libr. den., mulieres aut innocentes aliquod pecora condempnetur
in medietate dictarum penarum et predictis exceptuamus illos quos
exceptuavimus in proxime precedenti capitulo et per eundem modum

de pena insultantis ———— Rom.

ce pena insultantis c. x lvi.

6 Statuimus et ordinamus quod nemo audeat vel presumat facere
insultum in cum vel contractu in aliqua persona cum armis vel sine
armis, et qui contra fecerit si fuit ad domum alicuius propria vel conducta
seu gratis concessa et cum armis evaginatis condempnetur in centum
libr. den. et si cum armis non evaginatis solvat comuni pro banpno L libr.
den., si vero sine armis condempnetur in vigintiquinque libr. den., si vero
in via publica vel alibi cum armis evaginatis, solvat comuni pro banpno
vigintiquinque libr. den., si vero cum armis non evaginatis condempnetur
in quindecim libr. den., si vero sine armis condempnetur in decem
libr. den. Excipimus predictos multos qui puniantur et puniendi re-
maneant arbitrio domini potestatis et condicia maiores. Et intelligatur
esse insultus in omnibus predictis casibus et quolibet ipsorum, quando aliquis
venerit ad apensate contra aliquem ad iniuriandum offendendum,
Non autem intelligatur esse insultus, quando primo venerit ad verba tantum,
et inmediate sequeretur insultus, Et si insultans pervenerit ad
aliquem actum, admenationis vel percussionis, puniatur pacto tamen
quod pro insultu vel pactum. de quo maior pena erit ex forma statuti

ce pena illius qui dixit alteri verba iniuriosa vel re-
proatoria c. lviii

de pena illius qui dixit alteri verba iniuriosa vel reipperatoria ———— Rom.
Item statuimus et ordinamus, quod si aliquis alterum dixit ista verba
iniuriosa cornuto becco et his similia verba condempnetur in
vigintiquinque libr. den., salvo quod ubi diceretur becco cornuto vel his

alium qui non haberet uel haberet uxorem, ad dictam penam non teneatur. Si uero aliquis aliquem vituperauerit aliqua iniuria spetiale notando stans, collatam ei, patri, matri, auo, auie, filio, filie, nepoti uel nepti ex filio, fratri uel sorori, uxori uel aliqua parte uel aliquis parte alteri fecisset uel reimpperauerit aliqua pena corporalem importante alium per eam condempnetur pro qualibet uice in uigintiquinque libris denariorum. Si uero aliquis alium dixerit ista uerba iniuriosa, uel aliquod ipsorum, uidelicet traditore, falsario, ladrone, furone et his similia, puniatur pro quolibet uerbo et qualibet uice in decem libris denariorum; si predicta uerba dixit propius item alteri et uno contextu unum uel plura dictorum uerborum dixit, condempnetur solum in decem libris denariorum. Si uero aliquis alium aliqua alia uerba iniuriosa dixerit uno instanti sine temporis interuallo puniatur in centum solidis. Mulieres autem predicta uel aliquod predictorum committentes, condempnentur in medietate dictarum penarum. Et quod sint uerba iniuriosa uel non remaneat in arbitrio potestatis.

De pena percutientis uel offendentis parentes. — lviiij.

Firmamus et dicimus, quod si aliqua persona percusserit patrem, uel matrem auum uel auiam, potestas teneatur et debeat illam personam que deliquerit in predictis, uel aliquo predictorum, carcerem per duos annos continuos in carceribus detinere cum ferris in pedibus compedita, si delinquens capi potuerit uel haberi, si fuerit cum sanguine. Et si fuerit sine sanguine detineat per unum annum. Et nichilominus condempnetur in pena in statutis contenta. Si uero capi non potuerit puniatur et condempnetur in duplo eius in quo puniri et condempnari deberet si extraneum offendisset. Et quod de dicto casu possit potestas procedere per inquisitionem, et eo modo quo uoluerit ad inueniendum ueritatem. Et quod de offensionibus que fierent inter alios coniunctos, sine sanguine et percussione armorum inquiri non possit sed per accusationem procedatur et in ipso casu pene non duplicentur.

De filio uel nepote qui commiserit aliquod homicidium. — lx.

Item statuimus et ordinamus, quod si aliquis filius uel nepos uiuente patre uel auo paterno aliquod malum commiserit, de quo capitalis pena corporalis imponenda et bona publicanda, quod tunc pater uel auus pro dicto filio uel nepote legitimam assignare cogantur, si in quod dicta legitima fuit tempore mali perpetrati, et dicta legitima dominus potestas et uti-

offitiales dicti comunis executionem faciant super fortiis statuta de tali maleficio
loquentis, tamquam si essent bona propria dicti filii vel nepotis. Et idem intel-
ligatur in filio vel nepote emancipato qui non fuerit parte sua adiecto
patre vel avo

De his qui non sunt sub iurisdictione et protectione potestatis c. lxi.

De his qui non sunt sub iurisdictione et protectione potestatis. lxi.

Item volumus et dicimus, quod si aliqua persona fuerit que non sit sub iurisdictione
et protectione comunis castelli, seque diceret non esse sub potestatis iurisdictione
et protectione domini potestatis et sue curie et dicti comunis, dicendo se non debere
sub potestate vel eius iudice alicui respondere, nec datia et collectas
et alias factiones comunis, eis impositas facere et prestare, et pervenerit
aliquo tempore ad ordinem, auctoritatem, iurisdictionem et protectionem comunis, con-
dempnetur per potestatem comunis civitatis castelli in ducentis libris
denariorum. Et nichilominus datia et alias factiones sibi impositas solvere
debeat, et certa debita que per eum soluta non essent. Item quod quicumque qui non
fuerit vel noluerit esse sub iurisdictione domini potestatis et comunis castelli ab
omnibus offitiis dicti comunis excludatur. Et predicta omnia dictus potestas te-
neatur facere bampniri publice per civitatem in principio sui regiminis
ut predicta melius serventur per cives et comitatinos castelli et quilibet possit
denumptiare et accusare et habeat medietatem bampni et eius nomine
teneatur in secreto.

De pena offendentium non subpositos iurisdictioni comunis c. lxii.

De pena offendentium non suppositos iurisdictioni comunis. lxii.

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua persona fecerit vel commiserit
aliquod maleficium vel delictum in aliqua persona in dicta civitate vel comitatu,
et contra talem delinquentem, potestas vel alius offitialis dicti comunis
procederet per inquisitionem accusationem vel denumptiationem. Et talis delinquens
declinaret iurisdictionem dicti domini potestatis vel alterius offitialis dicti comunis
et aliquis offenderet talem delinquentem et declinantem iurisdictionem
predictam, siquidem maleficium commissum per eundem declinantem iurisdictionem
esset tale, ex quo veniret imponenda pena ultimi supplicii, et dictus iurisdictionem
declinans occideretur, quod occidens in eventu tali de dicto homi-
cidio non condempnetur. Et si aliter offenderetur, dictus offendens in
nichilo puniatur, si vero maleficium per talem iurisdictionem declinantem
esset tale quod ex eo pena imponenda veniret absque ... aliud

membri, quod tunc occidens dictum talem iurisdictionem declinantem condempnetur tantum in trecentis libris denariorum; si vero eum aliter offenderet quod occidendo puniretur solummodo in quarto eius in quo veniret condempnandus si alium offendisset; si vero ex dicto maleficio gravissimo per dictum declinantem iurisdictionem veniret imponenda pena pecuniaria, et aliquis dictum talem declinantem iurisdictionem occideret, quod tunc dictus occidens condempnetur in quinquaginta libris denariorum tantum; si vero quis aliter eum offenderet in quarto eius quo puniretur si alium offendisset solummodo condempnetur.

iurisdictioni et arma por. lxij.

De non supportantibus iurisdictionem et arma portantibus — lxij.

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis non supportans iurisdictionem et protectionem domini potestatis et sue curie et districtus fuerit inventus arma portare contra formam statutorum puniatur de facto in pena in statuto contenta loquente de portatione armorum, et dictum talem inventum dictus dominus potestas vel alius officialis non possit relaxare donec dictam penam solverit integraliter. Et dominus potestas predicta facere teneatur ad penam centum librarum pro quolibet et qualibet vice et de predictis non possit nec debeat condempnari.

...ntium forens. c. lxiij.

De pena offendentium forenses — lxiij.

Item volumus et ordinamus quod si aliquis de civitate castelli vel eius districtu offenderit vel offendi fecerit aliquem forensem, patiatur illam penam quam pateretur dictus forensis si offenderet aliquem civem nostrum vel comitatinum in terra sua seu civitate dicti forensis, et secundum formam capitulorum civitatis unde esset talis forensis offensus. Et predicta locum habeant, si pena apposita in civitate vel loco talis forensis sit minor pena in nostro statuto contenta; et non intelligatur forensis qui ad predicta si se familiariter habitaverit in civitate vel comitatu continue per decem annos.

...malefactoribus et pena eorum.

De auxiliantibus malefactoribus et de pena eorum — lxv.

Item statuimus et ordinamus quod nullus in comitatu vel civitate castelli audeat vel presumat alicui malefactori dare nec prestare auxilium consilium vel favorem, ad aliquod maleficium committendum, vel post commissum maleficium ad evadendum; quod si contrafactum fuerit puniatur ad medietatem pene in qua veniret puniendus talis malefactor; si vero quod pro maleficio veniret imponenda malefactori pena corporalis tunc prestans auxilium consilium vel favorem puniatur realiter et personaliter in arbitrio

arbitrio dni potatis, sindici maioris vbi Syndicus esset,
inspecta qualitate fcti loci temporis et condictionibus psonarum, salvo
etiam qd vbi pstaret auxilium vel favorem alicui forensi male-
factori ut dictum est contra civem vel comitatensem dce civitatis, qd
te puniatur eadem pena qua punietur talis malefactor
forensis pro malefitio perpetrato

De malefactoribus capiendis i ciuitate. c. lxvi.

De malefactoribus capiendis · Civitati · lxvi.

Item statuimus et ordinamus qd si aliqd malitium comissum fuerit
i ciuitate castelli. Ille vel Illi, qui psentes fuerint, teneantur,
elevare rumorem, et psequi capere dictum homicidam et malefactorem
et ipm mictere in fortia cois et dni potatis incontinenti, omisso
dicto homicidio ad penam decem librarum pro quolibet contrafaciente. Et
si comissum fuerit aliqd malitium cum sanguinis effusione, teneantur
psentes elevare rumorem et psequi capere dictum malefactorem, ipm
in fortiam cois mictere ad penam centum s. den pro quolibet contrafacte
Et si fuerit comissum malitium sine sanguine, teneantur psentes elevare
rumorem et psequi et capere dictum malefactorem et i fortia cois mictere
ad penam. xl s. den pro quolibet contrafaciente. Et intelligatur de
hominibus illius contrate per quam fugeretur dictus malefactor, si ex tali
fuga rumor in dicta contrata fuerit. Et ad pdicta non teneantur
mulieres et minores. xiiii. annis, Et ad pdicta non intelligantur
nec locum habeant tempore noctis, in maleficiis vero que comicterentur in
comitatu contra non capientes malefactores fiet secundum formam
statuti in quibus casibus fueri dnus potas possit inquirere
contra non capientes comictentes malitia i comitatu. Item qd omnes
et singuli artifices ciuitatis castelli exercentes eorum artes in eorum
apotecis dce ciuitatis, teneantur et debeant habere et tenere graffios
ex hostio dce apotece vel sup hostio ut palam videantur, ad capiendum
malefactores, in dicta ciuitate vel per ipam fugientes quos capere
possint sine pena et bampno ad dictam penam. Et quibus qui ca-
perent dictum exbampnitum vel malefactorem cadere vel sponte
debeat i fortia cois ducere et qui si non fecerit puniatur arbi-
trio potatis

Quod perpetrantes malefitia capiantur per homines contratarum —— lxvij.

Item statuimus et ordinamus quod si contingeret in aliquo castro vel villa
perpetrari aliquod homicidium, robaria vel percussura aliqua mani-
festa gravis vel enormis quod homines ipsius castri vel ville tene-
antur malefactorem capere et in fortiam domini potestatis et comunis mictere primo die
infra tertiam diem post quod maleficium perpetratum fuerit, quod si non fecerint
et in ipso castro vel villa fuerint quinquaginta domus, et abinde
supra potestas debeat homines talis castri vel ville condempnare in centum libris
denariorum comuni, et res derobatas derobato restituere debeant. Si autem fuerint
in dicto castro vel villa minus XL domibus usque ad decem, solvant pro
bampno decem libras denariorum et non plus. Si autem contingeret perpetrari in ipsis
castris vel villis aliquod maleficium cum armis, sanguine, quod sit grave
et ceperint malefactorem, et non representaverint ut dictum est, tunc
potestas eos homines condempnet in medietate pene [illegible] dictarum, comunis habita
distinctione domorum sicut supra declaratur in quolibet casu et minori. Et si
fuerit maleficium cum armis et sine sanguine et non ceperint malefactorem,
potestati non representaverint infra tertiam diem ut dictum est, in medietate
minus dictarum penarum potestas ipsos homines condempnare debeat et te-
neatur omnino secundum numerum domorum ut supra declaratum est, exceptis mi-
noribus XIIII annis et maioribus septuaginta annis, viduis, pu-
pillis et orfanis et miserabilibus personis et absentibus iusta licentia
legitime probata, tempore perpetrati dicti malefitii, non erat in dicta contrata, sed
erant absentes, ita quod dictum maleficium seu rumorem ipsum audire
non potuerint nec trahere ad rumorem ad capiendum dictos male-
factores, in quo casu excusentur a penis et a bampnis predictis, dummodo
pro ea parte que tali absenti contingeret dicta pena et bampno alii
exgraventur pro rata circa eam partem solvere non cogantur. Et si quis
de alio castro vel villa esset presens in alio castro vel villa in quo vel
qua maleficium fieret teneatur et debeat simul cum ipsis malefactorem
capere ut dictum est et presentare sub pena quinquaginta librarum denariorum.

si fuerit homicidium, sive vero fuerit cum sanguine, triginta solidos /
Et si rumor elevatus fuerit, occasione alicuius malefitii perpetrati
quod omnes aliorum homines aliorum castrorum et villarum per que vel quas ma-
lefactor aufugerit, teneantur ad rumorem trahere, et male-
factorem persequi campanis pulsantibus, et auditis elevatis
persequendo malefactorem bona fide, sine fraude aliqua vere et non
ficte, usque ad confines sui districtus, et facere quod malefactorem
et malefactores capiant et in fortia eius deducant. Et si quis
contra fecerit, condempnetur per dominum potestatem in viginti solidis denariorum
pro quolibet dictorum locorum unde malefactor aufugerit. Cum vero persequti fue-
rint malefactorem vel malefactores ut supra et bona fide ea capiendi eum
si possibile, non fingendo nec fraude committendo, et hoc probaverit te-
potestas condempnet eos in decem solidis denariorum et non plus, hoc tamen salvo quod si ma-
lefactor venerit quandocumque ad manus potestatis eos a condempnatione predicta in-
cunctanter et homines contrate eiusdem sint absoluti a penis sedis. Et predicta
bampniantur per quatuor diebus sabbati quolibet mense regiminis potestatis /
ut melius sciant

De ludentibus ludis taxillorum et de pena eorum. Rubrica ——— lxvij.

De ludentibus ludis taxillorum et pena eorum c lxvij

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat
in comitatu vel civitate castelli, in domo vel ex domo ludere ad aliquem
ludum taxillorum ad quem aliquid vincatur vel perdatur, vel perdi vel
vinci possit modo aliquo, preter quam ad scacchos [illegible] et ad tabulas in
[illegible] seu stratis publicis, et locis apertis existentibus iuxta vias publicas
[illegible] [illegible] vel aliquo pactorum, si quis contra in domo vel alibi occulte
puniatur in viginti quinque libris denariorum. Et si ex domo vel in domo non
occulte, puniatur in decem libris denariorum et occulte intelligatur omnis lu-
dere, qui de strata vel via publica ludentes in domo vel alibi videri
non possent accrescentibus. Et quod nullus stet ad dictum ludum taxillorum
vetitum, pena stanti ad videndum in domo vel alibi occulte
centum solidorum denariorum. Et si ex domo vel in domo non occulte quadraginta
solidorum denariorum pro quolibet et qualibet vice. Et quod dominus potestas vel aliquis officialis
forensis vel eorum familiares non possint nec audeant ad aliquem

Ludum ludere cum aliquo cive vel comitatense dicte civitatis
et eius districtus condempnetur pro quolibet et qualibet vice in viginti
quinque libris denariorum. Et quod nullus audeat vel presumat ad aliquem
ludum vetitum vel non vetitum ludere prope aliquam portam dicte
civitatis que morentur aperta per decem domos prope, nec ad ipsas
portas nec extra prope per decem cannas pena pro quolibet et qualibet
vice ultra penam ludi decem solidorum denariorum. Item quod nullus audeat
vel presumat ludere ad ludum galioffor(um) vel piotor(um) nec ad ali-
quem ludum ad quem denarii possent perdi vel vinci in civitate vel comitatu pena
viginti solidorum denariorum pro quolibet et qualibet vice, salvo quod ad ludum pia-
strellarum possit extra portam civitatis ludi vinum vel res comestibiles
tantum. Item quod nullus de civitate vel comitatu vel aliunde audeat
vel presumat receptare vel tenere aliquem ludum vetitum taxillorum
in domo propria vel conducta vel alibi pena quinquaginta librarum
denariorum pro quolibet et qualibet vice. Item quod nullus tabernarius vel tabernaria
vel aliqua alia persona vinum vendens audeat vel presumat in civitate
vel comitatu Castelli retinere in taberna vel prope tabernam ludum aliquem
taxillorum pena centum solidorum denariorum pro quolibet et qualibet vice, statuentes
quod si aliquis fuerit inventus in aliquo loco publico vel privato, habere vel
tenere aliquod tabulerium aptum ad ludendum cum taxillis vel
denarios in tabulerio vel in manibus, quod presumat ludere, et tamquam
ludentes possint puniri et condempnari. Et quod quicumque posuerit
seu miserit in ludo taxillos falsos piombatos vel structos vel
scienter quis cum dictis taxillis luxerit, ultra penam ludi puniatur
in viginti quinque libris denariorum. Et nichilominus ad restitutionem
eius quod vinceret teneatur, et quod dominus potestas quolibet potestatis domini rectoris
et qualibet alius officialis dicti communis possit inquirere et procedere et dictos
punire absque aliquo processu, et stetur et credatur dictis potestatis et quibus
predictorum relationi una cum familiaribus potestatis in cantis se vidisse
aliquem vel aliquos contrafacere in predictis, et eius dictum habeatur
pro plena et legali probatione. Item quod si aliquis inventus fuerit
post sonum tertium campane in aliqua taberna hostio clauso

95v

quod ille talis presumatur ludere ad ludum taxillorum et tamquam ludens in penis in statutis contentis debeat condempnari. Et quilibet possit accusare et denumptiare contrafatientes, in predictis et quolibet predictorum, et habeat tertiam partem bampni. Exceptis familiaribus domini potestatis, qui nullam partem habeant de dictis penis, statuentes quod ab inquisitionibus, processibus, bampnis, condempnationibus, gravaminibus vel exactionibus quibuscumque ex vigore et auctoritate predictorum vel aliquo predictis de ludo loquentibus non possit ab aliquo appellari, nec de nullitate dici, et si appellaretur vel opponeretur nullo modo audiatur appellans vel opponens. Et teneatur dominus potestas singulis duobus mensibus sui regiminis facere bampnum publice per totam civitatem

De garminatoribus et calmatoribus et penis eorum c. lxviiij

De Garminatoribus et Calmatoribus et penis eorum — lxviiij

Item statuimus et ordinamus, quod nullus cuiuscumque conditionis existat, audeat vel presumat in civitate vel comitatu Castelli, ludere ad ludum garminelle pena dicto ludenti pro quolibet et qualibet vice decem librarum denariorum qua pena dictus dominus potestas et alii offitiales dicti communis de facto accipere teneantur pro dicto communi et quartam partem habeat de pene. Et quod nullus, cuiuscumque conditionis existat, audeat vel presumat publice et palam facere in dicta civitate vel comitatu calmariam cum scriptis telactam berrettellis vel anulis ad dictam penam decem librarum de qua dominus potestas vel offitialis qui eam devenire fecit in communi habeat quartam partem

De portantibus arma vetita et de pena c. lxx

De portantibus arma vetita et de pena eorum — lxx.

Item statuimus et ordinamus quod nemo audeat vel presumat per dictam civitatem portare aliqua arma offendibilia vel defendibilia nisi quatenus et promictitur per formam statuti communis. Et qui contrafecerit condempnetur per dominum potestatem in penis infrascriptis, vel pro spata vel cultello in viginti quinque libris denariorum pro quadrelecto vel passatoio, vel falcione, pro quolibet dictorum armorum in quinquaginta libris denariorum. Et pro aliis armis offendibilibus quocumque nomine censeantur in libris viginti denariorum et pro tabulactio et similibus in libris quinque denariorum et perdat arma et et quolibet eorum perdat, que veniant in communi. Et pro cervelerio, corsetto sive panceria, et aliis armis defendibilibus pro quolibet eorum

quocumque nomine censeantur in quadraginta s. den. et arma de-
fendebilia non perdant. Item quod si aliquis cultellus vel aliqua
alia arma inventa fuerint per familiam domini potestatis vel berua-
riorum, seu aliquem ex ipsis unius vel plures fuerint prope ad aliquem
locum presumatur quod sint eorum et adimplentur in dicta pena, que-
admodum inventi fuissent dicta arma portare, nisi dixerint et
apparuerint cuius essent, cuius fuerint dicta arma. Et quod si aliquis
proiciat dicta arma in domum aliquam vel terrenum, vel alibi puniatur
quemadmodum si inveniretur dicta arma portare. Et predicta locum
habeant quando familia domini potestatis iverit rumandum per armis. Item quod
si aliquis non permiserit se firmari, vel fugerit pro dictis armis aut
aufugerit a familia potestatis vel bernaris, presumatur et intelligatur
portare dicta arma vetita, et puniatur pena dicta. Item quod nullus
forensis sive exterus undecumque sit possit portare arma offen-
debilia, vel defendebilia per circuitum castelli, postquam fuit hospes vel petiit
hospitari sub pena predicta. Et hospitator teneatur denumptiare quod ar-
ma deponat, et si non denumptiaverit eam penam, quam solvet exterus
ipse hospes solvere teneatur, et denumptiationi credatur hospitato-
ri, et in omnibus dictis casibus quilibet possit accusare. Salvo quod quilibet
possit portare spatam, spontonem, cultellum, omnia arma eundo et
redeundo extra circuitum, dummodo ligata sint, nisi portentur equo ostensa.
Et etiam quilibet possit portare pectam circuitum et civitatum, cer sitium
dummodo solvat nomine gabelle xl s. den. pro quolibet anno in principio
anni, et satisdet de non offendendo aliquem de quinquaginta libr.
den. que satisdatio scribi debeat per notarium domini potestatis, et habere de-
beat appodixam a dicto officiali post quod satisdederit et solverit gabellam
pectam et alias, alio modo portare non possit, sub dicta pena. Et de
pectis et quolibet pectorum, si quis inventus fuit contrafacere per familiam
domini potestatis, vel alterius officialis h... agnitionem de pectis, cuius
familie relationi credatur, puniatur de facto absque alio processu
in penis superius declaratis

... valeat post ... capitulum
c. lxxi.

¶ Quod nullus vadat post tertium sonum campane ——— lxxi

Item statuimus et ordinamus quod post tertium sonum campane
que de sero pulsatur pro custodia ciuitatis, que campana, quando
pulsatur pro tertia uice, pulsari debeat per campanarium tantum ut
quilibet ad domum suam redire possit, de quacumque parte ciuitatis
in qua esset, sonent tres motti siue retocchi post ipsum sonum. Et quod
postea nullus uadat per ciuitatem, nec stet ex domum, quousque pul-
satur campana de die cum armis uel sine armis. Et quicumque contra
fecerit, soluat communi pro bampno pro qualibet uice decem solidos denariorum usque in quantitatem
triginta solidorum denariorum arbitrio potestatis, et nichilominus tota nocte
detineatur in palatio, et sequenti die de mane bampniatur in
palatio et platea communis, et si habuerit arma prohibita fuerint nichilo
minus soluat bampnum pro armis, et hec credatur cuilibet
de familia potestatis uel beruarys, sicut ipsa familia miles sint
miles uel notarius. Alioquin credatur duorum custodum
noctis cum eorum sacramento. Addicientes quod ciuilibet de ciuitate bone fame
et conditionis et non suspecto sine aliqua pena et bampno liceat
et possit ire cum lumine et quod potestas possit dictas penas de sero
a faciente quolibet auferre.

quod nullus teneat post tertium sonum hostium apertum C. lxxii

¶ Quod nullus teneat hostium apertum post tertium sonum campane ——— lxxii

Item statuimus et ordinamus quod nullus post tertium sonum campane que
pulsatur pro custodia ciuitatis teneat hostium sue domus apertum
pena et bampno quinque solidorum denariorum pro quolibet contrafaciente.

de pena balistrantis pelotantis uel proicientis C. lxxiii

¶ De pena balistrantis et pelotantis uel proicientis ——— lxxiii

Item statuimus et ordinamus quod nullus maior uel minor fialectet
uel balistret ad turrim palatii uel domum siue ad ecclesiam
uel ad aliud locum uel ad aues mansuetas ciuitatis castelli
uel eius districtus, nec ad irundines uel earum nidos. Et quod
romboleet uel proiciat lapides cum robolis in ciuitate uel extra per unam
balistratam et qui contrafecerit soluat communi pro bampno centum
solidos denariorum pro qualibet uice qua contrafecerit. Et quilibet possit accusare
et habeat medietatem bampni, et teneatur eius nomen in secreto et si
potestas bampnum faciat per ciuitatem castelli primo mense sui regiminis

Item quod nulla persona parva vel mangna faciat batalham aliqua
de lapidibus, nec de terra, nec de erba, cum rombolis sive rombola,
sive zacchonibus vel baculis, vel alio modo in civitate vel comitatu Ca-
stelli, nec in locis ubi fiunt predicationes, et qui contrafecerit
solvat pro bampno quatraginta solidos denariorum. Et predicta locum habeat in
maioribus et minoribus xiiii annis, si vero erunt maiores quatuor-
decim annis et proicerent lapides vel terram superiores qui starent
ad predicationes inducendo turbando et rixam in dictis locis faciendo
condempnetur in centum solidos denariorum, et hoc publice bampniatur singulo
mense regiminis potestatis

De pena proicientium lapides tempore nuptiarum. c. lxxiiii

De pena proicientis lapides tempore nuptiarum —— lxxiiii.

Item statuimus et ordinamus quod nullus audeat vel presumat pro-
icere lapides vel putredinem aliquam, vel facere aliquem rumorem
ad domum alicuius nuptias celebrantis de die vel de nocte ad penam
centum solidorum denariorum pro quolibet et qualibet vice, si fuerit maior xiiii annis,
si vero fuerit minor xiiii annis usque ad septem annos puniatur
in viginti solidis denariorum pro quolibet et qualibet vice, de facto absque aliquo processu
inde fiendo, et pro predictis penis exigendis teneantur etiam
parentes sive maiores dictorum delinquentium insimul habitantes.

nullus civis vel forensis se intromittat de questionibus alicuius ecclesie. c. lxxv

Quod nullus civis vel forensis se intromittat de questionibus alicuius ecclesie —— lxxv

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona civis comitatinus vel forensis
audeat vel presumat se intromittere dicto vel facto in favorem vel
preiudicium alicuius ecclesie civitatis Castelli, vel comitatus, vacantis vel
non vacantis, cum rectore prelato, vel sine de qua esset lis vel questio
aliqua inter laycos vel clericos aut inter clericos tantum, nomine, occasione
alicuius electionis, vel confirmationis vel possessionis, vel proprietatis alicuius
ecclesie, vel rerum ipsius, vel alia quacumque de causa, lis vel questio que de predictis oriri posset
inter predictos. Et qui contrafecerit in predictis, si fuerit miles sive equites solvat
comuni pro bampno centum libras denariorum, si vero fuerint pedites condempnetur in
quinquaginta libras denariorum. Exceptis primis apostolis parochianis et patronis
et omnium aliorum, cum ius eligendi, vel confirmandi competeret ita si
ecclesie administratores rectores, et prelatos ecclesie sunt de. Et de predictis omnibus,

q(uod) nullus trahat ad iudicium aliqua p(er)s(ona) ex civi(tate) castelli c.lxxvj

potes possit procedere i(n) greore (con)pmune et appellari no(n) possit (et) si
appellavit non audiatur appellans | q(uod) nullus trahat ad iu
dicium aliq(ua) p(er)sona ex civitate castelli | lxxvj

Item statuimus et ordinamus q(uod) nulla p(er)s(ona) civis civitatis vel forensis
audeat vel p(re)sumat trahere ad iudicium de civitate castelli nec
aliqua aliam p(er)sonam de civitate et comitatu castelli vel habitante in ipsa
civitate vel comit(atu) ex civitate vel comitat(u) castelli et q(ui) contrafecerit condempnet(ur)
in quinquaginta libr(is) den(ariorum) si infra decem dies computandos a die
quo potestas fecerit preceptum de renuntiando citationi vel litteris impetratis
Et q(uod) dictus dominus potestas sub dicta pena teneatur et debeat ad in
stantia citati ex civitate vel comit(atu) castelli facere et mandare illi
qui traxit ad iudicium q(uod) debeat dicto processui renuntiare Et intelli
gatur trahere ad iuditium p(er) solam citationem Et si quis fuit tractus
ad iudicium ex dicta civitate vel comit(atu) domini priores et defensores q(ui) p(ro) t(em)pore erunt
teneantur et debeant facere fieri expensas dicte litis s(ecundu)m deliberationem
dominorum priorum et consilii sedecim Et si fuerint tales trahentes ad iudicium
ex dicta civitate vel comitatu non subpositus iurisdictioni com(mun)is dicte civitatis
teneatur et debeat renuntiare ad petitionem et instantia illius
que traxit infra decem dies et si non renuntiavit eo (con)tingente
priores condempnentur p(er) dominum potestatem in ducentis libris den(ariorum) et
nullus audeat vel p(re)sumat laborare bona talis non subpositi et
si laboravit teneatur fructus inde reddere i(n) eo donec renuntiavit pen
centum libr(arum) ~~donec renuntiavit~~ Et si contingeret q(uod) aliquis traheret ad iudi
cium aliquem contra formam predictam et optineret aliquam sententiam p(ost)ea nullus
rector vel offitialis dicte civitatis audeat vel p(re)sumat facere executionem talis
sententie ad penam quingentarum librarum den(ariorum) Et q(uod) predicta non vendicent
sibi locum in casu i(n) quo aliqua questio spiritualis ventilaretur inter aliquos
laycos vel clericos coram domino ep(iscop)o vel eius cur(ia) (et) sententia ferretur et vellet
aliqua partium appellare ad dominum papam vel eius vicarium vel legatum

[illegible] dni. no(n) [illegible] clxxvj

De aqu[e]r[ibus] civitatis non destruendis — lxxvii. — lxxviii 98

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat destruere vel rumpere muros civitatis nec in eis aliqua lesionem facere nec illos qui sunt desforis a porta civitatis nec barbacanos nec pontes eius, nec aliquem pontem de lignamine aut lignamina vel asseres auferre de eis, et qui contrafecerit solvat communi pro pena vigintiquinque libras denariorum, et nichilominus teneatur illud quod destruxerit suis expensis reaptare.

Quod nullus intret civitatem vel exeat nisi per portam — lxxviii.

Quod nullus intret vel exeat civitatem nisi per portas — lxxviii

Item quod siquis intraverit portam civitatis desuper vel desubter non aperta porta vel portellis statuendis, vel aliunde quam per portas, condempnetur arbitrio potestatis vel sindici maioris, inspecta conditione persone et qualitate facti, exceptis minoribus xiiii annis.

De pena facientium rixas et canalitates — lxxviii

De pena facientium rixas et canalitates — lxxviiii.

Item provisum et ordinatum est quod nulla persona comitatus vel civitatis castelli aut aliunde audeat vel presumat canalitates alibi aut excitibus facere aut committere aliquos rixas vel tumultus, aut aliquod aliud malum tam eundo quam redeundo vel extando ex civitate castelli, et siquis contrafecerit dominus potestas contra talem delinquentem possit inquirere procedere et punire realiter et personaliter prout sibi et domino sindico maiori videbitur expedire, considerata tamen qualitate delicti conditionis persone loci et temporis.

De exterminatoribus terrarum — lxxx

De exterminatoribus terrarum — lxxx.

Item statuimus et ordinamus quod nullus cuiuscumque conditionis vel status existat audeat vel presumat exterminare vel mutare aliquem terminum de aliquibus possessionibus vel terre sine consensu et voluntate omnium ad quos expectat vel iudicis vel aliorum offitialium de hiis inspectionem habentis ad penam centum librarum denariorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, et plus et minus ad arbitrium domini potestatis inspecta qualitate facti et conditione persone.

De occidentibus et debilitantibus animalia aliena lxxxi

De occidentibus et debilitantibus animalia aliena — lxxxi

Item statuimus et ordinamus quod siquis de civitate vel comitatu castelli vel aliunde occiserit vel debilitaverit ita quod efficiatur inhabile aliquem bovem vaccam equum vel equam mulum mulam asinum asinam bufalum vel bufalam

dampnum dantem in possessione propria vel conducta ipsius pertinentis con-
dempnetur in decem libr. den., si vero alibi in suo dampno aliqua duarum
bestiarum occiderit vel debilitaverit, ita quod inutile efficiat condempnetur
in viginti quinque libr. den. Si vero occiderit vel debilitaverit aliquem por-
cum capram pecudem castrone vel aliqua alia bestia in suo dampno
condempnetur in quatraginta sol. den. Si vero alibi quam in suo dampno
puniatur in centum sol. den. et in quolibet casuum predictorum dampnum
emendet dampnum passo iuxta extimationem infra unum mensem
a die quo petitum fuerit ab eo, et si infra dictum terminum non emendaverit
cogatur emendare cum quarto pluri

quod quilibet permictat accipere tenutam c lxxxi

Quod quilibet permictat accipi tenutam — lxxxi

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat vetare
vel contradicere alicui baiulatori communis accipere tenutam vel acceptam au-
ferre dicto bar., et qui et quicumque contrafecerit solvat communi pro dampno
quatraginta sol. den. Et si quis percusserit aliquem bar. accipientem tenutam
solvat duplum eius quo puniretur si percussisset alia persona quam esset baiulus,
declarantes quod non credatur relationi bar. de predictis nisi probaverit
cum uno teste dummodo testis non sit bar.

de pena pro illo qui extraxit aliquem de possessione c lxxxii

De pena illius qui extraxerit aliquem de possessione — lxxxii

Item statuimus et ordinamus quod si aliquis eiecerit vel extraxerit aliquam personam de
possessione alicuius rei vel aliquarum rerum mobilium vel inmobilium con-
dempnetur in viginti quinque libr. den. et ad restitutionem possessionis.
Si vero quis turbaverit vel molestaverit aliquem possessorem alicuius rei se-
minando vel aliter laborando vel quocumque alio modo tenendo vel intrando per
se vel alium sine decreto iudicis condempnetur in decem libr. denariorum
et debeat obtinere in tali possessione quam probaverit antiquiorem possessionem
non obstante quod adversarius probaverit aliquem titulum iustum vel iniustum.
Et utroque casu turbato seu deiecto de possessione redditus et fructus exinde
perceptos restituat, sive penitus sit ablata possessio, sive non, sive aliena-
verit, sive translactaverit sive non, et si non restituit ipsam possessionem

fructus, potius cum exbampniti faciat de civitate castelli et comitatu eiusdem
condempnando eum in dictam libras denariorum pro bampno et ipsum exbampnitum
teneat, donec dictum bampnum solverit et electo possessione turbatam
restituat cum effectu cum fructibus perceptis extra vel qui percipi po
terant, et ipsum ei faciat vel restituat, et a violentia ultra cessetur et
abstineat. Et illa pena non patiantur laboratores ipsius si in hoc se
noverint quomodo sit, inter dictum laboratorem et habitis amore, que pena
minime patiantur. Et quicumque laborat terram illam vel possessionem
post sunt prohibitum solvat pro bampno centum solidos denariorum pro qualibet vice exceptis
laboratoribus qui mictuntur ad prohibitum ad laborandum in civitate vel comitatu
castelli.

pena capientis columbas vel perdices lxxxiiii

De pena capientis columbas vel perdices — lxxxiiii

Item dicimus et ordinamus quod nulla persona cuiuscumque conditionis existat au
deat vel presumat in civitate vel comitatu castelli capere columbas alienas
domesticas, vel de columbario aliquo modo vel ingenio, et qui contrafecerit solvat
pro bampno centum solidos denariorum pro qualibet columba et quotiens contrafecerit,
credatur sacramento domini columbarii, usque in quantitate centum solidorum.
Et quod nullus audeat vel presumat balistrare, sagittare vel lapidem
aliquo modo proicere ad columbarium alienum pena decem librarum denariorum pro qualibet
et qualibet vice. Item quod nullus audeat vel presumat retinere in civitate
vel comitatu in domo sua propria vel conducta aliquem pallubium vel pallubas
tenensium pena xl solidorum denariorum pro quolibet pallubo vel palluba tenensa et qualibet
vice. Item quod nullus tendat aiolum, vel pagella, vel aliquid aliud rete
cum quibus capet aliqua columbam domesticam vel de columbario, et qui
cumque in aliquo dictorum generum retium ceperit aliqua columbam domesticam
vel de columbario condempnetur in viginti quinque libras denariorum. Item quod nullus
possit vendere vel emere aliqua columbam domesticam vel de columbario
mortuam pena viginti solidorum pro qualibet. Item dicimus et ordinamus quod
nullus possit vel audeat de nocte capere pallubas in polaio existentes
in polaio albareti alieni, nec ad ipsas pallubas in polaio existentes balistare
sine licentia domini ipsius albareti, nec facere introitum vel ingressum in aliquo polaio
sive albareto vel prope, nec in ipso polaio aliqua lectiones inferre pena decem
libras denariorum pro quolibet et qualibet vice. Et quilibet possit accusare et denumptiare

99v

et habeat medietatem banni et nomen eius teneatur in secreto et sufficiat in quolibet dictorum casuum unus solus testis cum sacramento denumptiantis vel accusantis. Insuper dicimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat balistare, paldectare vel proicere ad aliquam columbam intra civitatem vel comitatum nec ad aliquam irundinem in dicta civitate nec inde irundinarum destruere ad domum alicuius pena quatraginta solidorum denariorum pro quolibet et qualibet vice

¶ Quod nulla persona a smelet cippum seu cuppum apium —— lxxxv.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona destenat vel auferat vel smelet aliquod cippum seu cuppum apium pena xxv. librarum denariorum pro quolibet et qualibet vice sine licentia domini quorum fuerint si predicta probata fuerint per testes confessionem vel contumaciam accusati, si vero per testes confessionem vel contumaciam non probaretur stetur iuramento accusantis et tunc condempnetur in centum solidorum denariorum sine alia probatione

¶ De pena aurificis non operantis ad certam legam —— lxxxvi.

Item statuimus et ordinamus quod pro publica utilitate hominum dicte civitatis et comitatus quod aurifices civitatis castelli laborent et laborare debeant argentum ad legam novem unciarum et qui contrafecerit solvat penam viginti quinque librarum denariorum et quilibet possit accusare et denumptiare et habeat medietatem banni et teneatur nomen denumptiantis in secreto et probetur per unum testem bone fame cum iuramento accusantis. Et quod potestas teneatur quolibet mense sui regiminis examinari facere dictos pena quinquaginta librarum denariorum de suo salario communi applicandi. Et predicta locum habeant in aurificibus tam civibus quam forensibus dictam artem exercentibus

¶ Quod nullus committat fraudem in candelis —— lxxxvii.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat dolum vel fraudem committere in candelis de cera et qui contrafecerit condempnetur in viginti quinque libris denariorum et privetur de offitio vendendi toto tempore vite sue. Item quod nullus mictat in dictis candelis, duplerijs vel torchijs pro papiru de accia nec de bambace veteri vel moccaturis sed papirum faciat et mictat de bambace novo. Et qui contrafecerit condempnetur in centum solidorum denariorum pro quolibet et qualibet vice, salvo quod in cintis de cera in quibus mictere possit papirum de accia. Et dictus potestas supradictis quolibet mense inquirat mictendo suum notarium ad inquirendum per apothecas etc.

Quod nulla persona smellet cippum seu cuppum apium c lxxxv

De pena aurificis non facientis opera ad certam legam c lxxxvi

Quod nullus committat fraudem in candelis c lxxxvii

Non observatur

relationi credatur. Et repertos culpabiles puniat imponere decretos sine processu et nulli liceat de predictis appellare, nec audiatur appellans et si potestas negligens fuerit in predictis in viginti quinque libr. den. per syndicum condempnetur

Apportans vinum forense in civitatem castelli. C.lxxxvii

De pena apportantis vinum forensem de extra civitatem. — lxxxvii.

P Item previsum et ordinatum est quod nulla persona civitatis vel comitatus nec aliunde audeat apportare in civitatem castelli vel apportari facere per se vel alium vinum forensem de regno aliquo extra comitatum castelli, et quicumque contrafecerit perdat quod apportavit. Et nichilominus pro qualibet vice et qualibet salma condempnetur in viginti quinque libr. den. et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni et teneatur eius nomen in secreto. Et quod custodes portarum non permictant intrare eos in civitatem. Et inquirat potestas de predictis quolibet mense. Et etiam potestas predicta bampniri faciat. Salvis reformationibus factis per tempora in predictis et circa predicta

Nullus forensis emat possessiones in comitatu infra confines. C.lxxxviii

De nullus forensis emat possessiones in comitatu prope confines — lxxxviii.

Item previsum et ordinatum est quod nulla persona forensis nec aliqua alia persona de cetero audeat vel presumat per directum vel per obliquum emere aliquas possessiones vel emi facere in comitatu predicto prope confines ipsius comitatus per unum miliare, nec aliqua persona tali forensi ipsas possessiones vendere sub pena et ad penam pro quolibet et qualibet vice quinquaginta libr. den. Et nichilominus emptio seu venditio vel datum forensi factum seu facta vigore presentis statuti non valeant nec teneant, sed ipso iure sint et esse intelligantur nulle et nullius efficacie vel valoris, super quibus et quolibet eorum dominus potestas teneatur possit et debeat singulis mensibus inquirere procedere et ponere modum et viam quibus ei videbitur pro utilitate comunis. Et repertos culpabiles condempnare in penis predictis in quibus casibus quilibet eorum civilis civis et comitatinus possit accusare, denumptiare et habeat quartam partem condempnationis exinde fiende. Et addendum materiam de forensibus habentibus possessiones in dicto comitatu, fructus ex dictis possessionibus percipiendis, recolligendis, deferendis ad civitatem castelli fiat et fieri debeat expensis dicti comunis unus liber conservare et conservari debeat penes maiorem syndicum dicti comunis in quo scribantur omnia nomina dictorum forensium habentium possessiones in comitatu et ipsarum possessionum

Et quod omni anno per dictum maiorem syndicum fiat extimatio et taxatio
omnium fructuum qui recolligentur ex dictis possessionibus et secundum dictam
taxationem et extimationem fructus predictos tales forenses in dictam
civitatem omni anno per totum mensem septembris ferri debeant et assignari
dicto maiori syndico, ita et taliter quod ex ipsis fructibus nulla possit fieri
fraus, pena pro quolibet staio et quolibet contrafaciente pro qualibet vice xx. solidorum
denariorum et amissionis fructuum. Super quibus dictus syndicus procedere et cognoscere
possit et debeat summarie et de facto et contrafacientes punire modo predicto

De terris que non possint laborari propter potentiam alicuius —— CLXXXX

De terris que non possunt laborari propter potentiam alicuius. CLXXXX

Statuimus et ordinamus quod si aliquis de civitate vel comitatu castelli non poterit facere
laborari terras vineas vel possessiones timore alicuius potentis seu
alterius persone cuiuscumque conditionis sit. Et de hoc fidem fecerit potestati vel iudici
suo sacramento, teneatur potestas compellere homines ipsius ville ad laborandum
dictas terras et possessiones et reddere renduta ipsarum terrarum secundum consuetudinem
bona fide sine malitia aliqua pena centum solidorum denariorum cuilibet dictorum hominum aufe-
renda. Et si probabitur per testes quod ille talis potens contradixerit terram alterius
laborari solvat communi pro pena centum libras denariorum. Et si fecerit vel contradixerit. Et si aliquis
habuerit molendinum vel domum aliquam in comitatu dicte civitatis et propter timorem alicuius
molendinarius nollet stare in molendino aut aliquis in domo nollet habi-
tare eodem modo potestas teneatur cogere homines ville in qua situm est molendinum
vel domus ad molendinum custodiendum et habitandum sub pena predicta et
eadem pena puniatur contradicens vel timorem vel minas inferens. Et
quod contenta in hoc capitulo non habeant locum in terris et possessionibus illorum
qui condempnarentur de aliqua proditione

De pena capientium et interficientium gattos —— CLXXXXI

De pena capientium et interficientium gattos CLXXXI

Statuimus quod nullus civis vel forensis audeat vel presumat capere
vel interficere aliquem gattum seu gattam ad penam centum solidorum denariorum. Et quod nullus
pelliparius pellem de gatto emat, et si alicui pellipario aportata fuerit ad
vendendum pro ea teneatur et aportantem denuntiet officio. Et notarius civilis
domini potestatis qui notarius de predictis singulis mensibus semel inquisitionem
facere teneatur et culpabilem repertum in centum solidorum condempnare. Et

pelliparius predicta ...

si pelli parti predicta non fecerit condempnetur in viginti s. den. pro qualibet vice
et de predictis credatur sacramento accusantis vel denumptiantis | Quod nullus iret
equester aliquem diem neci ea bigordet vel faciat molestiam dominabus — lxxxxvi

et casteri aliqua die armigeret nec aliqua molestia faciat ... xxv

Statuimus et ordinamus quod nullus de civitate vel comitatu vel aliunde
audeat vel presumat equester intrare aliqua ecclesia civitatis castelli ea
bigordandi nec alia de causa et maxime quando divinum offitium celebratur et
quicumque contrafecerit solvat comuni pro bampno decem libr. den. sine remiss
ione aliqua. Idem intelligatur de claustris fratrum et locis fratrum quando
fierent predicationes, nec vadat aliquis qui [illegible] vadunt ad predicatores
et a predicationibus revertuntur, vel ad nuptias, sive ad aliquas congrega
tiones eas dominas regirare seu cire equester, ea impediendo, sub eadem
sub dicta pena. Item dicimus quod nulla mulier debeat intrare nec morari
inter cancellos alicuius ecclesie civitatis castelli et maxime quando divina offitia ce
lebrantur pena et bampno viginti s. den. pro qualibet et qualibet vice qua
contrafecerit et quilibet possit accusare et denumptiare et habeat medietatem bam
pni et teneatur nomen suum in secreto. Et predicta bampniantur publice per
civitatem quolibet mense et spetiale in ecclesia sancti Floridi. Et tubatores comunis vin
culo sacramenti teneantur denumptiare contrafacientes et quod nullus possit bigordare
vel armeggiare in civitate vel comitatu equester, quando aliqua domina traducitur
ad maritum nec antea vel postea pro eo die nec aliqua alia causa cum
banderiis nisi causa militie pena quinquaginta librarum pro qualibet et qualibet vice
et quilibet possit accusare et habeat medietatem bampni Et potestas possit et
teneatur inquisitionem facere de predictis

...are ad quailas in quar... cum ... clxxxxv

| Quod nulli sit licitum ucellare ad quailas in quarterio ... — lxxxxiii

Item quod nulla persona de civitate vel aliunde possit vel debeat uccellare ad quai
las vel starnas in quarterio nec in burgo et comitatu civitatis predicte prope
dictam civitatem vel infra per sex miliaria sub pena et bampno xl s. den. pro qualibet
vice. Item quod nullus audeat vel presumat piscari aut ragnella in flumine
tiberis pena decem librarum den. pro qualibet contrafaciente. Et quilibet possit
accusare et habeat medietatem bampni, cuilibet liceat contrafacienti accipere
budinum starnas et quailas, etiam tunc temporis sine pena et bampno et
hoc capitulum per civitatem publice bampniatur

burgenses non veniant venatum in districtu castelli c. lxxxiiii

Quod Burgenses non veniant venatum in districtu castelli — lxxxiiii

Ordinamus quod Nullus burgensis audeat vel presumat venire venatum nec ad aucellandum nec ad piscandum in comitatu civitatis castelli, nec aliquis lingnarius, erbarius, vel faciendum lengna vel erbam. Et si ... nec aliquis lingnarius erbarius vel faciendum lengna vel erbam et si ... quis se defenderet possit offendi dum modo eum non offendat cum armis vel ... quis se defendet possit offendi. Et si contrafecerit et inventus fuerit, contra predicta canes et res alias perdat et quilibet possit auferre sine pena. Et teneatur potestas facere fieri custodes in curia ... qui predicta debeant custodire ... et in curia castellionis sancti Iustini. Qui predicta debeant custodire ... aut contrafecerit ultra penas in presenti statuto contentas condempnetur pro qualibet vice in decem libris denariorum et perdat canes, retia et alia. Et quilibet possit accusare contra facientes et habeat medietatem banni. Et credatur dicto suo denumptiantis cuius nomen teneatur in secreto cum uno teste bone fame.

quod nullus burgensis possit emere aliquam rem in comitatu civitatis castelli c. lxxxv

Quod nullus Burgensis possit emere aliquid rei in comitatu — lxxxv

Item statuimus et ordinamus quod nullus burgensis vel clericus comitatus possit in comitatu castelli aliquam rem inmobilem per venditionem, donationem, in ... vel permutationem acquirere. Et si contra factum fuerit ipsa venditio, donatio, permutatio sit cassa et vacatua ipso iure et nullius efficacie vel valoris, et nichilominus condempnetur tam emens quam vendens in quinquaginta libris denariorum pro quolibet et qualibet vice, et res talis deveniat in comune. Et quilibet possit denumptiare et accusare et habeat medietatem banni. Et teneatur et debeat dominus potestas inquirere et procedere supra predictis et culpabiles repertos punire ut dictum est, et si negligens fuerit in centum libris denariorum per eius sindicum condempnetur. Et predicta non vendicent sibi locum in burgensibus qui fuerint effecti cives dicte civitatis castelli et habitantibus continue in dicta civitate vel comitatu.

de pena illius qui miserit fossum super terram alicuius c. lxxxvi

De pena illius qui miserit fossum per terram comunis — lxxxvi

Statuimus et ordinamus quod si aliquod fossatum factum fuerit sive fossatum factum est per quod terra vel clausura alicuius destruatur vel terminus corruat cadat, ille cuius est fossatum teneatur solvere tot pro banno centum solidos denariorum et terminus in fossato ponatur et fossatum impleatur si hoc probatum fuerit per unum testem vel iuramento illius qui dixit dampnum substinuisse.

de offensionibus offitialium et eorum penis c. lxxxvii

Item statuimus et ordinamus, quod si aliquis de civitate vel comitatu vel aliunde
ausu temerario presumpserit percutere aut percuti facere potestatem vel capitaneum
dicte civitatis vel alium eius locum tenentem, vel contra aliquem eorum lanceare
vel balistare capite puniatur. Et si non percusserit syndicum, maiorem
vel aliquem assessorem alicuius rectoris dicte civitatis, maiorem offitialis gabellarum
vel maiorem offitialium damnorum datorum cum armis et cum sanguinis effusione
condempnetur in mille libr. den., qua pena si non soluta infra xv dies a die late
sententie, sibi manus dextera amputetur. Et si non aliquis percusserit aliquem
predictorum cum armis sine sanguine vel sine armis sine sanguine puniatur
in quingentis libr. den. Et si non aliquis percusserit aliquem aliquem alium
offitialem dicte civitatis forensem quam predictos vel aliquem familiarem aliquorum rectorum
et offitialium dicte civitatis condempnetur in duplo eius in quo condempnari deberet
de tali maleficio si offenderet civem. Et si non quis aliter offenderit dictos vel supradictos
dominum potestatem vel capitaneum condempnetur in quadruplo eius in quo condem-
pnaretur si offenderet alium civem. Et si non offenderet dictos vel supradictos maiorem
syndicum assessorem alicuius rectoris vel offitialem dicte civitatis, maiorem offitialium gabellarum
vel maiorem offitialium damnorum datorum puniatur in triplo eius quo condempnaretur
si offenderet civem. Et si non offenderet dictos vel supradictos aliquem alium offitialem
forensem dicte civitatis vel aliquem familiarem dictorum rectorum et offitialium condempnaretur
in duplo eius quo condempnari deberet si offenderet civem dicte civitatis. Et si non aliquis
dictorum rectorum, offitialium et familiarium offenderet iniuriose aliquem civem vel comitatensem
dicte civitatis vel alium vel inter se ipsos si offenderent, condempnentur eadem pena
qua puniretur civis offendens alium civem. Et predicta locum habeant in percussionibus
et offensionibus factis in personis rectorum et offitialium predictorum tam durante tempore eorum
offitii quam etiam tempore syndicatus adventus et reditus ipsorum. Et de predictis
et quolibet predictorum commissis contra potestatis et suorum et offitialium et familiarium possit cogno-
scere et fine punire futurus potestas capitaneus et syndicatus maior dicte civitatis
Et de predictis commissis in persona aliorum offitialium et familiarium, cognoscat et puniat potestas
et rector seu offitialis principalis penes quos offitiales et familiares tenebantur. Et si quis
non percusserit vel aliter offenderit aliquem familiarem dictorum rectorum puniatur in
duplo eius quo puniretur si civem offendisset

q potas no possit aliquem confinare clxxxvij

Quod potestas non possit aliquem confinare — lxxxxvij

Item statuimus et ordinamus quod potestas Ciuitatis castelli qui nunc est et qui pro tempore fuerit in dicta Ciuitate, nec aliquis eius officialis possit nec debeat aliquem uel aliquos Ciues aut comitatenses dicte Ciuitatis uel comitatus confinare seu ad eo confinia designare pro aliquo delicto uel maleficio commisso aut committendo directe uel per obliquum aliqua ratione uel causa pena mille librarum denariorum qua fuerit contrafactum auferenda et quibus debeat de suo salario pro qualibet uice qua fuerit contrafactum auferenda et quibus debeat de suo salario pro qualibet uice, qua fuerit contrafactum condempnari tempore sui syndicatus per maiorem syndicum dicti comunis expressius condempnari, et pro tempore sui syndicatus per camerarium retineri; Et nichilominus non ualeat id quod fieret nec teneat ullo modo.

q potas uel maior syndicus non mictat berruarios in comitatu clxxxxviij

Quod potestas uel maior sindicus non mictat Berruarios in comitatu — lxxxxviij

Item statuimus et ordinamus quod dominus potestas uel syndicus maior dicti comunis Ciuitatis castelli, nec aliquis alius officialis dicti comunis possint nec eis liceat audeant uel presumat mictere aliquem uel aliquos beruarios seu familiares ipsorum in comitatu uel districtu castelli, occasione citationis seu citationum fiendarum, de syndicis uel gualdariis castrorum uel uillarum comitatus et Ciuitatis castelli, uel fideiussorum promissionibus, seu occasione fideiussionum et promissionum per ipsos syndicos uel gualdarios fiendis uel prestandis secundum formam statutorum et ordinamentorum dicti comunis, Et etiam occasione excusationum et exactionum aliquarum condempnationum seu bampnorum dicti comunis fiendarum contra predictos syndicos siue gualdarios, uel pro exactione quarumcumque aliquarum singularum personarum, aliquarum gabellarum uel aliquorum datiorum seu fumorum impositorum seu imponendorum pro dicto comuni, nec etiam pro cogendo ipsos gualdarios ad denumptiandum aliquos dampnum dantes, seu de dampnis datis contra eorum uoluntate sine expressa licentia concessa a dominis prioribus populi pro tempore in offitio existentibus ad penam uigintiquinque librarum denariorum quam licentiam apparere debeat in scriptis manu cancellarii comunis aut notarii dominorum priorum populi, pro quolibet contrafaciente contra predicta uel aliquid predictorum per camerarium dicti comunis retinendam, qui per maiorem syndicum dicti comunis tempore syndicatus dicti officialis uel rectoris debeat condempnari. Et sufficiat probatio duorum uel trium testium contra predictos rectores seu officiales

vel alii testes probantes de publica fama cum iure accusantis

pingat arma in palatio c. c.

Quod nullus Rector pingat arma in palatio — c.

Item statuimus et ordinamus quod nullus rector vel officiales ipsius vel comunis castelli possit vel debeat pingere seu intaliare aut pingi vel intaliari facere in palatiis sive domibus habitationis domini potestatis seu capitanei vel muris civitatis predicte aliqua arma seu armorum figuras vel signa sub pena librarum c. denariorum pro qualibet vice qua contrafactum fuerit. singulis officialibus contrafacientibus in suo syndicatu per maiorem syndicum dicti comunis de facto sindicale condempnetur. Et pictor magister seu intaliator sive sculptor qui predicta pinxisit seu intaliaverit pena librarum quinquaginta denariorum ipso facto incurrat Et de predictis dominus syndicus maior possit et etiam teneatur et debeat sub pena librarum centum denariorum cognoscere et procedere ad petitionem cuiuslibet accusantis seu denuntiantis secrete et palam et repertos culpabiles punire et condempnare et accusantis teneatur in secreto et nomen denuntiantis in penis predictis et nichilominus syndicus maior die sequenti post condempnationem de eo factam de predictis sub pena centum librarum denariorum arma que predicta pingerentur designarentur vel intaliarentur aboleri abradi ac vastari facere teneatur. Et etiam ad petitionem dominorum priorum populi tollantur predicta et aboleri debeant

Quod pecunia quam officiales debent comuni non deponatur — c.

nisi comuni non deponatur nisi c.

Item statuimus et ordinamus quod nullus rector vel officiales comunis predicti forensis presens vel futurus debeat audeat vel presumat exposcere vel tacite aut aliquo colore quesito dari exhiberi solui vel deponi facere aliqua vel aliquas pecunie quantitates vel summam quam solui deberent dicto comuni quamquam certa quamquam persona collegio vel universitate aliter aliquo pretextu officii collegio vel universitatis quam camerario dicti comunis pro ipso comuni recipienti sub pena librarum centum denariorum cuilibet rectori vel officiali contrafacienti et pro qualibet vice et sub pena quingentarum librarum denariorum cuilibet aliqua pecuniam seu depositum dederit predictorum. Et predicta quoque nomine recipienti et restitutionis depositi seu pecunie quam recepit que pena dari et assignetur camerario dicti comunis pro ipso comuni recipienti. Et quod dominus syndicus dicti comunis presens et futurus possit teneatur et debeat procedere et cognoscere ad petitionem cuiuslibet accusantis vel notificantis secrete vel palam et cuius nomen teneatur in secreto et repertos culpabiles punire et condempnare comuni predicto

in pena et penis supra annotatis. Et quod priores pro tempore in principio eorum offitii teneantur ex debito eorum offitii et vinculo iuramenti presens statutum rectoribus et offitialibus forensibus predictis facere manifestum et etiam protestari quod predicta observent.

¶ Quod quilibet teneatur solvere condempnationes revocatas ... C.xj.

Quod quilibet teneatur solvere condempnationes revocatas. C.xj.

Item provisum et ordinatum est quod quilibet teneatur et debeat solvere condempnationes in futurum revocatas de eo fiendas cum dicti communis priori ... i. quindecim dies computandos a die facte condempnationis si a tali condempnatione facta summa condempnationis non fuerit appellatum, si vero a bea fuerit appellatum i. decem dies a die late sententie super ea appellationis computandos ad penam quarti pluris dicte condempnationis. Et cum dicto quarto pluri dicte condempnationis post lapsum dictorum terminorum exigantur, et exigi possint et debeant per rectores et offitiales dicti communis predicto tempore condempnatis et si ... inscribi ... condempnatio vel aliqua earum cancellari non possit de actis sive libro condempnationum dicti communis, nisi eis cum dicto quarto pluri integraliter persolutis. Et similiter non teneantur et debeant solvere condempnationes revocatas iam factas i. quindecim dies computandos a die late sententie nisi a bea fuerit appellatum ut dictum est. Et si confirmata fuerit solvere teneatur i. decem dies a die late sententie super appellatione computandos ... ad dictam penam quarti pluris. Et dicta pena quarti pluris non habeat locum in contumacibus nec in detentis in carceribus communis et predicta intelligantur et se extendant ad preterita et futura.

¶ De condempnationibus ... C.xij.

De condempnationibus ... C.xij.

Item statuimus et ordinamus quod omnes et singule condempnationes et bampna que fierent et darentur in futurum quod aliqua persona ... alicuius malefitii vel excessus probati per testes vel confessione vel per contumaciam condempnati vel exbampniti sint firme et rate et firma et rata valeant et teneant et exequantur et exigantur per rectores pro tempore potestate et omnes et singulos condempnatos et exbanditos qui reperientur in libris condempnationum dicti communis et quod ipsi condempnati et exbampniti habeantur pro veris legitime et rite condempnatis observatis modis condempnationibus faciendis et exempinitatibus in statutis ... Et quod nulla defensio exceptio dictum vel dicta audiatur

recipiatur vel admittatur contra dictas condempnationes et bampna per dominum potestatem vel aliquem offitialem dicti comunis ad penam ducentarum librarum denariorum in quibus dictus dominus potestas et quilibet alius offitialis dicti comunis qui contrafecerit puniendum cum debeat condempnari, salvo et reservato benefitio appellationis. Et predicta locum non habeant in condempnatis et exbampnitis, quorum condempnationes et bampna per iudicem appellationis fuerint revocata

puniendis in platea ... De malefactoribus non puniendis in platea ———— CIIII.

Item statuimus et ordinamus quod potestas non possit nec debeat iustitiare aliquem malefactorem comunis dicti in platea comunis, nec infra muros civitatis Castelli facere incidi caput vel membrum, excepto quod homines ligari possint ad captonem pedronis et per ipsam plateam fustigari. Item dicimus quod in die sabbati nulla executio personalis possit fieri de aliquo cive vel comitatino dicte civitatis ex qua executione sequatur mors vel casso membri pena ipsi domino potestati ducentarum librarum denariorum

turris vel palatium destruatur maleficio C.V. Quod nulla domus turris vel palatium destruatur in civitate vel comitatu pro aliquo maleficio CV.

Item statutum et ordinatum est ad hoc ut civitas minus deformetur quod nulla domus turris vel palatium in civitate vel comitatu destruatur, seu destrui debeat per dominum potestatem vel aliquos eius offitiales aut aliquos alios offitiales dicti comunis pro aliquo maleficio condempnatione exactione datiorum aut alia quacumque de causa seu ex quocumque delicto, non obstante aliquo statuto vel ordinamento facto vel fiendo, sed tales domus palatia sive turres possint vendantur et vendi debeant, et si contrafactum fuerit condempnetur ipso facto qui contrafecerit in ducentis libris denariorum. Item additum est quod pro predictis maleficiis vel excessibus vel aliquo alio vel alia quacumque de causa vinee non incidantur nec arbores comestitie. Et si contigerit quod aliquis committet aliquod maleficium propter quod sua bona venirent publicanda comuni, et haberet aliqua bona comunia cum aliqua persona, ille talis cum quo haberet bona comunia cogatur ad vendendum si bona comode possent dividi, vel recipiatur si vult emere partem confiscatam, et si nollet vel posset emere tunc cogatur partem suam vendere dicto comuni et postea predicto comuni integraliter vendantur. Et ad predicta facienda fiat syndicus dicti comunis, et quod contingeret dividi dicta bona ille qui habebit partem in dictis bonis cogatur actionem dare dicto syndico

De pena receptantis vel auxiliantis exbannitos vel alios malefactores. c. lvj

De pena receptatium vel auxiliantis exbannitos vel alios malefactores c. lvj

Item statuimus et ordinamus quod nullus de civitate vel comitatu castelli, vel aliunde
habitans in dicta civitate vel comitatu audeat vel presumat receptare vel reti-
nere aut consilium vel favorem dare in domo propria vel conducta vel alibi in dicta
civitate vel comitatu castelli aliquem exbannitum vel condempnatum dicte civitatis
vel comitatus in persona pena centum librarum denariorum. Si vero quis receptaverit ali-
quem exbannitum vel condempnatum in mille libris et abinde supra vel alicuius me-
bri abscisione, puniatur talis receptans in quinquaginta libris denariorum,
Si vero receptaverit aliquem exbannitum in quingentis libris denariorum et abinde supra
usque in mille condempnetur in quadraginta libris denariorum. Si vero receptaverit
aliquem exbannitum in ducentis libris denariorum et abinde supra usque in quingentis
puniatur in triginta libris denariorum. Si vero receptaverit exbannitum vel con-
dempnatum a centum libris supra usque in ducentis libris denariorum condempnetur in viginti
libris denariorum. Si vero receptaverit aliquem exbannitum a centum libris infra
puniatur in decem libris denariorum. Si vero quis receptaverit aliquem furem
vel latronem publicum vel incendiarium vel homicidam puniatur in
ducentis libris denariorum pro nobilibus et qualibus, in alio, universitas vero castrorum si
pecta vel aliquod predictorum commiserit condempnetur eadem pena qua condempnari
debet specialis persona. Si vero fuit universitas ville que pecta vel aliquod predictorum
commiserit condempnetur in medietate dicte pene. Et intelligatur castrum
vel villa receptare exbannitum et auxilium et favorem prestare si exban-
nitus vel malefactor publice palam prima die naturali steterit in castro
vel villa. Et si universitas castri vel ville pecta commisit et fuit condemp-
nata, volumus quod ad solutionem dicte condempnationis non teneantur
pupilli, mulieres, maiores lx annis, miserabiles persone, nec absentes tempore
dicte receptionis a castro vel villa. Si vero aliquis de manibus familie
domini potestatis vel alterius rectoris et officialium dictorum vel ducentium ipsos etiam
dictorum aliquem malefactorem vel exbannitum exemerit vel fugere fecerit
puniatur et condempnetur eadem pena qua puniretur dictus male-
factor vel qua dictus exbannitus erat exbannitus et super
predictis quolibet predictorum dominus potestas et eius iudex, alii officiales dicti
comitatus iurisdictionem habentes, possint inquirere cognoscere et procedere

contrafecerit perdere, et quilibet possit denumptiare et accusare et habeat ~~medietatem~~ quartam ~~bampni~~ partem bampni

De exbanditis et aliis reis per capiendis impune — CXVII

Ordinamus quod omnibus sit licitum capere exbampnitum et condempnatum pro malleficio, furtum facientes, et robaria, apostratam sive quemlibet proditorem aliquem qui fecit, quolibet malleficium committentem sine pena et bampno. Item quod quilibet possit capere exbampnitum et condempnatum communis pro malleficio, et offendere sine pena et bampno. Et quod exbampniti et condempnati in viginti quinque libris denariorum et abinde supra possint impune offendi, dummodo non possint occidi nisi dicti exbampniti essent condempnati pro delicto pro quo imponeretur pena mortis, a viginti quinque libris vero infra possint capi dummodo non offendantur.

De terris exbampnitorum non laborandis — CXVIII

Statuimus et ordinamus quod terre exbampnitorum communis sive aliorum non possint nec debeant modo aliquo laborari, sed sodie remaneant penitus, sed nullus possit nec debeat eas terras vel aliqua earum occasione aliqua laborare vel sodare. Et siquis de civitate castelli vel civitatis vel aliunde laboraverit seu laborari fecerit terras seu vineas alicuius exbampniti communis pro malleficio, excepto homicidio condempnetur in decem libris denariorum pro bampno et qualibet vice, et in uno fratre sive alicuius exbampniti pro homicidio condempnetur laborare in quolibet viginti quinque libris denariorum pro bampno et quotiens deliquerit. Et quilibet possit accusare et denumptiare et habeat medietatem bampni nisi petita fecerit cum licentia domini potestatis dominorum priorum et syndici maioris communis. Et hoc per civitates publice bampniantur in locis consuetis ut melius servatur.

Quod capitanei capitaniarum et syndici castrorum et villarum assignent bona exbampnitorum — CXVIIII

Item statuimus et ordinamus quod capitanei capitaniarum dicte civitatis et omnes syndici castrorum et villarum communis teneantur et debeant assignare in scriptis et requisitione domini potestatis et cuilibet alio officiali dicti communis omnia et singula bona et res omnium et singulorum exbanditorum et condempnatorum suarum capitaniarum castrorum et villarum dictorum sub pena decem librarum denariorum cuilibet capitaneo et syndico qui contrafecerit imponenda

Margin: reis personis capiendis impune

Margin: exbampnitorum non laborandis

Margin: syndici castrorum et villarum assignent bona exbampnitorum C. CXVIIII

Margin: ... capitali ... C. CX

De exbannito qui capit alium exbannitum. — C x

Item provisum et ordinatum est quod si quis exbannitus dicti comunis ceperit et in fortia comunis miserit cum effectu aliquem alium exbannitum dicti comunis in perpetuum vel pro maleficio quod talis exbannitus capiens alium exbannitum in dicto bampnus debeat rebanniri in quacumque bampno et pro quocumque maleficio reperiatur exbannitus. Et si ceperit aliquem alium exbannitum in pecunia debeat rebanniri talis exbannitus capiens alium exbannitum in pecunia usque ad illam quantitatem in qua erat exbannitus ille qui cepit et ab inde infra.

De capientibus vel apostantibus exbannitos c. CXI

De capientibus vel apostantibus exbannitos. — C xi

Item statuimus et ordinamus quod quicumque ceperit et in fortia comunis duxerit aliquem exbannitum in perpetuum habeat de pecunia dicti comunis centum libras denariorum. Si vero apostaverit vel ordinaverit quod dictus exbannitus caperetur per familiam domini potestatis vel alios offitiales et fuerit captus et in fortia comunis ductus habeat dictus apostator vel ordinator de pecunia dicti comunis quinquaginta libras denariorum. Si vero quis ceperit aliquem exbannitum vel condempnatum a quingentis libris denariorum et in fortia comunis duxerit habeat de pecunia dicti comunis L libras denariorum. Si vero quis apostaverit vel ordinaverit ut dictus exbannitus caperetur et fuerit captus et in fortia comunis ductus habeat de pecunia dicti comunis xxv libras denariorum. Si vero quis ceperit et in fortia dicti comunis duxerit exbannitum a quingentis libris infra usque a trecentis habeat de pecunia dicti comunis viginti quinque libras denariorum. Apostator vero vel ordinator habeat duodecim libras denariorum. Si vero quis ceperit vel apostaverit aliquem exbannitum a trecentis libris infra et in fortia comunis fuerit ductus habeat de pecunia dicti comunis pro rata ut supra. Et predicta quod de bonis predictorum vendicentur loco eorum si exbannitus captus solverit suam condempnationem vel fiat executio contra eum. — C xii

exbanniti comunis capiantur et de pena illorum qui non ceperint liberos [illegible] relaxaverint c. CXII

Quod exbanniti capiantur et de pena illorum qui eos non ceperint vel captos relaxaverint

Item provisum et ordinatum est quod si quis provintialium de comitatu fugaverint aliquem exbannitum dicti comunis pro maleficio vel in perpetuum et ex tali fuga rumor oriretur aut elevaretur, per homines castrorum et villarum in quorum territorio predictus exbannitus fugaretur, per homines castrorum et villarum in quorum territorio fugaretur teneantur et debeant trahere ad dictum rumorem et persequi et capere dictum exbannitum et eum in fortia dicti comunis ducere. Et si quis offecerit

et in eorum castro uel uilla, erunt a quinquaginta focularibus supra
puniatur talis uniuersitas talis castri uel uille in quinquaginta libr
den. Et si erunt a quinquaginta focularibus infra usque ad uigintiquinque
puniatur talis uniuersitas in xxv libr den. Et si erunt a uiginti
quinque usque ad decem puniatur talis uniuersitas in decem libr den
et a decem focularibus infra puniatur in centum solidis den. Et si fuit
exbampnitus in pecunia in quingentis libr den, et abinde supra puniatur
talis uniuersitas in qua erit a quinquaginta focularibus supra in uiginti
quinque libr den. Et si erunt a quinquaginta focularibus infra usque in ad
decem puniatur uniuersitas in decem libr den in centum solidis den, et a dec
em focularibus infra in quinquaginta solidis den. Et si fuit exbampnitus
a quingentis libr den infra, puniatur uniuersitas, a quinquaginta
focularibus supra, in decem libr den. Et ita procedatur descensiue de libra
ad libram secundum focularium numerum ut dictum est. Et siquis exbapnitus
pro homicidio ~~uel~~ uel in persona qui fuit captus, relaxaretur et fugeret aut
quod ueniret in fortia communis, puniantur relaxatores, et illi qui receptassent
eum in mille libr den. Et si fuit exbampnitus in pecunia in quingentis
libr den, et abinde supra, puniantur relaxatores, et illi qui receptassent in du
centis libr den, et si fuit exbampnitus a quingentis libr den infra
puniantur in ea pena puniantur in illa pena in qua reperitur talis ex-
bampnitus, dum modo non possit excedere summa ~~quingentarum~~ ducentarum libr
den, sed abinde infra. Et intelligatur relaxatus exbampnitus quicumque
exbampnitus captus aufugeret, aut qui in fortia communis uenit, et quod ad
predicta non teneantur mulieres et minores quatuordecim annis

ordinamenta predicta non habeant locum in exbannitis preteritis c. cxxij

Quod ordinamenta predicta non habeant locum in exbapnitis preteritis — cxxij

Item prouisum et ordinatum est quod predicta ordinamenta que loquuntur
de exbampnitis non habeant locum nec obsistentur receptantes
et non capientes exbampnitos preterito

quod potestas possit procedere inquiri. c. cxxiij

Quod potestas possit procedere per inquisitionem — cxxiij

Item prouisum et ordinatum est quod in omnibus supradictis casibus et articulis ordi
namentorum, contra exbampnitos de exbampnitis loquentium
et quolibet eorum, potestas seu dominus possit procedere per demonstrationem

citatione et inquisitione et quos culpabiles invenerit punire et
condemnare in aliquo modo quibus ei videbitur in penis in dictis
ordinamentis contentis. Et etiam quilibet possit accusare et de
nuntiare contrafacientes, et habeat quartam partem bampni, tene
atur nomen eius in secreto. Et quod a processibus cancellationibus bampnis et con
demnationibus inde secutis et exactionibus que fierent occasione dictorum
ordinamentorum vel alicuius eorum non possit appellari nec de nullitate oppon(i)
et si appellaretur vel opponeretur nullo modo audiatur appellans vel
opponens non obstante aliquo statuto quod in contrarium loquaretur

Quod omnes et singuli comitatini effecti cives a x annis citra debeant habitare familiariter in civitate — cxv

Quod omnes et singuli comitatini effecti cives a decem annis citra debeant habitare familiariter in civitate — cxv

Item statuimus et ordinamus quod omnes et singuli comitatini civitatis
castelli qui a decem annis citra fuerunt cives dicte civitatis
teneantur et debeant stare et habitare familiariter cum tota eorum familia
in civitate continue et facere et substinere honera realia et personalia sicut fa
ciunt alii cives pena centum librarum denariorum pro quolibet contrafaciente. Et si quis
ex dictis comitatinus effectus civis a dicto tempore citra non habitaret in civitate
ad presens teneatur et debeat redire stare et morari in dicta civitate ut dictum
est infra duos menses proxime venturos a publicatione presentium statutorum ad dictam
penam, et potestas et quilibet alius officialis dicti comunis teneatur et debeat inqui
rere de predictis et repertos culpabiles in dicta pena condemnare, et quilibet possit
accusare et denuntiare et habeat quartam partem bampni et potestas habeat duos solidos
pro qualibet libra, cuius condemnationem predictam effectualiter devenire fecerit in comuni. Et nichilo
minus privetur beneficio citadinantie et in pristinum statum reducatur, et do
minus potestas teneatur et debeat cogere officiales appassatus ad reducendum
eorum libras libre ad appassatum pristinum statum prout sunt alii comitatini, ex
ceptis a predictis omnes qui specialiter effecti cives quibus esset specialiter indultum quod
possint stare in comitatu. Statuentes insuper quod omnes et singuli comitatini dicte
civitatis qui ad beneficium citadinantie in futurum affirmarentur seu
reciperentur pro tempore preterito sub dicta pena teneantur et debeant infra duos
menses a die facte citadinantie computandos venire stare et habitare
familiariter et continue in dicta civitate

Qualiter custodes debeat gubernare ... — cxvi

107

Item provisum et ordinatum est quod quilibet persona custodiat et attendat quod ignis
non accendatur in sua domo vel aliena in qua habitaret ad penam
decem librarum den. | Quod quilibet persona cooperiat ignem — CXVII

quilibet persona cooperiat ignem. C XVII

Item provisum et ordinatum est quod quilibet persona debeat coprire ignem de
sono coprifoci aut extinguere ignem quolibet sero cum pulsatur cam-
pana grossa ad martellum quinque morsis ad penam centum solidorum den. salvo
quod persone starent ad vigilandum ad dictum ignem

| Quod nulla persona retineat linum non mallatum in domo — CXVIII

[Quod] nulla persona retineat linum in domo sua C XVIII

Firmatum est quod nulla persona retineat linum non malliatum vel ristam infra
civitatem in sua domo ad penam viginti solidorum den. Et quod custodes portarum non per-
mittant aliquam personam mittere linum in civitatem vel ristam et quilibet possit accusare
contrafacientes et habeat medietatem banni et eius nomen teneatur in se-
creto et credatur uni teste denuntiantis

| Quod magistri lapidum et lignaminum trahant ad ignem — CXVIIII

Quod magistri lapidum et lignaminum trahant ad ignem C CXVIIII

Item provisum et ordinatum est quod omnes et singuli magistri lapidum et ligna-
minum de civitate et omnes illi qui ordinati fuerint occasione ignis qui ordi-
nari debeant per nonos potestates cum singulis sex mensibus in [illegible] dies post in-
troitum regiminis potestatis, in numero viginti quinque per porta teneantur et de-
beant ad sonum campane ire et trahere cum armis ordinatis [illegible]
ad ignem et domum que [illegible] ad extinguendum dictum ignem
ad penam viginti solidorum den. Et quod nulla alia persona vadat nec trahat ad dictum
ignem ad penam decem librarum et omnes alii homines exceptis custodibus portarum [illegible]
trahant et vadant ad palatium comunis ad dictum potestatem et ad palatium [illegible]
[illegible] cum armis ad penam arbitrio potestatis et [illegible] auferendam
[illegible]
Et si quis de civitate castelli vel forensis [illegible] salvo quod [illegible]
matur [illegible] in [illegible] libras [illegible] in [illegible] domo [illegible]
sint trahere ad dictum ignem consanguinei illius [illegible] domo [illegible]
aut devastaretur occasione dicti ignis usque in quartum gradum [illegible] circumcirca [illegible]
cont [illegible] pro dicta domum in viginti domos. Et [illegible] ad apportan-
dum [illegible] quinque domos et mulieres illius porte in qua est ignis ad apportandum
aqua et ad apportandum [illegible] portarentur [illegible] parentur

[Quod] hospites teneant lanternas C XX

107v

Quod hospites teneant lanternas — CXX

Item provisum et ordinatum est quod omnes hospites teneantur et debeant habere lanternam clausam in qua portent lumen in stabulo et aliis locis ubi essent palee et aliter lumen portare non possint nec debeant nec portari faciant ad penam viginti s. d.

Quod nulla persona portet res que stamparentur ab igne C. XXI

Quod nulla persona portet res que stamparentur ab igne — CXXI

Item provisum et ordinatum est quod nulla persona portet aliquas res que defendarentur et stamparentur occasione ignis et ab igne nisi ad loca ordinata ad ponendum dictas res ad penam arbitrii domini potestatis auferendam et custodes portarum teneantur et debeant capere omnes illos qui portant dictas res ad alia loca ad penam centum s. d.

Quod res que stamparentur ab igne custodiantur C XXII

Quod res que stamparentur ab igne restituantur — CXXII

Item provisum et ordinatum est quod omnes illi qui ordinati et positi fuerint ad custodiam dictarum rerum que defendarentur et stamparentur ab igne teneantur et debeant stare soliciti et attenti ad custodiam ipsarum ad penam XL s. d. Et quod nullus ipsorum custodum committat fraudem in dicta custodia ad penam arbitrio domini potestatis auferendam. Qui custodes debeant esse unus viginti de omnibus illis viginti quinque pro porta qui trahere debent ad dictum ignem cum magistris lapidum et lignaminum

Quod nulla persona portet ignem per civitatem C XXIII

Quod nulla persona portet ignem per civitatem — CXXIII

Item provisum et ordinatum est quod nulla persona portet per civitatem nec porrigat ignem de una domo ad aliam nisi in pignacto vel vaso ad penam X s. d.

Quod domus destruatur occasione ignis C XXIIII

Quod domus destruatur occasione ignis — CXXIIII

Item provisum et ordinatum est quod predicti magistri lapidum et lignaminum una cum dictis XXV hominibus pro porta et sine eis si tunc quando aliqua domus comburaretur debeant et possint libere et impune devastare et destruere unam aut plures domos que essent iuxta vel prope domos vel domum que comburaretur ad constringendum et extinguendum dictum ignem et ad hoc ut dictus ignis alias domos non comburat. Et domus que destruerentur occasione predicta debeant emendari et satisfieri dominis earum quorum essent de pecunia dicti communis per duos vel tres probos viros cum consilio sexaginta dicti communis duos magistros lignaminum et alium lapidum per ipsos eligendos que extimatio fieri debeat in quatuor mensibus tunc proxime venturis ad penam quinquaginta librarum denariorum. Et dictas domos reficere teneantur [illegible] dictum tempus ad dictam penam

Quam satisfactionem et emendationem predicti domini patroni sive eorum proprii teneantur facere fieri infra unum mensem post dictam extimationem damnorum ad penam centum librarum denariorum.

q(uod) magistri lap(idum) et lignaminum non recusent eorum officium. C.CXXV.

De magistris lapidum et lignaminum non recusent eorum officium. CXXV.

Item statuimus et ordinamus quod quilibet magister forensis lapidum et lignaminum possit venire ad laborandum in civitate. Et si magistri civitatis vel aliqui eorum recusaverint cum forensibus laborare, recusantes condempnentur in centum libris denariorum comuni pro banno quotiens contrafecerit. Item quod dicti magistri teneantur et debeant ad petitionem cuiuslibet dare et prestare cuilibet petenti presto operam pretio et mercede eorum statuti, et non debeant aliquo modo recusare petentes seu petentes eorum statuti, pena et banno xl s(olidorum) den(ariorum) pro qualibet vice, nisi iustam et rationabilem excusationem habuerint, quam teneantur suo iuramento probare. Et quod predicti magistri diebus sabbati vel aliis diebus quibus professores eorum breve [illegible] teneantur exire de laborerio ad sonum vesperarum debeant habere solum tres partes mercedis illius diei et non plus. Item quod si predicti magistri vel eorum laboratores non possent intrare hora congrua laborerium vel impedirentur aliqua hora diei laborare propter casum aliquem qui acciderit sive tali pacto [illegible] quod excomputetur de mercede diurna pro rata effectu illius quo vacaverint temporis quo in illa die laborare cessaverint. Item quod nullus magister cogatur ad eorum breve iurare nisi sponte vellet. Et capitula eorum brevis que prohibent quod non debeant venire contra honorem civitatis et quod non accipiant ad ristum operationem cum sint cassa irrita et nullius valoris.

q(uod) laboratores non extrahant segetes de campis [illegible] C.XXVI.

Quod laboratores non exeant segetes de campis et — CXXVI.

Item statuimus et ordinamus quod quicumque terram alterius laboraverit teneatur non metere, nec meti facere, nec triturari vel bladum ad aream portare, seu bladum maturum vel non maturum sine licentia domini nisi primo domino proprietatis terre a quo conduxerit requiratur vel notum ei faciat quod voluerit facere predicta, quod ille vadat illuc vel alius adsit seu mictat videre quando predicta fient et quidquid fit de predictis, si voluerit interesse. Et si laborator contra predicta fecerit solvat comuni pro banno centum solidos denariorum quotiens contra predicta fecerit. Et eundem observandum in laboratoribus vinearum tempore vendemie et sub eodem banno et quod non possint accipere vel extrahere uvas [illegible]

108v

ut maturas. pena viginti ß. pro quolibet et qualibet vice. Item teneantur reddere
laboratores rendutam in composto si dno placuit/ et teneantur laboratores par-
tiarij saltim una vice mondare sive sarchiare blada seminata per eos/ et
si non fecerint possint dni facere sarchiari et laboratores teneantur dno ipsi-
nenti ad eius petitionem restituere expensas quas fecit occasione predicta sine oblatione
libelli/ Item quod quilibet laborator partiarius vel fictuarius teneatur per totum
mensem septembris cuiuslibet anni deferre ad domum dni cuius potere laborat fructus
et rendutam quos sibi deferre tenetur et si non tulerit ut dictum est condempnetur
in decem libr den. et dnus consuetudinem in duplum si quid dampnum incurreret occasione predicta
Item quod quilibet laborator predictus teneatur dno facere instrumentum conductionis cum
eius pactionibus de quibus fuerint in concordia dnus et labor/ et si non fecerit in-
mensem a die requisitionis dni potestas quod dictus laborator contrafaciens condempnet
in decem libr den. dandis et solvendis pro medietate com et pro alia medietate accusatori
et cuilibet sit licitum accusare/ et teneatur nomen eius in secreto. Et quod omnes bestie
animalia que pro laboratores habent seu tenent super terris et poteribus in quibus laborat
ipso iure presumatur esse et presumi debeant censuisse esse dni cuius sunt dicte terre
sive poteria nisi contrarium evidenter probetur/ Item quod nullus casalensis
seu laborator qui steterit in aliquo potere/ vel terris existentibus in contratu
in eis habitando, possit cum bobus quos tenet in dictis terris seu poteribus la-
borare aliquas alias terras alicuius persone sine voluntate dni cuius potere laborat
ad penam .xl. ß. den. pro quolibet et qualibet vice/ et quilibet possit accusare contrafacientem
et habeat medietatem bampni et teneatur nomen eius in secreto, et predicta ordinata publice
bampnimantur. Insuper statuentes quod de creditibus affictibus debitis, et debendis
per laboratores dnis terrarum et denunciatis eisdem seu alicui eorum procedatur per dnum
potestatem et iudices summarie de facto sine libelli oblatione, et stetur denuntiatis
per dnum laboratoribus iure dni cum uno teste, quod probet legitime, et teneatur frater
et filius laboratoris predictis creditis affictibus, debitis fratris patris vel fratris
ab ipsis. Salvo quod si probaverint quod tempore dictorum creditorum affictuum vel debitorum
non habitasse insimul, quod ad dicta debita, credita et affictus teneantur solvere
secundum formam iuris, preterquam si filii essent laboratores principales quod tunc teneantur
predictis debitis, creditis et affictibus non obstante quod sint vel fuerint filii familias

Et p(re)dicta locum habeant ad p(re)terita p(re)sentia et futura. Item q(uod) d(i)c(t)i laboratores
no(n) possint facere granatum sup(er) t(er)reno alt(er)ius nec ponere fimum seu portare
ex t(er)renum et potere adductu sine lic(enti)a d(omi)ni pena XXV libras den(ariorum)

…neto et rebus non extrahendis de comit(atu) CCXXVI

De deveto et rebus non extrahendis de civitate — CCXXVI

Item statuimus et ordinamus q(uod) nulla p(er)sona audeat vel p(re)sumat de com(itatu)
castelli extrahere vel causa extrahendi portare aliquod genus bladi vel grasce
et qui contrafecerit si fuerit inventus p(er)dat salma et bestia sup(er) qua portaverit
Et si inventus non fuerit / si fuerit accusatus / denuntiatus vel inquisitus
condempnetur in vigintiquinque libris den(ariorum) p(ro) quolibet et qualibet vice / Et quilibet possit
accusare et denuntiare et habeat quartam partem banni vel rei que portarentur
et eius nomen teneatur in secreto, Et similiter nulla p(er)sona audeat vel p(re)sumat ova
/ caseu / pullos / lingna / paleas sive paleas / spigas vel grandes, ex dis(tric)tu
territorii com(unis) castelli extrahere vel portare, et qui contrafecerit solvat com(uni) pro banno XL
s(olidos) den(ariorum) p(ro) quolibet et qualibet vice. Item q(uod) nulla p(er)sona civitatis vel com(itatus) vel aliunde au
deat vel p(re)sumat / emere vel emi facere in com(itatu) civitatis castelli aliquod bladum causa ex
trahendi ipsum ex districtu com(itatus) d(i)c(t)e civitatis q(ui) contrafecerit solvat com(uni) pro banno XXV libr(as)
den(ariorum) p(ro) quolibet et qualibet vice. Et quilibet intelligatur emisse bladum causa extrahendi
cui inventum fuerit in sua domo vel alibi bladum nisi quod necessarium fuerit p(ro) se et
familia sua usque ad festum augusti / nisi fuisset de terra sua propria vel conducta / vel
suis redditibus / Et nullus cuiuscumque conditionis existat / clericus vel laycus
… audeat vel p(re)sumat vetitare dictum bladum nec ei
ipsi dare auxilium consilium vel favorem et qui contrafecerit condempnetur in decem libris
den(ariorum). Et q(uod) nullus molendinarius p(re)sumat extrahere de civitate castelli aliquod bladum
nisi causa macinandi et reportandi farina ad dictam civitatem et qui contrafecerit puniatur
in decem libris den(ariorum) p(ro) qualibet vice. Item q(uod) nulla p(er)sona possit portare bladum tritulatum
sive farina p(er) com(itatum) d(i)c(t)e civitatis de una villa ad aliam p(ro)xior confinibus comitatus
sine lic(enti)a maioris officialis gab(elle), nisi causa macinandi cum sigillo ville, pena decem libr(arum)
den(ariorum), et quilibet possit accusare et denuntiare in quolibet dictorum casuum, et etiam capere
in pena et in fortia com(uni)s ducere et habeat quartam partem banni vel rei que
portarentur. Et quilibet officialis dicti com(uni)s possit inquirere et punire de p(re)dictis
et quolibet p(re)dictorum / summarie simpliciter et de plano sine strepitu et figura iudicii /
Et de omnibus inventionibus p(re)dictorum … eius familia habeat …

partem. Et predicta non astringantur in forensibus qui apportarent bladum
de extra civitatis dicte Civitatis in civitate ad macinandum, et vellet reportare
farina ad eorum domum qui ad dictas penas non teneantur.

De porcis non extrahendis de civitate — C.xxvii

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona de Civitate castelli vel comitatus eiusdem vel
aliunde audeat vel presumat, extrahere vel extrahi facere per se vel alium ex comitatu
Civitatis castelli aliquem porcum seu porcam et quibus ... qui contrafecerit
solvat pro quolibet porco seu porca viginti solidos denariorum, et amictat porcos qui
ducentur contra formam presentis ordinamenti, cuius bampni medietas
sit communis, et alia medietatis sit accusantis vel denumptiantis. Item quod quilibet
possit emere porcos et porcas ad suum posse ea tenenda, et etiam quilibet si eos
duxit ad vendendum ad Civitatem, et non poterit eos vendere, pro eos possit illos
ad domum suam reducere sine aliqua pena.

De hiis qui volunt transire per civitatem cum porcis grossis. — C.xxviii.

Item dicimus et ordinamus quod nullus cuiuscumque conditionis existat audeat vel presumat
per civitatem castelli transire cum porcis grossis, vel ipsos porcos ex civitate extrahere
quin primo notificet maiori offitiali gabellarum dicte Civitatis, numerum dictorum
porcorum, et de dictis porcis de una parte retrahere et vendat in Civitate vel comitatu
castelli et de aliis gabella debitam solvat. Et qui in predictis fuit repertus
fraudem comisisse, perdat porcos in quibus fraudem comisit, si fuit inventus.
Et si non fuit inventus sed denumptiatus vel accusatus condempnetur in centum
solidos denariorum pro quolibet porco et quilibet possit denumptiare et accusare et habeat medietatem
bampni, et etiam possit impune capere, et in fortiam communis ducere. Et
quilibet offitialis dicti communis possit de predictis cognoscere, summarie simpliciter et
de plano sine strepitu et figura iudicii.

De porcis non tenendis in Civitate ex domum. — C.xxx.

Item statuimus et ordinamus, quod nulla persona audeat vel presumat tenere in dicta
Civitate ex domum aliquem porcum vel porcam pena viginti solidorum pro quolibet et
qualibet vice, cuilibet cui fuit inventus porcus vel porca ex domum. Et nulli
in Civitate castelli in domo vel ex domum tenere scrofas filiaticias vel ...,
qui contrafecerit condempnetur in quatraginta libris denariorum pro quolibet et qualibet
vice. Et illos qui propterquos duceret seu duci faceret de extra Civitatis aliquem porcum

Marginal notes:

Apparet nondum in eo tractatu C.xxvii

De hiis qui voluerint transire per civitatem cum porcis grossis. C.xxviii.

De porcis non tenendis in Civitate ex domum C.xxx

vel porcam grossam vel nerem causa vendendi possit tenere ex domum ligatum

tum per unam diem et quilibet rector et officiales dicte civitatis possit inquirere de predictis

et repertos culpabiles de predicto punire. impenis predictis. Et quilibet possit

accusare et denumptiare habeat medietatem banni et eius nomen teneatur in secreto.

Et predicta non vendicent sibi locum tempore guerre vel adaventus alicuius ex

parengine et dicta guerra durante vel proprietate et comitis de civitatis

Insuper statuentes quod nullus civis comitatinus vel forensis audeat vel

presumat tenere in dicta civitate aliquem porcum vel porcos sub nomine vel colore

quod sint porci sancti Antonij sub dicta pena. Et quilibet possit tales porcos ca

pere et ipsum utilitati convertere sine aliqua pena. Et officiales dampnorum

datorum et quilibet alius officialis dicti comunis possit eos capere vendi facere pretium et

decem quod fuerit devenire ipsi habeat quartam partem. Et quod ob reverentiam

beati Antonij domini priores populi qui pro tempore erunt teneantur et debeant in

festo beati Antonij quolibet anno dimissi sunt facere solum pretium dictorum fratribus

sancti Antonij centum libras dictis

Quod nullus laboret diebus dominicis vel festivis —— CXXXI

6 Statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat laborare vel la

borari facere diebus veneris sancti diebus dominicis diebus festivitatis

beate Marie virginis diebus festivitatum sancti Floridi et Amantij et

omnium apostolorum sancti Donati sancti Augustini sancti Fortunati sancti Petri martiris

nec apertam teneat aliquam apothecam sive cameram causa vendendi aliquid seu

emendi ad grossum vel ad minutum et qui contrafecerit solvat comuni pro dampno grossum

solidos decem et quotiens contrafecerit. Et quilibet sit licitum accusare et habeat me

dietatem banni. Exceptis et exprimimus apothecas spetiarios qui vendunt spetie vel

incensum qui possint fenestrellas tam apertas apertas tenere et vendere

omnibus emere volentibus sine pena et bampno. Salvo quod si aliqua

dictarum festivitatum venerit in die sabbati aut tempore fori annualis quod liceat

omnibus cameras apertas tenere emere et vendere sine pena et bampno.

Item quod omnibus feratoribus liceat ferrare equos cavallate et stipendiariorum et

aliorum forensium et teneantur et debeant etiam ferrare diebus dominicis et

festivis aliquo capitulo vel ordinamento in contrarium non obstante pena et bampno

et liceat ipsis feratoribus observare tamen retinere cameras apertas. Item
quod nullus barbitonsor possit nec debeat diebus dominicis nec etiam diebus
beate marie virginis et apostolorum sanctorum confessorum floridi et amantii ra-
dere aliquam personam pena et bampno viginti solidorum. Item quod molendinarii non
debeant molere alicui persone pena et bampno viginti solidorum denariorum diebus
dominicis et pascalibus. Item quod quando accidet quod aliqua ex dictis festivitatibus ve-
niret de die sabbati, quod ea die barbitonsores possint radere et apo-
thecarii eorum tenere apertas dummodo tamen hoc faciat. Item quod quilibet mer-
cator et artifex possit in diebus dictarum festivitatum tenere sportellos
eorum apothecarum apertos et vendere dummodo non laborent. Salvo quod diebus
dominicalibus et pascalibus non possint ullo modo sportellos apertos tenere. Item
quod nulla persona de civitate vel comitatu vel aliunde possit vel debeat somegia-
rum cum alibus vel salmas in civitate mictere vel exsomegiare ad penam
quatraginta solidorum denariorum pro quolibet contrafaciente, et quilibet nuncius [illegible]
possit accusare contrafacientes et habeat mediatem bampni, et teneatur
nomen eius in secreto. Et hoc non intelligatur in victualibus et in salmis
mercantiarum, ~~quando salmas mercantiarum~~ venirent in civitatem vel tra-
sirent. Salvo quod id quod de somegiando dictum est intelligatur et lo-
cum habeat in diebus istis: in pascate nativitatis domini, resurrexionis,
pentecostes, in festo omnium sanctorum, et corporis Xpi, die veneris sancti,
in festo sancti floridi, die ascensionis, festivitatibus beate marie
virginis et omnium apostolorum. Salvo quod de mense augusti, septembris et octobris
quilibet possit somegiare in diebus cuiuslibet festivitatis predictarum. Et
custodes portarum non permictant tales somegiantes intrare per
civitatem. Et hoc per civitatem publice bampniatur.

De ponderibus et mesuris et pasectis iustificandis — C. CXXXVI

De ponderibus mesuris et pasectis adiustandis — CXXXVI.

Item dicimus et ordinamus quod nulla persona in civitate vel comitatu castelli debeat
scienter vendere nec emere ponderare vel mesurare aliquid cum aliquibus
pasectis, mensuris, belanciis, vel stateriis non iustis vel non sigillatis
sigillo comunis. Et qui contrafecerit solvat de facto pro quolibet et qualibet vice

centum solidorum denariorum

Centum s. den. de facto, et nullus audeat vel presumat tenere dictas
mensuras vel pondera non iustas vel non sigillatas in aliqua apo-
theca vel banco et qui contrafecerit solvat de facto Centum s. denariorum.
Et si reperirentur aliqua pondera vel mensure non iuste que essent
sigillate seu sigillata condempnetur tales retinens in pena predicta.
Et ille qui sigillavit tales mensuras non iustas vel pondera non
iusta condempnetur in viginti quinque libr. den. Statuentes quod omnes
et singuli qui non dederint iustum pondus vel mensuram pu-
niantur pro quolibet et qualibet vice in quadraginta s. den. Et quod omnes et
singuli vendentes ad pondus teneantur vendere cum pesis et
ponderibus sigillatis cum belanciis, et cum stateriis parvis.. salvo
quod a viginti quinque libr. supra possint ponderare cum statera magna
etc. et qui contrafecerit solvat Centum s. den. pro qualibet vice. Et quod
omnes et singuli macellarii et brustolaioli et alii qui consueti sunt emere
et vendere ad pondus statere, ad rationem quinquaginta unciarum
pro qualibet quatrina, teneantur et debeant carnes et alias res quas
vendunt ad minutum vendere ad pondus belanciarum, quod pondus
sit ad rationem illud ad quod emunt usque in decem libr. ponderis, ab inde vero
supra possint vendere cum statera recta et legali, spetiarii vero et alii vendentes
ad pondus bellanciarum debeant tenere bellancias applicatas, non appo-
diatas, et quod belancia in qua ponitur pondus debeat distare a balla
per unum pedem, ad dictam penam Centum s. den. Salvo quod si appodiata retinuit
sit belancia apodiata in qua ponitur pondus inferior. Et quilibet vendens
ad pondus vel ad mensuram debeat dare et facere iustum pondus vel
mensuram, et qui contrafecerit in quadraginta s. den. vice qualibet puniatur, et
teneatur dominus potestas quolibet mense semel in regimine suo per suum notarium facere
de pesis per apothecas inquirere, et repertos culpabiles de facto punire in pena
predicta, et credatur relationi dicti notarii et possit quilibet accusare et habeat medietatem

Dictetti Bampini | De macellariis et pena carnis —— LXXXVI

Item statuimus et ordinamus quod quilibet macellarius vel carnes vendens
ad minutum teneatur et debeat omnes singulas carnes recentes vendere
ad pondus exceptis carnibus delvatinis capretti vel angnini et capitibus

7 tenerib[us] bestiar[um] et cuilib[et] petenti vendere iusto p[re]tio 7 iustum
pondus dare, ac etiam eidem dicere si ab eo petitu[m] fuit veritate[m],
unde dicte carnes sint et que carnes sint, q[uod] si contra fec[er]it ip[s]e
vel aliquo p[re]dictor[um] condempnetur i[n] quatraginta s. den. Et no[n] possint
dicti macellatores vel carnes vendentes nec aliquis p[ro] eor[um] cum
flore vel canello vel alio mo[do] aliqua bestia inflare, nec grossum
dicte bestie in alia ponere nec [...] pinguedine aliqua
addere, q[uod] si factum fuit, puniatur p[ro] quolib[et] castrone, capra, pecude,
capretto, agnio, vitello in viginti s. den., p[ro] qualib[et] no[n] vitella ma-
g[n]a vel bove in centum s. d. Et no[n] possint nec debeant dicti macella[tores]
vel carnes vendentes tenere carnes castratinas i[n] uno eode[m] banco
cu[m] carnibus ircinis, caprinis, pecudinis, vel berbecinis, nec car-
nes porcinas cu[m] carnib[us] scrofinis, nec carnes vitellinas de lacte
seu que tenerent dentes lattarolos cu[m] aliis carnib[us] maximis
vel bovinis. Et quicu[m]q[ue] co[n]trafec[er]it solvat centu[m] s. den. p[ro] qualib[et]
vice. Et q[uod] nullus possit vel debeat macellare i[n] dicto castello carnes
mortacinas, vel infirmas vel granolosas, 7 q[ui] co[n]trafec[er]it solvat p[ro] qualib[et]
bestia bovina vel porcina viginti quinq[ue] libr. den. 7 p[ro] qualib[et] alia
bestia decem libr. den. Et teneantur 7 debeant tenere carnes castratinas
pecudinas, caprinas quas venderent i[n] bancis no[n] seperatis a capite
et castrones cum bellico ut cuilib[et] evidenter appareat, de quo animali sit
et vendere de dictis carnib[us] i[n] eo loco i[n] quo petitu[m] fuit ab eis pena [...]
s. p[ro] quolib[et] 7 qualib[et] vice. Et teneantur 7 debeant a pascate resurrexionis
d[omi]ni n[ost]ri Ih[es]u Xpi usq[ue] ad festum om[n]ium sanctorum, qualib[et] die sabbati et
quolib[et] die iovis, omnes carnes recentes quas habu[er]int ad vendendu[m]
vendere, ita q[uod] no[n] remaneat in dieb[us] sequentib[us], 7 si remansissent vendere
eas no[n] possint, et q[ui] co[n]trafec[er]it solvat co[m]plamprano decem libr. d. Item
nullus ex p[re]dictis audeat vel p[re]sumat, de mense Junii, Julii, Augusti et
setebr[is] carnes recentes q[ue] superarent vel remanerent i[n] una die i[n]
banco seu macello, exportare tenere vel vendere die sequenti nec re-
condere i[n] aliqua domo seu camera p[ro]pria vel conducta vel gratis concessa
iuxta dictu[m] macellum vel bancu[m] suu[m] p[ro]pe domos, et q[uod] in dictis [...]

debeant occidere et scorticare bestias, pecora vendendas per diebus dominicis
vel festivis tantum in die sabbati vel in vigilia de festivitatis, et
ipsas carnes a terciis diei sabbati vel vigilie non vendere. Et
qui contrafecerit solvat decem libras denariorum pro qualibet et qualibet vice. Item
non possint nec debeant occidere vel scorticare aliqua bestia in
publico sive stratis, nec in ipso matello exceptis capretis, agnis
et leporibus, dummodo ipsi berengarii sanguinem colligant, et qui
contrafecerit in viginti s. den. pro quolibet et qualibet vice puniatur.
Et quilibet becharius berengarius ante suum bancum teneatur habere ad
decem pena pro quolibet et qualibet vice qui contrafecerit. Item quod nullus
becharius per se vel alium proiciat ossa, cornua, zampas vel putredinem
aliqua in matello vel strata vel via publica, nec ante eorum bancum pro quolibet
s. qualibet die veneris teneantur matellarii totum matellum et via
circum circa matellum tergi et spazari facere, mondatura portari
facere extra ad longe pena xx s. den. pro quolibet et qualibet vice. Item quod
nullus expediens possit vendere intra circuitum castelli ad minutum aliqua
portarum a pascate resurrexionis domini nostri Yhesu Christi usque ad festum sancti
Andree de mense novembris. Et qui contrafecerit puniatur in decem libras den.
pro quolibet et qualibet vice et amissionis porci. Item quod nullus expediens
possit habere ad bancum suum aliqua claudenda de assidibus, sextoriis
vel de panno, vel sub banco facere cassam vel claudenda ad penam
centum s. den. Et quilibet de pecoris et quolibet pecore possit publice et
secrete de inpositione accusare, et habeat medietatem bampni. Et credatur
suo iuramento cum uno teste fide digno, et dummodo potius in vico
sint et ad penam viginti quinque libras teneatur quilibet die qua carnes
venduntur mittere suum notarium ad inquirendum de contrafacientibus
contra predicta vel aliquid predictorum, cuius notarii relationi credatur, et receptos culpabiles
de aliquo predictorum puniat de facto sine aliquo processu in penis
supra declaratis.

De asseptio seu saggio carnium faciendo — cxxxiiii

Item statuimus et ordinamus quod precones et prepositi quicumque erunt teneantur in suo
iuramento ad penam xxv libras den. pro quolibet carnes fieri facere saggium

De saggio carnium c xxxiiii

112v

seu acceptum carnium et macie deportes (?) et castronibus semel pro quolibet
officio vocatus, pro officiales eligendos per eos in palatio ordinando per eos
et eorum hospitem sedentem. Et si hunc dictum assaggium et acceptum reddendum per eos
becharii teneantur ipsas carnes vendere et non plus ad penam centum
solidorum denariorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice

¶ Quod bance becharie reducantur infra muros ——— cxxxv.

p bance becharie reducantur infra muros C. cxxxv

Statutum et ordinatum est quod bance becharie civitatis castelli reducantur
omnes ad certum filum intra muros becharie deputatos, et quod omnes bance
de becharie reducantur in dictam becheriam videlicet a capite usque palatium et
quod ubi nullus audeat tenere aliquod bancum affictum vel in conficitum usque palatium
eorum. Et si aliquis occupaverit de iurisdictione becharie per te in via qua itur
per medium becharie usque sanctum paulum, quod dimictat libera et expedita secundum
modum affictum. Et quod nullus audeat tenere intra muros aliquod bancum
extra muros et quicumque contrafecerit quod pena solvat communi pro bampno centum
solidorum denariorum pro qualibet vice ¶ De pena tabernariorum vendentium vinum ad minutum ——— cxxxvi.

de pena tabernariorum vendentium vinum ad minutum C. cxxxvi

Statuimus et ordinamus quod quilibet vinum vendens ad minutum in civitate
vel comitatu castelli, debeat dare mensuras plenas, pena quinque solidorum
pro qualibet mensura non plena et qualibet vice. Et teneantur et debeant habere
mensuras iustas, et sigillatas sigillo communis, ad minimus videlicet foliectam,
una mezetta, et unum petictum, et ipsas mensuras sigillatas tenere vacantes
ventes (?) et vacuas, et non possint vendere in eadem taberna nisi tria vina
cum vegetibus sigillatis, Nec possint bigoncias adiungere in taberna
cuppas nisi argenteas, nec cioptos de terra vel stagno, nisi de vitro
et quod si fuit in potis vel aliquo potorum, puniatur pro quolibet et qualibet vice
in viginti solidorum denariorum. Et quod quilibet tabernarius vel vinum vendens ad mi-
nutum palio teneatur et debeat, affingere et dare domino vinum monetam
quam fuit ex vino per vendito. Et habeant et habere debeant dicti tabernarii
et vendentes vinum ad minutum palio in dicta civitate domino vini per eorum
salario, mercede viginti solidorum denariorum pro quolibet anno et non ultra. Et quilibet
possit de potis et quolibet potorum accusare in dicto in specie et habeat medietatem
bampni. Et domini potestatis teneatur et debeat, ad penam viginti quinque
librarum denariorum vice qualibet commoda pluriter, suum notarium ad inqui-
rendum de potis cuius notarii relationi credatur et repertos cum publicis

de ſto pune in pena ſuperius declarata

De vendentibus piſces. xxxvi

Item statuimus et ord. quod quilibet tam civis quam forenſis poſſit et liceat vendere piſces crudos recentes cuiuscumque conditionis in loco in dicta civitate iuxta macellum palatium domini potestatis ubi est vendi aſſuetum et qui contrafecerit puniatur in centum ſ. den. Et quod nullus audeat vel preſumat in dicta civitate vel contatu castelli piſces emere causa revendendi niſi emptos revendere vellet, et qui contrafecerit in centum ſ. den. puniatur. Item quod nullus civis vel comitatinus vel habitator in civitate vel comitatu castelli vendat vel vendat vel vendere preſumat ad minutum piſces alienos vel alicuius forenſis. Et qui contrafecerit puniatur tam vendens quam forenſis in centum ſ. den. pro quolibet et qualibet vice. Et quod nullus vendat nec teneat ad vendendum piſces putridos vel infectos ad dictam penam. Et nichilominus dicti piſces putridi vel infecti proiciantur, et quilibet de predictis poſſit accuſare et denuntiare publice et ſecrete et habeat quartam partem banni. Et dominus potestas pena viginti quinque librarum den. teneatur ſingulis diebus quibus venduntur piſces mittere ſuum notarium ad inquirendum de predictis cuius notarii relationi credatur, et repertos culpabiles de facto punire in penis ſuperius declaratis. Et debeant vendi piſces in dicta civitate castelli ut dictum est ad pondus ſive ad quarterone pro pretio et quantitate et ea forma qua declarabunt domini priores cum conſilio ſedecim quoties expediens erit vel oportebit, declarandos per eos tum ſalvis per ipſos priores et conſilio ſedecim declarandis de duobus menſibus in duos menſes.

de Bruſtolarolis et pomis etc. xxxvii.

Item statuimus et ordinamus quod nullus bruſtularolus vel bruſtularola pollarolus vel pollarola vel quis alius poſſit ſtare diebus ſabbati ad emendum ad portas vel extra civitatem in civitate et mercare pullos, caſeos, ova, agnos, capretos vel alias res comeſtibiles et qui contrafecerit puniatur in centum ſ. den. Et nullus bruſtularolus vel bruſtularola pullarolus vel pullarola dictis diebus ſabbati ante nonas poſſit aliquas ex predictis rebus emere per ſe vel alium in platea vel alibi, et qui contrafecerit puniatur tam emens quam emi faciens in dicta pena pro quolibet et qualibet vice. Et ſimile pena vendentes ſibi lucri, magis perſonis que aliqua predictarum rerum emarent causa revendendi. Item quod nulla perſona audeat vel preſumat mittere vel portare ad vendendum per civitatem aliquas res comeſtibiles putridas vel infectas, et ſi quis contrafecerit puniatur in quadraginta ſ. den.

k

Statuentes insuper quod vendentes oleum ad minutum teneantur et debeant vendere oleum ad petictum, metretam, folietta et mediam folietta secundum datas ad mensuras quibus venditur vinum. Et quod predicti venditores oleum ad minutum debeant habere et tenere ipsa vasa videlicet petictum metretam folietam et media folietta sigillata sigillo terre, et non possint aliam mensuram ad vendendum retinere, nec in alia messura vendere. Et qui contra fecerit in aliquo predictorum puniatur pro quolibet et qualibet vice in decem solidis denariorum. Et quilibet possit denumptiare et accusare contrafacientes in aliquo predictorum casuum, et habeat medietatem banni. Et notarius extraordinarius teneatur examinari predictis quolibet die sabbati et credatur eius relatio et repertos culpabiles punire in penis supradeclaratis

De molendinariis et pena eorum — xxxviii

de molendinariis et penis eorum

Item statuimus et ordinamus quod dominus potestas in principio sui officii iurare faciat omnes molendinarios, et dare fideiussores quod non fraudabunt granum, bladum vel farinam, et non cambiabunt et custodient bona fide et sine fraude molebunt omnibus volentibus molere et non accipient nisi quinque libras pro centenario quolibet pro rata. Et quod non fraudabunt dominum molendini staraticum, sed totum integrum assignabunt sine malitia et quod aportabunt granum cuilibet ad molendinum et farinam de molendino ad domum domini vel domine recta via absque alia revolutione et pro eorum molendino tenebunt cuppam capacitatis vigesime partis starii et eandem cuppam tenebunt et tenere debeant sigillata sigillo terre. Et omnia alia facere quod ad offitium molendinarii pertinet bene et legaliter, et si aliquis ipsorum contrafecerit in predictis vel aliquo predictorum puniatur pro quolibet et qualibet vice in viginti solidis denariorum, et plus usque in centum solidis denariorum arbitrio potestatis. Et nichilominus dampnum passo restituat in duplum. Et quod nullus molendinarius audeat vel presumat aliquod genus bladi vel leguminis quod portaret ad molendinum deponere, staccare, vel saccum aperire, antequam ponderetur, nisi ad stateram terre. Et postquam ponderata fuit farina non possit eam staccare vel saccum aperire nisi ad eandem stateram et ad eam staterem recta via portare ad domum domini, pena decem librarum denariorum, si contrafecerit in aliquo predictorum. Et quilibet possit accusare et denumptiare et habeat medietatem banni et nomen denumptiantis vel accusantis teneatur in secreto [illegible]

potatis et quilibet alius offitialis dicti comunis teneatur et debeat inquirere de predictis et culpabiles repertos destringere punire et habeat quartam partem bampni eius quod occasione predicta devenire fecit in comune. Et si aliqua querela de aliquo offitiali proposita per aliquem suo iure credatur usque in quantitate xx. s. den. de dampno quod dixit per aliquem molendinarium fore datum

[illegible] ad ponderandum C. cxl.

De offitialibus deputatis ad ponderandum bladum et farinam ——— cxl.

Statuimus quod offitiales deputati ad ponderandum bladum et farinam teneantur per se ipsos exerceant et exercere debeant eorum offitium et non debeant alterum alteri ponderare quin ipsimet semper intersint. Et debeant tenere secretam quantitatem ponderis ita quod de hoc molendinarii nichil sciant. Et quicumque contrafecerit condempnetur in quadraginta s. den. pro quolibet et qualibet vice et cuilibet sit licitum accusare et habeat medietatem banni et nomen eius teneatur in secreto

[illegible] debent C. cxli.

De clibanariis. Ut quod faciant debitum ——— cxli.

Item dicimus et ordinamus quod omnes fornarii et fornarie teneantur ad petitionem quibuslibet petentis furnum exhibere et ducere ad ipsum debitum panem bene staxionare et quoqui facere portari facere ad furnum et a furno postquam erit coptus ad domum domini vel domine eorum fornarii. Et si quis fornariorum vel eorum servientium contrafecerit solvat pro bampno xl. s. den. pro qualibet vice et si panis postquam fuit missus ad furnum destruetur vel deterioraretur quod illud emendare debeat domino vel domine panis continenti. Item quod ipsi fornarii per se vel alium pro quolibet staio panis pro pingius et nomine fornatici non possint accipere nec accipiant ultra duos s. den. ad plus pro quolibet staio ut dictum est pena quadraginta s. den. et cuilibet sit licitum accusare contrafacientes in quolibet predictorum capitulorum et habeat medietatem banni quod accusaverit. Et stetur sacramento accusantis. Et si quis fornarius vel fornaria propter parvum fornaticum vel aliquo vel aliqua alia causa recusaverit panem quoquare et facere ut dictum est qui petitum fuerit vel alia predicta non observaverit solvat pro bampno pro qualibet die qua distulerit facere et coquere ut predictum est viginti s. den. et de hoc stetur sacramento eius qui petierit et cuilibet alii denumptiantibus et habeat medietatem banni. Item unus ex notariis domini potestatis postquam eius offitium ceperit exercere fare iurare teneatur fornarios et fornarias et eorum servientes predicta omnia observare et eorum offitium legaliter exercere et facere et nichil accipere in aliquo modo nisi tan-

114v

pctos duos s. den. ad plus p fornatico quolibet staro, et etia ab ipis fo-
rnentibus furnum ducentibus accipe fideiussore, centu s. den. de pctis ob
servandis. Item quilibet fornarius heat caminu ita qd fumus heat exi-
tum, et aliud impedimentum no pstet, et si fuit reptus sine camino
solvat dnus vel dna ipius furni, cor pbampno centu s. den. dum
mo potas faciat aus bampnu publice ire qd quilibet faciat caminum
in furno suo infra tm assignandum pen. Item qd potas teneat
quolibet mense seu regimis fare inquisitione contra fornarios et forna-
rias civitatis et eoz servientes, si bene exercent eoz officiu, et delinquentes
condempnare secundum formam dicti capituli. Et ad pdictam inquisitionem faciend.
dnus syndicus maior de civitatis, similimo fare teneatur

a panificalis et pena eoz c. cxlj

§ De panifaculis et eoz pena et ———————— cxlj.

Ordinamus et dicim, qd omes panificole et pane vendentes i platea
cois vel alibi teneantur et debeant, tenere tobalias albas sup
pane, nec teneant roccas seu pplios qd lactentur, et heant discu in
quo teneant pane i canistro, pena et bampno quinq. s. den. pro qualibet vice
qua cfuit. Idem dicentes de vendentibus poma, et alias res quaslibet co-
mestibiles. Item qd omes et singule panificole, et pane, poma, olera et
quaslibet alias res comestibiles vendentes stare possint, et teneantur
i platea cois ex porticum, et stillicidia domoz, que sunt i platea cois,
ita qd eques et pedes transeuntibus nullu possent impedimentu, ad pena vi-
ginti s. den. et discu eoz sint trium semissiu et no plus, et iseat o pultis
civitatis sine pena et bampno. Item qd panificule et quilibet pane vendens
teneatur et debeat tene, sup canistro panis quedem baculu album
cu quo omes tangant pane, sive panes quos volunt venderis et
ipe ementes nullu pane tangat, nisi cu baculo, nisi cu emerit, solvit
nec etia dca panificula pena et bampno quinq. s. den. Et si pdca panifa-
cula pdictum baculu no retinuit ut dictum est solvat cor pbampno pdicto
qinq. s. den. Item qd pdi vendentes poma olera et pane vel pole
no debeant pse vel alium vocare nec vocari fare, aliqua pdicend. qd ipi
vadat ad ea emptura potius qd ab alio, vel qmedant res sua potius qm
aly forti vel aliena, ad pena quinq. s. den. Et omibus sit licitu accusare et heat
me dietatem bampni et teneatur de inquisitione novim i secreto

sartor debent C.xlij

Statuimus quod sartores teneantur reassignare pannos datos ad suendum completos infra ad decem dies proximos et ante si comode poterint et non possint nec debeant petere vel recipere recipe vel colectas nec denarios eius sed solum petant et recipiant a domino qui fecerit vel fieri fecerit prositura recipere colectis iustum precium salarium declaratum et promissum pro eos Et debeant esse in concordia ambe partes de precio antequam incipiant forfices ad incidendum dictos pannos ad penam Centum s. d. pro quolibet sartore contrafaciente et qualibet vice Et examinatur per civitatis singulis mensibus et cuilibet sit licitum accusare et denuntiare contrafacientes et habeat medietatem banni et cui non teneatur in secreto Et hoc capitulum debeat poni seu poni facere in brevi artis sartorum per consules dicte artis

Cives teneant graffios

Quod tenentes apothecas teneant Graffios — C.xliij

Item statuimus et ordinamus ut malitijs offensionum tollatur materia omnis evadendi eis semita precludatur quod omnes exercitatores et artifices et quilibet qui apothecam tenet propria vel conducta debeant tenere graffium de ferro pro capiendo malefactores malitia committentes Et quilibet possit teneatur et debeat malefactores malitia committentes capere et in fortia comunis ducere Et si quis expertus repertus fuerit dictos graffios non habere puniatur in decem s. d. Et si contingerit aliquem cum dictis graffijs capiendo malefactorem talem vulnerare cum sanguinis effusione vel sine ad penam aliquam minime teneatur

mulieres expelli debent a pedes quinarum C.xlv

Quod mulier male fame expelli debeat de quinario ad pedes vicinorum — C.xlv

Item statuimus et ordinamus quod dominus potestas et quilibet alius officialis dicte civitatis teneatur et debeat in vinculo iuramenti et ad penam xxv librarum denariorum expellere et expelli facere qualibet muliere male conditionis et fame ad pedes vicinorum quatuor vicinorum Et quod sit male conditionis et fame possit probari per quatuor testes scilicet de dictis vicinis seu alios deponentes de publica fama continue

artes fastidiosas C.xlvi

De pena facientium artem fastidiosam — C.xlvi

Statuimus et ordinamus quod nulla persona de civitate vel aliunde audeat vel presumat facere aliquam artem fastidiosam in civitate castelli unde fastidium vel aliquid turpe possit esse in civitate et specialiter candelas de sepo, cordas vel pilatas de sepo vel aliquid aliud pertinens ad dictam artem et si quis contrafecerit condempnetur in…

in centum s. den. pro qualibet vice et quilibet possit accusare, et habeat medie-
tatem banni et eius nomen teneatur in secreto, non obstante aliquo
statuto vel ordinamento quod de contrario loqueretur. Et predicta observentur
ad reclamationem quintanorum

non faciendo arte sellarorum in certis stratis c xlvj

De non faciendo arte sellarorum in certis stratis ——— c xlvj

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona exercens artem sellarorum possit vel debeat stare ad exercendum dictam artem in dicta civitate per stratam rectam a ponte Stantiblete sito inter ecclesiam sancti Jacobi usque hospitale sancte Marie de la strata ex utraque parte strate, et ab angulo sancti Servati usque ad plateam per stratam rectam ex utroque latere strate. Et a domo filiorum domini Iohannis domini Federici usque ad plateam per stratam rectam ex utroque latere. Et a cantone Sinceroni usque ad plateam totis inclusive ad penam decem librarum den. pro quolibet contrafaciente. Et nihilominus cogatur in dictis locis dictam artem non exercere, in aliis vero locis dicte civitatis preter quam in platea libere possint stare pro libito voluntatis. Et predicta bampniantur per totam civitatem et locum habeant post mensem a die publicationis presentis statuti.

galligarii et scarnatores exercere debeant tale opus c cxlviij

Ubi galligarii et scarnatores exercere debeant tale opus ——— c xlviij

De putredine evitanda statuimus quod nullus galligarius seu scarnator coriorum vel similis artifices ex quorum arte putredo intima generatur audeat aut possit pena centum s. den. coria scarnare in aliqua contrata vel inter domos in civitate, sed debeant id operari ad certum inferiorem statum ibi ubi nunc talia fiunt, tam ex immenso fetore quod ex carnationibus predicta residentibus transeuntibus fetor intolerabilis oriatur. Et quod nullus tenentur coriamina seu coria in sepo sive grassia portare pena centum facienti pro qualibet vice quadraginta s. den.

calcinariis replendis c c

De calcinariis replendis ——— c xlviiij

Statuimus quod nulla persona teneat nec tenere presumat aliquod calcinarium ubi morantur coria, nec pelles, nec aliqua quod fetorem preterit transeuntibus ex domum teneantur ipsum replere et quod contrafecerit solvat pro banno viginti s. den. Et quilibet possit accusare et denuntiare et habeat medietatem banni.

tantum a quatr... c xl...

De tinturea guati — CL

Statuimus et ord. quod nulla persona audeat vel presumat tinturam guati pestum piçere, nec pici facere nec aqua que exiret de tintura in aliqua parte civitatis sed omnino ex domibus civitatis deferatur ita quod in civitate videri seu sentiri non possit. Et si quis contrafecerit condempnetur in centum solidos den. cort. pro qualibet vice. Et quilibet possit accusare et denumptiare, et teneatur nomen eius in secreto et habeat medietatem banni et condempnationis. Salvo quod tintores possint piçere in Staturbio de apotheca sive tintorie dummodo de apotheca in Staturbiu vadat copta.

Maciaro collegando. C. CLI

De stivato colligendo — CLI

+

Statuimus et ord. quod quelibet persona civitatis et comitatus vel alunde teneat et debeat solere guati, solere guati collige usque ad medium mensis octobris pena vigintiquinque librarum den. Et quilibet habens molendinum actum ad macinandum guatum in comitatu castelli teneatur et debeat tenere stangam molendini ad kalendas novembris et eam non removere nec removeri facere usque ad kalendas maii venturi, ad hoc ut guatum macinari non possit sub pena decem librarum. Et potestas et quilibet pro tempore fuerit de predictis inquirere teneatur et possit culpabiles repertos punire et condempnare.

Quod nulla persona proiciat immunditiam per aliquam viam. C. CLII

Quod nulla persona proiciat immunditiam per aliquam viam — CLII

Item statutum et ord. est quod nulla persona proiciat vel proici faciat in via vel per aliqua viam de civitatis castelli vel in via vel per aliquem puteum proiceat, nec proici faciat aliqua immonditia sive fimum vel lactatitum proiectis tornans pena decem solidos den. Et quod notarius extraordinarius teneatur inquirere predictis et culpabiles punire.

De fornaciariis et pennis eorum. C. CLIII

De fornaciariis et penis eorum — CLIII

Statuimus et ord. quod nullus fornaciarius aut fornarius in civitate vel comitatu castelli possit vel alium possit vel debeat emere, vel emi facere, aliqua lingnia grossa, sive refixa pro burendo in eorum arte seu pro ministerio eorum artis, seu ea obiure vel alium facere pro ministerio eorum artis dicta lingnia grossa seu refixa. Et qui contrafecerit pena librarum quinque den. pro quolibet et qualibet vice et qualibet salma dicto eorum incurrat et quilibet possit accusare et denumptiare et habeat p.

116v

medietatem bapni et alia pene. Et quod de fornaciarii vel facientes mattones planellas quadrellectos vel cuppos teneantur et debeat facere bene coctos et quod conveniant et sint ad modum et formam modulum Communis, et qui contrafecerit condempnetur in decem libras den. et nichilominus de predictis procedatur, inquiratur et inquiri debeat per dominum potestatem cuius offitiales per sindicum maiorem et notarium offitii dampnorum datorum et reptos culpabiles punire in pena predicta, et insuper longitudinem predictorum pontes ordinamenta vetita que invenirentur, ponet aliquem predictorum pro notarios predictos admictat, et notarii qua invenerit credatur pleno iure

De viis cercharum manutenendis clxiiii

Constituimus et ordinamus quod vie cercharum que sunt iuxta muros civitatis intus debeant manuteneri in amplitudinibus quibus determinate fuit et in pristinam predictam reducantur, determinato [illegible], ita quod de cetero non possint per aliquos occupari, et qui occupaverit in viginti quinque libras den. condempnetur, et in statum debitum occupatum restituet

Quod nullus teneat in carbonariis porcos [illegible] remaneant clv

Constituimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat in carbonariis a greppos tenere seu porcos pascere usque ad muros civitatis per triginta passus, nec ibidem herbam elevare, et qui contrafecerit solvat Communi pro dampno viginti sol. den. et quotiens contrafecerit, cuilibet sit licitum accusare et habeat medietatem bapni, et alia medietas sit Communis, et denumptiantes teneantur in secreto, et fieri debeat inquisitio per dominum potestatem quolibet mense semel [illegible], et si quem invenerit condempnare ut dictum est. Item quod terrenum aliquod cercharum carbonariarum non laboretur sed sodum remaneat pro [illegible]. Item quod nulla persona civitatis vel aliunde audeat vel presumat ponere nec poni facere in carbonariis sive fossis aliquod letamen nec in eis aliqua congregatione palearum vel aliarum rerum vel aliquid elevare vel aliqua turpitudine seu letamen poni possit, nec a ponte Stambicii [illegible] intus usque ad civitatem, nec a [illegible] pontis Caballorum, nec a [illegible] de Calcinaio, nec a monasterio de ultra Tiberim iuxta fossam Petri [illegible] que olim fuit [illegible] Berte, nec in foro quod fit iuxta pontem Prati, nec ibi [illegible] quo fontes [illegible] circa [illegible] civitatis, et ibi reficiantur [illegible] civitatis in viis vel in plateis, et si aliquis contrafecerit in predictis vel aliquo predictorum

Solvat comuni pro banno viginti s. den., et quilibet possit denumptiare, accusare
et habeat medietatem banni predicti, predicta bapniantur singulis mensibus,
et teneatur notarius comunis sive potestatis una die dominica in singulis mensibus
ire ex quaslibet portas usque ad terminos dictos, et inquirere de predictis et con-
dempnare quos venerit contrafacere in dicta pena

Quod storia nec aliquid turpe ponatur in carbonariis c. clvi

De storia nec aliquid turpe ponatur in carbonariis civitatis —— C.lvi.

Item statutum et ordinatum quod nulla storia mictat vel viniti faciat in carbona-
riis civitatis ad mollificandum aliquid eorum, nec aliqua turpi-
tudine in eis proiciat, scilicet carnes equinas, nec aliqua alia mor-
tua quis proiciat prope civitatem producentes canes aut similia vel
inter muros civitatis aliqua alia mortua quis proiciat, nec limum ad
macerandum in carbonariis mictat, nec aliquid predictorum, et qui contrafecerit
solvat comuni pro banno viginti s. den., et quotiens contrafecerit. Et cuilibet sit
licitum accusare et denumptiare, et habeat medietatem banni. Idem dicimus
observari de prato comunis, et de predictis potestas teneatur et possit facere inquisitionem
ad petitionem cuiuslibet procedere in predictis

Quod immundicia non ponantur prope civitatem c. clvii

De immundicia non deducenda prope civitatem —— C.lvii.

Item statutum et ordinatum quod nullus possit decoriare in civitate castelli vel
prope ipsam civitatem, preterquam ad balistreatas, nec prope aliqua strata riga-
tem aliquem equum, asinum, somaria vel bovem mortuum ad penam de-
cem librarum, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, et quilibet possit accusare
contrafacientes, stetur eius sacramento cum uno teste fide digno
et habeat medietatem banni et hoc publice bapniatur per civitatem

De viis artandis prout olim fuerunt c. clviii

De viis artandis prout olim fuerunt —— C.lviii.

Item statutum et ordinatum quod omnes singule vie, que sunt in civitate artentur
ut hactenus esse consueverunt, per terrena dispersa, et ubi non
fuerint domus reducantur in pristinum statum, ut fuerunt a viginti
annis retro, dicimus etiam quod in civitate comitatu castelli, possit mu-
tare viam per terram suam amplius ut erat vicinalis et ad presentia
preterita et futura

De ...statis viis maturandis in ... c. clviiii

De stratis et viis matonatis actandis ...

Item statuimus et ordinamus quod potestas teneatur in suo introitu dictas(?) facere actari stratam matonatam de prato usque ad portam pontis, et actetur et ampletur expensis illorum qui sunt domos iuxta stratam ex utraque parte quibus tangit dictum matonatum, Et quod cloaca actetur per ... (?) magreus(?), ita quod non possit impedimentum aliquod transeuntibus equester vel pedester. Et idem intelligatur et fiat de omnibus stratis et viis civitatis matonatis in quibus est distructum quod matonatum destructum, potestas teneatur et debeat propriis(?) facere reactari expensis illorum quorum erunt domus et terrena ante quod erit destructum matonatum. Et hoc teneatur facere quod citius poterit tempore sui regiminis eo tempore potuerint habere matones in civitate predicta. Et teneatur potestas mictere notarios ... (?) ad examinandum predictas semel in mense per civitates et inquiratur et scribantur omnia loca in quibus erit matonatum destructum. Et si potestas non fecerit perdat de suo feudo quinquaginta libras denariorum, Et hoc capitulum sit firmum et mutari non possit.

stratis et viis expediendis. CLX

De stratis et viis expediendis. CLX.

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua strata vicinalis vel via publica vicinalis esset vel fuit occupata in totum vel in parte ab aliqua persona de civitate vel comitatu sive destructum a viginti annis citra, et demonstratum fuerit potestati vel iudici teneatur ipsam stratam vel viam vicinalem facere restitui in pristinum statum infra decem dies. Et si predicta non fecerit ille qui occupavit, teneatur potestas et debeat illum condempnare decem libras denariorum, et nichilominus compellat eum restituere dictam viam. Et quilibet accusare possit publice et privatim et contra omnes(?) et singulos qui occupaverint vel occupassent predictas vias et stratas, et teneatur eius nomen in secreto, et dictus potestas et suus iudex possit inquirere punire et condempnare omnes personas quas invenerint occupasse et dictas stratas et vias reduci facere in pristinum statum, exceptis illis qui dictas vias misissent per eam(?) sua sive forma statuti quod non teneantur ad penam. Et hoc eis non preiudicet. Et potestas vel iudex si predicta non fecerit et fuit negligens perdat de suo feudo quinquaginta libras denariorum et hoc

exemplum sit pressum [illegible] habeat de ipsis pena et futura

De lignaminibus tenendis prope portas Clxi.

De lignaminibus non tenendis prope portas —— Clxi.

Item statuimus et ordinamus quod ab infrascriptis finibus usque civitatem nulla persona audeat vel presumat ponere aliquod lignamen vel iuxta portam sancte Marie ab hospitali Randaldelli intus, circa dictam portam ex parte [illegible] distantia quanta est ab hospitali usque ad dictam portam, et iuxta portam sancti Floridi a Maiestade pari intus, et a Crembatto de Torgano intus, et a fonte Maceri intus usque civitatem et iuxta portam sancti Jacobi a flumine Caballeres intus, et a [illegible] statu ubi intus usque civitatem et civitatem intus iuxta portas que aperiuntur per viginti cannas, et qui contrafecerit in aliquo predictorum puniatur in quadraginta solidis denariorum pro qualibet et qualibet vice. Et ut predicta veniant ad notitiam singulorum potestas et capitaneus qui pro tempore fuerint primo mense sui regiminis predicta bampniri facere teneatur.

De viis et stratis tenendis spatiatis Clxii.

De viis et stratis tenendis spatiatis —— Clxii.

Item statuimus et ordinamus quod quilibet teneatur viam et stratam matonatam ante domum suam cameram vel terrenum proprium vel conductum spatiatam et mundam tenere, et elevare et elevari facere quolibet die sabbati omnes immunditias. Et potestas teneatur quolibet die veneris facere bampniri quilibet per civitatem vias matonatas ante domum suam quod die sabbati in sero facere mundari et spatiari faciat. Et qui contrafecerit solvat communi pro banno quinque solidos denariorum pro qualibet vice, et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni predicti. Et per mensis maii iunii iulii et augusti quilibet adaquare debeat antequam spatiet de nocte sub dicta pena; et si potestas predicta facere neglexerit perdat de suo feudo xxv libras denariorum quod deveniant [illegible]. Item quod nulla persona teneat letamen sive spazamentum sive immunditias quas de via sive matonato elegerit, nec lectum nec aliquod aliud simile turpe sub banco vel alibi iuxta domos pena quinque solidorum denariorum contrafacienti cuilibet auferenda pro qualibet vice, et quod nullus possit ponere vel tenere

per

118v

et q nullus possit pone ul tene in burgis et stratis Civitatis
i muros litamen, nisi quando extrahetur a stabulo de domo sua
i quo tam possit pone ex domo sua, et postea quinque dies tenad
pena viginti s. d. ut omnino extrahetur et plus tenere non poss
Item q unus ex notis potestatis omni die dicto vice teneatur p Civ
et videre et stare sup dicta fuerint observata. Item q ille qui emet p
team cois, teneatur quolibet die sabbati spazare et mundare
in ferro ipam plateam et an palatium cois, et ipam spazaturam
extrahere de ipa platea pena viginti s. dns p qualibet vice qua co
fecit

q nullus turpe proiciat i viis publicis — Clxiij.

Item statuimus et ord. q nulla psona proiciat aliqua aqua, ul turpe
aliqd i via publica de palatio aliquo ul domo de die ul de nocte,
et si aliqd turpe proiectum venerit, sup aliquem, sive aliqd, teneatur
qui proicit dampnum emendare qd fecit, et dampnum passum s
ue, et stetur sacramento, q fecit, illi sup quo, ul sup eius re
aqua ul aliud turpe proiectum, et p dampno qd substinuit palatum
de eo qd proiectum fuit, sup eo ul re ipius, offensa, Et potas tene
p cura teo facere inquiri, q nulla psona aliqd turpe proiciat i via, et q cont
si inde fit querimonia fra fuit, potestas auferat delinquenti ul d
domus de qua proiectum fuit, turpe ul aqua quatraginta s. dns p
bampno et qualibet vice, Et teneatur nom denunptiatis et accu
sancis in secreto. Et si id qd proiectum fuit sup aliqua psona no
venerit, ul rem solvat coi p bampno decem s. ds, et dampnum
emendet ut supra dictum est. Si quis no proicit aliqua ul aliq
turpe de stratis ul plateis, domibus ppe puteu aliquem p dua
pticas sive tarnas, solvat coi p bampno Centum s. d. Et potas te
neatur facere inquiri, q quicumque i venerit aliquem cont facientem, i
denuptiet q tertius petit dne potati. Et dicimus q nulla psona
de Civitate castelli proiciat ul proici faciat ad domum vicinum sui a t

tornis aliqua sine voluntate domini domus vel vicinorum, in vijs
publicis aliqua ferramenta, nec aliqua turpitudine vel alicui
vicino vel transeunti fetore prestet vel faciat aliquod impedimentum
et contrafaciens solvat communi pro bampno decem solidos denariorum quotiens contrafecerit. Item
quod nullus deponat ad sella vel ad deponendum vadat in via vel
strata publica, vel in canali, vel in platea, vel in casalino horis seu
stationum civitatis. Et quod nulla persona teneat filum vel alia ad deponendum
impedibus in aliqua via vel strata publica, et qui contrafecerit solvat communi pro
bampno viginti solidos denariorum. Et si talis famula non possit solvere dictum
bampnum, solvere debeat dominus eius pro qualibet vice. Et quilibet possit de
nuptiae accusare et habeat medietatem bampni, et stetur et credatur
depositis sacramento denuntiantis. Et quod eligatur unus offitialis
pro qualibet parte qui teneatur vinculo iuramenti denuntiare contrafacientes et
si non fecerit patiatur illam penam quam passurus esset delinquens
et offitialis habeat medietatem bampni, et credatur sacramento
dicto offitiali. Et quod nulla persona ponat aut faciat aliquam turpitudinem
prope aliquem locum religiosum vel circa circum pretereum canaris, nisi in
domo vel terreno proprio vel conducto vel gratis concesso ad penam xl solidorum denariorum
et quilibet possit accusare et habeat medietatem bampni, et nomen eius teneatur
in secreto. Et idem intelligatur in curtibus prope dictas partes dictum
est. Item quod nulla persona stet ad sedem vel alibi super stratis vijs publicis
ad spulciandum pena viginti solidorum denariorum pro quolibet et qualibet vice

De stratis et vijs tenendis expeditis c. lxxiiij

De stratis et vijs tenendis expeditis ——— clxxiiij.

Item statuimus et ordinamus, quod omnes vie strate et platee civitatis ex
pediantur lapidibus, calcina, et lignis, et alijs obstaculis qui
buscunque, que transeuntibus impedimentum possent prestare, et qui contrafecerit
solvat viginti solidos denariorum pro bampno communi, et quilibet possit accusare et habeat
medietatem bampni. Item quod si aliquis habet aliquam longuriam in civitate
q

ea vendendi quod ea retinere non possit in dictis viis et stratis vel plateis
et qui contrafecerit solvat viginti solidos denariorum pro banno. Et teneatur
notarius domini potestatis quolibet die dominico ire per civitatem et quem invenerit
contrafacientem potestas puniat in dicta pena, et predicta publice bapniantur ut
melius serventur. Et hoc precise faciat fieri potestas per totum mensem augusti
et septembris. Et si predicta non fecerit perdat de suo feudo viginti quinque libras
denariorum. Salvo quod quilibet hedificare volens vel aliquod hedificium facere
possit sine pena et banno, in dictis publicis et stratis per tres menses tenere
dum tamen strate seu vie remaneant expedite

de lingnis gerondis remouendis ctxv

De lingnis et gerondiis remouendis —— clxv.

Item statuimus et ordinamus quod potestas teneatur facere elevari omnia lingna, gerondias et tecta et omne aliud quod aliquis vel aliqui habent vel tenent super terreno alicuius vel aliquorum ad petitionem illius vel illorum quorum erit terrenum. Et si ille contra quem petitur talis dixerit coram domino potestate vel iudice voluit dicere illud terrenum esse suum audiatur et eius approbatio admictatur. Si non ille qui petierit dicens suum esse terrenum probaverit esse suum per duces testes vel instrumentum vel aliis iustis et competentibus probationibus potestas teneatur precise post quod probaverit terrenum esse suum, facere elevari quicquid impositum esset vel fuit super terreno, prescriptio triginta annorum vel plurium non preiudicet vel noceat illi cuius est terrenum predictum, nec eius petitioni in aliquo. Si autem ille contra quem talis petitio facta fuit non elevaverit gerondia aut lingnam aut tectum et omne illud quod positum esset potestas teneatur precise ipsum ad elevandum predicta compellere. Et si non elevaverit et preceptis potestatis non obedierit, teneatur potestas ei auferre decem libras denariorum et eum in quantitate predicta ad petitionem adversarii condempnare, et nichilominus predicta facere teneatur, et de tali condempnatione et banno potestas et eius iudex sint absoluti nec debeant sub sindicis respondere et ut premissa capitula melius observentur dicimus quod si aliqua statuta supra vel infra esset in aliquo capitulo illa talis statutis non preiudicet huic capitulo in aliqua parte sed plenum habeat robur. Et potestas teneatur ea omnia et singula observare ut

construatur et facere iurare quod statutarios futuros in statuto hoc capitulum ponere non addendo vel minuendo. Item dicimus observandum de omnibus singulis rebus que sunt vel erunt super tecto alicuius de civitate vel districtu eius. Et nullus audeat vel presumat ire super tecto alieno sine licentia domini tecti ad penam quatraginta s. den. pro quolibet qualibet vice, et stetur sacramento dominum portantis vel accusantis de predictis.

De sextoriis removendis. ——— Clxvi

Item statuimus et ordinamus quod potestas presens teneatur facere removeri omnia sextoria apposita vel apponenda ad domum vel domos civitatis sub porticis apothecarum hominum civitatis et loco sextoriorum ponantur tende panni lini vel alterius panni grossi, cum male videatur tenere ad domos vel cameras, et sit dubium et potius propter ignem sextoria tenere pendentia ad domos. Et quicumque retinuerit aliquod sextorium condempnetur in centum s. den. pro banno communi, et quilibet possit accusare, et condempnatione facientes habeat medietatem banni, et hoc capitulum habeat precisam firmitatem. Item dicimus quod stanghe seu stanghe, pertice seu baculi pariete vel asseres non stent nec teneantur ad domos vel cameras ex domo vel camera prope hostia a solario sive tecto inferius vel usque terram, et cetera que possit prestare impedimentum transeuntibus equitibus vel peditibus omnino removeantur. Item dicimus quod nulla persona presumat ponere stangam seu stangas de tecto suo domus vel baltone vel fenestra ad tectum baltone vel fenestram alterius de una domo ad aliam domum, nec super stangas ipsas teneat seu ponant aliquem pannum vel arcam vel luderas ad siccandum supra, cum male appareat, et possit transeuntibus de ipsis . . . . . Et qui contrafecerit solvat communi vel impetretur condempnetur per potestatem pro qualibet vice . xx. s. den. et potestas teneantur facere banniri predicta primo mense sui regiminis.

De sextoriis et trabacchis non tenendis ——— Clxvii

Item statuimus et ordinamus quod nullus teneat vel poni faciat aliquam tendam alicuius panni vel sextorium sive asseres a solario inferius inter domum sive cameram suam quietam et tenere aliquo vel ea a hostiis domorum seu camerarum foris versus stratas et vias, nec aliquod in . . . . facere

re

120v

in anno suo, et qui contrafecit puniatur in quadraginta s. den. pro qualibet vice, et cuilibet sit licitum accusare et denumptiare et habeat medietatem banni

Quod vendentes olera in platea communis teneant immunditias (?) portare et levare — clxvi

Item statuimus et ordinamus quod camangiaioli qui vendunt olera in platea communis teneantur quolibet die omnes immunditias quas fecerint in locis in quibus tenent dicta olera ad vendendum elevare et ex dictas plateas exportare qualibet die, ad hoc ut non prestent fetorem hominibus transeuntibus, et contrafacientes pro qualibet vice in quinque s. den. pro qualibet vice condepnetur et puniatur. Item quod dicti camangiaioli et omnes singuli vendentes et vendere volentes olera et poma in platea communis debeant stare per unam pertitam dumodo ad canna tabule cum oleribus et pomis a longe a lateribus et tabulis capsorum et aliorum ibi habitantium stationes, et non plus approximare. Et hortulani et ceteri ibi vel alibi cum vendendi olera teneant cistones super banchis affictis, et non in terra, et hoc ad hoc ut non prestent impedimentum gentibus euntibus et transeuntibus, sub pena decem s. den. pro quolibet et qualibet vice, et bampniatur ut statuitur, et quilibet possit accusare et denumptiare, et secretum teneatur nomen suum, et habeat et habere debeat medietatem banni

Quod nullus calzolarius vel alius teneat ad fenestram suam corium pilosum — clxvii

Item statuimus et ordinamus quod nullus calzolarius nec aliquis alius ponat vel teneat ad fenestram ipsorum aliquod corium pilosum vel pellem alicuius animalis nec eas teneat vel ponat in stratis publicis, in terra, extra sub pena viginti s. den. et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni, et quod nemo ponat dicta coria vel turpe aliquod in ponte prati, pena xx s. den.

Quod nullus olarius faciat vasa de mense decembris — clxviii

Item statuimus et ordinamus quod olarii non possint vel debeant aliqua vasa facere vel fieri facere de mense decembris vel januarii propter intensum frigus, quia nihil valerent, pena xx s. den.

Quod non liceat ...

(Left margin notes:)
Quod vendentes olera in platea communis teneantur immunditias quas fecerint elevare et portare ex platea — clxvii

Quod nullus calzolarius vel alius teneat ad fenestram suam corium pilosum — clxviii

Quod nullus olarius faciat ... de mense ... — ccl...

Quod non liceat retinere banchas in viis vel stratis comunis ultra debitam formam. capitulum clxxj.

Item statuimus et ordinamus quod in strata Romana ab ecclesia sancti Pauli usque in plateam ex utroque latere dicte strate nulli liceat habere nec tenere aliquas banchas que sint maioris latitudinis computando in mensuram a muro ultra duos pedes. In platea vero comunis et ab ecclesia sancti Pauli usque ad loggiam [illegible] inclusive ex utroque latere strate solummodo de bancis possint haberi et teneri latitudinis trium pedum computando mensurando ut supra. Et a dicta loggia per strata usque ad portam [illegible] possint haberi et teneri bancae mensurando ut supra trium pedum. In aliis autem stratis dicte civitatis possint haberi et teneri dicte banche mensurando ut supra latitudinis duorum pedum ad formam pedis comunis. Et qui contra dictam formam habere vel tenere dictas banchas vel aliquam earum repertus fuerit puniatur pro qualibet et qualibet vice [illegible]. Et nichilominus banchas contra dictam formam ad formam debitam reducere compellatur.

De non proiciendo terram vel stercora infra muros. capitulum clxxij.

Item statuimus et ordinamus quod nullus proiciat seu proici faciat calcinaccium vel terram seu aliquod aliud [illegible] stercora infra muros dicte civitatis sub pena [illegible] pro qualibet vice contrafacienti auferenda.

De non [illegible] ad viam [illegible]. capitulum clxxiij.

Item statuimus et ordinamus quod nemo ponat seu poni faciat calcinaccium, letamen seu [illegible] aliquid seu [illegible] in viis [illegible] dicte civitatis infra muros, nec in viis [illegible] foveas civitatis nec prope aliquam portam dicte civitatis per x brachia sub pena [illegible] pro qualibet et qualibet vice contrafacienti [illegible] auferenda. Et [illegible] [illegible] pro qualibet vice.

Quod marisstalci non possint sanguinare in viis publicis. capitulum Clxxiiii

Item ordinatum et provisum est quod nullus marisstalchus
possit nec debeat sanguinare ullum equum vel aliquod
aliud animal in stratis et viis comunis et qui contrafecerit
quilibet contrafaciens puniatur pro unoquolibet in xl s. den.

De non vendendo olera in certis stratis —— Clxxv.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona possit vel debeat
vendere vel tenere ad vendendum olera aut aliqua genera
in strata publica vel in aliqua apotecha vel domo a cruce
Travalli usque ad ecclesiam sancti Fortunati, et per
dictam ecclesiam sancti Fortunati usque ad platea vel
angulo Gentilossi, et a [illegible] de Surgulis
[illegible] domo usque ad platea. Et a platea
Tartarinorum usque ad plateam [illegible]. Et qui contrafecerit
in aliquo predictorum puniatur in x s. den. pro quolibet
et qualibet vice.

In Christi nomine amen. Anno a Nativitate eiusdem millesimo
trecentesimo nonagesimo tertio Indictione secunda tempore sanctissimi
in Christo patris et domini domini Bonifatii divina providentia
pape noni. Die xvii mensis Octobris. Cum propter guerras
sterilitates ac mortalitates actenus occursas in multis
villis comitatus Civitatis Castelli nulle familie seu pauce
habitent, Et ille familie que ad habitandum in eis reduceret
non audent redire propter multiplices condepnationes factas
per officiales dicte civitatis, de ipsis villis et de hominibus et
personis earundem, eo quod non fecerunt sindicos et gualdarios
ipsarum villarum, Que quidem cedunt que quidem cedunt
ad maximum dampnum et preiudicium dicte civitatis et specialiter
personarum. Idcirco magnifici domini, domini Priores populi
Civitatis Castelli una cum sapientibus xxxvi electis
dicte Civitatis in sufficienti numero congregatis in eorum audientia
palatii consueta ut moris est, Intendentes super predictis
oportunis remediis providere habita prius super predictis
et aliis diligenti et solepni deliberatione, Et voto inter
eos facto et misso partito ad fabas nigras et albas secundum formam
statuti dicte Civitatis et obtento per viginti octo ex eis
dantes eorum fabas nigras del sic non obstantibus tribus
dantibus eorum fabas albas del non, vigore eorum debiti
de quo constat per me Marchum notarium et cancellarium comunis
et omnibus via iure modo et forma quibus melius potuerunt
providerunt statuerunt et reformaverunt, quod omnes et singule
ville dicti comitatus in quibus nulle familie habitant seu pauce
in quibus habitant due familie tres vel minus liberentur
et absolvantur ipse ville et eorum homines et persone et exnunc
ipsas et ipsos liberaverunt et absolverunt et liberatos et ab
solutos ipsas et ipsos esse voluerunt ab et de omnibus et singulis
condepnationibus et bapnis de eis et de eorum hominibus et personis
~~factis~~ factis usque in presentem diem, per quoscumque offi
ciales civitatis nomine et occasione vel pretextu sindicorum et gualdariorum
per ipsas villas et personarum ipsarum non factorum usque in presentem
diem. Et quod notarii camere dicte civitatis presentes
fuerunt possint teneantur et debeant huiusmodi condepnationes tollere
et cancellare de libris et actis camere licite libere et impune, Statuentes
Insuper ordinaverunt quod huiusmodi ville et homines ipsarum qui non sunt vel in futurum
erunt teneantur et debeant se unire cum villis magis vicinis quas
voluerint secundum formam. Predicta omnia et singula fecerunt non obstantibus
aliquibus statutis ordinamentis ac reformationibus dicte Civitatis et quibuscumque aliis predictis
obviantibus et repugnantibus quomodocumque Quibus et cuilibet eorum derogaverunt et
derogatum esse voluerunt Ac si de eis et qualibet eorum hic specialis et expressa
mentio facta foret.

Rubrice tertii libri statutorum de maleficiis

In quibus casibus potestas et iudex sint arbitrium habentes — i.
In quibus casibus possit per inquisitionem procedi — ii.
De pena qua imponi possit potestati et aliis officialibus — iii.
Quod capitanei capitutiarum et sindici castrorum et villarum teneantur denumptiare maleficia — iiii.
Infra quantum tempus et a quo tempore citra possit de maleficiis cognosci — v.
Quod aucthoritate super accusationibus inquisitionum maiori sindicatu — vi.
Que persone possint accusare in maleficiis — vii.
Quod quilibet teneatur prosequi accusationem suam — viii.
Quod nulla absolutio a sindicamentis peti possit vel concedi — viiii.
Qualiter procedatur in maleficiis contumacie — x.
Qualiter procedatur contra accusatos denumptiatos vel inquisitos comparentes — xi.
Infra quantum tempus debeat expediri processus — xii.
De expendentiis accusatis — xiii.
Quod fideiussores presentent principales in maleficiis — xiiii.
De probationibus que sufficiant in maleficiis — xv.
Qualiter testes detineantur in palatio et non alibi — xvi.
Quod nulla mulier occasione testimonii vel alia de causa cogatur ire in palatium vel coram stare — xvii.
De eo qui maleficium negaverit et non possit probare ad suam defensionem fecisse — xviii.
De maleficiis de quibus non est ordinata pena — xviiii.
De duplicatione penarum — xx.
De quibus maleficiis pax fieri possit vel non possit et quando operetur remissionem offensorum partis — xxi.
Quod potestas possit compellere partes inimicitias ad faciendum pacem et ad dandum fideiussionem — xxii.

De pena blasfemantis deum vel sanctos vel aliter iurantis — xxiii.

De pena proditoris rei vel dantis auxilium rebellibus vel favorem — xxiiii.

De pena facientis contra communitatem — xxv.

Quod nulla persona vel fortilitias rebellet — xxvi.

Quod nulla persona submittat alicui iurisdictioni — xxvii.

Quod quicumque comes tortatum vel forcesio teneat aliquam terram castrum vel alias res comunis debeat relapsare. Et de pena non relapsantis — xxviii.

Quod nullus rehedificet castrum vel fortilitiam — xxviiii.

Quod nemo faciat turrim vel palatium in aliquo castro — xxx.

Quod magnates non faciant fortilitias in comitatu. Et de pena adsociantis eos — xxxi.

De pena magnatum offendentium popularos — xxxii.

Quod magnates non possint intrare palatium — xxxiii.

Quod potestas non eligatur de magnatibus post tempus suum — xxxiiii.

De pena non supponentis iurisdictioni domini potestatis offendentis popularos — xxxv.

Quod omnes populares stare ad palatium dominorum priorum — xxxvi.

Qualiter puniatur magnatus de malis per eos commissis — xxxvii.

Quod domini priores capiat tenutam bonorum vacantis — xxxviii.

Que statuta noceant statuta iustitie — xxxviiii.

Quod nulla agnia conventicula seu conspiratio fiat in civitate vel comitatu — xl.

De pena committentis malleficium propter quod rumor oritur in civitate — xli.

De pena frangentis loca religiosa — xlii.

De pena aliquid euntis ad domum alicuius ad predandum — xliii.

De libero homine non capiendo in civitate vel comitatu — xliiii.

De dictis sodomiticis — xlv.

De facientibus robarias et furta et pena eorum — xlvi.

De pena restituendo res robatas vel furatas apud aliquos invenientes — xlvii.

De pena illius qui induxerit virum alterius mulieri — xlviii.

De pena illius qui homicidium commiserit — xlviiii.

de pena falsi — l
Quod nulla comunitas [illegible] aliquem — lj
de incendiis et vastatoribus — lij
de pena illius qui dessubtraverit vel [illegible] alium [illegible] — liij
de percussionibus et minationibus factis cum armis — liiij
de percussionibus factis manu vacua — lv
de expellentibus seu capientibus aliquem per capillos [illegible] — lvj
de pena insultantis — lvij
de pena illius qui dixerit alteri verba iniuriosa vel vituperatus — lviij
de pena percutientis vel offendentis [illegible] — lviiij
de filio vel nepote qui occiderit aliquem [illegible] — lx
de hiis qui non sunt sub iurisdictione et protectione potestatis — lxj
de pena offendentium non suppositos iurisdictioni [illegible] — lxj
de non suppositis iurisdictioni [illegible] portantibus arma — lxij
de pena offendentium forenses — lxiiij
de [illegible] malefactoribus et de penis eorum — lxv
de malefactoribus capiendis in civitate — lxvj
Quod perpetrator maleficii capiatur per homines [illegible] — lxvij
de [illegible] et [illegible] et de penis ipsorum — lxviij
de [illegible] et [illegible] et penis eorum — lxviiij
de portantibus arma vetita et de pena ipsorum — lxx
Quod nullus vadat post [illegible] sonum campane — lxxj
de pena balistrantis [illegible] — lxxij
Quod nullus teneat [illegible] post [illegible] sonum campane — lxxij
de pena proicientis lapides [illegible] — lxxiij
Quod nullus [illegible] vel forensis [illegible] — lxxv
de questionibus [illegible]
Quod nullus trahat ad iudicium aliquem [illegible] — lxxvj
de [illegible] civitatis [illegible] — lxxvij
Quod nullus [illegible] exeat civitatem [illegible] — lxxviij
de [illegible] — lxxviiij
de exterminatoribus [illegible] — lxxx
de [illegible] aliena — lxxxj

Quod quilibet de comitatu accipi teneatur — lxxxii.
De pena illius qui extraxerit aliquem de possessione — lxxxiii.
De pena capientis columbas vel [illegible] — lxxxiiii.
Quod nulla persona [illegible] cippum seu ruppem [illegible] — lxxxv.
De pena carnificis non operantis ad iustam stateram — lxxxvi.
Quod nullus comitatus frangat [illegible] — lxxxvii.
De pena apportantium vinum forense — lxxxviii.
Quod nullus officialis forensis emat possessionem in comitatu [illegible] — lxxxviiii.
De terris que non possunt laborari propter potentiam aliquorum — lxxxx.
De pena capientium et interficientium [illegible] — lxxxxi.
Quod nullus [illegible] aliquem [illegible] vel [illegible] bigordet vel faciat molestiam [illegible] — lxxxxii.
Quod nulli sit licitum [illegible] ad quaslibet [illegible] — lxxxxiii.
Quod burgenses non vendant [illegible] in districtu castelli — lxxxxiiii.
Quod nullus burgensis possit emere aliquas res [illegible] — lxxxxv.
De pena illius qui miserit [illegible] contra [illegible] — lxxxxvi.
De offensionibus officialium communis et eorum penis — lxxxxvii.
Quod potestas non possit aliquem confinare — lxxxxviii.
Quod potestas vel maior sindicus non mittat [illegible] — lxxxxviiii.
Quod nullus rector pingat arma in palatio — c.
Quod pecunia quam solvi debet [illegible] non deponatur — ci.
Quod quilibet teneatur solvere condempnationes [illegible] — cii.
De condempnationibus [illegible] — ciii.
De malefactoribus non puniendis in platea — ciiii.
Quod nulla domus turris vel palatium destruatur in civitate [illegible] malo
De pena receptantis vel auxiliantis exbannitos — cvi.
De exbannitis et aliis [illegible] pro capiendis in pena — cvii.
De terris exbannitorum non laborandis — cviii.
Quod capitanei capitanearum et iudices castrorum et villarum assignent bona exbannitorum — cviiii.
De exbannito qui capit alium exbannitum — cx.
De capientibus vel apportantibus exbannitos — cxi.
Quod exbanniti capiantur et de pena illorum qui non capient vel captos relaxaverint — cxii.
Quod ordinamenta [illegible] non habeant locum in exbannitis [illegible] — cxiii.

Quod in pace possit procedi per inquisitionem — cxiiij
Quod vicarii singuli comitatuum efficiantur cives a .x. annis citra debeant habitare familiariter in civitate — cxv
Qualiter custodiatur quod ignis non tradatur in civitate — cxvj
Quod quilibet cooperiat ignem — cxvij
Quod nulla persona retineat linum non [illegible] in domo — cxviij
Quod magistri lapidum et lignaminis stent ad ignem — cxviiij
Quod hospites teneant lanternas — cxx
Quod nulla persona portet res que stappant ab igne — cxxj
Quod res que stampatur ab igne restituatur — cxxij
Quod nulla persona portet ignem per civitatem — cxxiij
Quod domus destruantur occasione ignis — cxxiiij
Quod magistri lapidum et lignaminum non recipiant consortes — cxxv
Quod laboratores non exeant [illegible] tempore [illegible] — cxxvj
De bestiis et rebus non extrahendis de civitate — cxxvij
De porcis non extrahendis de civitate — cxxviij
De his qui vinum valeant portare in civitate porcos grassos — cxxviiij
De porcis non tenendis in civitate extra domum — cxxx
Quod nullus laboret diebus dominicalibus et festivis — cxxxj
De ponderibus mensuris et passettis adiustandis — cxxxij
De [illegible] et eorum penis — cxxxiij
De assetto seu saggio panis faciendo — cxxxiiij
Quod [illegible] reducatur [illegible] — cxxxv
De pena tabernariorum vendentium vinum ad minutum — cxxxvj
De [illegible] pistoribus — cxxxvij
De [illegible] et penis eorum — cxxxviij
De molendinariis et penis eorum — cxxxviiij
De officialibus deputatis ad ponderandum bladum et farinam — cxl
De clibanariis et his que facere debent — cxlj
De panifaculis et eorum pena — cxlij
De furnis et his que facere debent — cxliij
Quod tenentes apothecas teneant [illegible] — cxliiij
Quod mulieres male fame expelli debeant [illegible] ad pontem [illegible] — cxlv
De pena facientium artem [illegible] — cxlvj
De [illegible] artem [illegible] — cxlvij

125v

Ubi calligarii et cravatores exercere debeant talem opus — Cxlvii.
De caltinariis resplendis — Cxlviii.
De tintura bovati — ~~Cxlix.~~ Cl.
De bovato colligendo — ~~Cxlix.~~ Cli.
Quod nulla persona proiciat immunditia super alterius terrenum — Clii.
De fornaciariis et penis eorum — Cliii.
De viis cerchar manutenendis — Cliiii.
Quod nullus cavet in carbonarius et terrenum separet sed remaneat — Clv.
Quod nemo aliquid turpe ponat in carbonariis — Clvi.
Quod animalia non decorticentur prope civitatem — Clvii.
De viis aptandis que ruinate fuerint — Clviii.
De stratis et viis mattonandis et aptandis — Clviiii.
De stratis et viis expediendis — Clx.
De lignamine non tenendo prope portas — Clxi.
De viis et stratis tenendis separatis — Clxii.
Quod nullus turpe proiciat in viis publicis — Clxiii.
De stratis et viis tenendis expeditis — Clxiiii.
De lingnis et broundis removendis — Clxv.
De sextoriis removendis — Clxvi.
De sextoriis et trabacchis non tenendis — Clxvii.
Quod vendentes olera in plateis non teneant immunditias quas fecerint eluminare — Clxviii.
Quod nullus blavius faciat ... — Clxviiii.
Quod non liceat ... in viis et stratis publicis ultra debita ... — Clx
De non proiciendo terrenum in stratis urbium — Clxxi
De non sgonborando viam cerchar — Clxxii.
Quod marischalchi non possint sanguinare in viis — Clxxiii
De non vendendo ... in centro strate — Clxxv

In Xpi nomine Amen

Quod Civitas regatur ad popolum et Comune. — Primo

Imprimis quia secundum sacras et humanas scripturas bonum iusti-
tia atque studium est vitare scelus et vitia. et diversa pecata
dissolabitur. Hac presenti lege providit et deliberatione
sancitum, quod omnes et singuli homines Civitatis et Comitatus
Castelli de cetero se regere debeant ad popolum et Comu-
nem posito sublato partium vel divisionis vitio.
Qui vero contrafecerit dixerit vel arengaverit quod alter
regatur pena C librarum ipso facto incurrat aufferendam
per dominum potestatem seu vel alium offitiale, qui tunc prae-
fuerit de facto. de qua pena Comunis vel offitialis qui
ea fecerit devenire habeat duos solidos pro
qualibet libra.

De Massa populi et de modo eam congregandi. — II

Item statuerunt et ordinaverunt quod in dicta Civitate sit et esse
debeat unum consilium generale et generale quod vocetur
Massa populi, de quo consilio esse debeat omnes cives dicte
Civitatis cuiuscumque conditionis et dignitatis sit. Et in
dicto consilio debeant interesse ad minus CCCC homines
et non possit esse minores .xv. annorum, nec solitat in
nec etiam forenses, aut alii qui non sint subiecti
iurisdictioni Civitatis Castelli. Et dictum consilium
debeat adunari in palatio Comunis dicte Civitatis.

125v 126v

Residentie domini potestatis dicte Civitatis ad sonum campane
palatij dicti potestatis et ad vocem preconis. Et quod dictum consilium
non possit coadunari, nisi de mandato domini potestatis pro tempore
existentis. Et dictus dominus potestas pro tempore existens non possit
dictum consilium adunare, nisi primo et ante omnia opti
neat in consilio .xxiiij. in consilio [illegible]. quod pro tempore fuerint
tres partes consiliatorum dicti consilij. Et illud
quod propositum fuerit per potestatem per quemlibet consilium [illegible]
[illegible] debeant mictere ad partitum ad fabas
albas et nigras. Et nigre habeant partitum del sì
et albe optineant partitum del no. Et si darentur
fabas nigras et maior pars intelligatur optentum
id quod fuit propositum per potestatem et consultum per consiliarios.
Salvo casibus in quibus tractaretur de submissione
de Civitate vel de aliqua diminutione iurisdictionis
et honoris dicte Civitatis vel eius comitatus in toto vel
in parte super quibus optineri debeat in dicto consilio per
tres partes ad minus de quattuor consiliariorum presentium.
Et quod dictum consilium habeat plenam et liberam auctoritatem
et liberum arbitrium reformandi statuendi et ordinandi
omnia et singula que dicto consilio placuerint. Et illud
quod fuerit in dicto consilio stantiatum et reformatum valeat
et teneat ac si factum esset per omnes de Civitate
et comitatu castelli predicti. Et quod dominus potestas vel aliquis
pro eo aut aliquis alius non possit nec debeat, audeat
vel presumat dictum consilium adunare, nec adunari
facere nec facere bapniri, nec pulsari pro dicto consilio
congregando, nisi in dicta forma [illegible], ad penam
.x. librarum denariorum cuilibet contrafacienti pro qualibet vice, quam penam
potestas et quilibet rector qui pro tempore fuerit teneatur et debeat
de facto auferre cuilibet contrafacienti, et habeat duas
[illegible] quilibet libra, eo quod occasione predicta devenire fecerit
in comune. Et si negligens fuerit in predictis puniatur
pena .x. librarum denariorum tempore sui sindicatus.

Item statuerunt et ordinaverunt pro bono et pacifico statu
dicte Civitatis. Et quia difficile est pro omnibus et singulis
rebus agendis dicti comunis congregari consilium Massarum
populi, quod in dicta Civitate sint tria consilia, videlicet consilium
.xvi. consilium .lxxiiii. quod consilium vocetur consilium lx. et consilium
.cl. Et quod in dictis consiliis hoc ordine procedatur videlicet quod illud
quod fuit debeat congregari de mandato dominorum priorum, ad sonum
campane et sonum campane ut moris est in palatio residentie
dominorum priorum populi dicte Civitatis. Et quod in dicto consilio .xvi.
deliberetur debeat omnibus proponi que fiunt vel fieri vellent
Et proponi in aliis duobus consiliis vel alio eorum. Et quod
illud quod fuit ordinatum deliberatum et obtentum per duas
partes dominorum priorum et consilii .xvi. mictatur ad partitum in
consilio lx. ad fabas albas et nigras, et nigre optineant
pro sic, et albe optineant pro non. Addentes quod si aliquis
consiliarius posuerit aliquas fabas contrarie sic
dicte, quod in parte sint invidate et in parte non, in
presentibus comunis super aliquo partito quod fabas consilio pe-
reterit, quod illas intelligatur posuisse pro sic in parte
affirmativa, nulla contra consuetudine obstante.
Et si optentum fuerit in dicto consilio lx. procedat in con-
silio .cl. Et si procederet in consilio .cl. nichil
valeat quod fuit optentum in predictis consiliis .xvi. et
lx. Et illud quod fuit optentum in predictis tribus consiliis
sucessive ut dictum est valeat et teneat ac si fuisset
optentum in consilio Massarum populi. Salvo in casu
quo tractaretur de submissione dicte Civitatis vel
de aliqua diminutione iurisdictionis et honoris dicte
Civitatis vel de tollitione status totius vel in parte, super
quibus dicta consilia vel aliquod eorum nulla habeant auctoritatem.
Et si contingeret quod super comuni mictetur ad partitum inter
priores et consilium .xvi. procederet, quod tunc domini priores
possint congregare consilium .lxxiiii. et proponere et ad partitum
mictere, illud quod partitum fuerit in consilio .xvi. Et si
optinebitur in dicto consilio lxxiiii. per tres partes, tunc
dicti domini priores possint congregare simul consilium .xvi.
et consilium lxxiiii. Et mictere de partito dicto

Salus consilii

consiliis sint congregati. Et si optinebitur per duas
partes consiliariorum dictorum consiliorum, valeat et teneat et
procedat ad consilium etc. Item quod omne partitum
quod mitteretur in dictis consiliis vel aliquo corpore et inter
consiliarios dictorum consiliorum vel aliquod corpus, debeat opti-
neri per duas partes presentium ad minus. Et in
congregatione ipsorum consiliorum et cuiuslibet corporis debeat esse
presentes sex [illegible] ad minus. Et due partes
consiliariorum dictorum consiliorum et cuiuslibet corporis. Salvo quod si
aliqua commissio facta esset per formam statuti alicui
dictorum consiliorum, quod tunc non mittatur ad alia consilia
nisi illi soli consilio cui facta esset talis commissio.

Item quod ubi tractaretur facti alicuius specialis persone
vel ubi requiretur derogatio alicuius statuti, quod
tunc partitum debeat optineri per tres partes
consiliariorum presentium dictorum consiliorum et cuiuslibet corporis.
Et in casu in quo requiretur derogatio alicuius statuti
super aliquo facto, quod pro derogatione et optinendo partito
super facto predicto sufficiat semel optineri in quolibet consilio
dummodo optineatur sicut optineri debet
statuta loquentia de talibus [illegible]. Et quod facti alicuius
specialis persone non possit mitti ad partitum tempore alicuius
[illegible], nisi tribus vicibus tantum. Et dicatur
facti alicuius specialis persone, et talis de cuius facto tractatur
et persone si debeat stari dicto consilio presentare.
Et intelligatur facti alicuius specialis persone, quod aliud
quod mittitur ad partitum respiciat ad comodum vel
dampnum principaliter alicuius singularis persone posito
quod accessorie respiciat factum comunis Civitatis [illegible].
Et si aliqui priores voluerint mittere ad partitum aliquid
quod sit ad partitum missum in aliquo dictorum consiliorum
per [illegible] debeant tempore a consilio [illegible]
[illegible] obtentum [illegible] aliquo consilio. Et salvo
quod si tractaretur de aliquo [illegible] vel [illegible]
vel de reformatione alicuius officialis vel Rectoris
forensis dicte Civitatis debeat optineri partitum
in dictis consiliis per quattuor partes de quinque partibus
consiliariorum presentium dictorum consiliorum. Et [illegible] non

Marginal notes:

facti specialis persone

de [illegible] [illegible] [illegible]

vendicaret aliter ubi tractaret de reformatione
cancellerii dicti comunis et conestabilis famulorum dominorum
priorum quorum reformationes debeant optineri
saltim per tres partes in ambobus dictis consiliis. Et si
aliter quam vel preter fieret nisi ut supra dictum est non
valeat nec teneat ullo modo. Et notarius consilii predicta
scribere non acceptet sub ad penam xxv. librarum denariorum
Salvis aliis ordinamentis supra et in predictis.

De nullus redarguat arengante. — iiij.

Item ordinaverunt quod nullus consiliarius nec aliqua
alia persona audeat vel presumat consiliarium
et arengantem increpare, inrepare vel redarguere
occasione consilii per aliquem de consiliariis dati seu redditi
tacito vel expresse. Et nullus audeat rumorem
vel murmurationem facere arengare vel pedibus
vel alio modo banchas excutere seu facere vel commictere
aliquid consilientem vel falsas aliquas proferre, ad penam
xx. solidorum pro qualibet et qualibet vice. Possint tamen domini
priores mandare consiliario quod non debeat consulere
vel arengare ex proposito, ex qua nullus audeat
arengare pena xx. solidorum denariorum pro qualibet et qualibet vice.

De electione et renovatione dominorum priorum et eorum notarii
Et dicti consiliorum — v.

Item ordinaverunt quod domini priores qui pro tempore erunt
in penultimo offitio prioratus antequam expleverint
tenentur et debeant proponere in consiliis de modo
eligendi et creandi priores eorum notarius et consili-
mos dictorum consiliorum xxv. lxiiij. et cl. pro eo tempore ...
et firma quibus per duas duas priores et dictorum consilia
plura opportune reformanda fuit. Consilium vero
xxv. renovetur et stat per unum annum tantum. Hoc
modo videlicet quod priores qui erunt in offitio prioratus
in ultimo offitio xxv. de quibus in stantiationis

possint una cum dictis xvj eligere et ordinare duos
consiliarios dicti consilij xvj pro uno anno, quattuor videlicet
pro qualibet porta, et in quolibet offitio. Et durat unum
offitium dicti consilij per duos menses sicut offitium prioratus
et ipsi electi sic copiati eorum nomina per priora
singulariter scribi in breuibus scribantur videlicet in quolibet breui
quattuor nomina consiliariorum unius porte, et ipsa breuia
sic scripta videlicet cuiuslibet porte per se mittatur et inmicti debeat
in quodam marsupio siue sacchetta, ita quod sint quattuor
marsupia secundum quaslibet porta, et micti et in-
sacchari debeat pro offitio consilij xvj in capsa
in qua insacchatur offitia priorum, et extrahi debeat
tempore extractionis priorum. Et sic successiue in futurum
procedatur in qualibet insacchatione dominorum priorum
eorum notarii et consiliariorum xvj. et electi duorum aliorum
consiliariorum duorum consiliorum [illegible] et Cl. Item quod postquam
priores fuerint creati et electi debeant copiari per
illos qui habent auctoritatem creandi et ordinandi priores
et scribi in cedulis carte per ordinem videlicet cuiuslibet offitij
per se cum uno noto. Et dicte cedule omnes simul
insacchentur in quadam bursia alba de carmo serico
et dicta bursia inmictatur in capsa consueta, que claudatur
et claudi debeat cum tribus clauibus, quarum una
debeat esse penes dominos priores pro tempore existentes
et alia penes fratres armorum et tertia penes fratres
predicatores dicte ciuitatis. Et dicta capsa debeat
esse et stare in sacrestia fratrum armorum dicte ciuitatis.
Et quod dicta capsa non possit inde extrahi seu moueri
nisi tempore quo pulsatur ad consilium pro extractione offitij
dominorum priorum uel alicuius eorum uel eorum notarii uel
quando fieret insacchatio offitij dictorum dominorum priorum et eorum
notarij et consilij xvj. Et si contigerit quod aliquis
ex dictis consiliariis dictorum consiliorum decederet seu de-
priuatus uel deprivatus propter delictum commissum per eum esset,
una cum consilio [illegible] talis persona quam priores
deprivatis esset possit et ... eligere alium
et illorum talis decedentis priuati seu deprivati
sic breve et porte. Et nullus possit eligi ad

nec incarchari, nisi unus tantum de una domo, nec
duo fratres carnales, et intelligatur de una domo si
habitaverint ad unum regimen. Et si in contrarium fuerit talis
electio et incarchatio sit ipso iure nulla et non valeat
Et talis sic incarchatus si acceptaverit in mille libras denariorum
debeat condempnari. Nec possit etiam aliquis eligi consi-
liarius dictorum trium consiliorum, nisi sit etatis .xxx.
annorum ad penam .C. librarum tam electi et acceptantis quam
electoris

De offitio dominorum priorum civitatis Castelli.

Item ordinaverunt et statuerunt quod in dicta Civitate pro
tuitione et gubernatione felicis populi civitatis predicte
sit offitium prioratus in quo sint octo priores videlicet duo pro quolibet
porta. et habeant formam omnium nostrorum de dicta civitate et
durent et durare debeant eorum offitium per duos menses
tantum. Qui priores debeant habitare in palatio solite
habitationis dominorum priorum deputato pro habitatione sed et in
dicto palatio durante eorum offitio teneantur et debeant
stare reclusi et inde non exire. Salvo quod possit ire
diebus dominicis et festivis ad Ecclesiam, ad divina
offitia audiendum Et tempore necessitatis pro factis comunis. Et tunc
debeant ire cum eorum famulia ordinata, et in eundo in
redeundo nulli debeant proponere audientiam vel colloquium.
Et salvo quod possint ~~detinere~~ ire et morari ad eorum
domum tam infirmitatis sue vel eorum familie, et tam funeris
ascendentium vel descendentium et collateralium usque
in tertium gradum secundum ius canonum. Et quod dicti domini
priores teneantur et debeant facere copiam de se ipsis
hostiis apertis omnibus ad eos ire volentibus horis consuetis
et debitis. Et quod nullus ex prioribus possit exire
domum sive palatium eorum habitationis aliquam ex causis
sine licentia Confaloneriis, nec possit aliquis
de novo exire dictum palatium sine expressa licentia sex suorum
collegarum ad penam .xx. librarum denariorum cortonensium quam
quod ipsi contingent. Et si aliquis ex prioribus exiret palatium eorum
habitationis ex aliqua causa de die vel de nocte non possit
intrare stare vel morari in domo aliqua privata personarum
nisi in domo propria sue habitationis sine licentia sex ex prioribus

cedis pena .C. librarum de pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Item
quod nullus ex prioribus possit loqui alicui rectori vel officiali
nec scribere aut mittere nuntium aut literas porrigere pro
facto alicuius specialis persone in favorem vel odium sine licentia
maioris partis priorum. Et si contrafecerit puniatur quilibet
et pro qualibet vice in viginti quinque libris et in qua penam
incidat ipso facto et cogatur per potestatem vel sindicum maiorem
etiam finito sindicatu dictorum priorum ad solvendum aliquo statuto
non obstante in contrarium loquente. Et officiales contra dictam penam
delinquentes sint et cui habeat quartam partem de condempnatione
de quo possit cognosci per dictos officiales vel aliquem eorum
infra duos menses post depositum officium sui prioratus.
Et finito dicto eorum officio prioratus dicti priores et eorum notarius
teneantur et debeant stare duobus diebus continuis in stare ad sindicandum
coram maiori sindicatore dicte civitatis. Qui sindicus
teneatur et debeat dictos duos priores et notarium sindicare et eum
sindicare de gestis administratis et neglectis per eos
et repertos culpabiles vel aliquem ipsorum punire et condempnare
secundum formam statutorum seu ordinamentorum.

Quod nullus valeat dominis prioribus aliquid prestari. — xcv.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus undecumque vel cuiuscumque
preeminentie vel status existat audeat vel presumat
aliquid prestari vel prestari facere dominis prioribus prefate
dicte civitatis, nec alicui eorum durante eorum officio
prioratus pena .C. librarum pro quolibet contrafaciente et qualibet
vice.

De extractione duorum priorum et notarii et capitulo xvi. — xcvi.

Item statuerunt et ordinaverunt quod dominus potestas prefate et tres
dies ante terminum nominati officii prioratus in consilio .CL.
debeat extrahi facere de sacchetta consilii et capsa ubi
sigillata sunt officia et nomina novos priores et notarium
productos in scrutinio et ordinatos. Et similiter dicta capsa extrahat
de domo consiliarius et capitulo xvi. predictis duobus mensibus
qui et capsa apportetur publice in dicto palatio.

et honorifice cum tubis apportando et remittendo
Et semper et reddere debeat cum dicta capsa nostris
dominis prioribus cum capitaneo dominorum priorum et familia
ipsorum dominorum priorum. Et in dicto consilio et extractione
predicta debeat adesse dominus potestas priores potestas cum suis
offitialibus sindicus maior cancellarius seu notarius
reformationum et ceteri offitiales communis florentie. Et
debeat dicta capsa aperiri in dicto consilio per notarium
reformationum et extrahi debeat per sanchetta seu mar
superio [illegible] fratrum minorum seu predicatorum Et
legatur alta voce per dictum cancellerium qui priores sic
extracti registrentur per notarium dominorum priorum in cancellaria
communis et aliter vel alio modo extracti non valeant de
sanchetta. Et teneantur dicti priores et quilibet ipsorum
et eorum notarius venire ad offitium prioratus cum primo
quo incipit eorum offitium pena [illegible] librarum cuilibet
contrafacienti si fuerit tempore extractionis in civitate vel comitatu
Salvo quod si fuerit infirmitate gravatus propter quam
ad dictum offitium venire non possit. Et si aliquis
ex dictis prioribus sic extractis seu notarius mortuus
esset [illegible] habere loco defuncti [illegible] de capsa
predicta et de eadem priorum. Et si non fuit absens a civitate
et comitatu infra lx miliaria priores de quorum numero
est extractus infra quinque dies a die initii eorum offitii
prioratus offitium [illegible] per literas notificare teneantur
Et si non redierit ad dictum offitium exercendum infra octo
dies a die initii [illegible]
et loco sui infra duos dies proxime subsequentes teneantur
extrahere modo et forma predictis [illegible]. Et si fuerit
absens extra lx miliaria [illegible] notificationem facere
non teneantur sed debeant expectari in exhibendo [illegible]
per octo dies. Item quod nullus qui fuerit extractus
ad dictum offitium prioratus possit dicto offitio re
nuptiare sed illud debeat acceptare ad penam [illegible]
librarum pro quolibet renuptiante seu non acceptante. Et hoc
non intelligatur in absentibus extra civitatem comitatum
vel ~~[illegible]~~ extractis ad aliquod offitium seu regimen
alicuius civitatis terre seu loci et etiam in capitaneis

castrorum dicte civitatis in quibus remaneant in arbitrio
electi, et etiam in illis qui acceptaverint seu conducti fuerint
ad offitia vel regimina predicta.

De introitu dominorum priorum et eorum iuramento. — viiij.

Item quod dicti domini priores sic extracti teneantur et debeant
prima die mensis quo incohant eorum offitium, hora et se cohadunare
de mane tempestive in palatio habitationis dominorum priorum
ad sonum campane comunis ut moris est. Et ibi debeant
interesse potestas, sindicus maior et cancellarius cum
suis antecessoribus prioribus. Et cancellarius debeat
deferre eis iuramentum et recipere promissionem modo et ordine
infrascriptis videlicet. Ad honorem et reverentiam omnipotentis
dei et gloriose virginis Marie matris eius, et gloriosorum apostolorum
eius Petri et Pauli et beatorum confessorum Floridi et
Amantii patronorum et defensorum comunis et populi civitatis
Castelli et totius curie celestis. Et ad exaltationem
pacificum status comunis et populi dicte civitatis Castelli.
Vos domini priores populi civitatis Castelli extracti de sacchetta
offitii prioratus dicte civitatis pro duobus mensibus proxime
venturis initiatis in presenti die et finiendis ut patet
ut sequitur promictitis michi notario infrascripto tanquam publice
persone stipulanti et recipienti vice et nomine dicti comunis, et tactis
corporaliter ad sancta dei evangelia manibus tactis iuratis
vestrum offitium prioratus bene et legaliter exercere. Et
dictam civitatem ad eius contadum forciam et districtum regere
et gubernare ad pacificum statum. Et dictum pacificum statum
defendere gubernare et manutenere toto vestro posse, et
iura et iurisdictiones dicti comunis perquirere investigare
recuperare et augmentare. Et recuperata et acquisita vel acquirenda
ipsius manutenere et defendere. Et continuam residentiam
in palatio in palatio vestre habitationis facere, et inde non recedere
nisi in casibus permissis per formam statuti predicti. Et pecuniam
dicti comunis custodire et custodiri facere et [illegible] non expendere
nec expendi facere nisi in licitis et non prohibitis. Et monere
et precipere rectoribus et offitialibus dicti comunis quod [illegible]
[illegible] et statuta et reformationes observare et observari
faciant omnia et singula statuta et reformationes [illegible]
propria [illegible] iurisdictione et offitio remotis odio amore
prece timore et alia humana gratia.

Quod priores habeant duo vexilla et de forma tradendi — x

Item providerunt quod dicti priores pro tempore existentes debeant habere
duo vexilla. In quorum uno sit ymago cum clavibus habentis
crucem in manu, et habeat campum album, et vocetur
vexillum iustitie. Et aliud vexillum habeat campum
rubeum cum civitate alba, et vocetur vexillum populi, et tempore
introitus dictorum dominorum priorum tradatur per dominum potestatem vel
capitaneum seu alium maiorem officialem qui pro tempore fuerit
in civitate predicta, videlicet vexillum populi sindico sopraprioris.
Et vexillum iustitie detur uni ex prioribus stantis porte.
Que vexilla stent et stari debeant in capella communitatis
in qua stant et stari debent vexilla communis in audientia
palatii dominorum priorum.

De soprapriore eligendo et creando et partitis inter eos committendis — xj

Item teneatur prima die qua simul convenerint
pro eorum officio exercendo committere unum ex ipsis prioribus sopra
priorem, cui debeant omnes alii priores obedire et eorum nomine.
Et faciat eos iurare quod pro facto alicuius specialis quod
non dicet domino potestati, sindaco maiori aut alicui
alii officialibus communis, nec scribent aut nuntios
mittent, nisi processerit de voluntate et consensu maioris
partis dominorum priorum in officio existentium. Et si aliquis ex
prioribus non obtemperaverit soprapriori, pro eo possit dictus
soprapriore talem non obtemperantem punire in quinque solidis
pro qualibet vice. Et duret officium soprapriores una
ebdomada. Et quilibet soprapriore debeat proponere et pratica
mittere vel ipse vel alius ex prioribus de eius mandato.
Et si contingerit quod inter eos esset aliqua discordia de
aliquo partito de faciendo aliquid inter eos debeat optineri
per sex ex eis. Et illud quod factum et optentum fuerit
per sex eorum valeat et teneat ac si factum esset per omnes.
Et mittatur ad aliud consilium ... disputare.
Et si contingerit quod dictus adivitat quod inter eos tractaretur
de aliquo facto tunc faciendo. Et si sex eorum non conve—

concordes, quod tunc debeat convocare et adunare consilium ex di-
ctis quod in dicto consilio obtentum fuerit procedat ad alia con-
silia. Et quod si contingeret aliquem ex prioribus de absentia
possit committere vices suas uni ex prioribus quem voluerit.

De auctoritate et balia duorum priorum — xvi.

Item quod quilibet debeat obedire dictis prioribus populi
de civitate. Et si qui non obedierint possint dicti priores
tales inobedientes condempnare et condempnationem mictere, si priores
omnes vel saltem sex ex eis fuerint in concordia, de libito
voluntatis. Et etiam si voluerint mictere [illegible] con-
dempnationem possint multare et bapnum et multam ponere
usque [illegible]. Et quando fuerint tantum tres
vel quattuor in concordia possint imponere penam usque in
[illegible]. Et [illegible] priores solis [illegible]
possint imponere multam et bannum usque x. solidorum. Quas
penas et multas potestas, sindicus maior et aliquis
alius officialis qui pro tempore erunt in dicta civitate possit
teneatur et debeat ad petitionem illorum condempnatas multas
et penas imposuerint de facto auferre sine aliqua
solempnitate, et effectualiter deducere facere in com-
Et quod dicti duo priores possint et eis liceat adunare
consilia ordinaria et oportuna de civitate et in eis
proponere prout eis videbitur convenire.
Et quod omnes et singuli consiliarii ad requisitionem domus
sive per tubatorem et ad pulsationem campane ex com-
missione dictorum duorum priorum debeant ad dicta consilia et
ad palatium venire hora debita statim pulsata vel
[illegible] ad penam v. s. denariorum pro qualibet et qualibet vice.
Exceptis absentibus a civitate tempore bapniti et extra
[illegible] consiliorum et tanto spatio quod bapnum
vel campanam non audiverint, de quo stetur [illegible]to
absentis. Et etiam [illegible] firmitate gravatis. Et
etiam exceptis custodibus deputatis ad aliquas custodias

Consiliariorum requisitio.

et etiam pena requisitione

p(ri)or(um). Et q(uod) q(ui)lib(et) rector (et) officialis d(ic)ti com(munis) i(n) qui(bus)cu(m)q(ue)
fu(er)it execu(ti)o p(er) d(ic)tos p(ri)ores (et) p(ri)ores teneat(ur) et
debeat face(re) execu(ti)o(n)e(m) p(rae)d(ic)tam. Et h(ab)eat g(ra)tia(m) (et) pa(r)-
tem cu(m) q(ua) demu(m) fieret i(n) eis. Et q(uod) nulla alia
p(er)so(n)a possit audeat vel p(rae)sumat adunare vel conocare
aliq(uo)d (con)siliu(m) com(munis) i(n) d(ic)ta civitat(e) pena (et) banno (et)
libr(arum) d(enariorum) cuilib(et) (con)tra facienti. Et q(uod) d(ic)ti p(ri)ores possint
scribere (et) litt(er)as mitte(re) p(ro) factis d(ic)ti com(munis) (et) ad q(ua)scu(m)q(ue) certa(s)
p(er)sonas (et) (com)munitates, p(ro)ut ip(s)is d(omi)nis p(ri)orib(us) videbit(ur)
conve(n)ire. Ita tam(en) q(uod) sex ex ip(s)is sint (con)cordes. Et
q(uod) sigilla d(ic)ti com(munis) stent i(n) q(ua)da(m) capsa i(n) qua sint
quattuor claues q(ua)ru(m) una(m) q(ui)lib(et) p(ri)or de q(ua)lib(et) p(ar)te
teneat una(m) e(t) com(m)endat. Et i(n) p(rae)sentia duo(rum) p(ri)or(um)
vel saltem sex ex eis ap(er)iant(ur) (et) sigillant(ur) o(m)nes litter(e)
q(ue) emanaverit seu misse fuerint p(ri)orib(us) (et) d(ic)tis seu
a d(ic)tis. Item possit (et) debeat sigillare omnes et
singulas appodixas solutionu(m) fiendar(um) p(er) camerariu(m)
com(munis) de pecunia d(ic)ti com(munis) q(uae) sigillari debet (et) reformat(ae)
fu(er)i(n)t legitime (com)p(ro) statuta vel reformatio(n)es, et sine d(ic)tis
appodixa (et) sigillo tali d(ic)ti com(munis) no(n) possit de pecunia
d(ic)ti com(munis) expendi, nec solutio fieri aliq(ua)l(ite)r. Item
q(uod) nullus ex d(ic)tis d(omi)nis p(ri)orib(us) possit nec debeat ex se
recipere aliqua(m) petitio(n)em ip(s)is p(ri)orib(us) fiendam, nisi p(ri)us
deliberatu(m) fuerit p(er) ip(s)os duos p(ri)ores saltem p(er) sex
ex eis q(ui)d respo(n)deri debeat pena .C. s(olidorum) au(f)ferenda
p(er) sindicu(m) d(ic)ti com(munis). Item q(uod) d(ic)ti d(omi)ni p(ri)ores teneantur
et debeant perscrutari omnib(us) rectorib(us) (et) officialib(us) de civitat(e)
forensib(us) (et) q(uod) q(ui)libet eoru(m) officiu(m) exerceat bene et
legaliter et eoru(m) officiu(m) iustitia(m) ministrare
et sua statuta et q(ua)ecu(m)q(ue) inviolabiliter obs(er)vare. Et
q(uod) si invenerit aliq(ue)m ex p(ri)orib(us) tempore sui officii
(et) alioq(ui) (con)siliu(m) ordinarius d(ic)te civitatis offici-
a(n)tes fiendis possit r(e)ddere duas
fabas, s(ed) una(m) in eo offitio p(ro)uratus (et) alia(m) i(n)
(con)silio. Item q(uod) d(ic)ti d(omi)ni p(ri)ores possit (et) aucto(r)i-
t(at)em h(ab)ea(n)t eligere omnes offitiales d(ic)ti com(munis) sine
salario et (con)stituere debent sine salario. (Et) hac

aut offitialibus dicti comunis [illegible] in salario de quibus
in statuto non sit mentio dicti domini potestates una cum consilio
ex possint eligere et ordinare et salaria eis offi-
ciis et taxare prout eis videbitur convenire.

De salario dominorum potestatum et eorum notariorum — XIII.

Item statuerunt et ordinaverunt quod domini potestates presentes
et qui pro tempore erunt et eorum notarii habeant et habere debeant
pro eorum salario octo libras de [illegible] dicti eorum
offitii sive drictura vel exactione alicuius
dricture vel gabelle per eos exigende et quatuor
domicellos unum equum et unum [illegible] qui
semper morati sunt tempore eorum offitii. Et quod ipsi
domini potestates possint precipere et mandare tam comunis
qui pro tempore fuerit [illegible] civitatis [illegible] eos
[illegible]. Et [illegible] civitatis [illegible] de tam [illegible]
salario debeant [illegible] tam appodixa scripta manu
cancellarii et subscripta per eorum notarios non obstante
aliquo statuto quod de hiis loquatur.

De offitio notarii dominorum potestatum — XIIII.

Item quod notarius dominorum potestatum qui pro tempore fuerit semper stare
debeat [illegible] cum dictis potestatibus [illegible]
Et debeat [illegible] et obtemperare dictis dominis potestatibus
et in omnibus eorum. Et debeat scribere omnia que sibi commissa
erunt per dictos dominos potestates. Et omnes eius scripturas
quas fecerit debeat dimittere in palatio dominorum potestatum
penes successorem suum. Item possit et [illegible]
scribere omnia subastationes gabellarum et aliorum pro-
ventuum dicti comunis [illegible] que occurrent tempore sui offitii
et accipere pro suo salario [illegible] gabelle
et [illegible] publica [illegible] dicti comunis
absque aliqua [illegible] [illegible] [illegible]

Et etiam possit et debeat rogare instrumenta forensium quibus concedetur
immunitas per dictos dominos priores secundum formam statuti. Et debeat habere
pro precio et publicatura dictorum instrumentorum .x s. tantum et non ultra
pena contrafacienti s. .v. quolibet contrafacienti quolibet vice. Et omnes
et singulas scripturas quas rogabit debeat scribere et publicare
et scripsisse et publicasse tempore sui officii et post exitum sui
officii non possit aliquid scribere addere nec minuere pena
et banno [illegible]. Et quod dictus notarius teneatur et debeat
scribere in uno libro in quo scribit alias scripturas ad dictum
pertinentes officium omnes scripturas [illegible] quas dicti
priores et alii officiales [illegible] deferrent et ad signaturam
in publica forma dictis dominis prioribus

De offitio capitanei et conestabilis famulorum dominorum priorum — xv.

Item statuerunt et ordinaverunt quod prefati domini priores possint
habeant et habere teneantur et debeant unum capitaneum seu
conestabilem cum .xxx. pagensibus famulis armigeris
pro dicto capitaneo in suo comitatu qui non sint nec
esse debeant de civitate vel comitatu capituli nec de
aliqua terra seu loco confinanti comitatui dicte civitatis excepto
quod dracono qui debeant stare et morari continue dictis
hostiis ad obsequia dictorum dominorum priorum si loco et loco
deputandis per dictos dominos priores qui debeant esse idem
viri et eodem soldo recipiendi. Et debeant ire per
dictam civitatem continue armati armis defensibilibus
et offendibilibus scilicet cervelleria spata tabulacio
cultello et aliis armis secundum voluntatem dictorum dominorum priorum.
Et habeant et habere debeant pro eorum salario et mercede
id quod deliberatum et reformatum fuerit per dictos dominos priores
et consilium lx. Item habeant et habere debeant in domo
consultationis ad eorum sumptum quattuor domicellos
qui debeant residui esse pro custodia dictorum dominorum priorum
de partita secundum dispositionem dictorum priorum qui pro
tempore fuerint. Et habeant et habere debeant pro eorum salario
et mercede dicti famuli quolibet eorum quolibet

mense. Et unum quoque cum dicti bractarii in salario et
mercede ambos ducatorum florenorum pro quolibet mense. Quorum
capitanei famulorum domicellorum, quoque et
bractarii electio pertineat ad dictos dominos priores et vexil-
liferum iustitie. Quibus cuilibet eorum expense de eorum salario
et mercede solvatur per camerarium dictorum dominorum de mense
in mensem sub[illegible] pro rata. Et predicta vendicent se locum
a mcccclxxxv ad presentia et futura et ad preterita a mcccclxxxv
die iiij octobris etc.

De electione et offitio tubatorum, campanariorum et balitorum
ad servitium dictorum dominorum priorum. — xvi.

Item providerunt et ordinaverunt quod dicti domini priores una
cum consilio lx debeant eligere possint ad servitium
dictorum dominorum quattuor tubatores, duos campanarios et
quattuor balitores qui debeant obedire dictis prioribus
in omnibus et singulis que eis per dictos dominos priores
[illegible] et mercede fuerit imposita seu mandata. Et
habeant et habere debeant pro eorum salario et mercede dicti tubatores
x libras denariorum pro quolibet eorum et quolibet mense. Et dicti campa-
narij et balitores habeant et habere debeant pro eorum salario
et mercede pro quolibet eorum et quolibet mense duos florenos
auri. Quibus balitoribus duo ex eis semper de nocte de-
beant hospitari in palatio dictorum priorum ad eorum servitium.
Et predicta vendicent se locum ad presentia et futura. Et ad
preterita a mcccclxxxv die iiij mensis octobris etc.

De electione et offitio cancellerii et notarii reformationum — xvii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod dicti domini priores qui pro tempore erunt
una cum consilio lx [illegible] de civitate debeant eligere
unum notarium qui vocetur cancellarius et duret et durare
debeat ad offitium pro tempore unius anni quo cancellarius teneatur
[illegible] omnes reformationes [illegible] [illegible] ponere in
suo libro expresse [illegible] sine [illegible] et
de eis facere copias omnibus volentibus [illegible]. Et teneatur

etiam scribere et facere omnes licteras quas mictere vellet dominus priores
populi qui pro tempore erunt ex parte comunis et scribere omnes alias
scripturas que pertinent ad dictum offitium cancellarie et reformationes
Et etiam teneatur scribere omnes appodixas solutionum quas
fieri facerent priores populi qui pro tempore erunt secundum formam statutorum
et ordinamentorum dicte civitatis. Et omnes dictos libros autenticos
sine offitii ponere apud priores qui pro tempore fuerint aut
successores suos relaxare. Et si fuerit dictus forensis
debeat venire per duos dies ante introitum sui offitii
Et debeat stare ad sindicatum deposito suo offitio et per
tres dies redditurus sui offitii rationem coram sin-
dicatore qui pro tempore erit ad offitium sindicatus. Et
debeat habere secum unum famulum. Et quod habere debeat
pro suo et dicti famuli salario et mercede de pecunia dicti comunis
illam quantitatem pecunie quam declaraverint dicti priores et
dicti consilii. xl. tempore electionis fiende de tali can-
cellario solvendis per camerarium dicti comunis de mense in
mensem per ratam. Et debeat etiam habere dictus cancellarius
si fuerit forensis domum pro habitatione sua a dicto comuni.
Item statuerunt quod dictus cancellarius non possit petere
recipere vel habere a comuni dicte civitatis vel aliqua singulari
persona directe vel per obliquum ultra salarium et mercedem
quam habebit a comuni pro aliqua scriptura fienda per eum
pro dicto comuni vel aliqua reformatione etiam si dicti con-
sules priores vellent eam in publicam formam non obstante
quod registraverit in quaterno. Et etiam teneatur dictus
cancellarius ad mandatum dictorum priorum ponere reformationes
quas fecerit in dicto statuto libro sine aliquo salario
vel mercede. Et ubi facta esset aliqua reformatio
que tangeret factum spetialis persone qua talis persona in eius
favorem esset facta vellet in publicam formam teneatur
dictus cancellarius eam dare et tradere recepta competenti
mercede que mercedes non possit excedere ultra unum
florenum pro qualibet dicta reformatione contingente ad unum
negotium. Et si essent plures quam una reformatio non
tangerent non possit habere ultra duos florenos
pro omnibus. Et quod dictus cancellarius teneatur et debeat
facere unum librum illorum qui debent recipi aliquid
a comuni in quo scribere debeat denominationem cuiuslibet nominum
illorum qui debent a dicto comuni recipere et causas quare

et capitulis distinctis et declaratis. Et quod non possit facere
aliquam appodixam alicui de aliqua quantitate, quam recipere
debet a comuni, nisi prius fuit talis debitor in dicto libro regi-
stratus. Et quod ipsam appodixam debeat in dicto libro dictum debitum
cancellare ponendo annum, diem, indictionem et diem quo appodixa
fuit de debito seu solutione dicti, sub pena .xx. solidorum
[illegible] pro qualibet vice. Et non possit
dictus cancellarius facere nec recipere occasione alicuius appo-
dixe per eum fiende aliquid [illegible] ab aliquo [illegible]
vel officiali dicti comunis nisi tantum [illegible], nec
a [illegible] nisi tantum duos denarios
ad plus pro qualibet appodixa sub dicta pena. Et non
possit dictus cancellarius salaria aliquorum ambaxiatorum
in dicto libro debitorum scribere nec eis de dictis salariis
aliquam solutionem facere appodixam, nisi pro talium am-
baxiatorum salariis pro electis per consilium [illegible] et consilium
[illegible] existentium fuit [illegible]
declaratum et reformatum, sub dicta pena. Et quod dictus
cancellarius non possit facere aliquam appodixam alicui de
solutione nisi [illegible]. Et ubi
statuta non legerentur non possit facere appodixam
alicui nisi elapso medio tempore [illegible] debet recipere
salarium sub [illegible].

De electione et offitio camerarii camere comunis. — xviij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod electio camerarii camere
dicti comunis fiat per duos [illegible] in consilio [illegible] de sex
mensibus in sex menses [illegible] offitii camerarii
[illegible] in palatio et intra [illegible]
[illegible]. Qui camerarius in principio sui
offitii teneatur promittere et iurare in manibus [illegible]
[illegible] de suo offitio bene et legaliter exercendo
et pecunias dicti comunis [illegible] et non expendendo nisi
secundum ordinamenta et statuta facta et facienda. Et debeat
dare et prestare ydoneos fideiussores de [illegible].
Et deposito eius offitio teneatur et debeat reddere
rationem sue administrationis infra .xv. dies, quam

rationem ratiocinatores dicti comunis qui pro tempore erunt teneantur
infra dies .xv. dictam rationem facere. Et finitis dictis .xv.
diebus dictus camerarius teneatur stare ad sindicatum quinque
diebus continuis sub sindicis qui tunc erunt deputati
ad sindicandum. Et teneatur et debeat dictus camerarius
tenere et custodire omnes denarios et pecunias dicti comunis.
Et non possit vel debeat aliquid solvere absque apodixa
scripta manu Notarii Reformationum et sigillata sigillo
dominorum priorum, quod sigillum apponi non debeat nisi maiori
parte in sufficienti numero, nisi quod sigillum sigilletur per notarium
dominorum priorum quod sit sigillatum maiori parte dominorum priorum. Et subscri
bat se dictus notarius hoc modo. Ego talis notarius dominorum
priorum predictorum subscripsi. Et dictus camerarius recipiet aliquid vel expen
det non possit recipere vel expendere sine presentia alicuius
suorum notariorum, qui notarii teneantur scribere omnes pecunie
quantitates in libro seu libris introitus vel exitus dicti comunis
ad penam dicto camerario .xxv. librarum denariorum, pro qualibet vice qua
contrafactum fuerit per eum in predictis. Et quod ipse camerarius de
quibuscumque solutionibus et pagamentis que sibi fient de
avere et pecunia dicti comunis quibuscumque personis vel offi
cialibus dicti comunis quacumque de causa teneatur et debeat retinere
pro dicto comuni directuram duodecim denariorum pro qualibet
libra et sic [illegible] solidis pro qualibet quantitate
denariorum. Salvo quod predicta directura non retineatur de
salario dominorum priorum et cornetis et de salario custodis
[illegible] dicti comunis. Et quod dictus camerarius contra
[illegible] non possit compelli nec [illegible] per dominum po
testatem vel alios officiales comunis ad faciendum solutionem
alicuius quantitatis pecunie contra formam presentis statuti nisi
haberet pecuniam pro predictis solutionibus faciendis. Et quod
dictus camerarius non possit vel debeat dare cartas
notariis domini potestatis, vel aliquibus aliis officialibus
pro predictis [illegible] sub pena .xxv. librarum denariorum, et eidem
in suo sindicatu per sindicatores auferenda si contra
fecerit, nisi per aliud statutum aliter fuit dispositum.
Et si camerarius negaret se habere pecuniam vi
deatur et inveniatur ad rationem per ratiocinatores comunis.
Et si invenitur apud se habere pecuniam unde solvere
possit solvat alias non compellatur ad dictam solutionem faciendam.
Et [illegible] si negaret se habere pecuniam et inveniretur
eum habere puniatur pro qualibet vice in .x. libras denariorum.

Et si tempore alicuius statuti in preferendis aliquibus officiis vel aliis [illegible] possit aliquid de pecunia dicti comunis expendere in utilitatem comunis quod dictus camerarius debeat dictam pecuniam solvere sibi in [illegible] debeat recipere [illegible] apodixam [illegible] officii vel illud per quod expendi [illegible] haberet.

Et si contra predictam formam camerarius solidos permiserit in
xxv libr. den. et de suo proprio videatur solvisse et repeti
non possit ab eadem persona soluta a dicto [illegible] Item quod dictus
camerarius teneatur et debeat in solutione facienda domino
potestati vel capitaneo vel alicui offitiali de corpore vel alterius
eorum salario computare omnes condepnationes factas per
tales rectores vel offitiales que fuerint recollate et non
exacte tempore offitii potestatis vel capitanei vel alterius
offitialis qui pro tempore fuerit in dicta civitate. Et retinere
debeat de salario talis rectoris potestatis vel capitanei
vel alterius offitialis qui tale condepnatione recollatas
fecit tantumdem quantum fuerit seu ascenderit dicte condepnationes
recollate et non exacte. Et quod dictus camerarius non
possit facere aliquam solutionem alicui ambasiatori vel misso vel
[illegible] pro dicto comuni de eorum salario nisi primo sala-
rium talis ambasiatoris per [illegible] [illegible]
[illegible] dicte civitatis solvere fuerit stantiatum et
declaratum. Et si fecerit de suo proprio restituere compellatur
in duplum. Et teneatur et debeat dictus camerarius fieri facere
per notarium camere comunis inventarium generale omnium et singularum
masaritiarum et rerum que sunt in palatiis et habitationibus
offitialium dicti comunis clare et distincte unde unusquisque offitialis
[illegible] in quodam libro regalium soldorum [illegible] dicto
inventarium [illegible] unusquisque offitialis debeat per
dictum camerarium adsignari et fieri [illegible] [illegible]
manum notarii [illegible]. Et tempore finiti dicti offitii
[illegible] ex rectoribus et offitialibus [illegible] teneatur et debeat
sub pena libr. den. [illegible] dicte inventarium talis
rectoris vel offitialis consignati [illegible] integraliter facere
consignari [illegible] [illegible]. Et illud simili modo
novo rectori sive offitiali readsignare [illegible]
[illegible]. Et [illegible] offitialibus [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] notarius [illegible]
qui in fine eorum offitii [illegible] [illegible] [illegible] exuti
integraliter [illegible] et masaritias secundum formam [illegible]
dicti inventarii readsignare. Et [illegible] readsigna-
tiones dictus camerarius [illegible] fac[ere] manifestas.
Et quicumque ex dictis offitialibus [illegible] masaritias [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] adsignatas non readsignaverit dicto
[illegible] [illegible] extimationis ipsius rei non adsignate

de facto vel pro in suo sindicatu per eum et sindici de
suo salario facere retineri, de quibus rebus seu massaritiis
datis et non readsignatis stetur dicto inventario et relationi
camerarii antiqui, et de earum extimatione stetur ipsi
camerario novo. Et si contigerit aliquas massaritias
seu res dari seu de novo adsignari vel reperiri in
aliquo palatio vel habitatione dictorum officialium debeat
addi inventario predicto. Et predicto camerario non possit
fieri alicui officiali nova habitatione, nisi talis
officialis readsignaverit massaritias omnes quas
habet tempore sui officii in domo seu palatio sue habitationis.
Et teneatur et debeat dictus camerarius quolibet mense
saltem semel ire et revidere omnia et singula palatia
et habitationes officialium dicti comunis si egent aliqua
reaptatione seu reparatione. Et si egerint teneatur
et debeat statim dominis prioribus presidentibus dicti comunis de
reparatione seu reaptatione notificare, et prout super
eo debeat providere. Et teneatur et debeat dictus liber
omnia et singula instrumenta et scripturas comunis in armario
comunis custodire et salvare. Et teneatur facere de ipsis
copiam cuilibet petenti. Et teneatur quilibet camerarius
in principio sui officii facere inventarium omnium et singulorum
librorum, instrumentorum, scripturarum, massaritiarum, armorum,
balistarum, artilleriarum et fornimentorum dicti comunis
clare et distincte sub alio inventario in predicto alio
libro capitulorum foliorum expensarum dicti comunis scribendo
et publicando per notarium camerarii, qui liber semper stare
debeat clausus sub ....

De electione notarii camere et eorum officio. — .lxviii.

Item statuerunt quod notarii camere dicti comunis sint duo et debeant
duo durare quolibet tempore. Et duret eorum officium per tres
menses. Et eligantur et eligi debeant per collegium notariorum
dicti comunis et de dicto collegio extrahi debeant in scrutineo
in sacco. Et ille qui fuerit extractus debeat suum officium
per se exercere. Et non possit alium ponere. Et debeant
esse et stare debeant prope ipsum palatium et intra dictum permanere

di(ct)is actuarijs di(ct)i co(mmun)is duos florenos auri p(ro) quolib(et) mense (et)
q(uo)lib(et) eor(um). Et scribe teneant om(n)es (et) singulos introitus
et p(ro)ventus ac etia(m) exitus (et) expensas et i(n) publica(m) forma(m)
redigere. Et no(n) possint deputari unus ad introitu(m) (et)
alius ad exitu(m) s(ed) uterq(ue) debeat scribere exitu(m) (et) introitu(m)
ita q(uod) q(ua)n(d)o unus erit absens alius possit (et) teneat
scribere exitu(m) (et) introitu(m) p(ro)ut ambo deberent. Et teneant
etia(m) scribere (et) i(n) publica(m) forma(m) redigere (et) dare d(i)c(t)o co(mmun)i
om(n)ia (et) singula scripta sindicatus fienda p(er) d(i)c(tu)m co(mmun)e
Et possint (et) auctoritate(m) habeant cancellandi (et) abolendi
de libris co(mmun)is om(n)es (et) singulas condempnationes (et) banna
de quib(us) soluti (et) satisfactum fuit d(i)c(t)o co(mmun)i (et) illis q(ui)b(us)
p(er)tinerit ~~[illegible]~~ Et legere debeant i(n) consilio
expensas fiendas p(er) potestate(m) no(m)i(n)e d(i)c(t)i co(mmun)is. Et no(n)
possint d(i)c(t)i notarij nec aliq(ui)s eor(um) recipe(re) aliqua(m)
aliam solutione(m) seu merced(em) a p(er)sona p(ro) ne(go)c(i)o a
co(mmun)i p(ro)misso directe vel indirecte nec aliq(uo) q(ue)sito colore
occasione d(i)c(t)i officij ad pena(m) xxv libr(arum) [illegible] p(ro) q(uo)lib(et)
et q(uo)lib(et) vice. Teneantur etia(m) d(i)c(t)i notarij offerre
et copia(m) legendi facere cuilibet petenti condempnationis
sententias sine aliq(ua) mercede. Et teneantur (et) debeant
eodem p(ro)ximus unus ex eis i(n) consilio q(ua)n(d)o sententie (et) condempna
tiones leguntur p(er) potestatem vel capitaneum (et) officiales
[illegible] datas (et) eas ascultare [illegible]
Et teneantur d(i)c(t)i notarij scribe(re) inventarium om(n)i(um)
et singular(um) masseritiar(um) (et) rer(um) co(mmun)is que assignant(ur)
officialibus d(i)c(t)i co(mmun)is i(n) palatio seu domo eor(um) habitat(ionis).
Et q(uod) d(i)c(t)i notarij deposito eor(um) officio libros introit(us)
et exitus d(i)c(t)i co(mmun)is penes camerariu(m) eiu(s)d(em) d(i)c(t)i co(mmun)is
q(ui) p(ro) t(em)p(o)re fuerit autenticos (et) publicatos assignare
debeant [illegible] pena p(ro) q(uo)lib(et)
[illegible] libr(arum) [illegible]
[illegible]
[illegible] notarius [illegible]. Et q(uod) d(i)c(t)i
notarij possint teneantur (et) debeant scribere stipendiarios
d(i)c(t)i co(mmun)is [illegible] (et) eor(um) [illegible] (et) [illegible]
[illegible] eor(um) et [illegible] (et) debeat
simul [illegible] officialib(us) [illegible] et scribe(re) [illegible]
et officialium forensium (et) [illegible]

Ad penam dicti officialis sup(er) dicta sub pena xxv. lib(rarum) [illegible] pro quolibet [illegible] vice. Et tamen possit et valeat pro qualibet remissione et cassatione [illegible] et pro cassatione [illegible] appositi [illegible] forensium duos [illegible], et pro qualibet [illegible] famuli forensium unum [illegible].

et [illegible] forensi [illegible] [illegible] [illegible] forensis [illegible] [illegible]. Et pro

De valore floreni et monete — XX.

Item statuerunt et ordinaverunt quod omnes floreni auri undecumque sint cognati et quicumque nominentur debeant expendi et recipi a quibuscumque personis secundum communem extimationem valoris nulla facta distinctione inter florenum et florenum dummodo sint boni et puri auri et iusti ponderis curie Civitatis Castelli. Et quod debeat recipi a quibuscumque pro debitis aliquibus solutione recepta a [illegible] libris [illegible] florenus auri [illegible] quatuor libras et octo solidos denariorum. Et quod nullus aliquem [illegible] expendatur nisi [illegible] [illegible] denarium et dimidium pro qualibet quatrino. Et quod si quis sit debitor in aliqua quantitate pecunie quam [illegible] possit facere solutionem [illegible] quantitate decem librarum et abinde infra in denariis parvis sive minutis in quantitate [illegible] solidorum pro qualibet libra eo quod solvere debet. Et [illegible] libras nullus creditor possit cogi ad recipiendum aliquam quantitatem denariorum parvorum sive minutorum. Et quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit teneatur et debeat deputare unum [illegible] virum dicte civitatis qui retineat et retinere possit pondus florenorum [illegible] sine aliquo [illegible] [illegible] pro [illegible] [illegible] sex [illegible]. Et illo [illegible] pondus [illegible] [illegible] [illegible] non possit [illegible] nec aliquis alius [illegible] [illegible] sua [illegible] vel [illegible] sua familia dictum pondus tenere [illegible] [illegible] ad officium [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad penam x. lib(rarum) denariorum [illegible] contrafacienti. Et teneatur et debeat ponderare [illegible] volentibus

ponderare sine aliqua solutione inde sapienter
et cet. vel singulari pena xx s. cuilibet contrafacienti et
qualibet vice, quam officiales possint auferre de facto
sine alia solemnitate. Item statuerunt et ordinaverunt
quod domini patres qui pro tempore erunt una cum consilio xxvj
possint augere et diminuere, facere et corrigere prout
sibi videbitur convenire. Item quod capsores, archatores
et alii omnes tenentes pondus florenorum teneantur
id tenere et sigillare seu aequare ad pondus communis
patrum pena x s. contrafacienti cuilibet et qualibet vice
auferenda de facto per camerarios rectores et officiales
dictorum tam ex suo officio quam ad petitionem cuiuslibet
petentis. Et nota quod ex ordinatione dominus potestas
pro tempore existens teneatur semel in mense et ad penam
x l s. camerarii et [illegible] quibuslibet commoda semel
semel [illegible] tenentes pondus florenorum et dictam formam
et repertos culpabiles punire in penis predictis.

rosso

De electione potestatis dicte civitatis —— XXI

Item statuerunt et ordinaverunt quod domini patres populi dicte
civitatis qui pro tempore erunt possint teneantur et
debeant anno quolibet, sequente potestate qui pro tempore
erit in officio potestarie proponere, tractare et
effectualiter deliberare de electione futuri potestatis
in consilio xxvj, lx et xl simul congregatis et sint
inter omnes missis partitis et obtentis per duas partes
Et electionem facere de futuro potestate secundum modum
et formam quibus placebit consiliariis dictorum consiliorum.
Et si dicti domini patres dictam electionem non fecerint
modo et forma predictis incidant in penam x l. pro quolibet qua
pena potestas etiam sindici maiores possint eis
auferre de facto etiam si essent absoluti a sindicatu
dictionis officii. Et dictus potestas eligendus debeat
esse etatis xxx annorum et debeat eligi per sex menses
et tempore sui officii debeat habere et retinere secum
tenere duos socios idoneos et expertos in iure quorum

unus sit ad mensam et extraordinaria et alius ad camera.
Et duos socios milites, et quatuor domicellos et expensis
notariis. trecenta famulos bene armatos et indutos
eodem panno. Sex domicellos et sex equos [illegible]
de quibus omnibus semper mostram et assignationem facere
teneatur. Ad petitionem [illegible] officialium comunis
dicte terre [illegible] quibus [illegible]
[illegible] dicte terre de suo salario retinendis. Et debeat
venire ad [illegible] sui officii per tres dies [illegible] non
[illegible] electo potestate [illegible] et [illegible]
[illegible] aliquo modo [illegible]. Et ipse potestas
aut eius officiales et familiares [illegible] nec
eis debeat [illegible] civitatis vel comitatus [illegible] vel diocesis
dicte civitatis vel episcopatus nec de aliqua terra [illegible]
comitatus dicte civitatis, nec ipse dicte civitatis
[illegible], nec de aliqua [illegible] de qua esset sindicus
dicte civitatis. Et debet venire stare morari
et redire cum omnibus suis officialibus familiaribus [illegible]
omnibus suis expensis et [illegible] periculo [illegible]
fortuna. Et tempore adventus sui debet jurare
tota officio durante [illegible]
[illegible] potestas.
Et talis [illegible] presentata talis electio debeat
[illegible] electionem acceptare vel renuntiare infra
tres dies a die presentationis. Et si acceptaverit
debeat jurare [illegible]
electionem presentaverint et promittere de veniendo [illegible]
forma talis electionis presentatur. Et debeat
facere reformari [illegible] occasione alicuius
[illegible] de tali potestate vel aliquo eius
officiales vel familiares [illegible] sindicatum non [illegible]
[illegible]
dicte civitatis [illegible] aut eius singulis personis. Et [illegible]
reformationes [illegible] formam [illegible]
[illegible] potestatis. Et [illegible]
de suis officialibus et sua familia [illegible] regimine
in palatio [illegible] debeat jurare
ad sancta dei evangelia de eorum officio bene [illegible]

extendo secundum formam statutorum et ordinamentorum civitatis castelli
Et in intermedio potestas nec recipere represalias contra
de civitate castelli aut ab eis per represalias ipso occasione
sindicatus contra eum alterius iudicis [illegible]
nec ipsum [illegible] vel represalias [illegible] ipso tempore dicta [illegible]
[illegible] vel aliquatenus molestare. Et teneantur
predicti potestas stare ad regimen dicte civitatis [illegible]
[illegible] similibus [illegible] cum familia eius
[illegible] toto tempore sui regiminis in civitate prefata
super negotiis dicti temporis gerendis et expendendis, item [illegible]
omni sero hospitari in civitate prefata super negotiis
dicti temporis gerendis et expendendis. [illegible] civitatem vel
districtum dicte potestas vel aliquis de officialibus dicte civitatis
et comitatus se non valeat absentare vel pernoctet
ex comitatu predicto, absque licentia expressa dominorum priorum
et consiliorum [illegible]. Quod si contra fecerit ipso iure
desinat esse potestas et pro potestate vel officiali [illegible]
[illegible] nullatenus habeatur. Et [illegible]
tali absentia [illegible] per dictum sindicum [illegible] libras
denariorum. Et gravare non possit [illegible] civem comitatensem
vel districtualem dicti temporis ad portandum [illegible] lignorum palearum
vel alia necessaria pena .xxv. librarum denariorum pro qualibet vice
qua contrafecerit. Et non possit predictus potestas vel aliquis
alius de officialibus aut familiaribus per se vel alium
in comodatum recipere aliquem equum sive mulum durante
tempore sui regiminis, ab aliquo cive vel comitatense, nisi
solum equos vel mulos deputatos [illegible]
[illegible] et [illegible] pro debita vectura soluta pena
.x. librarum [illegible] comodati [illegible] qualibet [illegible]
[illegible]. Et non possit dictus potestas vel aliquis de officialibus
vel familiaribus bibere vel comedere cum aliquo cive
vel districtuali dicti temporis in palatio dicti potestatis vel alibi
[illegible] dicte civitatis, nec munera
recipere ab aliquo comitatense vel alio [illegible] dicte civitatis
vel [illegible] pena .C. librarum denariorum pro
qualibet vice qua contrafecerit [illegible]. Et [illegible] pena [illegible]
[illegible]. Et habeat predictus potestas pro se
et suis officialibus familiaribus et equis [illegible] infra
et [illegible] pro suo salario [illegible]
[illegible] sui regiminis [illegible] florenorum
[illegible] qualibet libra [illegible]

dicti comunis q[ui] i[n] ip[s]o . Et d[ic]to salario q[uo]d s[it] d[ic]tus q[uod] iudicat
militib[us] notarijs domicellis familiarib[us] [et] equis p[re]d[ic]tis sit
contentus, et ultra aliquid a d[ic]to co[mmun]i vel singularib[us] 26
p[er]sonis vel p[er] alium recipere petere vel habere no[n] possit sed
teneatur ad p[re]d[ic]ta obligatus etia[m] p[er] executionem alicuius
sive suo tempore, n[isi] eis p[er] statuta aliquid concederetur
nec etia[m] exenia vel poculenta, pena xxv libr[arum] d[enariorum]
nec habeat vel possit habere d[ictu]s potestas vel aliquis eius
officialis vel familiaris candelas pelottas sive pa
pellos, olera, carnes, cera vel [illegible] de quibus
[et] de d[ic]to salario com[m]uni faciat. Et d[ic]tus potestas suis iud[icibus]
militibus [et] notarijs dare faciat quod expediat pro eoru[m]
officio exercendo. Et camerarius d[ic]ti co[mmun]is no[n] debeat eis
salarium eoru[m] dare nec solvere vel aliquis p[er] eu[m]. Et si
dederit perdat q[uo]d dederit et imputare sibi no[n] possit.
Et nichilominus tantundem solvat nom[in]e pene. Et si
contingeret q[uo]d fieret exercitus generalis vel obsessio aliqua
p[er] d[ic]tum co[mmun]e. Et d[ic]tus potestas de mandato d[ic]ti co[mmun]is in d[ic]to
exercitu vel obsessione accedat possit recipere a com[mun]i
vel d[ic]tis salarijs deputatis id q[uo]d p[er] eos fuerit deliberatu[m]
et p[ro]visum [illegible] consilium [illegible] d[ic]te civitatis.
Et solvatur d[ic]tus salarium de m[en]se i[n] m[en]se p[ro]
rata. Salvo q[uo]d ultima paga ultimoru[m] duoru[m]
mensiu[m] [illegible] sequestru[m]
teneatur quousq[ue] d[ic]tus potestas et q[uo]d iudices milites
notarij [et] familiares eius sunt sindicati [et] absindicati
fuerint [et] absoluti. Et si ut [illegible] debeantur
aliquid ab ip[s]is recipere vel habere vel de[ter]minat[ur]
p[er] eo[rum] condemnatio[ne] si fuit eoru[m] aliquis condemnatus.
Et si d[ic]tus potestas toto d[ic]to semestri t[em]p[or]e no[n] fuerit
in regimine d[ic]ti co[mmun]is [et] intermittatur morte vel alio
impedimento p[ro] rata q[uo]d fuerit p[er] eum salarium c[on]sequatur.
Et ultra d[ic]tum salarium [illegible] nullatenus
in d[ic]to salario accrescat. Et teneatur d[ic]tus
potestas omnes [illegible] condemnationes criminales p[er]
eu[m] latas revocatas exequi et petitam [illegible]
condemnationum [illegible] effectu deducere [illegible] pena
[illegible] d[ic]ti co[mmun]is i[n] [illegible]
resarcire debeat. Et t[em]p[or]e sui sindicatus camerariu[m]
d[ic]ti co[mmun]is retineat de suo salario quousq[ue] ad [illegible]

satisfactione dampni et condempnationum. Et si non sufficeret
teneatur et compellatur per dictum sindicum ad satisfaciendum
in partes condempnationis. Et finito dicto suo officio teneatur
dictus potestas cum omnibus suis militibus notariis et familiaribus
stare ad sindicatum in dicta civitate castelli continue sex
diebus et coram maiori sindico dicte civitatis qui ad ipsos
sindicandos fuerit deputatus respondere de omnibus factis et
gestis per eum vel aliquem eorum in officio antedicto. Et quod pre-
cepta et sententias dicti sindici plene parere et contra eas
nichil opponere nec appellare vel aliqualiter contradicere
ullo modo. Et cautionem [illegible] per ipso in receptis faciat
fine refutatione et quietatione generale de omnibus eo et
toto eo quod adversus dictum [illegible] et personas ipsius convenire
dicere vel petere posset occasione dicti regiminis vel alia
quacumque de causa. Et ubi nulla petitio contra dictum dominum potestatem
seu aliquem eius officialem vel familiarem porrecta fuerit infra
tres dies a prima die dicti sindicatus possit dictus
maior sindicus dictum dominum potestatem et suos officiales
et familiares libere liberare et absolvere dictum tamen
dictum dominum potestatem vel aliquem eius officialem vel famil.
visis et examinatis actis et sententiis suis et aliis
necessariis non repertis in aliquo delinquisse. Cum modo
dictus potestas infra tempus sui regiminis sindicari non
possit nec in aliquo consilio proponi debeat nec possit
per aliquem quod potestas infra dictum tempus ullatenus sindicetur
pena proponenti l. librarum denariorum. Et teneatur et debeat dictus
dominus potestas facere consignari in publica forma scriptas
per unum ex suis notariis omnes penas et tempore eius
omnes quantitates pecunie quas tempore sui officii fecerit
de bonis et rebus, et si non fecerit non possit a suo
sindicatu absolvi donec dictam scripturam assignare
fecerit. Et debeat et teneatur dictus potestas ad sua
[illegible] sui dimictere [illegible] duas balistas
valoris duorum florenorum et duos pavesios pictos
ad sua arma valoris trium florenorum. Et quod potestas
teneatur et debeat tempore sindicatus respondere pro omnibus
et singulis suis iudicibus sociis notariis domicellis
et familiaribus. Et si contingeret aliquem tempore sin-
dicatus condempnari in aliqua quantitate pecunie
per dictum potestatem sit obligatus ad solvendum et solvere

debeat omnem condempnationem quam fecerit de tali condempnato. Et
teneatur et debeat dictus potestas de condempnationibus quas fecerit
facere fieri duas copias, unam in cartis pecudinis et aliam
in cartis bombicinis suis expensis, et ipse sende sententie
per eum tradere debeat copiam in cartis pecudinis scriptam
notario camere qui scribit ad absolvendum ipsas summas.
Et si contrafecerit in .xxv. libris denariorum maiori sindico
dicti comunis debeat expresse condempnari. Et etiam dictus
potestas non possit sententiam nec facere aliquas sententias
criminales in .x. diebus ultimis sui offitij. Nec etiam
ultimo mense sui offitij possit ipse potestas aliquam
sententiam absolutoriam criminalem ferre pena .xxv. librarum
denariorum pro qualibet qua contrafecerit in quibus per maiorem
sindicatorem tempore sui sindicatus condempnetur. Immo ipsa
omnia acta et sententias scriptas in carta bombicina
per .x. dies ante finem sui offitij restituere
teneatur in consilio generali in presentia offitij dominorum priorum
ipsi tempore existentium. Et sigilla penes eos
comunis consignare. Et primo die sindicatus talis
potestatis maiori sindico consignetur sub dicta pena. Et
non possit dictus dominus potestas ducere nec tenere durante
tempore sui offitij in dicta civitate filium fratrem nepotem
vel uxorem pena .C. librarum pro qualibet et qualibet vice.
Et expleto tempore offitij dicti potestatis a dicta
prohibitione.

De iuramento potestatis et suorum offitialium — xxvj.

Item statuerunt et ordinaverunt quod dominus potestas et eius offitiales
teneantur et debeant iurare ad sancta dei evangelia
manu tactis scripturis manutenere accrescere
augmentare iuxta posse suum bonum pacificum
et tranquillum statum populares dicte civitatis. Et iura
et iurisdictiones dicti comunis defendere augmentare
et conservare. Statuta et ordinamenta dicti comunis facta
et fienda observare et observari facere. Et cuilibet
petenti iustitiam ministrare. Et specialiter viduis
et personis religiosis pupillis et aliis
miserabilibus personis. Et redditus dicti comunis et proventus
ipsius comunis et specialis ad ipsos tenere et intelligere
pendere.

140v

Item statuerunt et ordinaverunt quod priores populi qui pro tempore
fuerint cum consilio bonorum virorum dicti comunis in ultimo mense officii
maioris sindici et iudicis appellationum qui pro tempore
erit ~~teneatur~~ et debeat tractare statuere et ordinare
de electione futuri sindici et iud. appellat. Que
electio fieri debeat de uno bono et experto iuris perito
et legali forense etatis ad minus xxx annorum, qui non
sit nec esse debeat de aliqua terra vel loco confinante comi
tatui dicte civitatis castelli vel propinqua dicte civitati
per xxx miliaria excepta terra civitatis aretii de qua
dictus sindicus et iud. appellationum possit eligi et assumi.
Non possit etiam eligi de terra unde esset potestas dicte civitatis
castelli vel propinqua terre dicti potestatis per viginti miliaria.
Et fieri debeat dicta electio de sex mensibus in sex mensibus
de qua electione si dicti domini priores extiterint ne
gligentes in .c. libris pro quolibet priore per sindicatum qui
eos sindicabit vice qualibet puniatur. Qui
sindicus sic electus per ipsam electionem teneatur
et debeat in tertia die a die qua dicta electio fuerit
presentata per patriciis comunis acceptare vel renumptiare
per priores ipsos vel suas litteras responsales latori electionis
tradendas. Et si acceptaverit teneatur et debeat
facere reformari in tertia sui quod occasione alicuius condempna
tionis quam fieri contigerit de eo vel aliquo eius officiali vel
familiari tempore sui sindicatus non procedatur per ipsum contra
aliquem responsalem comunis dicte civitatis castelli
aut eius singulares personas. Et eandem reformationem in publica
forma apportare teneatur et consignare cancellario
comunis tempore initii dicti sindicatus. Et teneatur et debeat
dictus sindicus ducere et tenere toto tempore sui officii duos
bonos legales et expertos notarios de quibus unum
super causis appellationum et alium super exactione denariorum et
aliis officiis et statutis commissis vel alias per comune
imposterum committendis. Et duos domicellos x famulos
armigeros et armis bene fulcitos et eodem panno
indutos et unum bonum et sufficientem equum pro dicto
officio exercendo cum quibus exequi et operari teneatur

et debeat officii sindicatus / appellationum / exactionum
datiorum collectarum et depredationum / et omnia alia et singula
ad dictum officium spectantia / prout et sicut formam statutorum
ordinamentorum / reformationum dicti comunis factorum et fiendorum et omnia
alia per dictos potestatem [illegible] qui pro tempore erunt et vice dicti comunis
committenda. Et habeat et habere debeat pro se et dictis suis
notariis et famulis domicellis et equis salario pro dicto officio
semestri / ad victum / sindicatum / moram / vestitum / atramento
cartis / pennis / vermice / palacis et aliis omnibus necessariis et
oportunis pro dicto eius officio exercendo de avere et pecunia
dicti comunis trecentos florenos auri. Et etiam habere debeat
.xii. denarios pro qualibet libra cuiuslibet quantitatis / quam effectualiter
deveniret et esset in comuni / occasione exactionis datiorum et depre-
dationum veterum et novorum [illegible] officialium ab illis a quibus
huiusmodi datia et depredationes exigentur / de quo salario
et [illegible] / solutis exactionum vel apprehensione et dimittere
teneatur penes camerarium dicti comunis pro dicto comuni / et eidem [illegible]
dicti camerarii retineatur et retineri debeat .xii. denarios
pro qualibet libra notariis dividendum. Et ultra vel preter
dictum salarium / occasione dicti officii sub altero quocumque
[illegible] pro dicto comuni / vel aliud a dicto comuni vel
alia singulari persona / aliqua ratione vel causa / vel aliquo quesito
colore directe vel indirecte possit petere percipere vel
habere per se vel alium. Et teneatur et debeat dictus sindicus
tempore sui officii durandi et tenendi ad dictum officium personaliter
stare et residere toto dicto tempore semestri / cum suis notariis
familiaribus et equis [illegible] [illegible] sortitus et omnibus
suis [illegible] expresso. Et veniens [illegible] omnibus [illegible]
et eius [illegible] [illegible] per duos dies ante initium
sui officii / et se presentare coram dominis prioribus [illegible]
[illegible] pro tempore [illegible] / et iurare [illegible] in forma
debita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
cum suis notariis et famulis de eius officio bene et legaliter exercendo
[illegible] [illegible] [illegible] solutum debeat officium [illegible]
per [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] pecunia [illegible]
[illegible] [illegible]. Salvo [illegible] [illegible] [illegible]
sui officii / Salario quod stare et remanere debeat
[illegible] donec dictus sindicatus [illegible] suis notariis
[illegible] ab eius sindicatu fuit [illegible] sententia absolutus

141v

Teneatur etiam dictus [illegible] dicto [illegible] salario sine [illegible]
detrahere et retinere pro dicto [illegible] omnes et singulas [illegible]
condepnationum olim recollectarum datarum [illegible] sind
nis exactarum. Et teneatur et debeat dictus sindicus de
se ipso notario et famulis suis [illegible] assignationem et mostras
facere totiens quotiens officiales [illegible] dictis temporis deputatis
et deputandis videbitur et placebit et ab eis fuerit req
situs pena .C. libr. [illegible] dicto sindico vice qualibet qua
offerat. Et computatoris [illegible] ipsorum penas
solvat [illegible] formam statutorum et ord [illegible] dicta [illegible]
[illegible]. Et debeat stare et morari
dictus sindicus [illegible] cum notario famulis et [illegible] civitate
vel comitatu toto dicto tempore semestri. Et non possit vel
debeat se a dicta civitate vel comitatu absentare vel quo
omni [illegible] hospitari [illegible] civitate [illegible] absque expressa
licentia dominorum priorum [illegible]
[illegible] pena .L. libr. [illegible] qualibet vice
qua offerat. Salvo [illegible] in comitatu [illegible]
et [illegible] dicto [illegible] officio extendo. Et non possit
dictus sindicus [illegible] comitatu [illegible] aliqua exactione
facienda [illegible] notario vel famulis sine expressa licentia
dominorum priorum [illegible]. De qua licentia debeat
apparere [illegible] notario dominorum priorum pena dicto sindicatus
.xxv. libr. [illegible] qualibet vice qua offerat. Et teneat
et [illegible] debeat dictus sindicus [illegible]
notarium famulos [illegible] expensis [illegible]. Et
non possit dictus sindicus [illegible] vel [illegible] in aliquo
[illegible] vel officiali dicte civitatis vel familiari
nec in aliqua [illegible] vel comitatus dicte civitatis nisi
[illegible] modo dominorum priorum nec etiam aliqua [illegible]
[illegible] possit [illegible] vel alteri directe vel
indirecte pena .C. libr. [illegible] qualibet vice qua offerat.
Et teneatur et debeat dictus sindicus [illegible] ad [illegible]
[illegible] Regestris
Et teneatur et debeat [illegible]
fuerint [illegible] Et [illegible] expensis

de negligentia et obmissione aliquorum officialium dicti comunis. Item
sindicare et examinare teneantur et debeant omnes et singulos
rectores et officiales dicti comunis eorum officiorum sui temporis. Et omnes et
singulos camerarios depositarios et massarios dicti comunis
nec non datiarios et datiorum collectores et omnes alios
officiales omnes, ad quos pervenerit aliquid de pecunia vel
bonis dicti comunis pro aliquo officio laborerio vel exactione
faciendo pro dicto comuni. Et debeant tales ad quos pervenerit
de pecunia vel rebus dicti comunis absolvere vel condempnare
infra mensem a die depositi eorum officii, nisi aliud esset
primo notatum de sindicatu alicuius dictorum officialium
ex suo officio per denuntiationem vel accusationem vel
per aliquem cuiuslibet petentis. Et a sententia seu sententiis
per eos latis contra aliquem officialem civem vel forensem nulli
liceat appellare vel de nullitate opponere. Item
teneantur et debeant dicti sindici cognoscere punire et
condempnare de omnibus et singulis criminibus [illegible] et maleficiis excessibus
et offensis que vel quas officiales dicti comunis forenses tempore
eorum officii in dicta communitate vel comitatu fecerint vel commiserint
et ipsas condempnationes [illegible] effectualiter debeant facere
[illegible] posse. Item possint dicti sindici ex suo officio omnes
et singulos officiales forenses etiam durante eorum officio mul
tare usque quantitatem x librarum. Et singulares alias personas
usque quantitatem [illegible] de consideranda qualitate negotii et conditione
personarum. Item teneantur dicti sindici exigere et exigi facere
omnia et singula datia et collectas que imponentur per dictum com(une)
et non fuerint soluta tempore statuto vel statuendo.
Item teneantur et debeant dicti sindici cognoscere et sine debito
terminare de omnibus et singulis appellationibus que imponentur
ab omnibus et singulis sententiis diffinitivis et interlocutoriis
ferendis per quoscumque officiales dicti comunis secundum formam statuti
dicti in ea (?) rubrica positi. Et etiam teneantur dicti sindici
semel singulis mensibus [illegible] ad castra dicte
communitatis ad faciendum monstram et designationem famulorum
castellanorum seu capitaneorum castrorum dicte communitatis
pena librarum [illegible] quibus contrafecerint. Et [illegible] dicti
sindici possit [illegible] officium [illegible]
potestas dicte communitatis [illegible] et quibus alius officialis
dicte communitatis teneatur et debeat dicto [illegible]

1420

dicti sindici seu prebere auxilium consilium et favorem tempore operis
circa predicto officio extendendo. Et deposito dicto suo officio stare
ad sindicatum personaliter teneatur cum dictis suis notariis
et familiaribus coram maiori sindicatorum dicti comunis vel alio depu
tando ad reddendum rationem administrationis sui officii
prelibati tribus diebus continuis et completis. Si contingerit quod
nullus contra eum vel aliquem ex suis notariis et familiaribus porrigatur
libellus criminalis vel civilis. Et sequenti die debeat absolvi
vel condempnari. Et si non contigerit quod aliqua singularis persona
porrigeret contra eum vel aliquem ex suis notariis vel familiaribus
aliquem libellum vel peteret stare debeat ad sindicatum quinque
diebus continuis et completis. et sequenti die debeat absolvi vel
condempnari. Et quod ille vel illi qui fuerint deputati ad
eum sindicandum teneatur et debeat talem sindicum absolvere
vel condempnare [illegible] sindicatus pena [illegible]
librarum [illegible]. Et teneatur et debeat in ultima solutione sui
sui salarii facere tam per sindicos [illegible] teneri
in dicto suo officio generaliter fuisse sine [illegible] et
partium [illegible] non petendo [illegible] de [illegible] ipse
vel aliquis [illegible] alios [illegible] officio [illegible]
[illegible] singularis persona possit petere per se vel [illegible].
Et [illegible] singularis homines
[illegible] nullo [illegible] nec licentiam
petendi [illegible] aliqua [illegible] directe vel
indirecte [illegible] valeat [illegible]. Et si con
tingerit [illegible] maiorem sindicum toto dicto semestri tempore
in dicto officio non fuisse [illegible] morte absentia vel [illegible] infir
mitatis [illegible] et [illegible] pro rata temporis quo
fuerit [illegible] in dicto salario computatur
Et si [illegible] est [illegible] officiales eligendos sive
sindicos non acceptaverint vel non venerit talis electio
de eo [illegible] extunc [illegible] sit cassa irrita et inanis
et nullius efficacie vel valoris [illegible]
pretextu ipsius electionis [illegible] vel aliter [illegible]
[illegible] sit aliquatenus acquisitum. Et quod dicti
sindici teneantur et debeant tempore sindicatus de iure
respondere pro omnibus et singulis notariis domicellis et familiaribus
quos secum dicto semestri officio tenuerint. Et si
contingerit aliquem ex eis sindicatus tempore [illegible] aliqua [illegible]

pecunie depositi, qui ipse sindicus per eius administratione
solvere teneatur. Et teneatur et debeat dictus sindicus
assignare seu assignari facere dominis prioribus populi
pro tempore existentibus omnes quantitates pecunie que devenirent
penes eum pro durante officio suo publicatas fore scriptas
per unum ex suis notariis. Et non possit dictus sindicatus
absolvi, nisi primo et ante omnia dederit et assignaverit
ipsas ut dictum est etc.

De electione offitialis dapnorum datorum — XXIIII.

Item statuimus et ordinamus quod electio notarii seu offitialis
dapnorum datorum seu plani comitatus fiat et fieri debeat
continue successive de sex mensibus in sex menses per dominos priores
populi qui pro tempore fuerint cum consilio LXXII populi, primo in-
tervenientibus offitiis officii qui pro tempore erit, pena arbitrio pri-
orum. Et quod nec sint in electione talis offitii
fienda audiendi per sindicum tempore cum sindicatur. Qui in
offitialis sit et esse debeat forensis etatis ad minus XXX
annorum. Et non sit de aliqua terra vel loco comitatus contrarii
dicte civitatis, excepta civitate [illegible], de qua eligi possit.
Qui electus ad offitium predictum expresse teneatur et debeat in
tertia die, a die qua presentata sibi fuerit electio per cursorem
dicti comunis, apud dominos priores acceptare vel renumptiare per pu-
blicum instrumentum vel per suas litteras responsales tradendas super facta
electione. Et si acceptaverit teneatur et debeat
facere reformari in dicta civitate, cum conditione aliud pre-
dictionis quod fieri contingeret de eo vel aliquo dicti offitii vel
famulorum tempore sui sindicatus, nec concedetur per dictos dominos
priores aliquis [illegible] quod tunc de civitate castelli
aut eius singulares persone. Et dictam reformationem in publica
forma apportare teneatur et consignare camerario
dicti comunis ante initium dicti offitii. Et habeat et secum ducat unum
bonum sufficientem et legalem notarium, sex famulos armigeros
et armis omnibus bene munitos et eodem panno indutos
et unum bonum et sufficientem equum, cum quibus exequi
et operari teneatur et debeat offitium dapnorum datorum
ordinamentorum mulierum, funerum mortuorum, quinorum

uetitorum, et aliorum omnium ad predictum offitium spectantium et pertinentium
quocumque modo secundum formam statutorum et ordinamentorum et reformationum communis Florentie
et in posterum fiendorum. Et habeat et habere debeat pro suo dicti
notarii et familiorum et equi salario et die sex mensium. Et pro
adventu mora et reditu sindicatu, atque pro carta
dormire cera penne et aliis omnibus necessariis et opportunis
pro dicto eius offitio exercendo de avere et pecunia dicti communis libras
... Et duos solidos ... libra ...
pecunie qua ex condempnationibus quas tempore sui offitii
... fecerit vigore dictorum ordinamentorum, vel alicuius
eorum in effectum in denariis et pecunia numerata exegerit
et deuenerit fieri ... Excepto quod de condempnationibus
que fierent per dictum offitialem occasione vel pretextu excessus
accusatorum qui fierent de dampno dato, et de condempnat
...ibus, et de condempnationibus fiendis occasione cuiuscumque
... De quibus nil habeat seu habere possit
a dicto communi nec a singularibus personis. De condempnationibus
non sequenti exactionibus, quas occasione dampnorum datorum
ex ... vel notarius vel familiares ... fecerit quas
effectualiter deueniret fieri ... Habere debeat dictus
offitialis quintam partem. De quibus salariis et aliis
omnibus ... tempore dimictendis teneat penes camerarium
dicti communis ... dicto communi, et eidem dicto camerario retineatur
et retineri debeat ... libra occasione
... Quod quidem salarium soluatur et solui
debeat offitiali predicto per camerarium dicti communis de ipsius communis
... pecunia de mense in mensem soluendo pro rata primo
... duorum mensium ... offitio exercendum.
Excepto salario et parte duorum ultimorum mensium sui
offitii ... stare et remanere debeant penes dictum ca
merarium ... donec fuit a sindicatu suo pro
... dicto notario et familiis ... absolutus. Teneatur
et debeat ... offitii ... omnia alia ... commictenda
per communem predictum exequi et effectualiter operari et exequi. Nullum
aliud salarium a dicto communi recipiendo vel habendo secundum formam
statutorum et ordinamentorum dicti communis editorum et in posterum edendorum. Et
... salaria vel a communi predicto vel alia singulari
persona ... vel alium aliqua ratione vel causa ... diversis
vel ... habere possit ... tempore. Et teneatur
et debeat dictus offitialis ... notario familiis et equo
venire stare et redire ... expensis

fortuna. Et venire tu omnibus sediis et ce in dicta civitate
castelli et presentare coram dominis prioribus populi et capitaneo ipse cum
per duos dies integros ante initium sui officii. Et teneatur
et debeat secum ducere notarios famulos et equos secum facere consignare
et monstrare tempore quo tenens officialibus consuetis [illegible] deputare
et ipsorum deputandis prout eis videbitur et placebit. Et pro
potatu [illegible] deferentibus [illegible] pena et penas solvere secundum
formam statutorum et ordinamentorum dicti communis de eisdem [illegible] loquentium
factorum et fiendorum. Quam officialis nec aliquis de sua
familia durante tempore suo officio non possit vel debeat
se absentare a dicta civitate vel comitatu, neque extra
hospitetur a dicta civitate, excepto cum irent per
comitatus pro factis communis et eorum officium exercendo, sub pena
L. librarum pro dicto officiali, et L. pro dicto suo notario et XXV
librarum pro quolibet famulo, vice qualibet qua contrafecerit. Salvo
si haberet licentiam absentandi a dominis prioribus et officio
[illegible] dicti communis cum tunc ad penam predictam pro absentatione
minime teneatur. Et deposito suo officio dicto ad
sindicatum stare teneatur personaliter cum dictis notario et
famulis coram dominis [illegible] sindicis dicti communis cum
ipse fuerit vel alio deputando per dictum commune, ad reddendam
rationem de administratione sui officii [illegible] diebus
continuis et completis secundum formam statutorum et ordinamentorum dicti communis.
Et teneatur et debeat in ultima solutione sui salarii
tam ipse officialis quam [illegible] antecedens et [illegible] dicto
officio facere generalem finitionem quietationem et pactum
de ulterius non petendo dicto communi de omni eo quod ipse vel
aliquis ex eorum notariis vel famulorum ab ipso communi vel
a dictis eisdem singularibus personis petere posset ipse vel heredes
ipsius vel alias de iure vel de facto pretendere vel
exposcere occasione dicti officii et pro eius exercitio de iure
[illegible]. Et communis et dictum commune vel ipse singulares
personas [illegible] in perpetuum [illegible] nullo [illegible] licentia
petendi [illegible] aliquid [illegible] vel [illegible] dirigere vel
[illegible]. Et si contigerit dictum officialem toto dicto semestri
tempore in dicto officio non servire morte absentia vel
alia gravi infirmitate detentus pro rata temporis
quo servivit [illegible] salario consequatur. Et aliud
vel plus [illegible] vigore [illegible] electionis [illegible] non
petatur. Et si ut dictum est eligendus potestas non
acceptaverit vel non venerit electio talis [illegible] facta

exercuit prout exercuit sit cassa irrita et inanis et nullius
efficacie vel valoris, et tali sic ingerente vel pretextu
ipsius electionis nullum ius sit, vel aliud aliquid in ipsius
rebus vel bonis sit aliquatenus acquisitum. Et quilibet
dictus officialis datiorum dictorum teneatur et debeat tempore
sui sindicatus de iure respondere prout et ad notarios famulis
omnibus et singulis quod fecerit in dicto semestri officio seu Reti-
nuerit. Et si contingeret aliquem ex eis sindicatus
tempore in aliqua quantitate pecunie condempnari, quod pro eo officii
maior quorum condempnatione solvere teneatur. Et non
possit dictus officialis ab eius sindicatu absolvi per eius
sindicatorem nisi primo assignaverit quod per fuerint
dominis prioribus populi et pro tempore existentibus omnes quantitates pecunie
quas suo durante officio devenire fecerit in eum.

De electione officialis Gabelle. ——— xxv.

Item compositum et ordinatum est quod electio officialis gabelle
dicti comunis fiat et fieri possit et debeat annuatim in futurum
per dominos priores populi dicte civitatis, consilio illorum xxiiii populi dicte civitatis
qui pro tempore erunt, de sex mensibus in sex menses, primo mense
[illegible] officialis gabelle qui pro tempore fuerit, pena
cuilibet priori L librarum denariorum, si negligentes fuerint in electione
talis officialis facienda, auferenda per sindicum in tempore
eorum sindicatus. Qui officialis gabelle eligendus
ad officium antedictum sit et esse debeat etatis ad minus xxx
annorum, et non sit nec esse debeat civis nec comitatinus
dicte civitatis castelli, nec de aliqua terra vel loco comitatus
vel comitatinus dicte civitatis, exceptis civitate [illegible]
[illegible] dictus officialis possit eligi et assumi. Qui officialis
teneatur et debeat expresse in tertia die seu die qua dicta presentata
fuerit dicta electio [illegible] per [illegible] pro
putando acceptare vel renuntiare per publicum instrumentum
vel per suas litteras responsales latori seu electionis [illegible]
et [illegible]. Et si acceptaverit teneatur et debeat
facere [illegible] cum sua comportatione aliarum [illegible]
[illegible] decem vel aliquis eius officiali vel familiari
tempore sui sindicatus non [illegible] per [illegible] aliquo
[illegible] dicte civitatis castelli aut eius [illegible]

personas. Et etiam reformationem in forma aportata
teneatur, et assignare cancellario dicti comunis tempore exitus dicti
offitialis. Et semper durante toto tempore sui offitii habe-
re et tenere secum bonum sufficientem et legalem notarium
et quattuor famulos armigeros et armis bene mu-
nitos de uno et eodem panno indutos, cum quibus exerceri
et operari teneatur et debeat dictum offitium gabellarum secundum
formam statuti, statutorum et decretorum fiendorum et omnia alia que
videbuntur pro utilitate et honore civitatis [illegible]. Et
habeat et habere debeat pro suo et dictorum notarii et famulorum
salario in diebus sex in summa pro adventu mora et reditu
et sindicatu, attractu, carta, cera et aliis expensis
et aliis omnibus sibi et ipsis oportunis et necessariis pro dicto
eius offitio exercendo de avere et pecunia dicti comunis [illegible]
de quo quidem salario solvatur et solvi debeat offitiali
predicto per camerarium dicti comunis de duobus mensibus in duobus
de mense in mensem solvendo pro rata, primo tamen habita
littera appodixa dominorum priorum pro tempore existentium
sigillata et subscripta ut est moris. Excepto et salvo
duorum ultimorum mensium sui offitii salario quod stare
et remanere debeat penes dictum camerarium in
deposito, donec fuerit dictus offitialis cum suo notario et
famulis a suo sindicatu et sindicatoribus absolutus, de quo
quidem salario retinere et dimictere teneatur penes
dictum camerarium pro comuni. Et idem camerarius retinere
debeat .xii. denarios pro quibuslibet libris, occasione cuius nomine
diricture. Et insuper non possit dictum salarium occasione
dicti offitii vel eius augmentari, et cetera, per aliquam, vel
per aliquem alium ordinem vel aliam singularem personam, aliqua ratione vel
causa, directe vel obliquum possit, petere, recipere vel
habere per se vel alios, nisi secundum ordinem reformationis
statutorum dicti comunis factorum et fiendorum. Et teneatur et debeat
dictus offitialis tam ipse quam sui descedendo et recedendo ad
dictum offitium venire, stare et redire omnibus suis et
ipsorum omnium expensis, periculo et fortuna, omnibus suis
sumptibus et expensis. Et venire cum omnibus ... et cum
sindicatu [illegible] et se presentare coram dominis prioribus
pro tempore existentibus per duos dies ante principium
ante initium dicti sui offitii. Et teneatur et debeat
dictus offitialis ipse notarius et famulis prestare fidem et consignationem
et responsionem totius exitus offitialibus gabellarum dicti
comunis deputatis et deputandis videlicet et placuerit

et fuit repertus. Et p[ro] punctaris et defectib[us] ipsor[um] penas
solvat s[ecundu]m formam statutor[um] et ordi[namentorum] d[ic]ti co[mun]is de q[ua]d[am] materia
loquentiu[m] sindicor[um] et possessor[um] [illegible], q[uod] offitiales notar[ius] et famuli
durante d[ic]to offitio non possint vel debeant se a d[ic]ta civi-
tate vel comitatu absentare, q[ui] omni tempore resideant in
civitate p[re]d[ic]ta, absq[ue] expressa licentia d[omi]nor[um] priorum populi q[ui]
p[ro] tempore fuerint cum eor[um] consilio .xii. excepto tempore quo iret
p[er] comitatum p[ro] factis co[mun]is et eor[um] offitium exercendo, pena .C.
libr[arum] d[ic]to offitiali et .L. d[ic]to notario, et .xxv. cuilibet
famulo vice qualibet qua contrafactum fuerit. Et deposito
suo offitio teneantur ad sindicatum stare q[uam]plurimum tenea[n]tur se
d[ic]ti notar[ius] et famuli coram d[omi]no maiori sindico d[ic]ti co[mun]is
vel alio deputando p[er] d[ominos] p[ri]ores, ad reddendum rationem
de administratione d[ic]ti sui offitii [illegible] diebus continuis
completis s[ecundu]m formam statutor[um] et ordinamentorum d[ic]ti co[mun]is. Et teneatur
et debeat in ultima solutione d[ic]ti sui salarii facere
tali tempore offitiali, q[ui] fuerit [illegible] et tenetur in d[ic]to offitio gene-
ralem finitionem quietationem et pactum de ulterius
non petendo d[ic]to co[mun]i de omni eo, quod ipse vel aliquis [illegible]
pro se vel alios nomine d[ic]ti offitii, ab ipso co[mun]i vel a singularibus
eorum singulariter quoque posset petere propter vel habere. Et
[illegible] ipsorum [illegible] singularitates [illegible] in potuerunt
respondere [illegible] nec [illegible] petere ad [illegible]
aliqua ratione vel causa, directe vel indirecte, pro publica
utilitate [illegible]. Et si contigerit d[ic]tum offitialem
toto d[ic]to semestri tempore in d[ic]to offitio non fuisse, morte
absentia, vel gravi infirmitate detemptus, solvatur pro rata
temporis quo fuerit, s[ed] vel [illegible] modo d[ic]to salario [illegible].
Et si [illegible] d[ic]tum e parte offitialis eligendi non accep-
taverit vel non venerit, talis electio de eo facta exnunc
prout extunc sit cassa irrita et inanis, et nullius efficatie
vel valoris. Ita quod talis quominus [illegible] propterea possit
eligere [illegible] aliquam alterius in [illegible] vel [illegible] d[ic]ti co[mun]is
nullius ius sit aliquatenus acquisitum. Et ipse d[ic]tus offitialis
gabelle teneatur et debeat tempore sui sindicatus de eius
[illegible] per d[ic]to notario et famulis quas fecerit in d[ic]to se-
mestri offitio [illegible]. Et si contigerit aliquis ex eis
sindicatus tempore [illegible] aliquam penam [illegible] quod ipse
maior offitialis [illegible] solvere teneatur.
[illegible] offitialis teneatur et debeat assignare in [illegible]

forma dominis prioribus populi qui pro tempore erunt, dicti capitanei
permaneat quas suo durante offitio debere fecit ...
et per eius sindicatorem absolvi non possit, nisi primo factam
assignationem fecit ut dictum est.

De electione et offitio vexilliferorum. — xxvij.

Item statuimus et ordinamus quod in dicta civitate sint et esse
debeant quattuor vexilliferi, videlicet unus pro qualibet porta,
etatis ad minus .xxx. annorum, et debeant habere .iiij. consiliarios
pro qualibet parte, qui sint et esse debeant populares et de populo
et originarii cives dicte civitatis et amatores et
zelatores pacifici et popularis status dicte civitatis, quorum
offitium duret et durare debeat per tempus sex mensium.
Et debeat fieri eorum electio per priores et consilium .xvj.
qui pro tempore erunt. Et fiat eorum insacchatio et mictatur
in capsa in qua mittuntur priores et consilium .xvj. qui
pro tempore erunt. Et exhant de sex mensibus in sex mensibus
tempore quo exhiunt priores de dicta capsa. Et quod
nullus vexillifer aut eius consiliarius sic exercens
possit renumptiare suo offitio. Et si renumptia-
verit talis renumptiatio non valeat et incidat in
pena .xxv. librarum denariorum. Et possit et debeat saltim semel
in mense simul convenire cum eorum consiliariis et aliis civibus
dicte civitatis quos vocare voluerint aut vocari
fecerint. Et conferre simul de hiis que pertinent ad pa-
cificum, tranquillum et popularem statum dicte civitatis et
pro custodia dicte civitatis, et in palatio dominorum priorum.
Et ea que contulerint debeant referre dominis prioribus
qui pro tempore erunt. Et dicti domini priores debeant mictere
ad consilium opportunum dicte civitatis id quod deliberatum
fuerit per ipsos vexilliferos, pena .C. librarum denariorum. Item
quod dicti vexilliferi teneantur et debeant dare et prestare
auxilium, consilium et favorem dominis prioribus populi, potestati
et aliis offitialibus dicte civitatis qui pro tempore fuerint, cum
ab eis fuerint requisiti, executionibus et pro exe-
cutionibus que occurrerint in magistratu aliquo

Vexilla per eos assignari debent mane immediate sequenti post finitum eorum offitium vexilliferorum vigore reformationis facte die xij februarii anni Mcccclxxxxviij.

et in aliis necessariis et oportunis pro conservatione status popularis
pacifici et tranquilli dicte civitatis castelli. Quilibet vero de-
xilliferi teneatur et debeat tempore alicuius rumoris
vel tumultus, et eius pedites eos requirunt vel cum
eorum consiliariis et cum eorum vexillis et hominibus armatis
eorum porte, ad palatium dominorum priorum et maioris
priorum plenarie obedire. Teneantur etiam et debeant
tempore alicuius exercitus vel cavalcate fiende pro dicto comuni
in dicto exercitu vel cavalcata equestres accedere cum eorum ve-
xillis et hominibus eorum porte prout constat pro dictis prioribus
eis iniunctum fuerit et maioris. Et habeat et habere debeat pro
qualibet die qua iverit in dicto exercitu vel cavalcata
de avere et pecunia comunis viginti solidos denariorum. Et si steterit
in dicto exercitu vel cavalcata ultra viginti dies habeat et
habere debeat medium florenum pro qualibet die qua steterit in
dicto exercitu et cavalcata et non ultra. Et quod tempore
alicuius tumultus exercitus vel cavalcate pro custodia
dicte civitatis teneatur et debeat omnes et singuli dicte civitatis
castelli ire et accedere armati ad domum vexilliferi sue
porte sine mora et non alibi. Et si alibi aliquis accesserit
et transierit preterquam ad palatium dominorum priorum pena [illegible] librarum
denariorum pro qualibet et qualibet vice [illegible] pro potestate
debeat condempnari, et obedire prout maioris priorum ve-
xilliferorum quilibet vexillifero sue porte sine mora
pena xl solidorum cuilibet contrafacienti, qua pena quilibet officialis
dicte civitatis castelli de facto exequi teneatur ad petitionem
dictorum vexilliferorum. Vexilla vero dictorum vexilliferorum sint
et esse debeant de sindone ad campum album et cum cruce
rubea cum bandis cum liliis et rastellis, ex parte superiori
prout sunt hactenus consueta. Que dari et assignari
debeant dictis vexilliferis expensis [illegible] pro
populi dicte civitatis pro tempore existentibus in sala palatii
populi et in consilio generali et speciali dicte civitatis castelli.
Et teneantur et debeant dicti vexilliferi ultima die
sui officii dicta vexilla reassignare et dare dominis prioribus
populi dicte civitatis pro tempore existentibus pena C librarum
cuilibet contrafacienti. Et nullus de dicta civitate vel
comitatu vel alibi audeat vel presumat in dicta civitate
castelli eius comitatu vel districtu elevare portare vel
deferre aliquam banderiam vel signum, nisi solum predicta ve-
xilla et banderia dicti comunis et populi et dicte civitatis

et comitatum per dictum comune ordinata et data, nisi quod iret vel
rediret in aliquo regimine vel officium seu ad dictum officium
in actu eundi et redeundi. Sub pena .x. librarum denariorum cuilibet
contrafacienti. Et liceat omni et cuilibet civi seu habitatori
dictos vel eorum comitiva ciuiti vel aliqualiter congregati. Et
quod nullus debeat se adunare ad petitionem alicuius nobilis
seu magnatis vel alicuius specialis persone, ad aliquod consilium
propositum reddendum in detrimentum pacifici status dicte civitatis
et comitatus in aliqua domo ecclesia vel palatio aut alio loco dicte civitatis
ad penam .xx. librarum denariorum.

Electio
De offitio penoneriorum comitatus. — XXVII.

Item statuimus et ordinamus quod fiant et fieri debeant pro
quolibet penone de sindone ad arma populi dicte civitatis
videlicet cum campum album et crucem rubeam cum banda de liliis
et rastellis ex parte superiori prout sunt vexilla populi
vexilliferorum dicte civitatis. Qui quidem penones
dentur et dari debeant in comitatu dicte civitatis omnibus
et singulis plebibus, illis videlicet de quibus videbitur
dicti comitatus quos domini priores populi et consilium .xvi. duxerint
nominandos. Et appelletur et appellari vocari
debeat dicti penonerii penonerii populi comitatus castelli.
Et duret eorum offitium .vi. mensibus duntaxat futuris de sex
mensibus in sex menses dicti penonerii. Electio fiat per
dictos dominos priores populi et consilium .xvi. pro tempore existentes.
Qui penones dentur et dari debeant penonerius
ut dictum est eligendis singulis .vi. mensibus in palatio palatii
dominorum priorum populi dicte civitatis per dominum potestatem dicte
civitatis seu capitaneum populi qui pro tempore erunt in consilio
generali et speciali dicte civitatis. Et primo recepto et
finito dicto semestri tempore, dicti penonerii comitatus et
quilibet ipsorum teneatur et debeat readsignare penones
eorum dictis prioribus populi pro tempore existentibus per duos dies
ante finem eorum offitii. Sub pena librarum .l. pro quolibet ipsorum.
Qui tempore eorum offitii et quilibet eorum teneantur et
debeant obedire et attendere (?) requisiti fuerint pro
custodia et conservatione et custodie dicte civitatis vel
districtus de mandato dominorum priorum populi dicte civitatis

p[er]ictas nuntios, uel balitores [civ]itatis domine [et] stare
cu dictis eo[rum] penonib[us] [et] cu[m] homib[us] eo[rum] plebatus i ciui
tate p[ro] [custo]dia d[ic]te ip[s]i[us] ciuitatis custodia, ac etia[m] ad illa
loca quo volu[er]int ip[s]i d[omi]ni [prior]es pp[u]li i c[om]p[le]t[ione] [et] nuo
eis i[m]ponendis [et] max[im]e d[omi]nor[um] [prior]u[m] pp[u]li p[ro] t[em]p[o]re existe[n]tiu[m]
et d[omi]ni potatis et cuilib[et] ip[s]or[um] plena[m] obedie[n]tia[m] p[re]stare. Teneat[ur]
et debeat etia[m] d[ictu]s penonerius d[ic]to t[em]p[o]re eor[um] offitii
cu[m] homib[us] eor[um] plebatus q[uo]tiens fuerit oportunu[m]
expedie[n]tib[us] offitialib[us] [et] familiarib[us] d[omi]nor[um] [prior]u[m] uel
d[omi]ni potatis [et] alior[um] offitial[ium] i d[ic]ta ciui[tate] p[ro] t[em]p[o]re existe[n]tiu[m]
et cuilib[et] ip[s]or[um] i p[er]secutione malefactor[um] [et] p[er]sequ[e]ndo
et capiendo exbapnitos [et] co[n]dep[n]atos d[ic]te ciuitatis, [et] i[n]
aliis executionib[us] p[er] eos fiendis, et max[im]e h[uius]m[od]i materie
d[ic]te ciuitatis auxiliu[m], [con]siliu[m] [et] fauore[m] dare bona fide
pure [et] fideliter exibere. Ac etia[m] teneantur [et] debeant
p[er]sequi [et] capere omnes [et] singulos i comitatu uel districtu
[illegible] de die uel de nocte malefitia co[m]mittentes. Et
eos captos i forcia d[ic]te ciuitatis ponere [et] p[er]sonalit[er] p[re]sen
tare, pena C. libr[arum] d[enariorum] p[ro] p[er]sonalib[us] [et] offitialib[us] [illegible] qua
i p[re]dictis uel aliq[uo] p[re]dictor[um] extiterint negligentes. Et teneat[ur]
et debeat omnes [et] singuli homines cuiuslib[et] plebatus
comitatus d[ic]te ciuitatis d[ic]tis penonerius obedire
et parere d[ic]tis [illegible] penoneriis sui plebatus q[uo]tiens
ab eis fuerint requisiti sub pena C. s[olidorum] [et] p[ro] q[uo]lib[et] [con]trafaciente
et q[uo]lib[et] uice, que pena de facto p[er] [com]petentes offitiales
d[ic]te ciuitatis exequi debeat p[ro] d[ic]to c[om]m[uni].

De electione [et] offitio rationatoris [com]munis —— XXVII.

Item statuer[unt] [et] ordinauer[unt] q[uod] p[er] [prior]es pp[u]li [et] [con]siliu[m]
.XVI. qui p[ro] t[em]p[o]re erunt eligantur q[ua]ttuor rationatores
d[ic]te ciuitatis [illegible] p[ro] q[ua]lib[et] porta, quor[um] offitiu[m] sit no[n]
ad [illegible] q[ui] debeant facere, videre, calculare [et] rationari
omnes rationes co[mmun]is [et] camerariorum co[mmun]is [et] d[e]positarii
datior[um] veter[um] et omniu[m] alior[um] exigentiu[m] datia et [illegible]
mos et [illegible], a die finiti t[em]p[or]is datior[um] [illegible]
mor[um] p[ro] [illegible] [illegible] ad quos p[er]uenit aliqua
q[uan]titas pecunie de auere d[ic]te ciuitatis. Et alias rationes
omniu[m] [et] singulor[um] ad quos p[er]uenit aliq[ui]d de pecunia
d[ic]ti co[mmun]is, ad pena[m] C. libr[arum] d[enariorum] p[ro] quolibet [con]traue[niente].

Et quod quilibet predicti offitiales facient rationes pro ut debent
coram computatoribus saltim tres ex eis. Et quod rationes calcu-
latas et firmatas per eos debeant portare et mictere ad librum del
castello

De electione et offitio offitialium conducte seu mostre — xxviiij —

Item statuimus et ordinamus quod dominus potestas predictus pro tempore existens
teneatur et debeat facere scarfiationem de .l. hominibus
de ciuitate pro quolibet anno qui debeant esse offitiales super
conducta seu mostra, et sic successive de anno in
annum scarfientur, ad penam x librarum denariorum pro quolibet potestate
offitiali portatus ad quem pertinuit facere dictam scarfiationem
et in partes fuerit negligens, de quibus sic scarfiatis
teneatur et debeat dictus dominus potestas eligere duos
quolibet mense, quorum offitium et auctoritas duret et durare
debeat xv diebus ad plus. Et sic extracti debeant succes-
sive. Qui offitiales sic extracti teneantur et debeant ad
penam .c. solidorum pro quolibet et qualibet vice dictum offitium
acceptare et readsignare et videre omnes et singulos
bactores offitiales et stipendiarios dicti comunis et eorum fa-
miliares arma et equos, et de eis mostram et
readsignationem facere totiens quotiens eis videbitur
et placebit. Dum tamen admodum semel mostra fiat
omnibus et singulis conducte dicto offitio. Qui offitiales
pro eorum offitio exercendo teneantur et debeant vocare scribam
stipendiariorum ad eorum readsignationem et mostram et eorum defectus
bene exnotare. Et ille sic fuit vocatus
a dictis offitialibus teneatur et debeat dictam mostram et read-
signationem et omnes eorum defectus scribere et notare. Et
si in dicta mostra vel readsignatione dicti offitiales
aliquos defectus invenerint teneantur et debeant
subito adsignare dictum illi vertice offitiali vel
stipendiario cui fuit dictus defectus et terminus duorum
dierum proxime venturorum ad omnem suam defensionem
faciendam probandam et declarandam, quo dicto termino
cum maiori sindico dicti comunis quo termino duorum
dierum elapso ... dicta defensio ... dictus maior sindicus

legitima declarata non fuerit, teneatur pro quolibet contrafaciente in
dicto desertu invento. Et tunc teneatur et debeat dictus notarius
cancellarius omnes dictos desertos inventos, de quibus legitima defen
sio facta non fuerit, scribere et notare in dicto libro cancellarie
[illegible]. Qui sit et debeat in camera dictorum [illegible]
talium die [illegible] tertia die a die recepti dicti deserti et
ea die vel recepti dare et assignare cancellario dictorum
omnes dictos desertos in predicta forma, sub pena x
librarum dicto notario si in predictis vel aliquo predictorum fuerit
negligens, pro quolibet et qualibet vice. Qui cancellarius
in apodixa salarii vel stipendii talis rectoris officialis
vel stipendiarii, cui fuerit talis desertus inventus,
teneatur et debeat, sub pena xxv librarum pro quolibet et
qualibet vice, deducere et detrahere de salario seu stipendio
dicto illi, cui fuerit dictus desertus inventus, particulariter
et distincte penas, salaria vel stipendia desertum
secundum modum et formam infrascriptam, videlicet: pro computatura domini
potestatis c libr. Camerario maiori l libr. dictis
officialibus gabelle xxv libr. Officialibus [illegible]
[illegible] datorum xxv libr. Capitaneis familiarum
[illegible] xxv libr. Conestabilibus stipendiariorum
equitum xx libr. Conestabilibus peditum stipen
diariorum x libr. Judicibus xx libr. [illegible]
x libr. Notariis v libr. [illegible] x libr.
Domicelli vel famuli v libr. Equi v libr.
Barbute vel bacinetti v libr. Corazze vel
panciere x libr. Lancee, spate vel [illegible]
v libr. Cultelli vel [illegible] duas libr.
et quolibet pecie aliorum armorum xx s. Et
predictarum penarum computaturarum [illegible]
[illegible] stipendiariis equestribus. In fa
mulis autem pedestribus sit media pena
dictarum penarum computaturarum armorum. Et
nullo ultra dictas penas computaturas [illegible]
[illegible] salarium vel stipendium ab [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cassature
[illegible] mortis [illegible] quod fuerit [illegible]
[illegible] illis remissio [illegible] scripta [illegible].

curialibus infrascripta videlicet imprimis pro salario potestatis
maioris sindici officialis constabularii officialis ca-
vallatorum capitanei famulorum pedonum et aliorum. Con-
nestabilis equestris vel pedestris mercenariis stare
salarium vel stipendium quod percipere debet a communi mense
qualibet pro pro salario suo iudicis x flor. militis
v flor. Notarius tres flor. cum dimidio. Domicel-
li vel famuli officialium duos flor. cum dimidio. Alio-
rum famulorum stipendiariorum salarium quod habent et percipiunt
a communi. Equi quinque flor. Roncini tres flor.
Et si aliquis predictorum officialium vel connesta-
bilium voluerit aliquem cassare et eius loco alium
remittere teneatur et debeat pro remissione et cassatura
de suo salario tantum de tanto relaxare pro rata
ad infrascripta rationem videlicet pro remissione et cassatura
iudicis vel militis xl s. Notarius xx s.
domicelli vel famuli x s. Equi v libr. Roncini
tres libr. Et si contingit aliquem officialem domi-
cellum vel famulum aliquem ex predictis vel equum
mori recedere vel cassari. Si fuit iudex infra
xv dies. Si fuit miles vel notarius infra x dies.
Si famulus vel equus infra v dies. Si equus infra
x dies a die mortis recessionis vel cassature
alium debeat ponere loco illius remissi. Et si
infra dictos dies a die mortis vel recessus
de morte vel recessu si de fuerat coram maiori
sindico dicti communis. Et infra dictos dies remissus
computari debet pro mortuo recessu vel cassatu
non possit diminuatur tamen stipendium illius
mortui recedentis vel cassati ad summam pro
ratione quo non fuerat alius loco illius remissus.
Elapsis autem dictis diebus computari possit et
pro rata [illegible] ut supra dictum est expressum. Sta-
tuentes declarantes quod nullus stipendiarius vel famulus
alicuius rectoris vel officialis dicti communis possit exercere aliqua
arte ad penam facienti et rectori officiali vel conne-
stabili committenti x libr. pro quolibet et qualibet vice. Et
quod nullus civis comitatensis vel districtualis audeat
vel presumat cum aliquo rectore officiali vel connestabili
forense dicti communis se facere scribere ad stipendium nec
eidem monstram facere vel nomen suum vel locum mutare
ad penam xxv lib. pro quolibet et qualibet vice. Et quod nullus civis
comitatensis vel districtualis comodet alicui rectori
officiali vel stipendiario forensi dicti communis nec unus rector
officialis vel stipendiarius alteri ad monstram faciendam
aliquem famulum equum vel arma ad penam amissionis
equorum et armorum. Et talis accipiens et comodans

computatur habeat. Et
diminuatur stipendium
talis famuli equi et
armorum. Et de-
clarantes penas
predictas officiales et
ductores habeant
xxv d. pro qualibet
libra [illegible]
… Que pene
et qualibet …
habeant …
comitatis …
firmitate. Salvis
… partis
pars … et
… …
… …
stipendiariis dicti communis
quod … …
nullo …
vel …

De electione extimatorum equorum et extimatoribus equorum sigillandis

Item providerunt et ordinaverunt quod dominus potestas populi una cum
consilio .xvi. teneatur et debeat eligere quatuor bonos
viros de dicta civitate quorum unus sit marescalchus
qui sint officiales ad extimandum equos stipendiariorum dicti communis
adductorum seu qui tempore conducerentur de sex mensibus in sex
menses cum salario deputando per ipsos dominos potestatem
et consilium .xvi. eorum. Qui debeant eorum iuramento
bene et legaliter extimare equos conductos seu conducendos ad stipendium dicti communis, et si aliqua fraude
seu dolo commicte reperientur puniatur quilibet eorum
in quibus .l. libris denariorum. Et dominus potestas inquisitionem
facere teneatur et eos punire ut dictum est. Quorum
extimationes scribantur per unum ex notariis camere
pro tempore existente in uno quaterno in uno quaterno. Et
sigillentur sigillo communis et deponantur penes camerarium. Et quod ad extimationes faciendas dictos equos
debeat interesse dominus potestas populi pro tempore existens, et
de extimationibus quae fierent fiebant fieri ordines.

De electione ambasiatorum et eorum salario. — XXXI.

Statutum et ordinatum quod electio ambasiatorum dicti communis
remaneat dominis potestatibus populi dicte civitatis qui pro
tempore fuerint in palatio eorum sedendo per ipsos dominos potestates
et consilium .xvi. populi dicte civitatis. Et quicumque
fuerit electus in ambasiatore non possit renuntiare nec se excusare, nisi ponere infirmitatis
vel absentie pena et banno .l. librarum denariorum extimanda
fuerit a consiliariis pro eorum officialibus dicti communis.
Et iurare teneatur dictus ambasiator coram
maiori sindico dicte civitatis, antequam vadat. Et
ubi fuerit dictus sindicus non esset coram dominis potestatibus
populi dicte civitatis pro tempore existentibus ire in illam
ambasiatam, et id quod sibi fuerit commissum pro parte dicti
communis fideliter et legaliter facere. Et quod contrafaciens (…)
teneatur pena .xxv. librarum denariorum, (…)

talium ambasiatarum seu nomine eorum vel locorum ad que ire debent
in ambaxiata dicto domino sindicho in quadam cedula sua propria manu
scripta. Et dicti ambasiatores eo die [illegible] postquam de amba
siata redierit teneatur coram dicto maiori sindicho personaliter
comparere ad penam xxv librarum denariorum applicandam per dictum sindichum de facto
auferendam. Et tunc teneatur et debeat dictus sindicus tempore
reversionis dictorum ambasiatorum examinare et inquirere si iverit
in ambasiata ad quam electi fuerint et quot diebus in ea steterunt
et si fuerint negligentes in expeditione et reversione in [illegible].
Et ubi dictus sindichus [illegible] non esset, camerarius
dicti communis dictam talem examinationem per [illegible] facere teneatur. Et
si indebite receperit salarium plus quam recipere debuerint, illud
quod invenerint indebite recepisse, de facto dicto communi restituere com
pellatur. Et nisi apparuerit causa de tali examinatione et
solempnitate eius facta non possit alicui solutionem. Item quod
nullus rector vel officialis dicti communis forensis, nec parvo populi
dicte civitatis vel eorum notarii durante eorum officio possint
eligi in ambasiatores quoquomodo. Et electos [illegible] acceptantes
in L. librarum denariorum [illegible]. Item quod quibus vobis aliquos
ambasiatores vel nuntios ipsos possit et debeat habere
sive expensis et non expensis communis. Et quod nulla solutio
alicuius salarii nec aliqua apotissa fieri possit alicui
ambasiatori per [illegible] de pecunia dicti communis nisi ipsi
ambasiatores salarium per duos [illegible] parvo populi et consilii
[illegible] dicti communis sint [illegible] statuti [illegible] declaratum.

De electione custodum stationum noturnorum et diurnorum et eorum salario. XXXV.

Item statuerunt et ordinaverunt quod dominus parvo populi et tempore existens
possint teneantur et debeant eligere et ordinare quatuor
custodes diurnos pro qualibet porta dicte civitatis. Qui in
stent ad custodiam portarum de mane tempore usque ad
sero, et debeant presentare officiali custodie forensis venientes
ad dictam civitatem, et officiali gabelle dicte civitatis omnes
et singulas salmas et res super quibus solvi debet gabella ad
dictam gabellam [illegible]. Et habeant pro eorum salario quinque libras
denariorum quolibet et quolibet mense. Et debeant eligi de sex in sex mensibus.
Item teneantur et debeant eligere duos custodes pro qualibet
turrione portarum dicte civitatis qui stent de die et de
nocte vel [illegible] in dicto turrione. Et habeant pro eorum salario

octo libr. den. pro quolibet eorum quolibet mense. Item teneantur et
debeant eligere et deputare .xxxij. scaraguaytas (?) nocturnos quorum
medietas qualibet nocte debeant facere custodiam super muris
et ad alias portas et loca consueta. Qui debeant custodire
vigilare et respondere capitaneo cum fuerint vocati. Et si non
venerit et steterint ad portas et loca eis deputata pro officio
custodie solvat pro quolibet et qualibet vice penam et pro officiali
custodie supradictam. Et solvat si non responderint capitaneo
vel alteri eos vocanti solvat pro quolibet computatum
et quolibet vice .xij. den. Et fiat eorum electio pro uno anno
Et habeant pro eorum salario et mercede videlicet de mensibus octobris
novembris, decembris, ianuarii, februarii et martii quatuor. sol. den.
pro quolibet nocte et quolibet eorum quolibet dictorum mensium.
Et de aliis mensibus videlicet aprilis, maii, iunii, iulii, augusti
et septembris in quolibet mense pro quolibet et qualibet nocte
tres sol. et sex den. Et solvat eis ad rationem
de mense in mense. Et ab uno anno (anno) non possint iterum
cogi ad dictas custodias faciendas usque ad alium annum.

Require in primo libro statutorum statutum de electione capitaneorum capitulo .xiij. capitulo [illegible].

De electione et officio baliterorum — xxxiij.

Item statuimus et ordinamus quod dicti priores populi pro tempore
existentes possint teneantur et debeant eligere et ordinare
.xxxij. baliterios pro tempore et plures si eis videbitur quorum octo
deputentur ad servitium curie domini potestatis. iiij. ad officium
domini sindici. duo ad officium iudicis officialis rebellium
et relique duo ad officium officialis dampnorum datorum. Et
fiat eorum electio pro uno anno, et sic successive de
anno in annum. Et habeant pro eorum salario et provisione
cuilibet ipsorum .x. libr. den. pro quolibet eorum et quolibet anno. Qui
baliteri sic electi cogantur ad dictum officium acceptandum
Et debeant iurare in manibus eorum officii officium bali-
terie bene et legaliter exercere.

De electione appreciatorum terris et eorum officio — XXXIIII

Item statuerunt et ordinaverunt, quod cum parvis populi quod per totum sunt una ... consilio ... possit tenentur et debeant eligere et [illegible] pro duobus annis, et sic in posterum subsequenter quatuor viros per qualibet porta, qui vocentur appreciatores terris quorum officium duret per sex mensibus. Et exhibeat unus per qualibet porta in sex mensibus. Qui appreciatores non possit esse minores .XXV. annis ad minus. Et si minor electus fuerit, non valeat electio ipso iure, et ita eligens sit ... in .X. libris denariorum puniatur. Et teneatur satisdare usque in quantitate .C. librarum denariorum. Et si non satisdederit, non possit ... officium exercere. Et teneantur et debeant omnes singulos fideiussores qui dabuntur, ut aliqui primum ... seu se obligabunt dicto comuni et etiam fideiussores sindicorum castrorum et villarum comitatus de ... si erunt sufficientes et ydonei ad ea que pertinent. Et si appreciaverit aliquo fideiussore qui non esset solvendo, teneatur de eorum proprio solvere teneantur dicto comuni, si principales et fideiussores non reperirentur ydonei ad solutionem faciendam. Et possit ... pro eorum salario et appreciatione ... per quolibet castro duos [illegible] et pro qualibet villa seu sindicatu a .XXX. [illegible] ... duos [illegible], et a .XXX. infra usque in .XX. tres bolonenos, et a .XX. infra usque in .X. [illegible], et a .X. infra tres [illegible]. Et nullus appreciator aliud porte possit appreciare fideiussores sindicorum alterius porte sine licentia appreciatoris illius porte pena .X. librarum denariorum pro qualibet contrafaciente. Et possit etiam recipere pro comuni laborare et appreciatione ... de qualibet ... usque in .XXV. libris tres [illegible]. Et a .XXV. libris supra usque in .L. libris unum [illegible]. Et a .L. libris usque in .C. tres bolonenos. Et a .C. libris usque .CC. libris duos [illegible]. Et abinde ... pro rata dummodo non ascendat maiorem summam .VI. [illegible]. Et non possint dicti appreciatores recusare facere appreciationes ... fuerint requisiti dummodo fideiussores sint ydonei. Pena .X. librarum ... pro qualibet contrafaciente ... et qualibet vice.

151v

Item premissum et ordinatum est quod de sex mensibus in sex mensibus successive eligi debeat per dominos priores populi et consilium lxiiii.or populi dicte civitatis pro tempore existentes unus prudens et legalis offitialis super operis et [illegible] mittendis pro [illegible] salario et [illegible] per ipsos dominos priores populi et eorum consilium lxiiii.or populi declarandi. Qui quidem offitialis sic eligendus et ipsorum quilibet debeat [illegible] solum debeat camerarium [illegible] de ipsis operis pecunia illo[rum] quantitates pecunie quas et quot ipsis dominis prioribus et consilio lxiiii.or populi videbuntur expedire, considerantis nominatim pro tempore currentibus, per ipsos offitiales quibus ipsorum solvend[a] et [illegible] et salariis nuntiorum et exploratorum trans mittendorum ad alia loca pro [illegible]. Quorum offitialium quilibet ultimo mense sui offitii de quantitatibus pecunie quas receperit a [illegible] camerario predicto, domino maiori sindico qui pro tempore fuerit teneatur integraliter reddere rationem. Et offitiales [illegible] pro [illegible] vel alios offitiales [illegible] aliquos exploratores vel nuntios pro [illegible] non possit dirigi vel transmitti nisi solum per offitiales dictis uno electis pro tempore existentes.

De electione capitaneorum castrorum dicte civitatis. — XXXVI

Item statuerunt et ordinaverunt quod domini priores populi una cum eorum consilio lxiiii.or debeant eligere de tribus annis in tres annos, capitaneos seu castellanos castrorum seu cassarorum comitatus et districtus dicte civitatis. Et debeat fieri imbursatio de [illegible] dicte civitatis bonorum et ydoneorum, etatis ad minus xxv. annorum, quorum offitium duret et durare debeat duobus mensibus cum salario familia et salario quod et quot determinabuntur per dictos dominos priores et consilium lxiiii.or pro tempore existentes. Et debeat sindicari per maiorem sindicum dicte civitatis, quorum sindicatus duret tribus diebus. Et quilibet castellanus [illegible] qui accedat ad dictam eorum castellaniam debeat primo et ante omnia fideiussores ydoneos prestare coram domino maiori sindico dicte civitatis si extaret vel coram dominis prioribus populi dicte civitatis [illegible] qua soluti fuerit satisdare seu complaciat dominis prioribus pro tempore existentibus de castro ad suam custodiam accedet bene et fideliter custodiendo et tenendo ad

fuerint tempore dicte civitatis castelli, et de consignandis dicto
cassario finito dicto suo tempore, alii faciendi aliis de quibus dispone
rint dicti domini priores pro tempore existentes, nec per consilium ordi
natis inclusis dicto tempore. Et quod eodem casu satisfactione in
ponatur duos solidos nec pro pluri confirmatus, nec plus quam in
eadem domo simul existent ad unum tempus ordinatum vita.

De electione depositarii datiorum et notarii dicti officii — xxxvii

Item provisum et ordinatum est quod eligatur per dominos priores populi
et procuratores et consilium xl. dicte civitatis unus depo
sitarius qui recipiat et retineat omnes pecunias que
exactur datiorum et fumorum et aliarum proventuum dicti comunis
de extra facti in tempore, qui optime teneatur satisdare
usque in quantitatem ... [illegible] de eius officio bene et legaliter
exercendo. Et duret eius officium per tres menses tantum.
Et simili modo eligatur per dictos dominos priores et consilium xl.
unus notarius qui scribat omnes introitus et pecuniarum
quantitates que ad manus dicti depositarii pervenerint. Et
habeant pro eorum salario de pecunia dicti comunis xl. solidos pro quolibet
eorum et quolibet mense. Et depositarius et notarius non
possit esse de eadem porta. Et qui fuit in dicto officio depositarii
tam vel notarius non possit esse in dicto officio inde ad tres
annos. Et debeat fieri de electione successive per
portas. Qui depositarius teneatur et debeat omnes
pecuniarum quantitates ad eius manus pervenientes legaliter et fideliter
tenere et custodire pro dicto comuni. Et easdem dictis assignare
et dare ad manus dominorum priorum in duas dictis positis
in duobus partibus factis registris. Et depositarius eius officio
infra tres dies proximos post depositum teneatur et debeat
omnem pecuniam quam exegerit dicto comuni assignasse
et dedisse ad penam xxv. solidorum pro quolibet denario recepto
non assignato in dicto termino dicto comuni. Quam penam quilibet
officialis dicte civitatis possit exigere pro dicto comuni. De
qua pena habeat duos solidos pro quolibet libra eius quod effectualiter
fecit devenire in comuni. Qui depositarius infra
unum mensem a depositione dicti sui officii numerandum
teneatur et debeat rationem omnium introituum et solutionum

pecuniarum ad eorum manus pervenientium reddere ratiocinatoribus dicti
communis, ad penam dicto depositario x librarum denariorum. Et dictus notarius
teneatur et debeat omnes et singulos introitus solutiones et pecu
niarum quantitates que ad manus dicti depositarii pervenerint
scribere in libro communis bene fideliter et legaliter, quem librum in
publica forma apud dictum sindicum communis teneatur.
Qui liber sit et esse debeat cartarum bombicinarum regalium
et fieri debeat expensis dicti communis, ad penam xxv librarum denariorum
dicto notario contrafacienti pro qualibet vice. Et dictus notarius possit pro
suo labore accipere a solventibus pro introitu et appodixa [?] pro
cancellatura sex denarios pro quolibet datio et fumo. Et si solvens
tantum solverit pro alio, solvat similiter vi denarios. Et si
fuerint plura datia et plures fumi quos solverint [?] eodem tempore [?]
possit dictus notarius accipere quatuor denarios pro quolibet ipsorum. Et
ab inde ultra duos denarios pro quolibet fumo sive
datio. Et si contrafecerit accipiendo ultra dictas quantitates
expressas, in x libris pro maiore sindici condempnetur.
Et quod nullus depositarius possit vel debeat cancellare
de libro malpropriorum [?] aliquam partitam in dicto libro etiam si
solverit, pena xxv librarum denariorum pro qualibet et qualibet vice.

De electione magistrorum gramatice et pedagogorum — XXXVIII.

Item statuerunt et ordinaverunt quod pro dicta civitate eligantur
duo vel tres magistri gramatice cum salario communis ordi
nando per duos priores populi et consilium [?] quorum salarium
non possit excedere quantitatem cxxx florenorum anni inter
omnes. Et possint dicti priores et dictum consilium eligere
unum vel duos magistros pedagogos, quorum salarium
non possit excedere lxxx librarum denariorum pro ambobus. Et
possit quilibet dictorum magistrorum gramatice accipere
pro eorum labore et mercede a quolibet scolare non latini
zante tres solidos pro quolibet mense, et pro quolibet latinante
de primo et secundo latino v solidos pro quolibet mense. Et a quolibet
latinante salatino [?] ... tres sol. pro quolibet mense. Et
dicti pedagogi possint accipere a quolibet scolare tres solidos
pro quolibet mense. Et pro parte [?] debeat [?] ... [illegible]
conductores talium magistrorum gramatice vel pedagogorum.

De electione diffinitorum [?] ... in primo libro statutorum — XXXV[...]
capitulo xv

De electione et officio notariorum appassatus. — xl.

Item statuerunt et ordinaverunt quod dominus potestas una cum consilio
de civitate pro tempore existentibus possit teneatur et debeat
nominare officium notariorum appassatus eligere
quattuor bonos et expertos notarios et nominare
notarios de civitate [illegible] de collegio iudicum et
appassatus qui notarii debeant [illegible] super officio
[illegible] substitutus. Et si aliquis eorum absentaret
se per mensem vel ultra tunc dominus potestas possit teneatur
et debeat una cum dicto consilio alium substituere loco talis
absentis de eadem porta. Et duret eorum officium sex
mensibus. Et possint deinde [illegible] ordinare
levare et portare possessiones et libros [illegible]. Et si quis
[illegible] officialium commiserit dolum vel fraudem [illegible]
pena [illegible]. Et possit et debeat eorum officium exercere
per formam statuti [illegible] de appassatoribus loquentis.

De electione sindicorum generalium [illegible] et eorum officio
require in primo libro statutorum
[illegible] xiiij capitulo — xlj.

De electione sindici communis et advocatorum
require in primo libro statutorum
[illegible] xvj capitulo — xlij.

De electione medicorum. — xliij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod dominus potestas [illegible] pro tempore existens
una cum consilio [illegible] teneatur et debeat eligere cum
competenti salario saltem duos medicos quorum unus
sit physicus et alius cirurgicus pro eo tempore quo
eis [illegible] et placebit

De electione [auditorum] datorum consiliorum et eorum offitio — xlviij.
Require in primo libro statutorum
folio [carta] xlvj.

De electione rectorum [priorum] fraternitatis S. M[arie] et aliorum
rectorum hospitalium comitatus et civitatis — xlix.

Item statuerunt et ordinaverunt quod dum priores pro tempore existentes cum consilio
.xl. debeant eligere priores seu rectores hospitalium hac
pro tempore quando eis videbitur. Item quod predicti priores cum dicto
consilio possit teneatur et debeat eligere et nominare unum bonum
virum de dicta civitate originarium qui regat dictam fraterni-
tatem, et distribuat elimosinas inter pauperes et possit
agere contra quoscumque debentes aliquid dare dicte fraternitati et
defendere dictam fraternitatem contra quoscumque agentes contra dictam
fraternitatem, cuius offitium duret tanto tempore quanto deliberatum
fuerit per dictos dominos priores et consilium. Et debeant dicti
domini priores una cum dicto consilio eligere unum bonum et
legalem notarium de dicta civitate etatis ad minus .xxv. annorum
pro tempore quo eis videbitur. Etiam debeant eligere et facere
sindicationem de rectoribus dicte fraternitatis qui debeant
eligi [illegible] unus vel plures porta, quorum offitium duret
.vj. mensibus. Et debeat fieri sindicatio pro tempore trium annorum.
Et debeant dicti sindici stare penes dominos priores dicte fraternitatis.
Et debeant eligi novi rectores et presentari rectorem tunc pro
existentem per .xv. dies ante finem temporis rectorum. Et quod
ordinatum et factum fuerit per priores et rectores pro tempore existentes
valeat et teneat ac si factum esset per consilium opportunum
dicte civitatis. Et quod omnes alienationes et venditiones
et distributiones que fient debeant ordinari per priores
dicte fraternitatis, et saltim tres ex dictis rectoribus, et eorum
deliberatione et consensu debeat fieri, et sic facte valeant
et aliter non. Item quod dictus prior seu distributor non
possit expendere de bonis dicte fraternitatis ultra quantitatem
.xx. solidorum sine voluntate rectorum. Et quod dictus prior pro tempore
pro suo offitio teneatur et debeat facere inventarium de
omnibus et singulis bonis et rebus mobilibus et immobilibus
et iuribus et actionibus et nominibus debitorum dicte fraternitatis

et scribi per notarium dicte fraternitatis. Et quod dictus notarius teneatur
scribere omnes et singulos introitus et exitus dicte fraternitatis in
quodam libro publico, et alibi recipi non possit. Et eundem
librum debeat dimittere et relapsare in dicta fraternitate. Et
possit et debeat scribere in dicto libro effectum omnium et singularum
venditionum alienationum et distributionum, que fient per
priores et rectores dicte fraternitatis, precium rerum alienatarum
pretium et nomina emptorum et venditorum. Et possint dicti priores et
rectores conducere procuratores et advocatos pro causis frat-
ernitatis agendis vel defendendis cum salario et mercede
competenti, et omnia facere que erunt utilia et necessaria pro dicta
fraternitate. Et quolibet anno dicti priores teneantur
et debeant reddere rationem sue administrationis illis qui
deputabuntur ad videndum dictam rationem per priores pro tempore
existentes in fine cuiuslibet anni. Et quod rectores seu
priores hospitalium civitatis teneantur et debeant mox quod
fuerint creati, antequam incipiant ministrare, facere inven-
tarium omnium et singularum rerum et bonorum mobilium et se
moventium, et etiam rerum immobilium. Et quolibet anno
teneantur reddere rationem sue administrationis, illis qui
deputabuntur per dictos duos priores qui pro tempore
erunt una cum consilio xii, quolibet anno debeat eligi
ordinare nominare et deputare duos bonos viros
qui debeant videre et calculare rationem administrationis
priorum et rectorum fraternitatis et hospitalium predictorum. Et
si invenerint dictos priores, aut aliquem eorum, commisisse
aliquod delictum vel fraudem, quod tunc talis rector sive
prior debeat de tali officio removeri, per dictos duos priores
pro tempore existentes, et talis committens perpetuo sit infamis
et non possit perpetuo aliquod officium vel beneficium dicte
civitatis habere vel exercere. Et semper nichilominus debeant
exhibere dictis ratiocinatoribus sub pena et banno librarum x
cuilibet contrafacienti. Teneantur etiam et debeant dicti
rectores seu priores fraternitatis et aliorum hospitalium
dicte civitatis in fine temporis eorum electionis successori suo
assignare inventarium quod fecit de bonis et rebus
fraternitatis seu hospitalis cuius rector et prior extitit.
Statuentes(?) super(?) quod dicti priores qui pro tempore erunt teneantur
et debeant [illegible] removere(?) iura(?) que sunt

154v

tomine in hospitali Valdonice . et curare quod fructus
ipsius hospitalis cedant in utilitate hospitum inde commo
rantium. Et quod dicti priores et alii offitiales dicti comunis
teneantur defendere et manutenere domum seu hospi
tale pauperum olim constructum prope Ingoli de paradiso
Et domum pauperum sancte Marie de la strada olim constructum
per Raneriim Cartarium olim oblatum deo etc. Et idem domum
seu hospitale sancte Marie de la misericordia situm prope portam
sancti Egidii, ab omni questione collectione universitate ecclesiastica
vel seculari, quod vel que molestaret dicta hospitalia vel
aliquod eorum. Et idem dicimus de omnibus et singulis hospi
talibus que recomendata sunt et in futurum recomendabuntur
sub protectione dicti comunis. Item quod Rectores dicte
fraternitatis et tres electos possint visitare hospi
talia civitatis. Et hospitalarii teneantur eis obedire
et recipere infirmos in necessitate positos habita con
sideratione possibilitatis dictorum hospitalium. Et si
dicti hospitalarii essent negligentes in predictis quod dicti
Rectores possint eos districte corrigere, et etiam
possint eis iniungere dare qualiter pauperibus succurratur.

Quod nullus offendat priores et qualiter possit procedi
contra priores delinquentes, Et qualiter et per quem accusatus
se possit excusare. —————— xlvj.

Item statuimus et ordinamus quod potestas et alii offitiales
dicte civitatis nec aliquis alius cuiuscumque conditionis
preheminentie aut dignitatis existat audeat vel
presumat appensate dolose aut culpabiliter offendere
vel offendi facere aliquem ex prioribus civitatis cum offitio
et post offitium percutiendo cum armis et cum sanguine
capite puniatur. Et si sine armis et sanguine
puniatur pena mille librarum quam penam si non
solverit infra xv dies a die condepnationis computandos
amputetur ei manus dextera. Et si percusserit cum
armis sine sanguine puniatur in CC libris den. Et
si sine armis et sine sanguine in CCC libris puniatur.
Et si dictas penas non solverit infra mensem, a die

condempnationis dicto fiende ampliter cum manu) - Si vero aliquis
in mensa dominorum priorum vel aliorum priorum dixit fecit vel blasfe-
maverit vel iniuriam dixerit in presentia priorum vel alicuius
priorum puniatur in xx libris parvorum vel minus - Si vero
in absentia puniatur in x s. parvorum vel minus - Si vero
aliquis percusserit patrem fratrem vel filium alicuius prioris
durante officio prioratus, occasione officii prioratus
puniatur in duplo eius quod puniri debet ex forma alicuius
statuti si alium offendisset - Si vero aliquis ex prioribus
alium priorem offenderit cum armis vel sine, vel
aliquam aliam personam durante officio prioratus puniatur
in duplo eius in quo condempnaretur si tamquam alia persona alium
offendidit secundum formam statuti loquentis de tali offensa
vel delicto. Si vero aliquis percusserit aliquem qui fuit de
prioribus infra annum a die sui officii prioratus finiendi
occasione officii prioratus puniatur in duplo eius quod
puniri deberet per formam alicuius statuti de tali offensa vel
delicto loquentis. Et de omnibus dictis et aliis prioribus quomissa
essent in persona dominorum priorum aut eorum consanguineos dictus potestas
teneatur et debeat inquirere et procedere et condempnare, et condempnationem
facere de predictis infra unum mensem, a die commissi maleficii vel delicti,
pena arbitrii in quibus per dictum sindicum dicti communis expresse condempnetur
Statuentes insuper et ordinantes quod potestas aut aliquis alius
officialis dicti communis non possit procedere per inquisitionem aut denum-
tiationem contra aliquem qui fuit de prioribus durante tempore sui officii
et deposito eius officio infra sex menses computandos a die depositi
officii prioratus, nisi per accusationem factam per offensum, aut
eius coniunctam personam usque in tertium gradum secundum ius
canonum - Salvo quod si aliquis ex prioribus durante officio prioratus
vel postea infra sex menses, a die depositi officii prioratus
commiserit aliquod maleficium propter quod debet capitaliter puniri
deposito officio prioratus, et non ante possit dictus potestas procedere
contra talem priorem per inquisitionem, denumptiationem et quocumque
alio modo sibi videbitur et placuerit. Et si procederet
in aliquo casu prohibito predictorum processus non valeat nec
teneat, et talis procedens pena quingentarum librarum denariorum
per sindicum expresse puniatur.

155v

Quod nullus prior vel consilii vel servo possit eligi in aliquo officio ——— xlvij.

Item statuti et ordinati est quod prioribus populi dimisse fuerint
modo aliquo alique electiones aliquorum officialium ipsi
priores non possint eligere eorum patres, filios, fratres vel
nepotes aut eos. Nec etiam unus prior alium. Et si contra
dictam formam aliqua electio facta fuerit vel facta reperiretur
in posterum contra modum predictum talis electio sic facta non valeat
nec teneat, et pro non facta modo aliquo habeatur. Item quod ipsi
priores non possint formare aliquam capacitatem electiones
quorumcumque formam electionis in dicto ordinamento apposita
continetur. Et nullus prior si solus haberet eligere possit
tales personas prohibitas in dicto ordinamento eligere nec
notarius possit scribere eas in dictis gradibus aliquem alium
priores qui eodem tempore erunt in officio priorum. Et si contrafecerint
puniantur in xx libris denariorum pro quolibet et qualibet vice. Et per
sindicatum maiorem pro tempore existentem hec omnia inveniantur
et inquirantur, et contrafacientes puniantur, et cuilibet sit
licitum accusare et denuntiare, et habeat medietatem
banni et nomen eius teneatur secreto.

De electione mundatoris seu spazzatoris platee — xlviij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod domini priores populi qui
pro tempore fuerint teneantur et debeant eligere quolibet anno
unum hominem qui teneatur et debeat quolibet die sabbati
spazzare, tergere et mundare plateam totam a lu-
tamine et lapidibus, et immunditiam et lapides
ex platea exportare. Et si contrafecerit puniatur
in xx s. pro qualibet vice. Et quem elegerint eligere
debeant pro eius salario xx s. pro quolibet mense.

De credentiis tenendis per priores inter se et per eos in prioris officio obseruandis. — xlviii.

Item providerunt et ordinaverunt quod priores populi pro tempore existentes [illegible] tenentur et debeant tenere omnes credentias quae inter se imposuerint, ad penam xxv librarum denariorum pro quolibet eorum contrafecerint, in quibus debeat per sindicum communis eorum sindicari et condempnari. Et teneatur sindicus predictus [illegible] eos de parte [illegible] ad petitionem cuiuslibet [illegible] priorum statuere etiam et ordinare quod omnia et singula quae tractata et proposita fuerint per ipsos priores vel alterum eorum [illegible] pro tempore erunt [illegible] in secreto tenenda et non pandenda, quod ipsi priores et omnes et singuli consiliarii [illegible] consiliorum et quilibet alius [illegible] tenendum debeat in secreto tenere, et non pandere vel manifestare sine expressa licentia ipsorum dominorum priorum vel [illegible]. Et si quis contrafecerit per dominum potestatem qui pro tempore fuerit in penis [illegible] in prioris [illegible] et magis [illegible] quibuslibet [illegible] applicetur. Et quod contrafaciens a consilio de quo fuerit removeatur et excludatur. Et teneatur quoque potestas qui pro tempore fuerit [illegible] et officiales [illegible] inquirere et veritatem invenire [illegible] et condempnare contrafacientes [illegible] vel alteri eorum [illegible] vel alterum eorum.

Quod nulla iura collectiva vel conspiratio fiat in civitate vel comitatu Castelli. — l.

Item statuerunt et ordinaverunt pro bono pacifico et populari statu civitatis predicte et comitatus eiusdem manutenendo et conservando, quod nulla iura conspiratio generalis [illegible] compagnia seu societas seu [illegible] in civitate Castelli vel eius comitatu, nec alibi fiat aut fieri debeat per aliquem vel aliquos de civitate Castelli vel eius comitatu vel alibi [illegible] vel alia singularem personam civitatis Castelli aut eius comitatus. Et si quis contrafecerit [illegible] ille qui talem iuramentum vel aliam congregationem [illegible] fecerit aut [illegible] librarum denariorum. Ille vero qui ad [illegible] iuraverit [illegible] aut [illegible] fuit in [illegible] libris.

d. Quicumque non dederit consilium adiutorium vel favorem
vel predictis faciat puniatur in x libr. d. vocatus aut vel
alia quacumque qui seu qui scripserit aliquid predictorum iuramentum
societate seu congregatione vetita et contra puniatur
in amissione manus que ei abscidatur. Item quod nulla
persona debeat aliquo modo neque audeat de aliqua parte vel
scripta contendere pena xxv libr. d. Item quod si aliquis pararet
reducere de hac civitate et aliqua parte vel scripta per
qua reductione popularis bonus et pacificus status ipsius
civitatis turbaretur ultimo supplicio puniatur et in con
fiscatione suorum bonorum. Statuentes et ordinantes quod nullus
civis audeat vel presumat comitatinus aut districtualis
civitatis castelli vel habitans in dicta civitate comitatu vel
districtu, audeat vel presumat dirigere vel porrigere palam
vel occulte, adunatam gentis armigere facere vel congregare
seu aliquam conducere, vel destinare in iniuriam vel offensam
persecutionem vel defensionem alicuius civitatis castri communitatis
vel loci, domini, vel alicuius alterius hominis vel persone sine expressa
licentia dominorum priorum populi et consilii xii dominorum civitatis qui pro
tempore fuerint sub pena v libr. d. cuicumque adunanti aut
conducenti vel destinanti absque licentia dicta. Qua pena
si non solverit infra mensem a die quo debuit persoluta manus
amputetur ei pes, ita quod a corpore penitus separetur.
Et quod nullus civis comitatinus vel districtualis vel
habitans dicte civitatis comitatus vel districtus audeat
vel presumat cum stipendio vel sine, ire manu vel cum
quomodolibet armigerum in servitium vel defensionem alicuius
civitatis castri, communitatis vel loci domini vel alterius
singularis persone sine expressa licentia dicta, et qui contra fecerit
condempnetur in C libr. d. Qua pena si non solverit infra
decem mensium a die quo debuit persoluta manus amputetur
ei pes, ita quod a corpore separetur. Et predicta non ven
dicant de locis, comitibus vel conducentibus ad aliquod
officium vel illis qui fuerint conducti a communi, ad stipendia
et eundo longe ad aliquem locum distantem a dicta civitate
per xl miliaria. Et predicta vendicant de locis non
futura tantum. Ad predicta non possit cohiberi procedi
et condempnari ad arbitrium domini potestatis usque in summam
C libr. pro qualibet et qualibet vice. Et si potestas negli
gens fuit in predictis exequendis solvat de suo
salario [illegible] d.

Qualiter et per quos ordinamenta populi que essent obscura declarentur — L.

Item statutum est et provisum quod omnia et singula statuta compositiones et ordinamenta populi descripta et scripta et quelibet eorum intelligantur et intelligi debeant ad bonum purum et sanum intellectum sine aliqua obscuritate. Et si dubium esset in aliquo eorum vel aliquod dubium aut obscuritatem viderentur, propter quod vel quo variari possent vel tolli, semper remaneat et sit in provisione et deliberatione priorum populi pro tempore existentium et statutariorum. Et quod taliter emendata, diminuta et augmentata et posita fuerint per priores duas partes, et stare talia semper valeant et tenere debeant roboris firmitatem, non obstante statuto vel reformatione aliqua facta vel facienda per quam tolli possint vel infringi statuta et ordinamenta predicta vel aliqua eorum. Et valeant ipsa statuta et ordinamenta et quelibet eorum vim legis et statutorum. Et pro legibus et statutis et ordinamentis ipsis et firmis observentur in totum sine aliqua diminutione.

De sigillo dominorum priorum et modo sigillandi — LI.

Item provisum est quod domini priores populi pro tempore habeant et tenere debeant unum sigillum parvum sculptum ad imaginem beati Zenobii a floredo circumdatum his litteris: Sigillum priorum populi civitatis castelli. Quod sigillum esse debeat penes prepositum sive vexilliferum priorem priorum. Item aliud sigillum magnum in quo sculpta sit civitas et ab uno latere ymago beati Floridi et ab alio ymago beati Amantii, cum hiis in circulo has litteras ⊞. Sigillum comunis civitatis castelli, in quibus litteris comunis populi sigillentur. Dummodo non apponatur sigillum magnum in aliqua littera nisi fuerit sigillo parvo signata per depositarium in quo sigillentur littere que mictentur per priores dominos priores. Et unum sigillum mediocre in quo sigillentur littere que mictentur supponere ...

Civitatis [illegible] et appodixe solucionum fiendarum pro com-
muni sigilli stent et stare debeant in capsa clausa
cum quatuor clavibus, quarum clavium portio [illegible]
porte debeant [illegible], que capsa semper contine-
atur in audiencia [illegible] dominorum priorum. Et si ex [illegible]
dominis prioribus fuerint concordes de sigillando aliquas litteras
seu appodixas ex certis causis debeant consentire, et
[illegible] litteras seu appodixas sigillant pena [illegible]
[illegible] - solidorum [illegible].

De rebus que venduntur pro communi non emendis per officiales communis — liij.

Item statutum et ordinatum est quod nullus prior [illegible] qui pro tempore
fuerit nec eius filius vel frater vel alia pro persona, nec / nec aliquis officialis [illegible] nec aliqua alia persona
camerarius communis vel eius notarius vel frater vel filius
alicuius eorum, nec aliqua alia persona durante eorum officio
possint vel debeant emere, emi facere vel emi facere
aliquos equos, boves vel bladum vel aliquid aliud quod
communi venderetur ad penam xxv librarum denariorum pro qualibet persona
et qualibet vice. Et nullus qui haberet dictas res vendere
vel concedere quod communi debeat talibus prohibitis vendere
vel concedere sub dicta pena. Et potestas et sindicus
maior pro tempore contra [illegible] de predictis sollicitudinem
habeant. Et [illegible] [illegible] capitulum [illegible] teneatur.

De iurisdictione que civitas habet in castris non possit alienari — liij.

Item statutum et ordinatum est quod nulla iurisdictio nec
aliquid ius iurisdictionis civitatis [illegible] quod civitas
in aliquo loco vel castro haberet in comitatu dicte civitatis
vel extra possit [illegible] [illegible] [illegible], nec modo
aliquo alienari, nisi [illegible] et [illegible] illud [illegible]
et reformaretur ad fabas nigras et albas per tres partes
consiliariorum [illegible] consiliorum dicte civitatis pro tempore
existentium, saltem et debeat admissis duabus partibus
dictorum consiliariorum dictorum [illegible] consiliorum. Et aliter fieri
fieri et [illegible] non possit, et si fieret vel [illegible] ex
[illegible] non valeat. Et [illegible] aliter [illegible] [illegible]
in [illegible] - libras [illegible].

Qd no possit appellari a processibus fcis auctoritate dcorum
ordinamentorum. ———— lx.

Item providerunt et ordinaverunt, qd a processibus et questionibus
per potestatem baylivos et reparatores exactores et executores
et quamlibet, quibus que fient ex vigore et auctoritate
omnium et singulorum ordinamentorum et provisionum in presenti
volumine statutorum et contentorum non possit ab aliquo
appellari, nec de nullitate dici. Et si appellaretur
aut opponeretur ullo modo non audiatur appellans
vel opponens sive de nullitate dicens.

Qd nulla porta Civitatis possit de nocte aperiri — lxi.

Item ordinaverunt et provisum est qd nulla porta Civitatis possit
possit de nocte postquam firmata fuerit huiusmodi ad disserrandum
et eam aperiri sine voluntate — [illegible] — potestatis et dominorum
Et clavarium portarum non possit aperire alio modo
ad penam C. librarum denariorum pro quolibet et qualibet vice.

Qd nullus officialis curie possit tenere aliquem equum ad
stipendium curie ———— lxii.

Item provisum et ordinatum est qd qualibet tempore recipientur
milites stipendiarii pro tunc ad stipendium curie qd potestas
sindicus nec aliquis alius officialis curie
nec aliquis ex eorum familiaribus possit vel debeat per
se vel alium, ad ipsum stipendium mittere vel assignare
aliquos equos, nec retinere aliquos stipendiarios
vel eorum equos in palatio dicte curie, vel aliquo alio
hospitio, nec aliquid ex parte ad suum victum recipere
Et nullus stipendiarius debeat morari cum eis, nec
in aliquo de predictis servire. Et si contrafecerint perdant de consilio
[illegible] C. librarum. Et stipendiarius perdat equos et arma
Et stipendia non solvat eisdem. Et nullus officialis
dicte curie qui ad stipendiarios recipiendos fuerit deputatus
possit tales prohibitos recipere ad stipendium dicte
curie ad penam C. librarum.

Qd omnes stipendiarij tam equites qm pedites cois teneantur iurare sequentem formam ppli. — Lviij.

Item ordinatum est et provisum qd omnes et singuli stipendiarij sive Soldati dicti cois equites et pedites qui pro tpe fuerint teneantur et debeant iurare et promictere dnis prioribus qui pro tpe fuerint sequentem formam per duas partes et ipsis assedentibus in omnibus orum maiis.

Qd potas et alij offitiales dicti cois teneantur iurare seruare statuta ppli. Et qd ipsi statuta preualeant omnibus aliis statutis. — Lviiij.

Item statuimus et ordinamus qd dns potas sindicus maior et ceteri offitiales dicti cois et ppli qui pro tpe fuerint teneantur et debeant tpe eorum adventus in quo eorum iurabunt offitium iurare et promictere observare omnia statuta et ordinamenta et decreta ppli edita factis et postea faciendis et toto viribus eorum et cum favore dicti cois et ppli perere totum suum possetum ex consilio et favore ad augmentum status pacifici et tranquilli cois et ppli pluribus et offitij dicti cois ppli ardi. Que statuta ordinamenta et decreta ppli preualeant omnibus aliis statutis et ordinamentis dicti cois factis et postea faciendis. Sub pena xxv. lb. pro quolibet contrafaciente.

Qualiter condepnationes debeant solui — Lx.

Item statuerunt et ordinauerunt ad hoc ut condepnationes fiende in futurum ac etiam iam facte cum effectu possint exigi qd quilibet condepnationes in futurum fiendas teneatur et debeat soluere camerario dicti cois pro tempore existenti infra xv dies computandos a die facte condepnationis si contra talem condepnationem sive condepnationes sua non fuerit appellatum. Si vero fuerit appellatum infra x dies a die late sententie super appellatione computandos ad poenam quartam soluere et ex eo dicto camerario soluere de condepnationibus post dictum terminum lapsum exigi possint

et debeant ipsi rectores officiales dicti communis ipsum pretium a condempnatis et fideiussoribus eorum. Et si heri non poterit ab appellatore qui tali fideiussori appellavit. Alias dicte condempnationes [illegible] aliqua ex parte cancellari non possint de actis et libris dicti communis nisi omnibus et dicto opere solutis ubi pretio integraliter persolutis. Et simili modo et forma quilibet teneatur et debeat solvere condempnationes recollectas in stratis infra xv. dies proxime futuros a die qua persone condempnatio banpnita fuerit cum tubis per civitatem predictam, ad dictam penam quarti pluris. Et predicta banpniatur per civitatem predictam ut [illegible] ad notitiam deveniat. Et dicta pena quarti pluris non habeat locum in contumacibus nec in discretis in excessibus communis. Et istud ad predicta perpetuo et firmiter se extendat.

Quod nullum opus communis detur ad faciendum nisi ad incantum. — lxi.

Item quod domini priores populi presentes vel qui pro tempore fuerint non possint vel debeant dare vel concedere vel locare ad faciendum aliquod opus seu laborerium aliquod pro ipso pretio nisi solummodo ad incantum fiendum in consilio generali in presentia duorum maiorum sindicorum pro tempore existentium et . lx . bonorum ad minus civium dicte civitatis. Et tunc illi qui minori pretio pro tali laborerio sive opere communis se facturum promiserit ad penam . l . librarum denariorum pro qualibet eorum et qualibet vice.

Quod priores neque camerarius communis possit dare alicui officiali cartam ceram nec pennas. — lxii.

Item ordinamus et quod domini priores populi camerarius communis castelli vel aliquis alius officialis vel massarius communis pro tempore existens, vel aliquis alius persona non possit vel debeat dare vel dari facere aut mandare quod dentur pretio communis seu ipsius communis expensis aliquos libros cartas ceram atramentum vernicem vel pennas alicui seu aliquibus rectoribus vel officialibus communis vel populi dicte civitatis civibus vel forensibus presentibus vel futuris vel alicui persone sub pena

sent i libr. de quibus pdicti contrafacient solvere et dare sala formandi, dari facienti seu mandanti. Et quod quibus contrafacientes
p uice qlibet ton pdas, pdictum maiorem sindicum dictos
expressis debeat. Et si camerarius contrafaciens fuit
religiosus, ab officio camerariatus sit penitus ipso
iure et in perpetuum camerarium suum possit in nullum dictos
officiales de seu eligi non possit quoquomodo. Consti-
tutum et facto quod camerarius statute dicto ordine dare possit
et debeat quibus predictis necti pro tempore existent et [illegible] dicto
reformationum seu cancellario predicto libros cartas
pennas atramentum et aptas vel alias res opportunas
et necessarias, dictis ordinibus expresse, pro eorum officio exercendo
et cera pro sigillando litteras pro parte dictorum dominorum priorum et
ordinibus predictis destinandas.

De electione officialium communium et eorum ductu. — lxxvj.

Item statuerunt et ordinaverunt quod domini priores populi pro tempore
existentes una cum consilio dominorum dispositionum statuto et modo
aliter vel alio modo teneatur et debeat facere electiones
quorumcumque officialium communium de civitatis [illegible] secundum for-
mam statutorum dicti populi et ordinibus. Et propter salaria officialibus
electis non determinata et taxata ab ipsis statutis statuere
determinare et decernere prout eis videbitur convenire. Et
quod quicumque fuit pro dictos dominos priores et consilium electus
ad aliquod officium non possit proximus ulterius vel per alio
eodem officio eligi vel et a reformationis inde ad annum
tunc proxime sequentem. Et contrafaciens puniatur
et eligens pro quamlibet vice in .x. libr. Et electio ipso iure
non valeat. Salvo quod cancellarius et notarius reformationum
possit in eodem officio reformari. Et teneatur et debeat
quilibet electus ad aliquod officium dicte civitatis quod ex ipsis
dictum officium plus exercere, nec valeat aliquam [illegible] offi-
cium commictere et si fieret commissio non valeat ipso iure et
commictens ab officio sit privatus. Et nichilominus commictens
et recipiens in .xxv. libr. pro qualibet vice per maiorem sindicum.

deponere. Et non possint dicti priores vel consiliarij aliquem
eligere ad aliquod offitium vel beneficium ciuitatis cum sa
lario qui haberet aliud offitium vel beneficium cum salario
ad tempus. vel quem deberet de nouo dicti priores vel consiliarij
eligentium, pena tam eliganti quam acceptanti librarum .l.
pro quolibet ab eis per maiorem sindicum exigenda. Et
nichilominus electio talis ipso iure non teneat. Saluo quod
non vendicet locum predicta si quis exhiberet ad offitium
potestatis vel eius notarij, vel esset electus ad aliquam
ambasiatam faciendam, quod tunc dictum offitium potestatis
et notariatus et ambasiatam possint libere acceptare
non obstante quod aliud offitium haberet cum salario. Et
predicta vel aliquod predictorum non vendicet locum in casibus
in quibus per statuta consilij vel vires specialis aliter esset prouisum.
Hoc addito et declarato quod nullus ciuis ad aliquod offitium
vel beneficium dicte ciuitatis comitatus vel districtus
cum salario vel sine eligatur vel possit eligi, nisi tantum
vero mensem ante quam incipiat tale offitium. Et si aliter
fiet non valeat ipso iure. Et eligentes contra formam
predictam ante tempus predictum puniantur quilibet in libris
quinquaginta et .x. libris denariis per quibus eligunt. Et quod in predictis
et quolibet predictorum casu, dominus maior sindicus dicte
ciuitatis possit teneatur et debeat inquirere et procedere
simpliciter sine strepitu et figura iudicij. Et reptos
culpabiles punire in dictis penis statutis ordina
mentis vel reformationibus in contrarium loquentibus, non obstantibus.
firmatis etiam quod alij offitiales dicti comunis sine salario
de quibus per formam statuti non esset prouisum possint
eligi per dictos priores per tempus extra.

De deuieto offitialium forensium dicte ciuitatis. .lxxiij.

Item statuerunt prouiderunt et ordinauerunt quod nullus qui fuerit
potestas sindicus maior, offitialis maior capitanei
plani seu depositor dictorum, vel in aliquo alio offitio parti
culari in dicta ciuitate existens, possit eligi vel assumi
ad aliquod offitium in dicta ciuitate castris vel eius comitatu
vel districtu inde ad quinque annos proxime venturos.
Et non fuerit assessor iudex seu miles dicte ciuitatis

cum aliquo officiali non possit esse ad aliquod officium in dicta civitate
presenti vel in alio nisi ad tres annos tunc proxime venturos.
Si non fuerit notarius cum aliquo dictorum officialium vel aliorum in dicta
civitate castelli non possit similiter esse ad aliquod officium in
dicta civitate comitatu vel districtu, nisi ad duos annos
proxime subsequentes. Si non fuerit domicellus vel famulus
dictorum officialium in dicta civitate non possit esse in simili officio
vel aliquo alio dicte civitatis nisi ad unum annum
proxime venturum. Et si aliquis contra predictam formam
electus vel assumptus fuerit, ipso iure electio vel assumptio
non valeat ipso iure, et ex ea tali electo vel assumpto
ius aliquod non queratur. Et quod nullus contra dictam formam
audeat vel presumat in dicta civitate venire in aliquo
officio, vel aliquod officium acceptare vel exercere in dicta civitate
vel eius comitatu. Et si contrafecerit et fuerit officialis parti-
cularis in .V. libris denariorum puniatur. Si non esset iudex vel
miles in .C. libris denariorum. Si autem fuerit notarius in .L. libris
denariorum. Si non domicellus aut famulus in .XXV. libris denariorum pro
quolibet et qualibet vice condempnetur. Et nichilominus id quod fecerit
non valeat ipso iure. Et quod nullus potestas maior
sindicus, maior officialis comunis, sive depositarius datus,
et maior officialis gabelle, nec aliquis alius officialis
forensis electus ad aliquod officium particulare in dicta
civitate castelli, possint nec debeant per aliquos eorum
officio exercendo in dicta civitate vel eius comitatu tenere
aliquem alium officialem qui sit de dicta civitate castelli
vel eius comitatu et districtu, nec de aliqua terra confinanti
cum comitatu dicte civitatis, salvo quod de civitate dicta
dicto duce possit, nec aliquem famulum qui sit de dicta
civitate castelli vel eius comitatu vel districtu sub
dictis penis singulis singulis auferendis. Et predicta
non vendicent sibi locum in officialibus comunis civitatis
castelli, nec cancellariis nec capitaneo famulis
durante [illegible] in statutis dicte civitatis
dispositum vel imposterum disponeretur.

De modo concedendi repressalias et obtinendis — lxv.

Item statuerunt et ordinaverunt quod quicumque voluerit concedi re
pressalias contra aliquam civitatem terram castrum vel locum et homines
predictorum locorum occasione alicuius iniustitie sibi facte vel
iustitie denegate, debeat comparere coram dominis prioribus
populi dicte civitatis pro tempore existentibus, et coram domino potestate
eiusdem pro tempore existente. Et debeat porrigere petitionem suam
continentem causam quare petit repressalias et quantitatem
pecuniarum et rerum quas dixerit sibi esse debitas et nomina
debitorum clare et distincte scripta. Qui domini priores
et potestas recepta dicta petitione supplicantis eam debeant
requirere universitatem dictorum locorum contra quas repressalie pe
terentur seu rectores ipsarum universitatum saltem bis
expresse talis petitio repressalias sibi concedi, quod debeat
facere satisfieri dicto nostro civi, de eo quod petit sibi concedi
repressalias, vel debeat legitimam causam assignare
quare dicto civi nostro satisfieri non debeat, et de qua legitima
causa assignata utrum fuerit legitima vel non
cognoscant domini potestas civitatis castelli. Et si non
fuerit tali civi satisfactum, aut non fuerit legitima
causa assignata quare non debeat satisfieri, tunc ad
petitionem dicti nostri civis potestas debeat procedere contra
debitorem talis nostri civis sive fuerit debitor universitas
sive persona aliqua singularis super dicta petitione porrecta.
Et facta legitima probatione et liquidatione debiti
in dicta petitione contenti potestas debeat pronuntiare
in sorte et expensis contra tales debitores nostri civis, non
obstante absentia talis debitoris, dummodo citetur
in persona et pronuntiatur ad petronem palatii dicte
civitatis. Et facta pronuntiatione super sorte
et expensis si non fuerit satisfactum dicto nostro civi
tunc domini priores populi teneantur ad petitionem talis
nostri civis petentis repressalias sibi concedi proponere in consilio
opportuno dicte civitatis si placet dicto consilio quod
repressalie concedantur. Et si fuerit obtentum per consi
stantiam tunc predicti domini priores et potestas iterato teneantur
requirere tales universitates quod debeat satisfacere dicto
nostro civi, et notificare consilii partitum quod debeant

factum est et ex oportunum consilio oportius represalias
concedendas talibus contra civitatem que imunitates predictas
quam si non fuerit satisfactum infra terminum .x. dierum a die noti-
ficationis facte, quo exeunte dicto termino elapso potestatem
dicte civitatis represalie effectualiter concedantur. Et alie
represalie pulliter concedantur et quasi non valeat. Et
facta huiusmodi notificatione concesse represalias dicte
potestas tunc credens qui ... fuerit sub pena ... libras
ad omnem requisitionem cuius vel quibus concesserint represalie
predicto modo concesse, teneatur et debeat facere executionem
fortis et expeditam contra habentes talis imunitatis et res et
bona eorum usque ad integram satisfactionem ipsarum. Salvo
quod talis habens licentia respondendi non possit ... capi
in ... venientes in loco in quo represalie erant
concesse, vel quod homines ipsi loci habitantes in nostra civitate
vel comitatu. Et quilibet cui fuerint concesse represalie
teneatur facere scribi ea die vel sequenti per ... reformat
ubi notarii ... ... sive reciperit
occasione represaliarum concessarum ad quod fuit ... ...
quam satisfactio fuerit completa. Et quod ... ...
per dictam potestatem in .xxv. libras denariorum. Et ... respondendi
annotata. Et predicta omnia singula ... ...
habeant vendicent ... ... comitatus nostre civitatis.

Quod confines nostri comitatus vendicentur — lxxii.

Statuimus et ordinamus quod cum multi de comitatu et vicinantias
nostras sit occupatum quod confines nostri comitatus vendicentur
et ad predicta facienda dominus potestas pro tempore existens semel
semel in anno debeat deputare duos bonos et pru-
dentes viros, qui diligenter teneantur et debeant cir-
cumstancias vendicare et referre domino potestati pro tem-
pore, si viderint aliquid de nostro comitatu esse occupati
per aliquas nostras vicinantias. Et predicti domini potestas
quibus fuerit relatum quod aliquid de dicto comitatu esset occu-
patum, teneantur et debeant consilio ... partis
de civitatis ... quid ipsis ... est faciendum
et illud quod ... ... consilio debeant
effectualiter executioni mandare.

Qz bailes incaptores debeat relapxare — lxvii.

Statuimus et ordinamus quod quicumque sit seu in futurum fuerit
de bonis mobilibus seu immobilibus dicti operis castelli vel
pontis montis castelli, vel aliorum pontium, vel ad
dictum opus vel pontes modo aliquo pertinentibus, infra mensem
deputandum a die quo per operarios [illegible] quo pro tempore fuerint
nominati fuerint [illegible] teneatur et debeat ipsa
bona relapxare dicto operi, et ipsa tradere et assignare
camerario dicti operis libera et expedita, ad penam C librarum,
de quibus dicti duas partes [illegible] maior [illegible] teneatur
et debeant ingredi ex dicto officio et ad petitionem
cuiuscumque [illegible] vel [illegible] vel parabola
et receptores [illegible] de facto [illegible] et punire
in dicta pena et relapxatione bonorum. Et de omni eo
quod effectualiter devenire fecerit in opere habeat duos sol.
pro qualibet libra pene qua pro eius occasione fecerit
effectualiter devenire in opere. Item quod dicti operarii teneantur
et debeant facere fieri unum librum cartarum pergamenarum
in quo scribantur per notarios [illegible] omnes possessiones operis
et pontium ubicumque sint sive in civitate sive in
comitatu. Qui notarii teneantur et debeant scribere
possessiones predictas et nomina tabularum confinium novos et
veteres. Et si contingeret quod bona aliqua venderet
[illegible] vel alio modo acquirerent dicto operi, notarii camere
qui pro tempore erunt teneantur et debeant ponere et describere
in dicto libro per confines et lata, pena cuilibet contrafacienti
C. s. d. Qui liber debeat stare in domo dicti
operis.

De instrumentis operis ponendis in registro. — lxviii.

Item statuimus et ordinamus quod quicumque notarius fecerit
aliquod instrumentum operis teneatur et debeat illud ponere et scribere
in publica forma in registro operis seu cartulario
in quo scripta sunt alia instrumenta et privilegia operis, infra
decem dies a die celebrati contractus, ad penam xx sol.
cuilibet notario contrafacienti qualibet vice. Et tale
registrum debeat esse in domo dicti operis [illegible]
[illegible] in [illegible]. Et quodlibet instrumentum
operis [illegible] pars [illegible] [illegible] [illegible]

dictionis / transactionis possit fieri per notarios forenses si tanti per notarium civitatis. Et potestas ipse pro tempore fuerit teneatur et debeat cogere notarios ad observationem predictorum.

De Balneo de Fontecchio. —— lxviiij.

Statuimus et ordinamus quod domini priores populi pro tempore existentes teneantur et debeant pena xxv librarum denariorum proponere in consilio lx quod placeat dicto consilio quod ordinare et reformare super balneo de Fontecchio, cum dicatur ipsum balneum fore utile pro omnibus et specialibus [illegible] subvenire. Et quod fuerit in dicto consilio ordinatum fieri debeat executioni mandari ad dictam penam.

Quod nullus sine licentia dominorum priorum possit imponere vel exigere aliquod datium muttuam vel collectam vel aliquam factionem realem vel personalem in comitatu castellj. —— lxx.

Item statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat in comitatu territorio vel districtu civitatis predicte alicui populo ville castro vel universitati imponere exigere vel colligere recipere vel percipere aliquod datium muttua collecta vel prestantia, nec eos cogere vel gravare ad aliquam custodiam diurnam vel nocturnam faciendam in aliquo castro turri vel fortellitia dicti comitatus territorii vel districtus, nec ad faciendum vel subeundum aliquam factionem realem vel personalem in aliquo castro vel fortellitia in dicto comitatu territorio vel districtu sine licentia et voluntate dominorum priorum populi et dimidie partis consilii generalis populi dicte civitatis sufficienti numero congregati de qua licentia apparere debeat publicum instrumentum scriptum manu cancellarii dicti communis. Et qui contra fecerit in predictis vel aliquo predictorum condempnetur per dominum potestatem in [illegible] libr. pro qualibet et qualibet vice. Et dominus potestas de predictis possit inquirere et investigare procedere sententiare [illegible] suo officio [illegible] ad denumptiationem et accusationem cuiuslibet. Et possit quilibet accusare et denumptiare et habeat quartam partem pene. Et

singulorum castrorum et villarum dicti comitatus et districtus
teneantur redimere et reficere [illegible] quod
potatis sicut tenetur ex forma statuti alia mala facta
commissa. Et predicta locum non habeant in capita-
neis et suppositis castrorum dicti comitatus et districtus
qui mittuntur et eliguntur per dominos [illegible] ad custodia
dictorum castrorum et fortelliciarum, et etiam in datiis et
collectis et factionibus que committuntur ex forma statuti
et ordinamenti dicte civitatis in quibus levant seu offi-
cium secundum formam dictorum statutorum.

Quod domini priores populi possint et debeant vendere
gabellas et alios proventus communis ad incantum — C.XXI.

Item statuerunt et ordinaverunt quod domini priores populi possint
teneantur et debeant vendere concedere et alienare ad in-
cantum in palatio communis civitatis et non alibi in quo consilio
generali in quo insint ad minus lx. homines ante dicte
civitatis, et ad incantum ponere omnes et singulas
gabellas et proventus dicti communis, quam et quas vendere et
alienari ad incantum contingerit. Qui tamen domini
priores pro tempore existentes subastare et ad incantum
ponere dictas gabellas et proventus tantum per duos
menses ante finitum tempus predictis emptoribus talis
gabelle vel proventus que vendere fuerint ponere
ad incantum. Que tamen concedi vendi vel alienari
non possint nisi fuerint subastate per spatium unius
mensis ad minus in quatuor vicibus [illegible] commoda
fieri. Et postea possint concedere ad incantum usque
ad tempus x annorum [illegible] et liberas sive opere pro utilitate
dicti communis videbitur expedire et non ultra. Et fiat
dictis subastationibus [illegible] plus offerenti concedi
vendi et alienari secundum formam et tenorem capitulorum
de tali gabella [illegible] in volumine statutorum ga-
bellarum [illegible]. Et teneantur et debeant recipere [illegible]
dictis emptoribus tempore emptionis dictarum gabellarum, seu
quod fiet [illegible] talis emptionis acceptam ab dictis empto-
ribus duas bonos et ydoneos fideiussores approbatos

p(er) applatore d(ic)ti co(mun)is de obs(er)vando et adimplendo om(n)ia i(n) instr(umen)to
(con)te(n)ta. Et si p(re)d(i)c(t)a(m) forma(m) vendideri(n)t (con)cesse(r)int vel
alienaveri(n)t seu vendi (con)cedi vel alienari fecerint, non
valeat id q(uo)d fece(r)int ip(s)o iure. Et nichilominus q(ui)libet ex p(re)d(i)c(t)is
et eor(um) q(ui)libet totiens i(n)cidat i(n) pena(m) XXV libr(arum) d(enariorum) p(ro) q(ui)libet (con)tra-
ve(n)iatur t(em)p(o)re s(in)dicatus. Et teneat(ur) et debeat d(ic)tus
notarius d(omi)nor(um) prior(um) i(n)str(umen)ta vendicionum gabellar(um) et
p(ro)ventuu(m) co(mun)is i(n)fra q(ua)ttuor dies a die celebrati (con)tractus
[illegible] sub d(ic)ta pena s(upra)s(crip)ta publicare, i(n) registro co(mun)is.
Et eodem modo q(uo)d vendi debent gabelle (et) alii p(ro)ventus
d(ic)ti co(mun)is vendi debeat p(er) passus tubis, vid(elicet) p(er) passus p(on)tis
de novale (et) po(n)tis mo(n)tis castelli, et aliis ubi vide-
bitur eis necessari(um) (et) utile p(ro) co(mun)i. Et d(ic)to (con)silio
g(e)n(er)ali i(n) q(u)o i(n)terfuerit ad minus [illegible] ut [illegible] possit
d(omi)n(u)s priores face(re) (con)stitu(er)e (et) ordinare sindicos (con)stitutos
p(ro) d(ic)to co(mun)i ad vendendu(m) (et) locandu(m) gabellas (et) p(ro)ventus
d(ic)ti co(mun)is i(n) o(mn)ib(us) (et) singulis partib(us) mo(r)is (con)suetis
et clausulis [illegible] necessariis vel opportunis.

De inmunitate forensium — lxxij

It(em) statuer(unt) (et) ordinaver(unt) q(uo)d o(mn)es (et) singuli forenses labo-
rantes laboratores terre vel artifices q(ui) veneri(n)t
ad habitandu(m) familiarit(er) i(n) civitate vel comitatu ca-
stelli (et) eor(um) artes artifices, laboratores laborerea
[illegible] (et) [illegible] exercuerint et se scribi
fecerint p(er) not(arium) d(omi)nor(um) prior(um) p(ro) t(em)p(o)re officio existente
sint (et) esse intelligantur exemti immunes liberi et
exempti ab o(mn)ib(us) (et) singulis honeribus (et) factionibus (com)munibus
i(m)positis p(er) d(ic)tu(m) co(mun)e [illegible] q(ui)nq(ue) annos i(n)cipie(n)dos
a die q(u)a i(n) d(ic)ta civitate vel comitatu familiarit(er)
venerint habitaverint et se scribi fecerint ut p(re)d(icitur) et i(n) q(uo)d
t(em)p(u)s nullus d(ic)tor(um) artifex vel laboratores [illegible] possit
vel debeat quoq(uo) m(od)o i(m)pediri [illegible] vel [illegible]
[illegible] vel [illegible] capitaneu(m) capitanie vel
[illegible] d(ic)ti co(mun)is quoq(ue) quesito colore p(er) directu(m) vel
p(er) obliquu(m) nec p(ro) d(ic)tis factionibus [illegible] molestari
vel i(n)quietari p(er) aliq(ue)m officiale(m) d(ic)ti co(mun)is [illegible] vel [illegible]
[illegible] vel aliq(ue)m alia(m) singulare(m) p(er)sona(m)
pena XXV libr(arum) d(enariorum) [illegible] quibus (con)tra

maiores sindicum dicti comunis possit et debeat expressius
addiponi. Et quod nullus officialis dicti comunis vel alia
persona possit audeat vel presumat dictos sindicos et
deputatos ad solvendum dictam tassam civitatis vel comitatus
… gravare molestare vel inquietare, ad solutionem
aliud [struck: …] gabelle buchie, sed a dicta gabella et ab solutione
penitus sint exempti. Et sub pena predicta pro quolibet contra-
facienti. Qui in dicto camerarius sub pena predicta non
possit vel debeat … aliquod premium accipe-
re vel habere ultra duos solidos dicto proposito … pu-
blicatione octo … pendentes, Statuentes
quod dicti priores … quod pro tempore fuerint sub
pena xxv librarum … quibus
dicti sindici expressius deputati teneantur et
debeant predicta in … necessariis pro civitate
… simul tempore … fieri …
… debitores … ad hoc … predicta
omnibus … vel aliquo … aliqui
non obstante.

De Electionibus officialium et stipendiariorum non ex-
sentandis per alios quam priores. ———— Capitulum xxiij.

Item Statuerunt et ordinaverunt quod dicti priores qui pro tempore erunt
teneantur et debeant facere et presentare Electiones
officialium forensium et stipendiariorum illis quibus, qui
pro tempore eligerentur ad aliquod officium in dicta civitate
… ad stipendium dicti comunis per cives ori-
ginarios dicte Civitatis, et non per alios forenses
et qui non sit civis dicte Civitatis, nec per
aliquem familiare alicuius …, nec per aliquem qui
… salarium … sub pena xxv librarum pro
dictis prioribus qui contrafecerint, et pena x librarum illi
qui portaverit aliquam Electionem contra dictam formam
et … non valeat nec teneat ip-
so iure.

Quod ad officium maioris sindici spectet cognitio et executio omnium statutorum in presenti volumine contentorum — lxxiiij

Item pro observatione et observantia omnium presentis sta-
tutorum in hoc volumine contentorum, statuimus et ordi-
namus quod cognitio et executio omnium predictorum perti-
neat et expectet pleno iure ad dominum maiorem
sindicum dicte civitatis, qui de predictis omnibus et singulis
quolibet predictorum in predictos rectores officiales, dominos
priores, notarios, officiarios, capitaneos et famulos
et quoscumque alios in dictis statutis contentos et nominatos
et quemlibet eorum possit teneatur et debeat ex debito
sui officii cognoscere. et sub pena C. librarum denariorum
quam ipso facto incurrat, procedere contra quoscumque contrafacientes
ex suo proprio officio, et contra ad instantiam et petitione
quibuslibet accusantis vel denuntiantis palam vel secrete.
Et culpabiles in aliquo casuum contentorum in dictis statutis
vel aliquo predictorum punire et condempnare in pena
penis super declaratis. Et si predictus sindicus
maior predicta vel aliquod predictorum facere obmiserit, et
specialiter dominos priores populi, vexilliferos, notarios et co-
fflarios, capitaneos castrorum, camerarios et eorum
notarios quos sindicare seu sindicatos quos eis de suo
sindicabit officio in libris C. denariorum pro quolibet predictorum
et quolibet vice de predictis condempnare obmiserit
in predicto sindicatu condempnetur. Salva tamen speciali
nationis cognitione et iurisdictione, que per aliqua
statuta extent concessa vel atributa alicui alii
officiali in predictis vel aliquo predictorum.

De honorandis festivitatibus beatorum Floridi et Amantii — lxxv —

Item statuerunt et ordinaverunt ad honorem omnipotentis dei et
beatorum Floridi et Amantii protectorum dicte civitatis fiant et
celebrentur due festivitates quolibet anno una videlicet
de mense augusti die xxij eiusdem. Et alia de mense
novembris die xiij eiusdem mensis. In quarum qualibet festivitate
de mense augusti fiant et eligantur per dominos priores et
consilium lxxij tempore existentes duo cives de qualibet porta
qui sint superstites ad providendum super expensis et honore
fiendo. Et quod dicti consilium deliberent et reformare
quid et quanta quantitas debeat expendi pro honoranda festi-
vitate predicta. Et quicquid per dictos dominos priores et consilium
predictum deliberatum fuerit camerarius communis debeat solvere
cum effectu secundum dispositionem dictorum superstitum. Item quod
quandocumque a communitate civitatis fiat unum bravium, bravium
de scarlatto cum banderiis secundum consuetudinem valoris
ad minus xxx flor. auri. Et ad currendum debeant dicto
festo equos cursores a ponte Sobarie usque ad
palatium dominorum priorum recto tramite ut consuetum est
vel ragazzinus. Et quod cum equum et ragazzinum primo
per notarium dominorum priorum debeat scribi. Et qui non erit scriptus
non possit bravium habere. Et debeat dictum equum et
ragazzinum ad dictum pontem Sobarie et ibi per notarium dominorum
priorum et offitialium domini potestatis habere mossam et ordine
currendi. Et quicumque equus cum ragazzino primo
venerit ad bravium quod stare debeat iuxta palatium dominorum
priorum in platea, ille habeat bravium si observaverit
ordinem mosse date per dictos offitiales. Et quod nullus
in itinere seu cursu debeat dare vel prestare dictis
equis sive ragazzinis aliquod impedimentum ad penam
centum librarum. Alii vero honores et cetera fiant secundum
dispositionem dictorum dominorum offitialium. Et similiter modo
in alia festivitate de mense novembris per dictos dominos priores
et consilium lxxij fiant et eligantur duo cives de aliis
duabus portis superstites ad honorandum dictam festi-
vitatem. Et per dictos dominos priores et consilium lxxij tam
deliberetur et reformetur de quantitate pecunie et rebus que expendi
debeant pro honoranda dicta festivitate. Et quicquid per
eos deliberatum fuerit camerarius debeat solvere sine

Anno lxxx die viij augusti in libro quarto reformationum [illegible] provisio de superstitibus

dispositione dictorum duorum suppositi. Et dicti suppositi ordinent
insignia quod solempnitates fiant ad honorem dictorum sanctorum
dicendo supplicationes et alias providendo ad numerum v. librarum pro
quolibet. Et cum potestas et cognitores potestatis et ceteri officiales
forenses et eis habere debeant unum torticium pro quolibet
per dispositionem dictorum duorum suppositi. Quem dictum
plerum et torticium offerri et dari debeant in ecclesia
Sancti Florenci ad altare maius confessoris dicte ecclesie pro
celebratione divini officii toto anno. Et vadat
cum dictis torticiis et duplerius accensis a palatio dictorum
potestatis usque ad dictum altare. Ceteri autem honores
et socialia fiant per dispositionem et ordinem dictorum duorum
suppositi.

De elemosinis annuatim fiendis conventibus fratrum et monasteriis. — Lxxvj.

Item statuerunt et ordinaverunt quod ad honorem et reverentiam omnipo-
tentis dei gloriose virginis Marie matris eius et beatorum
confessorum Florencii et Amati patronorum et defensorum civitatis
et comitatus Castelli et totius curie celestis quod die festivi-
tatis dictorum sanctorum Florenci et Amati de mense novembris
omnes et singuli consules artium dicte civitatis. Et
homines dictarum artium debeant se congregari dicti omnes
et singuli simul eadem hora in ecclesia Sancti Dominici uno
anno et alio anno sequenti in ecclesia Sancti Francisci dicte
civitatis. Et sic vicissim successive debeant observari.
Et quod dicte artes simul cum eorum ... debeant ire pro-
cessionaliter cum torchiis et facolis seu candelis more
solito cum eo uno honorum dictarum artium quo voluerint
ad dictam ecclesiam beatorum Florenci et Amati usque ad
altare magnum confessoris dicte ecclesie. Et debeant
offerre ad dictum altare saltem unum torchium
sive dupplerium pro qualibet arte. Et ad hoc ut omnis
tollatur contentio omnis materia quod dicte artes debeant hoc
modo et ordine procedere videlicet. In anno proxime venturo
vadant et primi sint iudices et notarii collegii dicte
civitatis. In secundo anno proxime sequenti vadant
et primi sint ... mercatores et campsores

Guataroli et aurifices de Cantaro. Et sic post modum singulis annis successive quibus dictarum artium suo anno secunda et alta sit in processione predicta.

Post vero dictas duas artes precedant alie artes successive una post aliam prout inferius scripte sunt.

Lanaroli
Medici et speciarii
Bambaxarii.
Calzolarii
Becharii
Fabri.
Magistri lapidum et lignaminum
Falsetarii Crabbaterii et Zagaterii.
Sartores, Cimatores et pilliparii.
Tabernarii et hospitatores.
Brustolaroli et carnagroli
Crabbaterii.
Barbitonsores
Fornaciarii fornarii vasarii et molendinarii.

Et quod nullus audeat vel presumat dicta ordinamenta contrafacere in parte vel in toto aut aliquid temere venire contra sub pena C s. d. pro quolibet et qualibet vice. Statuentes insuper quod nullus minor xiiij annis, nec aliquis alius qui non sit de arte, debeat ad dictam processionem accedere nec cum hominibus dicte artis processionaliter ire pena cuiuslibet contrafacienti vel deficienti secundum dictam formam xx s. d. Et potestas predictus et quilibet rector observari facere teneatur et a contrafacientibus pro dicto palatio potestatis dictas penas de facto auferre.

De honorando solempnitate beate Lucie virginis — lxxxiiij

Item statuerunt et ordinaverunt quod dominus potestas populi et eius consilium qui pro tempore erunt teneantur et debeant quolibet anno de mense decembris providere et ordinare de honore fiendo in solempnitate beate Lucie virginis et martiris in qua commemoratione recuperatio libertatis nostre civitatis tali die recipiatur pro captione tassarum et expulsione gentis ultramontane que hic erat exitium.

Anno domini MCCClxxxv die viij octobris fuit provisum quod omnes solvant in dicto die ... duorum florenorum quod ... reverentiam beate Lucie observetur ... ... voluntate domini potestatis ... ...

166v

Item statuerunt et ordinaverunt quod dicti [illegible] et pre-
sentes possint et teneantur et absolute dare et
solvere in perpetuum locis religiosis fratrum et monialium
infrascriptas elimosinas denariorum, Primo quolibet anno
videlicet conventui fratrum minorum sancte marie de mense martii
in festo annunciationis gloriose virginis marie unum dupplerium
valoris grossorum [illegible] denariorum In festo assumptionis beate
marie virginis de mense augusti unum dupplerium valoris
grossorum [illegible] denariorum In festo nativitatis dicte gloriose virginis
marie de mense septembris unum dupplerium valoris grossorum [illegible]
denariorum. Item conventui fratrum minorum sancti francisci tria
duppleria valoris grossorum [illegible] quolibet videlicet unum de mense
augusti in festo sancti ludovici aliud in festo sancti francisci de
mense octobris et aliud in octava pasce resurrectionis
in festo sancti jacobi. Item conventui fratrum predicatorum
sancti dominici tria duppleria valoris grossorum [illegible] denariorum
quolibet unum de mense martii in festo sancti thome de aquino
aliud de mense aprilis in festo sancti petri martiris. Et
aliud in festo sancti dominici de mense augusti. Item
conventui fratrum heremitarum sancti augustini tria duppleria
valoris grossorum librarum denariorum quolibet videlicet in festo sancti
antonii de mense [illegible] aliud in festo sancti augustini de
mense augusti. Et aliud in festo sancte caterine de mense
novembris. Item statuerunt et ordinaverunt quod
[illegible] conventus fratrum servorum sancte marie sancti francisci
sancti dominici et sancti augustini pro elimosina [illegible]
[illegible] de porma [illegible]
quolibet anno de mense julii in perpetuum [illegible]
[illegible] libr. den. pro quolibet [illegible]. Et quolibet
monasterium de [illegible]
[illegible] monasterium sancte marie de ultrariva sancti baxilii sancti
sperandei [illegible] monasterium sancte marie de lafont
monasterium sancti augustini monasterium de pupola monasterium sancti
spiritus de [illegible] monasterium sancte marie madalene
monasterium dal [illegible] et monasterium sancte margarite [illegible]
[illegible] pro elimosina de porma [illegible]
quolibet anno de mense julii in perpetuum [illegible]
[illegible] pro quolibet dictorum monasteriorum quas

civitatis Camerarius dicti comunis possit teneatur et debeat
dictis Conventibus et Monasteriis [illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] apposite [illegible] [illegible].

De Elimosina fienda fratribus sancti Antonii — lxxxviii

Item quod dictus dominus potestas et pro tempore existens possit teneatur
et debeat quolibet anno in festo beati Antonii de mense
Januarii dari facere per Camerarium comunis fratribus
sancti Antonii de Vienna . C . libras denariorum pro remune-
ratione et compensatione porcorum quos retinere
solebant in dicta Civitate . Et quos nunc retinere
non possunt in dicta Civitate vetante forma Statuti .

Rubrice Statutorum populi. liber ...

Quod Civitas regatur ad populum ... — primo
De massa populi et modo eam congregandi — ii
De creatione et auctoritate consiliorum specialium — iii
Quod nullus redarguat arengantem — iiii
De electione et renovatione dominorum priorum notariorum et consiliariorum — v
De officio dominorum priorum populi — vi
Quod nullus valeat dicere ... prestari — vii
De extractione dominorum priorum et eorum notariorum et consiliariorum — viii
De introitu dominorum priorum et eorum iuramento — viiii
Quod priores habeant duo vexilla et ad quid tenenda — x
De comparatione ... — xi
De auctoritate et balia dominorum priorum — xii
De salario dominorum priorum et eorum notariorum — xiii
De officio notarii dominorum priorum — xiiii
De officio capitanei et conestabilis famulorum dominorum priorum — xv
De electione et officio tubatorum, [illegible] et balitorum ad servitium dominorum priorum — xvi
De electione et officio cancellerii et notarii reformationum — xvii
De electione et officio camerarii camere comunis — xviii
De electione notariorum camere et eorum officio — xviiii
De valore floreni et monete — xx
De electione et officio potestatis — xxi
De iuramento potestatis et suorum officialium — xxii
De electione maioris sindici et [illegible] — xxiii
De electione officialis [illegible] — xxiiii
De electione officialis gabelle — xxv
De electione vexilliferorum et eorum officio — xxvi
De electione et officio [illegible] comunis — xxvii
De electione et officio [illegible] comunis — xxviii
De electione et officio officialium [illegible] — xxviiii
De electione extimatorum [illegible] et eorum salario — xxx

De electione Ambasiatorum et eorum salario — xxx.
De electione Custodum Castellanum nocturnorum
et diurnorum et eorum salario — xxxi.
De electione Capitaneorum Capitanearum — xxxii.
De electione Baliorum — xxxiii.
De electione Approbatorum civitatis et eorum officio — xxxiiii.
De electione officialis super operis — xxxv.
De electione Capitaneorum castrorum — xxxvi.
De electione depositarii datiorum veterum et novorum — xxxvii.
De electione Magistrorum Gramatice et pedagogorum — xxxviii.
De electione diffinitorum civitatis — xxxviiii.
De electione et officio notariorum apparatus — xl.
De electione Sindicorum qualiter et eorum officio — xli.
De electione Sindici minoris et eius notarii et advocati — xlii.
De electione Medicorum — xliii.
De electione datiorum [cultorum] et funarum et eorum officio — xliiii.
De electione Rectorum et priorum fraternitatis sancte Marie
et aliorum hospitalium civitatis — xlv.
Quod nullus offendat pauperes et qualiter possit procedi
contra pauperes delinquentes et qualiter pauperes accusari possint — xlvi.
Quod nullus pater vel eius filius vel frater possit eligi
in aliquo officio — xlvii.
De electione Mundatoris platee — xlviii.
De credentiis tenendis per priores et aliis
et penis impositis observandis — xlviiii.
Quod nulla iura conventicula vel conspiratio
fiat in civitate vel comitatu — l.
Qualiter et per quos ordinamenta possint obscura declarari — li.
De sigillo communis portando et de modo sigillandi — lii.
De rebus que venduntur per comune non emendis per officiales — liii.
Quod iurisdictio quam habet Commune in castris
non possit alienari — liiii.
Quod non possit appellari a gravaminibus factis auctoritate dominorum ordinis — lv.
Quod nulla porta civitatis possit de nocte aperiri — lvi.

Qd nullus offitialis cois possit tenere aliquem equum ad stipendium — lvij

Qd omnes stipendiarij tam equites quam pedites
cois teneant iurare sequimentum et opera — lviij.

Qd potestas et alij offitiales cois teneantur iurare
servare statuta perpetua et ipsi statuta alius qualitatem — lviiij.

Qualit hasynationes fieri debeant — lx.

Qd nulli opus cois detur nisi ad incantum — lxj.

Qd porte nec camerarius possit dare aliquam cartam etc. — lxij.

De electione offitialium communis et corporum — lxiij.

De deveto offitialium forensium — lxiiij.

De represaliis — lxv.

Qd confines comunitatis vendeant — lxvj.

Qd introitus cois debeant relaxari — lxvij.

De pensis cois ponendis in registro — lxviij.

De bellis de fortenthro — lxviiij.

Qd nullus sine licentia duorum partium possit expendere
vel exigere aliquam mutua vel collectam vel aliquam
factionem realem vel personalem in civitatem — lxx.

Qd dni porte ppli debeant vendere gabellas et
alias proventus cois ad incantum — lxxj.

De immunitate forensium — lxxij.

De electionibus offitialium et stipendiariorum non
ponendis nisi per annos — lxxiij.

Qd ad offitium maioris sindici spectet cognitio
et executio statutorum ipsius volumen statutorum — lxxiiij.

De honorando festivitate beate flore et lucille — lxxv.

Item — lxxvj.

De honorando festivitate sancte clare — lxxvij.

De elimosinis et oblationibus fiendis — lxxviij.

De elimosina fienda fratibus sancti Antonij — lxxviiij

Ordinamenta super dapnis datis.

De offitio offitialis seu notarii dapnorum datorum

Imprimis statuerunt et ordinaverunt quod offitialis dapnorum datorum
possit et ad ipsius offitium spectet et pertineat cognoscere de omnibus
et singulis dapnis datis quibuscumque possessionibus fructibus
et ornamentis [illegible] [illegible] / [illegible] / [illegible] / stratis
pontibus et fontibus Comunitatis et terrarum istarum. Super quibus
omnibus et singulis dictus offitialis possit teneatur et
debeat inquirere procedere et in omnibus ad eius offitium
spectantibus / videlicet per inquisitionem / accusationem / denuntia-
tionem et relationem [illegible] [illegible] [illegible] et quomodocumque sibi
[illegible] ad veritatem investigandam [illegible] videbitur melius
convenire. Et repertos culpabiles in predictis vel aliquo
predictorum punire secundum formam ipsorum ordinamentorum / Et
de facto penas a contrafacientibus [illegible] [illegible] [illegible] exigere
et effectui [illegible] sine aliquo processu vel condempnatione
propterea faciend[a] [illegible] [illegible] [illegible] / vel suorum
[illegible] vel familiarium predictis vel aliquo predictorum [illegible]
aliquid delinquisse. Et [illegible] [illegible] debeat quintam
partem omnium penarum [illegible] / quas [illegible] [illegible]
[illegible] vel suorum offitialium vel familiarium [illegible]
[illegible] effectui deliverit [illegible]. Et duas [illegible]
[illegible] libram [illegible] [illegible] quas ex condempnationibus
[illegible] accusationum vel denumptiationum [illegible] sive [illegible]
[illegible] [illegible] effectui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] exceptis condempnationibus [illegible] occasione
vel pretextu exceptionis accusationum de dapno dato
et condempnationibus [illegible] / vel condempnationibus
[illegible] occasione [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] vel
[illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] possit [illegible]. Et si
dictus offitialis fuerit negligens in predictis vel aliquo predictorum

ad eos offitium spectantibus et pertinentibus exponere in centum libr-
arum pro maiore sindicatum vel alium, qui eorum sindicabit
tempore sui sindicatus. Et possint dicti offitiales de facto imponere
penas sibi inobedientibus, et impositas de facto exigere ab eisdem
usque in summam xl s. den. pro qualibet vice. ~~Dictus~~ Et unus ex dictis offitialibus
possit imponere et exigere usque in summam x s. den. pro qualibet et qualibet
vice. Dum tamen dictus offitialis vel notarius, non possint imponere
dictas penas alicui nisi tantum semel pro qualibet die. Et
a processibus et condempnationibus vel aliquibus, ad dictos eorum offitium
spectantibus et pertinentibus non valeat appellari vel de
nullitate dici, et appellatus nullatenus audiatur

De modo procedendi super dapnis datis —— 7

Item statuerunt et ordinaverunt quod dicti offitiales dapnorum datorum
teneantur et debeant pena xxv librarum den. porrecta ~~accu~~ accusa-
tione vel denumptiatione infra xv dies si accusatorum
vel denumptiatorum non fuerit renumptiatum. Et ipsa porrec-
ta, vel formata inquisitione infra tres dies primos
subsequentes facere vel facere scribi per suum notarium ad librum
extensive prout iacet de verbo ad verbum, et infra
dictos tres dies facere citari denumptiatos accusatos
relatos vel inquisitos in cedula continente nomen
accusantis, accusati, denumptiati seu inquisiti et
effectum dapni dati, vel ea propter quod citatur, et diem
comparitionis citationis, et terminum infra quem debeat
comparere. Et si fuerit citatus de civitate vel habitans
in civitate, citetur ad diem sequentem. Si vero fuerit de comitatu
vel habitans in comitatu, citetur ad tertiam diem proxime
subsequentem, que cedula dicte citationis per bavulum
debeat relaxari personaliter vel ad domum sue habitationis.
Et facta dicta citatione si reus non comparuerit
infra dictum terminum citationis possit et debeat dictus
offitialis dictum contumacem vel reum [illegible] comparere
et reum vel reos denumptiatos vel inquisitos

expectare .xv. diebus proxime subsequentibus a die porrecte accusationis vel denuntiationis infra quos admittatur ad defensionem. Et elapsis dictis .xv. diebus tunc dicti officiales infra octo dies proxime subsequentes debeant eos condempnare. Et si non infra terminum citationis dicti rei vel infra dictos .xv. dies comparuerit et se excusaverit de accusatione vel denuntiatione debeat dictus officialis dictos reos audire in defensionibus suis. Et talis sequere quod dictis processibus expediat infra [illegible] dierum inter a die excusationis computandorum. Et si contingerit litigari de possessione vel proprietate rei de qua dicatur dampnum esse commissum tunc dicti officiales de causa ~~proprietatis~~ possessionis vel proprietatis debeant cognoscere ipsi diebus [illegible] non tamen probationes sententie fieri et late suspendere non noceat nec possit aliam partem in causa petiti ordinario iudicio.

Que persone possint accusare vel accusari de dampnis datis. — iij

Item statuerunt et ordinaverunt quod de quolibet dampno dato possint accusare et denuntiare domini rerum in quibus dampnum dicitur esse datum, filii familias, et eorum uxores et familie prelectis dictis dominis quorum [illegible] moretur. Laboratores affictuarii dictarum rerum, vel eius heredes in [illegible] particulis [illegible] tutores vel curatores dictorum dominorum. Qui omnes et quilibet eorum possint de dampnis datis in dictis rebus dampnum dantes quoslibet accusare. Exceptis minoribus [illegible] annis, colonis laboratoribus vel affictuariis qui accusare non possint. Et qui accusaverint [illegible] in .xl. s. den. Non tamen nullus [illegible] aliquis accusaverit contra voluntatem illius ad quem pertinet res in qua dicitur dampnum datum. Et etiam pater absente tamen nullus homo qui esset presens posset pro patre accusare vel denuntiare, nec et consimiliter alius [illegible] possit accusare de dampno dato rei de qua tempore [illegible] in [illegible] statuerit [illegible] alios a [illegible] comparies conduct[illegible] [illegible] alterius persone, et [illegible] tales

missi vel operarii accusabitur ab aliquo de dapno dato, quo-
tum dicte comunitati vel minoris contra eos defendere teneatur, et
etiam penam solvere si dicti missi sive operarii aliquid condempnati
fuerint.

De offitio gualdariorum. — iiij.

Item statuerunt et ordinaverunt quod homines cuiuslibet castri vel
ville comitatus Castelli teneantur et debeant infra x dies
postquam intraverit offitialis dapnorum datorum factus, in quolibet
castro vel villa unum gualdarium de dicto castro vel villa
qui teneatur et debeat infra dictos decem dies eligere et presentare
coram dicto offitiali dapnorum datorum, et promictere et ydonee sa-
tisdare cum fideiussore de bene et legaliter custodiendo vineas
blada, viridaria, albareta, saleta, silvas, nemora
prata et quaslibet alias possessiones sue gualdarie. Ita quod nulla
persona quoquo modo cum bestiis, vel aliis rebus vel aliqua operas
dapnum det vel faciat. Et si repertus vel sciverit aliquem
vel aliquos dapnum dantes vel facientes personaliter vel
cum bestiis, ipsos vel ipsos debeat denumptiare infra tres
dies proxime subsequentes dicto offitiali dapnorum datorum.
Et quilibet gualdarius teneatur et debeat comparere et
se presentare coram dicto offitiali dapnorum datorum. Et quod
quilibet gualdarius teneatur et debeat comparere et presen-
tare coram dicto offitiali dapnorum datorum bis et quolibet
mense si sunt gualdarii alicuius castri vel ville
extra [illegible] dicte civitatis per sex miliaria ab inde infra.
Et non sunt gualdarius alicuius castri vel ville
distantis a dicta civitate ultra sex miliaria debeat
comparere et presentare coram dicto offitiali quolibet
mense semel. Et si dicti vel aliqui ipsorum dicti gual-
darii fuerint negligentes vel fraudem commiserint in
denumptiando vel non denumptiando puniantur pro qualibet
et qualibet vice in x solidis denariorum. Et nichilominus denumptiare
teneantur. Et si non aliquem falso denumptiaverint. Et de
dicta falsitate fuerint accusati et probati fuerint condempnetur

i xx v lib. d. qua pena si non solvit in xv dies, a die
date depnationis proxime computandis, fustigetur per civitatem
et ad petronem dicte fori ligetur. Et nisi solverit non sunt
que depnetur accusatus in c. s. d. Si autem sint de castro vel
de aliqua comunitate condamnentur in illo quod deveniret demp
tiandus, et non dempniaverit quod depnet in x libr. pro qualibet
vice. Et si dicti comunalderii non dempniaverint, depnan
dantes dicto offitiali in dicto tempore, ad penam illius
quod dapnum passus est, teneatur dictus offitialis cogere dictos
comunalderios emendare dapnum dapnum passo, prout extimatum
fuerit per duos extimatores ponendos per dictum offitiale
vel per satisfactionem dapnum passi, cui credatur usque
in quantitate xx s. d. Et si quis dempniaverit aliquem qualiter cumque
calupniose puniatur per dictum offitialem in xl s. d. Et an
calupniose facta fuerit dicta dempniatio, necne, sit in arbitrio
offitialis. Que omnia que de dempniationibus fiunt per predictos
comunalderios dictus offitialis per scripturam teneatur, et que dapnum
dempniatos de quantitatibus in quibus dempniantur, absque aliqua
[illegible] seu forma statuti dapnorum datorum. Et si aliquis
castri vel ville fuerit negligens in faciendo dictos comunal
darios infra dictum tempus dictorum mensium puniatur qualibet castrum
in c. s. d. Et qualibet villa in xl s. d. Dummodo villa
[illegible] de corgeno intelligatur quod sit una et villa
[illegible], et in ea parte respondere teneatur in honeribus et hone
ribus. Et tamen castro vel aliqua villa fuerit a quattuor foca
laribus infra possit si ad [illegible] adherere cum aliis
[illegible] parte, cum maior placuerit hominibus dicte ville. Et
comunaldarium simul facere et sub eodem comunaldario respondere.
Et quod villa minus hominum dicte ville a quattuor focularibus infra
voluerint se unire teneatur et debeat per [illegible] libr. d.
in amore [illegible] dictarum villarum. Et nulla persona que
fuerit dempniata a dictis comunaldariis de aliquo dapno
dato possit dictum comunaldarium accusare vel dempniare
durante officio dicti comunaldarii de aliquo dapno dato
nisi probaverit dapnum esse sibi datum, scriptum
[illegible], et iuraverit ipsum accusare vel
dempniare.

(Reperiuntur in presenti libro reformationes
que faciunt ad materiam istam in
[illegible] de villis in quibus
nulli familie sunt que sunt
posite ante ad 132.
Item reperies ad in libro [illegible]
[illegible] reperies iiij statuta [illegible] per
capitaneum [illegible] et [illegible]
castrorum et villarum tenentur
dempniatores [illegible] [illegible]
[illegible].)

172v

Infra competens tempus quo possit accusare vel dempnificare
et accusatione vel dempnificatione retrahere. — V.

Item statuerunt et ordinaverunt quod si aliquis voluerit aliquem
accusare de aliquo dampno dato possit et debeat accusa-
tionem vel dempnificationem facere infra unum mensem postquam
dampnum datum fuerit. Et elapso dicto mense dempnificatio
vel accusatio non admittatur nec recipi possit aliqua
de causa. Et quilibet qui aliquem accusaverit seu dempnificaverit
infra quindecim dies a die accusationis vel dempnificationis
prime computandos possit et valeat ipsam accusationem
vel dempnificationem retrahere vel remittere solvendo infra
dictum tempus curie pro dicta retractione vel remissione pro
quolibet accusato vel dempnificato de vinea, orto, alberto
vel prato denarios sex — et pro quolibet non accusato vel dempni-
ficato de aliis dampnis datis grossum unum. Qua retractione
vel remissione et solutione facta dictis officialibus super dicta
accusatione vel dempnificatione ulterius procedi non debeat
et si processum fuerit non valeat id quod fecerit ipso iure. Et idem
intelligatur quod dictum est in dempnificationibus camaldariorum
ad dominos sive possessores rerum in quibus dampnum datum fuerit
possint detrahere et remittere absque presentia vel voluntate
camaldariorum [illegible] unde ac si ipsimet domini dempnificationem
fecissent. Et predicta intelligantur de dictis factis et de
[illegible] non possint [illegible] et facte de accusatoribus
[illegible] infra octo dies post publicationem presentis statuti.
Et omnes solutiones et remunerationes
facte dicta occasione valeant et teneant sive retro
post publicationem presentis statuti infra dictum tempus legitimum ac si facte essent.

De custodibus celatis. — VI.

Item statuerunt et ordinaverunt quod domini potestates qui pro tempore
fuerint teneantur et debeant infra octo dies a die introitus
officii eorum dampnorum datorum eligere pro qualibet porta dicte civitatis
duos custodes celatos qui sint de dicta civitate quorum
nomina debeant esse in secreto et scribi debeant per cancellarium
dicte curie in quaterno. Et postquam electi fuerint per
dictos dominos potestates nullus possit mutari vel detrahi
vel per aliam formam eligi sed semper dicti custodes [illegible]

Voluntate omnium vel aliquis sic electus mutaret vel detraheret
et legitima causa fuerit quare debeat mutari vel detrahi cum causa
legitima poni possit debeat per dominum cancellarium [illegible]
dum tamen nullus forensis vel minor xxv. annis vel
famulus alicuius vel bailitor [illegible] possit eligi in custodem
predictum. et si electus fuerit non valeat ipsa electio ipso iure.
Qui custodes celati teneantur et debeant iurare et promittere
dicto officiali dampnorum datorum referre et denumptiare omnes
et singulos intrantes vel dampnum dantes [illegible] vel cum bestiis
in vineis ortis clausuris, bladis et aliis rebus in dicto mi[?]
liaria a civitate predicta. Et quod denumptiabunt dicti custodes
aliquam personam debeant dicere et declarare in eorum denumptiationibus
nomen illius quem denumptiat et rei in qua dederit dampnum dare
et vocabulum confines ipsius rei et modum et qualitatem dampni
dati et diem et horam, qua invenerit vel viderit dampnum dare
vel intrare aliqua loca vetita, ac etiam omnes testes quos
[illegible] predicta. Et si contra predictam formam aliquis denumptiat
fuerit dicta denumptiatio non valeat ipso iure. Et quod dicti
custodes tales denumptiabunt debeat dicto officiali dampnorum datorum
predicta omnia [illegible] custodes relata [illegible] et ipsum iurare de
novo [illegible] quod ita verum sit ut denumptiat. Et postea
super dicta denumptiatione procedatur. Et si confessata fuerit acto denumptiato
[illegible] in penis in statutis contentis. Et si non negata fuerit
examinet testes in denumptiatione contentis. quam si plene
[illegible] debeat dictus officialis dictum denumptiatum condempnare in penis
in statutis contentis. Si autem non probetur debeat denumptiatum
absolvere dum tamen [illegible] fiendo non [illegible]
nomine dicti custodis. et non possit dictus testis inductus esse
custos relatus [illegible] vel [illegible] custodis denumptiantis.
Et teneantur dicti custodes et quilibet eorum parere dicto officiali
dampnorum datorum in omnibus [illegible] ad suum officium
pertinentibus pena xx. solidorum [illegible] de facto [illegible]
[illegible] officiali exigendorum. Et si dicti custodes vel
aliquis ex eis dampnum alicui dederit puniatur in
duplo eius in quo alius puniretur. Et si quis aliquem
ex dictis custodibus celatis de falso accusaret non credatur
[illegible] nisi [illegible] falsitatis in [illegible]
de qua fuerit accusatus. nec etiam ad se defendendum [illegible]
[illegible]. Et si probatum fuerit ipsum falso aliquem
denumptiasse [illegible] xxv. libras [illegible] quam penam
si non solverit infra xv. dies a die condempnationis proxime
subsequentis [illegible] per civitatem et ad petronem
[illegible]. Et qui dictum custodem de falso accusaverit
et non probaverit solveat nomine pene C. solidos [illegible]
et [illegible] debeat dictus custos celatus medietatem condempnationis
[illegible] dicto denumptiationis [illegible]

Quod notarii dapnorum datorum et sua familia possit recercare
et rimare omnes qui vellent contra suo offitio exercendo. — vii.

Item statuerunt quod dictus notarius et eius familia possit et eis liceat
quando voluerit cum suo offitio exercendo rimari et rimare
facere homines et masculos et feminas in quolibet loco volunt
deferentes uvas vel amigdalas, vel alias res come
stibiles et ventas portari vel adduci contra formam statutorum
communitatis. Et teneatur diligenter ab illis quos invenerit
ferre vel portare aliquas eorum rerum unde tales
res portaret contra tertio vel iuramenti vel aliis le
gitimas gratiarum fita quod dicte teneatur veritate, et
si invenerit eos deliquisse condemnet contra tales inventos
et eos puniat secundum formam statuti, penam autem si invenerit
ipsos solvit dapnum dare in eorum inventis. Salvo quod
dumi imponat penas et pro denotatas in capitulo de omisse
non apartando se. Et qui non permisit se rimari puni
atur per dictum offitialem in xl solidis.

Quod laboratores conducti ad laborandum contra pretio non
possint apportare aliquid de bonis domini, a quo sunt
conducti. — viii.

Item statuimus et ordinamus quod nullus laborator qui sunt
ab alio conductus pro pretio possit apportare de eius viridi
aliquod vel palos et plantas vel fassia aliquod nec etiam uvas
etiam tempore vindemiarum sine licentia domini aut eius pena
et dapno xx solidos pro quolibet et qualibet vice de facto aufe
rendis per dictum offitialem dapnorum datorum a quolibet
contrafaciente.

De dapnum dantibus in vineis vel pergolis — viiii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod quisque personaliter
dapnum dederit in vineis alienis a festo sancti
usque ad festum sancti Francisci dicti tamen vinea in qua dapnum
dedisset non esset vindemmiata puniatur pro quolibet
et qualibet vice in x libris. Si vero dicto tempore
intraverit et dapnum non dederit puniatur in xl solidis.
Si vero quis personaliter dapnum dederit in vineis
alio tempore puniatur pro quolibet et qualibet vice in

.l. ß. d. Et si non intravit et dapnum non dederit dicto tempore puniatur
in xx. ß. d. Et si non dapnum datum fuerit in bestiis in dicto ter
nis a kalendis mensis aprilis usque ad kalendas mensis novembris. Et si quod
fuerit bos vaccha vel asinus asina, equus equa, mullus
vel mulla capra vel yrchus puniatur pro qualibet et qualibet
vice dominus sive custos ipsorum in alibus in .xl. ß. d. Et si non
fuerit porchus porcha qui dapnum dederit a kalendis
mensis augusti quousque vindemiata non fuit vendemiata pu
niatur pro qualibet et qualibet vice in xl. ß. Et si non dapnum
dederit a kalendis mensis aprilis usque ad kalendas mensis
augusti puniatur in xx. ß. d. Et si non fuit alia bestia
minuta puniatur pro qualibet et qualibet vice in .x. ß. d.
Et si non fuit anser gallus vel galina puniatur
pro qualibet et qualibet vice in duobus ß. d. Et si non dapnum
datum fuit aliis temporibus et fuit bos vaccha vel
alia bestia grossa puniatur pro qualibet et qualibet vice in
x. ß. d. Et si non fuit porchus porcha, ovis vel
alia bestia minuta puniatur in duobus solidis pro qualibet
et qualibet vice. Et si non dapnum datum fuerit pro pecudibus
exeuntibus extra vineam personaliter vel in bestiis puniatur
in media pena, quam puniretur si dapnum datum
fuisset in vineis.

Que intelligantur bestie grosse et minute in dapnis datis — x —

Item statuere et ordinavere quod in omnibus et singulis capitulis
dapnorum datorum in quibus fit mentio de bestiis grossis
vel minutis intelligantur et sint quantum ad dicta capitula
et ad penas in parte bestie grosse, equus equa mulus
mula item bos, vaccha, asinus asina, bufalus
bufala, capra, yrchus, porchus, porcha. Et minute
autem intelligantur et sint oves, castratus, agnee
et fetus dictarum animalium grossarum infra annum in dictis
et galine et alii pulli. Gallus et ganta non intelligantur
in statuto ubi aliter disponeretur.

De dapnum dantibus in canetis ortis saletis et albaretis — xi

Item statuerunt et ordinaverunt quod si quis presumpserit dapnum dedit
in caneto saleto albareto vel orto puniatur pro qualibet et
qualibet vice in v solidis denariorum. Et si non steterit et dapnum non
dederit puniatur in duobus solidis denariorum. Et si lo dapnum datum
fuerit cum bestiis grossis in orto sive saleto et albareto
primi anni vel in caneto a kalendis mensis aprilis usque ad
kalendas mensis julii dapnatur pro qualibet et qualibet vice
in xx solidis denariorum. Et si lo fuerit bestia minuta puniatur
pro qualibet et qualibet vice in duobus solidis denariorum. Et si non dapnum
datum fuerit cum bestiis grossis vel minutis in saleto
vel albareto maiore uno anno vel caneto aliis
temporibus quam predictis puniatur pro qualibet bestia grossa in
x solidis denariorum et pro qualibet bestia minuta in xii denariis.

Quod nulla mulier invita ducatur vel detineatur per
officiales dapnorum datorum — xii

Item statuerunt et ordinaverunt quod nulla mulier invita aliqua
occasione ordinamentorum et statutorum officiales dapnorum datorum
possit presumat duci vel detineri, sed debeat eius nomen scribere
et eam accusare secundum formam statutorum. Statuentes
quod qualibet mulier que recepta fuerit per dictos officiales
vel eorum notarios vel famulos aliquid facere contra statuta vel
ordinamenta predicta debeat eius nomen et pignora ad instantiam
dictorum officialium vel eorum notariorum vel famuli dicentis manifestare
et si contrafecerit in xl solidis denariorum pro qualibet et qualibet vice con-
demnetur.

De dapnum dantibus in terris bladatis et pratis — xiii

Item statuerunt et ordinaverunt quod si quis presumpserit dapnum dedit
in terris bladatis vel pratis si quis fecerit in metendo [illegible]
vel erbam puniatur in xl solidis denariorum. Et si lo calpistando
vel aliud dapnum dando puniatur in xx solidis denariorum. Et si
non dapnum datum fuerit in ipsis terris bladatis vel
bladis pratis cum bestiis grossis puniatur
qualibet bestia grossa et qualibet vice in x solidis denariorum. Salvo quod
porci, capre, muli ... puniantur in xl solidis pro ipsis
et qualibet vice. Et si non fuerit bestia minuta puniatur
pro qualibet et qualibet vice in duobus solidis denariorum. Et intelligantur esse
ke prata terre vetate signate per faciendo feni

De dampnum dantis in areis vel coltis, vel in blado triturato — xiiii

Item statuerunt et ordinaverunt quod si quis personaliter dampnum
dederit in areis vel coltis vel contra alienum bladum vel
leguminibus puniatur pro qualibet et qualibet vice in xx s. Si vero
dampnum fuerit datum cum bestiis grossis puniatur pro
qualibet vice et qualibet bestia grossa in x s. den. Et pro
qualibet bestia minuta et qualibet vice in ii s. den.
Si vero dampnum datum fuerit cum dictis bestiis minutis
in blado triturato sive non battuto puniatur in duplo.
Si vero dampnum datum fuerit in paleariis vel munitis
personaliter puniatur in xx s. den. Si cum bestiis pro qualibet
bestia grossa in v s. den. et pro qualibet bestia minuta
in xii den.

De dampnum dantibus in arboribus domesticis vel non domesticis — xv

Item statuerunt et ordinaverunt quod si quis personaliter dampnum dederit
in arboribus domesticis, videlicet ficis, amendolis, [illegible]
olivis, persicis, piris, malis, ceresiis, nespolis,
sorbis, [illegible], [illegible], [illegible] vel aliis arboribus
huiusmodi, incidendo, scindendo vel devastando ipsas
puniatur pro qualibet et qualibet vice in x libr. den. Si vero
ramum ipsius vel aliter devastaverit puniatur in xl s. den.
Si vero fructus dictarum arborum vel alicuius ipsarum collegerit
vel devastaverit puniatur pro qualibet et qualibet vice in xx s.
den. Si vero dampnum datum fuerit in aliqua dictarum arborum
cum bestiis corrodendo vel devastando aliquam dictarum arborum
vel fructus ipsarum puniatur pro qualibet bestia grossa
in quinque s. et pro qualibet bestia minuta in duobus s. den.
Si vero quis dampnum personaliter dederit in arboribus non domesticis
incidendo vel devastando in toto puniatur pro qualibet
et qualibet vice in x s. den. Si vero inciderit vel devastaverit
in parte vel aliter dampnum dederit in dictis arboribus
vel fructibus ipsarum puniatur pro qualibet et qualibet vice in xx s.
den. Si vero dampnum datum fuerit in dictis arboribus
vel aliqua ipsarum vel fructibus ipsarum cum bestiis puniatur
pro qualibet bestia grossa in ii s. den. et pro qualibet bestia
minuta in xii den.

175v

Die xxviii. Aprilis. Mathias petri martini ... contra campione ...
...
...
campione ... dimitti ... penam ...

De dapnum dantibus in siluis et nemoribus — xvi.

Item statuerunt et ordinauerunt quod si quis persona dapnum
dederit in siluis uel nemoribus incidendo uel
aliter deuastando uel ligna asportando puniatur
in xl. s. pro qualibet et qualibet uice. Si uero dapnum
datum fuerit cum bestiis puniatur pro qualibet bestia
grossa in ii. s. Et pro qualibet bestia minuta
et pro qualibet uice in ... d.

De dapnum dantibus in maggiaticis stoppis uel sodis — xvii

Item statuerunt et ordinauerunt quod si quis intrauerit uel
dapnum dederit personaliter in aliqua terra maggiaticha
uel stoppia aut soda puniatur pro qualibet et qualibet
uice in xx. s. den. Si uero cum bestiis pro qualibet
bestia grossa in duobus s. den. et pro minuta non pu-
niatur pro qualibet et qualibet uice in ... d. Et
in casibus predictis procedi non possit nisi tantum
per accusatorem.

De dapnum dantibus in sepibus — xviii

Item statuerunt et ordinauerunt quod si quis dapnum
dederit in sepibus uel destruxerit uel deuastauerit sepes
alicuius domus uel clausure orti uel uinearum
puniatur in ... s. den. Si uero sepem
uel deuastauerit uel dapnum dederit in sepibus
alterius puniatur in xl. s. den. Si uero dapnum
datum fuerit cum bestiis in sepibus domus orti uel
viridarii uel clausure si quis destruxerit bestia
grossa puniatur pro qualibet et qualibet vice

... ...

in quolibet sol. et pro bestia minuta i d. Si vero dampnum datum fuerit
per dictas bestias in aliis seminibus puniatur pro qualibet bestia grossa i d.
et pro qualibet bestia minuta ob. d.

De destruentibus pratolos et cancellos — xviiii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod quicumque pratolum vel cancellum
evulserit vel destruxerit sive de suo statu extraxerit et ubi erunt
tribolle apponent puniatur pro qualibet et qualibet vice in C sol.
d.

De incendiis et vastamentis — XX.

Item statuerunt et ordinaverunt quod si quis incendium vel vastamentum
fecerit in bladis messis vel non messis, vineis vel arboribus
vel aliis rebus consimilibus similibus. Et dampnum datum ex dicto incendio
vel vastamento fuerit a C s. et infra puniatur in x libr. d.
Si vero dampnum ex dicto incendio vel vastamento fuerit a C s.
d. usque in x libr. puniatur in xxv libr. Et vastamentum
non intelligatur nisi dampnum datum fuerit a C s. d.

De canibus tenendis ligatis vel dampnum dantibus. — XXI.

Item statuerunt et ordinaverunt quod quicumque canes haberet in territorio
castri debeat ipsos a die xv. mensis augusti usque ad festum
nisi vindemie ipsos tenere ligatos. Et qui fecerit contra puniatur
in xx s. d. pro quolibet cane et qualibet vice. Si vero dampnum dederit
aliquis canis dicto tempore in aliqua vinea et dampnum habet dominus
dicti canis pro quolibet et qualibet vice in xx s. d. Et de predictis
credatur sacramento denunciantis vel accusantis.

De probationibus que sufficiant in dampnis datis — XXII.

Item statuerunt et ordinaverunt quod in omnibus et singulis capitulis
dampnorum datorum statuatur et credatur de introitu et dampno
dato, et quod recepit illius cui dictum fuerit ad penam cum sacra-
mento domini rei, filii, famuli, laboratoris, affictuarii [illegible]
tutoris, mercatoris [illegible] accusantis [tis]
vel [illegible] absentie, Et de extimatione dampni dati [usque]
usque ad v s. d. Ab inde ultra de extimatione dampni [uz cre-]
datur sacramento alicuius [illegible] cum uno teste bone [fame]
[illegible] quod si aliquis [illegible] accusaret.

175

176v

vel denumptiaret debeat probare suam denumptiationem vel
accusationem per iuramentum et uno teste fide digno. Si vero accusatus
vel denumptiatus de aliquo dapno dato predicto vel eius bestiis
diceret dictam accusationem vel denumptiam non veram et male fore dictam
non dedisse, et legitime probaverit absolvatur. Et accusans
vel denumptians condempnetur in eadem pena in qua veniret
condempnandus accusatus vel denumptiatus et in expensis
legitimis. Si vero diceret dapnum datum non esse, officialis
ad petitionem dicti accusati vel denumptiati teneatur et debeat
ire vel mictere ad videndum locum in quo dicitur dapnum esse datum.
Et si reperiret dapnum datum esse faciat illud emendari iusta
extimationem et condempnet dictum accusatum vel denumptiatum
secundum formam statuti. Alioquin absolvat accusatum vel denump-
tiatum et condempnet accusatorem in eadem pena qua condempnari
debebat accusatus.

De emendatione dapnorum datorum. — xxii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod omnibus et singulis casibus et capitulis
dapnorum datorum debeant dapnum dantes predicti vel
eorum bestie emendare dapnum datum dapnum passo in duplum
extimationis eius quod fuit dapnum datum, quam extima-
tionem dupli dictus officialis dapnorum datorum teneatur et
debeat facere solvere et satisfacere dapnum passo ad petitionem
ipsius captis pignoribus detentione personarum et aliis remediis
remediis oportunis. Et si dictus officialis negligens
fuerit in predictis teneatur de suo solvere tempore sindicatus.
Statuerunt insuper quod pecorarii pastores seu famuli
ducentes vel custodientes bestias nichil debeant puniri
in xx s. d. pro quolibet et qualibet vice, non obstante quod
dominus puniatur pro dapno quod darent bestie quas tenerent
custodire. Et si aliquis bestie fuerint inventes denump-
tiate vel accusate de dapno dato et dictum dapnum datum
fuerit absque custodia pastoris tunc condempnetur dominus dictarum
bestiarum in duplici eo quo pro dapno veniret condempnandus si dapnum
dedissent sub custodia pastoris.

Nota quod quando aliquis bestie fecerint dictum dapnum datum sine custodia pastoris dominus earum est condempnandus in duplo eius quod condempnaretur si essent cum custodia.

De duplicatione pene pro dapnis datis. — xxiii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod omnibus et singulis pena
dapnorum datorum duplicetur si dapnum datum de nocte.
Et intelligatur nocte, dapnum datum ab occasu solis
usque ad ortum solis dici sequentis. Et si forensis fuerit

Vacat

dapnum dantibus. et non intelligatur forensis ille qui familiariter
habitaverit in dicta Civitate vel eius burgis quoad predicta.

De uvis non apportandis sine licentia et quando sit licitum vendemiare — XXVI.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nulla persona audeat vel pre
sumat apportare ad Civitatem uvas maturas vel
agrestas sine expressa licentia et appodixia dominorum potestatis et di
ctorum officialium dapnorum datorum subscripta manu notarii dictorum
dominorum potestatis et ipsorum officialium dapnorum datorum vel sui notarii
Et qui contrafecerit solvat nomine pene pro quolibet racemo
Et quod nullus extra licentiam vel appodixiam possit apportare
uvas maturas vel acerbas de vineis vel possessionibus
alicuius sine licentia domini pena contrafacienti X solidos pro quolibet
racemo. Statuentes quod nulli liceat [illegible] vel
sine apportare ad dictam Civitatem castellas agrestas
ipsa vel [illegible] et qui contrafecerit solvat nomine pene
decem librarum. Ordinantes insuper quod nullus liceat
suas vineas vendemiare usque in medietate mensis
Septembris ultra. Et qui contrafecerit vendemiando ante
dictum tempus puniatur in C solidis pro dictis.

De invenientes bestias dapnum dare possint
impune capere et retinere. — XXVII.

Item statuerunt et ordinaverunt quod officiales dapnorum datorum
et eorum notarii et familia possint et valeant sacramento et etiam
teneantur omnes bestias quas invenerint in vineis
ortis clausuris et jardinis, salectis, albaretis
silvis buschis pratis et aliis terris sive campis
bladatis dapnum dare capere et ducere et adsignare
camerario Comunis qui camerarius debeat facere illas
detineri et custodiri et non relaxari nisi primo
pro dictis bestiis fuerit soluta pena in statuto contenta. Salvo
quod si dicte bestie dicti illius cuius est possessio in qua invente
fuerint dapnum dare vel laboratoris, quod tunc ad
penam non teneatur. Et nulli sit permissum
accusare per formam statuti. Et liceat bestias que ad
inventi in suo vel domini sui vel patroni sui terras
vel campis dapnum dare pro tutore capere et tene

et ea die ul sequenti ducere presentare offitialibus damnorum
datorum sine pena et banno. Et si contra fuerit
puniatur de facto in xl s. pro qualibet et qualibet uice
quas bestias presentatas debeant stare [illegible] offitiales
dicto camerario assignare. qui camerarius debeat
eas custodiri facere [illegible] et non relapsare ut [illegible]
c. Et si fuerint Galline galli ul anseres quas
que iuenerit in suis possessionibus damnum dare possit
et ei liceat ipsum [illegible] occidere, dum tamen non conuertat
in suam utilitatem. Et qui iuenerit dictas bestias grossas
ul minutas damnum dare stetur et credatur sacra-
mento iuuenientis.

De capitulis damnum dantes ——— xxviii.

Item statuerunt et ordinauerunt quod quicumque qui possit
accusare de aliquo damno dato secundum formam statuti
liceat auctoritate huius capituli quod quicumque persona
iuenerit damnum dare in aliqua re de qua
possit accusare stetur et credatur [illegible]
offitiales et notarios ul ducere familiarem eorum ipsum
liceat [illegible] damnum dantes [illegible] parte. Et eidem auferre
[illegible] ul alios pannos. Et detinere quousque de damno fuerit [illegible] satisfactum sine
pena et banno. Et quod dicti offitiales damnorum datorum et eorum notarii [illegible] [illegible] possit quod debet damnum passus dare formam statutorum. Saluo [illegible] debeat ponere [illegible] pena [illegible] relapsare [illegible].

Quod subripientes uuas poma ligna palos
et paleas non possint accusari de furto. ——— xxx.

Item statuerunt et ordinauerunt quod subripientes uuas
ficum et alios pomorum paleas lignorum et palos
de [illegible] puniatur secundum formam capitulorum positorum
de damnis datis, et non pro furto si [illegible]
subripiente in aliqua [illegible] fuerit [illegible]
ualoris [illegible] [illegible]. Si [illegible] fuerit ma-
ioris extimationis possit [illegible] de [illegible]
furto puniri.

De facientibus non permittentibus se capi et qui uerum nomen non dicentibus ——— xxviiii.

[illegible] et ordinauerunt quod si aliquis fuerit inuentus damnum dare per dictos offitiales damnorum datorum ul eorum notarios ul famil-
liares qui de dicto damno dato possent accusare et fuerit captus et non permiserit se duci in forciam [illegible] quod dicti offi-
[illegible] debeant dictum talem non permittentem se duci [illegible] xl lib. [illegible] Et si de talibus [illegible] inuentus [illegible]
[illegible] fuerit [illegible] dictis offitialibus notariis [illegible] puniatur in c s. [illegible] Et si talis se [illegible] nomen [illegible]
[illegible] dixerit [illegible] puniatur pro qualibet et qualibet uice in xl s.
[illegible] puniatur in xl s. [illegible] Et in predictis et qualibet predictorum stetur et credatur relationi dictorum offitialium [illegible]
[illegible] sacramento.

De brillatoribus et venatoribus — xxxi

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus aucupator venator vel brillandi equester vel pedester possit intrare vineas clausas vel ortos [illegible]. Et si contra fecerit puniatur ut alii intrantes vel dampnum dantes in dictis rebus.

De penis et condempnationibus exigendis — xxxii

Item statuerunt et ordinaverunt quod dicti officiales dampnorum datorum possint teneantur et debeant dictas penas bannorum et condempnationes que fuerint tempore sui officii exigere ab illis delinquentibus vel condempnatis. Et solvi et dari facere camere comunis ut debebant in toto [illegible] aliqua solempnitate iuris per captionem pignorum detemptionem personarum et alia remedia opportuna. Et talis exactionem facere teneantur et possint contra delinquentes vel condempnatos si contingat fieri et etiam contra filios contra patrem matrem fratres si [illegible] tutorem vel curatorem bonorum [illegible] pupilli vel adulti [illegible] dominum seu patronum [illegible] famulos vel pastores seu custodes [illegible] ad solutionem penarum vel condempnationum [illegible]. Stantibus [illegible] vel condempnatis [illegible] dampno dato. Et penam non solverit infra xv dies [illegible] portam [illegible] ibi [illegible].

Quod officiales dampnorum datorum teneantur omni suo tempore delinquentes et condempnata sui officii in scriptis fore reducere — xxxiii

Item statuerunt et ordinaverunt quod dicti officiales dampnorum datorum reducere [illegible] publice [illegible] ordinamenta [illegible] sui officii delinquentes et [illegible] denarios que ab eis exegerint et solverint.

178v

fecerit causam dicendi, et causas quare cogit eos
ad solvendum, ut sui offitii possit reddere rationem
et fieri si cognoverit fraudem in suo offitio ut est
iustitia aliqua persona gravaverit. Et non possit
dicti offitiales absolvi tempore sui sindicatus nisi re-
fecerint dampna.

De pena offitialis dapnorum datorum ad nostrum vel semel
fraudem vel baractariam commiserit in suo offitio — xxxiiii.

Item statuerunt et ordinaverunt quod si dicti offitiales dapnorum
datorum fraude vel baractaria aliqua commiserint
in suo offitio absolvendo vel aliter mutigando penas contra
delinquentes contra eorum ordinationem vel statuta existant
contra formam ordinamentorum sui offitii, vel non ducendo
ad curiam delinquentes secundum formam statutorum, vel non
puniendo. Item in aliquam rem vel fraudem gravem
recipiendo per se vel alium, directe vel per oblicum, ad
dispensandum pro qualibet vice in C libras et per sindi-
catorem. Si non fuerit ad notitiam, quam per aliquam aliquid
predictorum commiserit in L libras et simul condempnetur.
Si non fuerit famulus in XXV libras et similiter
puniatur pro quolibet et qualibet vice. Et predicti
notarii et famuli teneantur dicto notario dapnorum datorum.
Et quilibet possit predictos predicta committere vel
aliquid predictorum decipiare, accusare. Et habeat
medietatem banni.

Quod quilibet possit deferre ad civitatem fructus
et ligna de possessionibus suis per se vel alium — xxxv.

Item statuerunt et ordinaverunt quod liceat unicuique
impune deferre vel deferri facere a possessionibus suis
fructus, poma, ligna, uvas et [illegible] sint [illegible]
[illegible] de quibus fructus statuti [illegible] dummodo dictos
fructus, poma vel ligna aportet de suis possessionibus

et probet per sacramentum suum vel famuli sive famule
vel laboratoris vel per duos in quibus talis vel illos ad
possessionem suam. Et quilibet habeat possessionem. Et dominus fructus
pomorum vel ligna apportare ad suas possessiones. Et
predicta observent ad que nostri famulias tenentur et debeant
diligenter inquirere de predictis veritatem.

De licentia non concedenda. ———————————— XXXVI.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus possit vel valeat
concedere licentiam alicui intrandi in possessionibus alicuius
hominis salvatici, orti, plantati vel aliorum possessionum
bladatarum. Et si data fuerit non valeat ipsam ullo modo.
Et taliter intrantes cum suis bestiis vel accipientes
inde possit et debeat puniri, ac si dicta licentia
non fuisset data. Ita aliis autem possessionibus predictis
possit quilibet licentiam dare intrandi personaliter
tantum cum bestiis vero ad se pertinentem. Et si licentia
eo quod dederit sacramento credatur. Statuerunt quod
quilibet possit mittere et ponere duos famulos et
famulas et alios quos voluerit ad vineas suas
et ad alias suas possessiones. Et intelligantur
dominicalibus vicinalibus et aliis de quibus eo quod miserit
vel dixerit sacramento credatur. Et hoc capitulum
vaporat.

Quod quilibet contatinus debeat tenere unam
tabulam orti ———————————— XXXVII

Item statuerunt et ordinaverunt quod quilibet contatinus
vel habitans comitatus debeat facere et tenere in suo
laborerio ad minus unam tabulam orti. Et quod non
fuerit observaverit puniatur in XX solidis. Et hoc
capitulum vaporat per unam vicem officium dicti officia-
lis.

Quod forenses non ducant bestias ad pasturandum — xxxvij

Item statuerunt et ordinaverunt quod nulla persona que non
sit habitatrix Civitatis vel Comitatus Castelli possit
vel debeat emere herbas terre [illegible] ad pasturandum in
Comitatu dicte Civitatis boves pecudes capras
porcos vel aliqua alia animalia. Et qui contrafecerit puniatur
pro qualibet bestia grossa et qualibet vice in x. solidis denariorum. Et
pro qualibet bestia minuta et qualibet vice qua contrafecerit
in quinque solidis denariorum. Exceptis [illegible]
mercatoribus forensibus cum bestiis venientibus per
comitatum vel districtum Castelli morantibus ad plus
per duos dies. venientibus ad forum Civitatis
Castelli qui in veniendo et redeundo possint dictas bestias
libere pasturare. Et nullus homo vel
comitatinus vel habitans in dicta Civitate vel Comitatu
committat fraudem in predictis faciendo bestias forensium
suas pena x. librarum denariorum. Et dicta fraus probari
possit per unum testem. Et quod quilibet Sindicus et
[illegible] Baiulus teneatur et debeat tales
forenses venientes ad pasturandum in dictis
[illegible] et eorum territoriis et villis denunti-
are et referre dicto officiali [illegible] datum
pena xx. solidorum denariorum de facto auferenda dictis
Sindicis et Baiulis predictis.

Quot pecudes et capre teneri possint in Comitatu — xxxviij

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus homo vel persona
[illegible] vel alicunde habitans dicte Civitatis vel
Comitatus possit audeat vel presumat tenere aut
tenere facere in aliquo castro vel villa dicte Civitatis
ultra C. pecudes montones vel castrones. Et quod
nullus in [illegible] villa [illegible] Civitatis possit tenere
ultra quinquaginta pecudes castrones vel montones
Et ipsa [illegible] ultra xxv pecu-
des montones aut castrones. Et quod nulla

p(er) in d(ic)ta civitate vel p(ro)p(e) d(ic)tam civitatem p(er) duo miliaria
possit audeat vel p(re)sumat retinere ult(ra) duas capras
[illegible] vel irchos. Et ult(ra) quattuor miliaria p(ro)pe d(ic)tam civi-
tate(m) [illegible] tres capras vel irchos. Et s(i) [illegible]
[illegible] contrafecerit [illegible]. Et q(ui) contrafecerit
i(n) p(re)d(ic)tis seu aliq(uo) p(re)dictor(um) puniat(ur) i(n) x s(olidis) p(ro) qualibet capra
et quolibet ircho, et i(n) quinque s(olidis) p(ro) q(ua)libet pecude
castrone vel motone (et) q(ua)libet vice, et aliq(ui)s [illegible]
[illegible] d(ic)tam formam vel [illegible] accusat(ur) d(ic)tas vel denump-
tiat eas. Et nullus pastor possit tenere vel
custodire d(ic)tas bestias vel capras ad pasturandu(m)
ult(ra) d(ic)tum numer(um) i(n) d(ic)tos t(er)minos. Et q(ui) contrafecerit puniat(ur)
i(n) d(ic)ta pena. Et q(uod) q(ui)libet tenens d(ic)tas bestias sic ut d(ic)tum
beccharius teneatur eas q(ua)libet sero reducere [illegible]
[illegible] i(n) civitate(m). Et si fuerit alias extra teneat(ur) eas
reducere i(n)tra domos seu clausuras q(ua)libet sero. Ita q(uod) vi-
neas vel clausuras no(n) intret usq(ue) ad [illegible] sub
pena quinq(ue) s(olidorum) d(enariorum) p(ro) qualibet bestia. Liceat tamen becchariis
de mensib(us) iulii augusti septembr(is) et octobr(is) retinere cap(ras)
et irchos quas voluerint p(ro) macellando tantu(m) (et) no(n) alias.
Et si contrafecerint puniatur i(n) penis i(n) quib(us) punirentur alii
tenentes d(ic)tas capras. In sup(er) ordinatum e(st) q(uod) liceat beccha-
riis retinere i(n) d(ic)ta civitate [illegible] quinquaginta [illegible] voluerint
p(ro) q(ua)libet usq(ue) i(n) C capita int(er) pecudes no(n) lactantes ca-
strones sive motones causa macellandi [illegible]
[illegible] xxv pecudib(us) lactantib(us) et capris [illegible]
q(uo)s (et) quas licite retinere p(er) forma(m) p(re)sentis capituli. Du(m) modo eas
reducant q(ua)libet sero i(n) civitate [illegible]. Et qui
contrafecerit puniatur i(n) penis s(upra) declaratis. Et nullus
pastor qui custodiret vel teneret d(ic)tas bestias ad pastu-
randu(m) p(ro) aliquo macellario possit tenere vel custodire
ult(ra) d(ic)tum numer(um) C bestiarum. Et q(ui) contrafecerit puniatur
i(n) x s(olidis) d(enariorum) p(ro) q(ua)libet (et) qualib(et) vice. Et de p(re)dictis [illegible]
et singulis [illegible] castror(um) (et) villar(um) teneantur (et)
debeant denumptiare [illegible] pena. Et etiam q(ui)libet
alius possit accusare (et) denumptiare et habeat duos
s(olidos) p(ro) q(ua)libet libra [illegible] effectualiter
venerit i(n) co(mmun)i. Et [illegible] officio
teneat(ur) (et) debeat inquirere [illegible] diligenter. Et

180v

reptos culpabiles punire in penis supradictis. Sta
tuentes quod [illegible] in [illegible] dictis quibus [illegible]
[illegible] [illegible] dissimulet sed [illegible] [illegible]

de porcis non tenendis in Civitate et domum — xl.

Item Statuimus et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat
tenere in dicta Civitate et domum aliquem porchum vel porcham
pena xx. s. [illegible] pro quolibet et qualibet vice [illegible] in [illegible]
[illegible] porchum vel porcham et domum. Et nulli
liceat in Civitate [illegible] in domo vel et domum tenere
scrofas filiatrices vel verres. Et qui contrafecerit [illegible]
in x. s. [illegible] pro quolibet et qualibet vice. Salvo quod [illegible] duceret
seu duci faceret de et Civitate aliquem porchum vel
porcham scrofam vel verrem causa occidendi possit tenere et
domum [illegible] [illegible] dicta die. Et quilibet rector et officiales
dicte Civitatis possit inquirere de predictis et repertos culpa
biles de facto punire in pena predicta. Et quilibet possit
accusare et denuntiare et habeat medietatem banni et nomen
eius teneatur in secreto. Et predicta non vendicent locum
tempore guerre vel adventus alicuius compagne et dicta guerra
durante vel [illegible] [illegible] in [illegible] dicte Civitatis.
Insuper Statuerunt quod nullus [illegible] civis [illegible] vel forensis
audeat vel presumat tenere in dicta Civitate aliquem
porchum vel porchos sub nomine vel colore quod sint porci
Sancti Antonii sub dicta pena. Et quilibet possit tales
porchos capere et in suam utilitatem convertere sine alia pena.
Et officiales dicte [illegible] et quilibet alius officialis dicti
[illegible] possit eos capere vendere [illegible] [illegible]. Et [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quartam partem. Et [illegible] ob reverentiam
beati Antonii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenebatur
et debeat in festo beati Antonii [illegible] anno de mense
Januarii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sancti Antonii. [illegible]

Item statuer(unt) et ordinaver(unt) quod dicti officiales dampnorum dator(um)
teneant et debeant [illegible] dicti mense aprilis et maii facere
ampliari ornari singulas vias publicas et stratas re-
gales et vias vicinales taliter quod qualibet strata regalis
sit ad minus ampla xxv pedibus. Et via publica
ad minus xii pedibus. Et via vicinalis sit ad minus
ampla vi pedibus, mictendo fossis ubi fuerit necesse
et ponendo bonis lapidibus, scheda et calcinario sicut
viderint expedire, pretiis tracturis et laboratoribus cau(sa) con-
structionis dictis viis vicinalibus et publicis et stratis rega-
libus ubi expensa esset parva. Si vero aut expensa requi-
reret magna, debeant facere reactari in certa [illegible] et [illegible]-
ari expensis villarum illius partis sub deliberatione et deter-
minatione duorum bonorum virorum qui debeant eligi et
poni ad predicta pro duos priores populi qui pro tempore fuerint
et consilio xxiiii. Et quod ad dispositionem dictorum officialium
dampnorum datorum dicti priores et consilium xxiiii teneantur
et debeant eligere et nominare duos bonos viros pro qualibet
porta in salario statuendo pro eos. Item quod ville
Corteuecchie, Pisciani, Spoliani, de Monte Mote,
de Campo, de Castello, de Tagliano, de Fonte Maiure,
de Cugnano [illegible] teneantur et debeant ad reacta-
tionem strate qua itur Antenum ab Ecclesia S. Caterine
usque ad pontem de Mingone. Et ad reactationem aliarum
stratarum suorum portarum sint absoluti. Et etiam ad
reactationem dicte strate teneatur homines villarum [illegible]
habitantes citra Tiberim, visis dictis stratis, sub distribu-
tione et distinctione dictorum officialium dampnorum datorum. Item
quod dicti notarii teneantur et debeant facere fieri claviculas
per vias et stratas in bonis lapidibus, per quas labatur
aqua, ad hoc ut dictas stratas aqua deturpare non
possit. Statuerunt etiam quod si aliquis voluerit extendere aliquo
vellum possit illud facere, dum modo per terram suis importat
alta [illegible] eque bona in consensu dictorum officialium dampnorum
datorum et dictorum bonorum virorum dicte porte. Et quod predicti
officiales dampnorum datorum et dicti boni viri illius porte
qui electi fuerint ut dictum est habeant arbitrium proponendi
omnibus Civitatis et comitatus ad quos pertinet reactatio

181v

stratarum et viarum predictarum. Et imponere penas et penam usque
quantitatem xx s. den. Et ipsi homines teneantur obedire dictis
offitialibus sub dicta pena. Et ipsi dicti offitiales una cum
dictis viis talis partis possint teneantur et debeant
omnes stratas regales totius partis et vias vicinales
ubi indigent dirizzatura dirizzare et dirizzari facere
per tres quatuor expensis eorum quibus est utile. Et
si aliqua pars strate vel vie ampliaretur quando
vel aliqua pars terre per qua dirizzaretur aplicaretur
terre quantum ex alia parte, cuius talis terra applicaretur
teneatur et debeat emere dictam partem applicatam iusta
extimatione suum declaratione ipsorum offitialium et secundum
extimationem predictam hominum solvat. Et strate regales
intelligantur strata qua itur versus Clusium. Et strata
qua itur versus Eugubium. Et strata qua itur
versus Aretium. Et strata qua itur usque Cortonam
Et strata qua itur usque Burgum Sancti Sepulcri. Et
strata qua itur usque Asisium. Et latitudo predicta
xxv pedum debeat esse usque ad duo miliaria. Et
dicti offitiales teneantur et debeant facere reactari pontes
et fontes ubicumque in comitatu reperiantur ad expensas
cuiuscumque petentis

Rubrice statutorum super dapnis datis.

De offitio offitialis seu notarii dapnorum datorum — i.
De modo procedendi super dapnis datis — ii.
Que persone possint accusare vel accusari de dapnis datis — iii.
De offitio Gualdariorum — iiii.
Infra quantum tempus quis possit accusare vel denuptiare et accusationem vel denuptiationem detrahere — v.
De custodibus celatis — vi.
Quod notarius dapnorum datorum et sue familie possit rimare omnes quos voluerint pro suo offitio gerendo — vii.
Quod laboratores conducti ad laborandum pro pretio non possint apportare aliquid de bonis domini conducentis — viii.
De dapnum dantibus in vineis et pergulis — viiii.
Que intelligantur bestie grosse et que minute in dapnis datis — x.
De dapnum dantibus in canetis, ortis, salectis et albaretis — xi.
Quod nulla mulier in vites ducatur vel detineatur pro offitio dapnorum datorum — xii.
De dapnum dantibus in terris bladatis et pratis — xiii.
De dapnum dantibus in Metis vel coltis vel bladis terrulatis — xiiii.
De dapnum dantibus in arboribus domesticis vel non domesticis — xv.
De dapnum dantibus in Silvis et Nemoribus — xvi.
De dapnum dantibus in Magiatichis stoppis vel Sodis — xvii.
De dapnum dantibus in Sepibus — xviii.
De destruentibus palos vel cancellos — xviiii.
De incendiis et vastantibus — xx.
De canibus tenendis ligatis vel dapnum dantibus — xxi

182v

De pactionibus que fiunt in dapnis datis. —— xxiij.

De emendatione dapnorum datorum —— xxiiij.

De duplicatione penarum in dapnis datis —— xxv.

De vineis non vendemiandis sine licentia et quando sit licitum vendemiare —— xxvj.

Quod invenientes bestias dapnum dare possint eas impune capere et tenere —— xxvij.

De capientibus dapnum dantes. —— xxviij.

De fugientibus et non permittentibus se tenari et non dicentibus eorum nomen verum —— xxviiij.

Quod surripientes uvas, pom(a), ligna, palos et paleas non possint accusari de furto —— xxx.

De uccellatoribus et venatoribus —— xxxj.

De penis et condempnationibus exigendis. —— xxxij.

Quod offitiales dapnorum datorum teneantur eos suo tempore delinquentes secundum statuta sua in publicam formam reducere. —— xxxiij.

De pena offitialis dapnorum datorum cum notario vel familia fraudem vel barattariam committentis in suo offitio. —— xxxiiij.

Quod quilibet possit deferre ad civitatem fructus, lignum de suis possessionibus per se vel per alium —— xxxv.

De licentia non concedenda. —— xxxvj.

Quod quilibet comitatinus debeat habere unam tab(ulam) orti. —— xxxvij.

Quod forenses non ducant bestias ad pascurandum —— xxxviij.

Quot pecudes et capre teneri possint in comitatu. —— xxxviiij.

De porcis non tenendis in civitate extra domum. —— xl.

De statutis et iuribus ampliandis et manutenendis. —— xlj.

Statuta et ordinamenta [illegible]

De perlis et lapidibus pretiosis non portandis — i

In primis statuerunt et ordinaverunt quod nulla mulier cuiuscumque
status et conditionis existeret in civitatem vel comitatum
castelli in domo vel ex domum in aliquibus vestimentis [illegible]
vel in capite possit vel debeat portare vel ferre aliquas
perlas vel aliquos lapides pretiosos preter quam in anulis.
Et qui contrafecerit puniatur in xx libris den. pro qualibet muliere
et qualibet vice

De botonaturis et [illegible] non portandis — ii

Item statuerunt et ordinaverunt quod nulla mulier cuiuscumque
conditionis et status fuerit per dictam civitatem vel comitatum
in domo vel ex domum ~~audeat vel presumat portare in~~
~~aliquibus suis vestibus caputeis vel capellinis aliqua~~
~~fregiatura auri~~ ferat vel portet aliquam centuram
in qua sit aurum vel argentum in smaltis vel sine
quod sit maioris ponderis [illegible] unciarum. Et qui contrafecerit
puniatur in C sol. den. pro qualibet et qualibet vice. Nec etiam
possit vel debeat portare vel deferre in aliquibus
vestimentis botones auri vel argenti nisi usque in
[illegible] [illegible] unciarum pro qualibet robba. ~~Et qui contrafecerit~~
in dicta pena similiter puniatur.

De fregiaturis non portandis — iii

Item statuerunt et ordinaverunt quod nulla mulier cuiuscumque
conditionis et status fuerit per dictam civitatem vel comitatum
in domo vel ex domum audeat vel presumat portare
in aliquibus suis vestibus caputeis vel capellinis aliquam
fregiaturam auream vel argenteam de fregiis aureis
vel argenteis sub pena C sol. den. pro qualibet et qualibet vice
qua contrafecerit. Salvo quod possit portare ad collarium et in ma-
nicis [illegible] [illegible] [illegible] de auro vel argento [illegible]
ad iiii[or] cappias et no[n] ult[ra]

182v

183v

De vestibus caputeis capellinis et stallis non portandis — iiij

Item statuerunt et ordinaverunt quod nulla mulier cuiuscumque sit
status vel conditionis in civitate vel comitatu in domo vel
extra portet vel ferat aliquod vestimentum caputeum
vel capellinam de serico mixto vel simplici, vel de
aliquo panno in quo sint intexta aurum vel argentum
in toto vel in parte pena C s. pro quolibet et qualibet
vice qua contrafecerit. Et praecipue aliquas tunicas [?] de
sindone foderaturas cendadi vel drappi cen-
dadi et omnes alias vestes de ciambellotto [?] vel
suriano. Insuper statuerunt quod nulli mulieri li-
ceat in civitate vel comitatu in domo vel extra portare
aliquod vestimentum, caputeum vel capellinam in quibus
sit aliqua stalla seu aliquae litterae vel figurae
arborum fructuum florum frondium vel aliquid aliud aliis [?]
seu similitudines animalium vel hominum picta sculpta
vel contexta supra posita vel signata vel infixa sub
pena C s. pro quolibet et qualibet vice qua contrafecerit
auferenda. Salvo quod portare possit vestimenta
caputeos vel capellinas de panno laneo laborato
in litteris vel aliis figuris sericis vel non laborata [?]
dum tamen caputeum vel capellinam ferat vel portet
sine aliquibus frangiis vel aliis ornamentis. Et
possit quaelibet mulier portare burstias de serico
[illegible] ramatas de auro vel argento.

De coronis et ghirlandis non portandis — v

Item quod nulla mulier cuiuscumque sit status [illegible] civitatis
vel comitatus in domo vel extra portet vel ferat aliquam
coronam vel ghirlandam vel frangiale quae sit maioris
valoris et extimationis duorum florenorum auri. Et qui contrafecerit
puniatur pro quolibet et qualibet vice in C s. d.

De Anulis et Cerutecis non portandis — vj.

Item quod nulla Mulier possit vel debeat portare per dictam Civitatem
vel Comitatum in domo vel extra in manu digito vel in digitis ultra
duos anulos aureos vel argenteos valoris et extimationis ad
plus sex flor. auri inter ambos et non ultra. Et que contra
fecerit puniatur pro qualibet et qualibet vice in centum soldis.
Et quod nullus vir in disponsatione possit dare vel mictere ultra
dictos duos anulos sub dicta pena, Nec etiam possit vel debeat
aliqua mulier portare vel deferre in domo vel extra domum per
Civitatem vel Comitatum Castelli aliquas Cerutecas ubi sit
aurum vel argentum perla vel lapis pretiosus ad dictam penam.

De Iocalibus non mictendis — vij.

Item quod nullus Sponsus seu vir vel aliqua persona mictat
seu micti faciat particulariter vel divisim vel quod alia persona
portet ad Sponsam vel uxorem nisi per otto dies ante quam ducatur
ad maritum seu ad domum viri vel sponsi aliqua iocalia
vel res sub pena decem libr. den. tam mictenti quam recipienti.

De donationibus prohibitis — viij.

Item quod nulla Mulier vel aliqua alia persona pro ea cuius sponsa fuerit
det donet vel concedat, aut dare concedi vel fieri faciant viris
in domus vel pro domus dari vel donari consuetis quando vadit ad
maritum nec alibi vel aliter quod presumi posset factum
pro dicta occasione ultra valentiam centum libr. den. que dona
sint in pannis laneis et lineis et aliis rebus deputatis et
aptis ad usum ipsius domine et Cofinis et Cassis sub pena decem
libr. den. cuilibet contrafacienti. Et nulla persona de Civitate vel Comitatu
Castelli possit donare alicui Sponso tempore immissionis anuli
non ante nec post dicta occasione nec alicui pro eo recipienti ad dictam
penam. Et quod nulla mulier que de novo iverit ad maritum
inde ad sex menses proxime subsequentes ferat mictat vel portet

184v

p donado seu donet uel donari faciat velum marsupium cen-
turam / carnerium / scarsellam iocale uel aliqd i pecunia uel
i rebs pena centum sol den. Saluo q donare possit came-
rarie uel alij mulieri quod seu dupiit usqz ad quantitatem
uni flor z alijs qbs voluerit usqz i quantitate xx sol d uel cos
de cotinatiois

De mo sposarum ducendarum ad maritum ——— viiij.

Item q sponse q ducitur ad maritum i dca ciuitate castelli
ducantur et duci debeant p duos uel quatuor hoies ad plus
Et vadant pedestre et no equestre si erunt de ciuitate ad penā
dece libr viro q sic fieri fecerit i pāris. Si no venerent
de xx ciuitatem possint duci equos et eas possint associare
quotcumqz hoies voluerit et ad domu tales viri ducti morem
possit sine pena quilibet volens ire.

De Conuiuio nuptiarum et alijs conuiuijs ——— x.

Item q quando aliq Mulier de nouo iuerit ad maritum
non possint nec debeant ire ad comedendum die
nuptiarum nec ad ipas nuptias interesse nisi tantum
sedecim Mulieres et sex homines. illis de domo no
coputatis. Saluo q si dns venerit uel erit de
cotra ciuitatem possint interesse duodecim hoies tantum.
Et mulieres viginti i societatem et no plures. no coputatis
puellis minoribus duodecim annorum / nec illis de fami-
lia et de domo mariti. Inquibus nuptijs tres missiones
seu viuande simplices ad plus preparentur
uel dentur in cibum. Et dari et apponi possit
in vno incisorio / p vna missione et viuanda vel
duo diuersi arosti et no plures Et dicte missiones
et viuande duorum arostorum i vno i cisorio ponantur cu

pro una bulada et missione duo dimidia crosti et non
plures. Et dicta missio et bulada duorum crostorum
[illegible] consistorio quod dicta missione et bulada computetur
exceptis in salatio et fructibus conferti que in
buladarum aut missionum numero non computentur.
Et quod dari possit de uno tantum conferto et non
duplo. Et nullus coquinus vel alia persona que
coquat ad aliquas nuptias ultra tres buladas
perdicis. nec ultra numerum xx missoriorum de quolibet
[illegible] buladarum. Et si quis perdicas vel aliquas perdices
veniret vel fieret contigeret cum sponsa dimittat x libras
denariorum. Et quod coquinus qui perdices coqueret in dicta pena.
Et sub simili pena etiam teneatur et debeat dictus coquinus
perdices et denuptiare vel perdici aut denuptiari facere
dicto officiali [illegible] die proximo precedenti die
nuptiarum quod talis exprimendo nomina [illegible] viri
ducentis uxorem et locum in quo moratur et ducere debet
uxorem et facere nuptias [illegible]. Et quod nulla
[illegible] sit etatis die nuptiarum vel ante per
quattuor dies et post per octo dies. nec in aliquo [illegible]
dierum [illegible] mittat vel ferat aut faciat [illegible]
mitti vel ferri ex domo in qua nuptie fient
vel aliunde occasione vel pretextu nuptiarum aliquod
[illegible] vel [illegible] alicui [illegible] ad penam
x librarum [illegible] portatum. Salvo quod si ma-
ritus dicta die nuptiarum comedat ex domo in qua
fient nuptie possit mitti et portari facere
ad domum in qua comedet [illegible] ad plus
[illegible] de quolibet bulada. Salvo quod reliquie seu
fracmenta nuptiarum [illegible] possint absque fraude
pauperibus erogari. In aliis autem conviviis
possint ad plus [illegible] viginti [illegible]
tabulis [illegible] non computatis aliis [illegible] domo
[illegible] fiet convivium [illegible] in missionibus
buladarum [illegible] [illegible]
Et [illegible] puniatur [illegible] convivium faciens [illegible] coquinus
[illegible] pena supradicta.

De tripudio. — xj.

Item quod die qua aliquae nuptie facte fuerint vel inde a dicto die proxime precedenti, sequenti vel in aliqua parte dicte diei extra domum in quo fuerint nuptie celebrate non fiat vel fieri possit vel debeat in dicta civitate aliquod tripudium vel corteum quod sit sponsi vel sponse vel aliqua persona que ad dictas nuptias convenerit vel interfuerit sub pena x librarum sponso seu marito predicto vel alicui quod predicti fieri permiserit et C solidorum denariorum cuilibet qui interfuerit in dicto tripudio vel corteo.

Quod sartores non faciant pannos prohibitos — xij.

Item quod nullus sartor vel sutrix vel alia persona in civitate vel comitatu Castelli incidat suat vel faciat aliquod vestimentum prohibitum contra formam presentium statutorum ad penam C solidorum denariorum cuilibet contrafacienti pro qualibet et qualibet vice.

De pena proicientis lapides ad domum mariti tempore nuptiarum — xiij.

Item quod nullus audeat vel presumat proicere lapides vel pretrectine aliquid vel facere aliquem rumorem ad domum alicuius nuptias celebrantis de die vel de nocte ad penam C solidorum pro qualibet et qualibet vice si fuerit maior xiiij annis. Et si non fuerit minor xiiij annis usque ad xij annos presumant xx solidorum denariorum pro qualibet et qualibet vice. Et pro predictis penis exigendis teneantur et patres seu fratres maiores dictorum delinquentium similiter teneantur.

Quatenus donari possit pueris tempore baptismatis — xiiii

Item quod nulla persona que aliquem puerum vel puellam tenuerit ad baptismum det vel dare possit pretextu predicti baptismatis predicto puero vel puelle vel alicui persone predicta occasione ultra xl solidos denariorum in pecunia vel in rebus pena xl librarum denariorum pro qualibet et qualibet vice.

Quibus mulieribus sit permissum ornamenta portare — xv

Item quod uxores omnium magnatum trium domorum civitatis de Marchion(?) - Valdimorum(?), Ghelfitorum(?) et sorores et filie ipsorum non nupte. Et uxores militum et quelibet earum possint et eis liceat portare et ferre omnia et singula ornamenta pro earum libito voluntatis. Insuper statuitur quod in insufficientia(?) contra formam alicuius statuti vel provisionis ordinis(?) loquentis de ornamentis mulierum et inductibus(?) et in duenno(?) procedant nec contra obligetur in uxoribus eorundem.

Contra quas personas exigantur condempnationes facte occasione dictorum ordinamentorum — xvi

Item quod in omnibus et singulis casibus in presentibus ordinamentis et provisionibus supradictis non solum teneantur ad condempnationes et condempnati occasione supradicta persone que in premissis reperte fuerint vel delinquentes. Sed teneantur et cogi possint pro eis et realiter et personaliter maritus pro uxore, pater pro filia sua non nupta, et filio non emancipato, frater maior pro fratre sub eius(?) condicione permaneat, tutor pro pupillo, curator pro adulto. Et omnes persone supradicte que solvent pro marito vel alio suo nomine pro aliquo expresso committitur pro uxore eius et aliquo vel aliquo de dictis casibus deducat et ad dominum debeat

de dote quam ipse vir habuit vel ipse vel alia persona
pro ipso fuit habuisset vel recepisset ab ea vel pro ea
et ipso viro existente intelligatur et deducti de
dicta pena. Et sufficiat ad deductionem dotis
predicte probatio facta per ipsam uxorem absque alia probatione
vel fide. non obstantibus aliquibus vel aliquo predictorum
aliquo beneficio vel privilegio minoris etatis
vel patrie potestatis vel filio quod posset quolibet
modo allegari. Et ad predicta intelligantur
tutoribus et curatoribus de bonis pupillorum
et adultorum.

de perlis et lapidibus preciosis non portandis — j
de botonaturis et tetturis non portandis — ij
de fregiaturis non portandis — iij
de vestibus caputeis et capellina et aliis non portandis — iiij
de coronis et ghirlandis non portandis — v
de anulis et [illegible] non portandis — vj
de jocalibus non portandis — vij
de donationibus prohibitis — viij
de modo sponse ducende ad mariti — viiij
de conviviis nuptiarum et aliis conviviis — x
de tripudio — x
quod sartores non faciant pannos prohibitos — xj
de pena incurrentis lapidis ad domum
mariti ipse nuptiatis — xij
quod nulli mulieri possit preceps ipse baptismatis — xiij
quod ambe mulieribus sit permissum ornamenta portare — xiiij
contra quas personas exigantur hec pena et nos — xv
facti ordinis supra dictis ordinamentis — xvj

Ordinamenta mortuorum.

Quod nullus debeat stare ad officium mortuorum nisi [illegible] expresse

In primis provisum et ordinatum est quod quando corpus alicuius mortui
portatur ad ecclesiam ad sepeliendum nulla persona postquam
tale corpus fuerit in ecclesia [illegible] stare vel remanere debeat
ad officium mortuorum. Quod immediate postquam corpus fuerit
in ecclesia sacerdos faciat confessionem, qua confessione facta
omnes [illegible] recedere debeant. Et ad domum [illegible] et
non defuncti reverti. Et [illegible] fecerit pro qualibet vice [illegible]
[illegible] denariorum [illegible] de facto a quolibet auferendi
sine alia [illegible]. Salvo quod in ecclesia ad officium mortuorum
ad sepeliendum corpus talis mortui remanere possit
[illegible] omnes consanguinei et affines mortui [illegible]
[illegible] [illegible] in uno quoque gradu [illegible] de tali
defuncto. Et [illegible] mortui ex qualibet parte [illegible]
infra duodecim domos. Et etiam rectores fraternitatis
[illegible] et [illegible] pauli et alii de corpore fraternitatis. Et sacer
dotes [illegible] vel alii qui tale corpus portaverint ad
ad ecclesiam si rectores fraternitatis [illegible] pauli
non essent. Et quod officiales ad hoc deputati [illegible]
[illegible] [illegible] debeant. Et de [illegible] [illegible]
[illegible] inquisitionem facere ad penam. [illegible] quam
[illegible] [illegible] sindicatus tempore existente
[illegible] [illegible] [illegible]. Et nullus [illegible]
sit [illegible] accusare et denuntiare contrafacientes palam
vel secrete et habeat quartam partem penarum et eius nomen
teneatur in secreto. Et [illegible] non [illegible]
quando corpus defuncti portaretur in ecclesia [illegible] quod sepeliretur
[illegible] ubi fiet [illegible] defuncti. Item quod nulla persona
masculus vel femina tempore alicuius defuncti in domo
[illegible] debeat [illegible]. Nisi [illegible] de
functus [illegible] mater, frater, maritus, filius vel
[illegible] usque [illegible] gradu [illegible] mortui.
Et quod nulla persona portet vel portare faciat
debeat [illegible] post mortem alicuius [illegible]
a die mortis [illegible] nisi uxor pro marito ad
penam x. librarum [illegible] pro qualibet [illegible] contrafaciente qualibet vice.
Et quod nulla persona cuiuscumque status audeat vel
presumat occasione alicuius defuncti [illegible]
modo [illegible] facere vel [illegible] vestes vidualis
tempore obitus alicuius [illegible] vestes alterius [illegible]

coloris de novo facte vel induere a die obitus ipsius defuncti ad
unum mensem sequentem ad penam .x. librarum pro quolibet vice contrafaciente
[illegible] offitiales super ornamentis predictis teneantur, debeant de predictis
inquirere et repertos culpabiles punire in dictis penis.

Quod nullus ploret ad mortuum ex domo —— ii.

Item quod nullus ad aliquem mortuum ex domo seu ecclesiam unde
mortuus exierit ploret sine congregatur alte ita quod
exaudiri possit per astantes [illegible] .x. solidorum pro quolibet.

Quae fieri debeat in funeribus aliorum —— iii.

Item quod in morte sive funere alicuius[illegible] castellani maris
vel femine cuiuscumque condictionis seu statur ordo [illegible]
Quod pro mortuo aliquo, nisi mortuus erit pro religioso
vel efficeretur frater tempore mortis debeat indui tale corpus
de guarnello vel stamegna, et non de aliquo alio panno
et [illegible] induere ponat in capsa vel cataletto et portetur
in capsa vel cataletto coperto pena .C. solidorum et si de
alio panno induerit vel [illegible] aliquo [illegible]
C. solidorum in quolibet alio casu [illegible] in quibus aliter
non erit dictata pena. Salvo [illegible] et [illegible] super
amorem et [illegible] in ea possit portari de capsa
dicto modo portetur [illegible]. Item quod aliquis non debeat
ponere aliquam cultram de sindone super lecto quo ponitur
capsa corporis mortui, nec aliquo modo, salvo
[illegible] possit facere lectus. Et [illegible] ponatur capsa in qua
[illegible] corpus [illegible] [illegible] super tabulam sive
trespidem in quolibet [illegible] debeat pena [illegible]
[illegible] ut [illegible]

Quod non dentur candele ad aliquem mortuum ubi
darentur denarii —— iiii.

Item quod nullus debeat ad aliquem mortuum cuiuscumque condictionis
existat dare vel dari facere aliquo modo vel quesito
colore candelas cere, pena contrafacienti .C. solidorum et
ab heredibus defuncti de facto auferendam, non sint aliquo
[illegible] corpore [illegible] [illegible] fuisset ab aliquo
[illegible] quocumque modo diverte sive per oblationem in mortuis
erit pro religiosa.

cci
188 c

Quod nemo faciat sonare campanas nisi clericis adunatis — v.

Item ne homines diu stare cogantur ad aliquem mortuum ordinatum est quod nullus faciat campanas pro mortuo pulsari nisi primo convocatis clericis ad ecclesiam in qua debet portari mortuus ad sepeliendum pena cuilibet contra faciens x s. de facto a quolibet exigenda. Et intelligatur quod conveniant duo clerici [illegible] de quo credebitur [illegible] officiali domini prioris [illegible].

Quod non [illegible] dicatur ad mortuum — vi.

Item statutum est et ordinatum quod quilibet cum aliquis moriretur vel quando fiet obsequium teneatur et debeat curare et facere cum effectu quod in domo mortui vel in qua fiet obsequium vel extra aut in [illegible] qua sepelietur vel ad ecclesiam vel in aliqua [illegible] ubi [illegible] fiet de tali mortuo vel [illegible] a nullo [illegible] debeat [illegible] sub pena [illegible] ipso facto incurrat [illegible] intelligatur quod [illegible] pena de facto sine aliqua [illegible] per dictum officialem a [illegible] heredibus exigatur.

[illegible] nullus comedat in domo mortui in qua fit obsequium [illegible] — [illegible]

Item [illegible] fuit ordinatum est quod nullus possit vel debeat comedere in domo mortui vel in qua fiet obsequium in die qua ibi fuit mortuus vel fiet obsequium sub pena xx s. [illegible] quolibet contrafacient de facto a [illegible] per dictum officialem exigenda. Exceptis [illegible] tali mortuo usque ad tertium gradum [illegible] et [illegible] tres domos domini [illegible] proximus qui ad [illegible] pena [illegible] sint absoluti.

Quod non eat ad mortuum nisi [illegible] — vii.

Item statutum et ordinatum est quod nulla persona possit vel debeat [illegible] vel [illegible] mortuum [illegible] vel [illegible]

188

[illegible] ad aliquem mortuum [illegible] dupplerum seu torchi-
[illegible] [illegible] portare debeat [illegible] cadaver
portatur [illegible] ante [illegible] mortuum [illegible]
Et [illegible] mortuus fuit alicuius artis possit [illegible]
ad [illegible] dupplerii [illegible] sue artis [illegible] dupplerii a
portari debent immediate post [illegible]
[illegible] ad mortuum [illegible] mortuus fuerit [illegible]
[illegible] ultra dictum dupplerum sive torchiam possit [illegible]
[illegible] libras [illegible]
[illegible] solvatur [illegible] dupplerii
sive torchie

[illegible] offert [illegible] — viij

Item [illegible] quod [illegible] alio officiali [illegible]
[illegible] executione ordinationum [illegible]
[illegible] portare [illegible]
[illegible] ordinationum [illegible]
[illegible] fuit dicte [illegible]
[illegible] patent [illegible]
[illegible] officii [illegible]
[illegible] officiales [illegible]

[illegible] ordinationum [illegible]
[illegible] possit appellare [illegible] — x

[illegible] ordinationum [illegible]
[illegible] possit appellare
[illegible] et [illegible] appellaverit [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] statutorum [illegible] statutorum [illegible]
[illegible] ordinamenta [illegible]
[illegible]
[illegible] possit